

Bil. nr 21.

Beräkning
av de värnpliktigas vid flygvapnet tjänstgöringsdagar för budgetåret 1934/1935.

		Tjänstgöringsdagar	
		med penningbidrag å 50 öre	med penningbidrag å 1 krona
I. Linjen.			
Studenter och likställda		4 800	9 600
Övriga värnpliktiga		82 600	35 000
	Säger för linjen	87 400	44 600
II. Ersättningsreserven		26 000	--
	Summa tjänstgöringsdagar	113 400	44 600
		158 000	

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1934/1935.

1. Departementet.

Sid.		Kronor
5	Departementschefen	24,000
5	Departementet	1) 265,100
5	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i departementet	25 000
	Säger för departementet	314,100

2. Lantförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

6	Arméförvaltningen	517,906
7	Arméförvaltningens verksamhet	24,000
7	Avlöning till personal vid stabar och truppförband m. fl. ...	25,500,000
23	Avlöning till personal å övergångsstat vid armén	3,820,000
24	Inkvarteringsordnande i Stockholm	21,450
24	Rekryteringskostnader	65,000
26	Avskedspremier m. m.	115,000
28	Arméns reservstater	580,000
30	Reservstat för furirer vid Gotlands trupper	21,000
30	Arméns personal över stat	1,040,000
32	Rese- och traktamentspenningar	150,000
33	Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagnings- nämndernas ordförande	1) 28,000
34	Flyttningersättning	170,000
35	Resestipendier	—
	Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	32,052,356

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

36	De värnpliktigas avlöning	2,731,000
37	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	75,000
38	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	1,000,000
	Säger för de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning	3,806,000

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

38	Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisnings- anstalter och utbildningskurser	585,000
43	Studiestipendier	—
	Transport	585,000

1) Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Transport	585,000
43	Understöd åt föreningar och till skrifter utgivande.....	12,600
44	Täckande av förlust genom utgivande av krigsvetenskapsakademiens tidskrift m. m.	4,531
45	Frivilliga skytteväsendets befrämjande.....	—
47	Skrivmaterialier och expenser	638,000
48	Tryckningskostnader	100,000
49	Vissa arbeten å mobiliseringsverket	30,000
49	Generalstabens översigtskarta över Sverige	7,200
50	Konservering av vissa samlingar i krigsarkivet	8,000
50	Verket »Sveriges krig åren 1611—1632»	10,000
	Säger för undervisning, understöd, expenser m. m.	1,395,331

D. Förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.

51	Mathållning	6,419,000
54	Munderingsutrustning	3,290,000
55	Kasernutredning, intendenturfordon m. m.	885,000
57	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	3,135,000
58	Remontering	431,000
60	Furagering	2,052,000
61	Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon	325,000
62	Truppförbandens övningar	800,000
66	Fält- och fälttjänstövningar	—
67	Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel...	—
68	Luftförsvarsövningar	—
	Säger för förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.	17,337,000

E. Sjukvård m. m.

68	Sjuk- och veterinärvård m. m.	498,000
69	Arméns bakteriologiska laboratorium	2,000
70	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	20,000
70	Engångskostnader för anskaffning av sjuk- och veterinärvårdsmateriel	—
70	Vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm	48,600
	Säger för sjukvård m. m.	568,600

F. Vapen och ammunition.

73	Vapen och ammunition m. m.	3,800,000
75	Engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel	1,000,000
77	Underhåll av och försök med stridsvagnar	50,000
77	Underhåll och drift av motorfordon vid artilleriet	300,000
79	Försök med infanterikanoner	15,000
80	Underhåll av kavalleriets pansarbilmateriel	10,000
81	Anskaffning av gasmasker	200,000
81	Anskaffning av granatkastarmateriel	500,000
	Säger för vapen och ammunition	5,875,000

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

82	Byggnader, övningsfält och skjutbanor	1,730,000
85	Nytt ammunitionsförråd vid Vendes artilleriregemente	157,000
	Transport	1,887,000

Sid.

	Kronor
Transport	1,887,000
87 Ny vattenledning vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	63,000
88 Ingenjörmateriel	75,000
88 Underhåll och drift av arméns radiomateriel	55,000
89 Engångskostnader för anskaffning av ingenjörmateriel	75,000
90 Arméns brevduveväsende	5,000
91 Utvidgning av Skillingaryds skjutfält	—
Säger för byggnader och ingenjörmateriel	2,160,000

H. Diverse.

96 Ersättning för rustning och rotering	200,000
97 Extra utgifter	260,000
97 Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare	160,000
97 Ersättning till staden Lund	3,000
98 Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret	2,700,000
Säger för diverse	3,323,000
Säger för lantförsvaret	66,517,287

3. Sjöförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

99 Marinförvaltningen	228,800
100 Förstärkning av marinförvaltningens arbetskrafter	12,226
100 Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	11,500,000
112 Avlöning till personal å övergångsstat vid marinen	1,560,000
112 Rekryteringskostnader	80,000
113 Marinens reservstat	54,500
114 Marinens reservpersonal	125,000
115 Rese- och traktamentspenningar	80,000
115 Flyttningersättning	50,000
115 Resestipendier	—
Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	13,690,526

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

115 De värnpliktigas avlöning	500,000
120 Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	15,000
120 Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	140,000
Säger för de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning	655,000

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

121 Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.	30,000
122 Studiestipendier	3,000
122 Understöd åt föreningar	9,600
123 Skrivmaterialier och expenser m. m.	350,000
124 Tryckningskostnader	38,000
124 Biblioteksverksamhet för underbefäl och manskap vid marinen	5,500
Säger för undervisning, understöd, expenser m. m.	436,100

Sid.

Kronor

D. Förplägnad, beklädnad m. m.

124	Förplägnad	2,268,000
125	Beklädnad	723,000
126	Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m. ...	153,700
127	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	800,000
Säger för förplägnad, beklädnad m. m.		3,944,700

E. Övningar.

128	Flottans krigsberedskap och övningar	3,044,000
129	Ökade förmåner under sjökommendering åt personal, tjänstgörande å undervattensbåt	55,000
130	Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	456,500
130	Krigsövningar vid kustfästningarna	20,000
Säger för övningar		3,575,500

F. Sjukvård.

131	Sjukvård för marinen	190,000
-----	----------------------------	---------

G. Flytande materiel och byggnader.

131	Underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.	5,300,000
133	Flottans ersättningsbyggnad	3,732,000
135	Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.	300,000
135	Kustartilleriets materiel m. m.	575,000
136	Anskaffning, underhåll och drift av sjöförsvarets motorfordon	41,000
137	Förlängning av Oscar II:s docka i Karlskrona m. m.	62,250
138	Ersättning av en brandbil i Karlskrona	12,000
Säger för flytande materiel och byggnader		10,022,250

H. Artilleri-, min-, torped-, radio- och annan teknisk materiel.

139	Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner	30,000
139	Luftvärnsmateriel m. m. för flottans fartyg	80,000
140	Nya kärnrör m. m. i marinens artilleripjäser	20,000
140	Minmateriel för marinen	75,000
141	Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen m. m.	25,000
141	Motmedel mot undervattensbåtar	75,000
141	Försök med teknisk materiel	60,000
142	Minkabel för kustfästningarna	17,500
142	Torpeder	220,000
144	Radiostationer för kustfästningarna	14,500
144	Kortvägsradiomateriel	71,000
145	Rörsändare för marinens kustradiostationer	21,500
145	Åtgärder för industriens krigsorganisation	25,000
Säger för artilleri-, min-, torped-, radio- och annan teknisk materiel		734,500

I. Sjökarteverket.

146	Avlöning till sjökarteverkets personal	186,550
148	Omkostnader för sjömätning sväsendet	240,400
Transport		426,950

Fjärde huvudtiteln.

211

Sid.		Transport	Kronor
			426,950
148	Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet.....		19,000
149	Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»		38,000
150	Bidrag till internationella hydrografiska byrån		12,000
	Säger för sjökarteverket		495,950

J. Diverse.

150	Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m.	12,000
150	Extra utgifter.....	60,000
150	Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare.....	150,000
151	Revidering av vissa sjökort	6,500
151	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret	1.000.000
	Säger för diverse	1,228,500
	Säger för sjöförsvaret	34,973,026

4. Flygvapnet.**A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.**

152	Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	¹⁾ 1,325,000
152	Resestipendier	—
	Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	1,325,000

B. De värnpliktigas avlöning m. m.

152	De värnpliktigas avlöning och färder m. m.....	137,300
-----	--	---------

C. Expenser m. m.

154	Skrivmaterialier och expenser m. m.....	40,300
154	Tryckningskostnader	11,012
	Säger för expenser m. m.	51,312

D. Förplägnad, intendenturmateriel och övningar.

154	Mathållning	263,500
156	Beklädnads- och munderingsutrustning samt kasern- och förplägnadsutredning	212,200
157	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	170,000
157	Flygvapnets övningar	1,300,000
160	Anskaffning, underhåll och drift av motorfordon och motorbåtar	172,000
	Säger för förplägnad, intendenturmateriel och övningar	2,117,700

E. Sjukvård.

162	Sjukvård	23,400
-----	----------------	--------

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

Sid.		Kronor
F. Vapen och ammunition.		
162	Vapen och ammunition	167,000
163	Flygbomber	70,000
163	Försök med flygbomber	97,075
164	Flygplantorpeder m. m.	89,000
	Säger för vapen och ammunition	423,075
G. Byggnader, flygmateriel m. m.		
164	Byggnader, flygfält m. m.	210,000
164	Flygmateriel	2,250,000
165	Materielprovning	30,000
165	Engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. ...	2,100,000
166	Flygindustriens krigsorganisation	5,000
	Säger för byggnader, flygmateriel m. m.	4,595,000
H. Diverse.		
166	Extra utgifter.....	25,000
166	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid flygvapnet	95,000
	Säger för diverse	120,000
	Säger för flygvapnet	8,792,787
5. Gemensamma anslag.		
167	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	140,000
167	Försvarsväsendets lönenämnd.....	11,000
167	Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet ...	44,500
167	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	¹⁾ 8,000
167	Provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m.	290,000
168	Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap	78,000
169	Militärmeteorologisk informationstjänst	17,000
170	Kommunalutskylder för försvarsväsendets till tjänstebostäder upplåtna fastigheter	83,000
170	Reglering av vissa kursförluster	30,000
	Säger för gemensamma anslag	701,500
	Summa	111,298,700

¹⁾ Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1934

FÖRSTA SAMLINGEN

ANDRA BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående
statsverkets tillstånd och behov: femte, sjätte, sjunde
och åttonde huvudtitlarna*

Bilaga till

1934 års statsverksproposition.

Femte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet MÖLLER, anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för *budgetåret 1934/1935* av utgifterna under *riksstatens femte huvudtitel*, omfattande anslagen till *socialdepartementet*, samt anför därvid följande.

A. Departementet.

1. Departementschefen, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 24,000.

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 237,300.

[1.] 3. Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	10,020	9,578
1933/1934	10,020	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	10,020	—

Då anslag för ifrågavarande ändamål — avlöande av en befattningshavare i kansliråds tjänsteställning å avdelningen för hälso- och sjukvårdsärenden — är erforderligt jämväl under nästa budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra anslag av kronor 10,020.

B. Sociala verk och inrättningar.

Socialstyrelsen.

[2.] 1. **Socialstyrelsen** (ordinarie förslagsanslag). Kostnaderna för socialstyrelsen bestridas sedan åtskilliga år från två särskilda förslagsanslag, nämligen ett ordinarie med rubriken *socialstyrelsen* och ett extra, rubricerat *socialstyrelsens verksamhet*. Dessa anslag torde icke nu kunna upptagas med slutgiltiga belopp. Inom socialdepartementet förberedes nämligen för närvarande framläggande för innevarande års riksdag av förslag rörande arbetslöshetsförsäkring och därav föranledd utvidgning av den offentliga arbetsförmedlingen, vilka förslags genomförande skulle komma att medföra ökade kostnader, bland annat för socialstyrelsen.

Större delen av berörda ökade kostnader för socialstyrelsen, i främsta rummet de kostnader, som föranledas av förslaget rörande den offentliga arbetsförmedlingen, synes böra bestridas från det extra anslaget till styrelsens verksamhet, medan för gäldande av de huvudsakliga utgifterna för genomförande av förslaget rörande arbetslöshetsförsäkring ett särskilt anslag torde få beräknas. Med hänsyn härtill och då någon ändring beträffande styrelsens ordinarie anslag icke ifrågasatts, lärer detta böra upptagas med oförändrat belopp, 330,600 kronor.

Det belopp, till vilket det extra anslaget synes böra beräknas, framgår av följande tablå.

Anslagets nuvarande belopp	182,000
----------------------------------	---------

Ökning:

1. kostnader för styrelsen i anledning av förslaget rörande den offentliga arbetsförmedlingen m. m.	60,000
2. kostnader för styrelsens arbete med dyro-
ortsgruppering	<u>10,000</u> + 70,000

Minskning:

1. engångskostnad 1933/1934 för hyresräkning	9,000
2. överflyttning av värmetekniska avdelningen
till byggnadsstyrelsen	16,000
3. minskning av de för sjukkassebyrån för
närvarande avsedda medlen	<u>10,000</u> — 35,000

Nettoökning	+ <u>35,000</u>
	217,000

Rörande beräkningen av det extra anslaget gör jag framställning under nästa punkt.

Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, i riksstaten för budgetåret 1934/1935 beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till *socialstyrelsen* till oförändrat belopp kronor 330,600.

[3.] 2. **Socialstyrelsens verksamhet** (extra förslagsanslag).

Under återopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *socialstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 217,000.

[4.] 3. **Vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m.**

Under en föregående punkt har jag meddelat, att inom socialdepartementet förberedes framläggande för 1934 års riksdag av förslag rörande arbetslöshetsförsäkring samt att detta förslags genomförande kommer att medföra vissa ökade kostnader för socialstyrelsen, för vilkas bestridande ett särskilt anslag skulle beräknas. Anslaget, som bör erhålla förslagsanslags karaktär, torde kunna rubriceras vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m. och lärer böra upptagas till 50,000 kronor.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m.* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 50,000.

[5.] 4. **Allmän levnadskostnadsundersökning** (extra reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	15,000	15,000
1933/1934	20,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	18,000	—

I proposition nr 214 till 1932 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till anordnande av en allmän levnadskostnadsundersökning, avsedd i främsta rummet att ligga till grund för den dyrortsgruppering för bestämmande av ortsavdrag, som enligt 1928 års kommunalskattelag skall fastställas av socialstyrelsen för åren 1935—1939. De medel, som behövde äskas av riksdagen för undersökningen, beräknades, såvitt då kunde bedömas, till 50,000 kronor att fördelas på tre budgetår. Riksdagen biföll propositionen (skrivelse nr 184). Den 3 juni 1932 uppdrog Kungl. Maj:t därefter åt socialstyrelsen att verkställa undersökningen.

För undersökningens utförande har Kungl. Maj:t anvisat under budgetåret 1932/1933 15,000 kronor och under budgetåret 1933/1934 20,000 kronor eller tillhopa 35,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1933 har *socialstyrelsen* hemställt om anvisande av 36,000 kronor för undersökningens fullföljande. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

De kostnader, som föranleddes av undersökningen, hänförde sig *dels* till ersättningar till förare av hushållsböcker, *dels ock* till kostnader för bearbetning av det till styrelsen inflytande materialet.

Hushållsböcker fördes såväl i städer och stadsliknande samhällen som å landsbygden. Vid den ursprungliga beräkningen av kostnaderna för bokföringen

å förstnämnda orter hade styrelsen utgått från att samma procent bokförare som vid föregående levnadskostnadsundersökningar eller omkring 30 % skulle underlåta att fullfölja bokföringen och därvid kommit till en ersättning av förslagsvis 18,000 kronor. Sedan bokföringen fortgått under tre kvartal, hade det emellertid visat sig, att endast omkring 20 % av de ursprungliga bokförarna avgått. Även om man räknade med att under det sista kvartalet ytterligare ett 50-tal bokförare slutade, komme man dock ej till högre avfallsprocent än omkring 22 %. Detta innebure, att ersättningssumman ökades till omkring 21,000 kronor. I fråga om landsbygden hade avfallsprocenten vid en år 1920 företagen levnadskostnadsundersökning bland lantarbetare uppgått till omkring 50 %. Med utgångspunkt därifrån hade styrelsen beräknat ersättningssumman för nu pågående hushållsbokföring bland lant- och skogsarbetare samt jordbrukare till 20,000 kronor. Att döma av dittills inrapporterade resultat torde avfallsprocenten denna gång icke komma att överstiga 25 %, varför ersättningsbeloppet måste antagas komma att ökas till minst 24,000 kronor.

Vad därefter anginge nu ifrågavarande kostnader för hushållsböckernas bearbetning, hade styrelsen såsom ett minimum beräknat dessa till ungefär 12,000 kronor (motsvarande avlöning åt 8 räknebiträden under en tid av närmare ett år). Vid bearbetningen av dittills inkomna hushållsböcker, vilka på åtskilliga punkter vore utförligare än vid föregående undersökningar, hade det visat sig, att nyssnämnda belopp oavsett ökningen av det beräknade antalet erhållna hushållsböcker icke vore för ändamålet tillräckligt. Vidare vore att märka, att antalet slutförda hushållsböcker, såsom redan framhållits, bleve väsentligt större än man från början haft anledning antaga, varjämte bearbetningen av jordbrukarböckerna, vilka vore en nyhet, torde komma att vålla mera arbete och tidsutdräkt än beträffande övriga böcker. Allt som allt syntes en ökning av det för materialets bearbetning erforderliga beloppet med omkring 14,000 kronor vara ofrånkomlig.

På grund av vad sålunda anförts, har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att förutom det belopp av 15,000 kronor, som återstode av det för ifrågavarande undersökning ursprungligen beräknade beloppet, för budgetåret 1934/1935 anvisa ytterligare (3,000 + 4,000 + 14,000) 21,000 kronor, eller sammanlagt 36,000 kronor.

Styrelsen har därefter i skrivelse den 20 oktober 1933 hemställt, att av det äskade anslaget å 36,000 kronor ett belopp av 12,000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande redan under innevarande budgetår. Till stöd härför har styrelsen anført, att det kunde antagas, att de hushållsböcker, som utlämnats, vore vederbörligen återställda och bearbetade redan i början av år 1934. Bokförarna syntes då skäligen böra erhålla ersättning för sitt arbete utan att behöva vänta till ingången av nästkommande budgetår. För bestridande av kostnaderna härför vore emellertid de medel, som för ändamålet stode till styrelsens förfogande under innevarande budgetår, ej tillräckliga.

Med hänsyn till att styrelsen i sin förstberörda skrivelse uppskattat beloppet av nu ifrågavarande kostnader för hushållsböckernas bearbetning inom styrelsen till 26,000 kronor i stället för ursprungligen kalkylerade 12,000 kronor, har jag ansett nödigt att inhämta ytterligare upplysningar i ämnet av byråchefen Nils Bergsten, som förestår den byrå, å vilken utredningen verkställs, och som vid tiden för ärendets beredning inom departementet jämväl tjänstgjorde såsom chef för socialstyrelsen. Bergsten har därvid meddelat, bland annat, följande.

Vid beräkningen av kostnaderna för bearbetningen i dess helhet, alltså till dess publikationer i ämnet föreläge, hade socialstyrelsen ansett sig böra räkna med en tid av omkring tre år. Styrelsen hade vidare utgått från att för det mera kvalificerade och följaktligen mera kostsamma arbetet, såsom arbetets ledning, amanuensgöromål och kvinnligt förmansskap, styrelsens reguljära (ordinarie och extra ordinarie) arbetskrafter skulle i allmänhet kunna anlitas men att styrelsen endast kunde ställa ett mindre antal kvinnliga räknebiträden till förfogande.

Totalkostnaden för materialets bearbetning och undersökningens färdigställande hade synts kunna, helt approximativt, beräknas till omkring 135,000 kronor, varav det av socialstyrelsen ursprungligen begärda extra beloppet för bearbetningen, nämligen 12,000 kronor, skulle utgöra omkring 10 %. Att sistnämnda belopp kommit att beräknas alldeles för lågt, hade berott på de i skrivelsen den 30 september 1933 angivna förhållandena, men härtill hade även bidragit den omständigheten att, efter det beräkningen gjordes, en rubbning i förutsättningarna inträtt såtillvida, att den del av anslaget till socialstyrelsens verksamhet, som vore avsedd till avlöningar åt icke ordinarie befattningshavare, från och med budgetåret 1933/1934 i besparingssyfte nedsatts med 17,000 kronor. Beträffande möjligheten att nedbringa kostnaderna genom att vid bearbetningen minska antalet hushållsböcker vore att märka, att av det beräknade antalet fullständigt förda böcker, omkring 2,850, endast omkring 1,950 skulle medtagas för närmare bearbetning. En ytterligare beskärning med några hundra skulle tvevelsutan äventyra undersökningens värde även i fråga om de mera allmänna resultaten och i allt fall ej tillåta något mera ingående utnyttjande av materialet. Särskilt vanskligt syntes vara att minska antalet böcker, förda av jordbrukare och lantarbetare, med hänsyn till den aktuella angelägenheten av att få levnadsstandard och levnadsvanor närmare belysta inom dessa samhällsgrupper, av vilka jordbrukare aldrig varit föremål för någon dylik undersökning.

Departements-
chefen.

Vid den kostnadsberäkning rörande ifrågavarande undersökning, som ursprungligen verkställdes, angavs det belopp å 50,000 kronor, som för ändamålet skulle äskas av riksdagen, såsom ett minimibelopp. Det framhölls därjämte, att största delen av denna summa belöpte å ersättningar till förare av hushållsböcker samt att beräkningen således vore i hög grad beroende av det antal böcker, som komme att inlämnas. Den omständigheten, att antalet slutförda böcker kan förutsättas komma att ej obetydligt överstiga det beräknade antalet, måste självfallet medföra ökade kostnader för undersökningen. Jag är också beredd att tillstyrka anvisande av ytterligare medel såsom ersättning till förare av hushållsböcker och biträden styrelsens förslag att för detta ändamål nu beräkna 7,000 kronor utöver de från början kalkylerade, 38,000 kronor.

En höjning av det belopp, som tidigare antagits vara tillfyllest för bestridande av nu ifrågavarande kostnader för hushållsböckernas bearbetning, synes ock erforderlig. Dock anser jag mig icke kunna förorda anvisande för ändamålet av större belopp — utöver förut beräknade 12,000 kronor — än 8,000 kronor eller således 6,000 kronor mindre än styrelsen begärt. Det lärer få ankomma på styrelsen att vidtaga de åtgärder, som påkallas för utredningens färdigställande för denna kostnad. Närmast synas i sådant avseende böra uppmärksammas möjligheterna att för levnadskostnadsundersökningen anlita styrelsens reguljära arbetskrafter i ursprungligen avsedd omfattning samt att i någon mån utöka tiden för undersökningens färdigställande.

Av de ursprungligen beräknade, särskilt erforderliga medlen — 50,000 kronor — hava 35,000 kronor redan beviljats av riksdagen. I enlighet med vad

jag nyss anfört skulle jämte återstående 15,000 kronor behövas ytterligare (7,000 + 8,000) 15,000 kronor eller tillhopa 30,000 kronor. Styrelsen har emellertid uppgivit, att utöver hittills beviljade medel 12,000 kronor äro erforderliga redan under innevarande budgetår. Då det belopp, som i anledning härav kan komma att anvisas, torde kunna bestridas av medel, som eljest stå till Kungl. Maj:ts disposition, synes det anslag, som nu bör äskas av riksdagen för nästa budgetår, kunna begränsas till (30,000 — 12,000) 18,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *allmän levnadskostnadsundersökning* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 18,000.

Arbetsfred, arbetsförmedling, arbetarskydd m. m.

[6.] 5. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	85,000	76,381
1933/1934	75,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	75,000	—

Från anslaget bestridas dels vissa jämförelsevis fasta utgifter nämligen arvodena till förlikningsmännen inom de sju förlikningsmannadistrikten och kostnaderna för den inom socialstyrelsen anordnade förlikningsmannarexpeditionen, dels ock utgifter av mera tillfällig art såsom för förlikningskommissioner och särskilda förlikningsmän.

Reduceringen av anslaget från 85,000 kronor till 75,000 kronor genomfördes på förslag av Kungl. Maj:t. Vid framläggande av detta förslag beräknades, att en nedsättning av vissa av arvodena till distriktsförlikningsmännen skulle kunna ske samt att jämväl i övrigt besparing å anslaget skulle kunna företagas. Genom beslut den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t bestämt arvodena för budgetåret 1933/1934. Beslutet innebär, att arvodena nedsatts med sammanlagt 3,000 kronor.

I skrivelse den 30 september 1933 har *socialstyrelsen* föreslagit, att anslaget måtte jämväl för budgetperioden 1934/1935 upptagas till 75,000 kronor.

Då jag icke har något att erinra mot detta förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag
av kronor 75,000.

[7.] 6. **Arbetsdomstolen** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	78,000	77,207
1933/1934	70,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	70,000	—

Den 30 juni 1933 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för arbetsdomstolen för budgetåret 1933/1934.

A. <i>Avlöningar.</i>		Kronor
Arsarvode åt ordföranden	21,000 ¹⁾	
» » en ledamot, tillika vice ordförande	2,000	
» » en ledamot	1,500	
» » fyra ledamöter	6,000	
Dagarvoden åt ledamöter och ersättare för dem, förslagsvis ..	15,630	
Avlöning åt en sekreterare i 24:e lönegraden, förslagsvis	7,212	
» » ett kameralbiträde i 8:e lönegraden, förslagsvis ..	2,676	
» » ett kontorsbiträde i 4:e lönegraden, förslagsvis	2,052	
Ersättningar åt extra tjänstemän och övriga biträden samt för vakhållning, högst	4,300	
Vikariatsersättningar samt ersättningar åt ledamöter för mistade avlöningsförmåner, förslagsvis	3,660	66,030

B. *Omkostnader.*

Resekostnads- och traktamentsersättningar åt ordföranden, ledamöter och sekreteraren samt ersättare för ledamöter ävensom kostnader för särskilda utredningar genom tekniskt sakkunniga, förslagsvis	70
Expenser, högst	3,900
Summa kronor 70,000	

¹⁾ Därest befattningen skulle komma att innehavas av person, som icke förut varit innehavare av justitierådsambete, utgår arvode med 19,000 kronor.

Samtidigt har Kungl. Maj:t förordnat, att ledamot eller ersättare för ledamot i arbetsdomstolen skulle äga att för varje dag han deltog i *offentligt* sammanträde i domstolen, dock beträffande ledamot högst 55 dagar under helt budgetår, åtnjuta dagarvode, som skulle utgå med 60 kronor till vice ordföranden och hans ersättare, med 50 kronor till den andre utan förslag utsedde ledamoten och dennes ersättare samt med 40 kronor till annan ledamot och ersättare för sådan ledamot. Enligt vad sålunda blivit bestämt kan det sammanlagda arvodet för nämnda ledamöter under ett budgetår högst uppgå till respektive $(2,000 + 55 \times 60)$ 5,300, $(1,500 + 55 \times 50)$ 4,250 och $(1,500 + 55 \times 40)$ 3,700 kronor.

Ersättning till ledamöterna utgick tidigare enbart i form av årsarvoden, oavsett det antal sammanträden, vari ledamöterna deltog. Arvodet utgjorde 5,500 kronor för vice ordföranden, 4,500 kronor för den andre utan förslag utsedde ledamoten och 4,000 kronor för envar av övriga ledamöter. Ersättarna uppburo för varje sammanträde, *offentligt* eller *enskilt*, dagarvoden, vilka utgingo med 60 kronor till suppleant för ledamot, som utsetts utan förslag, och med 40 kronor till suppleant för annan ledamot.

De förändrade bestämmelserna rörande ersättning till ledamöter och suppleanter i förening med en till sjätte huvudtiteln verkställd överflyttning av utgifter för hyra å 4,000 kronor hava föranlett, att anslaget trots höjning av vissa statposter kunnat för innevarande budgetår nedsättas med 8,000 kronor.

I skrivelse den 16 september 1933 har *arbetsdomstolen* gjort framställning om anslag till domstolen för budgetåret 1934/1935.

Femte huvudtiteln.

Arbetsdomstolen har till en början lämnat en tablå till upplysning angående omfattningen av domstolens verksamhet under de gångna åren. Kompletterad med siffror för senare delen av år 1933 är tablå av följande utseende.

År	Antal inkomna mål	Antal meddelade domar	År	Antal inkomna mål	Antal meddelade domar
1929.....	81	65	1932.....	221	206
1930.....	150	123	1933.....	228	186
1931.....	190	143			

Sammanträdena i domstolen hava uppgått till följande antal.

År	Offent- liga	En- skilda	Summa	År	Offent- liga	En- skilda	Summa
1929.....	43	6	49	1932.....	57	22	79
1930.....	52	13	65	1933.....	54	3	57
1931.....	50	25	75				

Antalet inkomna mål utvisar således en fortgående stegring, ehuru ökningen under år 1933 är jämförelsevis obetydlig. Däremot har antalet meddelade domar år 1933 varit något mindre än året dessförinnan. I stort sett har domstolens arbetsbörda varit oförändrad. Domstolen anför i detta sammanhang följande.

De stora organisationerna inom byggnadsfacket hade för närvarande under omprövning ett förslag till uppgörelse rörande nya kollektivavtal, innebärande bland annat att tvister rörande avtalens tolkning i fortsättningen skulle med vissa undantag falla under domstolens kompetensområde, medan avtalstvister förut handlagts av särskilt upprättade skiljenämnder. Ett godkännande av förslaget skulle med stor sannolikhet komma att medföra en betydande ökning av domstolens arbetsbörda, och det vore icke uteslutet, att en dylik ökning kunde komma att nödvändiggöra en väsentlig utvidgning av domstolens organisation. Emellertid saknades ännu säkra hållpunkter för bedömande av hit-hörande spörsmål, och domstolen utginge därför från antagandet, att dess arbetsbörda under nästkommande budgetår komme att vara i stort sett oförändrad.

Vad de särskilda anslagsposterna i staten beträffar, har domstolen föreslagit höjning av posterna till *avlöningar åt sekreteraren, kameralbiträdet och kontorsbiträdet* för mötande av författningsenliga avlöningsförhöjningar med sammanlagt 690 kronor.

I övrigt har domstolen icke föreslagit annan ändring i gällande stat än att posten *resekostnads- och traktamentsersättningar m. m.* för utjämnande av anslagets slutsumma skulle beräknas till förslagsvis 80 kronor i stället för 70 kronor.

Domstolen har sålunda hemställt, att anslaget till domstolen för nästa budgetår måtte uppföras med (70,000 + 690 + 10) 70,700 kronor.

Departements-
chefen.

I likhet med arbetsdomstolen har jag vid beräkningen av anslaget till domstolen ansett mig icke böra taga hänsyn till den ökning av arbetsbördan, som kan föranledas av en ifrågasatt bestämmelse i nya kollektivavtal inom byggnadsfacket, att vissa tvister framdeles skola prövas av domstolen i stället för av skiljenämnder. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att anvisa de ytterligare medel, som under budgetåret 1934/1935 av berörda anledning må komma att erfordras.

Medel till de av domstolen omförmälda avlöningsförhöjningarna lära kunna beredas från anslaget å sjunde huvudtiteln till avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen. I följd härav och då någon förändring av anslaget till arbetsdomstolen i övrigt icke synes påkallad, torde anslaget kunna bibehållas oförändrat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *arbetsdomstolen* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 70,000.

[8.] 7. **Offentliga arbetsförmedlingen** (extra förslagsanslag). Anslaget är för löpande budgetår upptaget till 260,000 kronor, medan nettoutgifterna å anslaget under sista budgetåret uppgått till 260,864 kronor. I det föregående har jag förutsatt, att förslag om viss utvidgning av den offentliga arbetsförmedlingsverksamheten i år kommer att underställas riksdagens prövning. Därest ett dylikt förslag bifalles, blir en höjning av förevarande anslag erforderlig för bestridande under nästa budgetår av vissa engångskostnader i anledning av övergången till den nya organisationen; det ökade medelsbehovet för den utvidgade verksamheten skulle däremot först framdeles göra sig gällande. Med beräkning av nämnda engångskostnader till 40,000 kronor och under antagande, att vissa avlöningskostnader, som till ett belopp av omkring 10,000 kronor nu ingå i anslaget, ej vidare skola bestridas från detsamma, synes medelsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas till (260,000 — 10,000 + 40,000) 290,000 kronor, med vilket belopp anslaget torde bära preliminärt upptagas.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *offentliga arbetsförmedlingen* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 290,000.

[9.] 8. **Bekämpande av arbetslösheten** (extra reservationsanslag). För den genom statens arbetslöshetskommission bedrivna verksamheten till bekämpande av arbetslösheten anvisade 1933 års riksdag för innevarande budgetår dels ett reservationsanslag av 55,000,000 kronor till statliga och statskommunala reservarbeten och dels ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor till bekämpande av arbetslösheten. Därjämte förklarade riksdagen, att den del av den å det för budgetåret 1932/1933 anvisade reservationsanslaget till sistnämnda ändamål uppkommande reservationen, som överstege 20,000,000 kronor, skulle, med undantag av vad som erfordrades i anledning av riksdagens beslut om disposition av medel för Hellefors Bruks Aktiebolag, överföras till reservationsanslaget till statliga och statskommunala reservarbeten. För de med anslaget till bekämpande av arbetslösheten avsedda ändamål stå alltså till förfogande sammanlagt 25,000,000 kronor. Enligt av riksdagen särskilt fattade beslut skulle anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten utgå av lånemedel, medan anslaget till bekämpande av arbetslösheten upptogs å skattebudgeten. Detta anslag var avsett för

den kontanta understödsverksamheten, kurser för arbetslösa och s. k. frivillig arbetstjänst, hyreshjälp m. m.

I skrivelse den 15 december 1933 har arbetslöshetskommissionen med framläggande av berättelse rörande sin verksamhet anmält, att medelsbehovet för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten för budgetåret 1934/1935 syntes kunna preliminärt uppskattas till 65,000,000 kronor, därav 48,000,000 kronor till statliga och statskommunala reservarbeten och 17,000,000 kronor till kontant understödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m. I skrivelsen har arbetslöshetskommissionen tillika anfört, att som anslagsförstärkning för budgetåret 1933/1934 erfordrades ett belopp av i avrundat tal 15,000,000 kronor, vilket belopp emellertid, såvitt nu kunde bedömas, endast syntes behöva tagas i anspråk till bestridande av kostnader för statliga och statskommunala reservarbeten. Då behovet av detta förstärkningsanslag tydligen ej komme att göra sig gällande förrän mot slutet av löpande budgetår, har kommissionen ansett lämpligast, att frågan om anslagsbeloppets definitiva bestämmande finge anstå till längre fram, då hänsyn även kunde tagas till de under vintern eventuellt inträffade förändringar på arbetsmarknaden, som till äventyrs kunde påkalla modifikationer i fråga om storleken av den erforderliga anslagssumman. Kommissionen har tillika förklarat sig vilja lämna en mera preciserad uppgift och beräkning angående medelsbehovet för nästa budgetår för den genom kommissionen bedrivna hjälpverksamheten för arbetslöshetens lindrande i samband med den senare definitiva framställningen rörande förstärkningsanslag för innevarande budgetår.

Kommissionens här omförmälda skrivelse är som bilaga fogad vid punkten 2 av protokollet över socialärenden för denna dag angående utgifter för kapitalökning.

Departements-
chefen.

I likhet med arbetslöshetskommissionen anser jag, att såväl med frågan om förstärkningsanslag för innevarande budgetår som med den definitiva anslagsberäkningen för nästa budgetår bör något anstå, till dess att det är möjligt att vinna en säkrare överblick över arbetslöshetens utveckling ävensom de statliga hjälpåtgärdernas inverkan på densamma samt följaktligen på medelsbehovet för arbetslöshetskommissionens verksamhet. I fråga om medelsförstärkningen för budgetåret 1933/1934 utgår jag härvid i likhet med kommissionen från att de nya medel, som kunna behöva äskas av riksdagen, endast skola erfordras för statliga och statskommunala reservarbeten och att ett blivande förstärkningsanslag således, i enlighet med av 1933 års riksdag antagna principer, kommer att belasta lånebudgeten.

Vid uppskattningen av anslagsbehovet för nästa budgetår har arbetslöshetskommissionen anfört, att på grund av den ovisshet, som alltjämt prägade det allmänna ekonomiska läget, det vore uteslutet att för närvarande kunna närmare fixera storleken av medelsbehovet för nästa budgetår. Under sådana förhållanden har kommissionen ansett försiktigheten kräva, att densamma beräknas med hänsyn tagen till en fortbestående avsevärd arbetslöshet samt en hjälpverksamhet i visserligen minskad men dock betydande omfattning. Med utgångspunkt från att utgifterna för kommissionens

verksamhet under nu löpande budgetår ansetts kunna beräknas uppgå till cirka 95,000,000 kronor, har kommissionen tills vidare fixerat sin uppfattning om medelsbehovet för nästa budgetår på sätt nyss nämndes.

Vad angår kommissionens preliminära uppfattning om storleken för nästa budgetår av anslaget till bekämpande av arbetslösheten, har jag icke funnit anledning nu frågå densamma. Därvid har jag även tagit hänsyn till att nyligen påbörjad ytterligare utredning rörande åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten kan komma att medföra vissa utgifter utöver vad arbetslöshetskommissionen haft anledning räkna med. Anslaget synes mig alltså böra tills vidare beräknas till 17,000,000 kronor.

I fråga därefter om anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten anser jag det visserligen vara ovisst, om det av arbetslöshetskommissionen preliminärt beräknade beloppet 48,000,000 kronor kommer att visa sig tillräckligt. I nuvarande läge finner jag emellertid tillräckliga skäl icke föreligga till någon annan uppskattning av medelsbehovet. I denna del torde jag få göra hemställan senare i dag vid behandlingen av frågor om utgifter för kapitalökning. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *bekämpande av arbetslösheten* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* reservationsanslag av kronor 17,000,000.

9. **Yrkesinspektionen** (ordinarie förslagsanslag). Kostnaderna för yrkesinspektionen bestridas sedan åtskilliga år från två särskilda förslagsanslag, nämligen ett ordinarie med rubriken *yrkesinspektionen* och ett extra, rubricerat *yrkesinspektionens verksamhet*. Angående dessa anslag ber jag att först få lämna de uppgifter, vilka innefattas i följande tablå.

Budgetår	Det ordinarie anslaget		Det extra anslaget	
	Anslag	Nettoutgifter	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	301,500	304,107	185,000	197,672
1933/1934	284,400	—	186,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	284,400	—	176,000	—

Nu gällande ordinarie stat för yrkesinspektionen, vilken stat godkänts av 1933 års riksdag, är av följande utseende.

	Stat.	Kronor
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>		282,400
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>		2,000
		Summa kronor 284,400

För användningen av det för budgetåret 1933/1934 anvisade extra förslagsanslaget till yrkesinspektionens verksamhet har Kungl. Maj:t den 22 juni 1933 fastställt följande stat.

	Kronor
Avlöningar samt vikariats- och övertid ersättningar till icke-ordinarie befattningshavare ävensom ersättning till experter och för tillfällig skrivhjälp, högst	59,240
Expenser, högst	16,760
Reseersättningar vid yrkesinspektionen, förslagsvis	100,000
	Summa kronor 176,000

Posten till expenser i sistnämnda stat har uppkommit genom sammanslagning av den i den ordinarie staten till och med budgetåret 1932/1933 förekommande posten till kontorskostnader m. m. och den i den extra staten till och med samma budgetår upptagna posten till förstärkning av sagda kostnader. Från berörda poster till kontorskostnader bestredos emellertid även utgifter för förhyrande av lokaler för yrkesinspektionen, vilka utgifter från och med löpande budgetår gäldas från ett under sjätte huvudtiteln uppfört anslag till hyreskostnader. Posten till expenser inrymmer därför icke något belopp för dylika utgifter.

Såsom framgår av det föregående, understiger slutsumman av staten för det extra anslaget med 10,000 kronor det belopp, vartill anslaget beräknats för löpande budgetår. Detta har sin grund däri, att posten till reseersättningar vid yrkesinspektionen upptagits till ett belopp, som är 10,000 kronor lägre än det i statsverkspropositionen beräknade. Minskningen sammanhänger med att Kungl. Maj:t genom kungörelse den 14 juni 1933 (nr 367) utfärdat vissa bestämmelser om nedsatt traktamentsersättning åt yrkesinspektörer, yrkesinspektörsassistenter och underinspektörer. I samband med statens fastställande har Kungl. Maj:t liksom föregående år bestämt de belopp, som under löpande budgetår må i resekostnads- och traktamentsersättningar utgå till befattningshavarna i de olika yrkesinspektionsdistrikten, till yrkesinspektrisen jämte assistenter samt till skogs- och flottledsinspektören jämte assistenter, ävensom föreskrivit, att dessa belopp icke utan Kungl. Maj:ts medgivande må överskridas.

I skrivelse den 30 september 1933 har *socialstyrelsen* hemställt om anslag för yrkesinspektionen och dess verksamhet för nästa budgetår. Styrelsen har därvid erinrat, att styrelsen i slutet av år 1931 jämlikt erhållet uppdrag framlagt utredning och förslag rörande yrkesinspektionens effektivisering. Styrelsen har emellertid utgått från att i nuvarande statsfinansiella situation icke vore att förvänta ett genomförande av förslaget, i den mån därmed skulle följa ökade utgifter. På grund härav har styrelsen hemställt, att anslagen måtte jämväl för nästa budgetår upptagas till 284,400 respektive 186,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid behandlingen i fjolårets statsverksproposition av frågan om anslag till här berörda ändamål anförde jag beträffande förslaget om yrkesinspektionens effektivisering, över vilket förslag samtliga myndigheter då ännu ej avgivit utlåtanden, bland annat, att ehuru jag funne det synnerligen önskvärt, att yrkesinspektionen bereddes större effektivitet, jag likväl icke med hänsyn till de betydande kostnader, som ett realiserande av förslaget skulle medföra för statsverket, i dåvarande ekonomiska läge skulle kunna förordas åtgärder för förslagets genomförande. Vad jag sålunda yttrat äger alltså tillämpning. Liksom socialstyrelsen förutsätter jag därför, att förslaget, vilket sedan någon tid föreligger i slutremitterat skick, icke kommer i betraktande vid beräkningen av förevarande anslagsbehov. Med hänsyn härtill och då i övrigt anledning torde saknas att nu beräkna *det ordinarie anslaget* till yrkesinspektionen på annat sätt än som skett för löpande budgetår, anser jag, att detta anslag bör för budgetåret 1934/1935 upptagas med oförändrat belopp.

Vidkommande *det extra anslaget* ifrågasätter jag icke någon ändring med avseende å anslagsposterna till *avlöningar* och till *expenser*. Ej heller posten till *reseersättningar* vid yrkesinspektionen lärer böra beräknas till annat belopp än det, vartill posten upptagits i den för löpande budgetperiod fastställda staten. Anslaget lärer därför i sin helhet kunna bestämmas till (59,240 + 16,760 + 100,000) 176,000 kronor eller 10,000 kronor lägre än det nuvarande. Angående anslaget gör jag hemställan under nästföljande punkt.

Det *ordinarie* förslagsanslaget till *yrkesinspektionen* torde, i enlighet med vad jag anfört, böra i riksstaten för budgetåret 1934/1935 upptagas med *oförändrat belopp* kronor 284,400.

[10.] 10. **Yrkesinspektionens verksamhet** (extra förslagsanslag). Åberopande vad jag under nästföregående punkt anfört beträffande anslaget till yrkesinspektionens verksamhet får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *yrkesinspektionens verksamhet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 176,000.

[11.] 11. **Föreningen för arbetarskydd** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	5,000	5,000
1933/1934	3,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	3,000	—

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har *föreningen för arbetarskydd* anhållit om statsbidrag för budgetåret 1934/1935 med 5,000 kronor.

Av framställningen ävensom en därvid fogad berättelse för år 1932 framgår, att föreningens verksamhet — som väsentligen är inriktad på att väcka och vidmakthålla intresse för vidtagande av åtgärder till skydd mot olycksfall och ohälsa i arbete och att sprida kännedom om anordningar, som i sådant syfte kunna vidtagas — under år 1932 fortgått efter i huvudsak samma riktlinjer som tidigare (se redogörelse i 1931 års statsverksproposition V p. 10). Den av föreningen anordnade permanenta utställningen i Stockholm av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbete m. m. har under år 1932 varit besökt av omkring 6,100 personer. Föreningens propagandaverksamhet utåt har under året ytterligare utvidgats. Sålunda hava föreningens skyddsfilmer visats i stor utsträckning och dess skioptikonbilder hava varit i flitig användning vid föredrag på skilda platser inom riket. Den tidigare utgivna allmänna serien av s. k. skyddsbilder har kompletterats med en speciell serie för stuveriarbete.

För år 1933 har föreningen — förutom ett bidrag av Stockholms stad å 500 kronor — av enskilda sammanslutningar och försäkringsanstalter erhållit bidrag å tillhopa 5,600 kronor, därav 1,500 kronor från svenska arbetsgivareföreningen, 2,000 kronor från landsorganisationen i Sverige, 1,500 kronor från vissa försäkringsanstalter och 600 kronor från de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

Socialstyrelsen har i ärendet avgivit utlåtande den 8 november 1933. Styrel-

sen har med utlåtandet överlämnat *en av föreningens sekreterare upprättad promemoria*, däri anförts bland annat följande.

Föreningen hade för avsikt att den 1 oktober 1934 överflytta sin permanenta utställning i Stockholm från den nuvarande, sedan flera år otillräckliga lokalen vid Birgerjarlsgatan till Brunkebergstorg, varest föreningen genom preliminärt avtal förhyrt en större och ändamålsenligare lokal. Med hänsyn till att föreningens årliga hyreskostnader på grund av flyttningen skulle komma att stiga från 7,500 kronor till 10,000 kronor, hade svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen utfäst sig att från och med år 1934 respektive 1933 höja sina årliga bidrag till föreningen från 1,500 kronor till 2,000 kronor. Den merinkomst, som föreningen härigenom erhöle, vore emellertid icke tillräcklig att täcka den efter flyttningen uppkommande ökningen i hyresutgifterna. Ej heller kunde denna ökning bestridas av de medel å tillhopa 12,000 kronor, vilka av föreningen under årens lopp avsatts för utställningens förestående flyttning och utvidgning, enär dessa medel måste tagas i anspråk dels för själva flyttningsskostnaderna, dels ock för förnyande och utökning av det nuvarande utställningsmaterialet.

Med hänsyn till föreningens samhällsnyttiga verksamhet och under åberopande av vad som anförts i föreningens framställning och i omförmälda promemoria har *socialstyrelsen* tillstyrkt framställningen.

Departements-
chefen.

I likhet med socialstyrelsen anser jag föreningen fortfarande böra komma i åtnjutande av statsunderstöd. Vad angår bidragets storlek vill jag erinra, att föreningen, vars inkomster under flera år överstigit utgifterna, vid 1932 års utgång — förutom det för flyttningen reserverade beloppet av 12,000 kronor — i tillgångar disponerade ett belopp av omkring 6,700 kronor. På grund därav kan jag icke förorda en höjning av bidraget utan anser detsamma böra även för nästa budgetår bestämmas till 3,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *föreningen för arbetarskydd* för budgetåret 1934/1935
anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000.

[12.] 12. **Arbetsrådet** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	56,300	55,618
1933/1934	44,300	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	44,300	—

Den 30 juni 1933 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för arbetsrådet för budgetåret 1933/1934.

	Kronor
1) { Ordförande och chef, årsarvode	4,000
1) { 1 ledamot, tillika byråchef, lönegraden B 30	10,020
1 ledamot, tillika ställföreträdare för ordföranden, årsarvode	1,300
5 ledamöter, årsarvoden à 1,200 kronor	6,000
Dagarvoden till ledamöter och suppleanter, förslagsvis	5,400
Ersättningar till ledamöter för särskilda utredningar eller undersökningar, högst	2,000

1) Dessa tjänster innehavas av samma person.

	Kronor.
Avlöningar till extra ordinarie och extra befattningshavare, avlöningsförhöjningar m. m., högst	13,380
Vikariatsersättningar m. m., förslagsvis	300
Ersättningar för särskilda utredningar genom tekniskt eller ekonomiskt sakkunniga, ersättningar till på arbetsrådets föranstaltande vid allmän underrätt hörda vittnen och sakkunniga ävensom resekostnads- och traktamentersättningar åt suppleanter, då de inkallas såsom ersättare för rådets ledamöter, förslagsvis	100
Expenser, högst	1,800
	Summa kronor 44,300

Samtidigt har Kungl. Maj:t föreskrivit, att annan ledamot av arbetsrådet än ordföranden och byråchefen ävensom suppleant för sådan ledamot skulle äga att för varje dag han deltog i sammanträde i arbetsrådet, dock beträffande ledamot högst 45 dagar under helt budgetår, åtnjuta dagarvode, som skulle utgå med 30 kronor till ordförandens ställföreträdare och dennes suppleant samt med 20 kronor till annan ledamot och suppleant för sådan ledamot.

Enligt vad sålunda blivit bestämt kan det sammanlagda arvodet under ett budgetår uppgå för ledamot, som tillika är ställföreträdare för ordföranden, till högst $(1,300 + 45 \times 30)$ 2,650 kronor och för annan ledamot till högst $(1,200 + 45 \times 20)$ 2,100 kronor. Då ledamotsarvodet under budgetåret 1932/1933 oberoende av antalet sammanträden utgick med 3,500 kronor, innebär beslutet den 30 juni 1933 en väsentlig reduktion av arvoden.

Även vissa andra utgiftsposter hava för löpande budgetår nedbringats, medan däremot posten ersättningar till ledamöter för särskilda utredningar eller undersökningar höjts från 1,000 kronor till 2,000 kronor.

I skrivelse den 18 september 1933 har *arbetsrådet* hemställt om äskande av anslag för budgetåret 1934/1935. Rådet har däri meddelat, att rådet till följd av anslagets nedsättning nödgats avbryta den sedan omkring två år tillbaka pågående revisionen av rådets äldre beslut, samt såsom sin mening uttalat, att det vore nödvändigt att snarast möjligt återupptaga revisionen. Härom har rådet anfört bland annat följande.

Revisionen innebure, att de permanenta tillstånd till utsträckning av den ordinarie arbetstiden, som meddelats av rådet under de första åren av dess verksamhet, upptoges till ny prövning. Därest de äldre dispensererna icke vidare befunnas vara av behovet påkallade, återkallades desamma. I de fall åter, där behov av fortsatt tillstånd ännu föreläge, meddelades nya eftergifter, vilka emellertid i många fall begränsades att avse en mindre långt gående utsträckning av arbetstiden eller ett mindre antal arbetare än förut. De nya dispensererna meddelades allenast för viss tid, i regel två eller tre år, efter vilken tid frågan om fortsatt dispens ånyo bleve föremål för prövning. På detta sätt skedde en successiv anpassning av arbetstiden till allt närmare överensstämmelse med lagen. Den dittills verkställda revisionen hade omfattat dispenser enligt 5 § 1 mom. av lagen (tillstånd till genomsnittsberäkning av arbetstiden, då densamma vore av växlande längd), och lett till att icke mindre än 635 äldre tillstånd, avseende i runt tal 25,000 arbetare och motsvarande omkring

60 % av samtliga tillstånd enligt förevarande moment, blivit återkallade. Den fortsatta revisionen skulle omfatta tillstånd enligt 5 § 2 mom. (56 timmars genomsnittlig arbetsvecka vid kontinuerlig drift), 5 § 3 mom. (utsträckt arbetstid vid arbete, som medförde synnerligen ringa ansträngning, m. m.) och 5 § 4 mom. (utsträckt arbetstid till undvikande av allvarligt missförhållande).

I anslutning härtill har arbetsrådet, under förklaring att en dylik revision ovillkorligen förutsatte anvisande av ökade medel till extra befattningshavare och till expenser, framlagt följande förslag.

Posten till *avlöningar till extra ordinarie och extra befattningshavare, avlöningsförhöjningar m. m.* vore för närvarande upptagen till 13,380 kronor. Till detta belopp borde läggas dels 273 kronor till författningsenligt utgående avlöningsförhöjningar åt två befattningshavare hos rådet, dels ock ett belopp av omkring 1,000 kronor till ersättningar åt extra skrivbiträden m. m., för vilket ändamål medel nu icke funnes tillgängliga. Anslagsposten borde därför beräknas till i runt tal 14,630 kronor.

Till *expenser* erfordrades under alla förhållanden ett högre belopp än det för löpande budgetår anvisade. Därest revisionen av arbetsrådets äldre beslut ansåges böra återupptagas, syntes posten till expenser böra höjas med 800 kronor och alltså upptagas till 2,600 kronor.

Beträffande *övriga poster* i staten har arbetsrådet icke ifrågasatt någon ändring.

I enlighet med det anförda har rådet hemställt, att anslaget till rådet måtte för nästa budgetår upptagas till (4,000 + 10,020 + 1,300 + 6,000 + 5,400 + 2,000 + 14,630 + 300 + 100 + 2,600) 46,350 kronor.

Departements-
chefen.

Även om det givetvis är angeläget, att revisionen av arbetsrådets äldre beslut så snart ske kan fullföljes, kan jag icke för närvarande tillstyrka en höjning av anslaget till rådet. För bestridande av de av rådet omförmälda avlöningsförhöjningarna å 273 kronor torde möjlighet kunna beredas inom anslagets ram. Vid nu nämnda förhållanden bör anslaget bibehållas oförändrat.

Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *arbetsrådet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 44,300.

[13.] 13. **Upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor (extra anslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.	5,000	5,000
1933/1934.	1,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	1,000	—

Till upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor hava anslag beviljats från och med budgetåret 1930/1931. Anslagen, som för budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 utgjorde 10,000 kronor, hava ställts till institutets för svensk utlandstjänst förfogande för bedrivande av upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor enligt de riktlinjer, som angivits av föredragande departementschefen i 1930 års statsverksproposition (V s. 76).

Nämnda institut började sin verksamhet hösten 1927 med uppgift att lämna

upplysningar till i regel högskoleutbildade svenskar, som ämnade antaga arbetsanställningar utomlands, samt att biträda sådana personer vid förhandlingar om anställning. Sedan emellertid från olika håll ifrågasatts åtgärder för anordnande av objektiv upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor även för icke kvalificerad arbetskraft och hänvändelse skett till institutet angående dess medverkan härvidlag, förklarade institutets styrelse å sammanträde den 22 november 1929 sig villig att, under förutsättning att institutet erhöle ett årligt statsbidrag å 10,000 kronor, försöksvis utvidga verksamheten med sådan upplysningstjänst.

Den 21 november 1930 fastställde Kungl. Maj:t stadgar för institutet. Redogörelse för det huvudsakliga innehållet av desamma har senast lämnats i 1932 års statsverksproposition (V s. 41).

I skrivelse den 19 september 1933 har styrelsen för *institutet för svensk utlandstjänst* hemställt om statsbidrag med 5,000 kronor för budgetåret 1934/1935. Styrelsen har därvid anfört huvudsakligen följande.

Den över hela världen rådande arbetslösheten och ekonomiska krisen hade haft till följd, att invandringsbestämmelserna skärpts i så gott som alla länder. Detta hade medfört, att emigrationen praktiskt taget bringats att avstanna. Med desto större uppmärksamhet hade institutet därför måst inrikta sitt arbete på att följa utvecklingen i utlandet i sådana avseenden, som kunde tänkas beröra eventuella emigranternas intressen, och att bringa det sålunda insamlade upplysningsmaterialet till den stora allmänhetens kännedom.

Institutet anlätades alltjämt av olika statsdepartement, industri- och handelsorganisationer samt av ett stort antal enskilda.

Det största årliga enskilda bidraget till institutet, 10,000 kronor, hade beviljats för den närmaste treårsperioden — d. v. s. till och med 1935 års utgång — under det förbehållet, att institutet av staten och andra intresserade utöver nämnda bidrag erhöle tillräckliga medel för att kunna fortsätta sin verksamhet. Övriga bidragsgivare hade ansett sig under nuvarande konjunkturer böra i avsevärd mån nedsätta eller helt indraga förut utgående bidrag. Med hänsyn till vad sålunda anförts och under framhållande, att den av institutet företagna utvidgningen av verksamheten, som varit en följd av statsbidragets beviljande, ursprungligen baserats på ett ekonomiskt understöd från statsmakternas sida av 10,000 kronor, hemställde styrelsen om statsbidrag med 5,000 kronor för budgetåret 1934/1935.

Till följd av remiss har *socialstyrelsen* den 7 oktober 1933 avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen har däri anfört bland annat.

Utvandringen hade visserligen minskats alltmera, men lusten att utvandra kvarstode alltjämt. På grund härav kunde en upplysningsverksamhet till tjänst för personer, som övervägde att utvandra, anses äga oförminskad aktualitet. Med hänsyn till de ökade vanskligheterna för utvandring och svårigheterna för utvandrarna att på förhand själva skaffa sig vederhäftiga och aktuella upplysningar om de tid efter annan ändrade pass- och inresebestämmelserna samt förhållandena med avseende å penningvärde, levnadskostnader och arbetsmöjligheter i främmande länder torde betydelsen av en sådan verksamhet hava än ytterligare understrukits. Styrelsen hade inhämtat, att det av institutet omförmälda förbehållet vid beviljandet av det största enskilda bidraget kunde, vad enskilda bidragsgivare beträffade, anses uppfyllt. Om därför statsanslag beviljades, syntes upprätthållandet av institutets verksamhet tryggt.

Vad anginge det sökta anslaget belopp, funne styrelsen detsamma synner-

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 1 Del 8. 1932 33 2

ligen skäligt i betraktande av dels verksamhetens betydelse ur allmän synpunkt, dels de omständigheter, varunder institutet åtagit sig att utvidga sin verksamhet till att avse allmän upplysningsverksamhet på området. Då emellertid nödvändigheten av att begränsa de statliga utgifterna i fråga om anslag av förevarande art torde komma att göra sig gällande med samma styrka under nästkommande budgetår som under det nu löpande, hade styrelsen ansett sig böra från institutets ledning införskaffa närmare uppgifter till belysning av möjligheterna för institutet att upprätthålla verksamheten med ett tillfälligt något reducerat statsanslag.

Styrelsen har därefter lämnat en sammanställning av de sålunda erhållna uppgifterna samt vidare anfört följande.

Av sammanställningen framginge, att institutets verksamhet torde kunna under kalenderåret 1934 alltjämt upprätthållas i oförminskad omfattning, därest statsanslaget till detsamma även för nästkommande budgetår tillfälligt begränsades till ett belopp av 1,000 kronor, men att möjlighet härtill förelåge endast genom i anspråktagande av en avsevärd del av institutets kapitaltillgångar. Om ej heller för budgetåret 1935/1936 högre statsanslag skulle komma att beviljas än 1,000 kronor, skulle emellertid — såvida icke ytterligare bidragsgivare skulle tillkomma utöver dem, som redan utlovat sitt stöd för tiden till och med år 1935 — under kalenderåret 1935 trots tillgripande av samtliga återstående besparingar inkomsterna komma att understiga de beräknade utgifterna med omkring 2,000 kronor. Med hänsyn till betydelsen av att institutets verksamhet måtte kunna ej endast upprätthållas utan även ytterligare utvecklas, syntes det i betraktande av nu anförda beräkningar önskligt, att anslaget till institutet kunde utgå med det sökta beloppet eller 5,000 kronor för budgetåret 1934/1935. Om av statsfinansiella skäl ett lägre bidrag skulle anses böra ifrågakomma, hemställde styrelsen, att detta i allt fall icke måtte bestämmas till lägre belopp än 1,000 kronor.

Departements-
chefen.

För upprätthållande av den upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor beträffande icke kvalificerad arbetskraft, som av institutet nu bedrives, torde institutet alltjämt böra komma i åtnjutande av statsbidrag. I betraktande av det ekonomiska läget kan jag emellertid icke förorda någon höjning av det bidrag, som för närvarande utgår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 1,000.

[14.] 14. **Bidrag till arbetsledarekurser** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	15,000	15,000
1933/1934	10,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	10,000	—

Anslag för detta ändamål beviljades första gången för budgetåret 1931/1932 och avsåg att, framför allt i arbetsfredens intresse, bereda ökad utbildning åt arbetsledare. Anslaget hade i statsverkspropositionen upptagits till ett belopp av 10,000 kronor, men i anledning av väckta motioner höjde riksdagen anslaget till 15,000 kronor. I statsverkspropositionen i fjol upptogs av besparingsskäl ej något anslag för ändamålet. På grund av motioner i ämnet, däri hemställdes

om ett statsbidrag å 15,000 kronor, beviljade riksdagen emellertid ett anslag å 10,000 kronor.

Anslaget har ställts till förfogande för Sveriges industriförbunds arbetsledareinstitut. Såsom villkor uppställdes till en början bland annat, att minst fyra arbetsledarekurser om sex veckor anordnades. Med anledning av institutets hemställan utgår emellertid statsbidraget för löpande budgetår med visst belopp för undervisningstimme, nämligen med 20 kronor för föreläsnings- och 3 kronor 35 öre för övningstimme. Till följd härav har villkoret om visst antal kurser bortfallit. Kurserna skola anordnas i enlighet med vissa undervisningsplaner. För innevarande budgetår gälla de planer, som bifogats institutets framställning om statsbidrag för samma år. Enligt dessa anordnas dels s. k. centrala huvudkurser, dels ock specialkurser för sådana arbetsledare, som hava sitt arbete inriktat på viss mer speciell verksamhet inom arbetsledningens eller säkerhetstjänstens område.

I skrivelse den 22 juni 1933 har styrelsen för *Sveriges industriförbunds arbetsledareinstitut* hemställt om statsbidrag för anordnande av arbetsledarekurser under nästkommande budgetår. Styrelsen upplyser därvid till en början, att under budgetåret 1932/1933 anordnats tre kurser för sammanlagt 78 arbetsledare i förmans- och verkmästareställning samt en kurs för ingenjörer, besökt av 58 deltagare. Vidare meddelar styrelsen, att styrelsen har för avsikt att under budgetåret 1934/1935 anordna två eller tre centrala huvudkurser, minst en specialkurs för ingenjörer samt därjämte såsom en nyhet s. k. ambulatoriska kurser, d. v. s. kortare kurser av samma allmänna typ som de centrala kurserna, avsedda att hållas vid industriorter ute i landet för sådana grupper av arbetsledare, som av ena eller andra skälet ej kunna besöka institutet. För dessa kurser har uppgjorts särskild undervisningsplan. Styrelsen hemställer, att ett statsbidrag å 15,000 kronor måtte beviljas för nästa budgetår.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen den 15 juli 1933 och av socialstyrelsen den 23 september 1933.

Skolöverstyrelsen har funnit den planerade utvidgningen av institutets verksamhet väl motiverad och framhållit önskvärldheten av att de ambulatoriska kurserna komme till stånd. Vidare har styrelsen livligt tillstyrkt, att statsbidraget måtte bestämmas till 15,000 kronor, d. v. s. samma belopp, som utgått till institutet för budgetåren 1931/1932 och 1932/1933, därvid styrelsen utgått ifrån att minskningen av beloppet till 10,000 kronor för innevarande budgetår endast vore tillfällig. Styrelsen anför, att de nu rådande kritiska förhållandena inom industrien gjorde det särskilt angeläget, att kursverksamheten kunde bedrivas i minst den utsträckning, ansökningen avsåge.

Jämväl *socialstyrelsen* har tillstyrkt fortsatt statsunderstöd. Beträffande statsbidragets belopp betonar styrelsen, att det nu icke vore fråga enbart om verksamhetens upprätthållande i oförminskad omfattning utan jämväl om utvidgning av densamma, så att den i högre grad än hittills varit fallet kunde tillgodose det särskilt under rådande depressionstid inom industrien yppade omfattande behovet av dylik undervisningsverksamhet. Därjämte har styrelsen framhållit önskvärldheten av att institutet under nuvarande situation å arbets-

marknaden sattes i tillfälle att i ökad utsträckning meddela nedsättning i eller befrielse från kursavgifter och härigenom bereda nyttig sysselsättning åt permitterad eller eljest arbetslös personal i arbetsledareställning. På grund av nu angivna omständigheter har styrelsen funnit ett statsunderstöd av 15,000 kronor synnerligen skäligt.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till riksdagens beslut i fjol att till förevarande ändamål anvisa medel tillstyrker jag, att statsbidrag för ändamålet beviljas för nästa budgetår. I likhet med de hörda myndigheterna anser även jag lämpligt, att verksamheten utvidgas till att avse ambulatoriska kurser för arbetsledare ute å arbetsplatserna. På grund av den statsfinansiella situationen är jag emellertid icke i tillfälle att förorda en höjning av det statsbidrag, som för närvarande utgår. Anslaget torde således böra bestämmas till 10,000 kronor. För anslagets åtnjutande lära samma villkor som de nu gällande böra uppställas.

Med stöd av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *bidrag till arbetsledarekurser* för budgetåret 1934/1935
anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000.

15. **Sveriges deltagande i den internationella arbetsorganisationens konferens m. m., oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 25,000.

Olycksfallsförsäkring.

16. **Riksförsäkringsanstalten, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 368,500.

[15.] 17. **Riksförsäkringsanstaltens verksamhet (extra förslagsanslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	1,230,000	1,252,823
1933 1934	1,210,000	—
1934 1935 (<i>förslag</i>)	1,242,500	—

I skrivelse den 28 augusti 1933 har *riksförsäkringsanstalten* gjort framställning rörande anslaget för budgetåret 1934/1935. Anstalten har däri till en början framhållit, att i trots av den ekonomiska depressionen anstaltens verksamhet under första halvåret 1933 i allmänhet ökats i omfattning. Sålunda hade antalet i riksförsäkringsanstaltens arbetsgivarregister upptagna arbetsgivare ökats med omkring 13,000 sedan föregående år. Vidare hade antalet anmälda olycksfall beträffande i anstalten försäkrade arbetare under första halvåret 1933 stigit med omkring 700 i jämförelse med motsvarande tid år 1932, detta huvudsakligen beroende på det ökade antal arbetare, som numera sysselsattes i statliga arbeten, särskilt genom statens arbetslöshetskommission.

Anstalten har därefter övergått till en detaljberäkning av anslagsbehovet för nästa budgetår. Innan närmare redogörelse lämnas härför, må meddelas följande tablå till upplysning om medelsbehovet för de olika ändamål, som avses med anslaget, och sättet för dettas täckande. För översiktens skull hava i tablå jämväl upptagits anslagsäskandena för budgetåret 1934/1935.

Ä n d a m å l	U t g i f t e r				
	1932/1933		1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
	Beräknade	Verkliga	Beräknade	riks- försäkrings- anstalten	departements- chefen
Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. (högst)	813,000	863,223	870,000	908,000	908,000
Tryckningskostnader (högst)	116,000	2,303	3,000	3,000	3,000
Expenser (högst)		103,446	110,000	110,800	110,000
Resekostnads- och traktamentsersättningar (högst)	8,000	5,638	8,000	7,500	7,500
Kostnad för ortsombuden m. m. (förslagsvis)	300,000	285,139	225,000	285,000	220,000
Omkostnader för fondförvaltning (förslagsvis)	15,000	15,251	16,000	16,000	16,000
Summa kronor	1,252,000	1,275,000	1,232,000	1,330,300	1,264,500
Uppbördsmedel	22,000	22,177	22,000	22,000	22,000
Nettoutgifter	1,230,000	1,252,823	1,210,000	1,308,300	1,242,500

Den 22 juni 1933 vidtog Kungl. Maj:t vissa ändringar i staten för budgetåret 1932/1933. Sålunda höjde Kungl. Maj:t posten avlöningar och vikariatsersättningar m. m. med 51,000 kronor till högst 864,000 kronor samt sänkte posterna tryckningskostnader och expenser med 11,000 kronor till förslagsvis 105,000 kronor, reskostnads- och traktamentsersättningar med 2,000 kronor till högst 6,000 kronor samt kostnad för ortsombuden m. m. med 15,000 kronor till förslagsvis 285,000 kronor. I följd härav höjdes statens slutsumma med 23,000 kronor till 1,275,000 kronor.

De i tablån angivna uppbördsmedlen utgöras av de ersättningar anstalten uppbär för förvaltningen av olycksfallsförsäkringsfonden samt för bestyret med livräntor enligt lagen den 10 maj 1929 om trafikförsäkring å motorfordon. Den förra ersättningen, 22,000 kronor, utgår av olycksfallsförsäkringsfondens medel och den senare — vilken icke tagits i beräkning vid anslaget bestämmande — av den fond, som bildas av medel, vilka inbetalas till anstalten för inköp av livräntor enligt 12 § i trafikförsäkringslagen.

Vad därefter angår beräkningen av de olika anslagsposterna har anstalten beträffande den första posten — *avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare, ersättningar till sakkunniga, personliga lönetillägg m. m.* — efter erinran, att utgifterna under posten för budgetåret 1932/1933 uppgått till 863,223 kronor, anført huvudsakligen följande.

För den vid utgången av nyssnämnda budgetår anställda personalen, med undantag för en del tillfälliga arbetskrafter, utgjorde avlöningssumman, för år räknat, omkring 877,500 kronor. Från denna summa borde emellertid avdras dels tjänstledighetsavdrag, dels vikariatsersättningar, utgående från ordinarie anslaget med sammanlagt omkring 20,000 kronor för år. Å andra sidan borde tilläggas kostnad för tillfälliga biträden, ackords- och övertidsersättningar samt vikariatsersättningar från extra anslaget med omkring 10,000 kronor. Avlöningskostnaderna syntes således vid ingången av budgetåret 1933/1934 böra antagas uppgå till omkring 867,500 kronor för år. För budgetåret 1933/1934 tillkomme sedvanliga avlöningshöjningar med omkring 13,500 kronor och för budgetåret 1934/1935 ytterligare avlöningshöjningar med omkring 12,000 kronor. Emellertid syntes det vara oundgängligt att för bud-

getåret 1934/1935 ytterligare höja anslagsposten till avlöningar. I enlighet med ett av Kungl. Maj:t för riksdagen i proposition nr 159 år 1933 framlagt förslag hade nämligen genom förordning den 21 april 1933 (nr 144) viss ändring vidtagits i bestämmelserna angående uppbörd av anstaltens försäkringsavgifter, varigenom möjliggjorts av anstalten i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 februari 1933 ifrågasatt omläggning av systemet för de s. k. arbetsgivarförteckningarnas upprättande. I denna skrivelse hade framhållits, att genomförandet av ifrågavarande omläggning skulle komma att under de närmaste åren efter det nya systemets införande medföra ökade administrationskostnader för anstalten, motsvarande ett belopp av ungefär 15,000 kronor årligen. En ingående förändring av gällande organisation av arbetet med försäkringsavgifternas påförande bleve nämligen på grund av omläggningen nödvändig. Att exakt angiva denna kostnadsökning vore för närvarande på grund av de vidlyftiga och i varandra ingripande arbeten, varom här vore fråga, ej möjligt, men torde nämnda belopp av 15,000 kronor böra beräknas härför under budgetåret 1934/1935. I enlighet med vad sålunda anförts syntes anslagsposten till avlöningar m. m. böra för budgetåret 1934/1935 beräknas till 908,000 kronor. Därest sysselsättningen i statliga arbeten komme att ökas utöver vad nu vore fallet, kunde det emellertid förutses, att någon ytterligare höjning av anslagsposten kunde bli oundgänglig.

Beträffande posten till *tryckningskostnader* har anstalten meddelat, att dessa kostnader växla rätt mycket år från år. Sålunda hade de för budgetåret 1931/1932 uppgått till 2,848 kronor och för sistförflutna budgetår till 2,303 kronor. Anstalten har hemställt, att posten måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp, 3,000 kronor.

Med avseende å anslagsposten till *expenser* har anstalten för de olika ändamålen äskat belopp, som endast i mindre mån avvika från de för innevarande år beräknade beloppen. Tillsammans begär anstalten för expenser 110,800 kronor. I fråga om uppskattningen av detta belopp har anstalten framhållit bland annat, att bränslekostnaderna för budgetåret 1932/1933 till följd av den milda vintern torde varit lägre än normalt, att kostnaderna för blankettryck, vilka under sistnämnda budgetår uppgått till lägre belopp än som beräknats för det nu löpande budgetåret, fördelade sig olika på olika år, beroende på tidpunkten för nybeställningar, samt att en mindre höjning erfordrades av de medel, som för löpande budgetår avsetts för inköp och underhåll av möbler m. m., då nyanskaffning av inventarier, särskilt skriv- och räknemaskiner, i viss omfattning ej längre kunde undanskjutas.

Beträffande posten till *reskostnads- och traktamentsersättningar* anför anstalten följande.

Med hänsyn till motsedd brist å vissa andra anslagsposter hade anstalten nödgats under budgetåret 1932/1933 inskränka tjänsteresor. Det vore emellertid uppenbart, att resor av anstaltens tjänstemän vore av stor betydelse för att på arbetsplatserna åstadkomma åtgärder för förebyggande av olycksfall, för åvägabringande av samverkan mellan arbetsgivare och läkare samt för specialtarifiering (d. v. s. premiernas bestämmande med hänsyn till de särskilda riskförhållanden, som råda vid ett visst arbetsföretag). Anstalten ansåge det därför vara av synnerlig vikt, att tillräckliga medel ställdes till anstaltens förfogande för företagande av tjänsteresor. Därest konjunkturerna förbättrades och produktionen ökades, i samband varmed olycksfallsantalet kunde beräknas stiga, bleve detta av än större betydelse. Med hänsyn till vad sålunda anförts ansåge anstalten posten icke kunna beräknas till lägre belopp än 7,500 kronor.

Vidkommande anslagsposten till *kostnad för ortsombuden samt andra dylika kostnader* har anstalten uttalat sig på följande sätt.

Belastningen å denna post hade under de tre senast förflutna budgetåren uppgått till respektive 313,999, 308,957 och 285,139 kronor. Genom indragning av ombud och starka nedskärningar av arvoden hade kostnaderna sålunda avsevärt minskats. Av ortsombuden hade — oberäknat sjukkassor, för vilka särskilda bestämmelser gällde — 529 eller nära 60 % av hela antalet ombud arvoden med högst 100 kronor årligen, därav 203 arvoden med högst 50 kronor årligen och 133 arvoden med 51—75 kronor årligen. För budgetåret 1933/1934 syntes ombudskostnaderna komma att belöpa sig till omkring 220,000 kronor. Denna ytterligare nedgång vore en följd av förut angivna omläggning av systemet för arbetsgivarförteckningarnas upprättande, vilken omläggning medförde att sådana förteckningar icke behövde upprättas under år 1934. Därigenom komme det arvode till anstaltens mantalsombud å omkring 60,000 kronor, som eljest skulle utbetalats under första halvåret 1934, att bortfalla. Vidare bleve den granskning och komplettering av förteckningarna, som dittills utförts av ortsombuden, icke längre behövlig, varför dessas arvoden ansetts kunna nedsättas med omkring 15,000 kronor. I besparingssyfte hade emellertid nyssnämnda granskning och komplettering borttagits redan under budgetåret 1932/1933, på grund varav ifrågavarande nedsättning av arvoden ägt rum redan under första halvåret 1933. Under budgetåret 1934/1935 skulle arbetsgivarförteckningar åter upprättas, varför arvode till mantalsombuden ånyo måste utgivas första halvåret 1935 med ett med hänsyn till ökat arbetsgivareantal till omkring 65,000 kronor beräknat belopp. På grund av vad sålunda anförts syntes anslagsposten till kostnad för ortsombuden böra höjas till förslagsvis 285,000 kronor.

Vidkommande anslagsposten till *omkostnader för förvaltningen av riks försäkringsanstaltens fonder* erinrar anstalten, att utgifterna under budgetåret 1932/1933 uppgått till 15,251 kronor. Under hänvisning till att förvaringsavgifterna för värdehandlingar, deponerade hos riksbanken, årligen ökas i mån av fondernas tillväxt, har anstalten hemställt, att ifrågavarande anslagspost måtte för nästa budgetår upptagas till samma belopp som för det löpande eller till 16,000 kronor.

Enligt sålunda angivna beräkningsgrunder har anstalten uppskattat det för upprätthållande av verksamheten under budgetåret 1934/1935 utöver det ordinarie anslaget erforderliga beloppet till (908,000 + 3,000 + 110,800 + 7,500 + 285,000 + 16,000) 1,330,300 kronor. I enlighet med denna beräkning och efter frändragande av förenämnda från olycksfallsförsäkringsfonden utgående belopp av 22,000 kronor, skulle alltså enligt anstaltens förslag det extra anslaget till anstaltens verksamhet under nästa budgetår upptagas till 1,308,300 kronor.

I en till socialdepartementet ingiven, den 1 november 1933 dagtecknad *promemoria* har *ämbetsverkets chef* ifrågasatt en nedsättning av anslagsposten till kostnad för ortsombuden. I promemorian har härom anförts i huvudsak följande.

Riksförsäkringsanstalten hade i sin skrivelse den 28 augusti 1933 räknat med att arvoden till mantalsombuden för upprättande av arbetsgivarförteckningar skulle behöva utbetalas under första halvåret 1935 samt uppskattat kostnaderna härför till omkring 65,000 kronor. Anstalten hade emellertid tagit under övervägande en omläggning av sättet för utgivande av nämnda arvoden, varav skulle

föranledas en sänkning av anslagsposten för budgetåret 1934/1935. Dittills hade nämligen ifrågavarande arvoden utgivits på det sätt, att ett provisoriskt belopp utbetalats i början av kalenderåret, så snart förteckningarna inkommit till anstalten, medan återstående delen av arvoden utbetalats, sedan förteckningarna hunnit slutbehandlas inom anstalten och de definitiva arvodesbeloppen på grundval därav kunnat uträknas. Den definitiva uträkningen hade emellertid enligt dittillsvarande system som regel ej kunnat ske förrän i augusti året efter det förteckningarna inkommit till anstalten. Enligt det nya systemet åter skulle samtliga förteckningar slutbehandlas senast under augusti månad samma år de inkommit. Det föreläge då ej samma skäl som tidigare att verkställa någon provisorisk arvodesutbetalning. Hädanefter syntes därför hela arvodesbeloppet kunna utbetalas på en gång efter förteckningarnas färdigställande inom anstalten. Därest en dylik omläggning vidtoges, skulle utbetalningen av förenämnda belopp å 65,000 kronor ej behöva ske förrän efter utgången av budgetåret 1934/1935. I så fall behövde ifrågavarande anslagspost icke för nämnda budgetår beräknas till högre belopp än 220,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad först beträffar anslagsposten till *avlöningar och vikariatsersättningar m. m.*, synes mig den av anstalten begärda höjningen för nämnda ändamål icke kunna undvikas. Jag får därför med bifall till anstaltens förslag förorda, att för de utgifter, vilka för närvarande bestridas från posten, beräknas ett belopp av 908,000 kronor. För vinnande av bättre översikt rörande dessa utgifter synes det mig emellertid böra tagas under övervägande, huruvida icke anslagsposten bör av Kungl. Maj:t vid statens fastställande uppdelas å tre särskilda poster, därav en huvudsakligen för grundavlöningar till befattningshavare å extra stat och extra ordinarie tjänstemän, en för avlöningar för extra befattningshavare m. m. samt en för avlöningsförhöjningar m. m.

Vidkommande anslagsposten till *expenser* har jag icke annan erinran att framställa, än att densamma synes mig lämpligen kunna avrundas till 110,000 kronor och alltså upptagas till samma belopp som i staten för löpande budgetår.

Då den förut berörda omläggningen av sättet för utbetalning av arvoden till mantalsombuden utan olägenhet torde kunna genomföras, får jag vidare förorda, att posten till *kostnad för ortsombuden m. m.* för nästa budgetår beräknas till 220,000 kronor.

Med avseende å *övriga utgiftsposter* ansluter jag mig till anstaltens förslag.

Enligt de nu angivna beräkningsgrunderna skulle den extra staten för riks-försäkringsanstalten kunna uppskattas till (908,000 + 3,000 + 110,000 + 7,500 + 220,000 + 16,000) 1,264,500 kronor.

Liksom tidigare lär av kostnaderna för riks-försäkringsanstalten ett belopp av 22,000 kronor, avsett att motsvara omkostnaderna för förvaltningen av anstaltens fonder, böra bestridas av olycksfallsförsäkringsfondens medel. Beloppet torde jämväl i fortsättningen böra i sin helhet tillgodoföras det extra förslagsanslaget till riks-försäkringsanstaltens verksamhet. Detta anslag skulle alltså kunna upptagas till (1,264,500 — 22,000) 1,242,500 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *riksförsäkringsanstaltens verksamhet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av .. kronor 1,242,500.

18. **Försäkringsrådet, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 81,600.

[16.] 19. **Försäkringsrådets verksamhet** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	62,800	65,589
1933/1934	68,000	—
1934/1935 (förslag)	68,000	—

I skrivelse den 25 augusti 1933 har *försäkringsrådet* framlagt förslag till beräkning av anslaget för budgetåret 1934/1935.

Till belysande av rådets arbetsbörda har rådet däri till en början meddelat vissa uppgifter rörande antalet hos rådet under en följd av år anhängiggjorda ärenden av olika slag. Uppgifterna för åren 1929—1932 samt infordrade uppgifter för år 1933 äro sammanställda i följande tablå.

År	Besvärs- och underställda mål	Infordrade ärenden	Ansökningar om utbyte av livränta mot kapital m. m.	Summa
1929	3,422	157	375	3,954
1930	4,022	92	420	4,534
1931	4,590	79	491	5,160
1932	5,005	29	537	5,571
1933	5,137	81	634	5,852

Balanserade ärenden (besvärs- och underställda mål, infordrade ärenden, ansökningar om kapitalutbyten m. m.) hava uppgått till följande antal.

³¹ / ₁₂ 1928	1,041	³¹ / ₁₂ 1930	1,797	³¹ / ₁₂ 1932	1,970
» 1929	1,421	» 1931	2,166	» 1933	1,595

I de angivna siffrorna hava icke inräknats de vanligen förekommande förvaltningsärendena, ärenden av mera allmän natur, remisser m. m.

Rådet har därefter närmare ingått på frågan om anslagets storlek för nästa budgetår. Innan redogörelse lämnas för rådets framställning i denna del, må meddelas följande tablå till upplysning om medelsbehovet för de olika ändamål, som avses med anslaget. För översiktens skull hava i tablåen jämväl upptagits anslagsäskandena för budgetåret 1934/1935.

Ä n d a m å l	U t g i f t e r				
	1932/1933		1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
	Beräknade	Verkliga	Beräknade	rådet	departementschefen
Avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare (högst)	41,600 ¹⁾	39,594	43,900	43,900	43,900
Ersättningar till sakkunniga, arvoden till suppleanter för ledamöter, som representera arbetsgivarna eller arbetarna, m. m. (förslagsvis)	17,500	17,051	15,500	15,500	15,500
Resekostnads- och traktamentsersättningar (förslagsvis)	400	174	400	400	400
Expenser (högst)	8,700	8,770	8,200	8,200	8,200
Summa kronor	68,200	65,589	68,000	68,000	68,000

¹⁾ I den ursprungligen fastställda staten var denna post upptagen till 36,200 kronor men höjdes av Kungl. Maj:t den 16 september 1932 i anslutning till ett av riksdagen gjort uttalande med 5,400 kronor.

Beträffande första posten — *avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare* — har rådet meddelat, att anledningen till underbelastningen främst vore att söka i den omständigheten, att en extra föredragande, som beräknats vara anställd under $\frac{3}{4}$ av budgetåret, ej kunnat förordnas förrän å sådan tid, att lön till honom utgått allenast under $\frac{1}{2}$ år. Rörande posten har rådet vidare anført, att ehuru ärendenas antal icke obetydligt ökats och ökningen alltjämt syntes fortgå, rådet dock med hänsyn till den statsfinansiella ställningen ansett sig icke böra beräkna posten till högre belopp än det, vartill den vore upptagen i gällande stat, eller 43,900 kronor.

Beträffande posten *ersättningar till sakkunniga, arvoden till suppleanter för ledamöter, som representera arbetsgivarna eller arbetarna, m. m.* meddelar rådet, att det syntes tvivelaktigt, huruvida det för innevarande budgetår beräknade beloppet av 15,500 kronor komme att bli tillräckligt. Rådet har emellertid för nästa budgetår beräknat posten till oförändrat belopp, därvid rådet utgått från att Kungl. Maj:t, om så skulle visa sig oundgängligen erforderligt, komme att medgiva behövlig förhöjning av posten.

Jämväl till bestridande av posterna till *resekostnads- och traktamentsersättningar* och till *expenser* har rådet beräknat samma belopp som för innevarande budgetår eller 400 respektive 8,200 kronor. Med avseende å den senare posten påpekar emellertid rådet, att det syntes bli förenat med svårighet att hålla utgifterna inom det begärda beloppet.

I anslutning till det sålunda framställda förslaget har rådet hemställt, att anslaget till rådets verksamhet måtte för budgetåret 1934/1935 beräknas till (43,900 + 15,500 + 400 + 8,200) 68,000 kronor eller till samma belopp, varmed anslaget upptagits i riksstaten för löpande budgetår.

Departements- Mot försäkringsrådets förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *försäkringsrådets verksamhet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 68,000.

[17.] 20. **Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	330,000	540,488
1933/1934.....	500,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	450,000	—

[Förordning den 31 mars 1922 (nr 130), ändrad genom förordningar nr 48/1930, nr 276/1932 och nr 144/1933; kungörelse den 31 mars 1922 (nr 132), ändrad genom kungörelser nr 49/1930 och nr 387/1931.]

I 19 § i olycksfallsförsäkringslagen stadgas, att avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten, vilka icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, skola förskjutas av statsverket och indrivnas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat. I nyss omförmälda författningar meddelas

närmare föreskrifter i ämnet. De icke erlagda avgifterna förskjutas av länsstyrelserna från förevarande anslag, varefter länsstyrelserna ombesörja, att de resterande beloppen indrivnas och tillgodoföras anslaget.

I en den 26 augusti 1933 dagtecknad promemoria har *riksförsäkringsanstalten* framlagt beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår.

I promemorian lämnas uppgift om bruttoutgifter och inkomster för anslaget samt skillnaden mellan dessa båda belopp för de senaste fem budgetåren. Kompletterad med beräkningarna för löpande och nästa budgetår är tablån av följande utseende.

Budgetår	Utgifter kr.	Inkomster kr. i % av utgifterna	Nettoutgift kr.
1928/1929	773,152	551,588 71	221,564
1929/1930	835,172	595,734 71	239,438
1930/1931	947,838	626,823 66	321,015
1931/1932	1,226,412	691,144 56	535,268
1932/1933	1,306,379	765,891 59	540,488
1933/1934 (beräknade belopp)	1,270,000	770,000 60	500,000
1934/1935 (beräknade belopp)	1,284,000	834,000 65	450,000

I anslutning till de i promemorian för de senast förflutna fem budgetåren lämnade uppgifterna har i promemorian anförts följande.

Under förutsättning av i huvudsak oförändrad försäkringsstock och oförändrade premiesatser kunde följande premiebelopp, inklusive tilläggsavgifter, beräknas inflyta till riks-försäkringsanstalten under budgetåret 1934/1935

för mindre arbetsgivare	4,300,000
» större »	8,500,000
summa kronor	12,800,000

På grund av arbetsgivares försumlighet hade under budgetåret 1931/1932 av anslaget måst förskjutas 17.2 % av de påförda premiebeloppen för mindre arbetsgivare och 5.4 % av de påförda beloppen för större arbetsgivare. Motsvarande siffror hade för budgetåret 1932/1933 varit 18.0 % och 6.0 %. En ytterligare försämring av uppbördsresultatet i jämförelse med tidigare år hade alltså inträtt med därav följande ökning av anslagets bruttobelastning, ett förhållande, som givetvis vore beroende på den ekonomiska krisen. För budgetåret 1934/1935 syntes restantieprocenten kunna uppskattas till 18 % för mindre och 6 % för större arbetsgivare.

Bruttoutgifterna från anslaget syntes i enlighet härmed kunna för budgetåret 1934/1935 uppskattas till

för mindre arbetsgivare 18 % å	4,300,000 =	774,000 kronor
» större » 6 % »	8,500,000 =	510,000 »

eller tillsammans 1,284,000 kronor.

Anslagets inkomster (indrivna försäkringsavgifter), som under budgetåret 1931/1932 utgjort endast 56 % av bruttobelastningen, hade under budgetåret 1932/1933 stigit till 59 % av bruttobelastningen. I enlighet med vad riks-försäkringsanstalten i en den 31 augusti 1932 dagtecknad promemoria i ämnet uttalat som sannolikt hade sålunda en viss återhämtning gjort sig gällande

från budgetåret 1931/1932. För budgetåret 1934/1935 syntes inkomsterna möjligen kunna uppskattas till omkring 65 % av utgifterna eller omkring 834,000 kronor. Det erforderliga anslagsbeloppet skulle under berörda förutsättningar uppgå till 450,000 kronor.

I överensstämmelse med dessa beräkningar har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att anslaget måtte för budgetåret 1934/1935 nedsättas till 450,000 kronor.

Departements-
chefen.

Riksförsäkringsanstaltens beräkningar synas mig kunna godtagas. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.*, nu 500,000 kronor, med 50,000 kronor till kronor 450,000.

[18.] 21. **Statens bidrag till fiskares försäkring** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	120,000	75,159
1933/1934	100,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	80,000	—

[Förordning den 11 juni 1918 (nr 375), ändrad genom förordningar nr 131/1922 och nr 216/1926.]

Nämnda förordning innehåller bestämmelser om en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall. Enligt förordningen skall den försäkrade erlägga en viss årlig avgift, under det att staten betalar det belopp, som ytterligare erfordras för täckande av den risk försäkringen avser, ävensom förvaltningskostnaderna. Avgiften utgör 10, 8 eller 6 kronor vid en antagen årlig arbetsförtjänst för den försäkrade av respektive 1,200, 900 och 600 kronor. Det belopp, staten betalar, gäldas av förevarande anslag. Försäkringsrörelsen omhänderhaves av riksförsäkringsanstalten.

I en den 1 september 1933 dagtecknad promemoria har *riksförsäkringsanstalten* meddelat vissa uppgifter om antalet försäkrade fiskare samt om försäkringsavgifter och statsbidrag, vilka uppgifter här må återgivas för tiden 1928—1932.

År	Antal försäkrade fiskare vid årets slut	Försäkringsavgifter	Erforderligt bidrag av statsmedel
1928	5,095	50,547	90,990
1929	5,918	58,827	118,338
1930	6,533	64,655	133,161
1931	7,130	70,539	73,208
1932	7,405	73,424	87,339

Anstalten har därjämte upplyst, att antalet försäkrade fiskare den 31 augusti 1933 utgjorde 7,428.

Anstalten anför slutligen, att anslaget med hänsyn till belastningssiffrorna för åren 1931 och 1932 synes kunna upptagas med oförändrat belopp, 100,000 kronor.

Statens kostnad för förevarande ändamål är beroende på omfattningen av de olyckor, som medföra utbetalande av olycksfallsersättningar. På grund härav möta svårigheter att mera tillförlitligt uppskatta medelsbehovet. Med hänsyn till att statsbidraget under kalenderåren 1931 och 1932 ej obetydligt understigit 100,000 kronor, synes mig emellertid en sänkning av anslaget för nästa budgetår kunna ske, förslagsvis till 80,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens bidrag till fiskares försäkring*, nu 100,000 kronor, med 20,000 kronor till kronor 80,000.

Sjukförsäkring.

[19.] 22. **Sjukkasseväsandets befrämjande** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	4,250,000	4,412,142
1933/1934	5,560,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	7,335,000	—

[Kungörelse den 11 oktober 1920 (nr 689), ändrad genom kungörelse nr 695/1921; kungörelser den 26 juni 1931 (nr 282) och den 18 december 1931 (nr 432).]

Kungörelsen den 26 juni 1931 innehåller de bestämmelser om statsbidrag åt erkända sjukkassor, vilka meddelades i samband med den vid 1931 års riksdag beslutade nya sjukkasselagstiftningen. Beträffande huvudgrunderna i nämnda lagstiftning tillåter jag mig hänvisa till den kortfattade redogörelse i ämnet, som lämnats i 1932 års statsverksproposition V s. 88—89. Här vill jag endast framhålla, att den nya lagstiftningen visserligen trätt i kraft redan den 1 januari 1932 men att enligt övergångsbestämmelserna de jämlikt lag den 4 juli 1910 verksamma sjukkassorna äga rätt att i sin nuvarande form bestå till den 1 januari 1935. Härav följer, att statsbidrag även under nästa budgetår komma att utgå enligt de äldre bestämmelser, som meddelats i kungörelsen den 11 oktober 1920 med däri år 1921 gjord ändring.

I skrivelse den 28 september 1933 har *socialstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår.

Vid denna beräkning äro, enligt vad styrelsen framhåller, följande faktorer av betydelse, nämligen

sjukligheten under åren 1933 och 1934,

antalet medlemmar i de gamla statsunderstödda sjukkassorna vid utgången av dessa år,

antalet medlemmar i de nya — erkända — sjukkassorna vid samma tidpunkter samt

tiden för utbetalningen av statsbidragen.

Kännedom erfordras om sjukligheten och medlemsantalet såväl under år 1933 som under år 1934, emedan statsbidragen för budgetåret 1934/1935 hänföra sig till sjukkassornas verksamhet under båda nämnda år.

Sjukligheten angives genom sjuktalet d. v. s. antalet sjukhjälpss dagar per medlem. Sjuktalet har nu av styrelsen uppskattats för åren 1933 och 1934 till 10.45 enligt 1910 års lagstiftning och till 11.0 enligt 1931 års lagstiftning, i vilken senare lagstiftning längre sjukhjälpstid är stadgad.

Antalet sjukförsäkrade medlemmar i statsunderstödda sjukförsäkringar, som alltjämt lyda under den äldre lagen, beräknar styrelsen vid utgången av åren 1933 och 1934 utgöra 564,000 respektive 215,000. I fortsättningskassorna uppskattar styrelsen medlemsantalet vid slutet av år 1933 till 148,000 och vid slutet av år 1934 till 25,000.

Antalet sjukförsäkrade medlemmar i de erkända sjukförsäkringarna har styrelsen antagit uppgå till 500,000 vid slutet av år 1933 och till 850,000 vid slutet av år 1934.

Utbetalningen av statsbidragen har styrelsen ansett komma att äga rum kvartalsvis i efterskott beträffande 40 % av antalet medlemmar i de erkända sjukförsäkringarna och i övrigt årsvis i efterskott.

Med de antaganden, för vilka nu redogjorts, har styrelsen för budgetåret 1934/1935 uppskattat utgifterna

för verksamhet, bedriven enligt 1910 års lag,	till..	2,583,107 kronor
» » » » den nya lagstiftningen, » ..	4,753,066 »	
	eller tillhopa till	7,336,173 kronor

Enligt vad från styrelsen meddelats har styrelsen därvid räknat med att de enligt stadgade grunder i olika former utgående statsbidragen till sjukförsäkringar skulle motsvara omkring 4 kronor per år och medlem för verksamhet enligt 1910 års lag och 9 kronor per år och medlem för verksamhet enligt den nya lagstiftningen.

Med stöd av den verkställda beräkningen har styrelsen uttalat, att anslaget syntes bära i riksstaten för nästa budgetår uppföras med 7,335,000 kronor.

Departements-
chefen.

I enlighet med socialstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till *sjukkasväsensdets befrämjande*, nu 5,560,000 kronor, med 1,775,000 kronor till kronor 7,335,000.

[20.] 23. **Bidrag till moderskapsförsäkring** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	220,000	245,754
1933/1934	315,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	435,000	—

[Kungörelse den 30 juni 1913 (nr 136), ändrad genom kungörelse nr 696/1921; kungörelser den 26 juni 1931 (nr 282) och den 18 december 1931 (nr 432).]

Under föregående punkt har jag beträffande innebörden av den nya sjuk-kasselagstiftningen hänvisat till 1932 års statsverksproposition V s. 88—89. Där lämnas ock vissa upplysningar om den moderskapsförsäkring, som enligt nämnda lagstiftning kan äga rum.

I skrivelse den 28 september 1933 har *socialstyrelsen* beträffande här ifråga-varande anslag till en början anført, att från anslaget för budgetåret 1932/1933 under tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1932 utgått 179,252 kronor och under tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1933 66,502 kronor. Under löpande budgetår hade i statsbidrag utbetalats för verksamhet, bedriven enligt 1910 års lag, 160,775 kronor samt för verksamhet, bedriven enligt den nya lagstiftningen, 2,800 kronor, och enligt verkställd uppskattning återstode att utbetala 90,900 respektive 100,400 kronor. Hela det för budgetåret 1933/1934 behövlige beloppet kunde i enlighet härmed uppskattas till 354,875 kronor.

Styrelsen har därefter med ledning av 1932 och 1933 års siffror beräknat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår — frånsett den ökning av anslaget, som påkallades av den nya lagstiftningen — till 151,000 kronor. Den erforderliga anslagsökningen i följd av sagda lagstiftning har styrelsen uppskattat till 286,400 kronor. Sammanlagt behövdes alltså (151,000 + 286,400) 437,400 kronor eller i runt tal 435,000 kronor.

På grund härav har styrelsen hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1934/1935 upptagas till 435,000 kronor

Socialstyrelsens förslag har icke synts mig böra föranleda någon erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *bidrag till moderskapsförsäkring* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av .. kronor 435,000.

[21.] 24. **Moderskapsunderstöd** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	5,000	—
1933 1934	10,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	750,000	—

[Förordning den 26 juni 1931 (nr 281).]

Enligt berörda förordning utgår moderskapsunderstöd av statsmedel vid barnsbörd till kvinna, som icke tillhör erkänd sjuk-kassa, under förutsättning att det beskattningsbara beloppet av kvinnans eller, om hon är gift och sammanlever med sin man, av makarnas inkomst understiger 500 kronor. Understödet utgår i regel under högst 30 dagar, i allmänhet med 1 krona om dagen. Rätten till understöd prövas och understöd utbetalas av centralsjukkassan för den ort, där kvinnan är bosatt, eller, efter överenskommelse med centralsjukkassan, av vederbörande lokalsjukkassa. Ersättning för utgivna understöd äger centralsjukkassan att kvartalsvis utbekomma av socialstyrelsen.

Förordningen är avsedd att för varje centralsjukkasseområde träda i kraft, då centralsjukkassa bildats och börjat sin verksamhet.

I skrivelse den 28 september 1933 har *socialstyrelsen* meddelat, att medan någon utbetalning av det för budgetåret 1932/1933 anvisade anslaget icke förekommit, ersättning för moderskapsunderstöd, som utgivits under första halvåret 1933, begärts med ett sammanlagt belopp av 18,263 kronor. Styrelsen har vidare upplyst, att styrelsen med stöd av en under september 1933 verkställd undersökning rörande antalet till vederbörande erkända centralsjukkassor dittills inkomna ansökningar om moderskapsunderstöd uppskattat det för innevarande budgetår ytterligare erforderliga beloppet till omkring 460,000 kronor. För nämnda budgetår skulle således sammanlagt erfordras 478,263 kronor, innebärande ett överskridande av anslaget med 468,263 kronor. Vidkommande anslaget för budgetåret 1934/1935 har styrelsen med stöd av förenämnda undersökning jämte uppskattning av behovet för de områden av riket, där centralsjukkassor ännu icke äro i verksamhet, ansett sig kunna räkna med att moderskapsunderstöd komme att utgivas för i runt tal 24,000 barnbördsfall för helt år räknat. Häremot svarade ett understödsbelopp av (24,000 $\times$ 30) 720,000 kronor. Förevarande anslag har styrelsen därför ansett böra i riksstaten för nästa budgetår uppföras med 720,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid framläggandet för 1931 års riksdag av förslag till bestämmelser om moderskapsunderstöd beräknades (se propositionen nr 75 s. 121), att antalet understödsfall till en början skulle uppgå till 25,000 för år. Det allmännas utgifter härför skulle således med ett understödsbelopp av 30 kronor per fall bliva 750,000 kronor. Med hänsyn till den utsträckning, i vilken understödet tydligen redan nu tages i anspråk, synes mig medelsbehovet för nästa budgetår böra uppskattas till samma belopp, 750,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *moderskapsunderstöd* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 750,000.

Allmänna pensionsförsäkringen.

25. Pensionsstyrelsen, oförändrat ordinarie förslagsanslag kronor 640,000.

[22.] 26. Pensionsstyrelsens verksamhet m. m. (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	615,000	586,211
1933/1934	568,000	—
1934/1935 (förslag)	566,000	

Till upplysning om medelsbehovet för de olika ändamål, som avses med anslaget, och sättet för dettas täckande må meddelas följande tablå, däri för översiktens skull jämväl upptagits anslagsäskandena för budgetåret 1934/1935.

Ä n d a m å l	U t g i f t o r				
	1932/1933		1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
	Beräknade	Verkliga	Beräknade	pensionsstyrelsen	departementschefen
Ersättning till 4 sakkunniga hos styrelsen (<i>förslagsvis</i>) ...	5,000	4,240	1,000	1,000	1,000
Avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m. (<i>högst</i>)	375,000	357,495	348,000	351,000	351,000
Ersättning åt styrelsens ombud (<i>förslagsvis</i>)	90,000	89,040	90,000	90,000	90,000
Resekostnads- och traktamentsersättning åt nämnda ombud (<i>förslagsvis</i>)	115,000	115,286	115,000	115,000	115,000
Resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga (<i>högst</i>)	6,000	4,070	4,000	4,000	4,000
Tryckningskostnader (<i>högst</i>)	119,000	414	500	500	500
Expenser (<i>högst</i>)		102,593	101,500	101,500	101,500
Summa kronor	710,000	673,138	660,000	663,000	663,000
Uppbördsmedel	95,000	91,992	92,000	97,000	97,000
Nettoutgifter	615,000	581,146	568,000	566,000	566,000

De i tabblån angivna uppbördsmedlen utgöras dels av ersättning från pensionsförsäkringsfonden för förvaltningen av fonden, 65,000 kronor, dels ock av bidrag till bestridande av omkostnaderna för den frivilliga pensionsförsäkringen, vilket bidrag växlar år från år men för budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 beräknats till 30,000 respektive 27,000 kronor. Anledningen till att nettoutgifterna för budgetåret 1932/1933 i tabblån upptagits till ett 5,065 kronor lägre belopp än i den i början av anslagspunkten meddelade tabblån är den, att ett av pensionsstyrelsen uppburet, till statskontoret den 30 juni 1933 återlevererat belopp å 5,064 kronor 65 öre bokförts såsom återlevererat först å innevarande budgetår.

Underbelastningen å posten rörande icke-ordinarie personal har väsentligen sin grund däri, att den anhopning av ärenden, som plägar förekomma om vårarna, under budgetåret 1932/1933 inträffat först å sådan tidpunkt, att det av ärendenas tillströmning föranledda behovet av medel för avlönande av extra personal allenast till en del kommit att belasta anslaget för nämnda budgetår.

För budgetåret 1933/1934 hava anslagsposterna i staten bestämts i överensstämmelse med beräkningen därav i 1933 års statsverksproposition med den ändringen likväl, att ett belopp å 4,500 kronor överflyttats från den i statsverkspropositionen till 5,000 kronor beräknade posten tryckningskostnader till posten expenser; beloppet ifråga avser kostnader för prenumeration å 3,000 exemplar av tidskriften »Pensionsförsäkringen».

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *pensionsstyrelsen* beträffande anslagsposten till *avlöningar och vikariatsersättningar m. m.* framhållit, hurusom den samma för löpande budgetår beskurits med icke mindre än 27,000 kronor, vilken åtgärd till en del motiverats av viss numera genomförd omläggning och förenkling av handläggningen av pensionsärenden inom styrelsen. Under för-

klaring att verkningarna av denna beskärning självfallet ännu icke låte sig överblicka, har styrelsen ansett sig icke böra föreslå annan ändring än att det nuvarande anslagsbeloppet höjdes med 3,000 kronor, vilket belopp erfordrades för möjliggörande av uppflyttning i löneklass av icke-ordinarie befattningshavare. I enlighet härmed har styrelsen beräknat posten till (348,000 + 3,000) 351,000 kronor.

I detta sammanhang har styrelsen omnämnt, att styrelsens kvinnliga tjänstemäns förening till styrelsen inkommit med en framställning, att styrelsen måtte redan nu hos statsmakterna begära inrättandet av nya ordinarie kontorsbiträdesbefattningar till sådant antal, att hos styrelsen anställda extra ordinarie biträden med minst tioårig väl vitsordad tjänstgöring — omkring ett sextiototal — kunde vinna ordinarie tjänst. Ehuru styrelsen funnit nämnda framställning behjärtansvärd, har styrelsen dock, med hänsyn såväl till den pågående utredningen rörande pensionsförsäkringens revision som till det rådande statsfinansiella läget, ansett sig icke för närvarande böra ifrågasätta nyinrättande av ordinarie tjänster inom styrelsen.

Samtliga *övriga poster* har styrelsen för nästa budgetår uppskattat till samma belopp, vartill de upptagits i staten för löpande budgetår. I fråga om posterna till resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga ävensom till expenser har emellertid styrelsen påpekat, att dessa posters bibehållande vid nuvarande låga belopp givetvis måste medföra vissa olägenheter. Möjligheten att anordna tjänsteresor i upplysnings- och kontrollsyfte begränsades, och inköp av nödvändiga inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, torde sannolikt i viss utsträckning få uppskjutas, vilket måste medföra ökade krav inom en nära liggande framtid.

För upprätthållande av styrelsens verksamhet under budgetåret 1934/1935 skulle enligt nu angivna beräkningar erfordras ett belopp av (1,000 + 351,000 + 90,000 + 115,000 + 4,000 + 500 + 101,500) 663,000 kronor.

Styrelsen har vidare framhållit, att även för budgetåret 1934/1935 ett belopp av 65,000 kronor av pensionsförsäkringsfondens medel syntes böra utgå såsom ersättning till statsverket för styrelsens bestyr med fondförvaltningen. Därjämte borde vid beräkning av anslagets storlek för budgetåret 1934/1935 hänsyn tagas till det bidrag, som skulle utgå till bestridande av omkostnaderna för den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen. Bidraget syntes kunna uppskattas till ungefär samma belopp, som influtit till anslaget för innevarande budgetår, eller i runt tal 32,000 kronor.

I enlighet härmed har styrelsen beräknat anslaget till styrelsens verksamhet m. m. för nästa budgetår till (663,000 — 65,000 — 32,000) 566,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har föreningen kvinnor i statens tjänst under hänvisning till den förut omförmälda framställningen av pensionsstyrelsens kvinnliga tjänstemäns förening hemställt om inrättande av skäligt antal ordinarie kontorsbiträdesbefattningar inom styrelsen.

Ehuru jag i likhet med pensionsstyrelsen finner den gjorda hemställan om inrättande av vissa ordinarie befattningar behjärtansvärd, kan jag dock på av styrelsen anförda skäl icke för närvarande tillstyrka vidtagande av åtgärd i angivna avseende.

Mot styrelsens förslag till anslagsberäkning har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *pensionsstyrelsens verksamhet m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 566,000.

[23.] 27. **Statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	43,000,000	43,773,059
1931/1932	45,800,000	46,640,687
1932/1933	40,200,000	40,788,082
1933/1934	50,300,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	54,500,000	—

Enligt 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 bestrides kostnaden för de jämlikt samma lag till vissa arbetsoförmögna personer utgående pensionstilläggen till $\frac{3}{4}$ av staten och till $\frac{1}{4}$ av landstingen och kommunerna. Detsamma gäller i fråga om understöd, som i enlighet med 33 § i nämnda lag utgå till personer, vilka icke erlagt pensionsavgift och alltså icke kunna erhålla pensionstillägg.

Statens kostnad för pensionstillägg och understöd gäldas från förevarande anslag. Från anslaget bestridas därjämte statsbidrag till pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet samt kostnaderna för den frivilliga pensionsförsäkringen.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *pensionsstyrelsen* framlagt förslag till beräkning av anslaget för budgetåret 1934/1935.

Beträffande statens kostnad för pensionstillägg och understöd har styrelsen därvid till en början meddelat, att antalet pensionstagare under de senaste 4 åren ökat med respektive 10,057, 10,563, 8,486 och 15,578, att ökningen betydligt överstege vad man tidigare antagit samt att man kunde förvänta, att kostnaderna för pensionstillägg och understöd med säkerhet framdeles komme att ytterligare överstiga tidigare motsedda belopp.

Vid uppskattningen av dessa kostnader för nästa budgetår har styrelsen utgått från de verkliga utgifterna för berörda ändamål under sist förflutna budgetår. Beloppet av dessa utgifter erhålles, om man å *ena sidan* till nettoutgifterna å anslaget i dess helhet för budgetåret 1932/1933 — i runt tal uppgående till 40,788,000 kronor — lägger det belopp av sammanlagt 7,939,000 kronor, som på grund av en år 1932 beslutad omläggning i sättet för förskotteringen av landstingens och kommunernas andelar i pensionstillägg och understöd under nämnda budgetår såsom en engångsinkomst influtit till anslaget från landstingen och kommunerna och som under budgetåret tagits i anspråk för gäldande av statens andel i ifrågavarande kostnader, samt å *andra sidan* från sagda nettoutgifter avdrager det belopp av 100,000 kronor, som av anslaget använts till styrelsens sjukvårdande verksamhet. I överensstämmelse härmed har styrelsen uppskattat statens andel i kostnaderna för pensionstillägg och understöd för budgetåret

1932/1933 till (40,788,000 + 7,939,000 — 100,000) 48,627,000 kronor. Samma andel utgjorde för budgetåret 1930/1931 43,217,000 kronor och för budgetåret 1931/1932 45,951,000 kronor.

Styrelsen har därefter beräknat det belopp, varmed kostnaderna för budgetåret 1932/1933 skola ökas för att motsvara kostnaderna för budgetåret 1934/1935. För detta ändamål har styrelsen till en början med ledning av erfarenheterna från tidigare år för vardera av *kalenderåren* 1933 och 1934 uppskattat de faktorer, som väsentligen bestämma stegringen under en viss tidsperiod i de sammanlagda årsbeloppen av pensionstillägg och understöd, frånsett barntillägg. Dessa faktorer äro

- antalet nytillkomna pensionstillägg och understöd,
- medelbeloppet av dessa,
- kostnadsökningen på grund av jämkningar i tidigare bestämda belopp,
- antalet upphörda pensionstillägg och understöd samt
- medelbeloppet av dessa.

Med stöd av beräkningarna har styrelsen funnit ökningen i de sammanlagda årsbeloppen av pensionstillägg och understöd, frånsett barntillägg, kunna för år 1933 uppskattas till 3,665,146 kronor och för år 1934 till 3,378,972 kronor eller sammanlagt för båda *kalenderåren* till omkring 7,050,000 kronor.

Nämnda ökning i årsbeloppen anser styrelsen med tillräcklig noggrannhet motsvara ökningen i kostnaderna för pensionstillägg och understöd, frånsett barntillägg och retroaktiva utbetalningar, från *budgetåret* 1932/1933 till *budgetåret* 1934/1935.

Styrelsen har vidare beräknat ökningen i kostnaden för barntillägg från *budgetåret* 1932/1933 till *budgetåret* 1934/1935. Till grund härför har styrelsen lagt följande uppgifter om barntilläggens faktiska storlek.

Budgetår.	Utbetalat belopp	Ökning
1928/1929	2,110,817	187,516
1929/1930	2,306,072	195,255
1930/1931	2,523,142	217,070
1931/1932	2,784,974	261,832
1932/1933	3,040,206	255,232

Ökningen från *budgetåret* 1932/1933 till *budgetåret* 1934/1935 har styrelsen uppskattat till i runt tal 550,000 kronor.

Slutligen har styrelsen ansett, att då antalet nytillkomna pensions-tagare kunde beräknas för *budgetåret* 1934/1935 bliva 1,000 fler än för *budgetåret* 1932/1933, en ökning kunde motses i de retroaktiva utbetalningarna av omkring 130,000 kronor.

På grund härav har styrelsen uppskattat nettoökningen i kostnaden för pensionstillägg och understöd från *budgetåret* 1932/1933 till *budgetåret* 1934/1935 till (7,050,000 + 550,000 + 130,000) 7,730,000 kronor. Under erinran att statens andel härav skulle utgöra $\frac{3}{4}$ eller omkring 5,800,000 kronor samt att statens kostnad för pensionstillägg och understöd under *budgetåret* 1932/1933 uppgått till omkring 48,600,000 kronor, har styrelsen beräknat

motsvarande kostnad för budgetåret 1934/1935 till (48,600,000 + 5,800,000) 54,400,000 kronor.

Statsbidraget till pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet har styrelsen för nästa budgetår ansett böra utgöra 100,000 kronor.

För utgifterna till den frivilliga pensionsförsäkringen har styrelsen icke beräknat något belopp.

På grund härav har styrelsen ansett det totala medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål för nästa budgetår kunna upptagas till (54,400,000 + 100,000) 54,500,000 kronor.

Vid uppskattningen av ökningen från budgetåret 1932/1933 till budgetåret 1934/1935 av kostnaden för pensionstillägg och understöd, fränsett barntillägg och retroaktiva utbetalningar, har pensionsstyrelsen i den kostnadskalkyl, för vilken jag nu redogjort, begagnat samma metod som av styrelsen tillämpats vid uppskattningen av medelsbehovet för löpande budgetår. En tillämpning av det vid anslagsberäkningarna för de två närmast föregående budgetåren använda förenklade tillvägagångssättet — som huvudsakligen innebar, att den årliga kostnadsökningen presumerades för varje budgetår undergå minskning med omkring 100,000 kronor, och som i fråga om anslagsbehovet för innevarande budgetår gav samma resultat som förstnämnda beräkningsmetod — skulle leda till en lägre uppskattning av ökningen än den, vartill styrelsen nu kommit. Jag har emellertid inhämtat, att även den senaste tidens erfarenhet tyder på en fortsatt stegring av kostnadsökningen. Medan antalet till pensionsstyrelsen inkomna ansökningar om pensionstillägg och understöd under år 1932 utgjorde 46,600, uppgingo ansökningarna under tiden $\frac{1}{7}$ 1932— $\frac{30}{6}$ 1933 till 48,600 och under tiden $\frac{1}{11}$ 1932— $\frac{31}{10}$ 1933 till 49,400. Med hänsyn till denna utveckling har jag — utan att nu taga ställning till frågan om vilken metod som främdeles bör komma till användning vid uppskattningen — ansett mig böra räkna med samma belopp för ökningen som styrelsen.

Departements-
chefen.

Styrelsens beräkningar rörande barntilläggen och de retroaktiva utbetalningarna synas mig böra godtagas.

I likhet med pensionsstyrelsen finner jag därför statens kostnad för pensionstillägg och understöd under nästa budgetår böra upptagas till 54,400,000 kronor.

Emot styrelsens förslag rörande statsbidrag till pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet har jag icke något att erinra. Såsom jag torde få tillfälle att under närmast följande punkt utveckla, anser jag nämligen, att jämväl under nästkommande budgetår bör till detta ändamål utgå bidrag av statsmedel med sagda belopp.

I överensstämmelse med hittills tillämpad praxis torde däremot icke behöva beräknas något särskilt belopp till statens utgifter för den frivilliga försäkringen.

Inom departementet förberedes för närvarande förslag till förordning om blindhetsersättning, avsedd att träda i kraft den 1 januari 1935. Genomföres

detta förslag, kan någon minskning förväntas inträda i kostnaderna för pensionstillägg och understöd. Tillräckliga skäl hava emellertid icke ansetts föreligga att taga hänsyn härtill vid anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Enligt det här anförda bör medelsbehovet för budgetåret 1934/1935 kunna uppskattas till (54,400,000 + 100,000) 54,500,000 kronor, vilket belopp med 4,200,000 kronor överstiger det belopp, vartill anslaget upptagits i riksstaten för löpande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 54,500,000; dels ock medgiva, att av nämnda förslagsanslag må gäldas kostnaden för statens bidrag till den jämlikt pensionsförsäkringslagen anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkringen.

[24.] **Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.** Till förebyggande och hävande av invaliditet bedrivs av pensionsstyrelsen sedan en lång följd av år en betydande sjukvårdande verksamhet, omfattande dels s. k. *individuell verksamhet*, d. v. s. vård, yrkesutbildning m. m. åt personer, vilka kunna väntas genom dylika åtgärder återvinna eller bibehålla arbetsförmågan, dels ock *annan verksamhet*, som avser att i pensionsförsäkringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan.

Utgifterna för ifrågavarande ändamål bestridas huvudsakligen av sådana överskottsmedel ur pensionsförsäkringsfonden, som överförts till fonden för sjukvårdande uppgifter. Därjämte har riksdagen sedan åtskilliga år medgivit, att visst belopp av anslaget till statens kostnad för pensionstillägg och understöd må för ändamålet av pensionsstyrelsen användas jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas. Från och med budgetåret 1923/1924 har detta belopp utgjort 100,000 kronor.

I föregående års statsverksproposition (V s. 56) förordade jag en tillfällig indragning av statsbidraget till pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. Riksdagen erinrade med anledning härav (skrivelsen nr 5 p. 22) om att riksdagen vid flera tillfällen hävdade den uppfattningen, att en proportionsvis riktigare fördelning av kostnaderna för ifrågavarande verksamhet mellan staten och pensionsförsäkringsfonden borde åvägbringas samt att riksdagen vid sådant förhållande icke ansett sig kunna medgiva en indragning av statsbidraget.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *pensionsstyrelsen* hemställt om medgivande att jämväl för budgetåret 1934/1935 av förutnämnda anslag disponera 100,000 kronor för sin sjukvårdande verksamhet. Styrelsen har därvid lämnat vissa uppgifter om kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1932/1933 och om styrelsens beräkning av kostnaderna för nästa budgetår. Uppgifterna framgå av följande tablå, i vilken till jämförelse medtagits motsvarande beräkning för innevarande budgetår.

Ä n d a m å l	U t g i f t e r		
	Verkliga 1932/1933	Beräknade 1933/1934	Beräknade 1934/1935
<i>Individuell verksamhet.</i>			
Vård å:			
kuranstalt	1,415,526: 66	1,528,000	1,692,500
kustsanatorium	44,146: —	—	—
lasarett, lupus- och radiumhem	10,831: 10	10,000	10,000
Welanderhem	16,474: —	17,000	17,000
Yrkesutbildning å:			
vanförestalt	85,111: 03	85,000	85,000
hantverksskola för blinda	8,411: 25	9,000	9,000
annan hantverks- eller handelsskola	7,491: 99	200,000	200,000
hos enskilda	184,360: 34		
Maskiner	35,235: 71	33,000	33,000
Kostnader för läkarundersökning och observation	117,441: 68	131,000	138,500
Resekostnader	116,666: 48	143,000	158,000
	2,041,696: 24	2,156,000	2,343,000
<i>Annan verksamhet.</i>			
Understöd till konvalescent- och vilohem, mindre badanläggningar och dylikt	174,582: 36	175,000	175,000
Folk tandvård	59,000: —	23,500	23,500
	233,582: 36	198,500	198,500
Summa kronor	2,275,278: 60	2,354,500	2,541,500

Bidraget till folktandvård har styrelsen för budgetåret 1934/1935 upptagit under förutsättning, att sådant bidrag fortfarande bör anses utgå. Styrelsen anför, att för ändamålet icke torde böra beräknas högre anslag än som beviljats för innevarande budgetår eller 23,500 kronor.

Av tablan framgår, att i förhållande till de för löpande budgetår uppskattade kostnaderna ökade utgifter för nästa budgetår beräknats för vård å kuranstalt, läkarundersökning och observation samt resor med sammanlagt 187,000 kronor. Ökningen beror i huvudsak dels på det ökade platsantal, som till- och ombyggnaden av Nynäs kuranstalt och uppförandet av en paviljong vid garnisonssjukhuset i Boden medfört, dels ock på en väsentlig utökning av arbetsterapien å Tranås kuranstalt.

Styrelsen har vidare i förenämnda skrivelse erinrat om sin vid flera tillfällen hävdade uppfattning, att fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande verksamhet mellan staten och fonden för sjukvårdande uppgifter borde ändras, så att kostnaderna till större del än vad för närvarande vore fallet komme att belasta statsverket. Styrelsen anför, att ehuru styrelsen icke funnit anledning frångå sin ståndpunkt i förevarande avseende, styrelsen emellertid med hänsyn till de rådande statsfinansiella förhållandena icke för närvarande ville ifrågasätta någon ändrad fördelning av berörda kostnader. Av statsmedel torde sålunda — fortsätter styrelsen — böra bestridas 100,000 kronor av kostnaderna och återstoden, 2,441,500 kronor, av medel från sjukvårdsfonden.

I likhet med pensionsstyrelsen anser jag, att statsbidrag till styrelsens sjukvårdande verksamhet bör utgå jämväl under nästkommande budgetår. Bidraget

Departements-
chefen.

torde böra bestämmas till samma belopp som nu eller till 100,000 kronor. Huruvida medel för nästa budgetår böra beviljas till fortsatt verksamhet på folk-tandvårdens område, torde få bero på ett senare ställningstagande.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av det förslagsanslag, som för budgetåret 1934/1935 kan komma att beviljas till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, må för *åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet* jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under samma budgetår disponeras ett belopp av högst 100,000 kronor.

25.] 28. **Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932.....	270,000	265,979
1932/1933	275,000	285,115
1933/1934.....	280,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	325,000	—

Ersättning till postverket för dess bestyr med utbetalning av pensioner och understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring skall enligt av Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1922 utfärdade föreskrifter — fastställda i anslutning till av riksdagen godkända grunder — tillsvidare utgå med dels en grundersättning, beräknad efter 12 öre för varje utbetalning, dels ock därutöver en dyrtidsersättning, utgörande lika många procent av grundersättningen som de av postverket under det år ersättningen avser utbetalade dyrtidstilläggen utgöra av de utbetalade fasta avlöningarna. Ersättningen till postverket utgår i efterskott för kalenderår. Utbetalningen sker i regel i en enda post efter rekvisition från postverket. Från anslaget för nästkommande budgetår skall utgå ersättning för kalenderåret 1934.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *pensionsstyrelsen* anført, att antalet pensionsutbetalningar uppgått under år 1930 till 1,857,000, under år 1931 till 1,969,000 och under år 1932 till 2,128,000 samt att antalet dylika utbetalningar med ledning härav kunde för år 1934 beräknas till omkring 2,480,000. Grundersättningen efter 12 öre för varje utbetalning skulle således, anför pensionsstyrelsen vidare, komma att uppgå till 297,600 kronor. Beräknades dyrtidsersättningen efter 8 %, tillkomme ett belopp av i runt tal 23,800 kronor. Hela det för år 1934 erforderliga beloppet skulle alltså uppgå till omkring 321,000 kronor. Pensionsstyrelsen — som i fråga om denna beräkning samrått med generalpoststyrelsen, vilket ämbetsverk förklarar sig icke hava något att erinra mot densamma — har på grund härav hemställt om beredande av anslag för ändamålet för nästa budgetår av 321,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot pensionsstyrelsens uppskattning har jag i huvudsak icke något att erinra; dock torde det ifrågasatta anslagsbeloppet med hänsyn till att dyrtids-

ersättningen lärar få beräknas något högre än efter 8 % böra upptagas till i runt tal 325,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 325,000.

[26.] 29. **Ersättning till häradskrivarna för pensionsförteckningar** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	54,000	55,428
1931/1932	54,000	56,797
1932/1933	54,000	54,829
1933/1934	56,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	56,000	—

För beredande av ersättning till häradskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningarna å sådana i mantalslängden upptagna personer, som fyllt 15 men ej 66 år, hava förslagsanslag av riksdagen beviljats från och med år 1914.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *pensionsstyrelsen* — under antagande att ersättningen såsom hittills komme att utgå med 2 öre för varje i förteckningarna upptagen person samt att de förteckningar, som häradskrivarna hade att upprätta i början av år 1935, komme att omfatta omkring 2,850,000 personer — för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/1935 beräknat ett anslagsbelopp av 57,000 kronor.

Då det på grund av den ovisshet, som i någon mån vidlåder beräkningen av anslaget, icke synes nödvändigt att höja detsamma med av styrelsen ifrågasatta 1,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *ersättning till häradskrivarna för pensionsförteckningar* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 56,000.

[27.] 30. **Ersättning åt blinda.** Under en föregående punkt har jag meddelat, att inom socialdepartementet för närvarande förberedes framläggande för 1934 års riksdag av förslag till förordning om blindhetsersättning, avsedd att träda i kraft den 1 januari 1935. För bestridande av den ersättning, som vid förslaget genomförande skall kunna utgå, torde ett särskilt anslag böra beräknas. Detta lärar kunna rubriceras ersättning åt blinda och erhålla karaktär av extra förslagsanslag. För nästa budgetår torde anslaget böra beräknas till 500,000 kronor, motsvarande de ungefärliga utgifterna för ett halvt år.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *ersättning åt blinda* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 500,000.

Åtgärder beträffande lösdrivare m. fl.

[28.] 31. Statens tvångsarbetsanstalter (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	511,000	508,140
1933/1934	513,800	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	496,000	—

Till en början må meddelas följande översikt över de olika ändamål, för vilka anslaget är avsett, samt de belopp, som för desamma upptagits i gällande stat och förslag till stat för nästa budgetår.

Av 1933 års riksdag godkänd stat.	1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
		anstaltsstyrelsen	departementschefen
A. Avlöningsstat.			
Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.			
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	181,700	181,700	181,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	16,000	16,000	16,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	48,000	46,000	46,000
Tvångsarbetsanstalten i Landskrona.			
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	65,000	64,938	65,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	5,500	5,500	5,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	33,300	32,710	29,800
B. Omkostnadsstat.			
Tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.			
Övriga kostnader för driften, förslagsanslag	70,700	85,100	71,500
Tvångsarbetsanstalten i Landskrona.			
Övriga kostnader för driften, förslagsanslag	93,600	85,700	80,500
Summa kronor	513,800	517,648	496,000

Till bestridande av statens kostnader för alkoholister vid de med tvångsarbetsanstalterna förenade alkoholistanstalterna har riksdagen för budgetåret 1933/1934 beviljat ett extra anslag av 42,000 kronor. Av sistnämnda belopp hava 34,000 kronor avsetts för alkoholistanstalten vid Svartsjö och 8,000 kronor för alkoholistanstalten i Landskrona.

Den 30 juni 1933 har Kungl. Maj:t förordnat om anställande vid tvångsarbetsanstalterna under innevarande budgetår av läkare och extra ordinarie tjänstemän samt meddelat vissa andra beslut rörande personalen. Vidare har Kungl. Maj:t samma dag fastställt detaljerad omkostnadsstat för anstalterna. I dessa delar får jag hänvisa till statsliggaren för budgetåret s. 163 o. f.

Jag torde först få behandla frågan om anslag för anstalterna å *Svartsjö*.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *anstaltsstyrelsen* anmält behovet av medel för uppehållande av verksamheten under budgetåret 1934/1935. Sty-

relsen har därvid framlagt förslag till avlöningsstat och detaljerad omkostnadsstat.

Beträffande de i *avlöningsstaten* ingående posterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till vikariatsersättningar ifrågasätter styrelsen icke någon ändring.

Med avseende å posten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. meddelar styrelsen, att då från och med den 1 juli 1933 ett extra ordinarie kontorsbiträde indragits, posten kunde nedsättas med 2,000 kronor till 46,000 kronor.

Förslaget till *omkostnadsstat* är grundat på en genomsnittssiffra av 270 internerade per dag. Till stöd för beräkningen har styrelsen framhållit, att medelbeläggningen per dag under sistförflutna budgetår varit 261 samt under tiden 1 juli—15 augusti 1933 uppgått till 270. Styrelsen har jämväl påpekat, att den nya alkoholistlagens förlängda interneringstider och de nya bestämmelserna om kvarhållande av sinnessjuka internerade medförde ökning i antalet internerade. Utgifterna hava i förslaget beräknats till 317,700 kronor och inkomsterna med undantag av statens tillskott till 203,700 kronor. I anslutning härtill uppskattar styrelsen statens tillskott till 114,000 kronor. Sistnämnda belopp skulle täckas med 85,100 kronor av posten till övriga kostnader för driften, vilken post fördenskull borde höjas från 70,700 kronor till 85,100 kronor. Återstående beloppet, 28,900 kronor, skulle täckas av anslaget till statens alkoholistanstalter vid Svartsjö och i Landskrona. I förhållande till nuvarande belopp innebär förslaget i sistnämnda del en sänkning med 5,100 kronor.

I utlåtande den 27 september 1933 har *socialstyrelsen* tillstyrkt anstaltsstyrelsens förslag.

Mot anstaltsstyrelsens förslag i fråga om de under *avlöningsstaten* upptagna posterna har jag icke något att invända. Beträffande *omkostnadsstaten* har jag inom departementet låtit upprätta en promemoria, huru de olika posterna enligt min mening böra beräknas. Utgifterna hava däri upptagits till 315,200 kronor och inkomsterna till 209,700 kronor. Det torde icke vara nödvändigt, att jag lämnar någon redogörelse i detalj för beräkningen. Det belopp, som erfordras för driften, skulle alltså utgöra 105,500 kronor. Därav torde emellertid samma belopp som för innevarande budgetår eller 34,000 kronor böra anses belöpa å alkoholistanstalten; rörande anslag till denna anstalt kommer jag senare att göra framställning. Återstoden eller 71,500 kronor lär böra upptagas såsom anslagspost till övriga kostnader för driften vid tvångsarbetsanstalten.

Departements-
chefen.

Härefter ber jag få övergå till frågan om anslag för anstalterna i *Landskrona*.

I skrivelse den 29 augusti 1933 har *anstaltsstyrelsen* anmält behovet av medel för uppehållande av verksamheten under budgetåret 1934/1935. Styrelsen har därvid framlagt, utom förslag till avlöningsstat och detaljerad

omkostnadsstat, jämväl förslag till stat för den under byggnad varande tvättinrättningen vid anstalten. Styrelsen har vidare överlämnat ansökan dels av direktören vid anstalten C. E. Gülich om personligt lönetillägg, motsvarande uppflyttning från lönegraden B 24 till lönegraden B 26, dels av en förman vid anstalten om uppflyttning från lönegraden B 6 till lönegraden B 10, dels ock av två vaktfruar därstädes om uppflyttning från lönegraden B 1 till lönegraden B 6.

Direktör Gülichs ansökan om personligt lönetillägg har av styrelsen varmt tillstyrkts. Beträffande de övriga ansökningarna rörande löneökning anför styrelsen, att desamma borde prövas i samband med frågan om förbättrade avlöningsförmåner till anstaltspersonalen överhuvud, vilken fråga styrelsen hade för avsikt att vid lämplig tidpunkt upptaga till behandling, samt att styrelsen därför icke för närvarande ansett sig böra förorda ansökningarna. Med dessa utgångspunkter har styrelsen — som räknat med de löner, vilka kunna antagas faktiskt utgå under nästa budgetår — uppskattat den i *avlöningsstaten* ingående posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 64,938 kronor.

Posterna till vikariatsersättningar och till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare hava av styrelsen upptagits till 5,500 respektive 32,710 kronor. I fråga om sistnämnda post har styrelsen utgått från att en extra ordinarie förmanstjänst skulle kunna indragas, därest en av styrelsen gjord framställning om rätt att återbesätta en ledig ordinarie förmanstjänst komme att bifallas.

Vid uppgörande av förslaget till *stat för tvättinrättningen* har anstaltsstyrelsen följt de beräkningar, som av statsmakterna godtagits vid uppskattningen av anslagsbehovet för löpande budgetår. Styrelsen har sålunda för budgetåret 1934/1935 räknat med en nettovinst å tvättinrättningen av 3,000 kronor.

Förslaget till *omkostnadsstat* för tvångsarbetsanstalten och alkoholistanstalten är grundat på samma genomsnittsbeläggning per dag, som antagits för innevarande budgetår eller 100. Utgifterna hava upptagits till 121,600 kronor. Inkomsterna med inberäkning av den nyss omförmälda vinsten å tvättinrättningen men med undantag av statens tillskott hava uppskattats till 27,900 kronor. I anslutning härtill beräknar styrelsen statens tillskott till 93,700 kronor. Sistnämnda belopp skulle täckas med 85,700 kronor av posten till övriga kostnader för driften, vilken post på grund härav kunde sänkas från 93,600 till 85,700 kronor. Återstående beloppet, 8,000 kronor, skulle täckas av anslaget till statens alkoholistanstalter vid Svartsjö och i Landskrona.

Över anstaltsstyrelsens förslag har *socialstyrelsen* den 2 oktober 1933 avgivit utlåtande. Socialstyrelsen har därvid beträffande förslaget om löneförbättring för direktören anfört, att utan tvivel flera vägande skäl föreläge för vidtagande av dylik förbättring, bland andra den ökning i direktörens arbetsbörda, som uppkommit genom den med anstalten förenade tvättinrättningens anläggande och drivande, samt att socialstyrelsen därför ej ville

motsätta sig förslaget. Ej heller i övrigt har socialstyrelsen haft något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag rörande avlöningsstaten. Likaså har socialstyrelsen lämnat utan anmärkning anstaltsstyrelsens förslag beträffande stat för tvättinrättningen. Vad angår förslaget till omkostnadsstat har socialstyrelsen förordat den av anstaltsstyrelsen föreslagna beräkningen av medelbeläggningen till 100 personer om dagen. Styrelsen har därvid framhållit, att medelbeläggningen per dag år 1932 utgjort 95 och att antalet intagna vid nämnda års utgång uppgått till 96. Styrelsen har vidare yttrat sig över vissa poster i förslaget.

Av budgetära hänsyn är jag icke i tillfälle att tillstyrka anstaltsdirektörens hemställan om personligt lönetillägg. Ej heller kan jag förorda ansökningarna av en förman och två vaktfruar om uppflyttning i högre lönegrad av de av dem innehavda befattningarna. Under sådana förhållanden lär den under *avlöningsstaten* upptagna posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra lämnas orubbad.

Departements-
chefen.

Även posten till vikariatsersättningar torde böra upptagas till oförändrat belopp.

Beträffande posten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare får jag erinra, att Kungl. Maj:t den 10 november 1933 bemyndigat anstaltsstyrelsen att återbesätta en ledig ordinarie förmanstjänst och att därför i överensstämmelse med anstaltsstyrelsens förslag en extra ordinarie förmanstjänst lär kunna indragas. I följd härav torde förevarande post kunna nedsättas med 2,200 kronor. Vidare får jag framhålla, att medan årsarvodet till den läkare, som handhar den huvudsakliga delen av sjukvården vid anstalten, tidigare varit bestämt till högst 4,500 kronor, detta arvode för innevarande budgetår nedsatts till högst 3,600 kronor. Enligt vad jag därjämte inhämtat har styrelsen för anstalten från och med den 1 januari 1934 nedsatt arvoden för predikanten från 1,200 till 1,000 kronor och för orgelnisten från 700 till 500 kronor. Då samtliga dessa arvoden jämväl för nästa budgetår torde böra uppskattas till nu utgående belopp, lär å ifrågasvarande post kunna beräknas en besparing av ytterligare 1,300 kronor. Posten lär i följd härav icke behöva upptagas till högre belopp än (33,300 — 2,200 — 1,300) 29,800 kronor.

Mot anstaltsstyrelsens förslag till *stat för tvättinrättningen* har jag icke något att erinra. Jag vill framhålla, att på grund av förseningen med tvättinrättningens utbyggande läget i år är i stort sett detsamma som vid anslagsberäkningen i fjol.

Vad angår *omkostnadsstaten* har jag inom departementet låtit upprätta en promemoria, huru de olika posterna enligt min mening böra beräknas. Utgifterna hava upptagits till 118,000 kronor. Inkomsterna, däri inberäknad den uppskattade vinsten å tvättinrättningen, hava upptagits till 29,500 kronor; de skulle alltså understiga utgifterna med 88,500 kronor. Lika litet som beträffande Svartsjöanstalten torde det vara erforderligt, att jag i detalj redogör för beräkningarna. De medel, som enligt vad jag här

anfört skulle krävas för nästa budgetår såsom statens tillskott till anstaltens drift, uppgå till nyssnämnda summa 88,500 kronor. Därav torde samma belopp som för innevarande budgetår eller 8,000 kronor böra anses belöpa å alkoholistanstalten; rörande anslag till denna anstalt kommer jag i det följande att göra framställning. Återstoden eller 80,500 kronor lärer böra upptagas såsom anslagspost till övriga kostnader för driften vid tvångsarbetsanstalten.

I enlighet med vad jag i det föregående tillstyrkt skulle den ordinarie staten för statens tvångsarbetsanstalter från och med budgetåret 1934/1935 erhålla det utseende, som framgår av den i början av denna anslagspunkt meddelade tablån. Vid godkännande av statförslaget skulle det ordinarie förslagsanslaget till statens tvångsarbetsanstalter nedsättas från 513,800 kronor till 496,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig här förordade förslaget till stat för statens tvångsarbetsanstalter, att tillämpas från och med budgetåret 1934/1935;

dels ock nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens tvångsarbetsanstalter*, nu 513,800 kronor, med 17,800 kronor till kronor 496,000.

[29.] 32. **Frälsningsarméns räddningshem** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	10,000	10,000
1933/1934	10,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	6,000	—

Anslag till understöd åt frälsningsarméns räddningshem — av vilka två äro belägna i Stockholm, ett i Sundbyberg, ett i Göteborg och ett i Malmö — hava utgått alltsedan år 1921. Anslaget utgjorde till en början 10,000 kronor, nedsattes sedermera av besparingsskäl från och med budgetåret 1924/1925 till 6,000 kronor men höjdes återigen för budgetåret 1931/1932 till 10,000 kronor. Hemmen stå under tillsyn av vederbörande länsstyrelse, och en av Kungl. Maj:t för varje hem utsedd revisor deltagar i granskningen av hemmets förvaltning och räkenskaper. Angående de föreskrifter i övrigt, som meddelats rörande statsbidragets åtnjutande, se statsliggaren för löpande budgetår s. 167.

I skrivelse den 17 juli 1933 har *frälsningsarméns ledare i Sverige* begärt fortsatt statsunderstöd för hemmen under nästa budgetår med 10,000 kronor.

Av ingivna redogörelser för de olika hemmen framgår, att den sammanlagda kassabehållningen vid hemmen den 31 december 1932 utgjorde 16,412 kronor. För åren 1928—1931 var behållningen 5,258 respektive 5,319, 9,140 och 14,775 kronor. Utöver kassabehållningen ägde hemmet i Göteborg den 31 december 1932 för byggnadsändamål sedan flera år fonderade medel å tillhoppa 17,447 kronor. Även hemmet i Malmö har för kommande behov avsatt ett belopp av

5,300 kronor. — Hemmen hava åtnjutit understöd från städer och landsting med omkring 13,500 kronor under år 1932 mot omkring 14,600 kronor åren 1931 och 1930. De största posterna på inkomstsidan hava år 1932 liksom tidigare utgjorts av bruttoinkomster av arbeten, som utförts vid hemmen. Dessa poster belöpte sig år 1932 till ett sammanlagt belopp av 188,227 kronor mot 185,745 kronor år 1931 och 195,956 kronor år 1930.

I utlåtande den 30 september 1933 har *socialstyrelsen* tillstyrkt framställningen.

Statsunderstöd lärer böra beviljas frälsningsarmén till förevarande ändamål jämväl för nästa budgetår. Med hänsyn till hemmens ekonomiska ställning torde emellertid en nedsättning av statsbidraget till det belopp, detsamma under flera år utgjort, eller 6,000 kronor kunna äga rum utan att svårighet beredes hemmen. För statsbidragets åtnjutande synas i huvudsak böra tillämpas hitills meddelade föreskrifter. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *frälsningsarméns räddningshem* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 6,000.

Alkoholistvård.

[30.] 33. **Statens alkoholistanstalter vid Svartsjö och i Landskrona** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	42,000	42,000
1933/1934	42,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	42,000	—

Enligt de beräkningar, jag framlagt i samband med behandlingen av anslaget till statens tvångsarbetsanstalter, skulle för nästa budgetår erfordras 34,000 kronor till bestridande av kostnaderna för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö och 8,000 kronor till täckande av dylika kostnader för motsvarande anstalt i Landskrona. Beloppen äro lika med dem, som till berörda ändamål äro beräknade för budgetåret 1933/1934, och torde, på sätt för samma budgetår skett, böra utgå från ett i riksstaten upptaget extra anslag å 42,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *statens alkoholistanstalter vid Svartsjö och i Landskrona* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 42,000.

34. **Statens alkoholistanstalt å Venngarn** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	182,000	174,378
1933/1934	181,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	181,000	—

1933 års riksdag godkände följande stat att tillämpas från och med budgetåret 1933/1934.

Stat.

A. Avlöningsstat.		Kronor
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	68,000	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	27,600	
B. Omkostnadsstat.		
Övriga kostnader för driften, <i>förslagsanslag</i>	85,400	
		Summa kronor 181,000

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t förordnat om anställande vid anstalten under innevarande budgetår av husläkare, rådgivande psykiater, predikant och icke-ordinarie personal. Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt detaljerad omkostnadsstat för anstalten under samma budgetår. I dessa delar får jag hänvisa till statsliggaren för budgetåret s. 167 o. f.

I skrivelse den 28 augusti 1933 har *anstaltens styrelse* anmält behovet av medel för uppehållande av verksamheten under budgetåret 1934/1935.

I fråga om *avlöningsstaten* har styrelsen föreslagit utökning av antalet ordinarie befattningar vid anstalten dels genom utbyte av en befattning såsom icke-ordinarie uppsyningsman mot en ordinarie uppsyningsmannatjänst, dels ock genom inrättande av en ordinarie förmanstjänst, avsedd för den för närvarande från omkostnadsstaten avlönade ladugårdsförmannen. På grund härav har anstaltsstyrelsen hemställt, att posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän måtte höjas med (3,198 + 2,574) 5,772 kronor eller i avrundat tal 5,800 kronor och alltså upptagas till (68,000 + 5,800) 73,800 kronor. Å andra sidan har styrelsen föreslagit, att anslagsposten till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare, som nu är upptagen till 27,600 kronor, måtte nedsättas med ungefär det belopp, uppsyningsmannen åtnjuter i avlöning, eller med 2,400 kronor till 25,200 kronor.

Vad angår *omkostnadsstaten* har styrelsen uppgjort förslag till detaljerad dylik stat. Förslaget är grundat på samma genomsnittsbeläggning per dag, som antagits för innevarande budgetår, eller 130. Medelbeläggningen har under budgetåret 1932/1933 utgjort 133 per dag. Utgifterna hava beräknats till 204,000 kronor och inkomsterna, fränsett statens tillskott, till 119,300 kronor. I anslutning härtill uppskattar styrelsen statens tillskott till 84,700 kronor och föreslår, att anslagsposten till övriga kostnader för driften uppföres med detta belopp. Utgiftsberäkningen är gjord under förutsättning att å omkostnadsstaten uppstode en besparing av kostnaden för ladugårdsförmannen.

Anstaltsstyrelsen har i enlighet härmed hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår upptagas till (73,800 + 25,200 + 84,700) 183,700 kronor.

I utlåtande den 27 september 1933 har *socialstyrelsen* förklarat, att styrelsen icke funnit anledning till erinran mot anstaltsstyrelsens förslag.

Vidare har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* den 2 november 1933 yttrat sig rörande förslaget om utökning av antalet ordinarie befattningar vid anstalten och därvid lämnat förslaget utan erinran.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget förordar jag, att prövningen av anstaltsstyrelsens förslag om inrättande av två ordinarie tjänster tillsvidare uppskjutes. På grund härav torde de i anstaltens *avlöningsstat* ingående anslagsposterna för budgetåret 1934/1935 bära upptagas med oförändrade belopp.

Departements-
chefen.

Vad angår förslaget till *omkostnadsstat* har jag inom departementet låtit upprätta en promemoria, huru de olika posterna i statförslaget enligt min mening bära beräknas. Det torde ej vara nödvändigt att här i detalj redogöra för beräkningarna. Utgifterna hava uppskattats till 204,700 kronor och inkomsterna till 119,300 kronor. I följd härav torde statens tillskott och därmed även anslagsposten till övriga kostnader för driften kunna beräknas till 85,400 kronor eller samma belopp, vartill posten upptagits i gällande stat.

Enligt det förslag, för vilket jag nu redogjort, skulle någon förändring beträffande anslaget icke inträda.

I riksstaten för budgetåret 1934/1935 torde alltså det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens alkoholistanstalt å Venn garn* upptagas med *oförändrat belopp* kronor 181,000.

[31.] 35. **Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.** (extra reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	92,000	91,999
1933/1934	78,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	75,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 216).]

Den 1 juli 1933 utgjorde reservationen å anslaget 3,018 kronor.

Till upplysning om medelsbehovet för de olika ändamål, som avses med anslaget, meddelas följande tablå, i vilken för översiktens skull jämväl upptagits anslagsäskandena för budgetåret 1934/1935.

Ä n d a m å l	U t g i f t e r				
	1932/1933		1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
	Beräknade	Verkliga	Beräknade	social- styrelsen	departements- chefen
Understöd åt nykterhetsnämnder (<i>förslagsvis</i>)	45,000	52,750	45,000	60,000	45,000
Resekostnader vid konferenser och kurser m. m. (<i>högst</i>)	15,000	10,697	7,000	7,000	4,000
Understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder (<i>högst</i>)	20,000	18,165	15,000	15,000	15,000
Understöd för utgivande av »Tidskrift för nykterhetsnämnderna» m. m. (<i>högst</i>)	4,000	4,000	3,000	3,000	3,000
Avlönande av tjänsteman i socialstyrelsen (<i>förslagsvis</i>)	8,000	6,387	8,000	8,000	8,000
Summa kronor	92,000	91,999	78,000	93,000	75,000

I skrivelse den 2 oktober 1933 har *socialstyrelsen*, efter samråd med kontrollstyrelsen och statens inspektör för fattigvård och barnavård, gjort fram-

ställning om anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/1935. Styrelsen har därvid först behandlat frågan om *understöd åt nykterhetsnämnder* och i detta avseende anfört i huvudsak följande.

Enligt tidigare gällande föreskrifter — kungörelser nr 456 år 1926 och nr 100 år 1931 — kunde statsbidrag till nykterhetsnämnd utgå med belopp, som regelmässigt icke finge överstiga 500 kronor och ej heller $\frac{3}{4}$ av nämndens kostnader under senaste kalenderåret. Dessa äldre bestämmelser hade tillämpats vid den senaste fördelningen av understöd, vilken ägde rum under första halvåret 1933 och avsett 1932 års verksamhet. Understöd hade då utdelats till något över 300 nykterhetsnämnder med ett sammanlagt belopp av 52,750 kronor. Det för ändamålet disponibla beloppet hade understigit det av nämnderna begärda totalbeloppet med inemot 9,000 kronor.

Den nya kungörelsen i ämnet, nr 216 år 1932, komme första gången att tillämpas vid fördelningen — under första halvåret 1934 — av statsbidragen för verksamheten under kalenderåret 1933. Enligt denna författning finge statsunderstöd utgå med högst 1,000 (då särskilda omständigheter därtill föranledde högst 1,500) kronor per nämnd, dock att beloppet fortfarande i normala fall icke finge överstiga $\frac{3}{4}$ av nämndens utgifter under närmast föregående kalenderår.

Med hänsyn till de högre understödsbelopp, som enligt sålunda gällande bestämmelser kunde ifrågakomma, hade man att räkna med att nykterhetsnämnderna hädanefter komme att begära betydligt större understöd än tidigare. Därtill komme, att antalet nykterhetsnämnder, som sökte understöd, ökats år för år och med all sannolikhet komme att ytterligare stiga. Det för tjänade också framhållas, att den nya alkoholistlagen och en del andra författningar, varmed nämnderna numera hade att taga befattning, pålade dem ökade arbetsuppgifter och stegrade kostnader för deras verksamhet. I betraktande av dessa omständigheter kunde med säkerhet förutses, att det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 45,000 kronor skulle komma att visa sig vara alltför knappt för att möjliggöra tillämpning av de nya författningsbestämmelserna. På grund härav borde anslagsposten höjas, och skulle enligt verkställda beräkningar för budgetåret 1934/1935 för ändamålet erfordras minst 75,000 kronor. Styrelsen förutsatte emellertid, att en nedsättning av detta belopp av statsfinansiella skäl kunde bliva ofrånkomlig. Om så visade sig vara förhållandet, hemställde styrelsen, att anslagsposten i allt fall icke upptoges till lägre belopp än 60,000 kronor.

Styrelsen övergår härefter till frågan om anvisande av medel till *resekostnader vid konferenser och kurser m. m.*

Styrelsen meddelar till en början, att av det för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933 utgivna beloppet inemot 8,300 kronor väsentligen använts till reseunderstöd åt ombud för nykterhetsnämnder för deltagande i konferenser och lokala kurser samt något över 2,400 kronor till stipendier åt enskilda personer för deltagande i det praktiska arbetet inom Stockholms stads nykterhetsnämnd under högst 14 dagar.

Beträffande det erforderliga anslagsbeloppet för nästa budgetår har styrelsen härefter yttrat sig sålunda.

Av de under budgetåret 1932/1933 disponerade medlen hade en mindre del ställts till förfogande för den s. k. rikskommittén mot den olagliga rusdryckshandlingen att användas till reseersättningar åt nämndombud för deltagande i en serie upplysningskurser, som anordnats på kommitténs initiativ. Liknande

kurser komme icke att anordnas under nästkommande budgetår. Vidare för-tjänade erinras, att de av centralförbundet för nykterhetsundervisning regel-bundet anordnade länskonferenserna för nykterhetsnämnder numera måste något inskränkas. På dessa grunder kunde antagas, att medelsbehovet för konferenser och kurser under budgetåret 1934/1935 borde bli något lägre än under det senast förflutna budgetåret. Med hänsyn till vikten av att vidmakthålla denna gren av verksamheten syntes emellertid anslagsposten icke böra fastställas till lägre belopp än det som utginge för löpande budgetår eller 7,000 kronor.

Vidkommande medelsbehovet för *understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder* har styrelsen uttalat sig på följande sätt.

Under budgetåret 1932/1933 hade understöd utbetalats till sammanlagt 29 sammanslutningar, och bidragens storlek hade i allmänhet varierat mellan 300 och 750 kronor. För innevarande budgetår beräknades hela det anvisade beloppet komma att tagas i anspråk för ändamålet.

För närvarande funnes 32 nykterhetsnämndssammanslutningar, numera tillsammans omspännande hela landet. Genom sin rådgivande och stödjande verksamhet gjorde dessa sammanslutningar en värdefull insats till nykterhetsnämndernas tjänst. För sin verksamhet vore de nästan helt beroende av statens ekonomiska bistånd. På grund härav kunde en ytterligare beskränning av statsbidragen utöver den i fjol viktagna i det stora hela befaras komma att nedsätta sammanslutningarnas arbetseffektivitet på ett sätt, som torde menligt inverka på nykterhetsnämndernas verksamhet i allmänhet. Med hänsyn därtill syntes det högeligen önskvärt, att denna anslagspost för budgetåret 1934/1935 ej upptoges till lägre belopp än det nuvarande, 15,000 kronor.

Till *tidskriften för nykterhetsnämnderna*, vilken utgives av föreningen för främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet, har under en följd av år utgått statsbidrag med 4,000 kronor. För budgetåret 1933/1934 har bidraget emellertid nedsatts till 3,000 kronor. Under framhållande av att tidskriften, som kostnadsfritt utdelas till samtliga nykterhetsnämnder i riket, visat sig utgöra ett värdefullt led i upplysningsarbetet på detta område samt att en ytterligare nedsättning av bidraget till tidskriften kunde förväntas medföra rubbningar i omförmälda förenings redan nu tämligen hårt ansträngda ekonomi, har styrelsen hemställt, att för berörda ändamål måtte jämväl för nästa budgetår beräknas ett belopp av 3,000 kronor.

Slutligen har styrelsen hemställt, att till *avlönande av en tjänsteman hos styrelsen* måtte för nästa budgetår — liksom för det löpande — beräknas ett belopp av 8,000 kronor.

Styrelsen, som förutsätter, att några reservationer å anslaget icke komma att förefinnas vid utgången av löpande budgetår, har i överensstämmelse med det anförda beräknat, att anslaget skulle behöva för nästa budgetår upptagas till (60,000 + 7,000 + 15,000 + 3,000 + 8,000) 93,000 kronor.

Enligt förordningen den 21 april 1933 (nr 138) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel är denna fond avsedd att bereda medel till åtgärder, ägnade att främja nykterheten. Fondens avkastning beräknas å riksstaten. De anslag, som avses att täckas av avkastningen, äro dels tre anslag å femte huvudtiteln, nämligen förevarande anslag, anslaget till bidrag till erkända och enskilda

Departements-
chofen.

alkoholistanstalters driftkostnader m. m. samt anslaget till särskild polisverksamhet för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m., dels ock ett anslag å åttonde huvudtiteln, nämligen anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande. Summan av nämnda fyra anslag utgör för löpande budgetår 929,000 kronor. Avkastningen av fonden har för samma år beräknats till 950,000 kronor.

För nästa budgetår beräknas avkastningen av fonden till allenast 900,000 kronor. Å andra sidan erfordras till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader ett betydligt högre belopp än för innevarande budgetår, enligt vad jag vid ifrågavarande punkt skall utveckla ej mindre än ytterligare 95,000 kronor. Under antagande av ett i övrigt oförändrat medelsbehov skulle summan av anslagen för nästa budgetår bliva 1,024,000 kronor. För att motsvara den beräknade avkastningen av fonden skulle således nämnda summa behöva nedbringas med 124,000 kronor. I fråga om möjligheterna att få en sådan nedsättning till stånd har samråd ägt rum mellan cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen samt mig, och har därvid befunnits, att större nedsättning icke lämpligen kunde vidtagas än med 45,000 kronor. I följd härav har den erforderliga ökningen av anslaget till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader måst till ett belopp av 79,000 kronor bestridas av medel, som icke motsvaras av avkastningen från fonden.

Med hänsyn till arten av de ändamål, för vilka nu ifrågavarande anslag äro avsedda, har nedsättningen ansetts böra ske så, att ecklesiastikdepartementets anslag minskas med huvudparten av det belopp, varmed nedsättning skall ske, eller 42,000 kronor, medan förevarande anslag nedsättes med 3,000 kronor. Berörda minskning å detta anslag har synts kunna äga rum å posten till *resekostnader vid konferenser och kurser m. m.*, enär nedsättningen av anslaget å åttonde huvudtiteln lärer föranleda en inskränkning av föreläsningsverksamheten i nykterhetsfrågor. *Övriga poster* hava ansetts böra upptagas till samma belopp som nu. Jag har således icke kunnat tillstyrka socialstyrelsens hemställan om ökat bidrag till understöd åt nykterhetsnämnderna. Å andra sidan har jag ej heller ansett mig böra såsom i fjol ifrågasätta en reduktion av anslagsposten, detta särskilt i betraktande av riksdagens ståndpunktstagande i ämnet.

Anslaget lärer i enlighet härmed böra för nästa budgetår upptagas till (45,000 + 4,000 + 15,000 + 3,000 + 8,000) 75,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.*
för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* reservationsanslag
av kronor 75,000.

Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter (extra reservationsanslag). Å anslaget, som senast uppförts i riksstaten för budgetåret 1932/1933, fanns den 1 juli 1933 en reservation av 88,850 kronor. Av denna reservation har Kungl. Maj:t sedermera anvisat tillhopa 78,000 kronor till olika anstalter, därav 50,000 kronor till en nyinrättad anstalt, Åsbrohemmet i Ler-

bäcks socken av Örebro län. Reservationen utgör således för närvarande något mer än 10,000 kronor.

I skrivelser den 2 oktober och 18 november 1933 har *socialstyrelsen* framlagt förslag rörande anslag för nästa budgetår för här ifrågavarande ändamål. Styrelsen, som utgått från att någon reservation icke skulle finnas å anslaget vid slutet av löpande budgetår, har uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 60,000 kronor för flyttning och utvidgning av alkoholistanstalten vid Lerjeholm i Göteborg, för vars anordnande statsbidrag icke utgått, samt 100,000 kronor för ytterligare understöd åt Åsbrohemmet. Styrelsen har emellertid förutsatt, att sistnämnda understöd borde utgå i form av lånemedel, och har på grund härav hemställt, att till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 60,000 kronor.

Enligt min mening bör medelsbehovet för nästa budgetår lämpligen kunna tillgodoses lånevägen. På grund härav är det min avsikt att hemställa om anvisande av medel för ändamålet under utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder, fonden för låneunderstöd. Då emellertid fullständig utredning i ärendet ännu icke föreligger, läser härför allenast kunna upptagas ett beräknat belopp. Detta synes böra bestämmas till 150,000 kronor. Med hänsyn till vad sålunda anförts saknar jag anledning att föreslå upptagande av anslag till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Departements-
chefen.

[32.] 36. **Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	300,000	343,480
1933/1934	370,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	465,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 218).]

Den 12 oktober 1933 har Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalterna för tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{100}$ 1934. Enligt detta beslut utgår bidraget för vård dag — i huvudsaklig anslutning till vad i statsverkspropositionen i fjol (V s. 77) förordades — med 4 kronor till de erkända alkoholistanstalterna Björknäs, Lerjeholm och Holmahemmet, med 3 kronor 85 öre till erkända alkoholistanstalten Älvgården, med 3 kronor 50 öre till enskilda alkoholistanstalten å Kurön samt med 3 kronor 25 öre till enskilda alkoholistanstalten å Härnös. Till Hagbyhemmet, erkänd alkoholistanstalt för kvinnor, utgår bidrag enligt beslutet dels — jämlikt riksdagens särskilda medgivande — med 1 krona för dag och vårdplats, oavsett om platsen är belagd eller icke, s. k. garantibidrag, dels ock med 3 kronor för vård dag. De sålunda bestämda beloppen äro 25—50 öre lägre än de i kungörelsen den 27 maj 1932 högst medgivna statsbidragen. Uppgår vårdavgiften till mer än 50 öre för vård dag, reduceras statsbidraget med visst belopp.

I skrivelse den 2 oktober 1933 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för nästa budgetår. Styrelsen har därvid grundat anslagsuppskattningen

å statsbidrag av den storlek, Kungl. Maj:t sedermera bestämt, dock att för enskilda alkoholistanstalten å Härnösand, omfattande 15 platser, beräknats ett bidrag av 3 kronor 35 öre. I skrivelsen har styrelsen anfört bland annat följande.

Under budgetåret 1932/1933 hade antalet vård dagar uppgått till 55,714 vid de erkända anstalterna och till 25,332 vid de enskilda. I driftbidrag hade i runt tal utbetalats 248,485 respektive 94,995 kronor eller sammanlagt 343,480 kronor.

För innevarande budgetår torde, vid oförändrad vårdkapacitet å anstalterna — 260 platser för män och 21 för kvinnor — samt praktiskt taget full beläggning å de manliga anstalterna, böra räknas med inemot 75,000 vård dagar å erkända och omkring 25,500 vård dagar å enskilda anstalter. Mot detta antal vård dagar skulle svara en totalutgift av ungefär 390,000 kronor.

Till nästkommande budgetår torde, med hänsyn till den allt mer framträdande bristen på vårdplatser, en höjning av vårdkapaciteten genom nyanläggning eller utvidgning av vissa erkända anstalter bli en erforderlig. Då med hänsyn härtill antalet vårdplatser kunde beräknas komma att stiga under den närmaste framtiden och av dessa nytillkomna platser åtminstone ett 50-tal med största sannolikhet skulle bli stadigvarande belagda under nästkommande budgetår, skulle antalet vård dagar ökas med cirka 18,000. Hela antalet vård dagar vid de erkända anstalterna hade därför ansetts böra uppskattas till i runt tal 93,000, medan för de enskilda anstalterna ansetts kunna räknas med samma siffra som för löpande budgetår eller 25,500. Under förutsättning av en i förhållande till platstillgången oförändrad belägningsfrekvens å anstalterna kunde utgifterna beräknas komma att under nästa budgetår belöpa sig till ungefär 465,000 kronor.

Under åberopande av det anförda har styrelsen hemställt, att anslaget för budgetåret 1934/1935 måtte beräknas till 465,000 kronor. Styrelsen har tillika anhållit, att beträffande driftbidraget till Hagbyhemmet måtte för nämnda budgetår av riksdagen utverkas ett medgivande, motsvarande det som lämnats för innevarande budgetår.

Den 1 december 1933 har Kungl. Maj:t erkänt anstalten Åsbrohemmet i Lerbäcks socken av Örebro län såsom allmän alkoholistanstalt samt beviljat anstalten statsbidrag till driftkostnaderna med 4 kronor för vård dag. Antalet vård platser å anstalten utgör för närvarande 75.

Mot styrelsens förslag att för nästa budgetår beräkna anslaget till 465,000 kronor har jag icke något att erinra. Av detta belopp avses 386,000 kronor att täckas av avkastningen av rusdrycksmedelsfonden och 79,000 kronor av andra statsinkomster. Styrelsens hemställan beträffande driftbidraget till alkoholistanstalten Hagbyhemmet tillstyrkes.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m. för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 465,000;

dels ock medgiva, att till erkända alkoholistanstalten Hagbyhemmet må för budgetåret 1934/1935 utgå bidrag till driftkostnaderna med ej mindre 1 krona för dag och vård plats än även högst 3 kronor 25 öre för dag och vårdad person.

[33.] 37. **Tillfälligt omhändertagande av alkoholister m.m.** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	5,000	7,830
1932/1933	5,000	11,632
1933/1934	5,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	12,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 221).]

I skrivelse den 2 oktober 1933 har *socialstyrelsen* föreslagit, att anslaget måtte även för budgetåret 1934/1935 uppföras med 5,000 kronor.

Med hänsyn till den senaste belastningssiffran torde anslaget för nästa budgetår böra höjas till 12,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *tillfälligt omhändertagande av alkoholister m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag
av kronor 12,000.

[34.] 38. **Resor vid tvångsinternering av alkoholister** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	10,000	10,597
1932/1933	5,000	7,274
1933/1934	5,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	5,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 220).]

I skrivelse den 2 oktober 1933 har *socialstyrelsen* hemställt, att anslaget måtte jämväl för nästa budgetår beräknas till 5,000 kronor.

Från och med den 1 juli 1932 har anslaget erhållit en mera inskränkt användning än som tidigare var fallet. Vid internering av alkoholister gäldas nämligen resekostnaderna numera i vissa fall — främst i fråga om de s. k. farliga alkoholisterna — i annan ordning än den här avsedda. Detta utgjorde huvudorsaken till att anslaget på sin tid nedsattes från 10,000 kronor till 5,000 kronor. Utgiftssiffran för sistförflutna budgetår synes emellertid tyda på att den företagna reduceringen varit väl stor. I avbidan å ytterligare erfarenhet torde anslaget likväl kunna bibehållas oförändrat för nästa budgetår. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *resor vid tvångsinternering av alkoholister* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 5,000.

[35.] 39. **Interneringskostnader i vissa fall** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	2,000	2,175
1933/1934	2,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	2,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 219).]

Femte huvudtiteln.

I skrivelse den 2 oktober 1933 har *socialstyrelsen* uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till samma belopp som för löpande budgetår.

Emot socialstyrelsens förslag har jag icke något att erinra och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *interneringskostnader i vissa fall* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 2,000.

Fattigvård och barnavård.

[36.] 40. Statsinspektion av fattigvård och barnavård (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	80,000	78,646
1933/1934	75,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	75,500	—

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt stat för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter att gälla tillsvidare från och med budgetåret 1933/1934. Staten upptager avlöningar samt expens- och vikariatsersättningar med tillhopa 49,650 kronor ävensom en post till resekostnads- och traktamentsersättningar å 25,350 kronor.

Konsulenterna äro nio till antalet. Enligt omförmälda stat uppbär varje konsulent en årlig avlöning av 4,350 kronor, vartill kommer ålderstillägg efter viss tids tjänstgöring. Därjämte utgår enligt staten till envar av konsulenterna i första, åttonde och nionde distriktet ett ortstillägg av 500 kronor. Sistnämnda konsulenter skola hava sin bostad: konsulenten i första distriktet i Stockholm, konsulenten i åttonde distriktet i Östersund och konsulenten i nionde distriktet i Luleå. Övriga konsulenter åtnjuta icke något ortstillägg.

Dylika ortstillägg hava utgått, alltsedan statsinspektionen av fattigvård år 1919 trädde i verksamhet. I den proposition, vari begärdes anslag till anordnande av denna inspektion — nr 168 år 1918 — motiverades ortstilläggen av föredragande departementschefen på följande sätt.

Konsulenten i det distrikt, som omfattade Stockholms stad med kringliggande län, syntes med hänsyn till de höga levnadskostnaderna i Stockholm böra tillerkännas ett ortstillägg å 500 kronor, i det fall att han vore bosatt i huvudstaden. Vad beträffade de distrikt, som kunde komma att omfatta något eller några av Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, betingades ortstillägg av de ogynnsamma yttre förhållanden, under vilka konsulenterna där komme att utöva sin verksamhet, såsom klimatets och kommunikationernas beskaffenhet och de höga levnadskostnaderna, ävensom konsulenternas skyldighet att resa även under vintern, de svårigheter de då hade att förrätta sin tjänst och den dyrare utrustning av kläder m. m., som de måste bekosta sig. Ortstillägget syntes därför även för dessa distrikt böra bestämmas till 500 kronor.

I en till chefen för socialdepartementet ingiven, i februari 1933 dagtecknad skrift har *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i femte distriktet* C. Strid, vilket distrikt för närvarande omfattar Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, gjort framställning om utverkande av rätt för honom att komma i åtnju-

tande av ett ortstillägg å 500 kronor. Till stöd härför har Strid anfört, att han i egenskap av konsulent vore skyldig att hava sin bostad i Göteborg samt att denna stad, som enligt tidigare författningar varit i dyrortshänseende hänförd till ortgruppen F, genom kungörelse den 16 april 1931 (nr 59) angående fördelningen av orterna i riket å de i avlöningsreglementen för nyreglerade verk samt för försvarsväsendet upptagna ortsgrupperna hänförts till ortgruppen G eller till samma grupp som, bland annat, Stockholm, Östersund och Luleå.

Över ansökningen har *statskontoret* den 24 februari 1933 avgivit yttrande. Däri har statskontoret anfört, att då staden Göteborg numera hänförts till ortgruppen G, statskontoret icke hade något att erinra mot att ortstillägg å 500 kronor beviljades statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i femte distriktet, såframt han vore bosatt i nämnda stad. Under hänvisning till att de konsulenter, som för närvarande åtnjuta ortstillägg, erhållit detsamma genom beslut av riksdagen, har emellertid statskontoret uttalat, att för beredande jämväl åt nu ifrågavarande konsulent av dylikt tillägg till avlöningen syntes erfordras riksdagens medgivande.

I en hösten 1933 ingiven skrift har Strid förnyat sin ansökning i ämnet, därvid han tillika hemställt, att han måtte få komma i åtnjutande av det begärda ortstillägget från och med den 1 april 1931, vilken dag förenämnda kungörelse trädde i kraft.

Med hänsyn till den placering i dyrortshänseende, staden Göteborg numera erhållit, synes det mig befogat, att statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i femte distriktet, vilken författningsenligt är skyldig att vara bosatt i nämnda stad, från och med nästa budgetår erhåller ortstillägg av samma storlek som det, vilket utgår till konsulenterna i första, åttonde och nionde distrikten. Där- emot anser jag mig icke kunna tillstyrka den gjorda framställningen, i vad den avser utbekommande av ortstillägg för tid före den 1 juli 1934.

Vid bifall till vad jag här förordat torde i staten för konsulenterna böra upptagas ytterligare ett ortstillägg å 500 kronor, avsett för konsulenten i femte distriktet. Som följd härav och då i övrigt icke föreligger anledning till ändring av anslagets storlek, lär detsamma för nästa budgetår böra upptagas till 75,500 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *statsinspektion av fattigvård och barnavård* för budget- året 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 75,500.

Departements-
chefen.

41. Fattigvård i allmänhet (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	1,400,000	1,603,291
1933/1934	1,550,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	1,550,000	—

I föregående års statsverksproposition (V s. 84) omnämnde jag, att en undersökning igångsatts för att få utrönt, vilka åtgärder som lämpligen borde vid-

tagas för att nedbringa utgifterna under förevarande anslag samt de under de båda följande punkterna behandlade anslagen till barnavård i allmänhet och till fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m. Tillika meddelade jag, att i främsta rummet vissa lagändringar voro under övervägande. Undersökningen, som numera slutförts, har givit vid handen, att av de ifrågasatta lagändringarna allenast vissa smärre jämkningar i fattigvårdslagen utan större betydelse ur besparingssynpunkt lämpligen kunde vidtagas. Med hänsyn härtill hava vidare åtgärder för genomförandet av dessa lagändringar fått anstå.

Anslaget höjdes i fjol med ej mindre än 150,000 kronor. I betraktande av den senaste belastningssiffran synes det likväl kunna befaras, att denna höjning icke skall visa sig tillräcklig. Emellertid torde det vara befogat att avvakta ännu ett års erfarenhet, innan ytterligare höjning sker.

I riksstaten för budgetåret 1934/1935 torde därför det *ordinarie* förslagsanslaget till *fattigvård i allmänhet* upptagas med *oförändrat belopp* kronor 1,550,000.

42. Barnavård i allmänhet (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	150,000	209,330
1933/1934	190,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	190,000	—

Beträffande detta anslag får jag erinra om mina vid nästföregående punkt meddelade upplysningar rörande de i förra årets statsverksproposition omförmälda övervägandena angående vissa lagändringar. Vad jag under nämnda punkt anfört om storleken för nästa budgetår av anslaget till fattigvård i allmänhet torde äga motsvarande tillämpning i fråga om förevarande anslag.

I riksstaten för budgetåret 1934/1935 torde därför det *ordinarie* förslagsanslaget till *barnavård i allmänhet* upptagas med *oförändrat belopp* kronor 190,000.

43. Fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m. (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	300,000	676,095
1933/1934	750,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	750,000	—

Jämväl vid förevarande punkt får jag erinra om mina nyss lämnade upplysningar angående vissa, i fjol ifrågasatta lagändringar.

Med hänsyn till den senaste belastningssiffran skulle detta anslag kunna tänkas vara väl högt beräknat. Liksom beträffande de båda förut behandlade anslagen till fattigvård och barnavård lär emellertid ytterligare ett års erfarenhet böra avvaktas, innan ändring vidtages.

I riksstaten för budgetåret 1934/1935 torde därför det *ordinarie* förslagsanslaget till *fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m.* upptagas med *oförändrat belopp* kronor 750,000.

[37.] 44. **Fattigvård och barnavård för lappar** (ordinarie förslagsanslag). Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till uppförande av särskilda ålderdomshem för lappar. Hos Kungl. Maj:t har Malå kommun hemställt om beviljande av bidrag till uppförande av ett ålderdomshem, som skulle vara gemensamt för lappar och andra vårdbehövande. För bifall till denna framställning kräves riksdagens medverkan. Då ärendet ännu icke föreligger i slutremitterat skick, synes ej möjligt att nu avlåta definitiv framställning till riksdagen rörande förevarande anslag. Anslaget torde därför bära allenast preliminärt beräknas. Såvitt nu kan bedömas, torde anslaget därvid kunna uppskattas till 180,000 kronor eller 20,000 kronor lägre än för innevarande budgetår.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, i riksstaten för budgetåret 1934/1935 beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till *fattigvård och barnavård för lappar* till kronor 180,000.

[38.] 45. **Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	15,000	15,000
1933/1934.....	15,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	15,000	—

För åtnjutande av förevarande statsbidrag hava meddelats vissa bestämmelser, som finnas återgivna i statsliggaren för löpande budgetår s. 173 o. f.

I skrivelse den 27 juni 1933 har *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* anhållit om anslag för budgetåret 1934/1935 med 15,000 kronor. Vid framställningen har fogats bland annat en redogörelse för förbundets verksamhet och ekonomiska ställning under år 1932 ävensom ett av förbundets styrelse godkänt förslag till stat för år 1933. Enligt dessa handlingar utvisade förbundets räkenskaper vid utgången av åren 1931 och 1932 en brist av 5,792 respektive 5,571 kronor. Resultatet för år 1932 är bättre än förbundet tidigare ansett sig kunna räkna med, i det att förbundet uppskattat nettobristen till lägst 6,458 kronor. Förbundet har beräknat underskottet vid 1933 års slut till 3,079 kronor.

I utlåtande den 1 september 1933 har *socialstyrelsen* tillstyrkt den föreliggande framställningen.

Enligt min mening bör anslag för nästa budgetår beviljas förbundet med samma belopp som för närvarande utgår. Det torde bära ankomma på Kungl. Departements-
chefen.

Femte huvudtiteln.

Maj:t att bestämma den fördelning av bidragsbeloppet på förbundets instruktions- och utbildningsverksamhet samt på verksamheten i övrigt, som kan finnas lämplig, ävensom att fastställa de särskilda villkor och bestämmelser i fråga om statsbidragets åtnjutande, vilka må anses påkallade. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 15,000.

[39.] 46. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	100,000	113,660
1933/1934.....	110,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	110,000	—

[Kungörelse den 9 juli 1920 (nr 607), ändrad genom kungörelse 213/1927.]

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

Å departementets byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden hava verkställt vissa beräkningar angående de sannolika kraven å statsbidrag för nästa budgetår. Nämnda bidrag avse vård, lämnad under kalenderåret 1934. Enligt uppgifter från arbetshemmen belöpte sig uppburna statsbidrag för andra halvåret 1932 och första halvåret 1933 till sammanlagt 110,807 kronor. Med ledning härav har anslaget för nästa budgetår ansetts böra upptagas till samma belopp som nu eller 110,000 kronor.

Emot denna beräkning har jag icke något att erinra och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av.... kronor 110,000.

47. **Barnhusen, oförändrat ordinarie anslag** kronor 115,830

[40.] 48. **Skyddsuppfostran** (ordinarie förslagsanslag). Inom socialdepartementet förberedes för närvarande framläggande för 1934 års riksdag av förslag till ändrad lagstiftning rörande samhällets barnavård och ungdomsvård m. m., avseende i främsta rummet förändrad behandling av ungdom i åldern 18—21 år. Då genomförandet av ett sådant förslag kan komma att påverka storleken av förevarande anslag, torde detta icke för närvarande böra upptagas med slutligt belopp. Såvitt nu kan bedömas, lärer anslaget kunna beräknas till 565,000 kronor eller 5,000 kronor högre än anslaget för innevarande budgetår.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, i riksstaten för budgetåret 1934/1935 beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till *skyddsuppfostran* till kronor 565,000.

[41.] 49. Inspektions- och upplysningsarbete med avseende å spädbarns- och förlossningshem (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	3,000	2,043
1933/1934	3,000	—
1934/1935 (förslag)	3,000	—

Ett par år efter ikraftträdandet av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård igångsattes på initiativ av statens inspektör för fattigvård och barnavård en allmän undersökning rörande förhållandena vid privata spädbarns- och förlossningshem. Undersökningen verkställdes i enlighet med ett av chefen för medicinalstyrelsen och inspektören uppgjort förslag. Kostnaderna för densamma — fränsett rese- och traktamentsersättningar, som utgingo från femte huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar — bestredos under budgetåren 1929/1930 och 1930/1931 från förevarande anslag. Sedan denna engångsundersökning slutförts, åvägabragtes på grund av de betydande missförhållanden, som därvid blottats, en fortlöpande statlig kontroll över de enskilda spädbarns- och förlossningshemmen, förenad med upplysningsverksamhet.

För utövandet av nämnda kontroll anlitas två sociala experter, en kvinnlig och en manlig. Experterna uppbära arvode med 20 kronor för varje dag, de i anledning av uppdraget nödgas uppehålla sig utom sin bostadsort. Härutöver har den manlige experten, som fullgör sitt uppdrag huvudsakligen genom skriftväxling, åtnjutit ytterligare ersättning, för det senaste budgetåret till så stort belopp, att detsamma jämte vad som kunde tillkomma honom såsom dagarvode tillhoppa uppgått till 1,100 kronor. Ersättningen till experterna samt av verksamheten föranledda expenser bestridas av förevarande anslag, medan resekostnads- och traktamentsersättningarna, som för budgetåret 1932/1933 uppgått till 1,885 kronor, bestridas av femte huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar.

Omformärda undersökning rörande förhållandena vid privata spädbarns- och förlossningshem ledde jämväl till utfärdandet av vissa bestämmelser angående dessa hem. Genom lag den 29 maj 1931 (nr 171) om ändring i barnavårdslagen infördes sålunda bland annat skyldighet att söka tillstånd hos länsstyrelse till upprättande av enskilda barnhem, varjämte vissa föreskrifter, däribland straffbestämmelser, meddelades i syfte att skärpa kontrollen över hemmen. I stadga samma dag (nr 172) angående enskilda sjukhem och förlossningshem föreskrevs vidare skyldighet att söka tillstånd hos medicinalstyrelsen till drivande av enskilt förlossningshem. Enligt stadgan skall läkare finnas anställd vid sådant hem, journal skall föras och berättelse över verksamheten avgivas till medicinalstyrelsen. Hemmen äro underkastade inspektion av medicinalstyrelsen och tjänsteläkare i medicinskt-hygieniskt hänseende. I andra hänseenden utövas tillsynen, under inseende av statens inspektör för fattigvård och barnavård, av statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter samt barnavårdsnämnderna ävensom, där så finnes erforderligt, av särskilt tillkallade personer. Förbud kan meddelas mot fortsatt drift av hemmet. Överträdelse av vissa i stadgan meddelade bestämmelser medför bötes- eller fängelsestraff.

Vid beviljandet av anslag till ifrågavarande verksamhet för innevarande budgetår framhöll riksdagen (skrivelse nr 5 p. 40) angelägenheten av att undersökning vidtoges rörande möjligheten av att verksamheten skulle kunna upphöra.

Med anledning härav anbefalldes statens inspektör för fattigvård och barnavård att verkställa den begärda undersökningen.

I skrivelse den 29 september 1933 har inspektören framlagt resultatet av undersökningen och därvid tillika ingivit yttranden av de sociala experterna, innefattande bland annat upplysningar om verksamhetens bedrivande. Till en början torde redogörelse få lämnas för nämnda yttranden.

Den kvinnliga experten meddelar, att hon under budgetåret 1932/1933 besökt de 60 enskilda spädbarnshem, som utom de i Stockholm belägna för närvarande finnas i landet, samt anför följande.

Över besöken hade rapporter inlämnats till statens inspektör för fattigvård och barnavård. Av dessa rapporter hade 6 översänts till respektive barnavårdsnämnder med anmodan om bättre övervakning och 7 överlämnats till barnhemmens styrelser med erinringar. I samband med inspektion av hemmen hade besök avlagts hos ordföranden eller sekreteraren i styrelsen för hemmen samt ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd och förste provinsialläkaren för att, så långt det vore möjligt, en uppfattning skulle erhållas om hemmens verksamhet och huru de fyllde sina uppgifter. Vid inspektionerna hade alltid den i 40 § av lagen om samhällets barnavård föreskrivna förteckningen över barn, som voro intagna i hemmet, granskats, i synnerhet till den del den innehöll uppgift om orsakerna till barnens intagning och var de placerats vid utskrivningen. Vikten av att sambandet mellan föräldrarna och barnen bibehölles även under barnens vistelse på hemmen hade framhållits. Samtidigt hade råd och upplysningar lämnats föreståndarinnorna och anvisningar givits på facklitteratur. I regel hade på de hem, där vid föregående besök en del anmärkningar gjorts, förbättringar vidtagits, varför inspektionsverksamheten medfört, att de sociala förhållandena vid många hem förbättrats.

Den kvinnliga experten uttalar slutligen, att enligt hennes mening ifrågavarande spädbarnshem fortfarande borde stå under ständig kontroll, så att de ej bleve i tillfälle att utöva någon som helst asocial verksamhet, vilket skulle kunna befaras, i den händelse inspektions- och upplysningsarbetet skulle upphöra.

Den manlige experten yttrar i huvudsak följande.

Intill den 1 juli 1933 hade undersökningar företagits beträffande 52 förlossningshem. Av dessa hade 22 stängts eller nedlagts till följd av de missförhållanden, som upptäckts vid undersökningarna. Verksamheten under budgetåret 1932/1933 hade lett till, bland annat, att ett större hem stängts, ett hem självmant upphört och tre hem anmälts för att tillstånd till hemmens drivande ej inhämtats. Den 30 juni 1933 funnos 89 förlossningshem antecknade hos medicinalstyrelsen. Av dessa återstode 67 att undersöka.

Tillvägagångssättet vid undersökningarna vore följande. Av föreståndarinnan för det hem, som skulle undersökas, begärdes uppgift å de kvinnor, som under viss tid anlitat hemmet, deras kyrkoskrivningsförsamling samt barnens födelsedata. Till barnavårdsnämnderna i mödrarnas kyrkoskrivningsförsamlingar översändes så ett frågeformulär, upptagande en mängd olika frågor till besvarande. Av inkommande svar kunde i vissa punkter konstateras, huruvida barnmorska, pastorsämbete, barnavårdsnämnd eller barnavårdsman gjort sig skyldig till försummelse. Bland annat härigenom öppnades möjlighet för ut-

övande av den med inspektionen förenade upplysningsverksamheten. Ett andra frågeformulär tillställdes därefter antingen barnavårdsmännen eller mödrarna att besvaras av de sistnämnda. Sedan svar härå återkommit i tillräckligt stor omfattning, erhöles en något så när klar och trovärdig uppfattning av hemmet. Visade det sig av samtliga svar, att hemmets verksamhet vore utan nämnvärd anmärkning, avsändes rapport till statens inspektör för fattigvård och barnavård utan att hemmet besöktes. Framginge åter av sistnämnda frågeformulär, att anmärkningsvärda missförhållanden förefunnos, besöktes hemmet efter tillstånd av inspektören.

Sammanfattningsvis anför experten slutligen följande.

Inspektionen hade, bedriven så som förut angivits, visat sig vara av största värde, vilket bland annat framginge därav, att flera hem, där missförhållanden rätt, stängts och anonyma hem, som ej haft tillstånd till sin verksamhet, uppspårats. En mångfald försummelser av pastorsämbeten, barnavårdsnämnder och barnavårdsmän hade uppdagats och rättelse vunnits, vilket otvivelaktigt i hög grad tillgodosett de utomäktenskapliga barnens rätt och bästa och sålunda varit den sociala barnavården till gagn. Inspektion vore erforderlig, enär dels åtskilliga av de inspekterade, allttjämt befintliga hemmen visat sig vara i behov av fortsatt tillsyn, dels ett stort antal hem ännu ej kunnat undersökas på grund av undersökningsmetodens tidsödande karaktär dels ock nya hem efterhand fortfarande uppstode. 1931 års stadga om förlossningshem med dess värdefulla bestämmelser om koncession för verksamheten, om läkare vid hemmet, om förande av journal m. m. överflödiggjorde ingalunda den sociala inspektions- och upplysningsverksamheten. Denna hade, ej minst med hänsyn till den bedrivna upplysningsverksamheten, visat sig vara av verkligt värde för barnavårdsnämnderna och barnavårdsmännen. Det syntes otänkbart, att någon myndighet, läkare, barnavårdsnämnd eller fattigvårdskonsulent skulle kunna övertaga densamma. Blotta förefintligheten av en inspektionsverksamhet vore synnerligen värdefull. Det vore därför enligt den manlige expertens förmenande en verklig olycka, om verksamheten skulle upphöra.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård anför i sin förenämnda skrivelse i huvudsak följande.

Redan i samband med framläggandet av resultatet utav engångsundersökningen hade anförts, att undersökningen gäve vid handen, att en fortlöpande statlig kontroll måste anordnas å ifrågavarande område. Vidare hade framhållits, att undersökningen alltför tydligt visade, att tillsynen av vården i barnhemmen och förhållandena i förlossningshemmen vore synnerligen otillfredsställande. Ytterligare hade betonats, att en fortlöpande statlig kontroll borde anordnas, emedan barnavårdsnämnderna på många platser saknade kompetens att på ett tillfredsställande sätt utöva den i lagen om samhällets barnavård stadgade tillsynen och förlossningshemmen enligt då gällande bestämmelser vore ställda utanför varje tillsyn från barnavårdsnämndernas sida.

De skäl, som då anfördes för en fortlöpande kontroll, vore allttjämt aktuella. Under sådana förhållanden torde det ej låta sig göra att nedlägga verksamheten. Det återstode sålunda endast att undersöka, huruvida möjlighet föreläge att få kontrollen utförd på annat sätt än det hittills tillämpade.

Vad då till en början anginge barnavårdsnämnderna, saknade dessa i stor utsträckning kompetens att utföra den speciella kontroll, som vore erforderlig. Barnavårdskonsulenterna åter hade på grund av konsulentdistriktens stora omfattning samt konsulenternas mångahanda göromål med fattigvården ej möjlighet att besöka varje kommun oftare än ungefär en gång vart tredje år. Någon som helst verksam kontroll, vilken för övrigt beträffande särskilt de enskilda

förlossningshemmen vore mycket tidsödande, kunde sålunda ej påräknas bliva utförd genom konsulenterna. Att på annan väg få den betydelsefulla sociala kontrollen utförd än såsom hittills skett genom särskilt tillkallade personer syntes alltså uteslutet.

Under återopande av det anförda har statens inspektör för fattigvård och barnavård hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om anvisande av fortsatt anslag från och med den 1 juli 1934 å 3,000 kronor för år till ifrågakarande verksamhet.

Till följd av remiss har *medicinalstyrelsen* avgivit utlåtande i ärendet den 7 oktober 1933 och därvid tillstyrkt bifall till framställningen av statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Departements-
chefen.

Av den nu förebragta utredningen synes mig framgå, att en effektiv, förlöpande tillsyn å de enskilda spädbarns- och förlossningshemmen fortfarande är av behovet påkallad. Vad särskilt förlossningshemmen angår, yppas allttjämt missförhållanden av sådan art, att förbud mot fortsatt drift måste tillgripas. Och för båda slagen av hem gäller, att blotta existensen av en verksam inspektion är av stor betydelse till förekommande av missförhållanden av olika slag.

Med sin begäran om undersökning, huruvida denna inspektions- och upplysningsverksamhet kunde upphöra, läser riksdagen ej heller hava avsett, att berörda hem skulle ställas utan någon tillsyn. Meningen torde snarare hava varit att åvägabringa en undersökning, om icke de organ, som nu finnas ute i orterna för social kontroll, barnavårdsnämnder och barnavårdskonsulenter, skulle kunna övertaga denna inspektion och i mån av behov jämväl ombesörja det hittills därmed förenade upplysningsarbetet. För min del finner jag ur flera synpunkter skäl tala för att verksamheten omhänderhaves av lokala organ. En förutsättning härför är emellertid självfallet, att lämpliga dylika organ stå till buds. I detta avseende må framhållas, att ett avsevärt antal hem äro belägna å mindre orter, där som regel en effektiv kontroll å hemmen från barnavårdsnämndernas sida knappast kan vara att förvänta. Barnavårdskonsulenterna åter, som ju tillika äro fattigvårdskonsulenter, torde vara så upptagna av sina nuvarande arbetsuppgifter, att de icke kunna medhinna en verksam tillsyn å hemmen. Vid nämnda förhållanden läser det ej vara möjligt att undvara den inspektions- och upplysningsverksamhet, som nu utövas genom särskilt tillkallade personer. Emellertid synes det mig kunna antagas, att barnavårdsnämnderna å vissa orter, särskilt i större städer, själva skola kunna ombesörja förevarande uppgifter, beträffande båda slagen av hem eller ettdera av dem. Med hänsyn härtill har jag anmodat statens inspektör för fattigvård och barnavård att tillse, att i den mån barnavårdsnämnd synes kunna fullgöra nämnda inspektions- och upplysningsverksamhet eller denna av annan anledning finnes obehövlig eller anses kunna inskränkas, en motsvarande begränsning göres i den nu särskilt bedrivna verksamheten.

För närvarande finner jag sålunda förevarande verksamhet allttjämt böra upprätthållas. Emellertid har, på sätt jag vid en kommande punkt skall beröra, fråga uppkommit om en viss omorganisation av distriktssjukvården, varigenom de nuvarande distriktssköterskornas uppgifter skulle utvidgas att jämväl avse

frågor av hälsovårdande och hygienisk art. Det synes icke uteslutet, att inspektions- och upplysningsarbetet med avseende å spädbarns- och förlossningshem, särskilt i vad angår förstnämnda hem, skulle kunna omhändervhas av dessa sköterskor. Vid den fortsatta behandlingen av spörsmålet om distrikts-sjukvårdens omorganisation synes mig böra uppmärksammas, huruvida och i vad mån ett övertagande från sköterskornas sida av här berörda verksamhet kan äga rum.

Vad angår medelsbehovet beräknar jag detsamma till enahanda belopp för nästa budgetår som nu.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *inspektions- och upplysningsarbete med avseende å spädbarns- och förlossningshem* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000.

Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.**Medicinalstyrelsen med dithörande stater.***Medicinalstyrelsen m. m.*

[42.] 1. **Medicinalstyrelsen** (ordinarie förslagsanslag). I skrivelse den 12 december 1933 har medicinalstyrelsen föreslagit, att vissa styrelsens utgifter för apoteksväsendet, som nu gäldas av förevarande anslag, i stället skola utgå av fonden för apoteksinnehavares pensionering. Då nämnda förslag för närvarande är föremål för yttrande, kan anslaget icke nu upptagas med slutgiltigt belopp. Genomförandet av förslaget har av medicinalstyrelsen ansetts skola medföra en besparing å anslaget av 6,000 kronor. Å andra sidan torde en viss ökning av anslaget vara påkallad. För vinnande av ytterligare kontroll över sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning synas nämligen vissa åtgärder böra vidtagas för förstärkning av den personal inom styrelsen, som handhaver nämnda kontroll. Dessa åtgärder skulle betinga en kostnad av omkring 5,000 kronor. I följd härav skulle anslaget till medicinalstyrelsen, som för närvarande är upptaget till 384,500 kronor, för nästa budgetår kunna uppskattas till (384,500 — 6,000 + 5,000) 383,500 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, i riksstaten för budgetåret 1934/1935 beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till *medicinalstyrelsen* till kronor 383,500.

43.] 2. **Sinnessjuknämnden** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	13,200	11,169
1933/1934.....	13,200	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	13,200	—

Enligt 2 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321) skola vissa i lagen närmare angivna frågor angående utskrivning från sinnessjukhus m. m. behandlas av en nämnd, sinnessjuknämnden, bestående av fem ledamöter, av vilka chefen för medicinalstyrelsen är självskriven och de övriga utses av Kungl. Maj:t.

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för sinnessjuknämnden, att lända till efterrättelse under budgetåret 1933/1934.

A. Avlöningar.

Arvode åt ordföranden, förslagsvis.....	1,500	
Arvoden åt fyra andra ledamöter, förslagsvis ..	4,000	
Arvoden åt suppleanter för ordföranden och övriga ledamöter, förslagsvis	500	
Arvode åt sekreteraren	<u>4,200</u>	10,200

B. Omkostnader.

Resekostnads- och traktamentsersättningar åt ledamöter och suppleanter samt åt sekreteraren, förslagsvis	2,000	
Expenser m. m., högst	1,000	3,000
	Summa kronor 13,200	

I skrivelse den 25 september 1933, som av medicinalstyrelsen överlämnats till Kungl. Maj:t den 3 oktober 1933, har *sinnessjuknämnden* gjort framställning om anslag till nämnden för budgetåret 1934/1935.

I skrivelsen har nämnden meddelat en tablå för tiden $\frac{1}{2}$ 1931— $\frac{3}{4}$ 1933 rörande antalet inkomna ärenden och utgående skrivelser. Kompletterad med uppgifter för senare halvåret 1933 är tablå av följande utseende.

	1931	1932	1933
Inkomna ärenden	460	520	673
Utgående skrivelser	702	996	1,463

Under erinran, att nämndens arbetsbörda syntes bli större än som tidigare beräknats, har nämnden anført, att ehuru omständigheter torde föreligga, som kunde föranleda en framställning om ökat anslag till nämnden för budgetåret 1934/1935, nämnden med hänsyn till nuvarande statsfinansiella förhållanden icke ansett sig böra ifrågasätta dylik ökning utan hemställt, att anslaget måtte för berörda budgetår upptagas till oförändrat belopp av 13,200 kronor.

Mot vad *sinnessjuknämnden* sålunda föreslagit har jag icke något att erinra och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *sinnessjuknämnden* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 13,200.

Statsmedicinska anstalten.

3. *Statens bakteriologiska laboratorium, oförändrat ordinarie förslagsanslag*..... kronor 142,000.

4. *Statens rättskemiska laboratorium, oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 25,000.

[44.] 5. *Statens farmaceutiska laboratorium (extra anslag).*

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	24,500	24,018
1933/1934	24,500	—
1934/1935 (förslag)	24,500	—

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt stat för laboratoriet att tillämpas under nu löpande budgetår. Staten, som slutar å 24,500 kronor, är återgiven i statsliggaren för detta budgetår s. 181.

I skrivelse den 17 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen*, efter inhämtande av yttrande i ämnet från t. f. föreståndaren för laboratoriet, föreslagit, att anslag för nästa budgetår måtte äskas med samma belopp som det nuvarande.

Departements-
chefen.

Styrelsen har i sina beräkningar utgått från nu gällande förhållanden. Med anledning därav vill jag anmäla, att ett av apotekssakkunniga den 20 juli 1932 avgivet förslag rörande åtgärder för kontroll av vissa läkemedel för närvarande är föremål för överarbetning inom socialdepartementet och att det är min förhoppning, att förslag i ämnet skall kunna genomföras från och med nästa budgetår. De åtgärder, vilka enligt förslaget skulle vidtagas, torde komma att medföra ökade kostnader för statens farmaceutiska laboratorium. Då emellertid dessa kostnader avses skola bestridas medelst vissa avgifter, erlagda av läkemedlens tillverkare m. fl., och utgifter för statsverket således ej skulle uppkomma, synes det icke nödvändigt att taga hänsyn till nämnda kostnader vid beräkningen av förevarande anslag. På grund härav och då jag i övrigt icke har något att erinra mot styrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *statens farmaceutiska laboratorium* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra anslag* av kronor 24,500.

Provinsialläkarstaten.

6. **Förste provinsialläkare och provinsialläkare, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 3,075,300.

7. **Reseersättningar vid provinsialläkarstaten, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 125,000.

[45.] 8. **Tillfälliga lönetillägg åt vissa provinsialläkare (extra anslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	3,600	3,275
1933/1934	3,360	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	2,100	—

Vid löneregleringen år 1926 för förste provinsialläkare och provinsialläkare förutsattes, att läkare i vissa provinsialläkardistrikt, hänförliga till högsta lönegruppen i löneplanen, skulle kunna, utöver den ordinarie lönen, tillsvidare åtnjuta tillfälligt lönetillägg. Dessa distrikt ansågos nämligen åtminstone för det dåvarande vara väsentligt mera vanlottade än övriga inom samma lönegrupp. Medel för lönetilläggen syntes med hänsyn till ändamålets tillfälliga karaktär böra beredas från extra anslag. Sådana hava också alltsedan dess årligen beviljats.

Vid prövningen av frågan om anslag för budgetåret 1929/1930 erinrade riksdagen om lönetilläggens tillfälliga karaktär samt ifrågasatte, huruvida vid uppkommen vakans åtminstone i ett eller annat av de distrikt, där lönetilläggen utginge, dessa tillägg borde bibehållas. I anledning härav hava numera de flesta lönetilläggen blivit nedsatta. Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att, då någon av dessa läkartjänster bleve ledig, verkställa utredning, huruvida icke tillfälligt lönetillägg kunde indragas.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1934/1935 beräknas till 3,360 kronor.

Lönetilläggen i två distrikt, Sorsele och Tärendö, hava sedermera av Kungl. Maj:t indragits. Vidare synes det kunna förutsättas, att lönetillägget i Tärna distrikt, där provinsialläkartjänsten är vakant, kommer att indragas före nästa budgetårs början. Med hänsyn härtill kunna lönetilläggen beräknas utgå på sätt framgår av följande tablå.

Gäddede	240	Pajala	360	Arjeplog	840
Malåträsk	420	Vittangi	240	Summa kronor 2,100	

I enlighet med tablåen torde anslagsbehovet kunna för nästa budgetår uppskattas till 2,100 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *tillfälliga lönetillägg åt vissa provinsialläkare* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,100.

Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden. Under åren 1921—1929 har riksdagen anvisat sammanlagt 970,000 kronor till bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden. I 1933 års statsverksproposition (V s. 111) äskades icke något anslag för nämnda ändamål. Ej heller anvisades dylikt anslag av riksdagen. Närmast med anledning av vissa av statsutskottet i dess utlåtande nr 5 (s. 27) i förevarande ämne gjorda uttalanden, vilka av riksdagen lämnats utan erinran, anbefallde emellertid Kungl. Maj:t den 19 maj 1933 medicinalstyrelsen att verkställa utredning rörande behovet av ytterligare anslag för detta ändamål.

Efter fullgjort utredningsuppdrag har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 13 september 1933 dels uttalat sig för att bidrag i viss omfattning alltjämt skulle utgå, dels ock hemställt, att ett extra reservationsanslag å 150,000 kronor måtte för ändamålet anvisas för nästa budgetår.

Av statsfinansiella skäl ser jag mig förhindrad att föreslå äskande av anslag för omförmälda ändamål för budgetåret 1934/1935. Vid sådant förhållande saknar jag anledning att nu taga ställning till frågan, om bidrag för ändamålet framdeles bör utgå.

Departements-
chefen.

9. **Avlöning åt civila läkarstipendiater, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 8,000.

10. **Bidrag till extra provinsialläkares avlöande, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 20,000.

[46.] 11. **Dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare (extra förslagsanslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	1,000	472
1931/1932	1,000	—
1932/1933	500	—
1933/1934	500	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	500	—

[Kungörelse den 8 maj 1925 (nr 206).]

Enligt omförmälda kungörelse äger extra provinsialläkare, till vilkens avlöning bidrag utgår av statsmedel, i viss omfattning å nämnda bidrag åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel, därest dyrtidstillägg beredes honom å avlöningen från vederbörande landsting. Kungörelsen gäller tillsvidare, så länge anslag för berörda ändamål anvisas.

Från och med år 1919 har riksdagen för detta ändamål anvisat anslag. Ursprungligen utgjorde anslaget 20,000 kronor men har med hänsyn till minskad belastning successivt nedsatts.

Den 19 maj 1933 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning, huruvida anslag för ifrågavarande ändamål framdeles behövde anvisas.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* framlagt resultatet av utredningen och därvid tillika ingivit av styrelsen inhämtade yttranden från länsstyrelserna i de sexton län, inom vilka extra provinsialläkardistrikt finnas.

Av yttrandena inhämtas, att tretton länsstyrelser förklarar, att anslag till förevarande ändamål icke torde bli erforderligt för framtiden. Två länsstyrelser hava ansett sig icke för närvarande kunna göra något uttalande angående framtida behov av anslaget. En länsstyrelse däremot — länsstyrelsen i Kronobergs län — anser önskvärt, att medel för ändamålet även framdeles anvisas. Länsstyrelsen har därvid meddelat, att inom länet funnes ett extra provinsialläkardistrikt, Lenhovda distrikt, samt att landstinget för år 1933 liksom för de tre närmast föregående åren beviljat dyrtidstillägg till extra provinsialläkaren i distriktet.

Såsom eget yttrande har medicinalstyrelsen anført, att det, under förutsättning att bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare alltjämt skulle gälla, syntes ofrånkomligt, att medel anvisades för eventuellt behov. Vad nästa budgetår beträffar, anser styrelsen anslaget kunna bibehållas vid 500 kronor.

På förfrågan har från länsstyrelsen i Kronobergs län upplysts, att extra provinsialläkaren i Lenhovda distrikt numera uppburit dyrtidstillägg för år 1933 samt att länets landsting även för år 1934 beviljat dyrtidstillägg till extra provinsialläkaren i nämnda distrikt.

Med hänsyn till att det alltjämt — låt vara i ringa omfattning — förekommer, att landsting beviljar dyrtidstillägg till extra provinsialläkare, torde anslag för här ifrågavarande ändamål även för nästa budgetår böra anvisas. Anslaget synes därvid kunna beräknas till 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av .. kronor 500.

Sjukvårdsanstalterna.**Sinnessjukvårdsanstalterna.**[47.] 12. **Statens sinnessjukhus** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	10,300,000	8,999,680
1933/1934	10,600,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	10,200,000	—

I skrivelse den 29 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag *dels* till vissa ändringar i antalet ordinarie befattningar vid statens sinnessjukhus, *dels ock* till beräkning av anslagsbehovet för sinnessjukhusen för nästa budgetår.

Till en början torde jag få behandla förslaget om *ändringar i antalet ordinarie befattningar vid sinnessjukhusen*.

Det nuvarande antalet ordinarie befattningar vid statens sinnessjukhus har fastställts av Kungl. Maj:t den 19 maj 1933; se statsliggaren för budgetåret 1933/1934 s. 190. Styrelsens förslag till ändringar är till alla delar föranlett av det ökade personalbehov, som uppkommer vid ibruktagandet av vissa för närvarande under byggnad varande sjukhus. Styrelsen räknar i sådant hänseende med att Umedalens sjukhus vid Umeå skall bliva färdigt omkring den 1 oktober 1934 samt att Vipeholms sjukhus i Lund och den nu under byggnad varande delen av S:t Sigfrids sjukhus vid Växjö skola kunna tagas i bruk under senare delen av budgetåret 1934/1935. Styrelsen har därvid förutsett, att uppgörelse i rådande arbetskonflikt inom byggnadsfacket komme att ske inom den närmaste framtiden efter avlåtandet av styrelsens skrivelse. Styrelsen framhåller, att därest dylik uppgörelse bleve fördröjd, tidpunkten för ifrågavarande byggnadsföretags slutförande komme att i motsvarande grad förskjutas. Beträffande vart och ett av dessa tre sjukhus har styrelsen framlagt ett detaljerat förslag till tjänstebefattningarnas art och antal.

I fråga om *Umedalens sjukhus* med 918 vårdplatser utgår styrelsen från att två överläkarbefattningar borde inrättas. Å envar av de två överläkaravdelningarna skulle placeras en andre läkare samt å sjukhuschefens avdelning dessutom en förste läkare.

Styrelsen har vidare redogjort för sitt förslag rörande sjukvårdspersonalen vid sjukhuset. Härvid har styrelsen inledningsvis anmärkt, att sjukvårdspersonalens organisation för närvarande i någon mån vore oenhetlig vid statens sinnessjukhus, särskilt beträffande användandet av kvinnlig personal på avdelningar för manliga sjuka.

Styrelsen har härefter erinrat, att statens organisationsnämnd i ett den 3 november 1932 avgivet förslag angående de statliga sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning uttalat sig för ett påskyndande av övergången till användning i största möjliga utsträckning av kvinnlig personal på sjukhusens mansavdelningar samt att styrelsen i yttrande häröver den 7 juli 1933 bland annat framhållit, att övergången borde ske med varsamhet.

Ytterligare har styrelsen frambållit, att berörda spörsmål föranlett ett uttalande vid 1933 års riksdag av andra kammarens andra tillfälliga utskott i anledning av en inom kammaren väckt motion nr 300. Utskottet hade därvid i utlåtande nr 5 yttrat, bland annat, att utskottet funne det uppenbart, att kvinnans många för sjukvård lämpliga egenskaper gjorde henne skickad att i viss utsträckning tjänstgöra vid sinnessjukhusens manliga avdelningar men att åtskilliga skäl, bland annat av social natur, syntes tala för en viss försiktighet vid utbyte av manlig personal mot kvinnlig. Detta i förening med den växlande personaluppsättningen förefölle utskottet vara skäl för att problemet upptoges till närmare övervägande, innan den manliga personalen ytterligare inskränktes. Utskottet saknade emellertid befogenhet att med anledning av den föreliggande motionen framställa förslag i detta hänseende.

Styrelsen har jämväl anført, hurusom av styrelsen numera företrädde principer för användningen av kvinnlig personal å sinnessjukhusens mansavdelningar kommit till uttryck i styrelsens i skrivelse den 30 augusti 1932 framlagda förslag till personal vid Ryhovs sjukhus. Enligt detta förslag, som sedermera godkänts av statsmakterna, hade styrelsen å manssidan — vilken omfattade 18 avdelningar med 643 vårdplatser — räknat med uteslutande manlig sjukvårdspersonal å samtliga 4 avdelningar för oroliga män och å 3 av de 6 avdelningarna för halvoroliga män. Vidare hade natttjänsten å hela manssidan samt tillsynen med arbetande manliga patienter i verkstäder och utomhus varit avsedda att handhas av manlig personal. Övrig sjukvårdspersonal å mansavdelningarna hade ansetts böra utgöras av kvinnor. Enligt denna fördelning skulle av hela personalnumerären å manssidan — fränsett 2 föreständerskebefattningar och 1 uppsyningsmansbefattning — 63.4 % utgöras av män och 36.6 % av kvinnor.

Styrelsen meddelar härefter, att styrelsen vid uppgörande av förslaget rörande Umedalens sjukhus följt samma principer, som tillämpats beträffande Ryhovs sjukhus. Enligt förslaget skulle å manssidan — som omfattade 6 avdelningar för lugna patienter, 3 för halvoroliga och 3 för oroliga med sammanlagt 459 vårdplatser — anställas en föreständerska av 1:a klass, en föreständerska av 2:a klass och en uppsyningsman av 1:a klass, den senare väsentligen med uppgift att ägna sig åt de manliga patienternas sysselsättning såväl inom som utomhus. Ytterligare har styrelsen räknat med uteslutande manlig personal å samtliga 3 avdelningar för oroliga män och å 2 av de 3 avdelningarna för halvoroliga män. Dessutom har styrelsen upptagit manlig personal för natttjänsten å hela manssidan samt för tillsynen med utom avdelningarna arbetande manliga patienter.

Erforderliga antalet av ifrågavarande personal å manssidan har beräknats till 73 män, varav 5 överskötare, och 38 kvinnor, varav 7 översköterskor. Sjukvårdspersonalen å manssidan, inklusive föreständerskor, skulle därmed komma att till 36 % utgöras av kvinnor.

För kvinnosidan, med samma antal avdelningar, har beräknats en föreständerska av 1:a klass, en föreständerska av 2:a klass och 111 i övriga befattningar, varav 12 översköterskor.

Såsom ordinarie hava upptagits befattningarna som uppsyningsman, förestånderskor, överskötare och översköterskor samt av den övriga sjukvårdspersonalen så stor del, som motsvarade antalet ordinarie inom befintliga befattningar av denna kategori vid samtliga sinnessjukhus, eller 50 skötare och 78 sköterskor.

Enligt styrelsens förslag skulle personalbesättningen bli följande.

1 överläkare av 1:a klass,	1 maskinist av 1:a klass,
1 förste läkare,	1 trädgårdsmästare,
1 överläkare av 3:e klass,	7 hantverksföreståndare av 2:a
2 andre läkare,	klass,
1 syssloman av 2:a klass,	1 maskinist av 2:a klass,
1 bokhållare,	1 köksförestånderska av 1:a klass,
1 kassör,	1 magasinshandläggare,
1 kameralbiträde,	1 arbetsförestånderska,
1 kanslibiträde,	1 bageriförestånderska,
1 uppsyningsman av 1:a klass,	4 hantverkare,
2 förestånderskor av 1:a klass,	1 post- och stadsbud,
5 överskötare,	1 tvättförestånderska av 1:a klass,
2 förestånderskor av 2:a klass,	4 eldare av 2:a klass,
50 skötare,	1 närmaste biträde till köksförestånderska,
19 översköterskor,	1 yttre nattvakt,
78 sköterskor,	1 närmaste biträde till tvättförestånderska,
1 maskinmästare av 1:a klass,	2 sömmerskor eller väverskor.
2 hantverksföreståndare av 1:a klass,	

Av dessa befattningar ingå emellertid — i överensstämmelse med beslut av 1933 års riksdag — 1 överläkare av 1:a klass, 1 syssloman av 2:a klass, 1 kassör, 1 kanslibiträde, 1 förestånderska av 1:a klass, 1 maskinmästare av 1:a klass, 1 maskinist av 1:a klass samt 1 post- och stadsbud i det av Kungl. Maj:t den 19 maj 1933 bestämda antalet ordinarie befattningar vid statens sinnessjukhus.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har *svenska sinnessjukhusens förmansförening* anført bland annat, att det finnes ej så få lugna manliga sinnessjuka, som av olika skäl — i de flesta fall sexuella besvär — trivdes bäst med manlig personal, samt på den grund ifrågasatt, huruvida icke en av mansavdelningarna för lugna, arbetande, uppevarande patienter vid Umedalens sjukhus borde förses med manlig personal. Föreningen har därför hemställt, att en av de av medicinalstyrelsen för sjukhuset föreslagna översköterskebefattningarna måtte utbytas mot en befattning såsom överskötare.

Med anledning härav har *medicinalstyrelsen* i ett den 14 november 1933 avgivet utlåtande efter erinran, att styrelsen i förevarande avseende följt samma principer som i fråga om Ryhovs sjukhus, anført i huvudsak följande.

På grund av vissa olikheter mellan de båda sjukhusen med avseende å avdelningarnas antal m. m. hade dock i förslaget rörande Umedalens sjukhus den manliga sjukvårdspersonalen å mansavdelningarna procentuellt sett blivit något

talrikare än motsvarande personal vid Ryhovs sjukhus såsom framginge av följande sammanställning.

	Manssidan vid Ryhovs sjukhus	Manssidan vid Umedalens sjukhus
<i>Manlig personal:</i>		
Antal avdelningar (motsvarande antalet överskötare) ..	7	5
Omfattande av patientnumerären	39 %	47 %

<i>Kvinnlig personal:</i>		
Antal avdelningar (motsvarande antalet översköterskor)	11	7
Omfattande av patientnumerären	61 %	53 %

Föreningens förslag rörande Umedalens sjukhus skulle innebära anställandet av överskötare för 6 avdelningar med 56 % av patientnumerären och översköterskor för 6 avdelningar med 42 % av patientnumerären, ett enligt styrelsens mening alltför stort avsteg från den beträffande Ryhovs sjukhus följda fördelningen. Föreningen syntes dessutom hava alldeles förbisett, att motiveeringen till dess förslag måste kräva, att icke blott översköterskan utan även övrig kvinnlig personal å ifrågavarande avdelning, motsvarande ytterligare 4.2 befattningar, utbyttes mot manlig. Styrelsen avstyrkte därför föreningens förslag.

Härefter har föreningen inkommit med en skrift i ämnet, däri föreningen förklarat sig vidhålla sin hemställan under framhållande bland annat, att då medicinalstyrelsens statförslag upptog avdelningar med blandad personal, sköterskepersonalen å den avdelning, där översköterskan enligt föreningens hemställan borde ersättas med en överskötare, utan större olägenhet torde kunna utbytas mot skötare å avdelning med blandad personal.

I anledning av vad föreningen sålunda framhållit, har jag hos medicinalstyrelsen inhämtat, att avdelningar med blandad personal icke i vidare mån skulle finnas än att å avdelningar med översköterska och kvinnlig personal enstaka manliga befattningshavare skulle vara anställda med uppgift i huvudsak att leda patienterna i utearbete, samt att med hänsyn härtill utbyte av sköterskor å den av föreningen åsyftade avdelningen mot skötare icke kunde äga rum på annat sätt än att antalet skötare å sjukhuset ökades och antalet sköterskor minskades.

Beträffande *Vipeholms sjukhus* har medicinalstyrelsen i skrivelsen den 29 augusti 1933 föreslagit, att sjukhuset skulle erhålla 120 ordinarie befattningshavare. Av dessa skulle 2 tillhöra läkarpersonalen, 3 kontorspersonalen, 95 sjukvårdspersonalen och 20 ekonomipersonalen. Bland andra hava upptagits en överläkare av 2:a klass, en syssloman av 3:e klass och en maskinmästare av 2:a klass.

I fråga om *S:t Sigfrids sjukhus* har styrelsen föreslagit, att antalet ordinarie befattningshavare skulle ökas med 81, därav 2 skulle tillhöra läkarpersonalen, 1 kontorspersonalen, 76 sjukvårdspersonalen och 2 ekonomipersonalen.

Vad till en början angår *Umedalens sjukhus*, har jag förvissat mig om att detta sjukhus alltjämt kan antagas skola bliva färdigt att tagas i bruk omkring den 1 oktober 1934. I följd härav lär den för sjukhuset i full drift behövlige personalen bliva erforderlig under loppet av budgetåret

1934/1935. De ordinarie befattningar, som medicinalstyrelsen upptagit i sitt förslag till personalbesättning vid sjukhuset, synas vara av behovet påkallade och torde följaktligen nu böra inrättas. Vidkommande fördelningen av sjukvårdspersonalen å män och kvinnor torde anledning icke föreligga att vidtaga någon ändring i de normer, som härutinnan tillämpats och vilka i huvudsak överensstämma med de i föl i fråga om Ryhovs sjukhus iakttagna. Vad särskilt beträffar den ändring, som föreslagits av svenska sinnessjukhusens förmansförening, anser jag mig icke mot medicinalstyrelsens ståndpunkt i ämnet och de till stöd därför anförda skälen kunna förorda föreningens hemställan. Jag tillstyrker således till alla delar styrelsens förslag till personaluppsättning vid sjukhuset. Härvid förutsätter jag naturligen, att befattningarna skola tillsättas, först i den mån oundgängligt behov därav föreligger.

Efter inhämtade upplysningar, huru långt byggnadsarbetena vid *Vipeholms sjukhus* fortskridit, anser jag mig icke böra räkna med att arbetena skola avslutas före utgången av år 1935. Antages en dylik förskjutning inträda i tiden för arbetenas fullbordande, är medicinalstyrelsen, enligt vad jag erfarit, av den uppfattningen, att allenast tre av de för sjukhuset föreslagna ordinarie befattningshavarna skulle behöva anställas vid sjukhuset, nämligen överläkaren, sysslomannen och maskinmästaren. Dessa befattningshavare skulle erfordras för utrustning och iordningställande av sjukhuset samt för förberedande åtgärder för beläggningen. Då berörda tre befattningshavare synas böra anställas vid sjukhuset samt befattningshavarna kunna bli erforderliga redan under nästa budgetår, får jag förorda, att befattningarna redan nu uppföras å sinnessjukhusens ordinarie stat. Även här förutsätter jag, att befattningarna tillsättas först i mån av oundgängligt behov.

Också vid *S:t Sigfrids sjukhus* lär en förskjutning i den tidigare beräknade byggnadstiden komma att inträffa. Så vitt nu kan bedömas, torde de nya byggnaderna vid sjukhuset icke kunna komma att tagas i bruk före den 1 september eller den 1 oktober 1935. Enligt vad jag inhämtat hos medicinalstyrelsen behöver under sådana omständigheter någon ny personal icke anställas vid sjukhuset under nästa budgetår. De förberedande åtgärder, som under nämnda budgetår erfordras i anledning av sjukhusets utvidgning, anses nämligen utan svårighet kunna vidtagas av sjukhusets nuvarande personal. Med hänsyn härtill saknar jag anledning att nu ifrågasätta någon ökning av personalen vid sjukhuset.

Det antal ordinarie befattningar, som vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle från och med nästkommande budgetår fastställas vid sinnessjukhusen, framgår av den hemställan jag i det följande kommer att göra.

Jag övergår härefter till att redogöra för medicinalstyrelsens i skrivelsen den 29 augusti 1933 framlagda förslag till *beräkning av anslagsbehovet för statens sinnessjukhus* för nästa budgetår.

Innan jag närmare ingår på styrelsens beräkningar, ber jag emellertid att få meddela följande tablå till upplysning om medelsbehovet för de olika ändamål, som avses med anslaget, och sättet för dettas täckande.

Femte huvudtiteln.

Ä n d a m å l	U t g i f t e r				
	1932/1933		1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
	Beräknade	Verkliga	Beräknade	medicinalstyrelsen	departementschefen
Avlöningar till ordinarie befattningshavare	8,740,000	8,591,005	8,850,000	9,550,000	9,550,000
Vikariatsersättningar.....	820,000	1,075,212	850,000	950,000	950,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	2,600,000	2,744,082	2,700,000	3,000,000	3,000,000
Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund	150,000	152,479	150,000	150,000	150,000
Övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll	9,900,000	8,795,487	10,100,000	10,600,000	10,300,000
Summa kronor	22,210,000	21,358,265	22,650,000	24,250,000	23,950,000
Inkomster	11,910,000	12,358,585	12,050,000	13,750,000	13,750,000
Nettoutgifter	10,300,000	8,999,680	10,600,000	10,500,000	10,200,000

I fråga om *avlöningsstaten* har medicinalstyrelsen beträffande anslagsposten till *avlöningar till ordinarie befattningshavare* yttrat i huvudsak följande.

Denna post hade för budgetåret 1932/1933 upptagits till 8,740,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 till 8,850,000 kronor. Belastningen under budgetåret 1932/1933 hade uppgått till 8,591,005 kronor. Underbelastningen hade sin orsak däri, att ett stort antal ordinarie befattningar under budgetåret uppehållits av extra ordinarie befattningshavare, vilkas avlöningar i enlighet med gällande avlöningsbestämmelser bestritts av anslagsposten till vikariatsersättningar. Denna anslagspost hade också delvis till följd härav överskridits.

För budgetåret 1934/1935 syntes man emellertid böra utgå från det för budgetåret 1932/1933 beräknade beloppet, 8,740,000 kronor. Vid fastställande av denna anslagspost hade beräknats ett belopp av 13,000 kronor till avlöningar till ordinarie befattningshavare vid Ryhovs sjukhus. Vid full drift kunde den årliga kostnaden för avlöningar till ordinarie befattningshavare därstädes uppskattas till 645,000 kronor. Då sjukhuset beräknades komma att vara i full drift under budgetåret 1934/1935, hade man här att räkna med en merkostnad av (645,000 — 13,000) 632,000 kronor.

Kostnaderna för avlöningar till de beslutade och föreslagna ordinarie befattningshavarna vid Umedalens sjukhus skulle för helt budgetår komma att uppgå till omkring 500,000 kronor. Då sjukhuset emellertid beräknades komma att öppnas först omkring den 1 oktober 1934 och personal komme att tillsättas successivt, i den mån beläggningen fortskrede, syntes man kunna räkna med att av ifrågakvarande årskostnad endast en tredjedel eller omkring 160,000 kronor behövde tagas i anspråk för budgetåret 1934/1935.

I vad mån tillsättning av nya ordinarie befattningar vid S:t Sigfrids och Vipeholms sjukhus komme att behöva göras under budgetåret 1934/1935, vore icke möjligt att redan nu förutse. Styrelsen ansåge dock, att man för avlöningar under nämnda budgetår till ordinarie befattningshavare vid sagda sjukhus borde räkna med en kostnad av omkring 20,000 kronor, därav 15,000 kronor för Vipeholms sjukhus och 5,000 kronor för S:t Sigfrids sjukhus.

Den sammanlagda belastningen å anslagsposten under budgetåret 1934/1935 har i enlighet härmed av styrelsen beräknats till (8,740,000 + 632,000 +

160,000 + 15,000 + 5,000) 9,552,000 kronor eller i avrundat tal 9,550,000 kronor.

I fråga om anslagsposten till vikariatsersättningar har styrelsen anfört bland annat följande.

Denna post, som upptagits för budgetåret 1932/1933 till 820,000 kronor och för innevarande budgetår till 850,000 kronor, hade under budgetåret 1932/1933 belastats med 1,075,212 kronor. Anledningen till överbelastningen vore, såsom förut berörts, delvis den, att ett betydande antal ordinarie befattningar uppehållits av extra ordinarie befattningshavare, vilket vållat en förskjutning i anslagsbelastningen från anslagsposten för ordinarie befattningshavare till nu förevarande anslagspost. En dylik förskjutning utövade icke någon nämnvärd inverkan på beräkningen av anslaget till sinnessjukhusen i dess helhet, och vid den förut gjorda beräkningen av beloppet för anslagsposten till avlöningar till ordinarie befattningshavare hade hänsyn icke tagits till genom förskjutningen uppkommen besparing å denna anslagspost. På grund härav syntes anledning ej föreligga att vid beräkningen av förevarande anslagspost taga hänsyn till förskjutningen. Därav föranledd överbelastning kunde beräknas uppgå till omkring 150,000 kronor. Den återstående överbelastningen, som alltså i runt tal kunde uppskattas till 100,000 kronor, hade sin orsak i den omständigheten, att anslagsposten till vikariatsersättningar för budgetåret 1932/1933, liksom under flera föregående budgetår, varit för lågt beräknad. Om anslagsbeloppet för budgetåret 1932/1933 av 820,000 kronor toges till utgångspunkt för beräkning av anslagsbehovet för budgetåret 1934/1935, erfordrades därför en höjning av beloppet med 100,000 kronor.

I anledning av tillkomsten av de nya sinnessjukhusen vore det dessutom nödvändigt att för nästa budgetår höja anslagsposten med ytterligare 30,000 kronor.

Styrelsen har i följd härav föreslagit, att denna anslagspost måtte upptagas till (820,000 + 100,000 + 30,000) 950,000 kronor.

I fråga om anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. har styrelsen anfört huvudsakligen följande.

Denna post, som upptagits för budgetåret 1932/1933 till 2,600,000 kronor och för budgetåret 1933/1934 till 2,700,000 kronor, hade under förstnämnda budgetår belastats med 2,744,082 kronor.

Vid beräkningen av denna anslagspost för budgetåret 1934/1935 syntes man böra utgå från berörda belastningssiffra eller 2,744,082 kronor. Detta belopp finge ökas med hänsyn till ibruktagandet av de nya sjukhusen. För Ryhovs sjukhus finge härvid räknas med hel årskostnad eller omkring 217,000 kronor. Beträffande Umedalens sjukhus kunde utgifterna för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid sjukhuset beräknas till omkring 150,000 kronor för år. Då för dessa befattningshavare liksom för de ordinarie blott en tredjedel av årskostnaden syntes behöva beräknas för budgetåret 1934/1935, kunde anslagsökningen för nämnda ändamål uppskattas till 50,000 kronor. För Vipeholms sjukhus och det utvidgade S:t Sigfrids sjukhus syntes man kunna inskränka sig till att beräkna en förhöjning av anslagsposten med tillhopa omkring 3,000 kronor.

Styrelsen har således beräknat anslagsposten i fråga till ett belopp av (2,744,082 + 217,000 + 50,000 + 3,000) 3,014,082 kronor eller i avrundat tal 3,000,000 kronor.

Vad härefter angår *omkostnadsstaten* har styrelsen hemställt, att anslagsposten till driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund, vilken post för vart och ett av budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 upptagits till 150,000 kronor samt för förstnämnda budgetår belastats med 152,479 kronor, måtte jämväl för nästa budgetår beräknas till 150,000 kronor.

Styrelsens beräkning av anslagsposten till övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll avser dels utgifter för driften i övrigt, dels ock kostnader för inventarieutrustning. I förra hänseendet har styrelsen anförut.

Utgifterna för driften i övrigt hade under budgetåret 1932/1933 utgjort 8,547,103 kronor. Då samtliga vårdplatser under samma tid kunde anses ha utgjort 13,606, hade utgifterna per vårdplats och år uppgått till 628 kronor 19 öre.

Under budgetåret 1934/1935 komme platsantalet att ökas dels med antalet platser vid Ryhovs sjukhus, vilket fastställts till 1,220, dels med ett antal platser vid Umedalens sjukhus, vilket med tillämpning av samma princip, som följts beträffande beräkningen av personalbehovet, kunde uppskattas till en tredjedel av det för sistnämnda sjukhus fastställda platsantalet eller 306. Ibruktageandet av Vipeholms sjukhus och den tillbyggda delen av S:t Sigfrids sjukhus syntes komma att äga rum vid så sen tidpunkt av budgetåret 1934/1935, att det därigenom ökade platsantalet icke bleve av större betydelse för ifrågavarande utgifter. Styrelsen beräknade därför platsantalet för nästa budgetår till $(13,606 + 1,220 + 306)$ 15,132.

Under förutsättning att prisnivån bleve densamma som under sistförflutna budgetår, skulle alltså utgifterna under nästa budgetår kunna uppskattas till 9,505,771 kronor. Givetvis vore det omöjligt att på förhand bedöma den blivande prisnivån. Dittills hade den icke visat några nämnvärda tendenser att stiga utan snarare att ytterligare sjunka. Då det syntes föreligga lika stor anledning att räkna med möjligheten av prisstegring som med prisfall, ansåge sig styrelsen böra utgå från nämnda belopp, vilket emellertid syntes kunna avrundas till 9,500,000 kronor.

De beräknade kostnaderna för inventarieutrustning gälla Ryhovs, Umedalens, Vipeholms och S:t Sigfrids sjukhus.

Den 29 juli 1932 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen framlagda planer anskaffa inventarier för förstnämnda två sjukhus samt anbefallde därjämte styrelsen att tillse, att kostnaderna för utrustningen, vilka icke finge överstiga 934,000 kronor för Ryhovs sjukhus och 745,000 kronor för Umedalens sjukhus, i görligaste mån begränsades.

I sin nu ifrågavarande skrivelse har styrelsen framhållit, att utsikterna till en mera avsevärd minskning av de för sagda två sjukhus beräknade kostnaderna, tillhopa högst 1,679,000 kronor, icke vore stora. För budgetåret 1932/1933 och för löpande budgetår hade för ändamålet anvisats tillhopa 1,100,000 kronor. Av återstoden, 579,000 kronor, syntes för nästa budgetår ett belopp av 500,000 kronor bliva erforderligt.

Styrelsen meddelar vidare, att detaljerade förslag till utrustning av Vipeholms sjukhus och det utvidgade S:t Sigfrids sjukhus ännu icke upprättats

och att därför någon mera exakt siffra för utrustningskostnaderna därstädes icke kunde angivas. Styrelsen kalkylerar emellertid med att dessa kostnader skulle komma att uppgå till cirka 750 kronor per vårdplats eller något lägre belopp än det, som beräknats för Ryhovs och Umedalens sjukhus. Under denna förutsättning skulle utredningskostnaden för de 1,074 nya vårdplatserna vid Vipeholms och S:t Sigfrids sjukhus bliva omkring 800,000 kronor. Styrelsen anser, att härav omkring 600,000 kronor böra beräknas för budgetåret 1934/1935.

De sammanlagda kostnaderna för inventarieutrustning för budgetåret 1934/1935 har styrelsen alltså uppskattat till (500,000 + 600,000) 1,100,000 kronor.

Anslagsposten till övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll skulle enligt styrelsens kalkyler få upptagas till (9,500,000 + 1,100,000) 10,600,000 kronor.

Rörande *inkomsterna av driften vid sinnessjukhusen* meddelar styrelsen, att dessa vid samtliga statens sinnessjukhus under budgetåret 1932/1933 uppgått till omkring 12,358,500 kronor. Fördelade på 13,606 vårdplatser hade inkomsterna per vårdplats och år således uppgått till 908 kronor 31 öre. Med samma medelinkomst och ett platsantal av 15,132 skulle alltså, yttrar styrelsen, inkomsterna under år 1934/1935 kunna beräknas komma att uppgå till 13,744,546 kronor 92 öre, vilket belopp dock syntes böra avrundas till 13,750,000 kronor.

Enligt medicinalstyrelsens här återgivna kalkyler borde de särskilda anslagsposterna inom staten för statens sinnessjukhus för budgetåret 1934/1935 beräknas på sätt framgår av den förut meddelade tablån.

Summan av utgifterna skulle uppgå till 24,250,000 kronor. Då de under samma tid inflytande inkomsterna av styrelsen beräknats till 13,750,000 kronor, har styrelsen ansett anslaget till statens sinnessjukhus böra för budgetåret 1934/1935 upptagas till (24,250,000 — 13,750,000) 10,500,000 kronor.

Tidigare har jag framhållit, att Vipeholms sjukhus och den under byggnad varande delen av S:t Sigfrids sjukhus icke kunna antagas bliva färdiga att tagas i bruk förrän efter utgången av budgetåret 1934/1935. Med hänsyn härtill skulle de av medicinalstyrelsen beräknade utgifterna för den nya personalen vid dessa sjukhus kunna minskas. En nedsättning av de härför beräknade kostnaderna skulle emellertid avse ett jämförelsevis så obetydligt belopp, att detsamma icke synes böra påverka anslagsbestämningen. På grund härav och då jag icke har något att erinra mot styrelsens förslag, förordar jag, att samtliga anslagsposter under *avlöningsstaten* för nästa budgetår beräknas i överensstämmelse med styrelsens hemställan.

Departements-
chefen.

Vidkommande härefter *omkostnadsstaten* ansluter jag mig till styrelsens beräkning av anslagsposten till driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund.

Däremot torde anslagsposten till övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll kunna icke oväsentligt nedsättas. Den förskjutning i byggnadstiden, vilken kan beräknas i fråga om arbetena vid Vipe-

holms och S:t Sigfrids sjukhus, lär nämligen böra medföra, att utrustningskostnaderna vid nämnda sjukhus icke behöva belasta nästa budgetår i den omfattning, som erfordrats vid arbetenas färdigställande å ursprungligen beräknad tid. Sedan jag hos styrelsen inhämtat upplysning om dess mening rörande behovet av medel för ändamålet under de ändrade förutsättningar, som nu äro för handen, föreslår jag, att det av styrelsen upptagna beloppet av 600,000 kronor nedsättes till 300,000 kronor. I följd härav torde ifrågavarande anslagspost kunna uppskattas till (10,600,000 — 300,000) 10,300,000 kronor.

Inkomsterna synas mig för nästa budgetår kunna upptagas i överensstämmelse med styrelsens förslag.

I enlighet med det anförda beräknar jag för budgetåret 1934/1935 de sammanlagda utgifterna till 23,950,000, inkomsterna till 13,750,000 kronor och anslagsbehovet till 10,200,000 kronor. Anslaget skulle alltså för nästa budgetår kunna nedsättas med 400,000 kronor.

Slutligen torde jag få anmäla en av medicinalstyrelsen i särskilda skrivelser behandlad fråga rörande *utvidgning av hjälpverksamheten vid statens sinnessjukhus*. Jag vill då till en början erinra, att bestämmelser om dylik hjälpverksamhet äro meddelade i 93—100 §§ i Kungl. Maj:ts stadga den 19 september 1929 (nr 328) angående sinnessjukvården i riket. Bestämmelserna innehålla huvudsakligen följande. Hjälpverksamhet skall anordnas vid de statens sinnessjukhus, som Kungl. Maj:t bestämmer. Verksamheten skall avse *dels* att inom upptagningsområde, som är bestämt för sjukhuset eller avdelning därav, meddela sinnessjuka eller personer, hos vilka utbrott av sinnessjukdom kan befaras, ävensom dem närstående de råd och anvisningar, som i varje särskilt fall må erfordras rörande vården av den sjuke eller till förekommande av det befarade sjukdomsutbrottet, *dels ock* att bistå å sinnessjukhuset intagna eller därifrån utskrivna i personliga och ekonomiska angelägenheter. Hjälpverksamheten skall handhavas av en vid sjukhuset anställd överläkare, hjälpverksamhetsläkaren, med biträde dels, där det erfordras, av annan vid sjukhuset anställd läkare och dels av en eller flera föreständerskor. Läkaren skall, i den omfattning som av medicinalstyrelsen bestämmes, hålla mottagningar å en särskild hjälpbyrå och därvid kostnadsfritt tillhandagå allmänheten i förevarande hänseenden. Föreständerska har att företaga resor inom området för hjälpverksamheten och därvid besöka sinnessjuka, för vilka sådant besök påkallats, och andra, som äro föremål för verksamheten. Hon skall dessutom, i den mån hinder ej möter, efter förordnande av hjälpverksamhetsläkaren biträda vid nyssnämnda mottagningar. Hjälpverksamhetsläkaren må i vissa fall avlägga besök hos den sjuke och skall under resa i och för avläggande av dylikt besök kostnadsfritt tillhandagå allmänheten med sådan hjälp, varom här är fråga.

Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t har sedan den 1 januari 1931 hjälpverksamhet av detta slag varit försöksvis anordnad vid tre av statens sinnessjukhus, nämligen Ulleråkers sjukhus vid Uppsala, S:t Lars sjukhus i Lund och S:t Olofs sjukhus i Visby. Kostnaderna för verksamheten vid dessa tre sjukhus beräknades ursprungligen — fränsett den till 17,500 kronor uppskattade ut-

giften för inköp av fem för verksamheten avsedda automobiler, vilken utgift förutsattes skola återkomma vart femte år — till något över 40,000 kronor per budgetår, därav 12,500 kronor till rese- och traktamentsersättningar samt återstoden till andra kostnader, framförallt till avlöning åt de för verksamheten anställda e. o. förestånderskorna och till underhåll av de nämnda automobilerna. Utgifterna, som bestridas från anslaget till statens sinnessjukhus, anslagsposten till övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll, hava emellertid genom besparingsåtgärder av olika slag kunnat hållas avsevärt under de från början beräknade.

I skrivelse den 28 februari 1933 hemställde *medicinalstyrelsen*, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att sådan hjälpverksamhet, varom här är fråga, skulle från och med ingången av år 1934 anordnas vid ytterligare tre av statens sinnessjukhus. Vid skrivelsen voro fogade redogörelser för den hjälpverksamhet, som under åren 1931 och 1932 bedrivits vid Ulleråkers, S:t Lars och S:t Olofs sjukhus. Av berättelserna framgår, att hjälpverksamheten varit av stor betydelse och inneburit avsevärda förmåner såväl för de hjälpbehövande sjuka och deras omgivning som för sjukhuset. Under hänvisning härtill framhöll *medicinalstyrelsen*, att de erfarenheter på området, som redan vunnits, innebure fullgoda skäl för en snar utökning av hjälpverksamheten. Kostnaderna för den sålunda ifrågasatta utvidgningen uppskattade *styrelsen* för budgetåret 1933/1934 till omkring 11,000 kronor för anskaffande av tre automobiler samt till ytterligare 11,000 kronor för verksamhetens upprätthållande under tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{4}$ 1934. I sistnämnda belopp skulle enligt *styrelsens* beräkning jämväl ingå av verksamheten föranledda kostnader för rese- och traktamentsersättningar.

I skrivelse den 29 augusti 1933 har *styrelsen* sedermera förnyat berörda framställning allenast med den ändringen, att *styrelsen* hemställt om hjälpverksamhetens utvidgning från och med ingången av år 1935. *Styrelsen* har däri framhållit, att ett bifall till framställningen icke syntes behöva föranleda en så betydande kostnadsökning, att hänsyn därtill behövde tagas vid beräkningen för nästa budgetår av kostnaderna för driften av sinnessjukhusen.

I enlighet med *medicinalstyrelsens* hemställan förordar jag, att den vid vissa sinnessjukhus bedrivna hjälpverksamheten, som tydligen ur olika synpunkter varit till stort gagn, från och med kalenderåret 1935 anordnas vid ytterligare tre sinnessjukhus. Jämlikt föreskrifterna i sinnessjukstadgan lär det därvid få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, vid vilka sjukhus verksamheten skall bedrivas. De kostnader för utvidgningen av verksamheten, som komma att belöpa å nästa budgetår, kunna antagas bliva så obetydliga, att någon höjning av anslagsposten till övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll icke därav lär vara påkallad.

Departements-
chefen.

På grund av vad jag i det föregående anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bestämma antalet ordinarie befattningar vid statens sinnessjukhus på följande sätt

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 1 Del 8.

1932 35 6

Femte huvudtiteln.*I. Läkarpersonal.*

Befattning.	Lönegrad.
15 överläkare av 1:a klass	B 29
17 förste läkare	B 28
5 överläkare av 2:a klass	B 28
17 överläkare av 3:e klass	B 27
36 andre läkare	B 26
1 läkare vid S:t Olofs sjukhus i Visby	B 26

II. Kontorspersonal.

4 sysslomän av 1:a klass	B 24
10 sysslomän av 2:a klass	B 22
8 sysslomän av 3:e klass	B 21
17 bokhållare	B 15
21 kassörer	B 11
12 kameralbiträden	B 8
15 kanslibiträden	B 7
2 kontorsbiträden	B 4

III. Sjukvårdspersonal.

18 uppsyningsmän av 1:a klass	B 14
31 förestånderskor av 1:a klass	B 12
18 uppsyningsmän av 2:a klass	B 10
152 överskötare	B 8
36 förestånderskor av 2:a klass	B 7
979 skötare	B 6
317 översköterskor	B 6
1,207 sköterskor	B 3

IV. Ekonomipersonal.

13 maskinmästare av 1:a klass	B 14
8 maskinmästare av 2:a klass	B 12
8 befallningsmän	B 10
35 hantverksföreståndare av 1:a klass	B 10
18 maskinister av 1:a klass	B 10
19 trädgårdsmästare	B 10
113 hantverksföreståndare av 2:a klass	B 8
24 maskinister av 2:a klass	B 8
15 köksförestånderskor av 1:a klass	B 7
11 magasin föreståndare	B 7
20 arbetsförestånderskor	B 6
13 bageriförestånderskor	B 6
10 chaufförer	B 6
15 eldare av 1:a klass	B 6
6 förmän i trädgård och jordbruk	B 6

Befattning.	Lönegrad.
96 hantverkare	B 6
6 köksförestånderskor av 2:a klass	B 6
21 post- och stadsbud	B 6
18 tvättförestånderskor av 1:a klass	B 6
90 eldare av 2:a klass	B 5
28 föreståndare i stall, ladugård och svinstall	B 5
17 närmaste biträden till köksförestånderska	B 5
24 yttre nattvakter	B 5
9 närmaste biträden till bageriförestånderska	B 3
3 tvättförestånderskor av 2:a klass	B 3
17 närmaste biträden till tvättförestånderska	B 3
39 sömmerskor eller väverskor	B 3;

dels godkänna följande stat för statens sinnessjukhus, att tilllämpas från och med budgetåret 1934/1935

Stat.

A. Avlöningsstat.

	Kronor
Avlöningar till ordinarie befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	9,550,000
Vikariatersättningar, <i>förslagsanslag</i>	950,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	3,000,000

B. Omkostnadsstat.

Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund, <i>förslagsanslag</i>	150,000
Övriga kostnader för sinnessjukhusens underhåll, <i>förslagsanslag</i>	10,300,000
Summa kronor	23,950,000

dels ock nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens sinnessjukhus*, nu 10,600,000 kronor, med 400,000 kronor till .. kronor 10,200,000.

[48.] 13. Inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m. (extra reservationsanslag).

Under hänvisning till vad jag framdeles under utgifter för kapitalökning kommer att anföra rörande anvisande av anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m.* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* reservationsanslag av kronor 245,000.

14. Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 2,600,000.

15. **Anstalter för obildbara sinnesslöa** (ordinarie förslagsanslag). I samband med detta anslag torde jag få upptaga till behandling jämväl de ordinarie förslagsanslagen till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, ävensom till epileptikeranstalter. Angående anslagen ber jag att först få lämna de uppgifter, vilka innefattas i följande tablå.

Budgetår	Anstalter för obildbara sinnesslöa:		Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka:		Epileptikeranstalter:	
	Anslag	Nettoutgifter	Anslag	Nettoutgifter	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	820,000	859,806	850,000	869,643	220,000	217,620
1932/1933	880,000	852,451	865,000	886,472	205,000	245,520
1933/1934	900,000	—	880,000	—	220,000	—
1934/1935 (förslag)	900,000	—	880,000	—	220,000	—

Statsbidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa utgå enligt grunder, som innefattas i kungörelsen den 19 maj 1933 (nr 236). Bestämmelser om statsbidrag till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, och till epileptikeranstalter äro meddelade i kungörelsen den 19 maj 1933 (nr 237). Bestämmelserna i dessa kungörelser, vilka trätt i kraft den 1 juli 1933, överensstämma i stort sett med tidigare i ämnet gällande föreskrifter. De huvudsakliga förändringarna i förhållande till de äldre stadgandena bestå däri, att numera föreskrivits, dels att enskild anstalt må godkännas allenast under förutsättning att behov av anstalten prövas föreligga, dels ock att i fråga om enskild anstalt medicinalstyrelsen skall fastställa den avgift, som för envar vårdad av anstalten högst må uttagas, för att statsbidrag för den vårdade skall utgå. Dessutom har beträffande de enskilda epileptikeranstalterna genomförts den förändringen, att statsbidraget, som här tidigare utgick med bestämda belopp, numera — i analogi med vad som redan förut gällde beträffande enskilda anstalter för obildbara och för bildbara icke fallandesjuka — utgår med *högst* de i författningen angivna beloppen. Vidare hava vissa föreskrifter meddelats i syfte att främja en lämplig och enhetlig bokföring vid enskilda anstalter.

I en av vederbörande byråchef inom *medicinalstyrelsen* utarbetad promemoria hava framlagts vissa beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Beträffande anslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa har i promemorian anförts i huvudsak följande.

Under budgetåret 1932/1933 hade belastningen av anslaget, oaktat ökat antal vårdplatser, varit något lägre än under närmast föregående budgetår. Detta hade berott på att medicinalstyrelsen vid utbetalning under första halvåret 1933 av statsbidrag till enskilda anstalter av ifrågavarande slag i många fall avsevärt reducerat bidragen i avbiden på att av dylika anstalter tillämpade vårdavgifter bleve nedsatta till belopp, som stode i lämpligt förhållande till anstalternas driftkostnader. Då styrelsen numera jämlikt den nya kungörelsen i ämnet fastställt maximivgifter för de å ifrågavarande anstalter vårdade sinnesslöa, för vilka statsbidrag finge utgå, syntes reduktionen av statsbidragen till de enskilda anstalterna framdeles bliva mindre än vad fallet varit under nämnda halvår. Med hänsyn till berörda förhållande och till den omständigheten, att antalet vårdplatser på anstalter för obildbara sinnesslöa under innevarande kalenderår ökats med 165 platser, kunde det antagas, att belastningen

av förevarande anslag komme att bli större under budgetåret 1934/1935 än under det senast gångna budgetåret, och det vore troligt, att densamma komme att överstiga det belopp, vartill anslaget uppförts för innevarande budgetår. I avbidan på närmare erfarenhet rörande verkningarna av de vidtagna ändringarna i fråga om grunderna för ifrågavarande statsbidrag syntes emellertid anslaget kunna jämväl för nästa budgetår upptagas till 900,000 kronor.

Med avseende å anslaget till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, hava i promemorian gjorts följande uttalanden.

Beträffande de statsbidrag, som utbetalats från anslaget under första halvåret 1933, hade — i likhet med vad fallet varit i fråga om statsbidragen till anstalter för obildbara sinnesslöa, om ock i avsevärt mindre utsträckning — vidtagits vissa reduktioner i anledning av att en del enskilda anstalter tilllämpat avgifter, som syntes för höga. Sedan medicinalstyrelsen numera fastställt maximavgifter för de sinnesslöa, för vilka statsbidrag finge utgå, komme denna anledning till reduktion av statsbidragen att bortfalla. Med hänsyn därtill kunde det antagas, att belastningen av anslaget framdeles bleve något stegrad. Därtill komme, att under år 1933 antalet vårdplatser på anstalter av ifrågavarande slag ökats med 26, vilka nya platser kunde beräknas föranleda en ökad belastning av anslaget med omkring 7,000 kronor för år. En höjning av anslagsbeloppet, förslagsvis till 900,000 kronor, syntes därför bli erforderlig.

Rörande anslaget till epileptikeranstalter framhålles i promemorian, att under sistförflutna budgetår icke kunnat företagas någon reduktion av de för epileptikeranstalterna fastställda statsbidragen, enär dessa bidrag enligt då gällande bestämmelser utgått med vissa bestämda belopp, men att styrelsen enligt nuvarande bestämmelser ägde att i förekommande fall reducera bidragen till enskilda anstalter av ifrågavarande slag. Vidare anföres i promemorian, att någon nämnvärd ökning av antalet vårdplatser för epileptiker icke ägt rum under år 1933 samt att det på grund härav icke förefölle uteslutet, att nettoutgifterna å anslaget komme att nedgå under belastningssiffran för budgetåret 1932/1933. Vid sådant förhållande syntes det berättigat att även för budgetåret 1934/1935 upptaga anslaget till 220,000 kronor.

Såsom framhållits i oförmälda inom medicinalstyrelsen uppgjorda promemoria, möta för närvarande svårigheter att med större säkerhet uppskatta utgifterna för här ifrågavarande ändamål. En mera tillförlitlig uppskattning torde icke kunna äga rum, förrän någon tids erfarenhet vunnits beträffande verkningarna av de år 1933 genomförda ändringarna i bidragsgrunderna. Med hänsyn härtill synes det mig motiverat att för nästa budgetår upptaga samtliga här behandlade anslag till samma belopp, vartill de beräknats för löpande period.

Departements-
chefen.

I riksstaten för budgetåret 1934/1935 torde därför det *ordinarie* förslagsanslaget till *anstalter för obildbara sinnesslöa* upptagas med *oförändrat belopp* kronor 900,000.

16. **Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 880,000.

17. **Epileptikeranstalter, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 220,000.

[49.] 18. **Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar (extra anslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	22,000	21,074
1933/1934	21,200	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	21,300	—

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt avlöningsstat för anstalten för budgetåret 1933/1934. Staten upptager avlöning till 1 föreståndare, 1 lärare, 1 räkenskapsförare, 2 vårdare, 2 arbetsledare, 1 vaktmästare och 1 husmoder samt en post å 5,600 kronor till vikariatsersättningar, extra personal, tjänstepersonal och ålderstillägg. Slutsumman utgör 21,200 kronor.

I en av skolöverstyrelsen med utlåtande den 15 september 1933 jämte yttranden av pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och inspektören för sinnesslövården överlämnad skrivelse har *anstaltens styrelse* framlagt förslag till avlöningsstat för nästa budgetår. I skrivelsen framhåller styrelsen, att anstalten, som under senare år varit beräknad för 40 elever, numera, sedan en sal inretts och tagits i anspråk till sovsal åt 10 elever över skolåldern, borde beräknas för 50 elever, vilket elevantal motsvarade anstaltens nuvarande beläggning. Styrelsen anför vidare, att det ökade elevantalet icke kräver någon ökning av anstaltens personal. Styrelsens förslag till avlöningsstat överensstämmer därför med den för budgetåret 1933/1934 gällande avlöningsstaten med undantag allenast beträffande avlöningsposten till vikariatsersättningar, extra personal, tjänstepersonal och ålderstillägg. Denna post föreslås höjd med 100 kronor till 5,700 kronor, i följd varav till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. för nästkommande budgetår skulle erfordras ett till 21,300 kronor förhöjt anslag. Den ifrågasatta ökningen har avsetts till ålderstillägg till en vårdare och till vaktmästaren.

Pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och inspektören för sinnesslövården hava förklarat sig icke hava något att erinra mot styrelsens förslag.

Även *skolöverstyrelsen* har lämnat förslaget utan anmärkning.

Innan jag ingår på förslaget, ber jag att få redogöra för föreliggande fråga om *ändrad användning av anstalten*. Jag vill då först erinra om att anstalten enligt reglemente den 9 november 1922 (nr 525) för statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa har till ändamål att meddela uppfostran, undervisning och vård åt sådana sinnesslöa minderåriga gossar, vilka äro eller varit intagna i statsunderstödd uppfostringsanstalt för sinnesslöa eller fallandesjuka men av vederbörande läkare eller inspektör förklarats vara olämpliga för samlivet i sådan anstalt på grund av vanart, benägenhet att rymma, häftigt lynne, våldsamhet eller annan liknande orsak. Sinnesslöa minderåriga, som äro eller varit intagna i skyddshem eller allmän uppfostringsanstalt, mottagas även å anstalten. Icke sinnesslö minderårig, som är eller varit intagen i statsunderstödd uppfostringsanstalt för fallandesjuka men på sätt nyss nämndes förklarats vara olämplig för samlivet därstädes, må tillsvidare också intagas i anstalten. Jämväl sinnesslö eller fallandesjuk, som ej längre är minderårig, må intagas i anstalten, när särskilda skäl därtill äro. Utbildningen å anstalten skall i

främsta rummet avse elevernas övning till arbetsduglighet i jordbruk, varjämte eleverna skola erhålla undervisning i vissa skolämnena.

Anstalten började beläggas den 25 november 1922.

Den 26 mars 1924 ingav anstaltens föreståndare en promemoria till anstaltens styrelse, däri han påpekade behovet av fler platser för sådana sinnesslöa, som anstalten skulle mottaga. Platsantalet utgjorde då 55. Samtidigt framhöll han emellertid, att anstalten av flera skäl ej vore lämplig och att på grund därav frågan om flyttning av anstalten noga borde prövas, innan plan för dess utvidgning fastställdes.

Sedan anstaltens psykiater uttalat sig för anstaltens bibehållande å Salbohed allenast som ett provisorium, hänsköt anstaltens styrelse den 26 augusti 1924 till skolöverstyrelsen frågan om tillgodoseende av anstaltens behov av nya platser samt hemställde om vidtagande av åtgärder för frågans lösande på ett tillfredsställande sätt.

Skolöverstyrelsen inhämtade yttrande av professorn Alfred Petrén i hans egenskap av sinnesslövårdssakkunnig. Petrén avstyrkte en förflyttning av anstalten samt ingick närmare på frågan om de nybyggnader och förbättringar, som måste anses erforderliga för att göra anstalten fullt tillfredsställande. Skolöverstyrelsen överlämnade Petréns yttrande till anstaltsstyrelsen med anhållan, att styrelsen ville taga de i yttrandet framhållna synpunkterna under övervägande. I anledning härav inkom anstaltsstyrelsen till skolöverstyrelsen med vissa förslag av anstaltens föreståndare och psykiater samt hemställde om föranstaltande av den vidare utredning, som ansåges nödvändig. Med skrivelse den 7 juni 1929 bragte skolöverstyrelsen ärendet under Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen förklarade, att styrelsen icke såge sig i stånd att åvägabrinda den utredning, som för en allsidig belysning av det föreliggande spörsmålet vore av nöden.

Efter remiss avgav professor Petrén såsom sinnesslövårdssakkunnig förnyat yttrande i frågan. Däri hemställde Petrén bland annat, att beslut måtte meddelas, att en anstalt för vanartade sinnesslöa skulle vara kvar å Salbohed, att förläggningen av sinnesslöa på grund av den bristfälliga beskaffenheten av en av förläggningsbyggnaderna måtte inskränkas, vilket kunde ske genom överflyttning av äldre elever till den för vuxna vanartade sinnesslöa inrättade anstalten i Sala, att det toges under övervägande, huruvida icke sinnesslöavdelningen vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall kunde utvidgas därhän, att den kunde mottaga alla vanartade sinnesslöa gossar, varigenom det bleve möjligt att omändra Salbohedsanstalten till arbetshem för vuxna manliga vanartade sinnesslöa och låta densamma få karaktären av annex till anstalten i Sala samt att Salbohedsanstalten, till dess sådan omläggning kunde äga rum, förbleve uppfostringsanstalt för vanartade sinnesslöa gossar.

Den av Petrén ifrågasatta inskränkningen av beläggningen genomfördes under budgetåret 1930/1931, då 33 av anstaltens äldre elever överflyttades dels till anstalten för asociala imbecilla i Sala, Salberga sjukhus, dels ock till motsvarande anstalt i Vänersborg, Källshagens sjukhus. Elevantalet beräknades sedermera till 40.

Efter det ärendet vidare remitterats till överinspektören för sinnessjuk-

vården i riket, inkom överinspektören Ernst Göransson med yttrande, däri bland annat föreslogs, att skolverksamheten skulle nedläggas och anstalten omorganiseras till arbetshem.

Den 2 april 1930 avgav medicinalstyrelsen infordrat yttrande i ärendet. Med anledning av vad styrelsen häri anfört uppdrog Kungl. Maj:t den 20 september 1930 åt styrelsen att utreda, huruvida anstalten lämpligen kunde tagas i anspråk för en med sinnesslöanstalten i Sala förenad jordbrukskoloni.

Med skrivelse den 10 november 1933 framlade medicinalstyrelsen resultatet av utredningen. Styrelsen anförde, att styrelsen på grund av numera vunnna erfarenhet om det å Salberga sjukhus vårdade klientelet kommit till den bestämda uppfattningen, att det antal patienter, som från sjukhuset skulle kunna förläggas till en jordbrukskoloni vid Salbohed, skulle bli alltför litet och den — även för ett fåtal patienter — nödvändiga sjukvårds- och ekonomipersonalen alltför talrik för att kolonien skulle kunna drivas för rimlig kostnad. Styrelsen meddelar härjämte, att styrelsen jämväl haft under övervägande, huruvida en jordbrukskoloni vid Salbohed lämpligen kunde anordnas för patienter från annat eller andra statens sinnessjukhus än Salberga sjukhus, men att styrelsen funnit, att ej heller denna utväg för anstaltens användning i sinnessjukvården kunde förordas. Vidare framhåller styrelsen, att skolöverstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen i yttrande angående ifrågasatt överflyttning till skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall av elever å Salbohedsanstalten — vilket yttrande i det följande skall närmare beröras — på framlagda skäl ansett sig böra avstyrka nämnda överflyttning. Med stöd av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen funnit, att de förutsättningar, som legat till grund för den anbefallda utredningen, i väsentliga delar icke vidare vore för handen och att varken av styrelsen tidigare ifrågasatt eller i styrelsens skrivelse som alternativ behandlad användning av Salbohedsanstalten som jordbrukskoloni för sinnessjukvård lämpligen kunde realiseras.

Det i nu omförmälda ärende angående Salbohedsanstaltens användning väckta förslaget om *förflyttning av verksamheten rörande minderåriga från Salbohed till skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall* blev föremål för uppmärksamhet vid behandlingen år 1930 av frågan om bidrag och lån för ändrad organisation vid nämnda skyddshem. I den för 1930 års riksdag i denna fråga framlagda propositionen, nr 109, uttalade sålunda föredragande departementschefen, att i propositionen förordade anordningar icke hindrade en utvidgning eller förändring framdeles av skyddshemmets verksamhet i sådan riktning, som avsåges i berörda förslag. I sin skrivelse i ämnet, nr 319, framhöll riksdagen vikten av att i samband med omorganisationen av skyddshemmet de å Salbohedsanstalten intagna bildbara sinnesslöa elever, som åtnjöt undervisning, måtte kunna beredas utrymme å Hall, där redan en del dylika elever funnes intagna. Därigenom skulle statsverket uppnå den fördelen att för framtiden icke behöva upprätthålla särskild undervisningsverksamhet å Salbohed för det ringa antal sådana elever, som tillhörde denna anstalts klientel.

Riksdagens berörda uttalande föranledde, att i den överenskommelse rörande organisationen av åkerbrukskolonien Hall, som den 20 juni 1930 ingicks mellan

Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, och föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina såsom ägare av kolonien, å den andra, intogs en bestämmelse av innebörd, att därest Kungl. Maj:t förordnade om nedläggande av den å statens vårdanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed bedrivna undervisningen för bildbara sinnesslöa, föreningen skulle vara skyldig att, i den mån så påkallades, bland eleverna å de till kolonien Hall hörande hemmen Håga och Holmia, avsedda för sammanlagt 55 kroppsligt eller psykiskt undermåliga elever, mottaga sinnesslöa av den art, som undervisades å Salbohedsanstalten.

Vid behandlingen i fjol av anslaget till skyddsuppfostran för budgetåret 1933/1934, i vilket anslag inräknats viss ersättning till Hall för obelagda platser, erinrade riksdagen om det nyss omförmälda av 1930 års riksdag gjorda uttalandet. På grund härav har Kungl. Maj:t från vissa myndigheter infordrat yttranden rörande frågan om överflyttning av bildbara sinnesslöa elever från Salbohedsanstalten till kolonien Hall. Sådana yttranden hava avgivits av statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård, efter hörande av styrelsen för kolonien Hall och skyddshemsinspektören, ävensom av skolöverstyrelsen, efter hörande av styrelsen för Salbohedsanstalten och den pedagogiske inspektören för sinnesslövården.

Styrelsen för kolonien Hall har i sitt yttrande anfört bland annat följande.

Antalet elever å hemmen Håga och Holmia hade den 30 juni 1933 utgjort 44. Då efterfrågan på platser för elever av det slag, för vilka hemmen vore avsedda, befunno sig i ständigt stigande, kunde det antagas, att hemmen — även utan överflyttning dit av elever från Salbohedsanstalten — snart komme att vara fullbelagda. En dylik överflyttning syntes därför endast kunna genomföras, om samtidigt sinnesslöa elever, som icke vore i behov av skolundervisning, flyttades från Hall till Salbohed. Överflyttning av skolelever från Salbohed till Hall komme att nödvändiggöra anställande vid Hall av ytterligare två lärarinnor. Kostnaderna härför syntes till viss del böra stanna å statsverket.

Skyddshemsinspektören uttalar sig bland annat på följande sätt.

De elever, vilkas överförande från Salbohedsanstalten till Hall blivit ifrågasatt, tillhörde en kategori, vilken i ganska stor utsträckning vore företrädd å hemmen Håga och Holmia. Ett dylikt överförande behövde därför icke i och för sig ur uppfostringssynpunkt möta några betänkligheter. Antalet elever, som under sistförflutna läsår åtnjutit skolundervisning å Salbohedsanstalten, hade emellertid uppgått till 21. Med hänsyn härtill och till det begränsade antalet platser vid hemmen Håga och Holmia kunde en överflyttning av elever från Salbohed till Hall icke äga rum utan en utväxling av elever mellan anstalterna.

Skyddshemsinspektören har till sist framhållit, att innan åtgärder för den ifrågasatta överflyttningen vidtoges, utredning borde verkställas, huruvida icke statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor kunde på något sätt inordnas bland skyddshemmen och därigenom förbättrade möjligheter skapas för uppfostringsarbetet bland vanartade barn.

Statens t. f. inspektör för fattigvård och barnavård har i sitt yttrande väsentligen anfört följande.

Frånsett viss undervisning, som bestredes av anstaltens föreståndare, omhänderhades skolundervisningen vid Salbohedsanstalten av blott en lärare. Om

skoleleverna överflyttades från Salbohed till Hall, skulle alltså besparingen av personal för Salbohedsanstaltens del inskränka sig till nämnde lärare. Å andra sidan måste, enligt vad styrelsen för kolonien Hall uppgivit, i händelse av dylik överflyttning två nya lärarinnor anställas vid Hall. Även om kostnaderna för avlöning av dessa lärarinnor ej i sin helhet komme att drabba statsverket, syntes man dock hava att räkna med betydande statsbidrag till avlöningarna. Ur denna synpunkt skulle därför överflyttningen ej bliva till någon fördel.

Vidare vore att märka, att en överflyttning av elever från Salbohed till Hall med hänsyn till det begränsade platsantalet å sistnämnda anstalt förutsatte, antingen att den senare anstalten utvidgades genom nybyggnad eller ock att icke skolpliktiga elever överflyttades från Hall till Salbohed. Det första alternativet vore icke att förorda, enär anstalten vid Hall, som redan för närvarande rymde omkring 200 platser, då skulle bliva alltför stor. Ej heller det andra alternativet kunde tillstyrkas, emedan det ur uppfostringsynpunkt icke vore lämpligt att låta eleverna byta miljö oftare än som vore av omständigheterna påkallat.

Under hänvisning till det anförda har fattigvårdsinspektören avstyrkt den sålunda ifrågasatta överflyttningen. Däremot har inspektören tillstyrkt den av skyddshemsinspektören förordade utredningen rörande inordnande bland skyddshemmen av statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor. därvid han särskilt framhållit önskvärdheten av att dessa anstalter måtte kunna anordnas såsom ett slags fortsättningsanstalter för sådana vanartade, kroppsligt eller andligt bristfälliga elever, som vid tidpunkten för den obligatoriska utskrivningen från skyddshem, senast vid 21 års ålder, saknade möjlighet att reda sig på egen hand.

Styrelsen för Salbohedsanstalten har i huvudsak anslutit sig till sistberörda yttrande.

Även *pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen* avstyrker den ifrågasatta överflyttningen från Salbohed till Hall. Inspektören meddelar bland annat, att skolorundervisningen vid Salbohed är ordnad på tillfredsställande sätt och att de lokaler, som därstädes stå till buds, äro goda beträffande såväl den praktiska som den teoretiska undervisningen.

Skolöverstyrelsen har bland annat framhållit, att riksdagen år 1930 utgått från att antalet elever, som skulle undervisas å Salbohed, var så ringa, att särskild undervisning för dem icke borde upprätthållas, samt att utrymme för dem fanns vid Hall. Under erinran om de förändringar, som härutinnan inträffat, samt med åberopande i huvudsak av de skäl, vilka anförts i de i det föregående återgivna yttrandena mot en utväxling av elever, har överstyrelsen såsom sin mening uttalat, att förflyttning av skolelever från Salbohed till Hall tillsvidare icke syntes böra komma till stånd. Överstyrelsen har däremot förklarat sig icke hava något att erinra mot det väckta förslaget om utredning rörande möjligheterna att i någon form inordna statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa bland skyddshemmen.

Skolöverstyrelsens utlåtande i ämnet har — på sätt i det föregående antytts — avgivits efter samråd med *medicinalstyrelsen*.

Slutligen må nämnas, att 1933 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beviljat medel till uppförande av ny ladugård vid anstalten samt att statens orga-

nisationsnämnd i sin byggnadsplan (statens offentliga utredningar 1932: 25 s. 73) upptagit utförande av vissa nybyggnads- och reparationsarbeten å anstalten, av vilka ny ekonomibyggnad föreslagits skola komma till utförande under budgetåret 1939/1940 för en kostnad av 103,000 kronor.

Såsom i ärendet framhållits, föreligga ej vidare förutsättningarna för realiserande av de förslag till ändrad användning av anstalten, som företrädesvis torde kunna komma i fråga, nämligen överflyttande till Hall av skoleleverna å Salbohedsanstalten samt denna anstalts omändring till ett arbetshem, närmast en jordbrukskoloni, för sinnessjukvård. Sålunda har klientelet å Salbohed under de senaste åren undergått en väsentlig förändring, i det att äldre sinnesslöa i stor utsträckning överförts till nyinrättade anstalter för asociala imbecilla och yngre elever i deras ställe intagits i anstalten. Detta har medfört, att de intagnas medelålder å Salbohed, som för några år sedan utgjorde omkring 23 år, numera nedgått till 16 å 17 år samt att antalet skolelever stigit från 5 vid början av läsåret 1930/1931 till 16 vid slutet av samma läsår, till 21 under sistförflutna läsår och till 23 i december 1933 eller nära hälften av hela antalet intagna. Framhållas må jämväl, att en ytterligare ökning av antalet skolelever är att emotse, sedan Vipeholms sjukhus blivit färdigt, i det att till detta sjukhus torde komma att överföras patienter från Salberga och Källshagens sjukhus, dit äldre elever från Salbohed sedermera kunna flyttas. Samtidigt som på sätt nu nämnts antalet skolelever å Salbohed avsevärt ökats, har utvecklingen å Hall gått i den riktningen, att de år 1930 inrättade hemmen för förevarande klientel inom den närmaste tiden väntas bli fullbelagda. Ett utbyte åter av elever mellan Salbohed och Hall, så att yngre elever å Salbohed utväxlades mot äldre elever å Hall, synes medföra ökade årliga kostnader — för Hall genom att fler lärarinnor måste anställas och för Salbohed genom att, enligt vad jag inhämtat, antalet vårdare och arbetsledare finge utökas — utan att dessa merutgifter skulle uppvägas av besparingar genom motsvarande indragning av personal. Vad beträffar förslaget att omändra Salbohed till en jordbrukskoloni för sinnessjukvård, synes numera klarhet vunnit, att Salbohed icke lämpar sig som dylik koloni vare sig för patienter från Salberga sjukhus eller för patienter från annat sinnessjukhus. Att märka är slutligen, att under årens lopp vissa förbättringar å Salbohed genomförts med anlitage av anslagsposten till byggnader i omkostnadsstaten samt att en ny ladugård skall uppföras för de i fjol anvisade medlen. Vid nu nämnda förhållanden lär anstalten tillsvidare böra bibehållas för sitt hittillsvarande ändamål.

Till det av skyddshemsinspektören väckta förslaget om utredning rörande möjligheten att inordna statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa bland skyddshemmen är jag icke beredd att taga ställning.

Vidkommande härefter anstaltens medelsbehov för kommande budgetår anser jag mig i likhet med styrelsen för anstalten böra räkna med en beläggning å anstalten av 50 elever samt med oförändrad personaluppsättning. Jämväl i övrigt biträder jag styrelsens förslag till anslagsberäkning.

Departements-
chefen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 21,300.

[50.] 19. **Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	28,000	28,000
1933/1934.....	22,700	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	23,000	—

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för budgetåret 1933/1934.

I en av skolöverstyrelsen med utlåtande den 15 september 1933 jämte yttranden av pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och inspektören för sinnesslövården överlämnad skrivelse har *anstaltens styrelse* framlagt förslag till omkostnadsstat för nästa budgetår. Förslaget har, liksom styrelsens förslag till avlöningsstat, uppgjorts med utgångspunkt från ett elevantal av 50. 4 av dessa elever hava antagits vara epileptiska. Det genomsnittliga elevantalet vid anstalten har under budgetåret 1932/1933 utgjort omkring 43. Utgifterna hava beräknats till 44,800 kronor. Inkomsterna med undantag av statens tillskott hava uppskattats till 21,800 kronor. Därvid hava elevavgifterna beräknats enligt de grunder, som jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 24 april 1923 gälla beträffande dessa avgifter, nämligen till 800 kronor för år för varje epileptisk elev och 400 kronor för år för varje icke epileptisk elev. I anslutning till utgifts- och inkomstberäkningarna uppskattar styrelsen statens tillskott till 23,000 kronor.

Pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen har lämnat styrelsens förslag utan erinran.

Inspektören för sinnesslövården har icke haft något att invända mot beräkningen av utgifterna men har anført, att det syntes honom kunna ifrågasättas, huruvida icke beträffande inkomsterna den ändringen borde vidtagas, att skillnaden i avgiften för epileptiker och icke epileptiker upphörde. I stället för en fix årsavgift skulle, anser inspektören, kunna bestämmas en viss dagavgift, som väl då borde sättas lika med avgiften vid statens sinnessjukhus och anstalter för asociala imbecilla eller för närvarande 1 krona 30 öre per dag.

Skolöverstyrelsen har beträffande elevavgifterna förklarat, att även om vissa skäl talade för en förändring av avgifterna i den ifrågasatta riktningen, överstyrelsen dock icke för närvarande vore beredd att tillstyrka förslaget, helst som ett genomförande därav med de föreslagna dagavgifterna skulle för flertalet av elevernas målsmän medföra en icke obetydlig kostnadsökning. Överstyrelsen har för sin del till alla delar tillstyrkt anstaltsstyrelsens förslag.

Inom departementet har jag låtit upprätta en promemoria, huru de olika poster, som ingå i omkostnadsstaten, enligt min mening böra beräknas. Det

torde icke vara nödigt, att jag här lämnar någon redogörelse för beräkningen. Jag vill endast framhålla, att beräkningen helt ansluter sig till anstaltsstyrelsens kalkyler. Av det anförda framgår, att jag icke räknat med någon förändring i fråga om de för eleverna utgående vårdavgifterna. En dylik förändring är jag ej för närvarande i tillfälle att förorda. Det belopp, som enligt min beräkning skulle erfordras såsom tillskott från statens sida, utgör 23,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 23,000.

[51.] 20. **Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor (extra anslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	13,900	13,900
1933/1934	13,900	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	13,300	—

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt avlöningsstat för denna anstalt för innevarande budgetår. Staten upptager, bland annat, en post å 300 kronor till personligt lönetillägg åt föreståndarinnan vid anstalten Elin Gunnarsson samt en post å 6,225 kronor till vikariatsersättningar och ålderstillägg m. m. Slutsumman utgör 13,900 kronor.

I en av skolöverstyrelsen med utlåtande den 15 september 1933 jämte yttranden av pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och inspektören för sinnesslövården överlämnad skrivelse har *anstaltens styrelse* framlagt förslag till avlöningsstat för nästa budgetår. I förslaget har förutsatts, att föreståndarinnan Gunnarsson, vilken sedan flera år åtnjutit ledighet för sjukdom, skall komma att avgå från sin befattning under januari månad 1935, då hon uppnår stadgad pensionsålder. Med anledning härav har posten till personligt lönetillägg åt nämnda föreståndarinna nedsatts med 125 kronor till 175 kronor. Av samma skäl har en besparing å posten till vikariatsersättningar m. m. antagits uppkomma å 600 kronor, men å andra sidan hava i fråga om denna post beräknats merutgifter å tillhoppa 150 kronor för ålderstillägg till en handarbetslärarinna och till vaktmästaren. I enlighet härmed har föreslagits, att posten skulle nedsättas med 450 kronor till 5,775 kronor. Hela anslagsbehovet har uppskattats till (13,900 — 125 — 450) 13,325 kronor.

Pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och *inspektören för sinnesslövården* hava förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget.

Jämväl *skolöverstyrelsen* har anslutit sig till förslaget.

Förslaget synes mig böra godkännas med den jämkningen, att det föreslagna anslagsbeloppet avrundas till 13,300 kronor. På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 13,300.

[52.] 21. **Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	7,000	6,000
1933/1934	5,900	—
1934/1935 (förslag)	7,000	—

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för anstalten för budgetåret 1933/1934.

I en av skolöverstyrelsen med utlåtande den 15 september 1933 jämte yttranden av pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och inspektören för sinnesslövården överlämnad skrivelse har *anstaltens styrelse* framlagt förslag till omkostnadsstat för nästa budgetår. Förslaget har grundats på samma elevantal, som beräknats för innevarande budgetår, eller 36, varav 3 eller en mindre än nu antagits vara epileptiska. Ett elevantal av 36 motsvarar full beläggning vid anstalten. Styrelsen framhåller emellertid, att anstalten icke plägar att ständigt vara fullbelagd samt att stundom elever från anstalten utackorderas. Med hänsyn härtill har i förslaget upptagits en utgiftspost å 500 kronor, avsedd att motsvara den minskning av anstaltens inkomster, som skulle hava uppkommit, därest den minskade beläggningen beaktats vid beräkningen. Utgifterna hava beräknats till 22,600 kronor, inkomsterna med undantag av statens tillskott till 15,600 kronor och statens tillskott till 7,000 kronor.

Pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen har icke haft något att erinra mot förslaget.

Inspektören för sinnesslövården har angående vårdavgifterna förordat samma förändring, som av honom ifrågasatts beträffande uppfostringsanstalten vid Salbohed.

Skolöverstyrelsen, som ansett sig icke för närvarande böra tillstyrka förändringen av vårdavgifterna, har i anslutning till anstaltsstyrelsens förslag hemställt, att anslaget måtte upptagas till 7,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad först angår beläggningen vid anstalten har jag inhämtat, att antalet vid anstalten närvarande elever utgjort under budgetåret 1932/1933 i genomsnitt 31 och i december 1933 35. Med anledning härav anser jag lämpligt att vid beräkningen av anstaltens utgifter och inkomster för nästa budgetår uppskatta antalet närvarande elever till 33, därav 3 epileptiska. Med ett dylikt beräkningssätt bortfaller den särskilda utgiftsposten i anstaltsstyrelsens förslag å 500 kronor. Vidare vill jag framhålla, att jag förutsätter, att någon ändring av vårdavgifterna icke skall komma till stånd. Från dessa utgångspunkter har jag låtit inom departementet upprätta en promemoria, huru de olika poster, som ingå i omkostnadsstaten, enligt min mening böra beräknas. Utgifterna hava däri uppskattats till 21,400 kronor, inkomsterna till 14,400 kronor och statens tillskott alltså till 7,000 kronor. Det torde lika litet som i fråga om Salbohedsanstalten vara påkallat att i detalj redogöra för beräkningarna.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostningsanstalt för sinnesslöa flickor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 7,000.

Övriga egentliga sjukvårdsanstalter.

22. *Lasarettets underhåll, oförändrat ordinarie anslag* kronor 15,774.

23. *Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska, oförändrat ordinarie anslag* kronor 20,000.

[53.] 24. *Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m. (extra anslag).*

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	2,500	1,950
1933/1934	2,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	2,000	—

[Brev den 8 maj 1925.]

I enlighet med ett av medicinalstyrelsen i skrivelse den 18 september 1933 framlagt förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 2,000.

[54.] 25. *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* (extra reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	200,000	818,342
1933/1934	600,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	195,000	—

[Kungörelse den 27 juni 1914 (nr 292), ändrad genom kungörelser nr 305/1919 och nr 385/1921.]

De allmänna bestämmelserna angående bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter äro innefattade i nyssnämnda kungörelse den 27 juni 1914. Statsbidraget utgår enligt dessa med högst hälften av den verkliga byggnadskostnaden, dock högst 2,000 kronor per vårdplats, samt får uppbäras först sedan anstalten blivit färdig och efter avsyning godkänts av medicinalstyrelsen. I vissa fall har emellertid medgivits avvikelser från de sålunda fastställda reglerna.

Till en början torde jag få behandla vissa speciella framställningar om statsbidrag från förevarande anslag, vilka ingivits av föreningen för kustvård åt skrofulösa barn ävensom av Uppsala läns landsting.

Vad först beträffar framställningen av *föreningen för kustvård åt skrofulösa barn* avser densamma erhållande av bidrag till *fort-*

satta byggnadsarbeten m. m. vid det av föreningen ägda *kustsanatoriet Apelviken*.

År 1930 godkände statsmakterna i sina huvuddrag en av föreningen framlagd plan till fullständig modernisering av kustsanatoriet Apelviken. Vid framläggande av denna plan förutsattes, att kostnaderna för planens genomförande skulle i sin helhet gäldas av statsmedel samt att större delen av de i planen ingående arbetena skulle komma till utförande under budgetåren 1930/1931—1933/1934. För vart och ett av budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 anvisades medel för utförande av arbeten i huvudsaklig överensstämmelse med den uppgjorda planen. Jämväl för budgetåret 1932/1933 ställdes medel till förfogande för moderniseringsarbeten, dock avvek beslutet härom i vissa avseenden från den ursprungligen framlagda planen, bland annat därutinnan, att uppförandet av en ny paviljong I, avsedd att ersätta en äldre paviljong med samma beteckning, uppsköts och i stället medel anvisades för uppförande av en ny operationsbyggnad. För budgetåret 1933/1934 har anvisats bland annat ett belopp av 120,800 kronor för påbörjande av nyssnämnda paviljong I. Beträffande den närmare behandlingen av frågan om anslag för kustsanatoriet får jag hänvisa till propositionen nr 203 år 1930 samt statsverkspropositionerna 1931 V p. 64, 1932 V p. 61 och 1933 V p. 71.

I sin nu föreliggande framställning har föreningen hemställt om statsbidrag för *fullbordande av paviljong I*. Föreningen har därvid anført, att arbetena med nybyggnad av paviljongen I, vilka varit ämnade att påbörjas omkring den 1 juli 1933, på grund av pågående arbetskonflikt inom byggnadsindustrien icke ännu kunnat igångsättas, men att föreningen det oaktat räknade med att paviljongen skulle kunna i huvudsak färdigställas före utgången av nästa budgetår. Föreningen har därför hemställt, att för fullbordande av byggnadsföretaget måtte anvisas skillnaden mellan den för företaget beräknade totalkostnaden av 181,200 kronor samt det för företaget för löpande budgetår anvisade beloppet av 120,800 kronor eller alltså 60,400 kronor.

Vidare har föreningen erinrat, att Kungl. Maj:t i enlighet med beslut av 1933 års riksdag medgivit, att — såsom ersättning för den driftförlust, som för föreningen beräknades uppkomma under ombyggnaden av paviljong I — till föreningen finge för den tid av budgetåret 1933/1934, varunder till statligt driftkostnadsbidrag berättigade vårdplatser inom paviljongen på grund av nyssnämnda byggnadsarbetens utförande icke kunde vara belagda, utgå ett evakueringsbidrag till belopp av 2 kronor 75 öre för varje obelagd vårdplats och dag. Under hänvisning härtill och under förmälan, att ombyggnaden av paviljongen komme att omfatta även en del av budgetåret 1934/1935, har föreningen anhållit, att ett *evakueringsbidrag*, beräknat efter enahanda grunder, måtte få utgå jämväl under den del av sistnämnda budgetår, varunder de till driftkostnadsbidrag berättigade vårdplatserna i paviljongen komme att vara obelagda, dock med den begränsning att bidraget icke finge utgå för längre tid än sammanlagt ett år.

Föreningen har även hemställt om statsbidrag för *om- och tillbyggnad av*

paviljong V (karantänsavdelningen), därvid föreningen under hänvisning till framställningen bifogade ritningar uttalat sig på följande sätt.

En del av de bristfälligheter, vilka tidigare förefunnits vid karantänsavdelningen, hade numera blivit avhjälpna, men någon inredning för isolering av de intagna patienterna hade icke ännu kommit till utförande. Behovet av anordningar i dylikt syfte hade emellertid visat sig oavvisligt, enär det icke sällan inträffade, att patienter inkomme till sanatoriet, behäftade med smittsamma sjukdomar, vilkas spridande under nu rådande förhållanden näppeligen kunde förebyggas.

Enligt den framlagda moderniseringsplanen skulle avdelningen undergå viss ombyggnad. Kostnaderna härför hade uppskattats till 15,600 kronor. Detta ombyggnadsförslag hade numera blivit föremål för överarbetning. För erhållande av tillfredsställande och tillräckliga utrymmen för mottagande av patienter samt för anordnande av två w.-c. utom de två nuvarande, vilka skulle flyttas, hade det därvid visat sig nödvändigt, att en tillbyggnad av huset, förlagd till dettas norra gavel, komme till stånd. Den största sjuksalen, där beläggningen för närvarande vore alltför trång, hade föreslagits uppdelad i två rum, skilda åt genom en korridor, som skulle dragas fram i husets hela längd. Inredning enligt det s. k. boxsystemet hade därigenom blivit obehövlig. Genom tillbyggnaden skulle man även, utan att platsantalet alltför mycket behövde inskränkas, kunna bereda bostäder inom karantänen för den där tjänstgörande personalen, vilken för närvarande även under å karantänen pågående epidemier måste vara förlagd tillsammans med personal å andra avdelningar. Slutligen skulle man kunna erhålla större utrymmen för sköljrum och förrådslokaler, vilket vore i hög grad av behovet påkallat.

Kostnaderna för de föreslagna arbetena hade beräknats till 41,600 kronor, varav 15,600 kronor hänförde sig till arbeten, föreslagna i stället för den i moderniseringsplanen upptagna inredningen inom sjukrummen, medan den återstående kostnaden av 26,000 kronor betingades av den föreslagna tillbyggnaden.

Föreningen framhåller vidare, att därest ombyggnad av karantänsavdelningen komme till stånd enligt det nu framlagda förslaget, antalet sjukplatser vid avdelningen, som nu uppginge till 48, skulle bli 34, medan motsvarande antal enligt det äldre förslaget skulle bli 32.

Under hänvisning till det anförda samt under förklaring, att karantänsavdelningens användbarhet skulle avsevärt höjas och tjänsten i hög grad underlättas, om avdelningen ombyggdes enligt nu föreliggande förslag, har föreningen hemställt, att detta förslag måtte komma till utförande ävensom att för dess genomförande måtte för nästa budgetår anvisas ett belopp av 41,600 kronor.

Slutligen har föreningen framhållit, att då karantänsavdelningen måste stängas under den tid, det egentliga byggnadsarbetet påginge, sanatoriet komme att lida en inkomstminskning, som icke kunde uppvägas genom motsvarande besparingar i driftkostnaderna. Föreningen har därför anhållit, att *evakueringsbidrag* enligt förut tillämpade grunder finge under byggnadstiden utgå för det antal platser, som efter omändringen komme att finnas vid avdelningen, eller 34 stycken. Då byggnadstiden beräknades komma att omfatta en tidrymd av 4 månader, har föreningen uppskattat det för ändamålet erforderliga bidraget till $(120 \times 34 \times 2:75)$ 11,220 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som den 2 oktober 1933 yttrat sig över förevarande framställning, har därvid förklarat sig icke hava något att erinra mot densamma.

I anledning av framställningen har vidare *medicinalstyrelsen* den 16 oktober 1933 avgivit utlåtande. Styrelsen har däri tillstyrkt det av föreningen begärda statsbidraget av 60,400 kronor för slutförande av nybyggnaden av paviljongen I vid sanatoriet. Styrelsen har jämväl förordat det evakueringsbidrag, varom föreningen gjort framställning i anledning av berörda byggnadsföretag. I detta sammanhang påpekar styrelsen att, då dylikt bidrag tidigare beräknats skola utgå under hela budgetåret 1933/1934, den omständigheten, att rätten till bidrag på sätt föreslagits utsträcktes att gälla även för budgetåret 1934/1935, dock sammanlagt under högst ett år, icke komme att för statsverket medföra någon ökad kostnad.

Vad angår den s. k. karantänsavdelningen har styrelsen till en början hänvisat till en av föreningens arkitekt upprättad, styrelsens skrivelse bifogad ritning, innefattande vissa mindre jämkningar i föreningens förslag. Beträffande detta förslag i dess sålunda jämkade skick anför styrelsen, att detsamma i förhållande till moderniseringsplanens förslag i ämnet företer avgjorda fördelar. Styrelsen framhåller vidare vikten av att vid en anstalt, där — såsom fallet är vid Apelviken — ett större antal barn och yngre personer äro sammanförda, finnas goda karantänsanordningar, som möjliggöra ett effektivt utestängande av epidemiska sjukdomar. Med hänsyn härtill har styrelsen, som funnit ytterligare uppskov med karantänsavdelningens modernisering icke vara att tillråda, tillstyrkt om- och tillbyggnad av avdelningen i enlighet med numera föreliggande förslag ävensom hemställt om anvisande för ändamålet av ett belopp av 41,600 kronor.

Jämväl föreningens hemställan om erhållande av evakueringsbidrag under tiden för ombyggnaden av karantänsavdelningen har av styrelsen förordats.

Slutligen har styrelsen under hänvisning till föreningens svaga ekonomi hemställt, att det byggnadsbidrag, som kunde komma att tilldelas föreningen för nästa budgetår, måtte få till föreningen utbetalas successivt i mån av arbetenas fortskridande.

Departement-
chefen.

Oaktat arbetet med ersättande av den nuvarande paviljongen I med en ny paviljong ännu icke kunnat påbörjas, anser jag mig kunna utgå från att arbetet skall kunna fullbordas under nästa budgetår och att återstoden av de för nybyggnaden såsom erforderliga beräknade medlen, 60,400 kronor, följaktligen skall behöva ställas till föreningens förfogande under året. På grund härav lär ett belopp av högst 60,400 kronor böra upptagas för budgetåret 1934/1935 för byggnadens fullbordande.

Föreningens framställning angående utsträckning till budgetåret 1934/1935 av det för löpande budgetår lämnade medgivandet om rätt för föreningen att under ifrågavarande ombyggnad uppbära evakueringsbidrag synes mig böra tillstyrkas. Såsom föreningen själv föreslagit, torde därvid beträffande bidraget böra göras den begränsningen, att detsamma får utgå under sammanlagt högst ett år. Ett sålunda begränsat medgivande kommer icke att för statsverket medföra några utgifter utöver de tidigare för ändamålet beräknade.

Vad härefter angår den ifrågasatta ombyggnaden av karantänsavdelningen, är det självfallet av synnerlig vikt, att karantänsförhållandena vid anstalten äro så ordnade, att riskerna för spridning inom anstalten av smittsamma sjukdomar i görligaste mån begränsas. Med hänsyn härtill och då ett realiserande av nu föreliggande förslag till om- och tillbyggnad av avdelningen ur denna synpunkt liksom ock i vissa andra avseenden skulle vara fördelaktigare än ett genomförande av moderniseringsplanens förslag i ämnet, anser jag mig böra — i trots av den kostnadsökning som härav skulle föranledas — förordna, att avdelningen ombygges i huvudsaklig överensstämmelse med det nya förslaget. Utgifterna för ombyggnaden, vilken torde böra komma till stånd under nästa budgetår, lära i enlighet med uppgjorda kalkyler få beräknas till högst 41,600 kronor.

Enär samma skäl, som tidigare föranlett beslut om evakueringsbidrag till föreningen under pågående ombyggnadsarbeten, gälla även vid ombyggnaden av karantänsavdelningen, tillstyrker jag vidare, att dylikt bidrag må utgå jämväl under detta ombyggnadsarbete. Med hänsyn till att arbetet beräknats kunna utföras under en tid av 4 månader, får jag emellertid — under hänvisning till vad jag nyss förordat beträffande evakueringsbidraget i samband med nybyggnad av paviljongen I — föreslå, att nu ifrågavarande bidrag bestämmes att utgå under den tid av budgetåret 1934/1935, dock högst 120 dagar, varunder byggnadsarbetet vid avdelningen kommer att fortgå. Bidraget lärer i övrigt få utgå enligt de grunder, som hittills tillämpats beträffande dylika bidrag, dock att, i enlighet med vad som föreslagits, bidrag ej bör få utbetalas för större antal vårdplatser än avdelningen är avsedd att erhålla efter ombyggnaden, eller 34. Med de begränsningar, som här förordats, kan kostnaden för det nu tillstyrkta evakueringsbidraget komma att uppgå till högst ($120 \times 34 \times 2:75$) 11,220 kronor.

I enlighet med vad medicinalstyrelsen hemställt lärer beträffande de här förordade byggnadsbidragen liksom i fråga om tidigare byggnadsbidrag, vilka tillerkänts föreningen, få föreskrivas, att desamma må av medicinalstyrelsen utbetalas, i den mån arbetena fortskrida.

De sammanlagda utgifterna från förevarande anslag för kustsanatoriet Apelviken skulle — fränsett evakueringsbidraget i anledning av ombyggnaden av paviljongen I — enligt dessa beräkningar för nästa budgetår få uppskattas till ($60,400 + 41,600 + 11,220$) 113,220 kronor eller i runt tal 113,200 kronor.

Den av *Uppsala läns landsting* gjorda, den 15 november 1933 dagtecknade framställningen avser bidrag av statsmedel till uppförande av ett *centralsanatorium i Uppsala*. Då frågan om statsbidrag för nämnda ändamål tidigare varit underställd Kungl. Maj:ts prövning, ber jag att först få redogöra för vad härutinnan förekommit.

I *skrivelse den 2 november 1931* anhöllo *kommittērade för Uppsala läns landsting och delegerade för Uppsala universitet* om utverkande av statsbidrag från förevarande anslag för uppförande av ett för landstinget och universitetet gemensamt centralsanatorium. I ansökningen anfördes bland annat följande.

Inom Uppsala län saknades ett centralsanatorium. Denna brist hade gjort sig märkbar icke endast inom sjukvården utan även för undervisningen vid universitetet.

År 1930 hade Uppsala läns landsting tillsatt en tuberkulosnämnd, vilken för 1931 års landsting framlagt utredning och förslag angående tuberkulossjukvårdens ordnande inom länet. Detta förslag innefattade, bland annat, uppförande av ett för landstinget och universitetet gemensamt centralsanatorium för lungtuberkulösa om 120 vårdplatser, vilket sanatorium skulle uppföras väster om akademiska sjukhusets nuvarande byggnader. Sistnämnda års landsting hade förklarat sig villigt deltaga i uppförandet av detta sanatorium under förutsättning, att för landstinget antagliga villkor kunde uppnås i fråga om fördelning av såväl byggnads- som driftkostnaderna.

Sanatoriet skulle använda akademiska sjukhusets värmecentral samt köks- och tvättavdelningar. Det upprättade kostnadsförslaget slutade på en summa av 980,000 kronor. Till denna summa måste dock läggas *dels* 120,000 kronor, utgörande kostnader för erforderliga utvidgningar av ifrågavarande ekonomilokaler, *dels* ock 160,000 kronor för anordnande av en kulvert mellan sjukhuset och det blivande sanatoriet samt för planering, plantering, inhägnad och servisledning ävensom för anskaffande av korkmattor och armatur m. m. Sammanlagda kostnaderna kunde sålunda beräknas uppgå till ett belopp av 1,260,000 kronor.

Då jämlikt gällande bestämmelser statsbidrag torde kunna påräknas med 2,000 kronor per vårdplats eller tillhoppa 240,000 kronor, återstode en kostnad av 1,020,000 kronor. Ifrågavarande sanatorium avsåge dock att förutom sjukhusvård fylla ett oundgängligt undervisningskrav vid rikets största universitet. Med hänsyn därtill ansåge sökandena, att den återstående kostnaden, 1,020,000 kronor, borde lika fördelas mellan staten och landstinget.

Enligt ansökningsen borde därför från förevarande anslag beviljas *dels* ett efter författningsenliga grunder till 240,000 kronor uppskattat bidrag, *dels* ock därutöver ett bidrag av 510,000 kronor.

Framställningen överlämnades till Kungl. Maj:t av *medicinalstyrelsen* med skrivelse den 28 november 1931. Styrelsen yttrade sig däri till en början rörande behovet av ytterligare vårdplatser för lungtuberkulösa inom Uppsala län. I denna del anförde styrelsen följande.

Styrelsen kunde vitsorda, att trängande behov av ökat antal vårdplatser av ifrågavarande slag förefunnes inom länet. I detta hänseende befunno sig länet i ett avsevärt ogynnsammare läge än flertalet övriga sjukvårdsområden inom landet. Platstillgången för lungtuberkulösa inom Uppsala län utgjorde 75 platser mot 100 dödsfall per år. För landets samtliga sjukvårdsområden utgjorde samma relation 99 platser mot 100 dödsfall. I de gynnsammast ställda områdena till exempel Östergötlands län stege denna relation till 125 platser mot 100 dödsfall och i Älvsborgs län till 148 platser mot 100 dödsfall.

En i ämnet verkställd utredning hade givit vid handen, att antalet patienter från Uppsala län, som voro anmälda men icke erhållit plats på vårdanstalt den 1 april 1931, uppgick till 81. Totala platsbehovet för länets lungsjuka hade beräknats till 160 vårdplatser för vuxna samt ytterligare 40 platser för barn lidande av lungtuberkulos, och emot denna beräkning ansåge sig styrelsen icke kunna göra någon invändning.

Beträffande behovet av det planerade centralsanatoriet för undervisningsändamål anförde styrelsen följande.

Styrelsen ville på det livligaste vitsorda, att behov föreläge av en anstalt för undervisning i lungtuberkulosens klinik, i sanatorievårdens principer och praktiska tillämpning, i ställandet av indikationer för mera speciella ingrepp vid lungtuberkulos och om möjligt även i det social-hygieniska tuberkulosarbetets teori och praktik. Inrättandet av en dylik anstalt utgjorde ett av de betydelsefullaste önskemålen för det svenska tuberkulosarbetet. Styrelsen önskade framhålla, att den vetenskapliga forskningen rörande tuberkulosen för närvarande vore synnerligen livlig och att dess senaste resultat med all sannolikhet kunde komma att ej oväsentligt påverka det praktiska tuberkulosarbetet. Det skulle därför vara synnerligen värdefullt för läkarutbildningen och för vårt tuberkulosarbete befruktande, om till de medicinskt-kliniska institutionerna i Uppsala anknötes en klinisk tuberkulosanstalt för undervisning och vetenskaplig forskning.

I anslutning till det anförda förklarade styrelsen, att styrelsen funne ett extra byggnadsbidrag för ett sanatorium, avsett för klinisk undervisning, i princip väl motiverat.

Rörande byggnadsbidragets storlek uttalade sig styrelsen här efter på följande sätt.

Då inga ritningar eller arbetsbeskrivningar bifogats ansökningen, saknade styrelsen möjlighet att bedöma, huruvida den beräknade byggnadskostnaden kunde anses skälig. Styrelsen kunde dock icke underlåta att framhålla, att denna kostnad — 10,500 kronor per vårdplats — syntes hög i betraktande av att ekonomilokalerna i väsentliga delar skulle bli gemensamma med akademiska sjukhuset.

Enligt ansökningen skulle det begärda statsbidraget komma att uppgå till 750,000 kronor, vilket belopp med 120,000 kronor överstege halva den beräknade byggnadskostnaden och motsvarade 6,250 kronor per vårdplats.

Extra byggnadsbidrag till tuberkulosanstalter hade tidigare av riksdagen beviljats till Norrbottens, Jämtlands och Västerbottens län på grund av dessa landsdelars synnerligen höga tuberkulosfrekvens och deras landstings svaga ekonomiska bärkraft. Bidragen hade i dessa fall dock begränsats till högst 5,000 kronor per vårdplats.

För uppförande av kliniska sjukhus för undervisningsändamål hade statsbidrag tidigare beviljats (till exempel vid Lunds allmänna sjukhus av 1927 års riksdag till en ortopedisk avdelning samt en öronklinik; se propositionen nr 167 och riksdagens skrivelse nr 119). Statsbidraget hade i dessa fall begränsats till halva byggnadskostnaden.

Därest förhöjt statsbidrag till byggnadskostnaderna vid en tuberkulosanstalt på grund av ett betydelsefullt undervisningsintresse skulle utgå från anslaget till uppförande och inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, syntes det styrelsen icke lämpligen böra beviljas med högre belopp än det tidigare av andra grunder från samma anslag beviljade förhöjda byggnadsbidraget, nämligen högst 5,000 kronor per vårdplats, ej heller med högre del av byggnadskostnaden än som tidigare beviljats till kliniska sjukhus för undervisningsändamål, d. v. s. med högst halva byggnadskostnaden. Denna kliniska avdelning skulle därigenom komma i ungefärligen samma ställning som övriga sjukavdelningar för klinisk undervisning.

Under hänvisning till det anförda förklarade sig styrelsen i princip livligt tillstyrka, att till uppförande av det planerade centralsanatoriet skulle få utgå ett byggnadsbidrag av högst 5,000 kronor för vårdplats med den begränsningen, att byggnadsbidraget ej skulle få överstiga halva byggnadskostnaden. Styrelsen

hemställde tillika, att av riksdagen måtte för budgetåret 1932/1933 för ändamålet begäras så stort statsbidrag, som med hänsyn till det statsfinansiella läget kunde ifrågakomma.

Den ansökning, för vilken redogörelse här lämnats, har hittills icke föranlett någon framställning till riksdagen eller eljest något Kungl. Maj:ts beslut.

Jag övergår nu till *den år 1933 av Uppsala läns landsting gjorda framställningen*.

Av handlingar, som fogats vid framställningen, inhämtas, att landstinget efter verkställd utredning rörande behovet av ytterligare vårdplatser för tuberkulösa inom länet samt rörande det lämpligaste sättet för förläggning av det planerade centralsanatoriet å urtima möte den 15 november 1933 beslutat att å angiven plats å akademiska sjukhusets tomtområde låta uppföra ett centralsanatorium i huvudsaklig överensstämmelse med ett av arkitekten G. Birch-Lindgren uppgjort förslag. Enligt det sålunda godkända förslaget, som i stora drag ansluter sig till 1931 års förslag, skall sanatoriet erhålla 112 vårdplatser, därav 40 platser för barn och 72 platser för vuxna. Byggnadskostnaderna hava beräknats till 1,252,500 kronor och utrustningskostnaderna till 151,400 kronor. En förutsättning för beslutet har varit, att av statsmedel erhålles ett byggnadsbidrag av 5,000 kronor per plats, motsvarande för hela sanatoriet ett bidrag av 560,000 kronor. För gäldande av den del av ifrågavarande kostnader, som icke bestrides av statsmedel, har landstinget beviljat ett anslag av 843,900 kronor. Driftkostnaderna hava förutsatts skola fördelas på det sättet, att landstinget till universitetet betalar en särskild vårdavgift, beräknad så, att den tillsammans med sanatoriets övriga inkomster, däribland statens driftbidrag, avses täcka driftkostnaderna, dock med undantag av yttre reparationer, som skola lika delas mellan universitetet och landstinget. För utrönande av sanatoriets driftkostnader skall dess driftsekonomi bokföringsmässigt skiljas från det övriga sjukhusets. Den nuvarande bröstpaviljongen vid sjukhuset skall nedläggas och byggnaden användas för annat sjukhusets ändamål, i vilket hänseende sjukhusets direktion föreslagit, att byggnaden skall begagnas till bostäder för sjukhusets personal, varigenom en årlig besparing av 15,000 kronor för sjukhuset skulle uppkomma.

Enligt landstingets beslut skall sanatoriet uppföras av landstinget men såsom en avdelning av akademiska sjukhuset tillhöra universitetet.

I sin nu gjorda framställning har landstinget — under hänvisning till sitt sålunda fattade beslut samt under åberopande av innehållet såväl i förenämnda, år 1931 gjorda ansökning som ock i medicinalstyrelsens däröver avgivna utlåtande — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för uppförande av ifrågavarande centralsanatorium bevilja ett statsbidrag av 5,000 kronor per vårdplats.

Framställningen har den 20 november 1933 tillstyrkts av *Uppsala universitet*.

Över framställningen har medicinalstyrelsen, efter samråd med byggnadsstyrelsen, avgivit utlåtande den 5 december 1933.

Medicinalstyrelsen meddelar däri, att från *byggnadsstyrelsens* sida framhållits, att den korta tid, som stått till byggnadsstyrelsens förfogande, icke medgivit en mera ingående granskning av föreliggande utredningsskisser och summariska kostnadsuppgifter samt att byggnadsstyrelsen förbehölle sig att i

vanlig ordning få granska fullständiga ritningar och kostnadsberäkningar. Från byggnadsstyrelsen hade vidare förklarats, att beräkningen av de direkta kostnaderna för sanatoriebyggnaden, 1,100,000 kronor, preliminärt syntes kunna godtagas.

Medicinalstyrelsen har för sin del anslutit sig till vad sålunda från byggnadsstyrelsens sida anförts. I fråga om byggnadskostnaderna har styrelsen framhållit, att dessa kostnader per vårdplats räknat i jämförelse med 1931 års förslag icke minskats utan i stället något ökats.

Styrelsen har härefter under hänvisning bland annat till sitt förenämnda yttrande den 28 november 1931 tillstyrkt, att ett statsbidrag av 5,000 kronor per vårdplats måtte beviljas till uppförande av sanatoriet, dock med den begränsningen, att statsbidraget icke borde få överstiga hälften av de verkliga byggnadskostnaderna.

Med hänsyn till att landstinget anvisat medel för uppförande av sanatoriet har medicinalstyrelsen vidare förordat, att statsbidraget måtte tillerkännas landstinget och icke Uppsala universitet. Såsom villkor för åtnjutande av det föreslagna statsbidraget har styrelsen ansett böra uppställas krav på att till styrelsen skulle överlämnas en av universitetet och landstinget avgiven gemensam förbindelse att icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande i framtiden använda sanatoriet till annat än därmed avsett ändamål.

En reservant inom medicinalstyrelsen — byråchefen von Dardel — anförde bland annat följande.

Det syntes icke utrett, att om hänsyn toges allenast till undervisningens intressen, en anstalt av det planerade centralsanatoriets storlek vore behövlig. Huru stor anstalt, som härför skulle erfordras, vore svårt att bedöma, men det förefölle tvivelaktigt, huruvida för nämnda ändamål erfordrades mer än omkring hälften av det ifrågasatta platsantalet. Några skäl hade icke anförts, som borde föranleda till att Uppsala läns landsting skulle för anordnande av tuberkulossjukvårdsplatser, vilka icke erfordrades för tillgodoseende av undervisningen vid universitetet, äga erhålla statsbidrag efter andra grunder än de i allmänhet gällande. Det av styrelsen ifrågasatta högre statsbidraget syntes därför icke böra utgå för större antal vårdplatser på sanatoriet än som erfordrades för undervisningen vid universitetet.

Med anledning av denna reservation yttrade *föredraganden i ärendet*, medicine doktorn Neander bland annat följande.

Att avgöra, huruvida samtliga föreslagna 112 vårdplatser vore erforderliga för undervisningens behov i ett fall som detta, torde vara mycket svårt. Då inom området eminent sakkunniga, nämligen akademiska lärare vid Uppsala medicinska fakultet, deltagit i ärendets behandling, syntes denna fråga även hava vunnit nödigt beaktande och varit föremål för den utredning, som över huvud vore möjlig att åstadkomma.

Det förtjänade framhållas, att det för de sjuka måste betraktas såsom icke uteslutande angenämt utan ofta synnerligen ansträngande att vara undervisningsobjekt och föremål för oändliga undersökningar och att det sålunda vore en humanitär plikt att icke begränsa antalet patienter till det allra minsta tänkbara. Vidare syntes det obestridligt, att undervisningen bleve mera fyllig, innehållsrik och givande, ju mera rikhaltigt och omväxlande materialet för densamma vore. I här föreliggande fall komme tillgången av patienter att uppgå

till 72 vuxna och 40 barn. Den relativt långa vårdtiden för dessa patienter komme att medföra, att omsättningen av patienter under varje klinikantkurs bleve mycket ringa.

Sedermera hava professorn i praktisk medicin G. Bergman, professorn i kirurgi G. Nyström, professorn i pediatrik och praktisk medicin I. Thorling och biträdande läraren i fysikalisk diagnostik A. Kristenson, samtliga *överläkare vid akademiska sjukhuset* — under förklaring att de till fullo instämde i doktor Neanders berörda yttrande — i skrivelse den 11 december 1933 anfört bland annat.

Den undervisning, som bedreves vid den nuvarande bröstkliniken och som avsåges överflyttad till centralsanatoriet, bestode dels av kurser i fysikalisk diagnostik, ingående i den propedeutiska undervisningen för nyblivna medicine kandidater, dels av kurser, omfattande lungtuberkulosens diagnostik och terapi, avsedda för i licentiatstudierna mera avancerade studerande och utgörande i stort sett den enda sammanfattande undervisning, som gäves rörande lungtuberkulos. Det nuvarande klientelet å bröstkliniken hade visat sig synnerligen otillfredsställande för såväl den ena som den andra av dessa kurser.

Rörande kursen i fysikalisk diagnostik finge särskilt framhållas, att det kliniska undervisningsmaterial, som stode till buds vid den nuvarande bröstkliniken med dess 46 platser, sedan länge visat sig mycket otillräckligt och att behovet därav blott genom en mera betydande ökning av klinikens vårdplatser kunde tillgodoses, att denna kurs krävde ett urval av för undervisningen speciellt lämpade fall, varvid även rent humanitära synpunkter måste vinna stort beaktande på grund av de för patienten ofta besvärande undersökningarna, att det vore praktiskt ogenomförbart att belägga ett sjukhus endast med för undervisningen lämpade fall och att det således fordrades en relativt stor reserv för att säkerställa behovet av undervisningsmaterial för denna kurs, att det nu föreslagna antalet vårdplatser för vuxna, vilka för denna del av undervisningen vore de enda användbara, nämligen 72, icke under några förhållanden kunde anses vara för stort och att alltså det planerade sanatoriet, vad beträffade denna del av undervisningen, icke kunde anses för stort tilltaget.

Rörande undervisningen i lungtuberkulosens diagnostik och terapi finge anföras, att undervisningen i lungtuberkulosens diagnostik och terapi av brist på tillräckligt klientel väsentligen måst ges i form av föreläsningar utan möjlighet att bibringa de studerande en tillfredsställande praktisk övning och erfarenhet, att denna form av undervisning vore otillfredsställande och att såväl av de studerande själva som ock av sanatorieläkareföreningen framställtts önskemål om en mera effektiv dylik undervisning, samt att fakulteten sedan längre tid haft sin uppmärksamhet riktad härpå men att med nuvarande klinikresurser den önskade omläggningen av undervisningen ej kunde genomföras, att en effektiv dylik undervisning, icke minst med tanke på den relativt korta tid, som kunde tillmätas densamma, krävde tillgång till kliniskt material i största möjliga omfattning, representerande olika åldersgrupper, sålunda även barnaåldern, liksom olika stadier och variationer av sjukdomen, att vid denna undervisning samtliga å centralsanatoriet vårdade hade betydelse för och på det ena eller andra sättet komme att utnyttjas vid undervisningen och för densamma vore behöfliga, att den i centralsanatoriet inrymda barnavdelningen för tuberkulos vore ofrånkomlig, om de studerande skulle kunna beredas tillfredsställande möjligheter att vinna en inblick i tuberkulossjukdomen och dess olika former under barnaåldern, en del av tuberkulosläran som vid undervisningen krävde mera beaktande än vad som dittills varit möjligt att giva den-

samma, att i förslaget ingående anknytning av en poliklinik och dispensärverksamhet till centralsanatoriet vore likaledes för undervisningen av så eminent betydelse, att den vore väl motiverad, även om den föranledde en ökning i anläggningskostnaderna för sanatoriet och därmed en relativt stor medelkostnad per vårdplats, att genom denna polikliniska och dispensärverksamhet de studerande bereddes tillfälle att deltaga i och sätta sig in i det sociala arbete, som inginge som ett viktigt led vid tuberkulosens bekämpande som folksjukdom, att det föreslagna centralsanatoriet alltså i sin helhet komme att utnyttjas för undervisningen och att det icke kunde till sin storlek beskäras, utan att avsikten med detsamma ur undervisningssynpunkt äventyrades, men att detsamma, så som sanatoriet nu vore planerat, genom tillgång på klientel i olika åldrar och stadier, genom poliklinik och dispensär erbjöde vad som vore behövt för uppehållande av en allsidig och tillfredsställande undervisning i den ur folkhälsans synpunkt så betydelsefulla tuberkulossjukdomen.

Slutligen har professorn Nyström, som är verkställande direktör vid akademiska sjukhuset, inkommit med en promemoria angående *besparingar, som kunna erhållas i sjukhusets stat i samband med uppförande av centralsanatoriet*. I promemorian anföres följande.

Den förlust, som nu uppstode å sjukhusets drift, täcktes med hälften av statsverket och hälften av landstinget.

Genom utrymmande av den nuvarande bröstkliniken byggnad i samband med uppförande av ett centralsanatorium kunde denna byggnad i stället användas till personalbostäder. I densamma kunde rymmas 50 personer av ekonomipersonalen, som nu i brist på bostäder inom sjukhuset finge söka bostad i staden och därför erhöle hyresbidrag. En användning av bröstkliniken byggnad för detta ändamål skulle minska nämnda hyreskostnader så, att enligt en av sjukhusets intendent gjord beräkning efter avdrag för byggnadens uppvärmning och belysning samt reparationer en besparing i sjukhusets stat av minst 15,000 kronor skulle erhållas. Detta betydde en minskning i sjukhusets driftsförlust av motsvarande summa, alltså en minskning i statsverkets kostnad för täckande av förlusten uppgående till halva denna summa eller 7,500 kronor om året, vilket motsvarade, efter en ränta av 4 %, ett kapital av 187,500 kronor.

Det vore avsett, att statsverket ej skulle tyngas av annan andel i driftkostnaderna för den nya avdelning av sjukhuset, som sanatoriet skulle utgöra, än hälften av kostnaderna för yttre reparationer. En besparing torde erhållas därigenom, att den förlust, som den nuvarande bröstkliniken drift medförde i sjukhusets stat, bortföll. Storleken av denna förlust vore svår att med någon tillförlitlighet beräkna.

I varje fall kunde sägas, att den uppoffring staten skulle göra för tillgodoseende av den viktiga tuberkulosundervisningen genom att utöver det sedvanliga byggnadsbidraget för uppförande av länssanatorier anslå ytterligare 3,000 kronor per vårdplats, eller 336,000 kronor, till uppförande av ett sanatorium vid akademiska sjukhuset reducerades till mindre än hälften genom den besparing, som i samband med den nuvarande bröstkliniken utrymmande kunde göras i sjukhusets stat.

Av den i ärendet förebragta utredningen synes mig oförtydligt framgå, att det ifrågasatta centralsanatoriet ej blott erfordras för utökande av det för närvarande alldeles otillräckliga antalet vårdplatser å tuberkulossjukvårdsanstalter inom Uppsala län utan därjämte måste anses behövt för tillgodoseende av den vid Uppsala universitet bedrivna medicinska undervisningens berättigade krav. Med hänsyn till de betydelsefulla uppgifter, sanatoriet skulle erhålla så-

Departements-
chefen.

som utbildningsanstalt för blivande läkare, anser jag det motiverat, att staten till anstaltens uppförande lämnar ett kraftigare ekonomiskt stöd än det som enligt allmänna bestämmelser kan ifrågakomma vid anordnande av tuberkulos-sjukvårdsanstalter. Emellertid är att märka, att landstinget vid bifall till den gjorda framställningen skulle få sin tuberkulossjukvård ordnad på ett ur ekonomisk synpunkt särskilt förmånligt sätt. På grund härav och då tuberkulosdödligheten inom länet icke är anmärkningsvärt hög samt landstinget har en jämförelsevis god ekonomi, får jag för min del förorda, att byggnadsbidraget bestämmas till 4,000 kronor för vårdplats. Då det från sakkunnigt håll vitsordats, att undervisningsändamålet kräver, att sanatoriet blir av den avsedda storleksordningen, torde sagda bidrag böra medgivas för samtliga 112 vårdplatser. Statsbidraget torde böra på sätt medicinalstyrelsen föreslagit begränsas till att utgå med högst hälften av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden. Därest statsverket enligt dessa grunder bidrager till sanatoriets uppförande, torde statens andel i byggnadskostnaderna kunna beräknas till 448,000 kronor. Statsbidraget skulle då kunna antagas komma att avsevärt understiga halva byggnadskostnaden och jämväl utgöra betydligt lägre andel av byggnadskostnaden än vad fallet varit, då staten lämnat bidrag till byggnadsarbeten vid Lunds lasarett i dess egenskap av undervisningssjukhus. En viss compensation för berörda statsutgift synes ock kunna erhållas genom möjligheten att efter den nuvarande bröstkliniken utrymning använda densamma för något sjukhusets ändamål.

Det sålunda förordade bidraget lär lämpligen böra få bestridas från här behandlade anslag. Såsom villkor för byggnadsbidraget torde böra gälla, att sanatoriet icke utan Kungl. Maj:ts medgivande må användas till annat än därmed avsett ändamål. Då det synes angeläget, att centralsanatoriet snarast möjligt kommer till stånd, torde riksdagens medgivande till de förordade bidragsgrunderna nu böra inhämtas. Däremot synes det icke nödvändigt att för nästa budgetår beräkna något anslagsbelopp för ändamålet. Jag utgår nämligen från att under budgetåret 1934/1935 erforderliga medel för byggnadsföretaget skola kunna gäldas av landstingets bidrag till sanatoriets uppförande.

Vad härefter angår frågan om *medelsbehovet för budgetåret 1934/1935* har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 26 augusti 1933 framlagt förslag till beräkning av anslaget.

Efter förmälan, att det å anslaget disponibla beloppet nyssnämnda dag uppgått till 651,964 kronor, har styrelsen i skrivelsen lämnat en redogörelse för frågan, i vad mån detta belopp kunde antagas under tiden intill den 1 juli 1935 bliva tillräckligt för erforderliga statsbidrag av nu ifrågavarande art. Av denna redogörelse, vilken jag här icke torde behöva i detalj återgiva, framgår bland annat, att styrelsen räknat med att intill sistnämnda dag skulle kunna komma att erfordras dels för av Kungl. Maj:t redan medgivna men ännu ej utbetalade statsbidrag ett belopp av 528,539 kronor, dels för utbetalande av statsbidrag, som tillstyrkts av medicinalstyrelsen eller eljest kunna komma ifråga, ett belopp av 322,518 kronor. Enligt dessa beräkningar skulle stats-

bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter kunna före den 1 juli 1935 ifrågakomma med tillhoppa 851,057 kronor.

Då det totala, för byggnadsbidrag disponibla beloppet utgjorde 651,964 kronor, skulle enligt medicinalstyrelsens kalkyl för budgetåret 1934/1935 erfordras ytterligare ett belopp av 199,093 kronor eller i avrundat tal 200,000 kronor. Till detta belopp finge emellertid läggas det statsbidrag, som eventuellt kunde komma att ytterligare beviljas föreningen för kustvård åt skrofulösa barn för byggnadsarbeten m. m. vid kustsanatoriet Apelviken.

I skrivelse den 19 oktober 1933 har styrelsen sedermera anmält, att beloppet å 322,518 kronor för bidrag, som icke beslutats men tillstyrkts av styrelsen eller eljest kunde väntas ifrågakomma, möjligen kunde behöva höjas med 60,000 kronor och alltså upptagas till omkring 383,000 kronor.

Mot beräkningen av förstnämnda belopp å omkring 529,000 kronor för redan beviljade statsbidrag synes mig icke vara något att erinra. Departements-
chefen.

Vad beträffar det av medicinalstyrelsen upptagna beloppet av omkring 383,000 kronor lärer med beviljande av byggnadsbidrag i flera fall kunna något anstå, och torde det på grund härav vara möjligt att avsevärt nedsätta beloppet. Jag får därför föreslå, att detsamma begränsas till förslagsvis 205,000 kronor. I medicinalstyrelsens beräkning ingå emellertid ej några bidrag för icke beslutade arbeten m. m. vid kustsanatoriet Apelviken. Med hänsyn härtill lärer, i anslutning till vad jag tidigare yttrat, nyssnämnda av mig beräknade belopp böra höjas med 113,200 kronor för byggnads- och evakueringsbidrag till kustsanatoriet.

För centralsanatoriet i Uppsala erfordras, såsom nämnts, icke nu något belopp.

Det totala utgiftsbehovet för tiden intill den 1 juli 1935 skulle enligt dessa beräkningar kunna uppskattas till $(529,000 + 205,000 + 113,200)$ 847,200 kronor. Då det disponibla beloppet den 26 augusti 1933 utgjorde ungefär 651,960 kronor, synes det erforderliga anslagsbeloppet för nästa budgetår kunna uppskattas till i runt tal 195,000 kronor.

På grund av vad förut anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. till *bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 195,000;

II. *dels* medgiva, att Kungl. Maj:t må av nämnda anslag bevilja föreningen för kustvård åt skrofulösa barn

1) för fullbordande av ny paviljong I vid kustsanatoriet Apelviken ett byggnadsbidrag av högst 60,400 kronor;

2) för om- och tillbyggnad av paviljong V (karantänsavdelningen) vid sanatoriet i enlighet med i det föregående förordadt förslag ett byggnadsbidrag av högst 41,600 kronor;

Femte huvudtiteln.

3) för den tid av budgetåret 1934/1935, varunder till statligt driftkostnadsbidrag berättigade vårdplatser inom paviljong I vid sanatoriet på grund av arbetena med uppförande av ny paviljong I därstädes icke kunnat vara belagda, ett evakueringsbidrag till belopp av 2 kronor 75 öre för varje dylik obelagd vårdplats och dag, dock att sådant bidrag — inberäknat det bidrag, som för ändamålet medgivits för budgetåret 1933/1934 — må utgå för en tid av sammanlagt högst ett år;

4) för den tid av budgetåret 1934/1935, varunder till statligt driftkostnadsbidrag berättigade vårdplatser inom paviljong V vid sanatoriet på grund av paviljongens om- och tillbyggnad icke kunnat vara belagda, ett evakueringsbidrag till belopp av 2 kronor 75 öre för varje dylik obelagd vårdplats och dag, dock att sådant bidrag må utgå för högst 34 vårdplatser och för en tid av högst 120 dagar;

dels medgiva, att de föreslagna byggnadsbidragen må utbetalas till föreningen successivt i mån av arbetenas utförande;

III. medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser beträffande statsbidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter — av förevarande anslag bevilja Uppsala läns landsting ett statsbidrag till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med förut omförmälda förslag av ett centralsanatorium med 112 vårdplatser med ett belopp av 4,000 kronor för varje vårdplats, isoleringsplatser ej inberäknade, dock med den inskränkningen att statsbidraget ej må överstiga hälften av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden samt under villkor att sanatoriet icke må utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande i framtiden användas till annat än därmed avsett ändamål.

IV. föreskriva, att här omförmälda statsbidrag skola i tillämpliga delar utgå, byggnadsbidragen i huvudsaklig överensstämmelse med de rörande anslag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter stadgade grunderna och evakueringsbidragen i huvudsaklig enlighet med de beträffande anslag till bidrag till driftkostnaderna för dylika anstalter gällande grunderna samt såväl byggnadsbidragen som evakueringsbidragen på de närmare villkor i övrigt, som må av Kungl. Maj:t bestämmas.

[55.] 26. **Bidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	4,525.000	4,404,848
1933/1934	4,450.000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>) ...	4,500,000	—

[Kungörelse den 28 juni 1918 (nr 494), ändrad genom kungörelser nr 384/1921, nr 121/1929, nr 127/1930 och 269/1931.]

Enligt gällande författningsbestämmelser utgår statsbidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter med 1 krona 75 öre vid tuberkulossjukhus, 1 krona 25 öre vid tuberkulossjukstugor och lasarettssavdelningar och 1 krona 35 öre vid kustsanatorier, allt för dag och patient. Statsbidragen utbetalas beträffande kustsanatorierna kvartalsvis i efterskott och i övrigt halvårsvis i efterskott.

Enligt särskilda medgivanden av riksdagen utgå driftkostnadsbidrag till vissa anstalter i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län under bestämd kortare tid enligt förmånligare grunder än de eljest gällande.

I skrivelse den 26 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* yttrat sig angående behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/1935. Styrelsen har däri hänvisat till en styrelsens skrivelse bifogad tablå med beräkningar rörande anslagsbehovet för nästa budgetår, baserade på gällande bidragsgrunder. Tablån utvisar ett sammanlagt platsantal av 8,172 och ett driftkostnadsbelopp av 4,806,109 kronor 35 öre.

Sistnämnda summa torde emellertid, yttrar styrelsen, utgöra en maximsiffra, i vilken med hänsyn till vissa av erfarenheten bekräftade omständigheter — framför allt att det högsta för varje anstalt tillåtna patientantalet med sannolikhet ej blir under alla dagar av budgetåret fyllt — en minskning kan äga rum. Beträffande frågan, med huru stort belopp den angivna maximsiffran må kunna nedsättas, har styrelsen anfört följande.

Differensen mellan det beräknade maximibeloppet och det faktiskt utbetalta beloppet under de senast tilländalupna åtta budgetåren framginge av följande översikt.

B u d g e t å r	Beräknat maximum kronor	Utbettalt belopp kronor	Differens i procent
1925/1926	3,143,999: 80	3,049,356: —	3
1926/1927	3,262,848: 80	3,207,204: 90	1.7
1927/1928	3,463,719: 30	3,384,129: 10	2.3
1928/1929	3,691,708: 95	3,577,945: 45	3.1
1929/1930	3,773,651: 45	3,614,531: 35	4.2
1930/1931	4,382,174: 05	3,919,615: 15	10.6
1931/1932	4,597,604: 55	4,152,404: 89	9.7
1932/1933	4,769,497: 80	4,404,848: 41	7.6

Med hänsyn till att differensen för sistförflutna budgetår nedgått till 7.6 procent, hölle styrelsen före, att omförmälda beräknade maximibelopp, 4,806,109 kronor borde reduceras med 7.5 procent, innebärande en minskning med 360,458 kronor till 4,445,651 kronor, vilket belopp syntes böra avrundas till 4,450,000 kronor.

Styrelsen har alltså ansett anslaget böra för nästa budgetår upptagas till oförändrat belopp.

Innan jag upptager till bedömande frågan om medelsbehovet, ber jag få behandla vissa särskilda framställningar om förhöjda driftbidrag. Dessa hava avgivits av förvaltningsutskotten i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens

län. Av framställningarna torde jag först få redogöra för framställningen från Jämtlands län, därefter den från Norrbottens län och sist framställningen från Västerbottens län.

Vad först beträffar framställningen från *Jämtlands län* vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 19 maj 1933 med stöd av ett vid nämnda års riksdag i ämnet fattat beslut medgivit, att statsbidrag till driftkostnaderna vid länets centralsanatorium Solliden — med 183 vårdplatser — finge för en tid av ett år, räknat från och med den 1 juli 1933, utgå med ett belopp för dag och patient, som med 50 öre överstege statsbidraget till tuberkulossjukhus i allmänhet, dock med den inskränkning att sammanlagda statsbidraget icke för ifrågavarande tid finge överstiga hälften av sanatoriets enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader.

1933 års beslut innebär en förlängning av ett år 1930 för en tid av tre år lämnat medgivande av motsvarande slag, därvid emellertid är att märka, att enligt 1930 års beslut det extra driftbidraget utgick med 1 krona för dag och patient.

I den nu gjorda framställningen har förvaltningsutskottet under återopande av de stora ekonomiska svårigheter, varmed Jämtlands läns landsting hade att kämpa, hemställt, att förhöjt bidrag till driften vid centralsanatoriet Solliden måtte enligt de av Kungl. Maj:t den 19 maj 1933 bestämda grunderna få utgå jämväl för tiden $\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935.

Över framställningen har *medicinalstyrelsen* den 12 oktober 1933 avgivit utlåtande. Styrelsen har däri redogjort dels för ett uttalande, som statens sjukvårdskommitté haft vid överläggningar med skatteutjämningsberedningen angående regleringen av statsbidragen, dels ock för denna berednings yttrande i ämnet. I dessa delar torde jag få hänvisa till beredningens principbetänkande den 12 december 1932 (statens offentliga utredningar 1933: 4 s. 167 och 170). Jag vill blott nämna, att beredningen framfört den åsikten, att särskilda med hänsyn till vårdbehovet eller svårigheten att tillgodose detsamma bestämda tilläggsbidrag till vissa tuberkulossjukvårdsanstalter, utöver de för övriga dylika anstalter medgivna statliga driftkostnadsbidragen, borde undvikas samt att eventuellt erforderliga tilläggsbidrag borde ingå i skatteutjämningsbidrag. Medicinalstyrelsen har därefter anfört, att styrelsen, trots beredningens oförmålade uppfattning, ansåge sig i avvaktan på att antydda spörsmål bleve prövade av statsmakterna och med hänsyn till landstingets i Jämtlands län nuvarande svaga ekonomi böra tillstyrka framställningen.

De merkostnader, ett bifall till framställningen skulle medföra för budgetåret 1934/1935, har styrelsen beräknat till omkring 15,000 kronor.

Vad härefter beträffar framställningen från *Norrbottens län* får jag erinra, att Kungl. Maj:t, efter inhämtande av riksdagens medgivande, den 19 maj 1933 med upphävande av tidigare i ämnet meddelade bestämmelser förordnat, att statsbidrag till driftkostnaderna vid det landstinget tillhöriga centralsanatoriet i Sandträsk finge för en tid av tre år, räknat från och med den 5 december 1931, utgå för högst 288 vårdplatser med ett belopp för dag

och patient, som med en krona överstege det till tuberkulossjukhus i allmänhet utgående statsbidraget, dock att, därest platsantalet vid det landstinget likaledes tillhöriga äldre tuberkulossjukhuset i Sandträsk skulle komma att nedgå under det dåvarande antalet — 57 — det antal sjukplatser vid centralsanatoriet, för vilka det extra statsbidraget av en krona finge åtnjutas, skulle i samma mån reduceras.

I framställningen meddelar förvaltningsutskottet, dels att antalet vårdplatser för tuberkulossjukvård å landstinget tillhöriga anstalter för närvarande utgjorde 467, därav 288 å centralsanatoriet i Sandträsk, 57 å det äldre tuberkulossjukhuset därstädes samt tillhoppa 122 å tuberkulossjukhemmen i Luleå, Boden och Antnäs och å bygdesanatoriet i Övertorneå, dels ock att inom länet finnes av landstinget understödda tuberkulosavdelningar å distriktssjukstugor och sjukhem med sammanlagt 89 vårdplatser. Utskottet framhåller vidare, att Norrbottens län av alla län i riket hade att uppvisa det största antalet vårdplatser för tuberkulösa i förhållande till antalet invånare samt att länets landsting lämnade större bidrag för vård av tuberkulösa å kommunala inrättningar än något annat landsting. Med hänsyn härtill och under åberopande av länets svåra ekonomiska läge har utskottet ansett sig nödsakat begära förhöjda statsbidrag till driften av landstingets tuberkulossjukvårdsanstalter. I sådant hänseende har utskottet hemställt att för en tid av fem år från och med den 5 december 1934, då tiden för det hittills medgivna extra driftbidraget utlöpste, erhålla ett extra bidrag till driften för de 288 vårdplatserna vid centralsanatoriet i Sandträsk, därvid utskottet emellertid ansett bidraget kunna nedsättas till 80 öre för dag och patient. Därjämte har utskottet anhållit, att landstinget måtte för samma tid och enligt samma grunder tillerkännas ett extra bidrag till driften för de 57 vårdplatserna vid det äldre tuberkulossjukhuset i Sandträsk. Till stöd härför har utskottet särskilt anfört, att den vård, som bereddes de sjuka å sistnämnda sjukhus, vore fullt likvärdig med den, vilken komme de å centralsanatoriet vårdade till del. Slutligen har utskottet hemställt, att landstinget måtte för en tid av tre år från och med den 1 januari 1934 få komma i åtnjutande av ett extra driftbidrag av 50 öre per dag och patient för omförmälda 122 vårdplatser å tuberkulossjukhemmen i Luleå, Boden och Antnäs samt å bygdesanatoriet i Övertorneå. Utskottet uppger, att ett dylikt bidrag skulle erfordras till förebyggande av att landstinget nödgades av brist på medel för driftens fortsättande helt eller delvis nedlägga berörda anstalter.

Förvaltningsutskottets framställning har med tillstyrkan överlämnats av *länsstyrelsen i Norrbottens län*.

Över framställningen har *medicinalstyrelsen* den 14 november 1933 avgivit utlåtande. Styrelsen har däri — i avbidan på statsmakternas kommande prövning av frågan, huruvida för framtiden extra driftbidrag borde utgå till vissa tuberkulossjukvårdsanstalter eller icke — med hänsyn till landstingets i Norrbottens län nuvarande svaga ekonomi för tiden $\frac{5}{12}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935 tillstyrkt förvaltningsutskottets framställning i vad densamma avser förhöjt statsbidrag med 80 öre per dag och patient till driftkostnaderna för de i centralsanatoriet i Sandträsk inrymda 288 vårdplatserna.

Med anledning av framställningen om förhöjt driftbidrag för de 57 vårdplatserna vid det äldre tuberkulossjukhuset i Sandträsk har styrelsen erinrat, att styrelsen i ett i november 1932 avgivet utlåtande rörande en av förvaltningsutskottet gjord likartad framställning med hänsyn till den mindre lämpliga beskaffenheten av nämnda sjukhus uttalat sig mot beviljande av dylikt driftbidrag ävensom att i enlighet med denna styrelsens uppfattning något förslag om förhöjning av driftbidraget för dessa vårdplatser icke förelagts 1933 års riksdag. Styrelsen anför härefter, att styrelsen lika litet nu kunde ur sjukvårdssynpunkt tillstyrka, att högre driftbidrag än det normala beviljades för ifrågavarande 57 platser.

Icke heller framställningen om förhöjt driftbidrag för de 122 vårdplatserna vid tuberkulossjukhemmen i Luleå, Boden och Antnäs samt vid bygdesanatoriet i Övertorneå har styrelsen ansett sig kunna ur sjukvårdssynpunkt förorda. Såsom skäl härför har styrelsen anført, att icke vid någon av dessa anstalter vårdplatserna vore beträffande anordningar för specialiserad sjukvård och diagnostik fullt kvalificerade samt att det dittills icke i något fall förekommit, att förhöjt statsbidrag medgivits beträffande vårdplatser, som icke varit i angivet hänseende kvalificerade.

Styrelsen framhåller slutligen, att vid bifall till styrelsens hemställan en ytterligare kostnad av i runt tal 5,000 kronor finge beräknas för budgetåret 1934/1935 till förevarande ändamål.

Med anledning av framställningen från förvaltningsutskottet i *Västernorrlands län* får jag till en början erinra, hurusom Kungl. Maj:t den 8 juni 1928, med stöd av riksdagens samma år i ämnet fattade beslut, medgivit, att till vissa tuberkulossjukvårdsanstalter eller -avdelningar i länet finge för en tid av tre år, räknat från och med den 1 juli 1928, dock tidigast från det att envar anstalt eller avdelning blivit efter uppförandet, inrättandet eller ombyggnaden genom medicinalstyrelsens försorg avsynad och godkänd samt därefter tagen i fullt bruk, utgå statsbidrag för sammanlagt högst 436 vårdplatser med ett belopp för dag och patient, som med 75 öre överstege det till anstalt eller avdelning av ifrågavarande slag i allmänhet utgående statsbidraget. För åtnjutande av det högre bidraget skulle gälla bland annat, att vårdplatserna av medicinalstyrelsen prövades vara beträffande anordningar för specialiserad sjukvård och diagnostik fullt kvalificerade, att statsbidraget icke finge beträffande någon anstalt eller avdelning överstiga hälften av anstaltens eller avdelningens enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader samt att, därest vårdplatser nedlades, beträffande vilka icke åtnjutits förhöjt bidrag såväl för anordnandet som till driftkostnaderna, antalet vårdplatser, för vilka det förhöjda bidraget till driftkostnaderna högst finge utgå, skulle reduceras i samma mån som dylik minskning i platsantalet ägde rum.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 27 november 1931 förklarat, att ifrågavarande statsbidrag finge under iakttagande av förut meddelade villkor och bestämmelser utgå för en tid av tre år, räknat från det att envar anstalt eller avdelning blivit efter uppförandet, inrättandet eller ombyggnaden

genom medicinalstyrelsens försorg avsynad och godkänd samt därefter tagen i fullt bruk.

I sin berörda framställning har förvaltningsutskottet meddelat, att Västerbottens läns landsting för närvarande hade anordnade 407 tuberkulossjukvårdsplatser, därav 272 å centralsanatoriet i Hällnäs och 53 å tuberkulosavdelningen vid Skellefteå lasarett samt de övriga i huvudsak å ett flertal sjukstugor inom länet. Utskottet uppger, att de vid sjukstugor inom länet anordnade avdelningarna icke kunnat komma i åtnjutande av förhöjt driftbidrag, enär de där inrymda vårdplatserna av medicinalstyrelsen prövats vara icke fullt kvalificerade, att förhöjt driftbidrag för avdelningen vid Skellefteå lasarett utgått under en treårsperiod, som numera tilländalupit, samt att dylikt bidrag beviljats för centralsanatoriet i Hällnäs från och med den 26 juni 1931 och följaktligen där komme att utgå allenast till och med den 25 juni 1934.

Utskottet har härefter framhållit dels den stora tuberkulosdödligheten i länet, dels landstingets betydande utgifter för tuberkulossjukvården samt för hälso- och sjukvården i allmänhet dels ock de höga skatterna inom länet till landsting och kommuner.

Under åberopande av dessa förhållanden har utskottet hemställt, att vid länets samtliga tuberkulossjukvårdsanstalter måtte för en tidsperiod av tre år få utgå ett förhöjt driftbidrag av 75 öre för dag och patient ävensom att denna period måtte få räknas för tuberkulosavdelningen i Skellefteå från och med utgången av den period, för vilken det tidigare medgivna högre bidraget utbetalats, samt för centralsanatoriet i Hällnäs och övriga anstalter från och med den 26 juni 1934, dock tidigast från den dag nyinrättad avdelning blivit vederbörligen avsynad och godkänd.

Medicinalstyrelsen har den 14 november 1933 yttrat sig över framställningen. Styrelsen har däri tillstyrkt det begärda höjda driftbidraget till centralsanatoriet i Hällnäs, dock — under hänvisning till vad styrelsen anført i sitt utlåtande rörande framställningen om förhöjt driftbidrag till centralsanatoriet Solliden — allenast för tiden $\frac{26}{100}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935.

Beträffande tuberkulosavdelningen vid lasarettet i Skellefteå har styrelsen — under förmälan att förhöjt bidrag till driften vid nämnda avdelning tillerkänts landstinget för tiden till och med den 30 juni 1933 — hemställt, att begärt förhöjt driftbidrag måtte få utgå för tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{100}$ 1935.

I fråga om villkoren för åtnjutande av de sålunda förordade bidragen har styrelsen hemställt, att — liksom tidigare — föreskrift måtte meddelas, att det sammanlagda driftbidraget icke finge överstiga hälften av vederbörande anstalts verkliga driftkostnader. Däremot har styrelsen icke ansett nödvändigt att nu vid den förordade förlängningen av bidragsrätten bibehålla den i beslutet den 8 juni 1928 meddelade föreskriften, att viss reduktion av det platsantal, för vilket förhöjt statsbidrag finge utgå, skulle äga rum, för den händelse antalet vårdplatser, för vilka förhöjt bidrag icke medgivits, komme att minskas.

Vad härefter angår framställningen om förhöjda driftbidrag för andra anstalter än centralsanatoriet i Hällnäs och avdelningen vid lasarettet i

Skellefteå, har styrelsen — under hänvisning bland annat därtill, att av nuvarande sjukhus inom länet de två sistnämnda vore de enda, som av styrelsen prövats vara fullt kvalificerade — hemställt, att framställningen i denna del icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Medicinalstyrelsen har slutligen meddelat, att därest styrelsens förslag beträffande anstalterna i Hällnäs och Skellefteå bifölles, detta kunde beräknas för nästa budgetår medföra en merutgift av omkring 38,500 kronor för Hällnäs-anstalten och omkring 21,800 kronor för Skellefteåanstalten eller sammanlagt i avrundat tal 60,000 kronor.

Över de tre ifrågavarande framställningarna har vidare *svenska landstingsförbundet* den 25 november 1933 avgivit utlåtande. Däri har förbundet inledningsvis erinrat, hurusom förbundet i tidigare yttranden rörande liknande framställningar påpekat, att av förbundet verkställda utredningar tydligt ådagalagt, att Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län hade svagare ekonomi och större tuberkulosdödlighet än övriga län och att förty bärande motiv föreläge för förhöjda statsbidrag till tuberkulossjukvården i nämnda tre län. Förbundet framhåller härefter, att tuberkulosdödligheten i de tre länen visserligen nedgått under de senaste åren men att i gengäld de ekonomiska förhållandena inom länen avsevärt försämrats.

Till belysande av tuberkulosförhållandena i de tre ifrågavarande länen har landstingsförbundet härefter anfört följande.

Tuberkulosdödligheten hade från perioden 1916—20 till perioden 1926—30 nedgått

- i Jämtlands län från 2.46 ‰ till 1.87 ‰, d. v. s. med 0.59 ‰,
- i Västerbottens län från 2.53 ‰ till 1.91 ‰, d. v. s. med 0.59 ‰ och
- i Norrbottens län från 3.36 ‰ till 2.67 ‰, d. v. s. med 0.69 ‰.

För hela riket hade motsvarande minskning belöpt sig till 0.50 ‰, nämligen från 1.81 ‰ till 1.31 ‰. Men trots att nedgången av tuberkulosdödligheten i de tre nämnda länen varit något starkare än för riket i dess helhet, hade Västerbottens och Norrbottens län alltjämt att uppvisa den ojämförligt högsta tuberkulosdödligheten i riket och Jämtlands län en dylik dödlighet, som betydligt överstege medeltalet för riket. År 1932 hade sålunda tuberkulosdödligheten uppgått

- i Norrbottens län till 2.38 ‰,
- i Västerbottens län till 1.66 ‰ och
- i Jämtlands län till 1.30 ‰.

Motsvarande siffra för riket i dess helhet vore 1.16 ‰.

Antalet dödsfall i tuberkulos i procent av hela antalet döda hade år 1932 utgjort

- i Norrbottens län 19.5 %,
- i Västerbottens län 15.2 % och
- i Jämtlands län 11.5 %.

I hela riket hade procenttalet varit 10.0.

Man syntes vara berättigad antaga, att den konstaterade förbättringen i tuberkulosförhållandena i nämnda län vore att tillskriva den utökning av vårdmöjligheterna, som under senare år där åstadkommits, tack vare stora uppoffringar av respektive landsting och statshjälp i ökad omfattning. Skulle de extra driftbidragen från staten indragas, kunde det tydligen befaras, att en stagnation i den glädjande utvecklingen till det bättre skulle inträda eller till och med en återgång till tidigare svåra förhållanden ske.

Beträffande de tre länens ekonomiska förhållanden har landstingsförbundet härefter uttalat sig på följande sätt.

Enligt en av skatteutjämningsberedningen i dess betänkande del I meddelad tablå var redan år 1929 det totala trycket i landskommunerna av de kommunala skatterna (allmän kommunalskatt, municipalskatt, tingshusmedel, landstingsskatt och vägs katt) högst i Norrbottens län med 17.63 kronor per skattekrona. Därefter följde Västerbottens län med 16.08 kronor och Jämtlands län med 15.85 kronor. Medeltalet för rikets samtliga landskommuner utgjorde 11.94 kronor. Sedan dess hade skattetrycket åtminstone i Norrbottens och Jämtlands län stegrats i en omfattning, vartill motstycke icke torde förefinnas i några andra delar av landet.

Vad särskilt anginge landstingsfinanserna i oförmälda län förtjänade framhållas, att dessa, som redan vid tidpunkten för förbundets tidigare yttranden rörande förevarande spörsmål varit synnerligen ansträngda, under de senaste åren ytterligare och i hög grad försämrats, särskilt i Jämtlands och Norrbottens län, där skatteunderlaget för landstingsskatt nedgått katastrofalt. I Norrbottens län hade sålunda nedgången i det beskattningsbara beloppet utgjort 29.9 % år 1932 och 23.9 % år 1933. För Jämtlands län vore motsvarande siffror respektive 16.0 % och 12.1 %. I Västerbottens län däremot hade minskningen av antalet skattekronor icke varit så framträdande, nämligen 8.0 % år 1932 och allenast 0.2 % år 1933. För samtliga landsting vore motsvarande siffror 7.3 % och 9.8 %. Som en följd av det starkt minskade skatteunderlaget hade Norrbottens och Jämtlands läns landsting under de båda senaste åren sett sig nödsakade att högst avsevärt höja utdebiteringssatsen för landstingsskatt, nämligen Norrbottens läns landsting med 70 öre år 1932 och 90 öre år 1933 samt Jämtlands läns landsting med respektive 65 öre och 25 öre. Västerbottens läns landsting däremot hade kunnat bibehålla samma utdebiteringsprocent som tidigare. År 1933 utgjorde sagda debiteringssatser i Norrbottens län 4 kronor 90 öre, i Jämtlands län 4 kronor och i Västerbottens län 3 kronor 15 öre mot allenast 2 kronor 68 öre i genomsnitt för samtliga landstingsområden.

På grund av den kraftiga tuberkulosdödligheten, de stora avstånden och det svaga skatteunderlaget hade de tre ifrågavarande landstingen måst offra proportionsvis mera för hälso- och sjukvårdens, särskilt tuberkulossjukvårdens, tillgodoseende än de övriga landstingen. En av förbundets byrå upprättad tablå angående landstingens nettoanslag för år 1933 till hälso- och sjukvård samt till tuberkulossjukvård utvisade sålunda, dels att nettoanslaget till hälso- och sjukvård per skattekrona utgjorde i Norrbottens län 2 kronor 39 öre, i Västerbottens län 1 krona 80 öre och i Jämtlands län 1 krona 55 öre mot 1 krona 27 öre för samtliga landsting, dels att nettoanslaget till tuberkulossjukvård per skattekrona utgjorde i Jämtlands län 45 öre, i Norrbottens län 41 öre och i Västerbottens län 22 öre mot 18 öre för samtliga landsting.

Under hänvisning till de sålunda lämnade uppgifterna framhåller landstingsförbundet, att en förhöjning av de statliga driftbidragen till tuberkulossjukvårdsanstalterna i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län nu liksom tidigare motiverades och nödvändiggjordes såväl av tuberkulosförhållandena i nämnda län som ock av vederbörande landstings svaga ekonomiska ställning och dryga utgifter för hälsovårdens bekämpande samt uttalar, att det anförda i alldeles särskilt hög grad gällde beträffande Norrbottens län.

Förbundet har vidare i en tablå sammanställt vissa uppgifter i syfte att belysa, i vad mån de framställda kraven på förhöjda driftbidrag kunde anses berättigade. Denna tablå har följande utseende.

	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottnens län
Förefintliga vårdplatser för tuberkulösa	273	407	467
Därav A-platser ¹⁾	183	272	345
" B-platser ²⁾	90	135	122
Antal platser, för vilka förhöjt statsbidrag begäres	183	407	467
Därav A-platser	183	272	345
" B-platser	—	135	122
Storleken av den begärda förhöjningen			
för A-plats, öre per vård dag	50	75	80
" B-plats, " " "	—	75	50
Tuberkulosdödlighet år 1932, ‰	1.30	1.66	2.38
Totala kommunala skattetrycket år 1929, kronor			
per skattekrona	15.85	16.08	17.63
Landstingsskatt 1933, öre per skattekrona	400	315	490
Landstingets nettoanslag för tuberkulossjukvård			
för år 1933, öre per skattekrona	45	22	41
Landstingets nettoanslag för hälso- och sjukvård			
för år 1933, öre per skattekrona	155	180	239

¹⁾ A-platser = platser å tuberkulosjukhus.

²⁾ B-platser = " " tuberkulosjukstugor och å tuberkulosavdelningar vid lasarett och sjukstugor.

I anslutning till denna tablå har förbundet anfört följande.

Såsom av tablå framginge, skulle de ifrågasatta extra driftbidragen i Norrbottens och Västerbottens län avse samtliga landstingen tillhöriga vårdplatser för tuberkulösa, såväl A-platser (å tuberkulosjukhus) som B-platser (å övriga tuberkulosanstalter) men i Jämtlands län allenast platserna å centralsanatoriet, sålunda A-platser. Tidigare hade de beviljade extra statliga driftbidragen i regel varit begränsade till A-platser. Med hänsyn till rådande exceptionellt svåra ekonomiska förhållanden ansåge sig emellertid förbundet nu böra förord, att de förhöjda bidragen, i enlighet med vad som begärts, finge avse jämväl B-platserna i Västerbottens och Norrbottens län, och detta så mycket mera, som statens sjukvårdskommitté syntes komma att förord, att förefintligt behov av ytterligare vårdplatser för tuberkulösa borde tillgodoses just genom B-platser. Förbundet ville därvid direkt framhålla, att dylikt förhöjt bidrag torde vara motiverat även vad anginge B-platserna i Jämtlands län.

I fråga om förhöjningarnas storlek förefölle det av tablå, som om de begärda beloppen skulle i stort sett vara väl avvägda vad anginge A-platserna. Rent principiellt sett borde den absoluta förhöjningen i fråga om B-platserna vara lägre än i fråga om A-platserna, eftersom ju det ordinarie statsbidraget i fråga om B-platserna vore lägre än i fråga om A-platserna. Detta förhållande hade beaktats av Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott, i det att den begärda förhöjningen för B-platserna med 30 öre understeg den för A-platserna. Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott däremot hade begärt samma förhöjning, 75 öre, för B-platserna som för A-platserna. Ett bifall därtill skulle medföra, att förhöjningen för B-platserna i Västerbottens län skulle överstiga motsvarande förhöjning för B-platserna i Norrbottens län. Emellertid motiverade såväl tuberkulosfrekvensen som landstingens ekonomiska ställning ett motsatt förhållande. Då det väl icke kunde förväntas, att högre driftbidrag till B-platserna i Norrbottens län beviljades än vad av förvaltningsutskottet begärts, torde det ifrågasatta bidraget till B-platserna i Västerbottens län lämpligen böra underkastas viss reduktion.

Efter erinran, att förbundet i ett den 16 november 1932 över då föreliggande likartade framställningar avgivet yttrande föreslagit, att extra driftbidrag med hänsyn till väntade förslag av skatteutjämningsberedningen och statens sjukvårdskommitté borde få provisorisk karaktär och blott beviljas för ett år, har förbundet slutligen uttalat, att enligt dess mening även nu ifrågavarande förhöjda bidrag borde beviljas blott för en tid av ett år.

En reservant inom förbundets styrelse — herr Anderson i Råstock — har anmält, att han icke ansett sig kunna tillstyrka förhöjda statsbidrag till driften av tuberkulosanstalterna i Västerbottens län.

I likhet med medicinalstyrelsen och svenska landstingsförbundet vill jag framhålla, att innan ställning kan tagas till den förut berörda i samband med skatteutjämningsberedningens och statens sjukvårdskommittés arbete uppkomna frågan, huruvida förevarande särskilda driftbidrag alltjämt skola utgå, de åtgärder, som i anledning av nu ifrågavarande framställningar för närvarande må befinnas ändamålsenliga, lära böra erhålla en provisorisk karaktär. I de fall, där jag i det följande tillstyrker förhöjda driftbidrag, kommer jag därför att föreslå, att desamma bestämmas allenast för en kort tidsperiod.

Vad till en början beträffar framställningen från förvaltningsutskottet i *Jämtlands län* torde samma omständigheter, som i fjol lågo till grund för medgivandet av förhöjt statsbidrag för driften vid centralsanatoriet Solliden för tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{100}$ 1934, främst landstingets svaga ekonomi, böra föranleda, att förhöjt dylikt bidrag får utgå jämväl för tiden $\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935. I fråga om bidragets storlek torde få gälla vad som föreskrivits i omförmälda beslut den 19 maj 1933.

Vidkommande den av förvaltningsutskottet i *Norrbottens län* gjorda framställningen utvisar det föregående, att den rätt till förhöjt statsbidrag för driften vid centralsanatoriet i Sandträsk, som tillerkänts länets landsting, upphör den 4 december 1934. Då det med hänsyn till landstingets svåra ekonomiska ställning skulle för detsamma innebära en kännbar inkomstminskning, om landstinget nu ginge miste om bidraget, anser jag mig böra tillstyrka förhöjt bidrag för driften vid sanatoriet även för tid efter nämnda dag. I enlighet med vad jag nyss anfört får jag dock förorda, att det förhöjda driftbidraget begränsas att utgå för tiden $\frac{6}{12}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935. På sätt i den gjorda framställningen yrkats läres bidraget böra bestämmas till 80 öre per dag och patient. För åtnjutande av bidraget torde böra gälla samma villkor och bestämmelser som med avseende å det nu utgående bidraget. Dock synes den nuvarande föreskriften om reduktion i antalet till högre statsbidrag berättigade vårdplatser vid centralsanatoriet i händelse av minskning av antalet sjukplatser vid det äldre tuberkulosjukhuset i Sandträsk på grund av den ställning, jag enligt vad strax skall nämnas intager till förvaltningsutskottets hemställan om rätt till förhöjt driftbidrag jämväl för sistnämnda platser, böra bortfalla.

Beträffande omförmälda hemställan, avseende 57 vårdplatser, får jag erinra, att jag i 1933 års statsverksproposition (V s. 167) uttalade mig mot extra driftbidrag för nämnda vårdplatser. Detta hade sin grund däri, att sjukhusets lokaler

Departements-
chefen.

icke kunde anses likvärdiga med motsvarande lokaler i centralsanatoriet. Då emellertid det äldre sjukhuset drives gemensamt med det därintill belägna centralsanatoriet och den vård, som beredes de sjuka vid det förra sjukhuset, torde kunna anses vara — om också ej helt likställd med vården vid det senare sjukhuset — så dock av fullt kvalificerad art, synas större betänkligheter ej böra möta mot att högre bidrag medgives även för driften av det äldre sjukhuset. Med hänsyn härtill och i betraktande av den ytterligare försämring, landstingets ekonomi sedan i fjol undergått, tillstyrker jag nu förhöjt driftbidrag även för ifrågavarande 57 vårdplatser. Bidraget torde liksom bidraget för centralsanatoriet böra få utgå för tiden $\frac{5}{12}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935 samt bestämmas till 80 öre per dag och patient. Jämväl i övrigt torde beträffande bidraget böra i tillämpliga delar gälla samma bestämmelser som i fråga om bidraget till centralsanatoriet.

Däremot anser jag mig icke kunna förorda framställningen, i vad den avser förhöjt statsbidrag för de 122 vårdplatserna vid landstingets övriga tuberkulos-sjukvårdsanstalter. Här avsedda anstalter kunna nämligen icke anses vara av den kvalificerade beskaffenhet, som hittills städse utgjort en förutsättning för högre driftbidrag än det normala.

Av liknande skäl, som förut anförts beträffande framställningarna från Jämtlands och Norrbottens län, får jag vidare förorda, att landstinget i *Västerbottens län* icke helt må fränkännas det ekonomiska stöd, som detsamma under flera år erhållit i form av förhöjt statsbidrag till driften av centralsanatoriet i Hällnäs och tuberkulosavdelningen vid länslasarettet i Skellefteå. I fråga om Hällnäsanstalten, där det hittills medgivna förhöjda bidraget utgår till och med den 25 juni 1934, får jag därför förorda en förlängning av bidragsrätten till att omfatta tiden $\frac{26}{100}$ 1934— $\frac{30}{100}$ 1935. Beträffande Skellefteåanstalten, där rätten till högre driftbidrag redan upphörde med utgången av budgetåret 1932/1933, tillstyrker jag, att förhöjt bidrag måtte medgivas för tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{100}$ 1935, alltså delvis även för redan förfluten tid. Då anledning icke synes föreligga att bestämma det extra driftbidraget för ifrågavarande anstalter till högre belopp än det, som i det föregående förordats för centralsanatoriet i Jämtlands län, får jag emellertid föreslå, att det extra bidraget för anstalterna vid Hällnäs och i Skellefteå bestämmas till 50 öre för dag och patient. Beträffande villkoren för bidragens åtnjutande ansluter jag mig till alla delar till medicinalstyrelsens förslag.

Den av Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott gjorda framställningen om extra statsbidrag till driften av andra tuberkulossjukvårdsanstalter än de förut omförmälda finner jag mig icke kunna biträda. Såsom skäl härför vill jag främst åberopa den av medicinalstyrelsen framhållna omständigheten, att — fränsett Hällnäs- och Skellefteåanstalterna — icke någon av landstingets nuvarande anstalter prövats vara beträffande anordningar för specialiserad sjukvård och diagnostik fullt kvalificerad. Det är ock att märka, att landstinget ännu icke helt utnyttjat de möjligheter till förhöjda driftbidrag, som det erhållit genom förenämnda beslut den 8 juni 1928 och 27 november 1931, samt att landstinget därför utan särskilt medgivande kan bli berättigat att under

stadgade förutsättningar i viss omfattning uppbära extra driftbidrag utöver de nu förordade.

Jag anhåller härefter att få övergå till frågan om *medelsbehovet till bidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalterna* för nästa budgetår. Såsom förut angivits, har medicinalstyrelsen uppskattat detta behov till 4,445,651 kronor. Då jag icke har något att erinra häremot, anser jag uppskattningen av medelsbehovet böra ske med utgångspunkt från 4,445,000 kronor. Härtill torde böra läggas de merkostnader, som uppkomma vid bifall till mina i det föregående framställda förslag. Dessa merkostnader kunna för budgetåret 1934/1935 i avrundade tal uppskattas för centralsanatoriet Solliden i Jämtlands län till 15,000 kronor, för centralsanatoriet i Sandträsk och det äldre tuberkulossjukhuset därstädes i Norrbottens län till 7,000 kronor samt för sjukvårdsanstalterna i Hällnäs och Skellefteå i Västerbottens län till 40,000 kronor.

I enlighet med dessa beräkningar skulle anslaget behöva upptagas till (4,445,000 + 15,000 + 7,000 + 40,000) 4,507,000 kronor eller i avrundat tal 4,500,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. höja det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter*, nu 4,450,000 kronor, med 50,000 kronor till kronor 4,500,000;

II. medgiva, att Kungl. Maj:t må — utan hinder av gällande bestämmelser angående statsbidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter — bevilja

1) *Jämtlands läns landsting* för tiden från och med den 1 juli 1934 till och med den 30 juni 1935 statsbidrag till driftkostnaderna vid centralsanatoriet Solliden med ett belopp för dag och patient, som med 50 öre överstiger det till tuberkulossjukhus i allmänhet utgående statsbidraget, dock med den inskränkning att det sammanlagda statsbidraget icke må överstiga hälften av sanatoriets enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader;

2) *Norrbottens läns landsting* för tiden från och med den 5 december 1934 till och med den 30 juni 1935 statsbidrag till driftkostnaderna för högst 288 vårdplatser vid centralsanatoriet i Sandträsk och för högst 57 vårdplatser vid det äldre tuberkulossjukhuset i Sandträsk med ett belopp för dag och patient, som med 80 öre överstiger det till tuberkulossjukhus i allmänhet utgående statsbidraget;

3) *Västerbottens läns landsting* statsbidrag till driftkostnaderna för högst 272 vårdplatser vid centralsanatoriet i Hällnäs för tiden från och med den 26 juni 1934 till och med den 30 juni

1935 och för högst 53 vårdplatser vid tuberkulosavdelningen vid lasarettet i Skellefteå för tiden från och med den 1 juli 1933 till och med den 30 juni 1935, allt med ett belopp för dag och patient, som med 50 öre överstiger det till tuberkulossjukvårdsanstalt av motsvarande slag i allmänhet utgående statsbidraget, dock med den inskränkning att det för centralsanatoriet eller tuberkulosavdelningen utgående sammanlagda statsbidraget icke må överstiga hälften av sanatoriets respektive avdelningens enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnader;

III. föreskriva, att för åtnjutande av de under II angivna bidragen i övrigt skola i tillämpliga delar gälla de allmänna bestämmelserna beträffande statsbidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter ävensom de särskilda föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t meddelas.

[56.] 27. **Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	65,000	71,346
1931/1932	65,000	58,807
1932/1933	65,000	61,895
1933/1934	60,000	—
1934/1935 (förslag)	55,000	—

[Kungörelse den 11 april 1924 (nr 152), ändrad genom kungörelse nr 140/1932.]

För att statsbidrag må åtnjutas, kräves medellöshet eller ställning av mindre bemedlad. Såvitt angår resa å järnväg utgår statsbidrag med belopp motsvarande avgift för plats i tredje klassens vagn jämte plats i tredje klassens sovrvagn, där sådan plats nattetid begagnas. Resebidragen förskjutas av anstalterna, som sedermera erhålla gottgörelse därför av statsmedel.

Genom 1932 års kungörelse, som trätt i kraft den 1 juli 1932, hava införts vissa bestämmelser i syfte att strängare än förut begränsa statsbidragen till att omfatta enbart medellösa och mindre bemedlade personer. Vidare har den förändringen vidtagits, att prövningen av ansökningarna från anstalterna om gottgörelse för förskjutna resebidrag överflyttats från statskontoret till medicinalstyrelsen. Medan statsbidragen tidigare utbetalades halvårsvis i efterskott, sker utbetalningen numera kvartalsvis i efterskott.

I de bestämmelser, som sålunda gälla, har *svenska västkustsanatoriernas samorganisation* hemställt om viss ändring. Samorganisationen har därvid till en början anfört följande.

En ganska stor del av de patienter, som intoges å kustsanatorierna, vore nödsakade att företaga resan dit i sjukvagn. För plats i dylik vagn måste erläggas avgift motsvarande tre tredjeklassbiljetter, varvid dock ingen särskild biljett behövde lösas för medföljande vårdare. Efter vilka grunder resebidrag i dylika fall finge utgå, funnes icke särskilt angivet. Direktionerna för kust-

sanatorierna hade emellertid utgått från att bestämmelsernas innebörd varit, att personer i den ekonomiska ställning, att resebidrag bort tillerkännas dem, skulle vara berättigade till gottgörelse för resekostnad, oavsett om deras tillstånd medgäve dem att färdas sittande i vanlig vagnsavdelning eller de måste transporteras i sjukvagn.

Samorganisationen meddelar därefter, att denna uppfattning delats av statskontoret men att medicinalstyrelsen, som från och med den 1 juli 1932 vore den i ämnet beslutande myndigheten, hyste motsatt uppfattning. Vidare anför samorganisationen.

Enligt samorganisationens åsikt syntes skäligheten kräva, att staten ersatte även kostnaderna för sjukvagn. Det syntes nämligen obilligt, att den, som drabbats av hårdare sjukdom, skulle i ekonomiskt avseende försättas i mindre gynnsam belägenhet än den, vars sjukdom vore av lindrigare beskaffenhet. Det borde därvid beaktas, att sjukvagn icke finge användas, med mindre den resande företedde av läkare utfärdat intyg, att resan måste företagas i dylik vagn.

Under åberopande av det anförda har samorganisationen hemställt, att därest den av medicinalstyrelsen företrädde tolkningen av ifrågavarande bestämmelser befundes vara riktig, bestämmelserna måtte ändras därhän, att ersättning komme att utgå jämväl för sjukvagn.

Till belysande av den ekonomiska innebörden av föreliggande spörsmål har samorganisationen till sist meddelat, att under kalenderåret 1931 något över 7 % av statens utgifter för ifrågavarande resebidrag utgjorts av merkostnader, som uppkommit på grund av att sjukvagn anlåtats.

Över framställningen har *medicinalstyrelsen* den 6 juni 1933 avgivit utlåtande. Styrelsen har däri lämnat en närmare motivering för sin uppfattning, att ersättning för resa i sjukvagn icke vore medgiven vare sig i författningen rörande resor till kustsanatorierna eller enligt de därmed likartade bestämmelserna om bidrag till resor för patienter till radiumhemmet och till vanförelanstalterna. Styrelsen har emellertid framhållit, att vid såväl kustsanatorier som radiumanstalter emellanåt torde förekomma behandling av patienter, för vilka resa i sjukvagn måste anses behövlig. Då det finge anses befogat, att de kostnader för resa i sjukvagn, som åsamkades dessa patienter, helt ersattes av statsverket, har styrelsen tillstyrkt sådan ändring i gällande bestämmelser, att vid resor till kustsanatorier och till radiumanstalter bidrag måtte få utgå även för avgift i sjukvagn, där resa i dylik vagn enligt läkares beprövande funnes vara behövlig. Vad angår patienter vid vanförelanstalterna har styrelsen ansett behov av plats i sjukvagn för dessa patienter förekomma allenast i så sällsynta undantagsfall, att en motsvarande ändring av bestämmelserna om bidrag till resor för dem knappast kunde anses påkallad.

Statskontoret har avgivit yttrande i ämnet den 7 juli 1933. Statskontoret framlägger däri skälen för sin tolkning av bestämmelserna ifråga men förklarar sig icke hava något att erinra mot den av medicinalstyrelsen föreslagna författningsändringen.

Vad angår tolkningen av gällande bestämmelser om statsbidrag för resa till och från kustsanatorierna anser jag mig icke här böra göra något uttalande.

Departements-
chefen.

Enligt min uppfattning tala emellertid starka billighetsskäl för att bidrag av statsmedel utgår även för avgift i sjukvagn i de fall, där läkare intygat, att resa i sådan vagn varit av omständigheterna påkallad. Därest riksdagen icke uttalar någon erinran mot denna ståndpunkt, torde en uttrycklig bestämmelse i förevarande avseende böra intagas i författningen rörande bidrag till resor för patienter vid kustsanatorierna. Motsvarande föreskrift lärers ock för sådant fall böra meddelas i kungörelsen angående statsbidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling. Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen i ämnet anfört, torde däremot denna fråga sakna betydelse för patienter vid vanförestalerna.

Medelsbehovet för nästa budgetår synes mig närmast kunna uppskattas med ledning av nettoutgifterna för budgetåret 1932/1933, därvid dock är att märka, att övergången till de år 1932 beslutade nya utbetalningsföreskrifterna medfört, att anslaget för sistnämnda budgetår belastats med utgifter för fem kvartal. På grund härav skulle vid oförändrad tillämpning av nu gällande bidragsgrunder utgifterna för kommande budgetår knappast behöva uppskattas till högre belopp än omkring 50,000 kronor. Vid utbetalning av ersättning för resor i sjukvagn uppkommer emellertid en ökad utgift, som förslagsvis kan uppskattas till omkring 4,000 kronor. Anslaget synes därför för budgetåret 1934/1935 kunna beräknas till i runt tal 55,000 kronor.

Under återopande av det sålunda anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna*, nu 60,000 kronor, med 5,000 kronor till kronor 55,000.

[57.] 28. **Folksanatorierna** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	100,000	100,000
1933/1934	50,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	50,000	—

I skrivelse den 6 september 1933 har *överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* — den fond varifrån medel erhållits för folksanatoriernas inrättande — gjort framställning om anvisande av medel för nästa budgetår till upprätthållande av verksamheten vid dessa sanatorier. Överstyrelsen har däri till en början framhållit följande.

Av föreliggande räkenskaper för budgetåret 1932/1933 — då statsanslaget utgjorde 100,000 kronor — framginge, att en behållning av omkring 58,600 kronor uppstått. Även under närmast förut förflutna budgetår hade överskott av växlande belopp förelegat. Dessa överskott vore dock icke rätteligen att betrakta som egentliga överskott, utan angäve endast den del av för sanatoriernas drift tillgängliga medel, som vore disponibel för vissa nödvändiga reparationer och nyanskaffningar, vilka överstyrelsen icke ansett sig böra upptaga till prövning, förrän det disponibla beloppet blivit känt.

Enligt gällande bestämmelser överfördes vid budgetårets slut föreliggande

överskottsmedel till »reserverade medels» konto. Dessa medel kunde sedermera allenast efter Kungl. Maj:ts prövning och medgivande av överstyrelsen användas för något jubileumsfondens ändamål.

Överstyrelsen har därefter lämnat följande approximativa beräkning rörande jubileumsfondens inkomster och utgifter under budgetåret 1933/1934, grundad bland annat på de för samma tid fastställda staterna för de särskilda sanatorierna.

Inkomster.

Statsbidrag	50,000:—		
Saldo av räntor	105,000:—		
Inkomster vid Hålahult	171,050:—		
» » Österåsen	216,100:—		
» » Hessleby	209,000:—		
» » Spenshult	189,900:—	786,050:—	941,050:—

Utgifter.

Utgifter vid Hålahult	202,922:—		
» » Österåsen	273,400:—		
» » Hessleby	226,746:—		
» » Spenshult	237,357:12	940,425:12	
Centrala omkostnader	30,000:—		
Avsättning till pensionsfond	8,000:—		
Oförutsedda utgifter	15,000:—	993,425:12	
Beräknad brist (utan avskrivningar)		52,375:12	

Rörande denna beräkning har överstyrelsen vidare anfört följande.

Den allra största sparsamhet hade iakttagits vid uppgörandet av de särskilda sanatoriernas stater. — »Oförutsedda utgifter» hade upptagits till ett belopp av allenast 15,000 kronor i stället för tidigare 50,000 kronor. Även om sammanlagda summan av de utgifter, som utöver de för räkenskapsåret fastställda staterna kunde bli beslutade, skulle kunna begränsas till 15,000 kronor, gäve de approximativa beräkningarna vid handen, att innevarande budgetårs inkomster komme — utan att avskrivningar å sanatorieanläggningarnas värden torde kunna ifrågasättas — att uppvisa en brist av icke mindre än omkring 50,000 kronor.

Huruvida de gjorda beräkningarna beträffande inkomsterna av sjukvårdsavgifter skulle komma att motsvara verkliga förhållandena, vore omöjligt att förutsäga, men dessvärre föreläge anledningar att befara, att dessa inkomster bleve avsevärt lägre än de beräknade.

Under återopande av det anförda har överstyrelsen hemställt om statsbidrag för nästa budgetår med belopp, som överstyrelsen ansett sig nödsakad anhålla måtte bestämmas till 100,000 kronor.

Till följd av remiss har *medicinalstyrelsen* den 22 september 1933 avgivit utlåtande i ärendet. Styrelsen har däri bland annat hänvisat till att jubileumsfondens räkenskaper för budgetåret 1932/1933 utvisat en behållning av omkring 58,600 kronor, då enligt överstyrelsens beräkning en brist å 38,708 kronor 75 öre skulle hava varit att emotse. Styrelsen har vidare erinrat om behandlingen i fjolårets statsverksproposition av förevarande anslag. Där uttalades (V s. 178), att för upprätthållande av folksanatoriernas drift icke syntes erfordras så stort bidrag av statsmedel, som för ändamålet beviljats för budget-

åren 1931/1932 och 1932/1933 eller 150,000 respektive 100,000 kronor, samt att kostnaden för större byggnadsarbeten — för vilka s. k. överskottsmedel tagits i anspråk — icke lämpligen borde bestridas med driftmedel. I följd härav tillstyrktes framställt förslag om anslaget nedläggning till 50,000 kronor. Med hänsyn till detta uttalande och under framhållande, att styrelsen tillstyrkt av Eds kommun gjord ansökan om utförande såsom beredskapsarbete vid Österåsens sanatorium av vissa nybyggnads-, ändrings- och reparationsarbeten för en kostnad av 167,440 kronor, har styrelsen hemställt om beviljande för nästkommande budgetår av ett anslag för ändamålet av 50,000 kronor.

Omförmälda ansökan av Eds kommun är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Nämnas må slutligen, att enligt revisionsberättelsen rörande jubileumsfondens räkenskaper för budgetåret 1932/1933 de reserverade medlen den 30 juni 1933 uppgått till något mer än 125,000 kronor. Överstyrelsen har i sin förut berörda skrivelse meddelat, att överstyrelsen hade under övervägande att hos Kungl. Maj:t göra framställning om att få använda reserverade medel för de mest trängande behoven av istandsättnings- och ombyggnadsarbeten vid vissa av sanatorierna.

Departements-
chefen.

Överstyrelsens räkenskaper för budgetåret 1932/1933 utvisa, att även om statsbidraget för nämnda år icke uppgått till högre belopp än det för innevarande budgetår beviljade, ett överskott, låt vara obetydligt, likväl skulle hava uppkommit. Den ytterligare erfarenhet, som nu föreligger, torde således närmast tala för riktigheten av den ståndpunkt jag intog i fjol, då jag på sätt nyss erinrades uttalade mig för ett till 50,000 kronor nedsatt statsbidrag. Att den nu framlagda approximativa beräkningen av inkomster och utgifter för innevarande budgetår med ett statsbidrag å 50,000 kronor utvisar en brist å 52,375 kronor torde icke i och för sig böra föranleda ett frånträdande av berörda ståndpunkt, helst som motsvarande kalkyler under tidigare år företett ej obetydliga avvikelser från de verkliga inkomsterna och utgifterna, i det att ganska avsevärda överskott uppkommit, då brist beräknats. Jag anser mig således icke kunna tillstyrka överstyrelsens anhållan om förhöjt statsbidrag utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *folksanatorierna* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 50,000.

[58.] 29. **Understödjande av dispensärverksamhet** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	480,000	440,331
1933/1934	480,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	450,000	—

[Kungörelse den 8 maj 1925 (nr 329), ändrad genom kungörelse nr 84/1929.]

Enligt gällande bestämmelser kan statsbidrag under vissa förutsättningar tilldelas upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka, s. k. dispensär. Statsbidrag till dispensär må avse allenast utgifter för läkar- och sjuk-

sköterskearvoden, resor i dispensärens tjänst, hyra för och underhåll av dispensärlokal, expedition samt inköp av nödvändiga sjukvårdsartiklar ävensom organiserad barnavård. Av dispensärens utgifter för sålunda angivna ändamål utgår statsbidrag med högst en fjärdedel. Bidraget beviljas i efterskott för kalenderår av medicinalstyrelsen och utbetalas av styrelsen.

I skrivelse den 26 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/1935. Därvid har styrelsen upplyst, att styrelsen medgivit statsbidrag till understödjande av den under kalenderåret 1932 bedrivna dispensärverksamheten enligt följande grunder.

Rikets län hade indelats i tre grupper i enlighet med en av nationalföreningen mot tuberkulos uppgjord plan.

Första gruppen omfattade

Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro och Västmanlands län.

Andra gruppen omfattade

Kalmar, Gotlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län.

Tredje gruppen omfattade

Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

För dispensärernas utgifter hade statsbidrag utbetalats med 20 % för dispensärer inom första gruppens län, med 22 % för dispensärer inom andra gruppens län och med 25 % för dispensärer inom tredje gruppens län, dock med följande begränsningar:

1) vid beviljande av statsbidrag till dispensärläkares arvode hade arvodet beräknats dels till högst 100 kronor för det första 10,000-talet invånare i dispensärdistriktet med tillägg av 10 kronor för varje påbörjat ytterligare 1,000-tal invånare, dels till högst 5 kronor för varje under året av dispensärläkaren utförd undersökning, och hade vidare iakttagits, att bidraget icke finge överstiga 500 kronor;

2) å arvode till dispensärsköterska hade statsbidrag utgått med högst 600 kronor för såväl kontant lön som förmåner av fri bostad, värme och lyse;

3) å arvoden till befattningshavare vid centralt organ — dylikt organ hade ledningen av flera till statsbidrag berättigade dispensärers verksamhet — hade statsbidrag utbetalats med högst 500 kronor för varje landstingsområde;

4) å driftkostnader vid barnhem och sommarkolonier hade statsbidrag utgått med högst 42,5 respektive 25 öre per underhållsdag, med undantag för sommarkolonier inom tredje gruppens län, till vilka bidrag utgått oavkortat med en fjärdedel av kostnaderna.

Styrelsen har därefter anfört, att om styrelsen jämväl för budgetåret 1934/1935 tillämpade här omförmälda grunder, torde anslaget, ehuru dispensärverksamheten fortfarande vore stadd i utveckling, kunna beräknas till 450,000 kronor. Med anledning härav har styrelsen hemställt, att anslaget måtte upptagas till nämnda belopp.

Förslag till ändrad organisation av dispensärväsendet har framlagts i ett betänkande rörande riktlinjerna för tuberkulossjukvården i riket, som den 12 april 1929 avgavs av särskilda av nationalföreningen mot tuberkulos tillkallade sakkunniga. Den 24 maj 1929 anbefalldes medicinalstyrelsen att inkomma med

Departements-
chefen.

yttrande och förslag i anledning av betänkandet. Såvitt angår dispensärsköterskorna har styrelsen sedermera föreslagit en viss förändring. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 maj 1933 har styrelsen nämligen framlagt förslag till omorganisation av distriktssjukvården och därvid förordat ett sammanförande, i den mån så lämpligen kan ske, hos en och samma sköterskegrupp av de åligganden, som nu tillkomma dispensär- och distriktssköterskor. Sedan förslaget remitterats till bostadsutredningen för landsbygden för att tagas i övervägande av utredningen vid fullgörandet av dess uppdrag, har utredningen i sitt den 15 december 1933 avgivna betänkande (statens offentliga utredningar 1933: 37) upptagit ämnet till behandling. Vad beträffar dispensärverksamheten i övrigt har jag inhämtat, att utarbetande av förslag härutinnan pågår inom styrelsen och att meningen är, att förslaget skall framläggas, efter det statens sjukvårdskommitté avgivit sitt betänkande.

Innan yttranden avgivits över förslaget angående omorganisation av distrikts-sjukvården, är jag icke i tillfälle att taga ställning till detsamma. Jag utgår således från att dispensärverksamheten skall bedrivas såsom hittills under nästa budgetår. Emot medicinalstyrelsens under denna förutsättning uppgjorda beräkning av medelsbehovet har jag icke något att invända och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *understödjande av dispensärverksamhet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av .. kronor 450,000.

30. **Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 50,000.

31. **Radiumhemmets i Stockholm poliklinik, oförändrat ordinarie anslag** kronor 15,000.

[59.] 32. **Radiumhemmets i Stockholm klinik** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	45,000	51,242
1933/1934.....	45,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	50,000	—

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 maj 1927 utgår bidrag till upprätthållande av verksamheten vid radiumhemmets klinik med 2 kronor 50 öre om dagen för varje å kliniken vårdad person.

Med hänsyn till senaste belastningssiffra och då någon minskad beläggning å hemmet icke torde vara att förvänta för nästa budgetår, synes mig anslaget böra höjas, förslagsvis till 50,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till *radiumhemmets i Stockholm klinik*, nu 45,000 kronor, med 5,000 kronor till kronor 50,000.

33. Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931.....	80,000	100,554
1931/1932.....	80,000	113,586
1932/1933.....	100,000	111,540
1933/1934.....	110,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	110,000	—

[Kungörelse den 20 juni 1930 (nr 233), ändrad genom kungörelse nr 142/1932.]

Vid punkten angående bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna har jag uttalat mig för upptagande i författningen angående bidrag till resor för patienter vid anstalter för radiumbehandling av en uttrycklig bestämmelse därom, att bidrag av statsmedel skall kunna utgå för avgift i sjukvagn i de fall, där läkare intygat, att resa i sådan vagn varit av omständigheterna påkallad. Enligt vad jag inhämtat kunna statsbidragen till dessa patienters resor i sjukvagn icke väntas medföra en sådan ökad belastning av förevarande anslag, att detsamma fördenskull behöver höjas. Ej heller eljest torde något förhållande föreligga av beskaffenhet att föranleda ändrad beräkning av anslaget för nästkommande budgetår.

I riksstaten för budgetåret 1934/1935 torde därför det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling* upptagas med *oförändrat belopp* kronor 110,000.

[60.] **34. Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	700,000	360,309
1933/1934.....	220,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	200,000	—

[Kungörelse den 7 september 1920 (nr 667), ändrad genom kungörelse nr 257/1927.]

I skrivelser den 18 september och den 23 oktober 1933 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande anslagsberäkningen för budgetåret 1934/1935.

Med ledning av uppgifter, inhämtade från landstingens epideminämnder ävensom från hälsovårdsnämnderna i de städer, som utgöra egna epidemidistrikt, har styrelsen i sistnämnda skrivelse beräknat anslagsbehovet till 250,000 kronor.

Efter samråd med statens sjukvårdskommitté rörande vilka av landsting och städer planerade sjukhusbyggen som böra komma i åtnjutande av byggnadsbidrag förordar jag, att det av medicinalstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet nedsättes till 200,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chofen.

att till *bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 200,000.

[61.] 35. **Bidrag till driften av epidemisjukhus** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	800,000	696,064
1933/1934	700,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	700,000	—

[Kungörelse den 7 september 1920 (nr 668).]

Statsbidrag utgår med 2 kronor för dag och patient, dock icke för flera sjukplatser för dag än som av medicinalstyrelsen fastställts såsom motsvarande normal beläggning av sjukhuset. Statsbidraget utbetalas halvårsvis i efterskott.

I skrivelse den 18 september 1933 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/1935.

Till belysande av medelsbehovet för nämnda budgetår har styrelsen hänvisat till följande sammanställning.

V å r d t i d	Antal sjukhus i verksamhet	Antal vård dagar	Statsbidrag kronor
Senare halvåret 1932	108	183,609	367.218
Förra halvåret 1933	104	198.420	396.840
Summa kronor			764,058

Under förutsättning att epidemisjukhusens beläggning under kalenderåret 1934, för vilket år statsbidrag skulle utbetalas under budgetåret 1934/1935, komme att i huvudsak bliva densamma som under senare halvåret 1932 och förra halvåret 1933, har styrelsen uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 765,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till belastningssiffran för budgetåret 1932/1933 torde det icke vara nödvändigt att för närvarande företaga någon höjning av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *bidrag till driften av epidemisjukhus* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av .. kronor 700,000.

[62.] 36. **Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	750,000	769,447
1932/1933	615,000	752,662
1933/1934	885,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	800,000	—

[Kungörelse den 27 juni 1927 (nr 246), ändrad genom kungörelse nr 103/1931.]

Med vissa inskränkningar utgår statsbidrag med 90 öre för dag och patient och utbetalas halvårsvis i efterskott.

I skrivelse den 6 juli 1933 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande

av medel till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/1935. Vid uppskattningen av medelsbehovet har styrelsen utgått från att statsbidrag borde beräknas för samma antal vårdplatser som det, för vilket styrelsen medgivit, att statsbidrag i mån av vårdplatsernas beläggning finge utgå för år 1933, eller 3,041. Vidare har styrelsen förutsatt, att statsbidrag kunde komma att begäras dels för platserna vid de nya hem, beträffande vilka statsbidrag till uppförande eller inrättande beviljats, eller för 88 platser, dels ock för ungefär halva antalet platser vid de hem, i fråga om vilka styrelsen hos Kungl. Maj:t tillstyrkt ansökningar om byggnadsbidrag, eller för omkring 160 platser. Med ledning av det sålunda erhållna sammanlagda platsantalet har styrelsen beräknat driftbidraget till 1,080,576 kronor. Styrelsen har emellertid framhållit, att denna siffra vore en maximisiffra, enär samtliga platser icke kunde väntas vara belagda hela året. För budgetåret 1932/1933 hade motsvarande maximisiffra varit 1,001,705 kronor, men belastningen hade utgjort blott 752,662 kronor. Antoges belastningen för budgetåret 1934/1935 stå i enahanda förhållande till maximisiffran för samma år, skulle anslagsbehovet kunna uppskattas till omkring 810,000 kronor. På grund härav har styrelsen hemställt om ett anslag å detta belopp.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet synes mig kunna godtagas, dock torde det föreslagna anslagsbeloppet kunna avrundas nedåt till 800,000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 800,000.

Vanförestalter.

37. **Kliniker vid vanförestalter, oförändrat ordinarie**
förslagsanslag kronor 230,000.

38. **Polikliniker vid vanförestalter, oförändrat ordinarie**
förslagsanslag kronor 20,000.

39. **Skol- och uppfostringshem för vanföra, oförändrat ordinarie**
förslagsanslag kronor 90,000.

40. **Yrkesskolor för vanföra m. m., oförändrat ordinarie**
förslagsanslag kronor 210,000.

Bidrag till nybyggnad för Stockholms vanförestalt m. m. 1931 års riksdag beviljade föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm ett anslag av högst 2,554,550 kronor till bidrag till nybyggnad för Stockholms vanförestalt m. m. Av detta bidrag hava för budgetåren 1931/1932—1933/1934 anvisats sammanlagt 1,200,000 kronor. Enligt en av 1932 års riksdag godkänd plan för statsbidragets fördelning å olika år skulle bidraget för budgetåret 1934/1935 utgöra 500,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *föreningen* hemställt om anslag med 500,000 kronor för nästkommande budgetår.

Vid statsbidragets beviljande liksom vid uppgörande av nyssnämnda plan beräknades, att byggnaden skulle vara färdig med utgången av år 1934. I anledning av den försening av byggnadsarbetet, som inträtt, främst på grund av byggnadskonflikten, har jag hos föreningens ordförande, t. f. generaldirektören Elliot, framställt förfrågan, huruvida icke utan någon olägenhet för föreningen anvisandet av medel för nästa budgetår kunde inhiberas och tiden för statsanslags anvisande till följd därav framskjutas ett år. Till svar härpå har Elliot meddelat, att återstående byggnadsarbete beräknades vara färdigt omkring två år efter arbetets återupptagande — således ett år senare än enligt den ursprungliga kalkylen, därest arbetet återupptagits omkring den 1 januari 1934 — och att det förefölle, som om ett inhiberande av anslag för byggnadsarbetet för budgetåret 1934/1935 icke skulle för föreningen medföra ökade kostnader i jämförelse med de tidigare beräknade. Vid nu nämnda förhållanden har jag ansett något anslag icke behöva äskas för budgetåret 1934/1935.

I detta sammanhang får jag anmäla, att föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne i skrivelse den 16 augusti 1933 åter förnyat en av föreningen tidigare gjord, i de senare årens statsverkspropositioner omförmäld ansökan om byggnadsbidrag till den av föreningen ägda vanförearstalten i Hälsingborg. Ansökningsen avser, att staten skulle bestrida halva kostnaden för en numera genomförd fullständig ombyggnad av anstalten. Ehuru ansökningsen synes mig behjärtansvärd, måste jag av budgetära skäl föreslå, att behandlingen därav ytterligare uppskjutes.

[63.] 41. **Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	150,000	137,312
1933/1934	150,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	140,000	—

[Kungörelse den 9 maj 1930 (nr 126), ändrad genom kungörelse nr 141/1932.]

Anslagsbehovet för nästa budgetår synes med ledning av senaste belastnings-siffran kunna uppskattas till 140,000 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag till resor för vanföra jämte vårdare*, nu 150,000 kronor, med 10,000 kronor till kronor 140,000.

[64.] 42. **Kuratorsverksamhet vid vanförearstalterna** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	12,000	9,000
1933/1934.....	12,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	12,000	—

Anledningen till underbelastningen är att söka i den omständigheten, att statsbidrag för sista kvartalet uttagits först efter budgetårets utgång.

Den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t tilldelat envar av vanförestalterna i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg och Härnösand statsbidrag till bestridande av kostnaderna för kuratorsverksamhet vid anstalterna under budgetåret 1933/1934 med högst 3,000 kronor under villkor, att verksamheten bedreves i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av medicinalstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 juni 1932 angivna grunder. Enligt dessa grunder har kurator i första hand till uppgift att förmedla arbete för yrkesutbildade vanföra och att även på annat sätt bistå dem samt att så långt möjligt är söka medverka vid ordnandet av utbildning utanför vanförestalt för personer, för vilka bidrag till sådan utbildning ifrågasatts från pensionsstyrelsens sida.

I en till medicinalstyrelsen ingiven skrift har *svenska vanförestalternas centralkommitté* hemställt om oförändrade statsbidrag till förenämnda vanförestalter för fortsatt kuratorsverksamhet under nästa budgetperiod.

Medicinalstyrelsen har den 14 september 1933 meddelat, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot bifall till framställningen.

Av vanförestalternas centralkommitté har beträffande verksamheten under år 1932 upplysts, att kuratorerna förmedlat fasta eller tillfälliga platser åt yrkesutbildade vanföra i sammanlagt omkring 150 fall. Förmedlingen har skett genom skriftväxling eller personliga sammanträffanden med arbetsgivare och arbetssökande. Vidare hava beställningar förmedlats till vanföra, som arbeta i sina hem, mönster och material hava utlämnats och försäljning av arbetsalster anordnats. Denna verksamhet har omfattat ungefär 300 personer. Under inspektionsresor hava omkring 2,000 vanföra besökts. Därjämte hava kuratorerna besökt enskilda arbetsgivare, kommunala tjänstemän m. fl. dels för allmän propagandaverksamhet, dels ock för att påkalla intresse för enskilda fall, för att ordna bostads- och arbetslokaler, inackordering m. m. Slutligen hava kuratorerna enligt pensionsstyrelsens uppdrag under inspektionsresorna besökt vanföra, som genom styrelsens försorg tidigare utbildats utom anstalt eller för vilka utbildning, läkarvård eller skolundervisning planerats.

Enligt min mening bör staten genom understöd åt vanförestalterna möjliggöra fortsatt upprätthållande av kuratorsverksamheten vid anstalterna i enlighet med gällande grunder. Understödet torde böra bestämmas till samma belopp som nu.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *kuratorsverksamhet vid vanförestalterna* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 12,000.

Departements-
chefen.

[65.] 43. **Eugeniahemmet** (extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	5,000	5,000
1933/1934	5,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	5,000	—

Alltsedan budgetåret 1925/1926 har ett årligt extra anslag av 5,000 kronor anvisats såsom bidrag till sällskapet *Eugeniahemmet*s verksamhet.

Beträffande nämnda sällskaps tillkomst och verksamhet samt de statsbidrag, som tidigare lämnats *Eugeniahemmet*, tillåter jag mig att hänvisa till en i statsverkspropositionen till 1926 års riksdag (V p. 84) lämnad mera utförlig redogörelse. Här må endast erinras, att sällskapet's ändamål är att bereda bostad, vård och underhåll åt fattiga, obotligt sjuka och vanföra barn från hela landet samt att å hemmet finnes plats för omkring 200 skyddslingar.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu *styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet* — under förmälan att hemmet alltjämt vore i behov av statsunderstöd — anhållit om fortsatt understöd av statsmedel under budgetåret 1934/1935 med ett belopp av 5,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 10 juni 1933 tillstyrkt framställningen, därvid *styrelsen* bland annat uttalat, att det måste anses vara av stor vikt för det allmänna, att verksamheten vid hemmet allt fortfarande uppehöles.

Departements-
chefen.

I likhet med *medicinalstyrelsen* anser jag, att statsbidrag även för nästkommande budgetår bör beviljas *Eugeniahemmet* till understödande av dess verksamhet. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra, att fattigvårdssamhälle enligt 41 § 1 mom. fattigvårdslagen äger rätt att av landstinget utfå gottgörelse för utgiven vårdavgift för fattig, som för vård intagits å vanföreamstalt, vilken åtnjuter statsbidrag, samt att detta förhållande varit huvudanledningen till att statsunderstöd beviljats hemmet.

För åtnjutande av statsbidraget torde — såsom även av *medicinalstyrelsen* förutsatts — endast böra uppställas det nu gällande villkoret, att verksamheten vid hemmet skall under den tid understödet avser uppehållas på tillfredsställande sätt och i skälig omfattning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Eugeniahemmet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra anslag av kronor 5,000.

Hälsovård i allmänhet.

44. Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar oförändrat ordinarie förslagsanslag kronor 625,000.

[66.] 45. Kostnader i övrigt för allmän hälso- och sjukvård (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	15,000	19,217
1933/1934	9,000	—
1934/1935 (förslag)	8,000	—

Angående anslagets användning äro vissa uppgifter meddelade i 1932 års statsverksproposition (V s. 344). Från anslaget bestridas bland annat kostnaderna för Fejans karantänsanstalt.

I statsverkspropositionen i fjol upplystes (V s. 190), att gällande karantäns- och observationsföreskrifter, avsedda att förhindra införandet i riket av vissa smittsamma sjukdomar, voro under omarbetning inom medicinalstyrelsen samt att revisionsarbetet avsåg Sveriges biträdande av den internationella hälsovårds-konventionen av år 1926.

Styrelsen har numera slutfört revisionsarbetet, och jag hyser förhoppning att för Kungl. Maj:t kunna framlägga förslag i ämnet å sådan tid, att de nya föreskrifterna kunna träda i tillämpning den 1 juli 1934. Enligt de sålunda tilltänkta bestämmelserna skola karantänsanstalterna å Fejan och Kängö nedläggas och deras funktioner i stället övertagas av karantänsstationer, anordnade i 9 hamnstäder, nämligen Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Kalmar, Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå. Nämda städer äro försedda med epidemisjukhus och i huvudsak de övriga anordningar, som äro erforderliga för karantänsverksamheten.

Så länge anstalterna äro kvar i statens ägo och frågan om deras framtida förvaltning ännu ej blivit avgjord, torde medel böra beräknas under femte huvudtiteln för underhåll och vård av anstalternas byggnader och inventarier. De medel, som för ändamålet behövas, lära kunna bestridas från förevarande anslag, och detta icke blott såsom nu för Fejan utan jämväl för Kängö, för vilken anstalt ett särskilt anslag för närvarande finnes upptaget i riksstaten. Till frågan om uteslutande ur riksstaten av sistnämnda anslag återkommer jag i det följande.

Vad angår de för tillsyn å anstalterna m. m. erforderliga medlen må erinras, att gällande stat för Fejan upptager en post å högst 800 kronor till arvode åt ett karantänsbiträde. Detta belopp, som utgör skillnaden mellan biträdet förut tillkommande lön och hans nuvarande pension, torde behövas även för budgetåret 1934/1935. Andra kostnader för Fejan än personalkostnader kunna enligt vad från medicinalstyrelsen upplysts för nästa budgetår uppskattas till 500 kronor eller 2,200 kronor mindre än nu. För Fejan skulle således för budgetåret erfordras (800 + 500) 1,300 kronor.

Staten för Kängö karantänsanstalt upptager en post å 1,160 kronor till arvode och ersättning för mistad förmån av fri läkarvård till ett karantänsbiträde. Enligt vad jag inhämtat hos medicinalstyrelsen har emellertid personalen vid Kängö — jämlikt medgivande av 1933 års riksdag — pensionerats och tillsynen å byggnader och inventarier uppdragits åt ett förutvarande karantänsbiträde mot ett arvode av omkring 165 kronor, vilket arvode bestämts på samma sätt som arvodet till biträdet å Fejan. Denna anordning synes böra fortfara under nästa budgetår. För andra kostnader än personalkostnader torde erfordras ett belopp av 1,000 kronor eller 240 kronor mindre än nu. De för anstalten å Kängö för nästa budgetår erforderliga medlen skulle således kunna uppskattas till (165 + 1,000) 1,165 kronor eller i avrundat tal 1,200 kronor.

Ett genomförande av nya karantänsföreskrifter synes ock böra föranleda en mindre jämkning i vad för närvarande gäller beträffande ansvaret för kostnader för karantänsbehandling. De karantänsåtgärder, som å karantänsstationerna och vissa andra platser skola vidtagas, bekostas i allmänhet av fartygen.

I två fall torde emellertid gottgörelse böra utgå av statsmedel. Det ena fallet avser kostnad för vård av den, som *utom* epidemidistrikt på resa till Sverige insjuknat i någon i hälsovårdskonventionen avsedd sjukdom såsom smittkoppor eller kolera. En sådan person skall vid ankomsten till hamn kostnadsfritt åtnjuta vård och underhåll i allmänt rum å epidemisjukhus eller viss annan sjukvårdslokal i likhet med vad som nu är stadgat för den, som insjuknat *inom* distriktet. Kostnaden skall, i den mån den ej motsvaras av det allmänna statsbidraget till driften av epidemisjukhus, enligt gällande bestämmelser erläggas av distriktet. Det förefaller emellertid skäligt, att nämnda kostnad övertages av statsverket. Av statsmedel synes jämväl böra utgå den ersättning, som enligt konventionen skall lämnas, därest föremål skadats vid desinfektion eller annan dylik behandling eller föremål av mindre värde i stället för att undergå behandling, som nu nämnts, blivit uppbränt. Här omförmälda kostnader torde få bestridas från förevarande anslag. De belopp, som för dessa ändamål kunna erfordras, äro emellertid så obetydliga, att särskilda medel icke behöva beräknas härför.

De kostnader, som fränsett utgifterna för Fejan för närvarande bestridas från förevarande anslag, torde liksom för löpande budgetår kunna uppskattas till förslagsvis 5,500 kronor.

I enlighet med vad jag här anfört synes anslaget för nästa budgetår kunna beräknas till (1,300 + 1,200 + 5,500) 8,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *kostnader i övrigt för allmän hälso- och sjukvård*, nu 9,000 kronor, med 1,000 kronor till kronor 8,000.

[67.] 46. **Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårds-kostnader** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	60,000	66,963
1931/1932	70,000	58,611
1932/1933	70,000	58,232
1933/1934	60,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	60,000	—

[Kungörelse den 29 juni 1926 (nr 293), ändrad genom kungörelse nr 390/1926).]

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* anfört, att ehuru utgifterna å anslaget under de sistförflutna budgetåren nedgått, någon nedsättning av detsamma icke syntes tillrädlig, enär det till följd av den rådande depressionen funnes anledning antaga, att anslaget skulle komma att hårdare anlitas under kommande budgetår. Styrelsen har därför föreslagit, att anslaget måtte jämväl för budgetåret 1934/1935 upptagas till 60.000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 60,000.

47. Statens skola för utbildning av distriktssköterskor, *oförändrat ordinarie anslag*..... kronor 18,000.

[68.] 48. Bidrag för anställning av distriktssköterskor (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	220,000	225,195
1933/1934	235,000	—
1934/1935 (förslag)	235,000	—

[Kungörelse den 30 april 1920 (nr 234), ändrad genom kungörelser nr 556/1921, nr 50/1922, nr 196/1923, nr 330/1925, nr 418/1925 och nr 133/1930.]

För varje distriktssköterskebefattning utgår statsbidrag med 500 kronor om året, dock allenast för tid, då befattningen uppehålls av ordinarie innehavare eller av vikarie med viss minimikompetens.

Till ledning för uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår må meddelas följande uppgifter angående distriktssköterskebefattningarna.

Tidpunkt	Statsbidragsberättigade befattningar	Tillsatta statsbidragsberättigade befattningar	Mot anslagsbelastningen svarande befattningar	
			budgetår	befattningar
1/7 1931	687	457	1931/1932	440
1/7 1932	700	473	1932/1933	450
1/7 1933	685	470		

Minskningen av antalet befattningar under senaste tiden beror på indragning av ett flertal ambulerande epidemisköterskebefattningar. Att antalet befattningar, för vilka statsbidrag åtnjuts, är mindre än antalet bidragsberättigade befattningar har närmast sin grund däri, att befattningar tidvis uppehålls av vikarier utan sådan kompetens, att statsbidrag kan utgå.

I skrivelse den 26 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag angående anslaget för nästa budgetår. Styrelsen har däri framhållit, att stora svårigheter mötte att redan nu förutsäga, i vilken omfattning antalet distriktssköterskebefattningar komme att ökas eller minskas under löpande budgetår, men enligt styrelsens förmenande torde man böra räkna med en obetydlig förskjutning i endera riktningen. Styrelsen hade fördenskull ansett starka skäl tala för att anslagsbehovet uppskattades efter ett antal av 470 distriktssköterskebefattningar till (500×470) 235,000 kronor. I enlighet härmed föreslår styrelsen, att anslaget för nästa budgetår bibehålles vid sitt nuvarande belopp, 235,000 kronor. Alternativt hemställer styrelsen — under erinran om ett av styrelsen i skrivelse den 4 maj 1933 för Kungl. Maj:t framlagt förslag

till omorganisation av distriktssjukvården — att anslaget upptages till 300,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom jag redan anfört vid punkten angående understödjande av dispensärverksamhet har jag icke varit i tillfälle att taga ställning till förslaget angående omorganisation av distriktssjukvården.

Emot styrelsens förslag att med nu gällande bidragsgrunder beräkna anslaget för nästa budgetår till 235,000 kronor har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *bidrag för anställning av distriktssköterskor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 235,000.

[69.] 49. **Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	1,000	820
1932/1933	500	882
1933/1934	500	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	1,000	—

[Kungörelse den 7 maj 1926 (nr 172), ändrad genom kungörelser nr 148/1927 och 132/1930.]

Dyrtidshjälp av statsmedel åt distriktssköterskor har utgått alltsedan år 1920. Anslaget utgjorde till en början 100,000 kronor för år men har med hänsyn till minskad belastning successivt nedsatts.

I skrivelse den 26 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* med hänsyn till belastningen å anslaget under sistförflutna budgetår och under förutsättning att anslag för ifrågavarande ändamål ansåges fortfarande böra utgå hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1934/1935 upptagas till 1,000 kronor.

Departements-
chefen.

Anslag för här avsedda ändamål synes mig böra beviljas även för nästa budgetår. Därvid torde gällande bestämmelser böra lämnas orubbade men anslaget höjas, förslagsvis till det av medicinalstyrelsen ifrågasatta beloppet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *dyrtidshjälp åt distriktssköterskor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av.... kronor 1,000.

[70.] 50. **Bidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor och reservbarnmorskor** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	690,000	696,956
1931/1932	690,000	684,749
1932/1933	690,000	673,044
1933/1934	680,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	665,000	—

[Kungörelse den 18 juni 1926 (nr 384).]

Vid bestämmande av anslaget för de senaste budgetåren har hänsyn tagits dels till belastningssiffrorna, dels till den revision av indelningen i barnmorske-

distrikt, som igångsattes år 1926 i syfte att särskilt inom vissa län få till stånd en minskning av distriktens antal.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande anslaget för budgetåret 1934/1935. Styrelsen har därvid framhållit, att revisionen av distriktsindelningen i stort sett nu vore avslutad men att minskningen av antalet distrikt, vilken omfattat något mer än 300 distrikt, endast så småningom kunde genomföras och att behovet av statsbidrag därför endast stegvis komme att nedgå. Då likväl de senaste årens belastningssiffror visade en klar tendens till nedgång, har styrelsen förordnat, att anslaget för budgetåret 1934/1935 nedsattes till 675,000 kronor.

Med hänsyn till den minskning i utgifterna för ifrågavarande ändamål, som ägt rum under de senaste åren, torde en större nedsättning av anslaget än den av medicinalstyrelsen ifrågasatta kunna vidtagas för nästa budgetår. Jag förordar, att anslaget upptages till 665,000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *bidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor och reservbarnmorskor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 665,000.

[71.] 51. **Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl.** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1930/1931	100,000	83,835
1931/1932	90,000	58,376
1932/1933	70,000	48,441
1933/1934	55,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	45,000	—

[Kungörelse den 18 juni 1926 (nr 239), ändrad genom kungörelser nr 149/1927 och nr 131/1930.]

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* med ledning av de senaste belastningssiffrorna uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till 50,000 kronor.

För egen del finner jag anslagsbehovet med hänsyn till den sedan flera år tillbaka stadigt sjunkande belastningen kunna beräknas till något lägre belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 45,000.

52. **Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 90,000.

53. **Skyddskoppypningen, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 125,000.

[72.] **Karantänsanstalten på Käsö** (ordinarie anslag). Med hänsyn till vad jag under punkten angående kostnader i övrigt för allmän hälso- och sjukvård anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att ur riksstaten utesluta det *ordinarie* anslaget till *karantänsanstalten på Käsö*.

[73.] 54. **Resestipendier åt vissa läkare** (ordinarie reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	12,000	6,925
1932/1933	—	2,650
1933/1934	—	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	—	—

[Kungörelse den 7 maj 1926 (nr 171), ändrad genom kungörelse nr 134/1928.]

Genom beslut den 18 november 1932 har Kungl. Maj:t förordnat, att sådana resestipendier, som här avses, tillsvidare icke må utdelas.

I riksstaten för löpande budgetperiod är anslaget upptaget utan angivet belopp. En dylik anordning medför, att de i kungörelsen den 14 juni 1928 (nr 209) med vissa bestämmelser angående äldre reservationsanslag meddelade föreskrifterna om dispositionen av uppkomna reservationer icke bliva tillämpliga. Motsvarande anordning torde böra vidtagas i avseende å nästkommande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1934/1935 uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt vissa läkare* utan angivet belopp.

55. **Internationella hälsovårdsbyrån i Paris** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932	6,750	6,750
1932/1933	6,750	20,153
1933/1934	9,375	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	9,375	—

Sveriges bidrag till internationella hälsovårdsbyrån i Paris har sedan åtskilliga år utgått med 9,375 guldfrancs årligen, vilket belopp före Sveriges övergivande av guldmyntfoten motsvarade 6,749 kronor 46 öre. Bidraget utgår per kalenderår. Ehuru bidraget enligt gällande bestämmelser bör erläggas vid varje kalenderårs början, utbetalades detsamma för år 1929 först under senare hälften av nämnda år. Härav blev en följd, att anslaget för budgetåret 1928/1929 icke togs i anspråk. Jämväl för kalenderåren 1930—1932 har utbetalningen skett under senare delen av året. Från och med år 1933 har bidraget emellertid åter begynt att utbetalas i början av året. Detta har medfört, att anslaget för budgetåret 1932/1933 belastats med bidrag för såväl kalenderåret 1932 som kalenderåret 1933. Den stora överbelastningen å anslaget för sistnämnda budgetår har framför allt föranletts av berörda omständighet. Till en del har emellertid överbelastningen sin grund i de ökade kostnader för bidragets utbetalande, som uppstått till följd av kronans depreciering. Nämnda depreciering har också föranlett, att anslaget från och med löpande budgetår upptagits med ett till 9,375 kronor förhöjt belopp.

Det *ordinarie* förslagsanslaget till *internationella hälsovårdsbyrån i Paris* torde i riksstaten för budgetåret 1934/1935 upptagas med *oförändrat belopp* kronor 9,375.

[74.] 56. **Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden** (extra reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	100,000	92,237
1933/1934.....	87,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>) ..	56,000	—

[Kungörelse den 15 juni 1923 (nr 227), ändrad genom kungörelser nr 158/1924, nr 248/1926, nr 147/1927 och nr 146/1932.]

Från anslaget kan statsbidrag beviljas dels till upprättande av *sjukstugor vid läkarstationer*, dels ock till *vissa andra ändamål*.

Vad först angår statsbidrag till *sjukstugor*, framlades i 1931 års statsverksproposition (V p. 89) en plan för fortsatt sjukstugebyggande i övre Norrland. Enligt denna borde statsbidrag utgå till sjukstugor i Vittangi, Pajala, Övertorneå och Jokkmokk i Norrbottens län samt Sorsele i Västerbottens län. Statens kostnader härför beräknades till sammanlagt 251,000 kronor, därav för sjukstugan i Vittangi 39,000 kronor, för var och en av sjukstugorna i Övertorneå och Sorsele 50,000 kronor samt för var och en av sjukstugorna i Pajala och Jokkmokk 56,000 kronor. Enligt vad i propositionen framhölls borde planen icke betraktas såsom bindande, utan liksom dittills borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall besluta om statsbidrag. Mot denna plan framfördes icke någon erinran från riksdagens sida.

För uppförande av sjukstugor har Kungl. Maj:t beviljat följande statsbidrag, nämligen den 9 juli 1931 39,000 kronor till sjukstuga i Vittangi, den 18 september 1931 och den 31 mars 1933 sammanlagt 56,000 kronor till sjukstuga i Jokkmokk samt den 26 maj 1933 50,000 kronor till sjukstuga i Sorsele. Intill den 1 juli 1933 har av nämnda statsbidrag det för sjukstugan i Jokkmokk beviljade utbetalats.

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* anfört, att för innevarande och nästa budgetår syntes bliva erforderligt ett belopp av (39,000 + 50,000) 89,000 kronor för statsbidrag till sjukstugorna i Vittangi och Sorsele, medan statsbidrag för de återstående i planen upptagna sjukstugorna icke behövde beräknas för nästa budgetår. Med anledning härav har styrelsen uppskattat utgifterna för anordnande av sjukstugor under budgetperioderna 1933/1934 och 1934/1935 till 89,000 kronor.

Statsbidrag till *andra med anslaget avsedda ändamål* utgå med visst maximibelopp för varje särskilt ändamål. Dessa ändamål äro förhyrande av lokaler för provisoriska sjukhärbärgen, ödemarkstillägg till distriktssköterskor, anställande av samariter, anskaffande, drift och underhåll av automobiler och motor-

båtar för sjukvårdsändamål, ödemarkstillägg till distrikts- och reservbarnmorskor samt flyttningskostnader till distriktsbarnmorskor i ödemarksdistrikt. I överensstämmelse med ett i 1932 års statsverksproposition (V s. 372) framlagt förslag hava de flesta maximibeloppen genom kungörelse den 22 april 1932, nr 146, nedsatts från och med den 1 juli 1932. Det högsta belopp, som efter nämnda kungörelseändring kan för ett budgetår sammanlagt utgå för nyss angivna ändamål, utgör 66,000 kronor.

I sin förut omförmälda skrivelse den 30 augusti 1933 har *medicinalstyrelsen* i anslutning till nyssnämnda författningsändring uppskattat kostnaderna för andra ändamål än sjukstugor för vart och ett av budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 till 66,000 kronor eller till sammanlagt 132,000 kronor.

För samtliga här förevarande ändamål har medicinalstyrelsen uppskattat anslagsbehovet under budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 till (89,000 + 132,000) 221,000 kronor. Styrelsen har därjämte meddelat, att vid ingången av budgetåret 1933/1934 för ifrågavarande ändamål funnits disponibelt ett belopp, inberäknat förefintliga reservationer å 78,294 kronor, av 165,294 kronor. I anledning härav har styrelsen hemställt, att för budgetåret 1934/1935 måtte anvisas skillnaden mellan 221,000 kronor och 165,294 kronor eller i avrundat tal 56,000 kronor.

Departements-
chefen.

Emot medicinalstyrelsens beräkningar och förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 56,000.

[75.] 57. **Sjuktransporter med flygplan** (extra reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933.....	90,000	74,538
1933/1934.....	40,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>).....	47,000	—

Från förevarande anslag gäldas kostnader för underhåll och drift av flygplan för civila sjuktransporter från Frösön och Boden. Flygningarna ombesörjas å Frösön av ett nytt, i augusti 1933 levererat aeroplan, som staten inköpt för 89,750 kronor; av denna kostnad har staten guldit 64,995 kronor 50 öre, föreningen Svenska röda korset 23,000 kronor och svenska luftfartsförbundet 1,754 kronor 50 öre. Flygplanet är uppställt vid 4. flygkåren å Frösön. I Boden utföras flygningarna sedan flera år tillbaka med ett röda korset tillhörigt sjuktransportaeroplan, som för ändamålet ställts till försvarsväsendets förfogande. Å vardera platsen finnes därjämte ett militärt flygplan i reserv.

Till upplysning rörande underhålls- och driftkostnader för flygningarna meddelas följande tablå, i vilken för översiktens skull jämväl upptagits anslagsåskandena i dessa hänseenden för budgetåret 1934/1935.

Ä n d a m å l	U t g i f t e r				
	1932/1933		1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
	Beräknade	Verkliga	Beräknade	flygstyrelsen	departementschefen
<i>Verksamheten å Frösön.</i>					
Underhållskostnader	5,000 ¹	3,528: —	16,000	16,000	16,000
Driftkostnader	5,000 ¹	4,401: 03	4,000	6,000	6,000
<i>Verksamheten i Boden.</i>					
Underhållskostnader ...	25,000	32,769: 18	16,000	16,000	16,000
Driftkostnader	10,000	10,427: 14	6,000	9,000	9,000
	45,000	51,125: 35	42,000	47,000	47,000

Utgifterna för verksamheten å Frösön under budgetåret 1932/1933 hava varit jämförelsevis låga, enär allenast reservplanet stått till förfogande. Antalet sjuktransporter har där utgjort 24, medan antalet i Boden uppgått till 69. De proportionsvis höga underhållskostnaderna i Boden äro förorsakade av ett par större motorhaverier.

Utöver de i tablån angivna utgifterna å 51,125 kronor 35 öre för budgetåret 1932/1933 har underhållet av flygplanen dragit en ytterligare kostnad av 3,292 kronor 35 öre, vilken kostnad emellertid icke uppdelats för flygplanen å Frösön och i Boden. Vidare har under budgetåret guldits 44,875 kronor för anskaffande av flygplanet å Frösön. De totala direkta utgifterna under budgetåret från anslaget hava utgjort (51,125: 35 + 3,292: 35 + 44,875) 99,292 kronor 70 öre. Minskas detta belopp med förut omförmälda bidrag för anskaffande av flygplan eller (23,000 + 1,754: 50) 24,754 kronor 50 öre, erhållas nettoutgifterna å anslaget, 74,538 kronor 20 öre.

I skrivelse den 31 augusti 1933 har *flygstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till sjuktransporter med flygplan för budgetåret 1934/1935. Därvid har styrelsen — på sätt närmare framgår av den meddelade tablån — uppskattat kostnaden för underhåll och drift av flygplanen å Frösön till 22,000 kronor och motsvarande kostnader i Boden till 25,000 kronor. Därjämte har styrelsen för anskaffande av ett flottörlandningsställ i reserv äskat 12,000 kronor. I anslutning till denna beräkning har styrelsen — under förmälan att styrelsen i ärendet samrått med medicinalstyrelsen och överstyrelsen för föreningen Svenska röda korset, vilka icke haft något att erinra mot förslaget — hemställt, att till sjuktransporter med flygplan måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av (22,000 + 25,000 + 12,000) 59,000 kronor.

Mot flygstyrelsens uppskattning av utgifterna under nästa budgetår för underhåll och drift av sjuktransportaeroplanen å Frösön och i Boden har jag icke något att erinra. För nämnda ändamål synes mig alltså böra beräknas ett belopp av tillhoppa 47,000 kronor. Flygstyrelsens framställning, såvitt den av-

Departements-
chefen.

¹ Jfr statsutskottets utlåtande nr 5 p. 96 och memorial nr 85 samt riksdagens skrivelse nr 211, allt år 1932.

ser anskaffande av flottörlandningsställ i reserv, kan jag däremot icke för närvarande tillstyrka.

För nästa budgetår torde emellertid i annat hänseende böra förutsättas viss utvidgad användning av anslaget. Genom beslut den 8 december 1933 har Kungl. Maj:t av arbetslöshetsmedel, avsedda att användas till främjande av företagsamhet, varigenom ökade arbetstillfällen må kunna beredas, anvisat 50,000 kronor som bidrag till inköp för statens räkning av ett ambulansflygplan, avsett att stationeras vid 2. flygkåren i Hägernäs. Den återstående delen av anskaffningskostnaden skall bestridas av lotterimedel, som tidigare för motsvarande ändamål anvisats svenska skärgårdsförbundet. Enligt den uppgjorda planen skola de egentliga driftkostnaderna bestridas av vederbörande landsting eller enskilda såsom avgifter för planets begagnande, medan underhållskostnaderna skulle täckas till ena hälften av Stockholms stad och Stockholms läns landsting och till andra hälften av staten. Den årliga underhållskostnaden har beräknats till 9,000 kronor och statens andel alltså till 4,500 kronor. Då för nästa budgetår endast beräknas ett halvt års användning av planet, erfordras för sistnämnda budgetår av statsmedel endast 2,250 kronor, vilket belopp synes mig böra bestridas av nu ifrågavarande anslag.

Den 1 juli 1933 fanns å anslaget en reservation av 46,155 kronor. Därav utgjorde emellertid ett belopp av 44,875 kronor en vid nämnda tidpunkt ännu icke erlagd del av köpeskillingen för det nyinköpta Frösöplanet. Å anslaget fanns alltså en verklig behållning av 1,280 kronor. Med hänsyn härtill och då uppskattningen av medelsbehovet för sjuktransporterna är i viss mån osäker, torde vid anslagsberäkningen hänsyn icke behöva tagas till de nya kostnaderna för underhåll av Hägernäsplanet. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra beräknas till 47,000 kronor.

I detta sammanhang får jag anmäla, att flygstyrelsen i sin berörda skrivelse den 31 augusti 1933 hemställt, att förare och mekaniker å sjuktransportflygplanen å Frösön och i Boden ävensom i Hägernäs, där ambulansflygning även nu äger rum, måtte erhålla 4 respektive 3 öre såsom flygpremie för varje av dem vid sjuktransportflygning i luften tillryggalagd kilometer samt att anslag för detta ändamål måtte äskas med 3,000 kronor för nästa budgetår.

Över framställningen hava yttranden avgivits av försvarsväsendets löne-nämnd och statskontoret.

Då tillräckliga skäl näppeligen föreligga att tillerkänna omförmälda personal, vilken ur flygvapnet kommenderas till ifrågavarande tjänstgöring, särskilda förmåner utöver dem, som i allmänhet utgå under flygtjänstgöring, kan jag icke tillstyrka framställningen.

Under åberopande av det anförda får jag, efter samråd i ämnet med chefen för försvarsdepartementet, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *sjuktransporter med flygplan* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 47.000.

[76.] 58. **Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter m. m.**
(extra anslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	500	500
1933/1934	500	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	500	—

För åren 1913—1923 samt från och med budgetåret 1930/1931 har staten lämnat bidrag till en av J. Henriksson i Dals Rostock bedriven verksamhet för odling av frön för uppdragande av medicinalväxter ävensom för meddelande av undervisning i medicinalväxters odling och insamlande.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har Henriksson hemställt, att till ifrågasvarande ändamål måtte för budgetåret 1934/1935 anvisas ett anslag av 1,000 kronor.

I utlåtande den 2 november 1933 har *medicinalstyrelsen* förordat, att Henriksson för ändamålet tilldelas ett belopp av 500 kronor.

Liksom medicinalstyrelsen anser jag, att även för nästa budgetår medel böra anvisas till understödjande av denna verksamhet. Anslagsbeloppet synes därvid lämpligen böra bestämmas till 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra anslag* av kronor 500.

D. Överståthållarämbetet och landsstaten.

[77.] 1. Överståthållarämbetet (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	131,800	133,243
1933/1934	119,200	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	122,800	—

Från anslaget bestridas de av statsmedel utgående lönerna m. m. till överståthållaren och underståthållaren, kostnaderna för avlöning till befattningshavare i överståthållarämbetets kansli samt vissa andra utgifter.

Utgifterna för *avlöning till befattningshavare i överståthållarämbetets kansli* framgå av följande, av 1933 års riksdag godkända och den 19 maj samma år av Kungl. Maj:t fastställda stat för kansliet.

Stat.	Kronor
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	64,400
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	5,600
Tillfällig förstärkning av de icke-ordinarie arbetskrafterna	7,378
Summa kronor 79,378	

Sistnämnda post upptogs första gången i staten för budgetåret 1932/1933. Beloppet av posten var då 4,378 kronor och anledningen till postens uppförande i staten den starka stegringen i antalet exekutiva ärenden. För innevarande budgetår överfördes från allmänna expensanslaget till posten ett belopp på 3,000 kronor, vilket var avsett till bestridande av utgifter för renskrivning och tillfälliga arbetsbiträden.

I skrivelse den 14 november 1933 hemställde överståthållarämbetet, under åberopande av *en av underståthållaren avgiven promemoria*, om beredande av ytterligare medel till förstärkning av de icke-ordinarie arbetskrafterna hos ämbetet. Efter det i promemorian erinrats, att ämbetet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 december 1932 förklarat sig förutsätta, att ämbetet kunde bli nödsakat att under loppet av budgetåret 1933/1934 inkomma med framställning om extra anslag, anfördes bland annat följande.

Under den gångna delen av år 1933 hade antalet av ämbetet handlagda utsokningsmål ånyo synnerligen starkt ökat. Sålunda hade antalet i utsokningsdiariet antecknade mål under *de tre första kvartalen* utgjort

	År 1931	År 1932	År 1933
Inkomna ansökningar	4,190	5,060	6,505
Avgjorda mål	2,011	2,661	3,236
Hållna exekutiva auktioner	162	77	98
Efter kungörelses utfärdande återkallade ansökningar om exekutiv auktion	65	71	95

Under år 1933 hade dessutom arbetet å kansliet ökat med den ämbetet numera åliggande synnerligen krävande uppgiften att utöva tillsyn över stiftelser. Antalet av de stiftelser, som dithills ställts under ämbetets tillsyn, utgjorde 240 med ett sammanlagt kapital av icke mindre än 15,964,664 kronor. Därtill syntes komma ytterligare ett femtiotal, i fråga om vilkas tillsyn beslut ännu icke kunnat fattas.

Uppenbart vore, att den nu angivna högst betydliga ökningen av kansliets arbetsuppgifter måste bli den nuvarande för andra förhållanden avpassade personalen övermäktig. Detta gällde i främsta rummet tjänstemännen med juridisk utbildning, men även arbetet med registrering, expediering och renskrift hade ökat till den grad, att lättnad nu måste beredas vederbörande befattningshavare.

Behovet av ökade arbetskrafter förefölle böra tillgodoses genom höjt anslag till tillfällig förstärkning av de icke-ordinarie arbetskrafterna. Den erforderliga höjningen syntes icke kunna beräknas lägre än till 300 kronor för månad. För återstående delen av löpande budgetår erfordrades för ändamålet ett belopp av 2,100 kronor och för budgetåret 1934/1935 ett belopp av 3,600 kronor.

I anslutning härtill hemställde *överståthållarämbetet* dels om anvisande för innevarande budgetår av ett belopp av 2,100 kronor för erforderlig förstärkning av ifrågavarande arbetskrafter, dels ock om höjning för budgetåret 1934/1935 av omförmälda anslagspost med 3,600 kronor.

I anledning av denna framställning ställde Kungl. Maj:t den 24 november 1933 till ämbetets förfogande till förstärkning av arbetskrafterna å ämbetets kansli under budgetåret 1933/1934 ett belopp av högst 2,100 kronor att utgå av femte huvudtiteln reservationsanslag till extra utgifter.

Över ämbetets framställning, i vad den avser ökade medel för nästkommande budgetår till icke-ordinarie befattningshavare, har *statskontoret* den 29 november 1933 avgivit utlåtande. Statskontoret har däri anfört, att ämbetsverket icke ville motsätta sig framställningen med hänsyn till de till stöd för den samma åberopade skälen.

Den av *överståthållarämbetet* för nästa budgetår begärda medelsförstärkningen synes mig av behovet påkallad. I följd härav torde den i staten för ämbetets kansli upptagna anslagsposten för tillfällig förstärkning av de icke-ordinarie arbetskrafterna och statens slutsumma böra höjas med 3,600 kronor, varvid sålunda anslagsposten ifråga skulle uppgå till 10,978 kronor och slutsumman till 82,978 kronor.

Beträffande övriga utgifter från anslaget ifrågasätter jag icke någon ändring.

Vid bifall härtill torde anslaget till *överståthållarämbetet* böra upptagas till (119,200 + 3,600) 122,800 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig i det föregående förordade förslaget till stat för *överståthållarämbetets* kansli, att tillämpas från och med budgetåret 1934/1935;

dels ock höja det *ordinarie* förslagsanslaget till *överståthållarämbetet*, nu 119,200 kronor, med 3,600 kronor till kronor 122,800.

2. Landshövdingarna, oförändrat ordinarie anslag kronor 509,000.

[78.] 3. Befattningshavare vid länsstyrelserna (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932.....	4,062,100	4,339,708
1932/1933.....	4,196,800	4,399,900
1933/1934.....	4,335,300	—
1934/1935 (förslag).....	4,360,000	—

Av det nuvarande anslagsbeloppet motsvarar ett belopp av 4,331,500 kronor slutsumman av den för befattningshavare vid länsstyrelserna från och med budgetåret 1933/1934 gällande ordinarie avlöningsstaten, medan återstoden eller 3,800 kronor motsvarar summan av gällande övergångsstat för befattningshavare vid länsstyrelserna.

Den av riksdagen godkända ordinarie avlöningsstaten för befattningshavare vid länsstyrelserna har av Kungl. Maj:t fastställts den 19 maj 1933. Staten återgives här i följande tablå, i vilken för jämförelses skull även upptagits förslag till utgiftsberäkning för nästa budgetår.

Ordinarie avlöningsstat	1933/1934	Förslag 1934/1935 av departements- chefen
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	2,660,000	2,660,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	300,000	350,000
Avlöningsförstärkning till landssekreterare och lands- kamrerare, <i>förslagsanslag</i>	124,000	124,000
Personligt lönetillägg till landssekreterare och lands- kamrerare, <i>förslagsanslag</i>	11,500	—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. <i>förslagsanslag</i>	1,211,000	1,211,000
Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.	15,000	7,000
Sakkunniga inventeringsbiträden åt landsfogdarna m. fl., <i>förslagsanslag</i>	10,000	4,200
Summa kronor	4,331,500	4,356,200

Vad till en början angår anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* vill jag erinra, att under senare år åtskilliga länsstyrelser inkommit med begäran om inrättande av nya ordinarie tjänster men att de gjorda framställningarna som regel icke upptagits till prövning. Anledningen härtill har varit önskan att avvakta resultatet av den utredning rörande länsstyrelsernas organisation, vilken statens organisationsnämnd har i uppdrag att verkställa, varförutom frågan om inrättande av nya ordinarie tjänster vid länsstyrelserna ansetts vara av beskaffenhet att böra upptagas till behandling på en gång beträffande samtliga länsstyrelser. Även under hösten 1933 hava inkommit några framställningar om utökning av antalet ordinarie befattningar vid länsstyrelserna. Då emellertid nyss angivna skäl till uppskov med prövningen av ifrågasvarande spörsmål alltjämt föreligga, kan jag icke tillstyrka, att de nu inkomna framställningarna upptagas till avgörande. Med hänsyn härtill hemställer jag, att posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän för nästa budgetår lämnas orubbad.

Vidkommande härefter anslagsposten till *vikariatsersättningar* har denna post under flera budgetår visat betydande överbelastning. Till en del har denna kompensrats genom en motsvarande underbelastning å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän. I den mån överbelastningen på detta sätt motväges av en underbelastning å berörda post, torde anledning till ändring av anslagsposten icke finnas. Då emellertid den återstående överbelastningen under budgetåret 1932/1933, under vilket år posten utgjorde 150,000 kronor, uppgått till omkring 245,000 kronor, synes den höjning av posten till 300,000 kronor, som företogs för innevarande budgetår, icke hava varit tillräcklig. Jag får därför föreslå, att posten nu ytterligare höjes, förslagsvis med 50,000 kronor, och alltså upptages till 350,000 kronor.

Beträffande anslagsposterna till *avlöningsförstärkning till landssekreterare och landskamrerare* ävensom till *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* ifrågasätter jag icke någon ändring.

Anslagsposten till *personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare* behöver icke vidare upptagas, då de personliga lönetilläggen enligt gällande bestämmelser icke skola utgå efter den 30 juni 1934.

Anslagsposten till *sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.* har under flera år varit underbelastad. För sistförflutna budgetår uppgingo utgifterna å posten allenast till omkring 5,000 kronor. Med hänsyn härtill får jag föreslå, att posten nedsättes från 15,000 kronor till 7,000 kronor.

Även anslagsposten till *sakkunniga inventeringsbiträden åt landsfogdar m. fl.* har under flera år i ganska ringa mån tagits i anspråk. Senaste belastningssiffran utgör här omkring 1,500 kronor. Posten torde därför kunna avsevärt nedsättas. På grund härav och för erhållande av en jämn slutsiffra å anslaget hemställer jag, att posten beräknas till 4,200 kronor.

Vid bifall till vad här förordats skulle avlöningsstatens slutsumma från och med den 1 juli 1934 utgöra (2,660,000 + 350,000 + 124,000 + 1,211,000 + 7,000 + 4,200) 4,356,200 kronor.

Någon anledning till ändring beträffande övergångsstaten å 3,800 kronor föreligger icke.

I enlighet med vad sålunda anförts torde anslaget böra bestämmas till (4,356,200 + 3,800) 4,360,000 kronor och alltså ökas med 24,700 kronor i förhållande till det nuvarande beloppet.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig här förordade förslaget till ordinarie avlöningsstat för befattningshavare vid länsstyrelserna, att tillämpas från och med budgetåret 1934/1935;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till *befattningshavare vid länsstyrelserna*, nu 4,335,300 kronor, med 24,700 kronor till kronor 4,360,000.

4. *Reseersättningar till landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna, oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 75,000.

5. **Expenser och tryckningskostnader vid länsstyrelserna, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 915,000.

6. **Fögderiförvaltningarna** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	2,350,000	2,337,798
1933/1934	2,350,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	2,350,000	—

Från anslaget avlönas landsfogdar, landsfiskaler och häradskskrivare. Dessa grupper av befattningshavare hava ännu icke erhållit ny lönereglering och alltså icke blivit införda i det numera inom största delen av statsförvaltningen tillämpade systemet. Visserligen har 1928 års lönekommitté i betänkande den 11 juli 1931 (statens offentliga utredningar 1931:18) framlagt förslag till lönereglering för landsfogdar och landsfiskaler ävensom för de från ett i det följande behandlat särskilt riksstatsanslag avlönade lappfogdarna. Men de mycket betydande kostnader, som en lönereglering, till huvudsaklig del baserad på omförmälda förslag, skulle medföra för statsverket, hava hittills föranlett uppskjutande av den ifrågasatta regleringen. Härtill har ock medverkat den pågående utredningen om åklagarväsendets reformering. Ej heller i år kan förslag i ämnet framläggas.

I detta sammanhang vill jag emellertid erinra, hurusom det förhållandet, att frågan om lönereglering för nämnda befattningshavaregrupper samt spörsmålet om åklagarväsendets reformering icke erhållit sin lösning, haft till följd, att landsfiskals- och landsfogdetjänsterna i stort sett sedan åtskilliga år tillbaka ansetts böra tillsättas allenast medelst förordnande tillsvidare. Sålunda har Kungl. Maj:t, vad landsfogdetjänsterna beträffar, vid återbesättande av ledigbliven sådan tjänst såsom regel i varje särskilt fall allenast meddelat förordnande å tjänsten tillsvidare. I samband därmed har Kungl. Maj:t föreskrivit, att den förordnade skulle åtnjuta samtliga med tjänsten förenade löneförmåner med undantag av ett belopp, som motsvarade vad ordinarie innehavare av befattningen skulle hava att erlagga för egen pensionering. I cirkulär den 15 mars 1929 till länsstyrelserna har Kungl. Maj:t förordnat, att vid kungörande av ledigblivande landsfogdetjänster tillkännagivande skulle lämnas dels om befattningens återbesättande allenast medelst förordnande tillsvidare dels ock om löneförmånerna.

Ehuru landsfogdevikarierna tillförsäkrats s. k. full lön, hava de dock icke samtidigt erhållit den rätt till ålderstillägg å 500 kronor, som enligt gällande bestämmelser efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring tillkommer ordinarie landsfogde. Anledningen härtill har tydligen varit den, att provisoriet icke förutsatts skola räcka så länge, att rätt till ålderstillägg skulle inträda.

Vad sålunda anförts rörande avsaknaden för tillförordnad landsfogdes del av rätt till ålderstillägg hade tidigare motsvarighet beträffande landsfiskalsvikarierna. I 1931 års statsverksproposition (V. s. 390—393) framlades emellertid ett förslag, som åsyftade att bereda dessa ett personligt lönetillägg motsvarande de till ordinarie landsfiskaler utgående ålderstilläggen. Till stöd för detta för-

slag anförde föredragande departementschefen, bland annat, att det icke syntes rimligt, att vakanssättning, när den som här komme att för en hel kår utsträckas över ett avsevärt antal år, medförde förlust av eljest efter vissa tjänst-år utgående avlöningsförhöjning. Departementschefen uttalade vidare, att det jämväl ur statsnyttans synpunkt måste anses otillfredsställande, att en stor och alltjämt växande del av landsfiskalskåren icke ens komme i åtnjutande av de — erkänt alltför låga — avlöningsförmåner, som vore förenade med längre tids innehav av ordinarie landsfiskalstjänst. Sedan riksdagen lämnat sitt medgivande i ämnet, meddelade Kungl. Maj:t den 19 juni 1931 beslut angående personligt lönetillägg till vissa tillförordnade landsfiskaler. Därigenom tillförsäkrades de befattningshavare, som förordnats att uppehålla ordinarie landsfiskalstjänst mot åtnjutande av därmed förenade löneförmåner med undantag av ett belopp, motsvarande vad ordinarie innehavare av tjänsten hade att erlagga för egen pensionering, rätt att åtnjuta personligt lönetillägg med samma belopp och under väsentligen samma förutsättningar, som gälla beträffande ordinarie landsfiskalers rätt till ålderstillägg.

I 1931 års statsverksproposition framlades icke något liknande förslag beträffande vikarier å landsfogdetjänsterna. Säsom skäl härtill anförde departementschefen, att allmän vakanssättning å landsfogdetjänsterna först påbjudits under år 1929 samt att därför frågan för landsfogdarnas del tillsvidare syntes sakna aktualitet. Departementschefen betonade emellertid, att väsentligen enahanda skäl, som anförts beträffande landsfiskalerna, kunde åberopas till stöd för beredande av personligt lönetillägg för landsfogdarna.

Sedan numera ytterligare flera år förflutit, utan att ändring skett beträffande vakanssättningen av landsfogdetjänster, synes mig tidpunkten vara inne att bereda även vikarierna å sådana tjänster möjlighet till erhållande av ett personligt lönetillägg motsvarande det ålderstillägg, som efter vissa år tillkommer ordinarie innehavare av landsfogdetjänst. Till Kungl. Maj:t har ock länsstyrelsen i Västerbottens län med skrivelse den 25 oktober 1933 överlämnat en framställning av dåvarande landsfogden därstädes om erhållande av dylikt lönetillägg. I utlåtande häröver, som inkommit till socialdepartementet den 30 december 1933, har statskontoret uttalat sig för meddelande av generella bestämmelser rörande sådana lönetillägg. Såframt riksdagen icke däremot framställer någon erinran, har jag fördenskull för avsikt att tillstyrka, att de med rätt till full lön förordnade vikarierna å landsfogdetjänster beviljas personliga lönetillägg, att utgå med de för ordinarie landsfogdar bestämda beloppen, således till en början med 500 kronor årligen efter fem års tjänstgöring. Å lönetilläggen lärers böra utgå dyrtidstillägg enligt de därom för befattningshavarna vid fögderiförvaltningen gällande bestämmelserna. Beträffande tidpunkten för lönetilläggens åtnjutande har statskontoret förklarat sig vilja ifrågasätta, huruvida icke, i anslutning till den i 1931 års statsverksproposition anförda motiveringen för lönetilläggen, hänsyn vid beräkningen av den för lönetilläggens utgående erforderliga tjänstetiden borde få tagas allenast till tiden efter den 15 mars 1929, då den allmänna vakanssättningen av landsfogdetjänsterna påbjudits. För min del har jag icke funnit tillräckliga skäl föreligga att på

nämnda sätt begränsa ifrågavarande förmån. Lönstillägg synes mig böra tillkomma dem, som den 1 januari 1934 hade minst fem års tjänstetid, tillhoppa tre landsfogdar, från och med nämnda dag — alltså i någon mån retroaktivt — och för andra befattningshavare från och med ingången av kalenderåret näst efter det, under vilket de uppnått angiven tjänstetid. För åtnjutande av lönstilläggen torde i övrigt i tillämpliga delar böra lända till efterrättelse de närmare villkor och bestämmelser, som gälla beträffande ordinarie landsfogdes rätt till ålderstillägg.

Kostnaderna för de personliga lönstilläggen torde böra bestridas från förevarande anslag, som emellertid icke av denna anledning nu behöver undergå någon höjning. Icke heller i övrigt lärer anledning föreligga att för nästa budgetår beräkna anslaget på annat sätt än för det löpande.

Det *ordinarie* förslagsanslaget till *fögderiförvaltningarna* torde alltså i riksstaten för budgetåret 1934/1935 upptagas med *oförändrat* belopp kronor 2,350,000.

[79.] 7. **Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	290,000	240,707
1933/1934	270,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	240,000	—

Anslagsbehovet för nästa budgetår lärer med ledning av belastningen kunna uppskattas till 240,000 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna*, nu 270,000 kronor, med 30,000 kronor till kronor 240,000.

[80.] 8. **Ersättning åt lappfogdar m. m.** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	145,000	136,301
1933/1934	124,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	125,000	—

Anslaget har för löpande budgetår beräknats på sätt framgår av följande sammanställning.

	Kronor
Arvoden till fyra lappfogdar ($4 \times 5,500$)	22,000
Arvoden till lapptillsyningsmän	15,000
Provisoriskt avlöningstillägg till en lappfogde	500
Arvode till ett biträde vid handhavande av lappväsendet inom Norrbottens län	4,200
Ersättning till extra biträde hos lappfogden i Västerbottens län	800
Gottgörelse till de fyra lappfogdarna för inköp av skrivmaterialier, blanketter och dylikt (4×300)	1,200

	Kronor
Juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge	5,100
Ersättning och gratifikationer åt ordningsmän inom lappbyarna och åt lappförmän	15,000
Rese- och traktamentsersättningar till lappfogdar och laptillsy- ningsmän	60,000
	<u>Summa kronor 123,800.</u>

Anslaget avrundades till 124,000 kronor.

Vad avlöning till lappfogdarna beträffar, föreligger, såsom jag i annat sammanhang berört, ett av 1928 års lönekommitté utarbetat förslag till lönereglering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m., enligt vilket lappfogdarna skulle uppföras å ordinarie stat och införas i löneplan enligt allmänna avlöningsreglementet. I det föregående har jag framhållit, att jag är förhindrad att på grundval av nämnda betänkande nu framlägga något förslag till lönereglering. Med anledning härav anser jag mig böra för nästa budgetår räkna med oförändrade arvodesbelopp till lappfogdarna.

Enär lappfogdarna icke äro uppförda å ordinarie stat, äro de icke heller författningsenligt berättigade att uppbära ålderstillägg efter viss tids tjänstgöring. Emellertid hava lappfogdarna, enligt av riksdagen vid olika tillfällen lämnade medgivanden, tillerkänts provisoriska avlöningstillägg å 500 kronor, vilka varit att likställa med ålderstillägg. För närvarande utgår provisoriskt avlöningstillägg allenast till lappfogden i Västerbottens län. Jämlikt medgivande av 1933 års riksdag har dylik förmån tillerkänts honom från och med den 1 januari 1934 eller från och med ingången av kalenderåret näst efter det, varunder han såsom lappfogde uppnådde en tjänstetid av fem år.

I skrivelse den 21 november 1933 har nu *länsstyrelsen i Norrbottens län* hemställt, att lappfogden i nämnda läns norra distrikt R. Pappila, vilken alltsedan den 28 mars 1929 varit förordnad såsom lappfogde, måtte under nästa budgetår komma i åtnjutande av dylikt tillägg.

Denna hemställan anser jag mig böra tillstyrka. Avlöningstillägget synes liksom i tidigare fall böra bestämmas till 500 kronor för år och torde få utgå från och med ingången av kalenderåret 1935. Med hänsyn härtill läser — i stället för den nuvarande posten till provisoriskt avlöningstillägg till en lappfogde — böra för nästa budgetår upptagas en post för provisoriska avlöningstillägg till lappfogdar å (500 + 250) 750 kronor.

Posten rese- och traktamentsersättningar till lappfogdar och laptillsyningsmän har från och med löpande budgetår nedbragts från 80,000 till 60,000 kronor. Genom kungörelse den 14 juni 1933 (nr 369) har ett s. k. besparingsreglemente rörande ersättningarna utfärdats. På sätt skett för budgetåret 1932/1933 har Kungl. Maj:t jämväl för löpande budgetår fördelat posten å de olika länen och därvid meddelat beslut av innebörd, att de för länen angivna beloppen icke finge överskridas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande. Posten torde jämväl för nästa budgetår böra uppskattas till 60,000 kronor.

Övriga i sammanställningen angivna poster torde ävenledes kunna beräknas på samma sätt som för löpande budgetår.

Härutöver torde under anslaget få beräknas ett mindre belopp för ersättning till extra biträde hos lappfogden i Jämtlands län. Framställning om dylik ersättning har gjorts av *länsstyrelsen i Jämtlands län*, som i skrivelse den 12 oktober 1933 anförte huvudsakligen följande.

De göromål, som ankomme på lappfogden i Jämtlands län, hade under senare år ökats högst väsentligt. Detta gällde särskilt expeditionsgöromålen, som tagit en sådan omfattning, att det icke vore möjligt för lappfogden att på den tid, han ej vore stadd på tjänsteresor, utan biträde medhinna ombesörjandet av diarieföring, renskrivning av protokoll, yttranden och skrivelser. Till följd av ökningen av kontorsarbetet hade lappfogden å sista tiden för att i görligaste mån kunna begränsa balansen å ineliggande ärenden nödgats med egna medel bestrida kostnader för extra skrivhjälp. Det syntes uppenbart, att lappfogdens medel icke borde tagas i anspråk för nämnda ändamål. Länsstyrelsen ansåge därför, att lappfogden intill visst belopp borde erhålla gottgörelse för vad han visade sig hava utgivit till avlöning åt skrivbiträde. Ersättningen syntes böra bestämmas till högst 800 kronor för budgetår, vilket belopp under senare år för enahanda ändamål av statsmedel anvisats till bestridande av lappfogdens i Västerbottens län kostnader för skrivhjälp. För nu angivna ändamål torde under anslaget till ersättning åt lappfogdar m. m. böra anvisas ett belopp av 800 kronor årligen.

I en framställningen bifogad skrivelse av lappfogden i länet hava lämnats vissa uppgifter rörande lappfogdens arbete. Av skrivelsen inhämtas, bland annat, att antalet till lappfogdens expedition ingående och från densamma utgående i koncept avfattade skrivelser, som under år 1928 uppgått till 415 respektive 180, under år 1931 stigit till 673 respektive 303 och under år 1932 till 756 respektive 437.

Statskontoret, som yttrat sig i ämnet den 21 oktober 1933, har framhållit, att det syntes ostridigt, att den arbetsbörda, som tyngde lappfogden i Västerbottens län, vore betydligt större än den, som åvilade lappfogden i Jämtlands län, samt att det därför förefölle tveksamt, huruvida överhuvud tillräckliga skäl föreläge för bifall till den nu gjorda framställningen. Enligt statskontorets mening syntes i allt fall ersättningsbeloppet böra sättas lägre än det ifrågasatta och förslagsvis bestämmas till högst 400 å 500 kronor för år.

Med hänsyn till den ökning, som ägt rum särskilt i lappfogdens expeditionsgöromål, anser jag skäligt, att lappfogden med visst belopp erhåller ersättning för de kostnader, som anlitandet i tjänsten av skrivbiträde medför. Nämnda belopp synes böra bestämmas till högst 500 kronor årligen och utgå allenast i mån av behov samt mot redovisningsskyldighet.

På grund av vad jag sålunda föreslagit skulle anslaget kunna beräknas till (123,800 + 250 + 500) 124,550 kronor. Detta belopp torde dock lämpligen böra avrundas till 125,000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ersättning åt lappfogdar m. m.* för budgetåret 1934/1935
anvisa ett *extra* förslagsanslag av..... kronor 125,000.

[81.] 9. **Kostnader i anledning av val av landstingsmän m. fl. år 1934.**
I den för budgetåret 1930/1931 gällande riksstaten fanns upptaget ett extra

förslagsanslag å 100,000 kronor till vissa kostnader, som kunde uppstå i samband med förrättande år 1930 av allmänna val av landstingsmän samt kommunal- och municipalfullmäktige (se 1930 års statsverksproposition V p. 94 och riksdagens skrivelse nr 5 A p. 84). Anslaget var beräknat för bestridande dels av ersättning till personal, som av länsstyrelserna anlätades för röstsammanräkningar vid valen, dels ock av kungörelsekostnader. Därjämte skulle från anslaget, i fall av behov, få bestridas utgifter för förhyrande av lokal för röstsammanräkningarna. Nettoutgifterna å anslaget uppgingo till 110,459 kronor. Ersättning till personal, som av länsstyrelserna anlätades, utgick enligt Kungl. Maj:ts cirkulär den 22 juni 1928.

För att underlätta ett snabbt offentliggörande av resultaten av de s. k. preliminära rösträkningarna vid landstingsmannavalen vidtogos år 1930 vissa åtgärder. Bland annat anmodades valförrättarna att till särskilda uppsamlingsställen avsända telefonrapporter rörande rösträkningsresultaten. Kostnaderna för valförrättarnas telefonsamtal m. m. ersattes sedermera från femte huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Under hösten 1934 skola förrättas nya allmänna val av omförmälda slag. I anledning härav lärer ett anslag till kostnader för röstsammanräkning och kungörelser m. m. böra anvisas å budgeten för perioden 1934/1935. Från detta anslag torde även få bestridas kostnader för åtgärder, som i år må komma att vidtagas för möjliggörande av ett snabbt offentliggörande av de preliminära rösträkningarnas resultat. De ytterligare kostnader, som i anledning härav skulle belasta förevarande anslag, kunna emellertid förväntas uppgå till så obetydliga belopp, att de ej inverka på anslagsberäkningen. Med ledning av förutnämnda belastningssiffra beträffande det för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget, och då av Kungl. Maj:t den 22 april 1932 beslutad minskning av ersättningarna till den av länsstyrelserna för röstsammanräkningarna anlätade personalen icke med säkerhet kan väntas mera avsevärt påverka medelsbehovet, skulle därför de för nästa budgetår erforderliga medlen kunna uppskattas till omkring 110,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *kostnader i anledning av val av landstingsmän m. fl.*
år 1934 för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag
av kronor 110,000.

E. Polisväsendet.

82.] 1. Polisväsendet i riket (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	3,650,000	3,538,100
1933/1934	4,000,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	4,140,000	—

För innevarande budgetår har detta anslag, såsom framgår av 1933 års statsverksproposition (V p. 102) och riksdagens skrivelse nr 5 (p. 87), beräknats i enlighet med följande sammanställning, däri för översiktens skull jämväl upptagits förslag till anslagets beräkning för nästa budgetår.

	1933/1934	Förslag 1934/1935
Den lokala polisorganisationen å landsbygden	1,600,000	1,600,000
Retroaktiva pensionsavgifter för polismän och fjärdings-		
män å landsbygden	42,000	42,000
Utgifter för extra eller biträdande landsfiskaler m. fl. ..	320,000	320,000
Statspolisorganisationen	1,544,500	1,648,100
Reservpolisorganisationen	215,000	215,000
Landstingens polisväsen	5,000	5,000
Statspolisintendenten	14,500	14,500
Polisskolan i Stockholm	70,000	70,000
Polisskolan i Göteborg	7,000	7,000
Tidningen »Polisunderrättelser»	66,000	68,000
Centralbyrån för fingeravtryck	36,000	36,000
Polisbyrån för övervakande av utlänningar	62,700	62,700
Gränskontroll	45,000	45,000
Bidrag för grövre brotts upptäckande m. m.	10,000	10,000
Summa kronor	4,037,700	4,143,300

Slutsumman för innevarande budgetår har avrundats nedåt till 4,000,000 kronor.

Posterna till *den lokala polisorganisationen å landsbygden*, till *retroaktiva pensionsavgifter för polismän och fjärdingsmän å landsbygden* samt till *utgifter för extra eller biträdande landsfiskaler m. fl.* torde för nästa budgetår böra beräknas till samma belopp som för det löpande.

Vidkommande posten till *statspolisorganisationen* må till en början erinras, att denna post tillkommit i samband med det av statsmakterna år 1932 beslutade inrättandet av en statspolis, omfattande dels ordningsstatspolis dels kriminalstatspolis; se härom lagen den 16 september 1932 (nr 447) om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket. Föreskrifter om statspolisens organisation och uppgifter m. m. äro med-

delade i kungörelsen den 16 september 1932 (nr 448) angående stats- och reservpolisen. Bestämmelser rörande det antal polismän, som i de olika städerna huvudsakligen skall användas för tjänstgöring såsom statspolis utom städerna, hava lämnats i cirkulär till samtliga länsstyrelser den 16 september 1932. Enligt detta cirkulär utgör ordningsstatspolisen, fördelad å 19 städer, 6 kommissarier, 22 överkonstaplar och 172 konstaplar, tillhopa 200 man, samt kriminalstatspolisen, fördelad å 24 städer, 1 kommissarie, 18 överkonstaplar och 47 konstaplar, tillhopa 66 man. I fråga om kriminalstatspolisen är organisationen ännu ej fullt genomförd.

Bestämmelserna rörande grunderna för bestridande av kostnaderna för statspolisen återfinnas dels i 8 och 15 §§ polislagen, dels ock i kungörelsen den 24 november 1932 (nr 532) angående statsbidrag till polisväsendet. Omförmälda kungörelse innehåller föreskrifter om ersättning till stad, som har att tillhandahålla statspolis. Av stadgandena avser 1 § ersättning för avlöningskostnad, 2 § ersättning för pensioneringskostnad, 3 § gottgörelse för uniformeringskostnad och utgivna beklädnadsersättningar m. m., 4 § gottgörelse för andra förmåner åt personalen, 5 § hyresersättning för rum åt hästar och fordon jämte ersättning i visst fall för underhåll och vård av hästar samt 6 § hyresersättning för expeditiionslokal m. m. I 9—11 §§ i kungörelsen meddelas föreskrifter om sättet för utbetalningen av de i 1—6 §§ avsedda ersättningarna.

Utgifterna för statspolisorganisationen, som för budgetåret 1933/1934 uppskattats till sammanlagt 1,544,500 kronor, hava beräknats på sätt närmare framgår av följande tablå, i vilken de för nästa budgetår föreslagna beloppen för jämförelses skull även hava upptagits.

Ändamål	1933/1934	Förslag 1934/1935 av	
		statspolis-intendenten	departementschefen
Avlöningskostnad:			
a) ordningsstatspolisen.....	785,000	835,000	835,000
b) kriminalstatspolisen.....	298,500	315,200	304,100
Pensioneringskostnad:			
a) ordningsstatspolisen.....	114,000	114,000	114,000
b) kriminalstatspolisen.....	35,000	36,000	35,000
Uniformeringskostnad och beklädnadsersättning m. m.....	66,500	67,000	66,500
Kostnader för andra förmåner åt personalen	8,000	8,000	8,000
Inköp av ridhästar	—	4,000	4,000
Hyresersättning för rum åt hästar och fordon ...	25,500	25,500	25,500
Underhåll och vård åt statspolisens hästar	70,000	70,000	70,000
Expeditionslokaler åt statspolisavdelningarna samt telefon till dessa	40,000	40,000	40,000
Inköp av motorfordon	—	14,000	9,000
Underhåll och drift av motorfordon	90,000	125,000	125,000
Expeditionskostnader, inköp av diverse materiel och löpande utgifter i övrigt.....	12,000	12,000	12,000
Summa kronor	1,544,500	1,665,700	1,648,100

I skrivelse den 30 augusti 1933 har *statspolisintendenten* framlagt förslag rörande kostnaderna för statspolisorganisationen under budgetåret 1934/1935.

Därvid har statspolisintendenten i huvudsak följt de beräkningar, som legat till grund för uppskattningen av medelsbehovet för löpande budgetår, dock har avvikelse skett på vissa punkter på grund av vunnen erfarenhet.

Beträffande *avlöningskostnaderna för ordningsstatspolisen* erinrar statspolisintendenten, hurusom desamma i 1933 års statsverksproposition beräknats till 835,000 kronor, vilket belopp emellertid minskats med 50,000 kronor med hänsyn därtill, att i synnerhet under det första året av statspolisens verksamhet icke-ordinarie personal i stor utsträckning kunde väntas bliva kommenderad å statspolisavdelningarna. Statspolisintendenten meddelar härefter, att ordningsstatspolisens personal redan nu så gott som uteslutande bestode av ordinarie polismän samt att därför framdeles icke vore att räkna med någon minskning i kostnaderna på grund av användandet av icke-ordinarie personal. På grund härav har statspolisintendenten nu beräknat ifrågavarande kostnader till *835,000 kronor*.

Avlöningskostnaderna för kriminalstatspolisen har statspolisintendenten beräknat med utgångspunkt från det för löpande budgetår upptagna beloppet av 298,500 kronor. Härtill har emellertid lagts ett belopp av 5,600 kronor motsvarande den merkostnad, som uppkomme såsom följd därav, att före ingången av budgetåret 1934/1935 7 nya överkonstapelstjänster kunde beräknas hava blivit tillsatta i utbyte mot samma antal kriminalkonstapelstjänster. Vidare har statspolisintendenten hemställt om beräknande av medel för tillhandahållande av två nya befattningshavare vid kriminalstatspolisen, nämligen en kriminalöverkonstapel i Stockholm och en kriminalkonstapel i Malmö.

Beträffande behovet av kriminalöverkonstapelstjänsten i Stockholm har statspolisintendenten anför i huvudsak följande.

Under år 1933 hade vid upprepade tillfällen framställning gjorts från polismyndigheter i landsorten, att lämplig kriminalöverkonstapel från Stockholm måtte ställas till förfogande för att biträda den lokala kriminalpolisen vid fortsatt utredning i vissa mera invecklade brottmålsfall, i allmänhet rörande eldsvådor, som misstänkts vara anlagda. Då det icke varit fråga om sådan teknisk undersökning, vartill personal från centralbyrån för fingeravtryck kunnat anlitas, och då kriminalstatspolisen i Stockholm varit fullt upptagen av utredningar inom sitt egentliga tjänstgöringsområde (Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län), hade begärd hjälp icke kunnat lämnas. I detta sammanhang borde ock erinras om att enligt gällande fördelning av kriminalstatspolisen vissa län, nämligen Kronobergs, Gotlands, Blekinge och Jämtlands län, icke hade tillgång till andra kriminalstatspolismän än en kriminalkonstapel men att där givetvis alltemellanåt måste uppkomma behov av att för större brottmålsutredningar anlita en förhörsrutinerad kriminalöverkonstapel, ett behov som med kriminalstatspolisens nuvarande personalstyrka icke kunde tillgodoses utan arbetets förryckande.

Arliga avlöningskostnaden till en kriminalöverkonstapel i Stockholm har statspolisintendenten beräknat till omkring 6,500 kronor.

Statspolisintendenten har härefter rörande frågan om inrättande av ytterligare en kriminalkonstapelstjänst i Malmö till en början framhållit följande.

Den i cirkuläret den 16 september 1932 bestämda fördelningen av kriminalstatspolisen mellan de olika statspolisavdelningarna och länen torde vid ingången av budgetåret 1934/1935 vara i huvudsak genomförd, dock med ett undantag, nämligen det, att kriminalstatspolisen i Malmö, som enligt planen skulle bestå av 2 överkonstaplar och 6 konstaplar, vid ifrågavarande tidpunkt alltjämt syntes komma att äga tillgång till allenast 5 konstaplar, medan däremot kriminalstatspolisen i Umeå, som enligt planen skulle bestå av 1 överkonstapel och 1 konstapel, vid samma tidpunkt alltjämt torde utgöras av 3 konstaplar. Enligt grunderna för nämnda cirkulär skulle den bestämda ökningen av antalet kriminalkonstaplar i Malmö genomföras först, då antalet kriminalstatspolismän i Umeå nedgått till det i planen bestämda. Enligt vad inhämtade upplysningar givit vid handen kunde det, därest ej någon oförutsedd omständighet mellankomme, icke beräknas, att någon minskning i Umeå uppkomme, förrän den äldste av de nuvarande kriminalstatspolismännen därstädes uppnådde föreskriven pensionsålder eller den 7 september 1952.

Härefter har statspolisintendenten erinrat, hurusom länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län i skrivelse den 21 mars 1933 — under åberopande av den tyngande arbetsbörda, som åvilade kriminalstatspolisen i Malmö — hemställt, att ifrågavarande kriminalkonstapelstjänst i Malmö måtte omedelbart få tillsättas.

För egen del har statspolisintendenten vitsordat det trängande behovet av den sålunda begärda utökningen och åberopar till stöd för sin ståndpunkt särskilt den alltjämt tilltagande eldsvådefrekvensen i Skåne. Då det enligt statspolisintendentens mening icke kan anses tillrådligt att vänta med den ifrågasatta personalökningen, till dess ledighet uppkommer vid kriminalstatspolisen i Umeå, har statspolisintendenten redan för nästa budgetår räknat med sagda ökning. Den årliga avlöningskostnaden till en kriminalkonstapel i Malmö har statspolisintendenten därvid uppskattat till omkring 4,600 kronor.

I enlighet härmed har statspolisintendenten beräknat de sammanlagda avlöningskostnaderna för kriminalstatspolisen till $(298,500 + 5,600 + 6,500 + 4,600)$ 315,200 kronor.

Kostnaderna för *pensionering av ordningsstatspolisen* har statspolisintendenten för nästa budgetår uppskattat till samma belopp, som beräknats för innevarande period, eller alltså till 114,000 kronor.

Däremot har han för *pensionering av kriminalstatspolisen* beräknat en höjning av 1,000 kronor, varav 600 kronor för överkonstapelstjänsten i Stockholm och 400 kronor för kriminalkonstapelstjänsten i Malmö. Den sammanlagda kostnaden för pensionering av kriminalstatspolisen har alltså upptagits till $(35,000 + 1,000)$ 36,000 kronor.

Utgifterna för *uniformeringskostnad och beklädnadsersättning m. m.* uppskattas av statspolisintendenten för nästa budgetår till $(66,500 + 500)$ 67,000 kronor, därvid höjningen beräknats med hänsyn till de två föreslagna nya kriminalstatspolismännen.

Posterna till *kostnader för andra förmåner åt personalen, till hyresersättning för rum åt hästar och fordon, till underhåll och vård åt statspolisens hästar, till expeditionslokaler åt statspolisavdelningarna samt telefon till dessa* ävensom till *expeditionskostnader, inköp av diverse materiel och löpande*

utgifter i övrigt hava av statspolisintendenten beräknats till samma belopp, var-till de upptagits i 1933 års statsverksproposition.

Kostnaderna för *underhåll och drift av motorfordon* har statspolisintendenten med ledning av de faktiska utgifterna för ändamålet under första halvåret 1933 uppskattat till ett 35,000 kronor högre belopp än de för löpande budgetår beräknade eller till *125,000 kronor*.

Slutligen har statspolisintendenten i sina kalkyler upptagit två smärre anslagsposter, vilka sakna motsvarighet i beräkningarna för löpande budgetår, nämligen en för *inköp av ridhästar* och en för *inköp av motorfordon*. Beträffande dessa poster har statspolisintendenten anfört i huvudsak följande.

De inköp av ridhästar för statspolisen, som hittills verkställts och vilka ägt rum huvudsakligen under hösten 1932, hade på det hela taget utfallit synnerligen väl. Emellertid förefölle det, som om 3 eller 4 av de inköpta hästarna icke skulle kunna bibringas det lugn och den oräddhet, som oeftergivligt måste finnas hos en fullt tjänstbar polishäst. Man syntes därför böra räkna med nödvändigheten att under budgetåret 1934/1935 utbyta tillhoppa 4 ridhästar. Då kostnaderna för inköp av 4 nya ridhästar kunde uppskattas till sammanlagt 5,200 kronor och vid försäljning av de 4 olämpliga hästarna kunde beräknas inflyta omkring 1,200 kronor, syntes nettoutgifterna för inköpet böra beräknas till *4,000 kronor*.

De automobiler, varöver statspolisen förfogade, vore femsitsiga och lämpade sig i allmänhet väl för statspolisens normala verksamhet med trafikkontroll o. d., men de vore behäftade med den ur polissynpunkt mindre goda egenskapen, att deras maximihastighet i regel icke syntes kunna bringas över 90 km. i timmen, något som under vissa tjänstgöringsförhållanden vore till betydande nackdel. För att statspolisen skulle kunna på tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter erfordrades nämligen bland annat, att den vid sådana tillfällen, då det gällde att oförtövat bringa förstärkning från en större avdelning till en hotad punkt, ägde tillgång till motorfordon av den beskaffenhet, att transport av t. ex. en överkonstapel och 6 konstaplar kunde verkställas på snabbast möjliga sätt. Det borde därför tagas under allvarligt övervägande, huruvida icke var och en av de största statspolisavdelningarna nämligen avdelningarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Luleå borde förses med en snabbgående, sju-sitsig automobil i stället för en av de nuvarande mindre snabbgående vagnarna. Emellertid syntes icke skäl föreligga att utan viss erfarenhet rörande lämpligheten av en dylik anordning på en gång företaga utbyte av 5 automobiler. Därför torde tills vidare allenast *en* snabbgående sju-sitsig automobil böra inköpas. Samtidigt borde lämpligen en av statspolisens nuvarande automobiler, vilken övertagits från den förutvarande landstingspolisen i Östergötlands län, försälas. Nettokostnaderna för detta utbyte kunde uppskattas till *14,000 kronor*.

De sammanlagda kostnaderna för statspolisorganisationen för budgetåret 1934/1935 skulle enligt statspolisintendentens förslag utgöra 1,665,700 kronor.

Till statspolisintendentens föreliggande förslag kan jag i huvudsak ansluta mig. Dock synas mig tillräckliga skäl icke för närvarande föreligga att inrätta en ny kriminalöverkonstapelstjänst i Stockholm och att omedelbart tillsätta en kriminalkonstapelstjänst i Malmö. Med den ståndpunkt jag sålunda intagit böra de av statspolisintendenten för nästa budgetår beräknade kostnaderna för avlöning till kriminalstatspolisen, för pensionering av samma

polis och för uniformerings- och beklädnadsersättning m. m. minskas med respektive (6,500 + 4,600) 11,100 kronor, (600 + 400) 1,000 kronor och 500 kronor eller med tillhopa 12,600 kronor. Det av statspolisintendenten begärda beloppet, 14,000 kronor, för anskaffande av en snabbgående sjuitsig bil kan jag ej i dess helhet tillstyrka. Av besparingshänsyn föreslår jag, att försöksvis en billigare vagn av angivet slag anskaffas. På grund härav synes mig det begärda beloppet kunna minskas med 5,000 kronor till 9,000 kronor. Samtliga övriga utgiftsposter för statspolisorganisationen torde kunna upptagas i enlighet med statspolisintendentens beräkningar. De sammanlagda kostnaderna för denna organisation synas mig i enlighet härmed kunna uppskattas till (1,665,700 — 12,600 — 5,000) 1,648,100 kronor.

Kostnaderna för *reservpolisorganisationen* har statspolisintendenten i sin förenämnda skrivelse — under hänvisning till 1933 års statsverksproposition — föreslagit skola för nästa budgetår uppskattas till oförändrat belopp, 215,000 kronor. Detta förslag anser jag mig böra biträda.

Ej heller beträffande posterna till *landstingens polisväsen* och till *statspolisintendenten* ifrågasätter jag någon ändring. Posterna torde alltså få upptagas till respektive 5,000 och 14,500 kronor.

I fråga om beräkningen av posterna till *polisskolan i Stockholm*, till *tidningen »Polisunderrättelser»*, till *centralbyrån för fingeravtryck* och till *polisbyrån för övervakande av utlännningar* har *överståthållarämbetet* i skrivelse den 30 augusti 1933 framlagt förslag. Ämbetet har därvid hemställt, att först omförmälda post ävensom posten till centralbyrån för fingeravtryck måtte upptagas till oförändrade belopp, 70,000 respektive 36,000 kronor. Utgifterna för tidningen »Polisunderrättelser» har ämbetet uppskattat till 68,000 kronor, vilket belopp med 2,000 kronor överstiger det för innevarande budgetår beräknade. Såsom skäl för höjningen framhåller ämbetet, att tidningen alltmera tages i anspråk för efterlysningar och nu utgår i flera exemplar än under föregående budgetår. Kostnaderna för polisbyrån för övervakande av utlännningar har ämbetet upptagit till 61,000 kronor.

Mot ifrågavarande beräkningar har jag icke annat att invända än att — liksom för närvarande sker — från posten till polisbyrån torde böra bestridas även den pensionskostnad av omkring 1,700 kronor, som jämlikt ett Kungl. Maj:ts beslut den 4 mars 1932 skall gäldas av anslaget till polisväsendet i riket. I följd härav torde denna post såsom nu böra beräknas till 62,700 kronor och övriga poster i enlighet med överståthållarämbetets förslag.

Utgifterna för *polisskolan i Göteborg* och för *bidrag för grövre brotts upptäckande m. m.* torde även för nästa budgetår böra beräknas till respektive 7,000 och 10,000 kronor.

Vad slutligen angår posten till *gränskontroll* får jag omnämna, att genom socialdepartementets försorg undersökning blivit verkställd för utrönande av möjligheterna att nedbringa utgifterna för denna kontroll. Undersökningen har emellertid givit vid handen, att en reduktion av utgifterna icke lämpligen kan företagas. Jag anser därför, att posten bör liksom för löpande budgetår upptagas till 45,000 kronor.

I enlighet med det anförda skulle beräkningen av anslaget till polisväsendet i riket för budgetåret 1934/1935 te sig på sätt framgår av den i början av denna anslagspunkt meddelade tablån. Anslaget, som enligt beräkningen slutar å en summa av 4,143,300 kronor, torde lämpligen med någon avrundning nedåt kunna bestämmas till 4,140,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *polisväsendet i riket* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 4,140,000.

[83.] 2. **Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1931/1932.....	950,000	1,005,026
1932/1933.....	1,000,000	1,113,017
1933/1934.....	1,230,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	1,200,000	—

[Kungörelse den 24 november 1932 (nr 533), ändrad genom kungörelse nr 370/1933.]

Av nettoutgifterna avser ett belopp av 842,369 kronor resekostnads- och traktamentsersättningar jämte dagarvoden samt återstoden, 270,648 kronor, övriga kostnader.

Vad till en början angår *grunderna för användningen av detta anslag* anser jag mig böra föreslå en viss mindre jämkning i desamma. Enligt 1932 års kungörelse, vilken i denna del väsentligen överensstämmer med tidigare i ämnet gällande bestämmelser, äger landsfiskal att vid tjänsteresa i åtskilliga i kungörelsen uppräknade slag av ärenden uppbära resekostnadsersättning av statsmedel enligt allmänna resereglementet, därvid ersättningen bestrides från nu ifrågavarande anslag. Till de i författningen angivna fallen hör icke sådan tjänsteresa, som av landsfiskal företages i ärende rörande allmänna arvsfonden. Vid resa i dylikt ärende har därför vederbörande landsfiskal hittills själv nödgats bekosta resan. Detta synes mig mindre lämpligt i sådana fall, då resan företagits efter anmodan av statsmyndighet, exempelvis för inhämtande av upplysningar om personer, som ansöka om avstående av arv, vilket tillfallit fonden. Jag får därför förordna, att landsfiskal från och med ingången av nästa budgetår tillerkännes rätt till resekostnadsersättning för sådan resa i ärende rörande arvsfonden, som företages på uppdrag av statsmyn-

dighet. Den kostnadsökning, som kan föränledas av en dylik ändring, torde icke vara av sådan betydelse, att den behöver tagas i beaktande vid beräkningen av det erforderliga anslagsbeloppet.

Vidkommande härefter *a n s l a g s b e h o v e t* vill jag först erinra, att vid uppskattningen av anslaget för löpande budgetår hänsyn togs bland annat till de merkostnader, som föreskrifterna i kungörelsen den 24 november 1932 beräknades komma att medföra i förhållande till tidigare i ämnet gällande bestämmelser. Dessa merkostnader, som i huvudsak utgjordes av rese- och traktementsersättningar åt ordningsstats- och reservpolis, sådana dagarvoden, som utgå till ordningsstatspan och reservpolismän vid tjänstgöring utom de vanliga verksamhetsområdena, samt särskilda utgifter vid stats- och reservpolisens tjänstgöring, uppskattades i föl till sammanlagt 133,500 kronor för helt budgetår räknat.

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår torde man böra utgå från nettoutgifterna för budgetåret 1932/1933, vilka enligt den meddelade tablån utgjorde omkring 1,113,000 kronor. Då vidare 1932 års kungörelse blott varit i tillämpning sedan den 1 januari 1933, d. v. s. under halva sista budgetåret, men kan beräknas skola gälla under hela budgetåret 1934/1935, skulle nämnda belopp behöva ökas med hälften av omförmälda merkostnad eller — enligt beräkningarna i föl — med omkring 65,000 kronor. Anslagsbehovet skulle alltså kunna beräknas till omkring (1,113,000 + 65,000) 1,178,000 kronor eller 52,000 kronor mindre än nuvarande anslagsbeloppet. I avbidan å närmare erfarenhet rörande utgifterna under förevarande anslag för statspolisens verksamhet torde nedsättningen emellertid böra begränsas till 30,000 kronor och anslaget således upptagas till 1,200,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av kronor 1,200,000;
dels ock godkänna den av mig förordade ändringen i grunderna för användningen av anslaget.

[84.] 3. **Särskild polisverksamhet för uppdragande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m. (extra anslag).**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	200,000	197,642
1933/1934	200,000	—
1934/1935 (förslag)	200,000	—

För ifrågavarande ändamål har anslag beviljats alltsedan budgetåret 1923/1924.

En avsevärd del av anslaget har brukat ställas till överståthållarämbetets förfogande med bemyndigande för ämbetet att till *Stockholms stad* utbetala visst bidrag till underhåll av särskild polisavdelning, tillhörig Stockholms polis-

kår, för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker m. m. Medlemmarna av denna avdelning hava ägt utöva polisverksamhet jämväl inom Stockholms län och under de senaste åren i vissa fall även inom andra län. Återstoden av kostnaden för spritpolisavdelningen har bestritts av staden.

Till underhåll under löpande budgetår av avdelningen har Kungl. Maj:t den 19 maj 1933 bemyndigat överståthållarämbetet att till staden från anslaget utbetala 110,000 kronor, under villkor att Stockholms stadsfullmäktige för samma tid för ändamålet beviljade minst 25,000 kronor. Detta villkor har sedermera uppfyllts.

I skrivelse den 11 december 1933 har *överståthållarämbetet* hemställt om oförändrat statsbidrag under nästa budgetår för underhåll av ifrågavarande polisstyrka.

Förutom till nu berörda ändamål hava medel för varje budgetperiod beräknats för att, efter framställning från vederbörande länsstyrelser, användas till vidtagande i *andra delar av landet* av åtgärder till spritsmugglingens bekämpande samt, i viss mån, till stävjande av olaga rusdryckshantering i andra former.

Kungl. Maj:t har den 7 juli 1933 bemyndigat vissa länsstyrelser att under budgetåret 1933/1934 för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m. av anslaget mot redovisningsskyldighet använda närmare angivna belopp. Ifrågavarande länsstyrelser och de belopp, som anvisats, framgå av följande tablå.

Länsstyrelsen i		Belopp, högst	Länsstyrelsen i		Belopp, högst
Östergötlands	län	4,800	Gävleborgs	län	8,000
Malmöhus	»	32,000	Västernorrlands	»	5,000
Göteborgs o. Bohus	»	18,000	Västerbottens	»	2,500
Värmlands	»	1,000	Norrbottnens	»	10,400
Kopparbergs	»	4,000	Summa kronor högst 85,700		

I samband med berörda beslut den 7 juli 1933 har Kungl. Maj:t bland annat förklarat, att den polisverksamhet, för vilken medel sålunda anvisats, finge, då för fullgörande av påbörjad spaning eller eljest anledning därtill föreläge, utsträckas till annat län.

Beträffande spritpolisen såväl i Stockholms stad som i omförmälda län hava bestämmelser meddelats i syfte att spritpolisen skall upprätthålla nödig samverkan med vederbörande tullmyndigheter.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag inhämtat har statspolisen inlett visst samarbete med tull- och polismyndigheter i deras verksamhet till bekämpande av den olaga sprit- hanteringen. Statspolisen har sålunda bland annat ställt personal och fordon till spritpolisens förfogande både i Stockholm och å andra orter för vägpatrullering. Härigenom har i någon mån ökad effektivitet kunnat beredas de nuvarande anordningarna till förekommande av smuggling och lönnbränning, men någon minskning i behovet av särskild spritpolis har icke uppkommit. Huruvida detta framdeles kan bliva fallet, är ej möjligt att nu med ledning blott av

erfarenheterna från statspolisens första verksamhetsår avgöra. För närvarande utgör således icke den omständigheten, att statspolis finnes, anledning att föreslå någon förändring i spritpolisens organisation. Ej heller eljest synes mig anledning föreligga att för nästa budgetår räkna med någon förändring i organisationen. Erinras må, att chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1933 tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning rörande organisationen av den statliga verksamheten för bekämpande av olovlig införsel av spritdrycker m. m.

Vidkommande härefter anslagsbehovet torde detsamma böra beräknas till samma belopp som nu. Jag förordar därför, att anslaget även för nästa budgetår upptages till 200,000 kronor. Anslaget avses att täckas av avkastningen av rusdrycksmedelsfonden.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *särskild polisverksamhet för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m.* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 200,000.

F. Diverse.

[85.] 1. **Ersättning till ägare av vissa kolonistugor.** I en inom riksdagen i fjol i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 105, angående anslag till uppförande av byggnader för statens bakteriologiska laboratorium väckt motion (II: 420) yrkades, att riksdagen måtte medgiva, att av byggnadsanslaget ett belopp av högst 22,000 kronor finge, enligt av järnvägsstyrelsen och byggnadsstyrelsen gjord värdering, användas för beredande av ersättning till ägare av kolonistugor, som måste nedrivas eller förflyttas på grund av laboratoriets förläggning till det av järnvägsstyrelsen förvaldade området å kronoegendomen Ingenting i Solna socken, vilket vore utarrenderat till koloniträdgårdar.

Särskilda utskottet uttalade i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 5, bland annat, att utskottet icke haft tillfälle att verkställa den närmare utredning, som vore erforderlig för ett ståndpunktstagande redan då till vad i motionen yrkats. Ej heller hade det för utskottet varit möjligt att överblicka de konsekvenser, ett bifall till motionen skulle kunna medföra vid andra likartade tillfällen. Då emellertid enligt utskottets uppfattning vissa billighets-skäl syntes tala för att åtgärder i motionens syfte vidtoges, funne utskottet, att berörda frågor borde efter utredning och värdering av sakkunnig myndighet göras till föremål för övervägande av Kungl. Maj:t. Skulle därvid finnas, att ersättning i någon form kunde och borde ifrågakomma, torde särskild framställning i ärendet till riksdagen böra ske.

Den 30 juni 1933 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att verkställa utredning i ärendet samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande eller förslag, vartill styrelsen funne utredningen föranleda.

Till styrelsen har vidare för att tagas i övervägande vid fullgörande av uppdraget överlämnats en av koloniföreningen Huvudsta, som av statens järnvägar arrenderar ifrågavarande område, hos chefen för kommunikationsdepartementet i ämnet gjord framställning.

I skrivelse den 28 november 1933 har byggnadsstyrelsen framlagt resultatet av utredningen. Innan jag redogör härför, ber jag få nämna, att nuvarande avtal mellan statens järnvägar och sagda koloniförening är ingånget den 15 september 1931, att arrendetiden bestämts till 2 år, räknat från och med den 1 januari 1932, att uppsägning skall ske minst sex månader före arrendetidens utgång, att kontraktet, om uppsägning ej sker, skall vara förlängt på två år varje gång samt att, därest statens järnvägar för något dess ändamål skulle behöva någon del av området, statens järnvägar skall äga rätt att efter när som helst skedd uppsägning taga den begärda delen i besittning, dock med skyldighet att reglera arrendeavgiften och ersätta därigenom åstadkommen skadegörelse. Vidare får jag meddela, att förvaltningen av det för bakteriologiska laboratoriet avsedda området från och med den 1 juli 1933 överflyttats från järnvägsstyrelsen och viss annan myndighet till byggnadsstyrelsen.

I sin nämnda skrivelse har *byggnadsstyrelsen* till en början anfört följande.

Redan i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 28 februari 1933 hade järnvägsstyrelsen framhållit, att innehavarna av ifrågavarande kolonistugor vid dessas uppförande icke kunnat förutse en så hastigt påkommen användning av området för statligt ändamål utan med fullt skäl räknat med att under lång tid framåt få disponera området. På grund härav hade järnvägsstyrelsen funnit skäligt, att innehavarna bleve i viss mån ersatta för värdet av de av dem inom området uppförda byggnaderna, vilken ersättning borde bestridas av anslaget till uppförande av byggnader för bakteriologiska laboratoriet. Järnvägsstyrelsen hade därför hemställt, att för beredande av sådan ersättning till kolonilotts-innehavarna, som av järnvägsstyrelsen efter prövning kunde finnas skälig, måtte till styrelsens förfogande ställas ett belopp av 20,000 kronor.

Den mark, varå här ifrågakomna kolonistugor vore belägna, hade av järnvägsstyrelsen mot viss arrendeavgift upplåtits till koloniföreningen Huvudsta, vilken i sin tur, jämlikt vid upplåtelsen gjort förbehåll, utarrenderat de olika kolonilotterna till vid statens järnvägar anställd eller därifrån pensionerad personal. Det för närvarande mellan järnvägsstyrelsen och koloniföreningen rörande området ifråga gällande kontraktet, som löpte med en uppsägningstid av 6 månader, utginge den 31 december 1935. Skulle statens järnvägar för något dess ändamål behöva någon del av området, ägde statens järnvägar emellertid enligt kontraktet rätt att efter när som helst gjord uppsägning taga den begärda delen i besittning, dock med skyldighet att reglera arrendeavgiften och ersätta därigenom åstadkommen skadegörelse. Vid upplåtelsen av området för koloniändamål hade sålunda icke förutsatts, att området ifråga skulle komma att tagas i anspråk för något annat statsändamål än för statens järnvägars behov. Med hänsyn härtill och då det sedan länge torde hava stått klart för vederbörande, att området med all sannolikhet icke erfordrades för statens järnvägar, funne jämväl byggnadsstyrelsen, att kolonisterna vid uppförande eller inköp av kolonistugorna haft fullt skäl att antaga, att de för en längre tid framåt skulle få kvarstanna på området. Då detta emellertid nu i viss utsträckning visat sig omöjligt till följd av den av riksdagen beslutade förläggningen av statens bakteriologiska laboratorium, funne byggnadsstyrelsen i likhet med motionären, särskilda utskottet samt järnvägsstyrelsen billighetsskäl tala för att ersättning bereddess innehavarna av de kolonistugor, som måste bortflyttas eller nedrivas. Härvid torde hänsyn jämväl böra tagas till att vederbörande kolonister måste frånträda respektive kolonilotter redan omkring den 1 juli 1934 och sålunda före den nu löpande arrendetidens utgång, ävensom att det i förevarande fall vore fråga om personer, som vore eller varit anställda i statens tjänst.

Beträffande omfattningen av den ifrågasatta ersättningen framhåller styrelsen följande.

Eu av byggnadsstyrelsen verkställd utredning hade givit vid handen, att sammanlagt endast åtta kolonistugor skulle komma att beröras av den beslutade förläggningen av bakteriologiska laboratoriet. Övriga befintliga kolonistugor vore belägna å den del av koloniområdet, vilken av byggnadsstyrelsen avsetts att i framtiden tagas i anspråk för laboratoriet närstående institutioner, och kunde sålunda tillsvidare bibehållas på sina nuvarande platser. Ågarna av två av de nu ifrågakomna åtta kolonistugorna hade förklarat sig önska flytta sina stugor till annan plats inom området, under det att övriga sex kolonistugor skulle rivas. Vid en av assistenten på byggnadsstyrelsens utredningsbyrå ingenjör B. Sundblad verkställd värdering hade befunnits, att kostnaderna för flyttning av två kolonistugor samt värdet av de sex kolonistugor, som skulle rivas, kunde beräknas till sammanlagt 12.100 kronor, i vilket belopp inginge 500 kronor för

flyttning av för ifrågavarande kolonisters räkning uppförd förrådsbod samt uthus ävensom en del inom området befintliga vattenledningsrör. Enligt å värderingsinstrumentet tecknade påskrifter hade respektive ägare av kolonistugorna förklarat sig tillfredsställda med däri angivna ersättningsbelopp. För sin del funne byggnadsstyrelsen de föreslagna ersättningsbeloppen vara skäliga.

I ärendet har *statskontoret* den 13 december 1933 avgivit utlåtande. Statskontoret har därvid anfört följande.

Koloniområdet hade upplåtits under sådana omständigheter, att koloniföreningen måst hava varit medveten om att området kunde komma att i sinom tid tagas i bruk för statens räkning. Vid sådant förhållande skulle statskontoret i själva verket icke anse sig böra tillstyrka beviljande av ersättning till kolonilotternas innehavare för de av dem ägda byggnaderna, vilka måste anses hava blivit uppförda på vederbörandes egen risk. Emellertid finge erkännas, att det av 1933 års riksdag fattade beslutet om disposition av ifrågavarande område kommit ganska oförberett. Vidare vore att märka, att det mellan statens järnvägar och koloniföreningen Huvudsta upprättade kontraktet angående arrende av koloniområdet icke syntes hava blivit uppsagt till upphörande vid utgången av nu gällande arrendeperiod den 31 december 1933. Vid sådant förhållande funne sig statskontoret icke böra motsätta sig, att ersättning finge utgå till de innehavare av jordlotter å området, vilka nu nödgades borttaga de av dem ägda kolonistugorna. Med hänsyn till de föreliggande särskilda omständigheterna torde några konsekvenser icke behöva befaras av ett dylikt medgivande. Mot de ersättningsbelopp, som blivit av byggnadsstyrelsen föreslagna, kunde statskontoret icke göra någon erinran. Då anslaget till de planerade byggnaderna för statens bakteriologiska laboratorium icke blivit beräknat med hänsyn till nu ifrågavarande utgift, syntes detsamma icke förslå till dessa utgifters gäldande. Statskontoret finge därför föreslå, att hos riksdagen äskades ett anslag för ändamålet å 12,100 kronor. Anslaget torde böra uppföras i riksstaten såsom ett obetecknat extra anslag under femte huvudtiteln.

Departements-
chefen.

I likhet med särskilda utskottet vid 1933 års riksdag samt byggnadsstyrelsen och statskontoret finner jag billighetsskäl tala för att innehavarna av de kolonilotter, vilka komma att beröras av bakteriologiska laboratoriets nybyggnad, erhålla gottgörelse för kostnaderna för flyttning av uppförda stugor eller för den förlust, de lida genom att stugorna måste nedrivas. Särskilt må framhållas, att kolonilottsinnehavarna haft anledning räkna med att få behålla sina lotter för en längre tid framåt samt att de i förlitande härpå nedlagt ej obetydliga kostnader å lotterna, särskilt å därå uppförda stugor. Såsom statskontoret anfört, torde några konsekvenser icke behöva befaras av det här ifrågasatta medgivandet. Lika med statskontoret anser jag någon erinran icke vara att framställa mot den av byggnadsstyrelsen ombesörjda uppskattningen av ersättningarna. De för ersättningarnas bestridande erforderliga medlen synas böra såsom statskontoret föreslagit anvisas från ett obetecknat extra anslag under femte huvudtiteln. Å Kungl. Maj:t torde få ankomma att meddela de närmare bestämmelser rörande ersättningarnas utbetalande, som må finnas påkallade.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ersättning till ägare av vissa kolonistugor* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 12,100.

[86.] 2. **Vissa avstycknings- och mantalssättningsförrättningar** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	10,000	3,628
1933/1934	10,000	—
1934/1935 (förslag)	4,000	—

I fråga om anslagets användning tillåter jag mig hänvisa till 1932 års statsverksproposition (V p. 101).

Någon närmare erfarenhet rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål har tidigare icke förelegat. Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1932/1933 synes anslaget kunna nedsättas till 4,000 kronor. På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *vissa avstycknings- och mantalssättningsförrättningar* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 4,000.

[87.] 3. **Ålderstillägg** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	[Nettoutgifter]
1929/1930	400,000	382,343
1930/1931	400,000	361,350
1931/1932	400,000	346,534
1932/1933	350,000	329,390
1933/1934	350,000	—
1934/1935 (förslag)	300,000	—

Belastningen å förevarande anslag har under de senaste åren sjunkit med 15,000 å 20,000 kronor årligen. Detta förhållande torde främst ha sin förklaring däri, att sedan åtskilliga år tillbaka lediga ordinarie befattningar inom fögderiförvaltningarna endast undantagsvis blivit återbesatta med ordinarie innehavare, vilket medfört, att antalet till ålderstillägg berättigade befattningshavare vid fögderiförvaltningarna undan för undan minskats. Då denna utveckling lär komma att fortsätta jämväl under löpande och nästa budgetår, synes anslagsbehovet för budgetåret 1934/1935 kunna med utgångspunkt från belastningssiffran för budgetåret 1932/1933 beräknas till i runt tal 300,000 kronor. Anslaget lär därför kunna nedsättas med 50,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *ålderstillägg*, nu 350.000 kronor, med 50,000 kronor till kronor 300,000.

[88.] 4. **Rese- och traktamentspenningar** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	45,000	60,273
1933/1934	45,000	—
1934/1935 (förslag)	60,000	—

Med hänsyn till senaste belastningssiffran synes förevarande anslag böra

Femte huvudtiteln.

höjas med 15,000 kronor. I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till *rese- och trakta-*
mentspennningar, nu 45,000 kronor, med 15,000
kronor till kronor 60,000.

[89.] 5. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga** (ordinarie reservationsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	150,000	123,009
1933/1934	150,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	200,000	—

Å anslaget fanns den 1 juli 1933 en reservation av 30,090 kronor.

Det belopp, som under budgetåret 1932/1933 stått till förfogande för ifrågasvarande ändamål, var vida större än det för ändamålet anvisade anslaget av 150,000 kronor. Ett mindre tillskott å tillhoppa 8,590 kronor erhöll anslaget genom överförande till detsamma av reservationer från tidigare budgetår ävensom av vissa återlevererade medel. Därutöver blev anslaget, som visade sig icke motsvara det föreliggande anslagsbehovet, förstärkt genom överförande till detsamma dels av belopp å tillhoppa 50,000 kronor från femte huvudtiteln anslag till extra utgifter, dels — efter inhämtande av riksdagens medgivande i ämnet — av ett belopp å 60,000 kronor från det för budgetåret 1932/1933 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet. Det disponibla beloppet har alltså under budgetåret 1932/1933 utgjort (150,000 + 8,590 + 50,000 + 60,000) 268,590 kronor. Därav har under nämnda budgetår tagits i anspråk 238,500 kronor, vilket belopp alltså avsevärt överstiger nettoutgifterna under samma tid å 123,009 kronor.

Med hänsyn till de betydande utgifter, varmed anslaget sålunda belastats under det senaste budgetåret, och då anslaget för nu löpande budgetår redan starkt tagits i anspråk, torde anslaget för budgetåret 1934/1935 böra höjas, och synes höjningen förslagsvis kunna bestämmas till 50,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* reservationsanslaget till *kommittéer och*
utredningar genom sakkunniga, nu 150,000 kronor, med 50,000
kronor till kronor 200,000.

6. **Extra utgifter, oförändrat ordinarie reservationsanslag** kronor 80,000.

7. **Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 175,000.

[90.] 8. **Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	515,000	510,228
1933/1934	512,000	—
1934/1935 (<i>beräknat belopp</i>)	512,000	—

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid behandling av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført om beredande av tillfällig löneförbättring under budgetåret 1934/1935 för vissa befattningshavare inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till *tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen* för budgetåret 1934/1935 beräkna ett *extra* förslagsanslag av kronor 512,000.

[91.] 9. **Provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	140,000	132,249
1933/1934	130,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	130,000	—

Hänvisande till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anført om beredande av provisoriskt dyrtidstillägg under budgetåret 1934/1935 åt vissa befattningshavare i statens tjänst hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 130,000.

[92.] 10. **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst** (extra förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	3,560,000	3,530,881
1933/1934	3,100,000	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	3,300,000	—

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anført om beredande åt vissa statens befattningshavare av dyrtidstillägg för budgetåret 1934/1935 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 3,300,000.

[93.] 11. **Tryckningskostnader** (ordinarie förslagsanslag).

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1932/1933	229,976	235,892
1933/1934	119,991	—
1934/1935 (<i>förslag</i>)	119,201	—

Den betydande nedsättning av anslaget, som företogs för budgetåret 1933/1934, har huvudsakligen sin grund däri, att länsstyrelsernas utgifter för

tryckning av blanketter från och med nämnda budgetår överflyttats från detta anslag till ett särskilt anslag till expenser och tryckningskostnader vid länsstyrelserna. För nästa budgetår torde anslaget kunna uppskattas till ungefär samma belopp, vartill detsamma beräknats i gällande riksstat, alltså till omkring 120,000 kronor. För jämnande av huvudtitelns slutsumma torde anslaget böra bestämmas till 119,201 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att nedsätta det *ordinarie* förslagsanslaget till *tryckningskostnader*, nu 119,991 kronor, med 790 kronor till .. kronor 119,201.

För budgetåret 1933/1934 hava under femte huvudtiteln anvisats		
ordinarie anslag till belopp av.....	kronor	47,029,870
extra » » » »	»	74,149,630
		kronor 121,179,500

För budgetåret 1934/1935 skulle, vid bifall till av mig		
gjorda förslag, under femte huvudtiteln uppföras		
ordinarie anslag till belopp av	kronor	48,350,180
extra » » » »	»	90,823,820
		» 139,174,000
och skulle alltså huvudtitelns slutsumma komma att		
ökas med	»	17,994,500

Denna ökning beror till ett belopp av 12,000,000 kronor å höjningen av anslaget till arbetslöshetens bekämpande. För nämnda ändamål hava under innevarande budgetår stått till förfogande 25,000,000 kronor, varav emellertid på grund av förefintliga reservationer allenast 5,000,000 kronor anvisats för budgetåret. Ökningen av huvudtitelns slutsumma har vidare till ett belopp av 5,975,000 kronor föranletts av de automatiska höjningarna å anslagen till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring och till sjukkasväsandets befrämjande.

Vid en närmare jämförelse mellan utgifterna under huvudtiteln för de båda budgetåren torde följande anslag böra undantagas.

1. Anslag, beträffande vilka direkt jämförelse mellan budgetåren
av särskild anledning ej är möjlig.

	1933/1934	1934/1935	Anmärkningar
Bekämpande av arbetslösheten	5,000,000	17,000,000	{ För budgetåret 1933/1934 beräknades medelsbehovet till 25,000,000 kronor, varav emellertid på grund av förefintliga reservationer allenast 5,000,000 kronor anvisades för budgetåret.
Postverkets kostnader för tryckning och expediering av pensionskvitton	110,000	—	{ Anslag erfordras blott vart 5:e år.
Utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.	18,000	—	{ För budgetåret 1934/1935 upptages under utgifter för kapitalökning ett anslag av 250,000 kronor för ifrågavarande ändamål
Ersättning till Stockholms stad för viss fattigvård m. m. åt gammal-svenskbybor	18,500	—	{ Engångsanslag av speciell natur.
Kostnader i anledning av val av landstingsmän m. fl. år 1934	—	110,000	{ Anslag erfordras blott vart 4:e år.
Ersättning till ägare av vissa kolonistugor	—	12,100	{ Engångsanslag av speciell natur.
Summa kronor	5,146,500	17,122,100	

2. Anslag, beträffande vilka föreslagen höjning har sin grund
i organisatoriska förändringar.

	1933/1934	1934/1935	Ökning
Socialstyrelsen, socialstyrelsens verksamhet och vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m., tillhopa	512,600	597,600	85,000
Offentliga arbetsförmedlingen	260,000	290,000	30,000
Summa kronor	772,600	887,600	115,000

3. Anslag, beträffande vilka föreslagen höjning har sin grund
i automatisk stegring.

	1933/1934	1934/1935	Ökning
Sjukkasveväsendets befrämjande	5,560,000	7,335,000	1,775,000
Bidrag till moderskapsförsäkring	315,000	435,000	120,000
Moderskapsunderstöd	10,000	750,000	740,000
Statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring	50,300,000	54,500,000	4,200,000
Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar	280,000	325,000	45,000
Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.	370,000	465,000	95,000
Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	3,100,000	3,300,000	200,000
Summa kronor	59,935,000	67,110,000	7,175,000

Femte huvudtiteln.

De nu i tabellerna 1—3 angivna anslagen utgöra tillsammans för budgetåret 1933/1934 65,854,100 kronor och för budgetåret 1934/1935 85,119,700 kronor. Återstående anslag under femte huvudtiteln uppgå sammanlagt för budgetåret 1933/1934 till 55,325,400 kronor och för budgetåret 1934/1935 till 54,054,300 kronor. En jämförelse mellan de sist angivna beloppen fördelade å olika huvudgrupper av anslag giver följande resultat.

Ä n d a m å l	1933/1934	1934/1935	Förändring
Departementet	271,320	271,320	—
Sociala verk och inrättningar	8,716,430	9,132,630	+ 416,200
Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården	30,638,159	28,833,349	— 1,804,810
Överståthållarämbetet och landsstaten	8,697,500	8,696,800	— 700
Polisväsendet	5,430,000	5,540,000	+ 110,000
Diverse	1,571,991	1,580,201	+ 8,210
Summa kronor	55,325,400	54,054,300	— 1,271,100

Den föreslagna anslagsminskningen, 1,271,100 kronor, utgör något mer än 2.2 procent av ifrågavarande anslagsbelopp för budgetåret 1933/1934.

I vad chefen för socialdepartementet hemställt och föreslagit beträffande anslagen för budgetåret 1934/1935 under femte huvudtiteln instämma statsrådets övriga ledamöter; dock att statsrådet Vennerström icke deltagit beträffande punkten 13 och statsrådet Levinson icke beträffande punkterna 22—26.

Vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar tillika, enligt statsrådets hemställan, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov för nämnda tid.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.

Register

till

Femte huvudtiteln för budgetåret 1934 1935.**A. Departementet.**

Sid.		Kronor
1	Departementschefen	24,000
1	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.....	237,300
1	Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.....	10,020
	Säger för departementet	271,320

B. Sociala verk och inrättningar.

Socialstyrelsen:		
2	Socialstyrelsen	330,600
3	Socialstyrelsens verksamhet	217,000
3	Vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m.	50,000
3	Allmän levnadskostnadsundersökning	18,000
Arbetsfred, arbetsförmedling, arbetarskydd m. m.:		
6	Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.	75,000
6	Arbetsdomstolen	70,000
9	Offentliga arbetsförmedlingen	290,000
9	Bekämpande av arbetslösheten	17,000,000
11	Yrkesinspektionen	284,400
13	Yrkesinspektionens verksamhet	176,000
13	Föreningen för arbetarskydd	3,000
14	Arbetsrådet	44,300
16	Upplysningsverksamhet i emigrationsfrågor	1,000
18	Bidrag till arbetsledarekurser	10,000
20	Sveriges deltagande i den internationella arbetsorganisationens konferens m. m.	25,000
Olycksfallsförsäkring:		
20	Riksförsäkringsanstalten	368,500
20	Riksförsäkringsanstaltens verksamhet	1,242,500
24	Försäkringsrådet	81,600
25	Försäkringsrådets verksamhet	68,000
26	Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.	450,000
28	Statens bidrag till fiskares försäkring	80,000
Sjukförsäkring:		
29	Sjukkasseväsendets befrämjande	7,335,000
30	Bidrag till moderskapsförsäkring	435,000
31	Moderskapsunderstöd	750,000
Allmänna pensionsförsäkringen:		
32	Pensionsstyrelsen	640,000

Sid.		Kronor
32	Pensionsstyrelsens verksamhet m. m.	566,000
35	Statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring	54,500,000
38	Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.	
40	Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar	325,000
41	Ersättning till häradskrivarna för pensionsförteckningar	56,000
41	Ersättning åt blindas	500,000
	Åtgärder beträffande lösdrivare m. fl.:	
42	Statens tvångsarbetsanstalter	496,000
46	Frälsningsarméns räddningshem	6,000
	Alkoholistvård:	
47	Statens alkoholistanstalter vid Svartsjö och i Landskrona	42,000
47	Statens alkoholistanstalt å Venngarn	181,000
49	Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.	75,000
52	Bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter.	
53	Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.	465,000
55	Tillfälligt omhändertagande av alkoholister m. m.	12,000
55	Resor vid tvångsinternering av alkoholister	5,000
55	Interneringskostnader i vissa fall	2,000
	Fattigvård och barnavård:	
56	Statsinspektion av fattigvård och barnavård	75,500
57	Fattigvård i allmänhet	1,550,000
58	Barnavård i allmänhet	190,000
58	Fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårds-konventionen m. m.	750,000
59	Fattigvård och barnavård för lappar	180,000
59	Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet	15,000
60	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem	110,000
60	Barnhusen	115,830
60	Skyddsuppfostran	565,000
61	Inspektions- och upplysningsarbete med avseende å spädbarns- och förlossningshem	3,000
	Säger för sociala verk och inrättningar	90,830,230

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

	Medicinalstyrelsen m. m.:	
66	Medicinalstyrelsen	383,500
66	Sinnessjuknämnden	13,200
	Statsmedicinska anstalten:	
67	Statens bakteriologiska laboratorium	142,000
67	Statens rättskemiska laboratorium	25,000
67	Statens farmaceutiska laboratorium	24,500
	Provinsiälläkarstaten:	
68	Förste provinsiälläkare och provinsiälläkare	3,075,300
68	Reseersättningar vid provinsiälläkarstaten	125,000
68	Tillfälliga lönetillägg åt vissa provinsiälläkare	2,100
69	Bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsiälläkare å landsbygden.	

Sid.		Kronor
69	Avlöning åt civila läkarstipendiater	8,000
69	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande	20,000
69	Dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare	500

Sjukvårdsanstalterna.

Sinnessjukvårdsanstalterna:

71	Statens sinnessjukhus	10,200,000
83	Inlösen av vårdplatser vid sinnessjukhusen m. m.	245,000
83	Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö	2,600,000
84	Anstalter för obildbara sinnesslöa	900,000
85	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallande-sjuka	880,000
85	Epileptikeranstalter	220,000
86	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar	21,300
92	Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar	23,000
93	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor	13,300
94	Bidrag till driftkostnader i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor	7,000
Övriga egentliga sjukvårdsanstalter:		
95	Lasarets underhåll	15,774
95	Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	20,000
95	Understöd åt spetälskesjukas familjer m. m.	2,000
95	Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter	195,000
108	Bidrag till driftkostnaderna för tuberkulossjukvårdsanstalter	4,500,000
120	Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna ...	55,000
122	Folksanatorierna	50,000
124	Understödjande av dispensärverksamhet	450,000
126	Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten ...	50,000
126	Radiumhemmets i Stockholm poliklinik	15,000
126	Radiumhemmets i Stockholm klinik	50,000
127	Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radium-behandling	110,000
127	Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus	200,000
128	Bidrag till driften av epidemisjukhus	700,000
128	Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka	800,000
Vanförestalter:		
129	Kliniker vid vanförestalter	230,000
129	Polikliniker vid vanförestalter	20,000
129	Skol- och uppfostringshem för vanföra	90,000
129	Yrkesskolor för vanföra m. m.	210,000
129	Bidrag till nybyggnad för Stockholms vanförestalt m. m.	
130	Bidrag till resor för vanföra jämte vårdare	140,000
130	Kuratorsverksamhet vid vanförestalterna	12,000
131	Eugeniahemmet	5,000

Sid.		Kronor
	Hälsovård i allmänhet.	
132	Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar	625,000
132	Kostnader i övrigt för allmän hälso- och sjukvård	8,000
134	Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader	60,000
135	Statens skola för utbildning av distriktssköterskor	18,000
135	Bidrag för anställning av distriktssköterskor	235,000
136	Dyrtidshjälp åt distriktssköterskor	1,000
136	Bidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor och reserv- barnmorskor	665,000
137	Dyrtidshjälp åt distriktsbarnmorskor m. fl.	45,000
137	Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen	90,000
137	Skyddskoppypningen	125,000
137	Karantänsanstalten på Kängö.	—
138	Resestipendier åt vissa läkare	—
138	Internationella hälsovårdsbyrån i Paris	9,375
139	Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden	56,000
140	Sjuktransporter med flygplan	47,000
143	Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter m. m.	500
	Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården	28,833,349

D. Överståthållarämbetet och landsstaten.

144	Överståthållarämbetet	122,800
146	Landshövdingarna	509,000
146	Befattningshavare vid länsstyrelserna	4,360,000
147	Reseersättningar till landshövdingarna och befattnings- havare vid länsstyrelserna	75,000
148	Expenser och tryckningskostnader vid länsstyrelserna	915,000
148	Fögderiförvaltningarna	2,350,000
150	Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna	240,000
150	Ersättning åt lappfogdar m. m.	125,000
152	Kostnader i anledning av val av landstingsmän m. fl. år 1934	110,000
	Säger för överståthållarämbetet och landsstaten	8,806,800

E. Polisväsendet.

154	Polisväsendet i riket	4,140,000
160	Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet	1,200,000
161	Särskild polisverksamhet för uppdagande av olovlig in- försel av spritdrycker, lönnbränning m. m.	200,000
	Säger för polisväsendet	5,540,000

F. Diverse.

164	Ersättning till ägare av vissa kolonistugor	12,100
167	Vissa avstycknings- och mantalssättningsförrättningar	4,000

Femte huvudtiteln.

177

Sid.		Kronor
167	Ålderstillägg	300,000
167	Rese- och traktamentspenningar	60,000
168	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	200,000
168	Extra utgifter	80,000
168	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	175,000
168	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen	512,000
169	Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	130,000
169	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	3,300,000
169	Tryckningskostnader	119,201
	Säger för diverse	4,892,301
	Summa	139,174,000

Bilaga till

1934 års statsverksproposition.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anmäler de frågor, som tillhöra regeringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, omfattande anslagen till kommunikationsdepartementet, samt anför därvid följande:

A. Departementet.

1. **Departementschefen, oförändrat ordinarie anslag**..... .. kronor 24,000.
2. **Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, oförändrat ordinarie förslagsanslag** kronor 175,300.

[1.] 3. **Extra byråchef för tekniska ärenden.** Till avlönande av en extra byråchef för tekniska ärenden har riksdagen sedan flera år anvisat ett extra anslag av 12,000 kronor. Då anslag för ifrågavarande ändamål erfordras jämväl för nästkommande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *extra byråchef för tekniska ärenden* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra anslag* av kronor 12,000.

[2.] 4. **Ökad föredragning i regeringsrätten.** Från kommunikationsdepartementets ordinarie anslag avlönas en föredragande i regeringsrätten

jämte för honom avsedd biträdande personal. Till ökad föredragning i regeringsrätten hava för tiden från och med den 1 januari 1929 särskilda anslagsmedel anvisats av riksdagen. Till nämnda ändamål har för nu löpande budgetår beviljats ett extra anslag av 13,500 kronor. Anslaget har beräknats på så sätt, att medel skola finnas tillgängliga för att bestrida kostnaderna för dels en extra föredragande med ett arvode av 9,540 kronor och dels, till biträde åt honom, en andre amanuens med halvtidstjänstgöring samt ett extra kontorsbiträde med en avlöning av respektive 1,944 och 2,052 kronor.

Med anledning av minskning i den på kommunikationsdepartementet ankommande föredragningen i regeringsrätten har under loppet av budgetåret 1932/1933 den ändring i anslagets disposition kunnat vidtagas, att från anslaget utgått, förutom nyssnämnda ersättning till amanuens och kontorsbiträde, arvode till en extra föredragande beräknat allenast efter halvtidstjänstgöring. Återstoden av det för den extra föredraganden beräknade beloppet har i mån av behov tagits i anspråk för beredande av ersättning åt tillfällig föredragningshjälp enligt särskilda Kungl. Maj:ts beslut. På grund av de sålunda vidtagna åtgärderna har medelsåtgången å anslaget under budgetåret 1932/1933 inskränkts till 10,452 kronor 2 öre, vadan å anslaget uppstått en besparing av 3,047 kronor 98 öre, som tillförts kassafonden. Under innevarande budgetår är föredragningen anordnad på enahanda sätt, och även vid utgången av detta budgetår är en besparing på anslaget därför att emotse.

I stort sett torde föredragningen jämväl under budgetåret 1934/1935 komma att ordnas på samma sätt. En nedsättning av anslaget synes därför möjlig. Anslagsminskningen torde lämpligen böra stanna vid 2,500 kronor, varvid anslagets belopp skulle bli 11,000 kronor. Skulle tilläven tyrs ändrade förhållanden inträda, medförande behov av regeringsrättsföredragning i större utsträckning än nu förutsatts, torde Kungl. Maj:t äga att — i den mån departementets anslagspost till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. ej lämnar tillgång därtill — av huvudtitelns anslag till extra utgifter ytterligare disponera det mindre belopp, som för ändamålet må kunna erfordras.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ökad föredragning i regeringsrätten* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra anslag* av kronor 11,000.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.

[3.] 1. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.** Under förevarande punkt¹⁾ torde jag i ett sammanhang få redogöra för frågan om ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och därmed sammanhängande spörsmål, av vilka en del äga avseende på den lokala vägorganisationen.

Inledning. Genom beslut av 1929 och 1930 års riksdagar vann frågan om den statliga vägorganisationen i länen sin lösning. Den nya organisationen, vilken trätt i tillämpning den 1 juli 1930, innebär, att i den statliga lokala väg-administrationen väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän samt vägkonsulenter ersatts med helt statsavlönade vägingenjörer jämte — i flertalet län — biträdande vägingenjörer eller vägingenjörsassistenter. I samband med denna omläggning av den lokala administrationen verkställdes be- träffande vägårendenas handläggning en vidsträckt decentralisation från Kungl. Maj:t samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till länsstyrelserna i syfte att tillgodose kraven på ärendenas behandling med mindre omgång och tids- utdräkt samt för vägdistriktet mindre betungande skriftväxling än vad tidi- gare varit fallet.

Spörsmålet om ordnandet i anslutning till de nya förhållandena av den centrala uppsikten över vägväsendet, vilken uppsikt utövas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, står däremot alltjämt öppet.

Vid tidigare, av särskilda sakkunnigberedningar verkställda utredningar rörande väg- och vattenbyggnadsväsendet, framlagda i betänkanden, vilka avgivits i september 1925 (statens off. utredn. 1925: 33), oktober 1927 (statens off. utredn. 1927: 26) och mars 1928 (vid prop. nr 211 år 1928), har även frågan om det centrala organets ställning beaktats; och ett av Kungl. Maj:t i proposition, nr 211, till 1928 års riksdag framlagt förslag till ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsväsendet avsåg jämväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I skrivelse den 1 juni 1928, nr 310, vari riksdagen meddelade sitt beslut i ämnet, anfördes i fråga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, bland annat, att spörsmålet om styrelsens organisation och personaluppsättning syntes tarva en förnyad, från grunden gående och förutsättningslös utredning. En- ligt riksdagens mening borde med avseende å styrelsen icke vidtagas för- ändring, förrän erfarenhet vunnits om den nya lokala vägorganisation, varom riksdagen samtidigt begärde förnyad utredning och förslag, och dess återverkningar på den centrala styrelsen.

I skrivelse den 3 juni 1929, nr 275, vari riksdagen meddelade sitt beslut om bifall i allt väsentligt till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 53, framställda förslag till grunder för ny lokal vägorganisation, erinrade riksdagen, att propositionen lämnat å sido en omorganisation av den centrala tekniska uppsikten å vägväsendet och därutinnan anslöte sig till riksdagens år 1928 uttalade mening. Emellertid framhölls i skrivelsen tillika, att en fast och

¹⁾ Register, se sid. 207.

ändamålsenlig anordning av den centrala ledningen av vägväsendet vore så maktpåliggande, att dess genomförande ej borde uppskjutas längre än som vore nödigt, och att riksdagen förutsatte, att frågan därom av Kungl. Maj:t bereddades och förelades riksdagen, så snart de därför angivna betingelserna vore för handen.

I anslutning till riksdagens sålunda uttalade önskemål upptog dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet på hösten 1931 frågan om verkställeande av ny utredning rörande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation. Vid anmälan av ärendet inför Kungl. Maj:t den 9 oktober 1931 anförde departementschefen bland annat följande:

Att anpassa den centrala ledningen av vägväsendet så, att den kunde på ett ändamålsenligt sätt fullgöra de betydelsefulla, delvis nya uppgifter, vilka åvilade densamma, samt motsvara de ökade krav, som med hänsyn till vägväsendets kraftiga och snabba utveckling måste ställas på denna ledning, vore uppenbarligen en angelägenhet av synnerlig vikt. Av särskilt framträdande betydelse vore, att organet för den centrala ledningen bleve ägnat att effektivt medverka till att de högst betydande belopp, som årligen ställdes till förfogande för vägändamål, bleve på ett ur ekonomiska och tekniska synpunkter riktigt sätt använda. Då, såsom riksdagen uttalat, förevarande spörsmål borde upptagas till förnyad utredning, så snart den lokala organisationen tillämpats tillräckligt länge för att erforderligt underlag för en sådan utredning skulle föreligga, syntes tiden vara inne att igångsätta ett dylikt utredningsarbete.

Såsom direktiv för en förnyad utredning borde i första hand gälla av 1928 års riksdag gjorda uttalanden i ämnet. Utredningen borde således avse icke endast frågan om den personaluppsättning, som erfordrades, därest styrelsen bibehölls i nuvarande gestaltning som självständigt centralt ämbetsverk, utan även huruvida ändrade förhållanden eller vunna erfarenheter kunde och borde föranleda övergång till helt nya organisatoriska former för utövande av den centrala uppsikten över väg- och vattenbyggnadsväsendet och för ombesörjande av de övriga göromål, som åvilade styrelsen. Vidare finge erinras, att chefens för kommunikationsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 11 april 1924, då den utredning beslutades, vilken resulterade i det år 1925 avgivna betänkandet, bland annat innefattade en översikt av vissa frågor, som kunde uppkomma i samband med en utredning av här antydd beskaffenhet. Den i nämnda anförande berörda frågan om luftfartsmyndighetens avskiljande från kommunikationsdepartementet syntes likväl icke böra upptagas till granskning i förevarande sammanhang. Däremot borde såsom ett led i utredningen ingå en undersökning av möjligheten att vinna en närmare anslutning mellan den centrala ledningen av vägväsendet och svenska väginstitutet. Sannolikt stode ökade fördelar för vägväsendet att vinna, därest i lämplig form ett intimt samarbete mellan institutet och den centrala vägmyndigheten åvägbringades.

Enligt den av 1929 års riksdag antagna organisationsformen skulle vägingenjör vara väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänsteman med stationsort i vederbörande residensstad och med tjänstgöring hos länsstyrelsen. Då riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt att på nämnt sätt inordna vägingenjörerna i den nya organisationen, uttalade riksdagen, att det skedde med tvekan och under förutsättning bland annat, att saken underkastades förnyad prövning i samband med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation. Vid den nu avsedda utredningen borde även berörda fråga upptagas till behandling. Givetvis borde vid ifrågavarande ut-

redning erforderligt samarbete med statens organisationsnämnd äga rum. Av vikt vore också att, i den mån sådant befunnes påkallat, samråd åväga-bringades såväl med 1929 års vägsakkunniga som med 1931 års väg- och brosakkunniga.

Med bifall till gjord hemställan bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla särskilda utredningsmän att inom departementet biträda med utredning av frågan om ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och därmed sammanhängande spörsmål. De med stöd härav tillkallade *utredningsmännen*, landshövdingen B. C. Hasselrot, tillika ordförande, samt ledamoten av riksdagens andra kammare, riksgäldsfullmäktigen A. Anderson i Råstock, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren J. B. Johansson och dåvarande vägingenjören, sedermera t. f. chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen N. R. Ekwall — vilka i vissa avseenden biträtts av dåvarande extra byråchefen i kommunikationsdepartementet, numera t. f. chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen N. L. Bolinder och dåvarande verkställande direktören i svenska järnvägsföreningen O. Bärnheim — framlade den 23 december 1932 betänkande med förslag angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämte därmed sammanhängande spörsmål (statens off. utredn. 1932: 34). Ekwall, som avlidit den 16 i samma månad, deltog i utredningsarbetet till dess beslut fattats angående betänkandets sakliga innehåll.

Över utredningsmännens förevarande betänkande i dess helhet eller i vissa delar hava *utlåtanden* avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, socialstyrelsen, chefen för generalstaben, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, fullmäktige i riksgäldskontoret, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i samtliga län efter vägingenjörernas hörande, statens provningsanstalt, ingenjörsvetenskapsakademien, statens organisationsnämnd, 1931 års väg- och brosakkunniga, tekniska högskolans lärarkollegium, svenska vägstyrelsernas förbund, svenska vägföreningen, svenska väginstitutet, svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, kungl. automobilklubben, motormännens riksförbund, svenska järnvägsföreningen, svenska teknologföreningen, svenska kommunaltekniska föreningen och automobilbesiktningsmännens förening.

I sitt betänkande hava *utredningsmännen* inledningsvis angivit, från vilka utgångspunkter de i anslutning till departementschefens nyss återgivna anförande upptagit förevarande organisationsfråga till behandling.

Vid utförandet av sitt uppdrag hade utredningsmännen ansett nödigt att klarlägga samtliga de arbetsuppgifter, som borde tillkomma det statliga vägväsendet, samt granska, i vad mån dessa uppgifter lämpligen borde fullgöras av en lokal eller central organisation. I syfte att erhålla en möjligast allsidig belysning av hithörande spörsmål hade utredningsmännen berett på ifrågavarande områden arbetande myndigheter, fackmän och sammanslutningar inom landet tillfälle att härutinnan uttala sig samt därvid framställa de erinringar och önskemål, som ansåges böra beaktas vid fullgörandet av utredningsmännens uppdrag.

Utan att i någon mån taga ställning till de i 1929 års vägsakkunnigas betänkande (statens off. utredn. 1932: 21) framställda förslagen hade utredningsmännen ansett sig böra framlägga förslag till en statlig central organisation, som passade för vägväsendet efter de av vägsakkunniga angivna linjerna. Utredningsmännen erinra, att det av nämnda sakkunniga angivna väglagsförslaget — härtill torde jag senare i dag få återkomma — förutsatte en uppdelning av vägnätet med hänsyn till de intressen, som vore därmed förenade, dels i statsvägar, nämligen riksvägar och ödebygdsvägar, för vilka trafik- och riksintresset eller, ifråga om ödebygdsvägar, det stats-sociala intresset vore särskilt framträdande, och dels i länsvägar, vilka i sin tur uppdelades i länshuvudvägar och ortsvägar, för vilka länets och ortstrafikens intressen vore dominerande. Förstnämnda vägnät skulle sortera under Kungl. Maj:t och det centrala verket, i vad avsåge planläggning och byggande, och under länsstyrelsen, vad beträffade underhållskontrollen, medan det sistnämnda vägnätet närmast skulle handhavas av länsstyrelsen under det centrala verkets överledning. Detta verk skulle således, i förhållande till nuvarande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i fråga om riksvägarna komma att få en högst väsentligt ökad och till sin natur ändrad arbetsuppgift. I fråga om statsbidrag till barmarksunderhållet föresloges vidare i väglagsförslaget vissa ändringar — åsyftande en uppdelning av kostnaderna i »grundkostnad» och »vägslitningskostnad» med skilda regler för statsbidrags utgående — vilka, genomförda, jämväl skulle inverka på den centrala vägmyndighetens arbetsuppgifter.

För att möjliggöra en omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, oberoende av väglagsförslaget och i varje fall innan detta kunde träda i kraft, hade utredningsmännen utformat sitt förslag så, att det i de delar, som icke vore helt beroende på nya väglagen, skulle kunna omedelbart träda i funktion.

Utredningsmännen hade slutligen ansett det falla under det dem anförtrodda uppdraget att samtidigt med den såsom nödvändig ansedda granskningen, i vad mån viss uppgift borde fullgöras av lokal eller central statlig organisation, undersöka, om förenkling i arbetet stode att vinna. Om än uppdraget närmast avsett att utforma den centrala vägorganisationen — såsom centralt verk eller fristående inspektion — i anslutning till befintlig lokal vägorganisation, hade det synts utredningsmännen oundgängligt att åtminstone i viss mån taga hela vägorganisationens lämplighet under skärskådande.

Med nu angivna utgångspunkter hava utredningsmännen i första hand tagit under bedömande, huruvida och i vad mån beträffande vägärendenas handläggning jämkningar i nu gällande fördelning av arbetsuppgifterna mellan länsstyrelserna, vägingenjörerna samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen borde äga rum. Därefter hava utredningsmännen behandlat frågan om antal och löneställning för personalen inom den lokala vägorganisationen för att slutligen ingå på sitt huvudsakliga uppdrag, omorganisationen av det statliga centrala organet för vägväsendet.

I vad utredningsmännens förslag sålunda har avseende å personalen inom den lokala organisationen, torde jag få till behandling upptaga detsamma i samband med anslagsäskanden för ändamålet under punkterna 9—11 i det följande.

Den centrala vägmyndighetens uppgifter. Sin principiella uppfattning beträffande vägärendenas handläggning och deras fördelning mellan den lokala

och den centrala organisationen hava utredningsmännen sammanfattningsvis uttryckt på följande sätt:

Den lokala vägorganisationen är i stort sett tillfredsställande men, även fränsett de arbetsuppgifter, som införandet av riksvägar kommer att medföra, behöva nu gällande bestämmelser för det statliga vägväsendet kompletteras i syfte att skänka den centrala statliga myndigheten större befogenhet.

Aven om man anser, att den centrala myndigheten skall allenast giva allmänna och enhetliga riktlinjer samt kontrollera, att desamma tillämpas, finnas för närvarande icke tillfredsställande möjligheter för myndigheten att i tid hindra att däremot stridande arbeten igångsättas. Därtill kommer att det icke torde vara möjligt att utfärda så alla områden omfattande allmänna riktlinjer, att därigenom uteslutes möjlighet för en länsstyrelse eller ett vägdistrikt att exempelvis inlåta sig på arbetsmetoder, som redan, ehuru okänt för länsstyrelsen eller vägstyrelsen, på annat håll visat sig under liknande förhållanden olämpliga. Vägingenjören kan uppenbarligen icke genom arbetet i sitt län få den erfarenhet på olika skiftande områden som en tjänsteman i ett centralt, hela landets vägväsende kontrollerande organ. Vål är det riktigt, att med vägärendenas nuvarande omfattning det oundgängligen tarvas, att inom varje län finnes teknisk sakkunskap genom vägingenjören och hans biträden att tillgå för råd, ledning och kontroll vid vägarbeten inom länet, men detta bör icke utesluta, att man tillgodogör sig även den större erfarenhet och sakkunskap, som må vara tillfinnandes, och ger densamma tillfälle att göra sig gällande.

Med hänsyn till den betydande andel, som staten numera lämnar till vägbyggnad och vägunderhåll, kan det i varje fall från dess sida sett icke vara försvarligt att underlåta något som lämpligen kan komma ifråga för tillsyn, att statens medel komma till bästa ekonomiska användning. Givet är att man härvid icke får tillgripa åtgärder, som onödigt försena eller tynga arbetet eller föranleda onödig omgång. Fördenskull hava utredningsmännen ansett sig böra framgå med den allra största försiktighet, helst som den lokala statliga vägorganisationen endast några år varit i funktion. Utredningsmännen önska således bibehålla denna organisation, starkt på sätt av dem anges, men samtidigt giva den centrala myndigheten möjlighet att ingripa icke blott kontrollerande i efterhand utan, där så för nödig enhetlighet och undvikande av lokala missstag erfordras, såsom ett ledande statligt centralt vägorgan.

Utredningsmännen angiva därefter de ändringar i förevarande hänseende, som av dem ifrågasättas, samt framhålla, att dessa ändringar icke innebära några vittomfattande eller bestående förhållanden omstörtande åtgärder.

De av utredningsmännen sålunda framförda förslagen, vilka åsyfta att åt det centrala organet giva en med hänsyn till vägväsendets stora ekonomiska betydelse erforderlig, mera ledande ställning, synas vara av natur att närmast ankomma på Kungl. Maj:ts prövning. Att här lämna en närmare redogörelse för denna del av utredningsmännens betänkande jämte därutinnan avgivna yttranden torde icke vara erforderligt. Vissa av dessa spörsmål äro dock av den vikt, att jag anser mig böra, innan jag övergår till själva organisationsfrågan, här upptaga dem till behandling.

Till en början vill jag framhålla, att jag i likhet med utredningsmännen finner, att den från och med den 1 juli 1930 tillämpade lokala vägorganisa-

Departements-
chefen.

tionen och de i samband därmed vidtagna decentraliseringsåtgärderna beträffande vägärenden visat sig i stort sett lämpliga och ägnade att befordra ärendenas ändamålsenliga handläggning utan onödig omgång och tidsutdräkt.

Vad därefter angår de föreskrifter, som reglera den centrala tillsynen och kontrollen över att de för vägbyggnader avsedda statsmedlen bliva på ändamålsenligaste sätt använda, synas de väl vara grundade på riktiga principer men däremot icke i alla delar tillräckligt utformade.

Bland dessa föreskrifter märkas bestämmelserna rörande flerårsplaner för byggande och förbättring av allmänna vägar, vilka bestämmelser meddelats i Kungl. Maj:ts brev den 25 oktober 1929 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Flerårsplanerna — som skola upprättas länsvis för treårsperioder och åtföljas av en redogörelse för de viktigare vägföretag, som, såvitt kan överskådas, därutöver synas böra komma till utförande inom länet — skola granskas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med beaktande av de särskilda vägarnas vikt och betydelse för trafiken och med tillseende, att anslagsmedlen bliva i förhållande till behovet ändamålsenligt använda samt att största möjliga planmässighet och enhetlighet mellan länen vinnes. Behövliga jämkningar i planen skola åstadkommas genom samverkan mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vederbörande länsstyrelse, varefter — sedan Kungl. Maj:t bestämt, vilka arbeten å huvudvägar skola underställas Kungl. Maj:ts prövning — väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förser planen med påskrift om verkställd granskning och om Kungl. Maj:ts beslut i berörda avseende. Länens flerårsplaner bilda tillsammans en generalplan för rikets vägväsende, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har att på lämpligt sätt å karta angiva de i planerna ingående huvudvägarna.

Beträffande vidare själva sättet för vägarbetenas utförande har styrelsen att utöva en ledande verksamhet genom att utfärda allmänna tekniska och tekniskt-ekonomiska anvisningar samt i övrigt, bland annat, granska arbetsplaner och kostnadsförslag för brobyggnader, konstarbeten, varaktiga beläggningar samt mera viktiga genomfartsvägar ävensom de planer i övrigt, som av länsstyrelserna för ändamålet överlämnas. Utförda brobyggnads- och konstarbeten skola godkännas av styrelsen och underhållet fortlöpande övervakas. Det slutliga godkännandet av arbetsplan för ett företag ligger i länsstyrelsens hand, där ej på grund av bidragsbestämmelserna ärendet skall avgöras av Kungl. Maj:t.

För att styrelsen skulle kunna på avsett sätt utöva sin kontrollerande och övervakande verksamhet tillfördes styrelsen samtidigt med den nya lokala organisationens tillkomst år 1930 tre väginpektörer och en broinspektör. Väginpektörerna åligger, envar inom sitt distrikt, att genom planmässigt företagna inspektionsresor skaffa sig ingående kännedom om vägväsendets tillstånd och behov, att verka för dess ändamålsenliga utveckling, att ur de synpunkter, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har att företräda, övervaka och leda vägingenjörernas, biträdande vägingenjörernas och vägingenjörssassistenternas verksamhet, att i erforderlig omfattning granska arbetsplaner samt undersöknings- och renstakningsförrättningar samt att lämna erforderliga

anvisningar för åstadkommande av enhetlighet i planläggning och utförande av arbetena och framställa de erinringar, till vilka anledning må givas. I avseende å pågående arbeten har väginspektören att vid sina resor utöva tillsyn över sättet för arbetenas utförande samt lämna erforderliga anvisningar. Han bör jämväl i mån av tid taga del av räkenskaperna för avsynade företag samt därvid göra de erinringar, till vilka omständigheterna kunna föranleda. Därest icke åsyftad rättelse annorledes vinnes, har väginspektören att anmäla av honom framställda erinringar till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, varefter det ankommer på styrelsen att vidtaga erforderliga åtgärder. Styrelsen har att meddela de närmare bestämmelser angående väginspektörs verksamhet, som må erfordras. Broinspektören har att granska arbetsplaner för broar och konstarbeten å vägar och enskilda järnvägar samt att utöva särskild tillsyn å utförande och underhåll av sådana företag, och i avseende å hans verksamhet skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad beträffande väginspektör är föreskrivet.

De till sina huvuddrag här återgivna bestämmelserna synas i och för sig utgöra ett gott underlag för den ledande verksamhet, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har att utöva beträffande vägväsendet, en verksamhet vars effektivitet i mycket — det synes mig böra framhållas — är avhängig av att väginspektörernas arbete, bland annat genom av styrelsen meddelade närmare bestämmelser, lägges på ett riktigt sätt. Med hänsyn till vikten av att den centrala myndigheten skall kunna effektivt medverka till att vägmedlen bliva ur hela vägväsendets synpunkt ekonomiskt och tekniskt sett väl använda synas emellertid, utan rubbning av de grundläggande principerna för den nuvarande arbetsfördelningen mellan lokal- och centralförvaltning, vissa ytterligare förutsättningar härför böra skapas. Jag syftar härvid närmast på det av utredningsmännen påpekade förhållandet, att enligt gällande bestämmelser väg- och vattenbyggnadsstyrelsens befattning med upprättade väg- och broförslag i två väsentliga avseenden är begränsad, i det att styrelsen endast har befogenhet att granska förslagen samt denna granskningsrätt icke omfattar andra företag än sådana av större betydelse samt sådana, som länsstyrelserna finna anledning överlämna för granskning.

Även om det må kunna antagas, att länsstyrelse vid godkännande av arbetsplan beaktar av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framställda erinringar, synes det i och för sig riktigare och även stå i överensstämmelse med de principer, som legat till grund vid den nya lokala organisationens genomförande, att det centrala organet tillerkännes befogenhet att i tekniskt och tekniskt-ekonomiskt avseende med bindande verkan träffa avgörande i fråga om arbetsplan, som blivit föremål för dess granskning. Detta skulle givetvis bliva av värde främst beträffande vägar, som med hänsyn till den genomgående trafiken eller eljest äro av särskild betydelse. Den centrala vägmyndigheten skulle härigenom få ett mera bestämmande inflytande på frågor, som ligga inom området för dess speciella sakkunskap.

Utredningsmännen, som förordat en dylik jämkning i den nuvarande ordningen, hava emellertid, i syfte att giva den centrala myndigheten möj-

lighet till ingripande i varje särskilt fall, även föreslagit, att kopior av alla arbetsplaner med tillhörande kostnadsförslag skulle insändas till denna myndighet för en i första hand summarisk granskning genom vederbörande väginspektör, varefter myndigheten, i samband med påskrift å flerårsplan om verkställd granskning, skulle äga förbehålla sig granskning av arbetsplan och kostnadsförslag i sådana fall, då företaget blivit uppenbarligen onödigt dyrt planlagt, en befogenhet som dock borde användas endast i undantagsfall, då påtagligt missförhållande syntes föreligga; i de fall, då sådan granskning ägde rum, skulle såsom nyss nämnts godkännande av planen meddelas av myndigheten. Beträffande broar och varaktiga beläggningar skulle dock särskilda bestämmelser fortfarande gälla.

Ett på sådant sätt generaliserat förfarande synes emellertid, såsom ock i ett flertal utlåtanden framhållits, peka hän mot en knappast lämplig eller påkallad återgång till tidigare förhållanden, då alla planer granskades av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Med bortseende från broar och konstarbeten samt varaktiga beläggningar ävensom från sådana större vägföretag, som ankomma på Kungl. Maj:ts prövning — beträffande dylika arbeten gäller redan nu, att planerna skola granskas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — synes mig däremot det avsedda syftet kunna nås, om man framgår efter följande riktlinjer: Vid sina inspektionsresor ägna väginpektörerna noggrann uppmärksamhet åt pågående vägundersökningar och redan upprättade arbetsplaner och kostnadsförslag. Finner väginpektör anledning till erinringar mot ett upprättat förslag eller mot grunderna för en pågående undersökning, skall han, eventuellt efter en närmare granskning av handlingarna, meddela dessa erinringar till vägingenjören. Iakttagas icke de av väginpektören gjorda erinringarna, eller befinnes så eljest påkallat, må den centrala vägmyndigheten infordra arbetsplan och kostnadsförslag för granskning och — efter vidtagande av den ändring, som må erfordras — godkännande i tekniskt och tekniskt-ekonomiskt hänseende. Förekomma alternativa förslag, bör styrelsens godkännande kunna avse ett eller flera av dem. Samma befogenhet skulle tillkomma den centrala myndigheten vid granskningen av flerårsplaner eller eljest på förekommen anledning. Därest alltså väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptagit ett vägförslag till granskning, skulle, såsom av det förut sagda framgår, länsstyrelsen kunna bevilja statsbidrag till företaget endast för dess utförande i enlighet med av förstnämnda styrelse godkänd plan.

Mot vad sålunda skisserats synes mig ingen berättigad invändning kunna göras. Skillnaden mellan nuvarande och här angivna förfarande ligger huvudsakligen däri, att det skulle ankomma icke blott på länsstyrelserna utan även på den centrala vägmyndigheten att bedöma, huruvida granskning i tekniskt och tekniskt-ekonomiskt avseende från dess sida erfordras beträffande visst företag, samt att den centrala myndigheten skulle tilläggas befogenhet att icke allenast som för närvarande granska vissa planer utan även att, då granskning ägt rum, medelst påtecknat godkännande bestämma sättet för arbetets utförande i nu angivna avseenden. Att

denna i och för sig naturliga anordning skulle ur synpunkten av vägdistriktens intresse kunna medföra några olägenheter synes icke behöva befaras, då man bör kunna utgå från att förfarandet tillämpas med urskillning och då ett ingripande på ett så tidigt stadium, som här är avsett, icke lär behöva medföra någon försening av företagens utförande.

I fråga om flerårsplanerna hava utredningsmännen meddelat, att i vissa till dem inkomna yttranden gjorts gällande, att svårighet ofta skulle möta att i flerårsplanen få intagna just de arbeten, som för landet i dess helhet hade den största betydelsen men för vilka de lokala vägmyndigheterna hade mindre intresse, samt att länsstyrelserna för skapande av likhet vid medeltilldelningen ansett sig böra i flerårsplanerna upptaga företag, som vid en allsidig bedömning bort anstå för andra, för den interprovinsiella trafiken viktigare uppgifter. Med hänsyn härtill hade i yttrandena föreslagits, att betydligt större inflytande borde givas åt en central myndighet att anpassa flerårsplanerna efter behovet ur vidare synpunkter. Utredningsmännen hava funnit den sålunda framkomna kritiken i viss mån berättigad men i själva verket riktad mera mot tillämpningen av gällande bestämmelser än mot bestämmelserna själva; det kritiserade förfaringssättet stode givetvis i strid mot författningarnas syfte. Skyldighet att anpassa flerårsplanerna efter vägbehovet ur vidare synpunkter och icke exempelvis efter väglängden i de olika distrikten måste nämligen redan nu anses åvila länsstyrelserna. Utredningsmännen hava emellertid funnit det nödvändigt, att den centrala statliga vägmyndigheten mera än hittills skett beaktar de möjligheter den redan nu äger att påverka planens innehåll. I detta utredningsmännens uttalande vill jag instämma, och jag vill därvid erinra, att jämväl väglags-sakkunniga i sitt betänkande särskilt framhållit kravet på planmässighet och enhetlighet vid iordningställandet av de vägar, som äro av synnerlig betydelse för den genomgående långväga samfärdseln. Under tiden för granskningen av flerårsplan bör sålunda den centrala statliga vägmyndigheten genom sina inspektörer samråda med vägingenjören om sådana vägar, beträffande vilka olika meningar kunna råda, och om så befinnes påkallat sätta sig i förbindelse med vederbörande länsstyrelse och med denna överlägga i frågan. Skulle olika meningar icke desto mindre kvarstå — frågan kan exempelvis gälla en väg, som sträcker sig genom mer än ett län — bör myndigheten taga under övervägande, huruvida saken är av sådan vikt, att densamma bör underställas Kungl. Maj:ts prövning, samt, därest så befinnes vara fallet, göra erforderlig hänvändelse till Kungl. Maj:t, som enligt gällande grunder ytterst har att bestämma om statsbidragsmedlens användning.

I övrigt är beträffande flerårsplanerna endast att erinra om ett av utredningsmännen framfört och i utlåtandena övervägande tillstyrkt eller utan erinran lämnat förslag att upprätta planerna för fyraårsperioder och förnya dem vartannat år. Detta förslag synes böra genomföras, då därigenom gives möjlighet till en smidigare anpassning av planerna efter de aktuella vägbehoven och medelstillgången samtidigt som den nuvarande tvära övergången från en plan till nästa undvikas.

Utöver vad i det föregående framhållits synes till stärkande av tillsynen och

kontrollen å vägmedlens användning ytterligare en ändring i nu gällande ordning böra vidtagas. Jag avser slutgranskningen av vägbyggnadsräkenskaperna, vilken granskning för närvarande åligger länsstyrelserna men för vars utförande genom det centrala organet vissa skäl synas tala. Till detta spörsmål får jag tillfälle att längre fram återkomma.

I detta sammanhang må slutligen även nämnas ett av utredningsmännen framfört förslag att avsyningen av fullbordade vägföretag, nu åliggande vägingenjörerna, i stället skulle bland annat för vinnande av enhetlighet överflyttas på väginsektörerna. Detta förslag har i flertalet utlåtanden rönt motstånd. Icke heller jag finner mig böra förorda detsamma. Onekligen skulle det medföra vissa olägenheter för vägdistrikten. Vad därmed ur kontrollsynpunkt skulle vinnas, synes väsentligen kunna ernås genom ett rationellt ordnande av väginsektörernas verksamhet, särskilt inspektionsresorna i orterna, ävensom genom åvägbringande av lämpligt samarbete med vägingenjörerna. Redan i det föregående har jag antytt vikten av att väginsektörernas för genomförandet av styrelsens uppgifter betydelsefulla verksamhet med ledning bland annat av vunna erfarenheter målmedvetet utformas av styrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nuvarande organisation. Jag övergår nu till frågan om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation. Beträffande uppkomsten och utvecklingen av det statliga centrala organet för väg- och vattenbyggnadsväsendet torde få hänvisas till den redogörelse därför, som lämnats i betänkandet den 30 september 1925 (statens off. utredn. 1925: 33, sid. 8—11). I fråga om den nuvarande organisationen av det centrala förvaltningsorganet, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med efter år 1925 genomförda ändringar må här i korthet erinras följande:

Det centrala förvaltningsorganet är väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Dess ämbetsbefattning omfattar handläggning av tekniska och administrativa ärenden, som angå: 1) anläggning eller förbättring av vägar, broar, färjor, kanaler, slussar, hamnar och andra dylika företag; 2) sjöars och vattendrags tillgodogörande för sjöfart, flottning eller andra industriella behov och i samband därmed nödiga anläggningar; 3) skyddsåtgärder mot skärningar och översvämningar av sådan omfattning och beskaffenhet med hänsyn till det allmännas intressen, att de anses böra utföras av staten och på dess bekostnad; samt 4) enskilda järnvägar, avsedda för allmän trafik.

Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsbefattning undantagas dock dels de ärenden av nämnda beskaffenhet, som äro tillagda vattenfallsstyrelsen, dels ock de ärenden angående vägar och broar, som enligt vad därom särskilt stadgats ankomma på länsstyrelsernas handläggning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgöres av en överdirektör (lönegrad A 2) såsom chef för verket samt två byråchefer (B 30) och en byrådirektör (B 28) såsom ledamöter. Av ledamöterna förestå en byråchef tekniska byrån, en byråchef järnvägsbyrån och byrådirektören administrativa byrån. Å tekniska byrån handläggas alla tekniska ärenden rörande de styrelsens ämbetsbefattning tillkommande allmänna arbetena utom enskilda järnvägar, å järnvägsbyrån alla tekniska ärenden rörande enskilda järnvägar och å administrativa byrån alla på styrelsen ankommande administrativa och ekonomiska ärenden. Dessutom finnes en på extra stat uppförd hamnavdelning för handläggning av på styrelsen ankommande hamn- och farleds-ärenden. Denna avdelning förestås av en byråchef å extra stat med lön enligt lönegrad B 30.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nuvarande personaluppsättning.

Överdirektör och chef (ordinarie, A 2)	Byråchef Tekniska byrån (ordinarie, B 30)	{	Väginsektör, södra insp. området	(å extra stat, arvode 10,980 kr.)	{	Byråingenjör (ordinarie, B 21)	{	2 biträd. ingenjörer (e. o. 21)
			» mellersta »	stat,	Extra byråingenjör (B 21)			
			» , norra »	arvode	Tekn. notarie, tjänstgör som byråingenjör (ordinarie, B 21)			
	Byråchef Järnvägsbyrån (ordinarie, B 30)	{	Broinspektör (å extra stat, arvode 10,980 kr.)	{	Förste byråingenjör (ordinarie, B 26)	{	2 biträd. ingenjörer (e. o. 21)	
				{	Byråingenjör (d:o B 21)			
				Extra byråingenjör (B 21)				
			Förste byråingenjör (ordinarie, B 26)	Byråingenjör (ordinarie, B 21)				
			{	Maskininspektör (å extra stat, B 27)				
			{	Assistent åt maskininspektören (å extra stat, B 22)				
			{					
	Byråchef Hamnavdelningen (å extra stat, B 30)	{					{	Biträd. hamningenjör (å extra stat, B 22)
								1 extra ingenjör (tidvis)
								1 ritare (tillfälligt)
	Byrådirektör Administrativa byrån (ordinarie, B 28)	{					{	3 halvtidsamanuenser (18)

¹⁾ Dessutom 3 baninspektörer (tjänstemän å indragningsstat från den förra distriktsorganisationen).

²⁾ Registratorstjänsten utnyttjas för revisorsgöromål. Registratorsgöromålen fullgöras av extra ordinarie kanslibitråde med särskild gottgörelse, motsvarande vikariatsersättning vid vikariat å befattning i lönegrad B 11 (k. br. ¹³/11 1926).

I samband med genomförandet av den nya lokala vägorganisationen inordnades i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tre väginspektörstjänster och en broinspektörstjänst, samtliga å extra stat och med ett arvode, motsvarande 31:a löneklassen. För de med dessa tjänster förenade åliggandena har redan i det föregående en redogörelse lämnats (sid. 8—9).

Jämlikt Kungl. Maj:ts den 22 november 1929 lämnade medgivande tjänstgör inom styrelsen såsom militärassistent utan särskilt arvode en officer vid fortifikationen.

Den hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställda personalen och den med de olika befattningarna förenade löneställningen framgår av å sid. 13 intagen översikt.

Kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgå av å riksstaten anvisade anslag, med undantag för hamnavdelningen; kostnaderna för denna avdelning bestridas dels med ett i styrelsens verksamhetsanslag inräknat belopp av 18,000 kronor och dels med anlitande av de för särskilda fiskehamnsföretag anvisade medel.

Tidigare organisationsförslag. Frågan om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation var föremål för behandling i förenämnda, år 1925 och 1927 av särskilda sakkunniga avgivna betänkanden, medan 1928 års sakkunnigförslag rörande vägväsendet, vilket i proposition samma år förelades riksdagen men ej vann bifall, i detta hänseende huvudsakligen anslöt sig till 1927 års förslag.

1925 års förslag — som förutsatte en decentralisering från Kungl. Maj:t till styrelsen av statsbidragsärendena och som innefattade en lokal organisation av statliga men privatpraktiserande vägingenjörer med huvudsakligen tekniska uppgifter, medan den tekniskt-ekonomiska kontrollen å vägväsendet skulle utövas av fem helt statsanställda väginspektörer — innehöll beträffande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation i huvudsak följande:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förutsattes skola bibehållas såsom självständigt centralt ämbetsverk men med chefen i generaldirektörs ställning, tillsatt genom förordnande på viss tid och med ett arvode av 19,000 kronor för år. Styrelsens tekniska byrå skulle bilda en vägbyrå med uppgift att handlägga vägärenden och vägtrafikärenden. Å vägbyrån skulle placeras en tills vidare icke-ordinarie förste byråingenjör (B 26) såsom fackman på automobilväsendets område. Järnvägsbyrån skulle utvidgas och övertaga hela den statliga inspektionen å de enskilda järnvägarna, vilken inspektion skulle fungera på en teknisk och en ekonomisk inspektionsavdelning. Hamnavdelningen skulle, under benämning vattenbyggnadsbyrån, utan personalförstärkning övertaga vattenbyggnadsärendena från tekniska byrån. Personalen skulle bibehållas vid extra anställning och kostnaderna täckas av hamnbyggnadsanslagens medel. Administrativa byrån förutsattes bibehålla samma arbetsuppgifter som hittills, dock med föreståndaren höjd till byråchefsgrad.

Beträffande styrelsens ämbetsbefattning föreslogs såsom åliggande för styrelsen, förutom dess befattning med vägväsendet, att med uppmärksamhet följa utvecklingen av vägtrafiken och automobilbesiktningssverksamheten, att tillhandagå länsstyrelserna med råd, upplysningar och utredningar samt i erforderliga fall utfärda tillämpningsföreskrifter rörande tekniska detaljer beträffande automobilbesiktning. Vidare angavs styrelsens uppgift såsom

tillsynsmyndighet för enskilda järnvägar i såväl tekniskt som ekonomiskt avseende. Däremot föreslogs icke, att styrelsen skulle övertaga de av statens vattenfallsverk förvaltade Trollhätte och Södertälje kanaler. Ej heller föreslogs utsträckt befattning med inspektion av flottleder m. m., utan i stället och då distriktstjänsterna enligt förslaget skulle försvinna föreslogs, att lämpligt anslag för sådana ändamål skulle ställas till länsstyrelsernas förfogande. Beträffande luftfartsmyndigheten uttalades, att denna vid lämplig tidpunkt borde förläggas till styrelsen, men bestämt förslag härom framställdes icke.

Den statliga tekniskt-ekonomiska kontrollen å vägväsendet skulle utövas av fem statens väginpektörer med placering en i vart av fem inspektionsdistrikt. Väginpektörerna, som skulle vara väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemän, skulle av Kungl. Maj:t förordnas tills vidare och erhålla lön med 14,000 kronor samt ett årligt anslag för anlitande av skrivbiträde samt för expenser och lokalkostnader m. m. Deras viktigaste arbetsuppgifter skulle vara att granska och å styrelsens vägnar godkänna arbetsplaner, att inspektera och avsyna vägarbeten samt att utöva tekniskt-ekonomisk kontroll å verkliga underhållskostnaden ävensom inspektera underhållet av broar och konstarbeten. Först i samband med statsbidragsansökningarna skulle styrelsen underkasta arbetsplanerna en allmänt hållen eftergranskning. Väginpektörerna skulle icke intaga befälsställning till vägingenjörerna utan vara rådgivare, till vilka dessa kunde vända sig. Särskild vikt borde läggas på att kontrollverksamheten inriktades på att få handledande och konsulterande karaktär. Även mellan länsstyrelserna och väginpektörerna förut-sattes rådplågningar skola äga rum.

1927 års förslag, vilket i enlighet med direktiven i första hand avsåg den lokala vägorganisationen och sedermera kom att i stort sett ligga till grund för den från och med den 1 juli 1930 genomförda omorganisationen, innehöll beträffande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i huvudsak följande:

Styrelsen förut-sattes skola bibehållas såsom centralt verk men med chefen i generaldirektörs ställning, tillsatt genom förordnande på viss tid och med ett arvode av 19,000 kronor för år. Tekniska byrån skulle, på sätt i 1925 års betänkande föreslogs, ombildas till en vägbyrå. Å denna byrå skulle placeras tre väginpektörer och en broinspektör, alla å extra stat i byrådirektörs ställning med avlöning minst enligt lönegrad B 28 (vägingenjörerna i B 26 jämte visst tillägg till lönen att utgå av länet tilldelade vägbyggnadsmedel, högst 5,000 kronor). Inspektörerna borde visserligen icke formellt till-erkännas beslutanderätt men skulle faktiskt komma att i stor utsträckning handla å styrelsens vägnar och under sina inspektioner i auktoritativ form meddela anvisningar och råd. Endast då de icke under hand uppnådde avsedd verkan, behövde de påkalla formligt beslut av styrelsen.

De sakkunniga funno icke tillräckliga skäl att för det dåvarande föreslå inrättande av tjänst för en automobilteknisk fackman.

Å administrativa byrån skulle chefen uppflyttas från byrådirektör till byråchef och vissa andra personalförändringar genomföras.

Beträffande hamnavdelningen föreslogs ingen förändring med avseende å personaluppsättningen.

Styrelsens ämbetsbefattning angavs av de sakkunniga sålunda:

»Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör i egenskap av centralmyndighet följa utvecklingen samt verka för åstadkommande och vidmakthållande av ett gott vägväsende och vägtrafikväsende. I detta syfte bör styrelsen, bland annat, arbeta för sådan tekniskt och ekonomiskt ändamålsenlig planläggning och utveckling, som bäst kan främja samhällsintresset, verka för god eko-

nomi och hushållning vid arbetsföretagen samt för tillgodogörandet av tekniska framsteg och för tillämpandet av enhetliga normer. Styrelsen bör tillhandagå med upplysningar, råd och utlåtanden, verkställa av Kungl. Maj:t anbefallda utredningar av teknisk och ekonomisk art samt till behandling upptaga frågor och väcka förslag om åtgärder, som befinnas lämpliga för främjande av en allmännyttig utveckling på vägväsendets område. Styrelsen bör också ha sin uppmärksamhet på automobilbesiktningsverksamheten, tillhandagå med råd, upplysningar och utredningar samt i erforderliga fall utfärda tillämpningsföreskrifter rörande tekniska detaljer beträffande den samma.

I tekniskt och ekonomiskt avseende har styrelsen att övervaka och leda vägingenjörernas arbete. Styrelsen äger att till vägingenjörernas efterrättelse utfärda allmänna tekniska och tekniskt-ekonomiska anvisningar och direktiv och skall i särskilda fall, som iakttagas vid inspektioner, sörja för att erforderliga rättelser vidtagas. Styrelsen meddelar även kompetensförklaring för personer, som kunna av länsstyrelserna förordnas till undersökningsförrättare.

Styrelsen skall till Kungl. Maj:t avgiva förslag rörande anslagsmedlens fördelning mellan länen. Styrelsen granskar de inom länsstyrelserna upprättade flerårsplanerna, och, om enighet om planens innehåll icke uppnås med länsstyrelsen, har styrelsen att hos Kungl. Maj:t göra de framställningar och föreslå de särskilda villkor vid statsbidragsmedlens tilldelning, som styrelsen finner av förhållandena betingade.

Styrelsen har särskild tillsyn över större broar och konstarbeten och har beträffande sådana att förordna undersökningsförrättare, granska upprättad plan, pröva entreprenadanbud, godkänna arbetet samt utöva underhållsinspektion.

Styrelsen utbetalar statsbidrag till vägunderhållet.

Styrelsen har att i den utsträckning sådant föreskrives ombesörja väganläggningar för statens räkning.»

1928 års förslag anslöt sig i fråga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation till 1927 års förslag, dock att väginpektörstjänsterna skulle uppföras å ordinarie stat samt att broinspektören skulle erhålla ett arvode av 12,000 kronor för år och förordnas på viss tid, förslagsvis 3 år.

I 1928 års proposition, nr 211, anslöt sig departementschefen, såvitt nu är i fråga, i stort sett till 1927 och 1928 års förslag.

Såsom i det föregående nämnts uttalade riksdagen (skrivelse nr 310) beträffande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, bland annat, att riksdagen icke funnit möjligt att på grundval av de dittills verkställda utredningarna taga definitiv ståndpunkt till dess organisation och personaluppsättning samt att hela detta spörsmål syntes tarva en förnyad, från grunden gående och förutställningslös utredning. Riksdagen förutsatte, att, sedan nödig erfarenhet vunnits rörande den kommande lokala organisationen och dess återverkningar på den centrala styrelsen, frågan om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjordes till föremål för förnyad utredning. Denna syntes icke böra begränsas att avse endast den erforderliga personaluppsättningen i styrelsen, utan i stället verkställas ur vidare synpunkter och jämväl omfatta spörsmålet, huruvida styrelsen överhuvud borde bibehållas i nuvarande form såsom självständigt centralt ämbetsverk. De å styrelsens hamnavdelning handlagda vattenbygg-

nads-, speciellt hamnbyggnadsärendena syntes vara av jämförelsevis ringa omfattning och med avvecklingen av fiskehamnsbyggandet allttjämt komma att minskas. Styrelsens befattning med enskilda järnvägar under byggnad vore numera och komme säkerligen även för framtiden att bliva av mycket ringa omfattning. Vad beträffade dels järnvägsärenden i övrigt — d. v. s. teknisk kontroll samt säkerhets- och tjänstgöringsreglementsärenden — och dels vägärenden, syntes åtskilliga synpunkter kunna anföras mot dessas sammanhållande inom samma ämbetsverk. Enligt riksdagens mening kunde starka skäl anföras för att i stället upprätta en väginnspektion och en järnvägsinspektion med en i förhållande till nuvarande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avsevärt reducerad personal. Dessa spörsmål syntes böra närmare prövas vid den utredning, som riksdagen ifrågasatt.

Centralt verk eller inspektion. Beträffande det av 1928 års riksdag väckta, nyss omförmälda spörsmålet, huruvida väg- och vattenbyggnadsstyrelsen borde bibehållas såsom självständigt centralt ämbetsverk eller med frånskiljande av ämbetsverkets övriga nuvarande uppgifter ersättas av en väginnspektion hava *utredningsmännen* anført följande:

Till en början må erinras, att det icke är enbart inspekterande åligganden, som utredningsmännen tillämnat den centrala myndigheten. Dess nuvarande mera vagt formulerade uppgift att söka främja vägväsendets utveckling i tekniskt och tekniskt-ekonomiskt avseende har enligt utredningsmännens förslag givits betydligt skärpt innebörd, varigenom möjlighet beretts nämnda centrala organ att effektivt ingripa både i utformandet av landets vägsystem och i utförandet av vägföretagen. Den centrala myndigheten blir på detta sätt ett verkligt ledande organ och bör därför även givas en ställning, tillräckligt stark för att möjliggöra genomförandet av dess intentioner. Såvitt utredningsmännen kunna finna, föreligger ingen möjlighet att inrymma sådan befogenhet inom en inspektion. Härför kräves ett centralt verk med en chef i tjänstehänseende likställd med länscheferna, med vilka han i viktiga hänseenden har att förhandla och samarbeta.

Redan den nuvarande vägorganisationen kräver sålunda tillvaron av ett centralt statligt verk. Genom tillkomsten av riksvägar, byggda genom statens försorg, skulle staten komma att påläggas en ny uppgift, för vilkens genomförande ett statligt organ kräves. Såvitt utredningsmännen kunna finna, lär det ligga i sakens natur, att samma organ bör handlägga båda dessa uppgifter, och därmed torde ytterligare skäl för behövligheten av ett starkt centralt verk hava tillkommit.

I det övervägande flertalet *utlåtanden*, vari förevarande fråga behandlats, har utredningsmännens förslag vunnit anslutning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har yttrat att, därest på sätt utredningsmännen förutsatt den centrala myndigheten skulle kunna bliva ett ledande organ i fråga om de myndigheten anförtrödda arbetsuppgifterna, möjlighet ej syntes förefinnas att inrymma en sådan befogenhet inom en inspektion, utan att härför oundgängligen torde krävas ett centralt statligt verk.

1931 års *väg- och brosakunniga* instämma kraftigt i utredningsmännens mening, att det centrala organet borde hava formen av ett centralt verk, och detta vare sig ett riksvägnät upprättas eller ej.

I övrigt hava för utredningsmännens förslag uttalat sig *länsstyrelserna* i

Uppsala, Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, ett flertal *vägingenjörer* ävensom *svenska vägstyrelsernas förbund*, *svenska vägföreningen*, *svenska landstingsförbundet*, *kungl. automobilklubben* och *svenska teknologföreningen*.

Mot utredningsmännens förslag hava yttrat sig *länsstyrelserna* i Kalmar, Älvsborgs och Västerbottens län, vilka, i anslutning till vad 1928 års riksdag uttalat, förordat en organisation såsom inspektion.

I detta sammanhang må nämnas, att i några utlåtanden, däribland i det av *statens organisationsnämnd* avgivna, ifrågasatts lämpligheten av att fastställa organisationen av den centrala vägmyndigheten, innan ny väglag beslutats och därmed frågan om vägväsendets omdaning blivit av statsmakterna slutligt prövad. Sålunda har organisationsnämnden anfört, att först sedan härigenom omfånget och beskaffenheten av centralorganets blivande uppgifter angivits, en omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen syntes böra ifrågakomma, varför nämnden hemställt, att organisationsfrågan icke upptoges till slutligt avgörande förrän frågan om vägväsendets omdaning blivit löst.

Departements-
chefen.

Senare i dag kommer jag att föreslå avlåtande av proposition angående ny väglagstiftning. En omständighet, som bidragit till att förevarande organisationsfråga först nu förelägges riksdagen, har varit, att det befunnits lämpligt avvakta tidpunkten för framläggande av nämnda lagstiftningsförslag i syfte att möjliggöra ett bedömande, i vad mån organisationsfrågans lösning kunde påverkas av detsamma. Att, såsom i vissa utlåtanden ifrågasatts, ytterligare låta anstå med organisationsfrågans framförande till riksdagen i avbidan på beslut om ny väglag synes mig så mycket mindre böra ske, som riksdagen framhållit, att organisationen av det statliga centrala organet för vägväsendet visserligen icke borde förändras, förrän erfarenhet vunnits om den nya lokala organisationen, men att en fast och ändamålsenlig anordning av den centrala ledningen av vägväsendet vore så maktpåliggande, att dess genomförande ej borde uppskjutas längre än som vore nödigt. Vid sådant förhållande och då erfarenheten ytterligare bestyrkt angelägenheten av att denna organisationsfråga, som sedan många år stått på dagordningen, icke längre undanskjutes, torde ärendet nu böra bliva föremål för prövning och beslut.

I anslutning till förut återgivna uttalande av 1928 års riksdag och enligt givna direktiv hava utredningsmännen tagit under omprövning frågan, huruvida det centrala statliga vägorganet skall bibehållas i nuvarande form såsom självständigt centralt ämbetsverk eller, efter utflyttning av övriga väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åliggande ämbetsuppgifter till andra statliga organ, ersättas av en väginnspektion.

För ståndpunktstagande till detta betydelsefulla spörsmål gäller det främst att bedöma, huruvida det centrala organets funktioner skola begränsas till inspekterande och övervakande uppgifter eller om detsamma skall tilläggas sådan befogenhet, att det får en i verklig mening ledande och sammanhål-

lande ställning inom vägväsendet. Uppenbarligen har en uppgift av sistnämnda art utgjort en förutsättning vid uppläggandet av den nuvarande lokala vägorganisationen. I 1927 års sakkunnigförslag, som i allt väsentligt lades till grund vid lokalorganisationens utformande, framhölls sålunda bland annat, att även efter en genomförd decentralisering till länsstyrelserna av vissa vägärenden väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tekniska och tekniskt-ekonomiska ledning av vägväsendets utveckling och av vägbyggandets och vägunderhållets utförande måste tillfullo upprätthållas och såvitt möjligt stärkas. De sakkunniga ansågo också, att avlyftandet från centralmyndigheten av administrativa och expeditionella, för dess uppgift oväsentliga detaljarbeten långt ifrån att innebära ett försvagande av dess ställning tvärtom vore ägnat att stärka dess möjligheter att effektivt påverka och leda utvecklingen. De nu senast tillkallade utredningsmännen hava såsom sin mening uttalat, att redan den nuvarande vägorganisationen kräver tillvaron av ett centralt statligt verk och att detta verk bör beredas möjlighet att effektivt ingripa både i utformandet av landets vägsystem och i utförandet av vägföretagen.

Dessa uttalanden giva uttryck åt en principiell uppfattning, till vilken jag ansluter mig. Jag finner det således angeläget att organisationsfrågan erhåller en lösning, som å ena sidan innebär bibehållandet av en lämplig decentralisation och därmed en smidig och i övrigt ändamålsenlig handläggning av vägärendena, utan onödig omgång och tidsutdräkt, samt å andra sidan giver tillgång till ett centralt organ med tillräckliga möjligheter att i ledande ställning göra sig gällande och övervaka att vägväsendet med dess ur skilda synpunkter ekonomiskt stora betydelse och för samhällslivet viktiga funktioner skall få en i tekniska och andra avseenden rationell och enhetlig utveckling. Redan i det föregående har jag framhållit, hurusom för vinnande av detta syfte endast mindre förändringar i den centrala myndighetens nuvarande befogenheter synas erforderliga för att de formella förutsättningarna för ett riktigt fullgörande av myndighetens ledande och sammanhållande uppgifter skola föreligga; att dessa jämkningar icke syfta till avsteg från de beprövade och erkända principer, som ligga till grund för avvägningen av uppgifterna mellan de lokala och centrala organen på vägväsendets område, har likaledes redan förut framhållits.

Om jag sålunda hyser den jämväl av innehållet i flertalet utlåtanden stödda uppfattningen, att även vid bibehållen decentralisation till länsstyrelserna av vissa vägärenden ett centralt ämbetsverk — oavsett om till detsamma knytes en statlig vägbyggnadsverksamhet eller icke — kräves för effektivt utövande av den sammanhållande och ledande verksamhet, som säkerligen utgör en ofrånkomlig förutsättning för en riktig och god utveckling av vägväsendet, återstår att i anslutning till riksdagens uttalande bedöma även frågan om inordnandet i förvaltningssystemet av målsmanskapet för ärenden rörande hamnar och enskilda järnvägar. Dessa spörsmål får jag i det följande tillfälle att närmare beröra. Redan här vill jag emellertid förutskicka, att övervägande skäl synas tala för dessa ärendens bibehållande inom en väg- och vattenbyggnadsstyrelse.

Såsom av det anförda framgår tillstyrker jag, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bibehålles såsom centralt statligt organ för vägar, hamnar och enskilda järnvägar, varvid — på sätt jag i det följande kommer att utveckla — verkets befattning med vägväsendet även torde böra innesluta vissa automobil- och trafiktekniska uppgifter.

I detta sammanhang vill jag slutligen erinra, att frågan om luftfartsmyndighetens definitiva ordnande snart nog lär kräva sin lösning. Nämda organisationsfråga äger icke omedelbart samband med den förevarande. Det må dock framhållas, att även om man, på sätt i det förut omförmälda 1925 års förslag avsetts, skulle finna luftfartsmyndigheten böra förläggas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, en dylik åtgärd icke lär vara av beskaffenhet att inverka på frågan om styrelsens organisation i övrigt.

Styrelsens byråorganisation. Jag har nu att redogöra för de skilda spörsmål, som avse väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inre organisation. Enär utredningsmännens förslag — åskädliggjort genom en i betänkandet å sid. 99 intagen tablå, till vilken jag här hänvisar — och de däröver avgivna utlåtandena i väsentliga hänseenden innefatta olika meningar om den lämpligaste byråorganisationen och ärendenas fördelning på de skilda byråerna, kommer jag att i det följande behandla varje grupp av ärenden för sig samt vid sidan därav i särskilda avsnitt de övriga spörsmål, som här ifrågakomma.

Det må även förutskickas, att i den följande framställningen icke medräknats personal, som utan att belasta styrelsens anslag tillfälligt anställts för biträde vid handläggning av sådana ärenden av skilda slag, vilka sammanhånga med av riksdagen beslutade åtgärder till arbetslöshetens motverkande.

Väg- och broärenden; vägtrafikärenden. Väg- och broärenden handläggas nu å styrelsens tekniska byrå. För vägtrafikärenden finnes icke särskild byrå eller tjänsteman. Å tekniska byrån äro för närvarande placerade följande befattningshavare, nämligen *ordinarie*: en byråchef (lönegrad B 30), två förste byråingenjörer (B 26), av vilka den ene tidigare tillhört järnvägsbyrån, tre byråingenjörer (B 21), av vilka en likaledes tillhört järnvägsbyrån, och en teknisk notarie (B 21), samt *icke-ordinarie*: tre väginspektörer (arvode 10,920 kronor), en broinspektör (samma arvode), två extra byråingenjörer (B 21) och två biträdande ingenjörer (en lönegrad 21 för extra ordinarie tjänstemän, omfattande klasserna 19—23). I fråga om befattningshavarnas fördelning på olika arbetsuppgifter får jag hänvisa till tablå å sid. 13.

Såväl 1925 års förslag som 1927 och 1928 års förslag inneburo, att tekniska byrån efter avskiljande av ärenden rörande vattenbyggnader skulle ombildas till en vägbyrå, något som i praktiken på så sätt redan genomförts, att sistnämnda ärendesgrupp helt handlägges å hamnavdelningen.

Utredningsmännen hava till en början framhållit, att med deras utgångspunkter väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde i förevarande avseende komme att omfatta följande ärenden, nämligen *dels* handhavandet av ledningen och uppsikten över länsvägarna (ortsvägar och länshuvudvägar)

ävensom genomfartsgatorna i städerna; *dels* byggandet av statsvägarna (riksvägar och ödebygdsvägar); *dels* övervakandet av brobyggnadsverksamheten; *dels* bestyret med beräkning, fördelning och utbetalning av underhållsbidrag m. m.; *dels* slutligen övervakandet av vägtrafiken.

Därtill, anför utredningsmännen, komme de arbetsuppgifter, som avsåge besvarandet av remisser från Kungl. Maj:t, förslag till Kungl. Maj:t rörande anslag att äskas av riksdagen, verkställande av de utredningar, som antingen begärts av Kungl. Maj:t eller föranletts av styrelsens ledning av rikets vägväsende, samlande och bearbetning av statistiska uppgifter rörande vägväsendet, utfärdande av enhetliga anvisningar och normalbestämmelser, avlämnande av förslag till Kungl. Maj:t angående statsbidragens uppdelning å länen samt i övrigt alla de arbetsuppgifter, som sammanhänge med styrelsens ledande verksamhet inom vägoorganisationen.

Utredningsmännen framhålla i detta sammanhang, att organisationen å byråer och arbetsfördelningen icke böra från början alltför hårt bindas till formerna utan att tillfälle bör beredas verkets chef att inom vissa gränser ordna arbetet så, att den nydaning, som med omorganisationen avses, på bästa och mest praktiska sätt kan under arbetets gång utvinnas.

Utredningsmännens förslag innebär, att för ifrågavarande grupp av ärenden skulle inrättas en *väginspektionsbyrå*, en *utrednings- och byggnadsbyrå*, en *brobyggnadsbyrå*, en *vägtrafikbyrå* och en *revisionsbyrå*, varjämte en *sekreterare och ombudsman* skulle vara fristående från byråerna och gemensam för hela styrelsen. Forskningsverksamhet skulle som hittills bedrivas vid ett särskilt väginstitut, som emellertid, under benämning *statens väginstitut*, skulle nära anslutas till styrelsen.

I vad förslaget avser revisionsbyrån samt sekreteraren och ombudsmannen ävensom statens väginstitut återkommer jag till detsamma i senare sammanhang. Här upptager jag till behandling övriga nyss omnämnda förslag till byråer.

Till *väginspektionsbyrån* skulle enligt utredningsmännen höra bland andra följande arbetsuppgifter:

Inspektion av länsvägarna, avseende granskning av arbetsplaner, som upprättats av vägingenjör, övergranskning av övriga arbetsplaner samt renstakningsprofiler, avsyning av företag avseende länsvägar, besiktning av pågående vägbyggnadsarbeten samt inspektion över huvud taget av vägingenjörernas verksamhet; vidare ärenden inom styrelsen rörande länsvägarna, avseende framställningar från länsstyrelserna, såsom tillstånd att påbörja företag, remisser från Kungl. Maj:t rörande dessa vägar, granskning av flerårsplaner, byggnadsbidragens uppdelning å länen m. m. Gemensamt med andra byråer inom styrelsen, varvid dock inspektörerna icke äro föredragande, skola handläggas ärenden, avseende underhållsbidragens beräkning, statistiska uppgifter, normalbestämmelser, riksdagspetita m. m. Gemensamt med broinspektören, som därvid är föredragande, skola handläggas ärenden rörande större broar å länsvägarna. Gemensamt med statens väginstitut — väginspektör är därvid föredragande — skola beredas ärenden angående varaktiga eller halvpermanenta beläggningar å länsvägarna samt utövande av kontroll å dessa beläggningars utförande.

Med avseende å väginspektionsbyråns inre organisation hava utredningsmännen anfört:

Beträffande antalet väginspektörer har från flera håll framhållits, att, därest nya uppgifter skola anförtros väginspektörerna, dessas antal borde ökas. De nya arbetsuppgifter, som tillagts dessa tjänstemän, huvudsakligen ökad befattning med granskning av arbetsplaner och avsyning av företag, synas emellertid icke vara mera betungande än att antalet väginspektörer kan bibehållas vid *tre* — en för mellersta, en för södra och en för norra inspektionsområdet — om man samtidigt betänker, att inspektörernas arbete å andra sidan blir minskat genom riksvägarnas inläggande under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens direkta ämbetsbefattning i stället för som nu under länsstyrelserna samt därigenom att allt arbete med upprättande av enhetliga bestämmelser för vägarbete, som hittills utförts av inspektörerna, kommer att överföras till utrednings- och byggnadsbyrån. Inspektören för mellersta inspektionsområdet bör benämnas överinspektör och vara ständig ledamot av styrelsen och i denna sin egenskap vara föreståndare och chef för väginspektionsbyrån.

Väginspektörerna hava för närvarande till biträden en ordinarie och en extra byråingenjör samt en notarie med teknisk utbildning. Utredningsmännen föreslå, att varje inspektör får till sitt förfogande en biträdande ingenjör; överinspektören dessutom en andre byråingenjör.

Väginspektörerna böra givetvis uppföras å ordinarie stat med placering, överinspektören i lönegrad B 30 och de båda andra i lönegrad B 29 men, med hänsyn till nuvarande löneställning, med begynnelselönen enligt löneklass 31. Med hänsyn till att byråingenjören i stor utsträckning får tjänstgöra som inspektör, torde även åt honom böra givas ordinarie anställning i lönegrad B 21 medan däremot de biträdande ingenjörerna böra liksom nu placeras i en lönegrad 21, omfattande klasserna 19—23.

Beträffande väginspektörernas inspektionsområden förutsätta utredningsmännen den förändringen, att det norra och det södra området ökas och det mellersta minskas. Sålunda skulle till det södra läggas Gotlands län och till det norra Gävleborgs län. Därigenom skulle inspektören för det mellersta området — överinspektören — kunna ägna erforderlig tid åt behandling av ärenden, gemensamma för inspektionsområdena.

Utredningsmännen hava slutligen i fråga om väginspektörernas verksamhet inom styrelsen och i respektive inspektionsområden yttrat följande:

Väginspektörerna äro för närvarande icke föredragande inför styrelsens chef, utan föredragning av ärenden angående inspektörernas verksamhetsområde sker genom byråchefen å tekniska byrån. Detta synes vara en onödig omgång. Väginspektörerna böra vara föredragande direkt inför styrelsens chef i fråga om de specialärenden, vilka angå vars och ens inspektionsområde. Då inspektör föredrager ärende i styrelsen, bör han vad sådant ärende beträffar ingå såsom ledamot i styrelsen, varav följer, att reservationsskyldighet bör åligga honom i det fall, han hyser en från chefens avvikande mening.

Överinspektören skall verka för enhetlighet inom inspektionsverksamheten och inför chefen föredraga, förutom ärenden från sitt inspektionsområde, de gemensamma ärenden, vilka sammanhånga med utöandet av inspektion över länsvägarna. Dessförinnan böra dessa ärenden hava varit föremål för gemensam beredning inför samtliga väginspektörer jämte chefen för utrednings- och byggnadsbyrån.

Vidare skola inspektörerna samarbeta med broinspektören och övriga byråer inom styrelsen.

Finner väginsektor under sin inspektionsverksamhet rättelse böra vidtagas i ett eller annat hänseende, har han att genom hänvändelse till länsstyrelse och vägingenjör söka rättelse i rådande missförhållande. Därest icke åsyftad rättelse härigenom vinnes, har väginsektören att anmäla förhållandet hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, varefter det ankommer på styrelsen att vidtaga de åtgärder, som anses påkallade. Det förutsättes sålunda, att väginsektor icke direkt ingriper i arbetenas utförande eller genom direkt hänvändelse till vägdistriktet söker ernå rättelse.

Utrednings- och byggnadsbyrån skulle enligt utredningsmännens förslag uppdelas på två avdelningar, utredningsavdelningen och byggnadsavdelningen.

A utredningsavdelningen skulle handläggas bland andra följande ärenden:

a) Ärenden avseende statsvägarna (riksvägar och ödebygdsvägar), såsom upprättande av generalplaner, förordnande om undersökning, granskning av arbetsplaner och arbetsprofiler, utredning av ärenden för Kungl. Maj:ts prövning, utredning rörande varaktig eller halvpermanent beläggning, varvid dock skall samrådas med statens väginstitut, framställningar till länsstyrelserna och Kungl. Maj:t angående dessa vägar, allt enligt de riktlinjer, som av utredningsmännen angivits.

b) Gemensamt med broinspektören, som i detta fall blir föredragande, ärenden rörande brobyggnader å statsvägarna.

c) Ärenden avseende framställningar till och remisser från Kungl. Maj:t samt utredningar begärda av eller andra framställningar från länsstyrelserna eller andra ämbetsverk, allt i den mån ärendena ej falla helt under annan byrås verksamhetsområde, utfärdande av enhetliga anvisningar och normalbestämmelser samt i övrigt alla de ärenden, som sammanhånga med styrelsens ledande verksamhet inom vägorganisationen.

d) Ärenden rörande vägstatistik, styrelsens meddelanden angående vägväsendet, såsom redogörelse för viktiga prejudikat och erfarenheter i in- och utlandet, utgivande av väginstitutets forskningsresultat, samlande av författningar m. m., vilka meddelanden styrelsen bör i likhet med andra verk utgiva och som skola vara till tjänst för länsstyrelsernas och vägdistriktets verksamhet.

e) Godkännande av undersöknings- och renstakningsförrättare.

f) Ärenden rörande städernas gator.

Genom byggnadsavdelningens försorg skulle företag rörande statsvägarna bringas till utförande.

Beträffande byråns organisation hava utredningsmännen anført i huvudsak följande:

Byrån borde förestås av en överingenjör med placering i lönegrad A 2. Han skulle vara ledamot av styrelsen och verkschefens ställföreträdare samt närmast under verkets chef svara för styrelsens ledande verksamhet inom vägväsendet. Härutinnan skulle det, bland annat, åligga honom att vara föredragande i byråns ärenden ävensom att genom resor övervaka ledningen av vägväsendet och sätta sig in i de olika länens vägförhållanden och vägbehov. Med hänsyn till de synnerligen maktpåliggande uppgifter, som skulle tillkomma överingenjören, vore det synnerligen angeläget att till denna tjänst

förvärva en högt kvalificerad tekniker, varför utredningsmännen ansett sig icke kunna föreslå lägre tjänstegrad än lönegrad A 2 i allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente.

Å utredningsavdelningen, vars tjänstemän borde upptagas å ordinarie stat, erfordrades en förste byråingenjör, vilken närmast skulle svara för ärendenas beredning, och en byråingenjör, placerade liksom nu i lönegrad B 26 respektive B 21. Härjämte skulle å avdelningen finnas en biträdande ingenjör med oförändrad avlöning enligt en lönegrad för e. o. befattningshavare, motsvarande den 21:a för ordinarie tjänstemän men omfattande löneklasserna 19—23.

Byggnadsavdelningens tjänstemän skulle anställas å extra stat med avlöning från byggnadsanslagen till riksvägar, ödebygdevägar och tillfartsvägar till inlandsbanan. Å avdelningen borde anställas en arbetschef och till hans biträde en byråingenjör (B 21) och en biträdande ingenjör, varjämte å arbetsplatserna borde finnas erforderligt antal arbetsledare och kontrollanter. Arbetschefen borde beredas en relativt hög löneställning; utredningsmännen ansåge dock, att befattningen skulle kunna tillfredsställande besättas, om den placerades i lönegrad B 28.

I ett vid betänkandet fogat *särskilt yttrande av herr J. B. Johansson* har bland annat betonats angelägenheten av att frigöra väg- och vattenbyggnadsstyrelsen från byggande av vägar i egen regi, vilken fråga emellertid vore avhängig av väglagsförslagets behandling.

Utredningsmännens förslag om inrättande av en särskild *brobyggnadsbyrå* sammanhänger närmast med att utredningsmännen ansett, att broinspektören, vilkens ärenden nu föredragas av byråchefen å tekniska byrån, borde erhålla en självständigare ställning och själv föredraga sina specialärenden inför verkschefen. I likhet med vad utredningsmännen föreslagit i fråga om väginspektörerna skulle även broinspektören vara ledamot av styrelsen beträffande de ärenden, i vilkas handläggning han deltar.

Beträffande brobyggnadsbyråns arbetsuppgifter hava utredningsmännen anfört följande:

Till brobyggnadsbyråns åligganden skall höra granskning av alla broförslag, som antingen, i fråga om broar med större än 10 meters spännvidd, ingå i av vägingenjörerna eller av auktoriserade undersökningsförrättare upprättade arbetsplaner eller ock upprättas av entreprenörerna vid anbudsavgivande; vidare granskning av alla arbetsritningar till broar under utförande samt granskning av genom vägstyrelsernas försorg infordrade anbud å broar och godkännande av entreprenör. Broinspektören åliggande granskning underlättas genom upprättande av normaltyper.

Genom broinspektören skall broarbetes utförande kontrolleras och avsynas samt färdiga broar underhållsbesiktigas. Där så erfordras, skall broarbetet kontrolleras av särskild av styrelsen förordnad posthavande kontrollant, vars arvode betalas av företaget. Besiktningssesor skola kunna verkställas även av förste byråingenjören.

Byrån skall sålunda endast utöva kontroll och ej uppgöra andra förslag än normaltyper till mindre broar eller då det i vissa särskilda fall kan finnas påkallat. Normaltyper böra upprättas för överbyggnader till broar med spännvidder upp till 20 meter. Brokonstruktionerna böra i övrigt i regel uppgöras av undersökningsförrättarna. Ett upprättat förslag bör ej vara bindande, utan anbudsgivare böra vara berättigade att inkomma med egna

förslag, vilka sedan granskas inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, allt i syfte att den rika erfarenhet, som förefinnes hos entreprenörer och konsulterande ingenjörer, må kunna utnyttjas och komma till sin rätt. Av största vikt är nämligen, att den ekonomisering och rationalisering genom goda, billiga konstruktioner, vilken genomförts av de svenska brobyggnadsföretagen, får fritt utveckla sig, dock naturligtvis utan eftersättande av broarnas bärighet och framtida bestånd.

Broinspektören skulle enligt utredningsmännens förslag vara chef för brobyggnadsbyrån samt överflyttas från extra till ordinarie stat med placering, liksom väginnspektörerna, i lönegrad B 29 med begynnelselön enligt 31:a löneklassen.

Hos broinspektören finnas för närvarande anställda såsom biträden en förste byråingenjör (B 26), två byråingenjörer (B 21), varav en å extra stat, samt två biträdande ingenjörer (21). Utredningsmännen anför, att antalet medhjälpare, oaktat den minskning i avseende å granskningsskyldigheten beträffande mindre broar, som utredningsmännen föreslagit, icke syntes kunna minskas men att besparing dock kunde ske genom att som biträden anvisades en förste byråingenjör (B 26) och en byråingenjör (B 21), båda å ordinarie stat, samt tre biträdande ingenjörer i en lönegrad 21, omfattande löneklasserna 19–23.

Beträffande frågan om inrättande inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av en *vägrafikbyrå*, såsom av utredningsmännen föreslagits, torde jag inledningsvis få erinra om utvecklingen av detta spörsmål.

1920 års *automobilsakkunniga* uttalade sig i sitt år 1922 avgivna betänkande för inrättande inom styrelsen av en chefsmyndighet för automobilbesiktningsmännen med en i viss mån självständig ställning, så att blott i vissa fall av mera principiell innebörd en föredragning inför verkets chef behöfde ifrågakomma. Tjänstemannen, som förslagsvis benämndes överbesiktningsman, skulle hava till uppgift att biträda länsstyrelserna i deras verksamhet beträffande automobilväsendet, särskilt utväljandet av lämpliga besiktningsmän, att underlätta och reglera besiktningsmännens verksamhet samt att övervaka, att förareutbildningen bleve fullt tillfredsställande och automobilismen i sin helhet utvecklades i sund och betryggande riktning.

I sitt år 1923 avgivna betänkande angående regelbunden automobiltrafik m. m. ifrågasatte *sakkunniga för maskinell vägrafik*, huruvida icke åt någon central myndighet, exempelvis väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, borde uppdragas att öva viss normerande tillsyn över linjetrafikärendena, särskilt i fråga om tekniska villkor och taxor, samt att i samband därmed eventuellt även insamla fortlöpande regelbundna uppgifter angående förefintliga linjetrafikföretag.

Vid tillkallandet av de sakkunniga, vilka år 1925 framlade förslag rörande vägväsendets omorganisation, erinrade föredragande *departementschefen*, huru som vissa av de bestyr, som enligt nyssnämnda förslag av 1920 års *automobilsakkunniga* skolat åligga överbesiktningsmannen, provisoriskt måst handhavas av tjänstemän inom kommunikationsdepartementet, vilket icke varit avsett och ej heller kunde anses lämpligt, samt anförde vidare att, då behovet av att på automobilväsendets område äga tillgång till en central, enhetlig ledning gjorde sig gällande, skäl syntes tala för att denna uppgift under möjligast enkla former överlämnades till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

I 1925 års förslag anförde de sakkunniga huvudsakligen följande:

Ärenden rörande automobiltrafik och automobilbesiktning, vilka enligt sakens natur alltjämt borde avgöras av länsstyrelserna, inrymde en mångfald spörsmål, i vilka vägledning, sammanhållning och initiativ av en verkligt sakkunnig centralmyndighet vore önskvärda. För besiktningsmännens verksamhet erfordrades enhetliga normer med avseende å fordonsbesiktningen. Det syntes även vara en utbredd uppfattning, att för tillgodoseende av trafiksäkerheten erfordrades en viss tillsyn över att verksamheten bedreves med tillräcklig noggrannhet, exempelvis vid förarprövning. För länsstyrelserna torde det vara av betydelse att hava tillgång till en rådgivande sakkunnig myndighet i frågor rörande besiktningsväsendet, trafiktillstånd, trafikvillkor och taxor. En sådan myndighet skulle också kunna taga initiativ i olika avseenden för att söka länka utvecklingen in på riktiga banor.

Vid vissa tillfällen hade initiativ i hithörande frågor tagits av kommunikationsdepartementet. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen däremot hade varken enligt instruktionen haft befogenhet att upptaga frågor av förevarande slag eller haft tillgång till härför erforderliga arbetskrafter. Det oaktat hade styrelsen genom remisser anlitats för beredning av dylika ärenden, bland annat rörande ändringar i motorfordonsförordningen. På grund härav hade styrelsen nödgats nedlägga mycket arbete på att följa vägtrafikfrågorna, och det hade för styrelsen yppat sig ett starkt behov av en tjänsteman med automobiltekniska insikter och med erfarenhet angående automobiltrafiken.

Det syntes de sakkunniga, att behovet inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av en fackman på automobilväsendets område icke längre borde undanskjutas och att i samband därmed styrelsens ställning såsom centralmyndighet på ifrågavarande område borde uttryckligen angivas. De sakkunniga föresloge därför inrättandet av en tjänst i förste byråingenjörs grad, vilken emellertid i avvaktan på vidare erfarenhet borde upptagas såsom extra ordinarie tjänst. Statsverket hade en betydande årlig inkomst på avgifter för registrering av bilar, varför användning av en mindre del härav till ifrågavarande tjänst syntes väl motiverad. En motsvarande befattning funnes sedan några år vid det statliga vägkontoret i Norge och vore där ställd i byråingenjörs grad.

Det syntes icke erforderligt att införa begreppet chefsmyndighet för besiktningsmännen eller föreskrift om denna myndighets självständiga verksamhetssuppgifter. Det därmed avsedda syftet torde vinnas genom en sakkunnig myndighet, som i erforderliga fall stode till länsstyrelsernas förfogande och som även hade att taga av behovet påkallade initiativ.

1927 års förslag upptog icke någon automobilteknisk fackman å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens stat. I den mån maskintekniska ärenden förekomme, syntes erforderlig utredning lämpligast kunna åstadkommas antingen genom samarbete med kungl. automobilklubben och automobilbesiktningsmännens förening eller genom att kommunikationsdepartementet eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillkallade särskild sakkunnig. I trafiktekniska ärenden åter, anförde de sakkunniga, torde styrelsens vägtekniska tjänstemän besitta eller förvärva erforderlig sakkunskap. Såsom i det föregående återgivits, ansågo de sakkunniga dock, att styrelsen borde hava viss befattning med automobilbesiktningsfrågor.

I samband med besiktningsmannainstitutionens omorganisation från och med den 1 januari 1931 vidtogs en åtgärd, i viss mån ägnad att medverka

till besiktningsverksamhetens enhetliggörande, nämligen inrättande av besiktningsmyndighet för motorfordon i Stockholm, Göteborg och Malmö. Besiktningsmyndighet, som har att var inom sitt verksamhetsområde — Stockholms stad och län, Göteborgs och Bohus län respektive Malmöhus län — fullgöra besiktningsmans uppgifter, har ock enligt 3 § andra stycket i kungörelsen den 3 oktober 1930 (nr 356) angående besiktningsmyndighet för motorfordon att genom samarbete med övriga besiktningsmyndigheter och besiktningsmän verka för ett enhetligt utövande av besiktningsverksamheten.

I den mån i övrigt enhetliga bestämmelser för automobilväsendet erfordrats, exempelvis tekniska normalbestämmelser och normaltaxa för trafikautomobiler, hava ärendena handlagts inom kommunikationsdepartementet, i vissa fall av särskilt tillkallat biträde eller för närliggande spörsmål tillätta sakkunnigberedningar.

I sitt betänkande hava *utredningsmännen* ingått på behovet och lämpligheten av en central vägtrafikmyndighet och anföra härom följande:

Enligt motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan handläggas ärenden rörande motor- och vägtrafiken av bilbesiktningsmännen, länsstyrelserna och i vissa fall i sista hand av Kungl. Maj:t. Sådana ärenden angå bland annat besiktning av motorfordon, prövning av motorförarens kompetens, utfärdande av körkort, meddelande av tillstånd till yrkesmässig trafik, till länstrafik och till linjetrafik, fastställande av taxor, beviljande av dispenser och meddelande av inskränkningar i avseende på i förordningarna lämnade stadganden om hjultryck, fordonsbredd och hastighet eller angående vägtrafiken över huvud taget. Vid prövningen kan varje länsstyrelse bestämma efter eget omdöme och gottfinnande, och något sammanhållande organ, som verkar för enhetlighet på området eller som kan av Kungl. Maj:t höras i dessa ärenden, finnes icke. Genom kommunikationsdepartementet hava vissa åtgärder vidtagits för åvägabringande av enhetliga taxor och vägmärken samt enhetliga bestämmelser för inskränkningar i motortrafiken å de allmänna vägarna och för det maximala hjultrycket, i vilka fall Kungl. Maj:t hört väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Någon speciell sakkunskap i dessa frågor har emellertid ej förefunnits inom styrelsen. Att denna brist behöver avhjälpas har från åtskilliga håll vitsordats. Därvid har bland annat ifrågasatts inrättande av ett vägråd, sammansatt av representanter för olika intressenter, vilket råd skulle äga att besluta i vissa frågor av nyss angiven natur.

Utredningsmännen förmena, att det skulle bliva svårt att inom ett dylikt råd, vars arbetssätt säkerligen skulle bliva tungrott och verka onödigt försenande på ärendenas avgörande, få gehör för den trafikerande allmänhetens synpunkter. Fara vore, att besluten skulle gå i kompromissens tecken. Det torde vara nödvändigt att i dessa som andra fall, där statlig kontroll erfordras, låta den utövas av en auktoritativ myndighet. Att uppgiften bör falla inom den statliga centrala vägmyndighetens ram är uppenbart med hänsyn till dess befattning med vägarnas byggande och underhåll.

Det kan emellertid invändas, att med utformandet och genomförandet av förslag härom bör anstå i avvaktan å resultatet av den utredning, som igångsatts för reglering av förhållandet mellan biltrafik, järnvägar och sjöfart (»1932 års trafikutredning»). Utredningsmännen kunna icke dela en sådan mening. För trafikanterna å landets vägar hava uppstått så besvärliga förhållanden med hänsyn till de i olika län gällande bestämmelserna i flera

av de avseenden, som här anförts, att en reglering är snarast påkallad. Utan en central myndighet med sakkunskap å dessa områden kan en sådan reglering ej genomföras.

Utredningsmännen föreslå av angivna skäl, att inom den statliga centrala vägmyndigheten inrättas en byrå, benämnd vägtrafikbyrån.

Bland de arbetsuppgifter, som skulle tillkomma vägtrafikbyrån förutom de tidigare omförmälda, nämna utredningsmännen följande:

Byråns chef (överinspektör) bör, på samma sätt som väginnspektörerna ifråga om vägingenjörernas arbete, övervaka och leda bilbesiktningsmännens arbete samt verka för enhetlighet och likformighet vid utövandet av bilbesiktningen och utbildningen av förare. Vid tjänstetillsättning bör han på framställning av länsstyrelse eller på remiss från Kungl. Maj:t yttra sig över sökandenas kompetens och skicklighet. Inom byrån böra samlas uppgifter rörande bilbeståndet till nytta för de utredningar, som verkställas inom departementen eller annorstädes.

Vidare bör byråns chef med uppmärksamhet följa länsstyrelsernas handhavande av vägtrafikfrågor. Länsstyrelserna böra fördensskull månadsvis insända rapporter över beviljade trafiktillstånd enligt formulär så uppställda, att därigenom vinnes en överblick över förhållandena å detta område inom länet. Skulle anledning finnas till erinran i något avseende, skall den centrala vägmyndigheten därom göra anmälan till Kungl. Maj:t. Riktlinjer för dylikt tillståndsgivande böra utarbetas och underställas Kungl. Maj:t för utfärdande till efterrättelse. Därest tillstånd till linjetrafik begäres, sträckande sig över mer än ett län, bör före ärendets avgörande överinspektören beredas tillfälle att yttra sig. På hans föredragning skall ankomma yttrande, som av Kungl. Maj:t begärts i anledning av besvär över länsstyrelses beslut rörande trafiktillstånd.

På överinspektören bör vidare ankomma att övervaka efterlevnaden av gällande bestämmelser om hjultryck, fordonsbredd m. m. Närmare förslag härom torde komma att avgivas av 1931 års väg- och brosakkunniga.

I avvaktan på utredningen om konkurrensförhållandet mellan järnvägs-, bil- och sjötrafiken bör vägtrafikbyrån särskilt aktgiva på dessa konkurrensförhållanden samt, om ingripande av Kungl. Maj:t i något fall synes påkallat, därom göra erforderlig framställning.

Slutligen böra byråns tjänstemän öva tillsyn över vägdistriktens maskiner och tillhandagå vägstyrelserna med råd och upplysningar vid inköp av dylika.

Utredningsmännen framhålla slutligen, att åtskilliga skäl talade för att ledningen av de enskilda järnvägarnas och den allmänna biltrafikens taxeväsen framdeles måste förläggas till en och samma myndighet samt att den statliga centrala vägmyndigheten, om densamma redan nu utrustades med ett för vägtrafikens övervakande avsett organ, kunde bliva i alldeles särskilt hög grad rustad för uppgiften att handhåva ledningen och övervakandet av den enskilda trafiken å järnvägar och landsvägar.

Beträffande vägtrafikbyråns organisation föreslå utredningsmännen, att byråns chef skall vara överinspektör och ledamot av styrelsen med placering å ordinarie stat i lönegrad B 30. Till sitt förfogande skulle han hava två assistenter, av vilka den ene borde vara specialist i avseende å trafiken och den andre rörande motorfordonen. Enär åt byråns arbetsområde ännu knappast kunde givas fullt fasta gränser, syntes det utredningsmännen lämp-

ligt, att assistenterna åtminstone tills vidare placerades å extra stat. Avlöningen skulle utgå efter samma grunder som för biträdande ingenjör (lönegrad 21, klasserna 19—23).

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt den 14 mars 1933 dagtecknade utlåtande till en början understrukt utredningsmännens allmänna uttalande, att organisationen å byråer och arbetsfördelningen icke böra från början alltför hårt bindas till formerna.

Vad beträffar vägärenden i allmänhet uttalar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att den nuvarande organisationen inom styrelsen för vägärendenas behandling syntes styrelsen hava hittills fungerat väl och vara fortfarande i stort sett lämpad för att omhänderhava de uppgifter, som enligt utredningsmännens förslag skulle tillföras den centrala myndigheten, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Styrelsen, som vid bedömande av utredningsmännens förslag bortsett från den för riksvägar och andra statsvägar tilltänkta avdelningen, har förordat inrättande av en vägbyrå, till vilken skulle sammanföras utrednings- och allmänna vägärenden, väginspektionen och vägtrafikärenden, samt en brobyggnadsbyrå.

Vägbyrån skulle stå under ledning av en byråchef i lönegrad B 30, tillika ledamot av styrelsen; personaluppsättningen i övrigt finge bedömas med hänsyn till de tre huvudgrupperna av ärenden.

Å utredningsavdelningen, vilken skulle i huvudsak handlägga de ärenden som utredningsmännen föreslagit, borde, med hänsyn till vikten av dessa ärenden, byråchefens närmaste man för ifrågavarande arbetsuppgifter upptagas i lönegrad B 28, lämpligen med titel byrådirektör. I övrigt hade styrelsen mot det föreslagna statförslaget för denna avdelning ej annat att erinra än att erfarenheten tämligen snart komme att visa, att personalen vore väl knappt tilltagen för fyllande av avdelningens uppgifter.

Väginspektionen syntes styrelsen icke hava infriat de förhoppningar, som vid väginspektörernas tillsättande ställts på denna institution. Anledningarna härtill vore flera. Uppdelningen i på förhand bestämda inspektionsområden för var och en av de tre inspektörerna — en uppdelning, som i och för sig måste anses mindre lämplig — hade också i den praktiska tillämpningen visat sig mindre ändamålsenlig. För att i någon mån råda bot härför hade väginspektörerna organiserat en viss sammanslutning, »väginspektionen», som kommit att bilda en mellan vägingenjörerna och styrelsen stående mellaninstans. Inspektörernas mera allmänna och ganska obestämda uppgifter hade heller icke bidragit att åt deras verksamhet giva avsedd effekt. Enligt styrelsens mening vore det därför nödvändigt, att härutinnan vidtaga en nyanordning, så att den inspekterande komme att handla i styrelsens namn och önskvärd enhetlighet uppnåddes.

I nämnda syfte borde väginspektörernas åligganden jämlikt 36 § i styrelsens instruktion inarbetas bland styrelsens åligganden, och dessa skulle då närmast anförtrös åt en inom vägbyrån anställd väginspektör jämte erforderligt antal biträden, vilka skulle äga att dels efter styrelsens förordnande företaga inspektionsresor, dels ock fylla de övriga uppgifter, som enligt utredningsmännens förslag skulle åvila den av dem föreslagna inspektionsbyrån.

Att på sätt utredningsmännen föreslagit låta väginspektörerna vara direkt föredragande inför styrelsens chef syntes icke vara ägnat att åstadkomma enhetlighet eller stärka styrelsens auktoritet. Denna olägenhet undvekes genom tillsättande av endast en inspektör med föredragning i ärenden,

vilka härför till honom överlämnades av byråchefen eller verkschefen. Ett antagande av utredningsmännens förslag om skyldighet för inspektör att granska arbetsplaner och avsyna arbeten, vilket styrelsen motsatt sig, syntes ej lägga hinder i vägen för en organisation i enlighet med styrelsens förslag. Ovissheten om det antal inspektörer, som under sådana förhållanden erfordrades, samt fördelen av att slippa binda vid ordinarie stat ett antal tjänstemän, om vilkas behövlighet man icke ens nu vore säker, och att i stället i mån av behov öka antalet biträden, syntes styrelsen tala för en organisation av väginnspektionen på av styrelsen angivet sätt.

Väginnspektören borde uppföras å ordinarie stat (B 29) men icke vara ledamot av styrelsen. Han borde till sitt förfogande hava en förste byråingenjör (B 26), 2 byråingenjörer (B 21), därav en på ordinarie stat och en på extra stat, samt minst en biträdande ingenjör (21, löneklasserna 19—23). Antalet biträdande ingenjörer bleve givetvis beroende på i vad mån inspektionsskyldigheten utvidgades.

Förutsättning för förslaget vore, att vägingenjörerna fortfarande förbleve väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemän.

Beträffande slutligen vägtrafikärendena ansåge styrelsen tillförande av sakkunskap på detta område och dess utnyttjande för vägtrafikfrågor vara av behovet påkallat, och förslaget hälsades av styrelsen med tillfredsställelse. Ett omedelbart inrättande av en särskild byrå under överinspektörs ledning för ändamålet syntes styrelsen emellertid icke erforderligt utan borde den på området sakkunnige, som lämpligen kunde benämnas trafikinspektör, med placering i lönegrad B 29 jämte två biträdande trafikinspektörer i lönegrad B 26 sortera under chefen för vägbyrån.

Med avseende å utredningsmännens förslag angående en särskild *brobyggnadsbyrå* innehåller styrelsens yttrande ej annan erinran än att broinspektören, som hade ett alldeles speciellt och avgränsat område, borde vara byråchef (B 30), ledamot av styrelsen och föredragande inför verkets chef samt upptagas på ordinarie stat.

Statens organisationsnämnd har icke kunnat finna, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vare sig på grund av utredningsmännens eller i anledning av 1929 års vägsakkunnigas förslag skulle behöva utvidgas och förstärkas i så avsevärd grad som utredningsmännen föreslagit. Att fler än två byråer erfordrades för väg-, bro- och vägtrafikärenden syntes knappast troligt. Då förslaget om riksvägars byggande genom styrelsens försorg rönt starkt motstånd samt nämnden i likhet med reservanten bland utredningsmännen funne med skäl kunna ifrågasättas lämpligheten av att styrelsen fortfarande skulle ombesörja byggandet av ödebygds- och tillfartsvägar till inlandsbanan, syntes det kunna antagas, att utrednings- och byggnadsbyrån skulle kunna givas en mycket enklare organisation. I varje fall syntes icke finnas anledning att placera byråns chef i högre lönegrad än B 30.

Med avseende å vägtrafikärenden har organisationsnämnden framhållit, att ärenden rörande trafiktillstånd svårligen kunde rätt bedömas av andra än de lokala myndigheterna och i varje fall knappast på grundval av insända rapporter. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten för länsstyrelserna avstyrktes av nämnden under erinran om att viss dylik skyldighet beträffande generalstabens centralregister över motorfordon år 1931 avskaffats i syfte att minska länsstyrelsernas arbetsbörda.

Statskontoret har förordnat, att överingenjörsbefattningen, i likhet med vissa högre befattningar vid affärsverken samt byggnadschefen vid byggnadsstyrelsen, tillsättes med förordnande på viss tid, högst sex år, och förenas med ett årligt arvode av 15,000 kronor samt pensionsrätt enligt för liknande be-

fattningar allmänt gällande grunder. — Mot arbetschefens å byggnadsbyråns placering i lönegrad B 28 har statskontoret intet att erinra; i samma grad ehuru på ordinare stat vore arbetschefen vid rikets allmänna kartverk placerad.

Frågan om väginspektörernas lönegradsplacering har av statskontoret satts i visst samband med motsvarande spörsmål beträffande vägingenjörerna. Härom har statskontoret yttrat:

I fråga om vägingenjörernas lönegradsplacering måste hänsyn tagas dels till dessa tjänstemäns ställning i organisationen, såsom lydande under byråcheferna och väginspektörerna i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landssekreterarna i länsstyrelserna, dels ock till rekryteringssynpunkten. Valfriheten vid vägingenjörers och väginspektörers inplacering i löneskalan måste sålunda bliva starkt begränsad, och det syntes i själva verket — med givna utgångspunkter — icke finnas annan möjlighet än att, såsom utredningsmännen föreslagit, placera vägingenjörerna i 28:e lönegraden och väginspektörerna i 29:e lönegraden. Den av utredningsmännen föreslagna löneklassplaceringen strede emellertid mot bestämmelserna i 10 § 1 mom. av avlöningsreglementet. Visserligen vore det enligt föreskrifterna i 13 § i avlöningsreglementet för kommunikationsverken medgivet, att undantagsvis och så framt vederbörande verks intressen sådant oundgängligen fordrade befattningshavare finge placeras i högre löneklass än den, till vilken han enligt de i 10—12 §§ angivna grunder eljest skolat hänföras. Enligt nu föreliggande förslag vore det emellertid ej fråga om ett tillfälligt undantag, utan för en hel grupp av befattningshavare skulle ske en avvikelse från allmänna grunder. En sådan anordning syntes statskontoret så mycket mindre böra ifrågakomma som den knappast kunde anses vara av behovet påkallad. Ämbetsverket ansåge sig därför ej kunna förorda, att för ifrågavarande befattningshavare skulle utgå avlöning enligt högre löneklass än den, som enligt avlöningsbestämmelserna tillkomme vederbörande. Då byråchefsbefattning i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vore placerad i 30:e lönegraden, syntes högre lönegrad ej böra ifrågakomma än 29:e lönegraden för bro- och väginspektörsbefattning och 28:e lönegraden för vägingenjörsbefattning. Ur rekryteringssynpunkt syntes sådan löneställning ej böra väcka betänkligheter. Befattningshavare med ordinarie anställning, placerad i 29:e (28:e) lönegraden, med möjlighet till uppflyttning i 32:a (31:a) löneklassen syntes nämligen få anses hava en förmånligare anställning än en icke-ordinarie befattningshavare med avlöning i 31:a (30:e) löneklassen. Vid övergången till den nya organisationen syntes då i tjänst varande väginspektör, broinspektör eller vägingenjör böra för uppflyttning i löneklass få tillgodoräkna den tid, varunder vederbörande innehaft respektive befattning, samt komma i åtnjutande av avlöning lägst i den löneklass, till vilken hans befattning vid tidpunkten närmast före övergången varit hänförd.

Vid behandlingen av här omförmälda frågor har uttalats *skiljaktig mening* inom statskontoret. Föredraganden i ärendet, *t. f. statskommissarien Arvidsson*, med vilken *statskommissarien Spilhammar* instämt, har med närmare motivering ansett, att utredningsmännens förslag bort lämnas utan erinran, såväl i vad avser vägingenjörerna som beträffande väg- och broinspektörerna.

Lönenämnden har ansett den föreslagna byråorganisationen vara väl omfångsrikt tilltagen och böra kunna närmare anslutas till nuvarande förhållanden. Nämnden har funnit svårigheter icke böra möta att inom en byrå sammanföra såväl vägtrafikärenden som väginspektionen samt antytt möjligheten att inordna hamn- och broärenden under en byrå. — Tillräcklig anledning finnes icke att placera chefen å en utrednings- och byggnadsbyrå i högre lönegrad än B 30. — Med avseende å löneklassplaceringen av väg-

och broinspektörerna har nämnden, liksom beträffande vägingenjörerna, ställt sig avvisande till utredningsmännens förslag; för de nuvarande inspektörerna kunde eventuellt utfärdas en övergångsbestämmelse om deras bibehållande vid nu utgående löneförmåner.

1931 års väg- och brosakkunniga hava anslutit sig till utredningsmännens förslag och med särskild tillfredsställelse tagit del av förslaget om en vägtrafikbyrå. De sakkunniga ifrågasätta, om det kan vara möjligt att utan ökning av antalet väginspektörer medhinna en effektiv inspektionskontroll.

Chefen för generalstaben har bland annat närmare berört militärassistentens ställning inom styrelsen, vilken borde regleras i styrelsens instruktion. I styrelsens avlöningsstat borde upptagas arvode åt militärassistenten med 600 kronor för år jämte därå belöpande dyrtidstillägg, och styrelsens resekostnadsanslag borde jämväl avses för militärassistentens på styrelsens uppdrag företagna resor. Då militärassistenten tjänstgjorde som föredragande, borde han ingå som ledamot i styrelsen. *Chefen för generalstaben* har även utvecklat behovet av ett vägararkiv, upptagande jämväl uppgifter för broar.

Järnvägsstyrelsen har utvecklat, hurusom de kommunikationsekonomiska synpunkternas framförande i första linjen ställde särskilt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inför nya svårlösta uppgifter. Den föreslagna organisationen syntes icke ägnad att säkerställa en allsidig behandling av kommunikationsproblemen. Styrelsen bleve ett verk med nästan uteslutande teknisk inriktning men utan organ för de icke längre undanskjutbara uppgifterna av nationalekonomisk art och betydelse. Kraven på kommunikationsökonomiska utredningar borde icke vara lindrigare då det gällde en landsväg än beträffande en järnväg. Järnvägsstyrelsen har slutligen uttalat — i samma riktning yttrar sig även *svenska järnvägsföreningen* — att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen borde åläggas att förhandla och samverka med järnvägarna i fall, när deras intressen kunde beröras vid planläggning eller realiserande av byggnads- och trafikfrågor inom landsvägs- och vattenvägsväsendet.

De *länsstyrelser*, som yttrat sig beträffande organisationen av en väg- och vattenbyggnadsstyrelse, hava allmänt uttalat sig för en förenklad byråindelning, i allmänhet anslutande sig till det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avgivna förslaget. — Förslaget om inrättande av en särskild vägtrafikbyrå med av utredningsmännen angivna uppgifter, särskilt i fråga om trafiktillstånd, har icke vunnit anklång, men i vissa utlåtanden framhålles nyttan av att hava tillgång till en teknisk trafiksakkunnig fackman hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. — Beträffande väginspektionen hava några länsstyrelser tillstyrkt eller förutsatt tre väginspektörer, medan i ett par utlåtanden förordats, att inspektionsverksamheten skulle utövas altemnerande av styrelsens tjänstemän, varigenom allsidig utbildning samt viss besparing skulle ernås. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har motsatt sig länets hänförande till norra inspektionsområdet.

Även *vägingenjörerna* hava allmänt funnit den föreslagna byråorganisationen väl vidlyftig och framlagt olika förslag till byråindelning, i allmänhet i nära anslutning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag.

Svenska vägstyrelsernas förbund och *svenska vägföreningen* hava uttalat sig för inrättande av en vägbyrå. — *Svenska teknologföreningen* har förordat en särskild brobyggnadsbyrå, å vilken skulle granskas även andra konstarbeten än broar, exempelvis färjor. — *Automobilbesiktningsmännens förening* anser

förslaget om en vägtrafikbyrå ej hava träffat det centrala i problemet, att skapa en central myndighet för hela motorfordonstrafiken. Det borde övervägas, om icke en sådan myndighet på grund av sin betydelse borde inordnas under kommunikationsdepartementet i ungefärlig likhet med luftfartsmyndigheten.

I förevarande sammanhang torde jag till behandling få upptaga ett ärende, vars avgörande i sin mån kan inverka på nu nämnda organisationsfrågor; jag avser en av nästlidet års riksdag väckt fråga om centralisering och standardisering av inköp för statsverkets och vägdistriktens räkning av automobiler.

Riksdagens år 1932 församlade revisorer anförde i sin berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 under § 27 bland annat följande:

Statsverkets och vägdistriktens inköp av automobiler hade ofta icke skett på ett i ekonomiskt hänseende tillfredsställande sätt. Orsaken till de på detta område rådande missförhållandena syntes vara att söka dels i den relativt ringa konkurrensen mellan de inhemska lastbilsfabrikaten och dels däri, att de personer, som ägde att bestämma över inköpen, icke alltid vore kompetenta att självständigt bedöma vare sig de fordringar, vilka i olika fall borde ställas på fordonen, eller i vad mån inköpspriset hos olika fabrikat och typer stode i proportion till deras lämplighet, användbarhet och livslängd.

Såvitt revisorerna kunde finna, borde emellertid förbättringar härutinnan kunna ernås utan vidtagande av alltför genomgripande förändringar. Det ville förefalla revisorerna, som om påpekade missförhållanden borde kunna rättas till genom en viss centralisering vid inköpen ävensom genom en standardisering av modellerna.

Personautomobilerna kunde uppdelas i två huvudgrupper, dels en lätt billig typ för 5 personer, och dels en något större och kraftigare modell i medelprisläge för 5 eller 7 personer. Då priserna varierade avsevärt för automobiler av samma modell och med antalet på en gång inköpta fordon, syntes det troligt, att åtskilligt skulle vara vunnet genom fastställandet av två eller tre bestämda modeller på personautomobiler för statsverkets och vägdistriktens räkning. En ej obetydlig minskning av inköpsprisen skulle på detta sätt säkerligen kunna erhållas. Härvid måste dock tillses, att modellerna icke fastställdes för så lång tid, att man försummade att tillgodo-göra sig de framkommande tekniska förbättringarna på fordonen.

Beträffande lastautomobilerna ställde sig saken något annorlunda på grund av de många variationerna i karosseriutförande och lastförmåga, vilka betingades av de olika användningsområdena. Det förefölle dock sannolikt, att vissa standardtyper även här skulle kunna fastställas på de vanligaste kombinationerna, t. ex. lastbil med flak av lätt och medeltung typ, tippanordning, paketlåda etc.

Genom standardisering skulle även fördelen av färre typer ernås och därmed billigare reservdelar för fordonen, varigenom driftkostnaden skulle sänkas. Genom standardisering av drift- och smörjmedel samt centralisering av inköpen härav skulle ypperligare möjligheter till driftkostnadernas sänkning. En viss standardisering skulle slutligen öka möjligheterna att genom en gemensam institution utföra prov med konstruktioner, avsedda att nedbringa driftkostnaderna, t. ex. genom användandet av gas-

generatorer eller råoljemotorer på motorfordonen. Enligt de revisorerna lämnade uppgifterna syntes dittills endast i ett fall sådant försök vara verkställt.

Vad slutligen beträffade det sätt, varpå en centralisering och standardisering av statsverkets och vägstyrelsernas automobilinköp samt inköp av drift- och smörjmedel skulle kunna ordnas, syntes det revisorerna icke lämpligt att för ändamålet anordna en statlig inköpscentral. I samband med den förestående omorganisationen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen syntes det emellertid böra tagas under övervägande, huruvida icke vederbörande statsinstitutioner och vägstyrelser borde åläggas att vid sina inköp av automobiler underställa frågan om val av lämplig automobil och köpevillkoren en av staten för ändamålet anställd expert, vilken borde hava till uppgift att jämväl i övrigt tillhandagå myndigheterna med råd och upplysningar i dylika frågor.

I anslutning härtill anförde *riksdagen* i sin skrivelse den 7 juni 1933, nr 276, punkt 5, att riksdagen, då den nuvarande anordningen med inköp av automobiler för statsinstitutionernas och vägstyrelsernas behov icke kunde anses fullt tillfredsställande, i likhet med revisorerna funne önskvärt, att en centralisering och standardisering på detta område komme till stånd. Det syntes enligt riksdagens mening i sådant avseende lämpligt, att vägstyrelsernas automobilinköp övervakades inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och motsvarande uppdrag för statsinstitutionernas räkning anförtroddes åt en för ändamålet särskilt anställd expert med placering exempelvis inom kommunikationsdepartementet.

Då riksdagen funnit av behovet påkallat, att den av revisorerna sålunda till behandling upptagna frågan om centralisering och standardisering av statsinstitutionernas och vägstyrelsernas automobilinköp gjordes till föremål för närmare utredning, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan utredning.

I ärendet hava till följd av remisser *utlåtanden* avgivits av arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygstyrelsen, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, generaltullstyrelsen och domänstyrelsen.

Av nämnda myndigheter hava marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen och domänstyrelsen uttalat sig för en centralisering i lämplig form av automobilinköpen. För en standardisering eller en utredning om möjligheterna härför hava likaledes åtskilliga myndigheter uttalat sig.

Marinförvaltningen har dock framhållit, att frågan från ekonomisk synpunkt vore av mindre betydelse för marinens del samt att för specialvagnar såsom brandautomobiler standardisering icke kunde genomföras.

Medicinalstyrelsen har icke funnit behöfligt att skapa ett särskilt organ för ifrågavarande ändamål. Det syntes styrelsen ändamålsenligare att beträffande inköp av automobiler och bilförnödenheter tillämpa samma förfaringssätt som i fråga om inköp av vissa andra förnödenheter för statens räkning, nämligen att ämbetsmyndighet, som hade att för egen del upphandla stora kvantiteter av vissa förnödenheter, antingen vid sådan upphandling förbehölle andra statsmyndigheter att på samma villkor inköpa sitt

behov av dylika förnödenheter eller träffade direkt avtal om upphandling för samtliga statsinstitutioners räkning. Härför syntes exempelvis väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, generalpoststyrelsen eller arméförvaltningen kunna komma i fråga. Den myndighet, för vars räkning automobil anskaffades, skulle föranstalta om utförandet av de särskilda anordningar utöver standardutrustning, som kunde erfordras.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som ansett sättet för övervakande av statsinstitutionernas automobilinköp ligga utanför styrelsens verksamhetsområde, har beträffande vägdistrikten erinrat om, att tillstånd till inköp av vägmaskiner författningsenligt lämnas av vederbörande länsstyrelse, som jämväl så gott som undantagslöst bestämmer priset. I likhet med riksdagens revisorer trodde styrelsen, att en centralisering och standardisering av vägdistrikternas automobilinköp samt inköp av drift- och smörjmedel borde åstadkommas; det förslag härutinnan, som framlagts av utredningsmännen för styrelsens omorganisation, syntes styrelsen vara lämpligt. Styrelsen föreställde sig, att tillsynen över distriktens motorfordon skulle avse jämväl andra arbetsmaskiner såsom krossar och väghyvlar m. m., vilka i kostnads hänseende utgjorde omkring två tredjedelar av distriktens årliga maskininköp. Detaljerat förslag om sättet för anordnande av berörda tillsyn ansåge sig styrelsen icke kunna avgiva utan det sakkunniga biträde, som utredningsmännen föreslagit skulle ställas till styrelsens förfogande.

Generaltullstyrelsen har, med överlämnande av en tabellarisk uppgift å de under budgetåren 1928—1933 inköpta motorfordonen, framhållit, att förevarande fråga icke vore av större betydelse för tullverket. Styrelsen hade dock intet att erinra mot övervakning av statsinstitutionernas automobilinköp genom en särskild expert.

Domänstyrelsen har uttalat sin livliga anslutning till den ifrågasatta centraliseringen och standardiseringen.

Arméförvaltningen har meddelat, att automobilanskaffningen för arméns räkning till största delen skedde centralt genom försorg av ämbetsverkets vederbörande departement eller sjukvårdsstyrelsen, därvid alltid eftersträfvades, att leveransbestämmelserna skulle så långt möjligt vara tillämpliga på i allmänna handeln förekommande standardtyper. Det syntes arméförvaltningen tvivelaktigt, huruvida för arméns del ytterligare standardiseringsåtgärder skulle över huvud taget kunna medföra ekonomisk vinst. De av riksdagens revisorer åberopade skälen för en centralisering föreläge icke för arméförvaltningens vidkommande, då ämbetsverket genom egen tekniskt utbildad personal med tillgång till erforderliga provningsanordningar disponerade över fullt tillräcklig sakkunskap; personalen ägde ock större möjligheter än den föreslagna experten att göra personliga erfarenheter rörande vissa biltypers lämplighet för armén. Ämbetsverket tillstyrkte närmare utredning om utvidgad standardisering beträffande personbilar och lastbilschassier men avstyrkte, att arméns bilinköp skulle underställas den ifrågasatte experten.

Flygstyrelsen har meddelat, att all anskaffning av motorfordon för flygvapnet uteslutande ombesörjdes av flygstyrelsen, som därvid samrådde med vederbörande departement inom arméförvaltningen eller i särskilda fall med annan myndighet. De vid flygvapnet använda motorfordonen, med undantag av utrustningen för vissa specialbilar, vore av i marknaden gängse typer. Flygstyrelsen ville emellertid ej motsätta sig en undersökning av möjligheterna till en standardisering av autobilar för statsinstitutionerna. Ett

centraliserat anskaffningsförfarande komme otvivelaktigt att medföra omgång och tidsutdräkt och vore med hänsyn till den särskilda sakkunskap, som funnes inom flygvapnet, icke ändamålsenligt för detta vapen.

Generalpoststyrelsen har — under framhållande att postverkets omnibuser vore av en särskild för ändamålet utexperimenterad typ samt att lastbilarna hittills i regel anskaffats och även framdeles i viss utsträckning kunde komma att anskaffas genom ombyggnad av äldre omnibuser — yttrat, att postverket borde undantagas vid en centralisering av statsinstitutionernas automobilinköp. Möjlighet att utan avvikelser från vissa för övriga statsinstitutioner standardiserade automobiltyper använda dessa för postverkets räkning föreläge endast i ringa utsträckning.

Telegrafstyrelsen har meddelat, att alla inköp av motorfordon och därmed sammanhängande ärenden inom telegrafverket vore centraliserade till styrelsen, som ägde fackutbildad personal med mångårig erfarenhet på området. Någon ekonomisk vinst av att låta dessa sakkunnigt och noggrant förberedda och utförda inköpsärenden undergå granskning och prövning av ytterligare expertis vore enligt styrelsens mening icke att förvänta. Noggrann driftsstatistik hade förts alltsedan år 1920. Standardisering vore redan genomförd vid telegrafverket. Även inköp av driftmedel vore centraliserade till styrelsen. Styrelsen hemställer, att riksdagens skrivelse, vad telegrafverket angår, icke måtte föranleda någon åtgärd.

Järnvägsstyrelsen har framhållit, att det icke kunde bli ekonomiskt fördelaktigt, om statsverket med sitt jämförelsevis ringa behov av personbilar skulle hava särskilda, från de vanliga avvikande standardtyper, vartill komme den olägenheten, att statsverket i sådant fall ej bleve automatiskt delaktigt av de förbättringar av olika slag, som de med egna försökslaboratorier utrustade fabrikanterna successivt införde å sina standardtyper. Skulle standardiseringsförslaget endast avse att begränsa statsverkets bilinköp till ett eller ett par befintliga bilmärken, bleve det närmast fråga om att väga fördelen av sannolik extra rabatt vid partiinköp mot nackdelen av minskad handlingsfrihet och möjlighet att tillgodose respektive tjänsteställens olika önskemål och behov. För statens järnvägar med dess tekniskt skolade personal, som under flera år handlagt ärenden angående biltrafik, skulle skyldigheten att hänskjuta inköpsärenden till en utom verket stående expert medföra tidsödande och betungande omgång utan garanti för ökad sakkunskap vid bilärendenas behandling. Styrelsen föreslog, att vid statens järnvägar hittills följt praxis vid inköp av motorfordon fortfarande finge följas. Beträffande inköp av driftmedel ville styrelsen — ehuru riksdagen ej begärt utredning härom — framhålla, att upphandlingen för statens järnvägar skedde genom styrelsens förrådsbyrå efter anbudsförfarande och fri tävlan. På detta område vore inga fördelar att vinna genom ytterligare centralisering eller standardisering.

Vattenfallsstyrelsen har ansett behov av ytterligare expertis icke föreligga för vattenfallsverkets vidkommande men hade givetvis intet emot att i lämplig omfattning rådgöra med en sådan expert rörande sina automobilfrågor.

Departements-
chefen.

Då jag nu har att yttra mig om förslaget till byråorganisation — till att börja med i den del det avser väg- och broärendena samt vad därmed äger sammanhang — vill jag inledningsvis i likhet med utredningsmännen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen betona, att fördelningen av befattningshavare och arbetsuppgifter på skilda byråer och inom dessa icke bör i

samband med omorganisationen allt för starkt fastläsas, då nämligen eventuellt inträdande växlingar i arbetsmängd å de skilda ämbetsområdena måhända kunna göra det ändamålsenligt att verkets ledning i viss utsträckning äger företaga nödiga omgrupperingar.

För handläggningen av väg- och broärenden samt vägtrafikärenden hava utredningsmännen — med utgående bland annat från att byggandet av ej blott, såsom nu, ödebygdsvägar och tillfartsvägar till inlandsbanan utan även s. k. riksvägar skulle ankomma på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — föreslagit inrättande av en utrednings- och byggnadsbyrå, fördelad på två skilda avdelningar, samt dessutom en väginspektionsbyrå, en brobyggnadsbyrå och en vägtrafikbyrå.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åter, som vid sitt bedömande av organisationsförslaget bortsett från den för vägbyggnadsverksamhet avsedda byggnadsavdelningen, har för sin del funnit den nuvarande organisationen inom styrelsen för vägärendenas behandling hava fungerat väl och vara fortfarande i stort sett lämpad för att omhändervä de uppgifter, som enligt föreliggande förslag skulle tillföras styrelsen. Styrelsen har i anslutning härtill förordat allenast den nuvarande tekniska byråns omdaning till en vägbyrå, till vilken skulle sammanföras utrednings- och allmänna vägärenden, väginspektionen och vägtrafikärenden, samt inrättande av en under egen byråchef ställd brobyggnadsbyrå med enahanda arbetsuppgifter som de, vilka nu åvila broinspektören och dennes biträden.

Enligt mitt förslag till väglagstiftning skulle styrelsen icke komma att belastas med någon direkt byggande verksamhet, fränsett avslutning av pågående arbeten å ödebygds- och tillfartsvägar ävensom utförandet av enstaka vägarbeten — såsom exempelvis nu pågående väganläggning mellan Areavaara och Kieksisvaara — vilka tilläventyrs finnas lämpligen böra utföras av staten. Även oavsett detta förhållande synes emellertid det av utredningsmännen föreslagna antalet byråer större än behovet påkallar. För min del ansluter jag mig till den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i detta hänseende företrädde uppfattningen, vilken jämväl kommit till uttryck i ett flertal andra yttranden, nämligen att för ifrågavarande grupper av ärenden skulle inrättas endast tvenne byråer. Att gå än längre och lägga samtliga dessa ärenden under allenast en byrå låter sig däremot icke lämpligen göra. Såväl av utredningsmännen som i många yttranden har vitsordats, att broinspektionen omfattar ett avgränsat och speciell sakkunskap krävande arbetsområde samt att densamma från skilda synpunkter är av synnerligen stor betydelse. Dess arbetsuppgifter hava ock visat sig vida mera omfattande än vad man vid inspektionens inrättande räknade med. Vägbyrån torde sålunda böra avlastas ifrågavarande arbetsuppgifter och broinspektören även formellt såsom ledamot av styrelsen bära det närmaste ansvaret för sina specialbetonade ärenden. Till den nya byrån, som i analogi med vägbyrån torde böra benämnas brobyrån, skulle hänföras broinspektörens nuvarande ärendesgrupp, alltså även sådana ärenden som hava avseende å broar vid enskilda järnvägar.

Å vägbyrån skulle sålunda handläggas övriga till den nuvarande tekniska

byrån hörande ärenden, nämligen utrednings- och allmänna vägårenden samt väginspektionsärenden. Beträffande dessa ärenden torde här endast behöva erinras om vad jag förut anfört rörande granskning och godkännande i vissa fall av arbetsplaner och kostnadsförslag. Några nya uppgifter inom nyssberörda ärendesgrupper synas icke böra tillföras byrån, i varje fall inga av nämnvärd omfattning. I fråga om väginspektionen vill jag framhålla att, då effektiviteten av väginpektörernas arbete väsentligen är beroende av deras verksamhet under inspektionsresor i länen, stor vikt ligger därpå, att dessa resor ordnas på sådant sätt, att inspektionsverksamheten utan att onödiga utgifter uppstå får erforderlig omfattning och göres tillräckligt grundlig, så att väginpektören genom iakttagelser på platsen och överläggningar med vägingenjören blir noga insatt i allt det han har att tillse och övervaka. Ett lämpligt utnyttjande av väginpektörerna leder enligt min mening även till det resultatet, att de med hänsyn till sin uppgift icke skola intaga någon fristående ställning inom styrelsen utan vara direkt inordnade i vägbyrån under byråchefen. Denne bör svara för enhetligheten i inspektionsverksamheten; bland annat av detta skäl synas väginpektörerna ej böra vara föredragande i styrelsen utan väginpektionsärendena föredragas av nämnde byråchef. Vad nu sagts skall givetvis icke utgöra hinder för att verkets chef vid fall av behov meddelar väginpektörerna särskilda uppdrag, för vilka de hava att direkt inför honom avlägga redogörelse.

Vad vägtrafikfrågor angår kan det visserligen sägas, att dylika frågor såsom i vissa avseenden intimt sammanhängande med de vägtekniska spörsmålen praktiskt taget redan nu ligga inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde, men något direkt uttryck härför har icke givits i styrelsens instruktion lika litet som styrelsen utrustats med särskild för ändamålet avsedd personal. Goda skäl synas mig tala för att denna ofta kända och med vägtrafikens intensiva utveckling även för länsstyrelserna allt mer framträdande brist i styrelsens organisation nu fylles. Beträffande åtskilliga med trafikeringen av vägarna förknippade spörsmål har det visat sig synnerligen behövt att för ernående av en enhetlig behandling äga tillgång till ett centralt organ; exempelvis må nämnas frågor om vägmärken och deras enhetliga anordnande, hjultrycks- och hastighetsbestämmelser, föreskrifter om fordonsbredd, normalbestämmelser för omnibussar och lastautomobiler, besiktningsfrågor och dylikt. Under senare år har, i brist på ett för dylika frågor bedömande kompetent organ, för utredning i olika ämnen av detta slag anlitats på skilda områden av vägväsendet arbetande sakkunnigberedningar, vilkas verksamhet emellertid varit tillfällig och för övrigt numera avslutats. Redan fullgörandet av nyss antydda uppgifter kommer att i sin mån innebära även en kontroll av trafiksäkerheten på vägarna. Jag förutsätter emellertid att för nu ifrågavarande ändamål avsedd tjänsteman, vilken torde böra inordnas i vägbyrån, även i övrigt skall ägna en av erfarenheten att döma välbehövt uppmärksamhet åt denna fråga. Han bör sålunda hava att jämväl avgiva förslag till åtgärder för åstadkommande av förbättrad trafiksäkerhet, vare sig genom skärpt kontroll eller annorledes.

Man bör vidare, som nyss antytts, kunna utgå från att den ifrågasatta utvidgningen av styrelsens verksamhet skall bliva av värde även för automobilbesiktningsmännens arbete. Sälunda bör styrelsen kunna vid behov meddela anvisningar till befordrande av enhetlighet i besiktningsmännens verksamhet liksom ock besvara förfrågningar från dem i dylika angelägenheter. Att däremot, såsom tidigare föreslagits, inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inrätta en chefsmyndighet för dessa besiktningsmän synes i varje fall icke för närvarande böra ifrågakomma. Ej heller synes det mig nu böra ifrågasättas att, såsom utredningsmännen tänkt sig, tillägga styrelsen eller det särskilda organet inom styrelsen några befogenheter med avseende å handläggningen av ärenden rörande tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik; hithörande spörsmål torde komma att beaktas av 1932 års trafikutredning.

I anslutning till nu omförmälda spörsmål torde jag få yttra mig i den förut berörda, av nästlidet års riksdag väckta frågan om centralisering och standardisering av statsverkets och vägdistriktens automobilinköp. Vad då först beträffar vägdistriktens automobilinköp vill jag erinra, att en statlig uppsikt däröver på det sätt redan förefinnes, att som villkor för statsbidrag till inköp av vägmaskin — bidraget utgår därigenom att avskrivningar få inräknas i bidragsberättigad vägunderhållskostnad — stadgats, att vederbörande länsstyrelse skall hava lämnat tillstånd till inköpet. Genom att förlägga tillståndsgivningen och därmed, såsom riksdagen förutsatt, den statliga uppsikten över dylika inköp till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen synas vissa fördelar vara att vinna. På sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit bör en sådan övervakning från styrelsens sida hava avseende å vägmaskiner över huvud taget. För ernående av det avsedda syftet synes alltså vara tillräckligt att ändra nyssberörda statsbidragsbestämmelse därhän, att såsom villkor för statsbidrag föreskrives, att tillstånd till inköp av ifrågakommande maskin givits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Härigenom möjliggöres jämväl en från skilda synpunkter önskvärd översikt över landets vägmaskinpark. Denna arbetsuppgift bör inrymmas i vägbyrån och där närmast ankomma på den för vägtrafikärenden avsedde tjänstemannen.

Vad statsinstitutionernas automobilinköp beträffar hava, såsom de av vederbörande myndigheter avgivna yttrandena visa, meningarna rörande lämpligheten av det av riksdagen ifrågasatta förfarandet gått starkt i sär. Det vill förefalla, som om de myndigheter, vilka hava att i större utsträckning verkställa automobilinköp för statens räkning, bland den egna personalen hava tillgång till erforderlig, för myndighetens ämbetsområde ofta speciell sakkunskap samt i den utsträckning, som är möjlig, vid sina upphandlingar beakta de ekonomiska och praktiska fördelarna av att i första hand anskaffa fordon av i marknaden förekommande standardtyper. Av yttrandena att döma skulle för dessa myndigheters del en centralisering av automobilinköpen bliva förenad med vissa olägenheter och svårligen kunna på ett ur olika synpunkter tillfredsställande sätt genomföras. Den tjänsteman i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som får att övervaka vägdistriktens maskininköp, torde emellertid böra stå till förfogande för rådgivning även i fråga

om nu nämnda myndigheters automobilinköp. Av de myndigheter, som endast i mindre utsträckning verkställa upphandling av autobiler eller som tilläventyrs sakna erforderlig sakkunskap på området, synes förenämnde vägtrafiktjänsteman lämpligen böra anlitas såsom rådgivare, eventuellt också som förmedlare mellan myndigheten och annan statsmyndighet, som verkställer upphandling i större skala, för gemensam anskaffning. Om den expertis, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sålunda skulle hava att erbjuda, torde styrelsen genom cirkulär underrätta vederbörande statsmyndigheter. Att såsom riksdagen i sin skrivelse antytt förlägga en dylik uppgift till kommunikationsdepartementet låter sig icke lämpligen göra. Vid de åtgärder i förevarande syfte, som av mig nu ifrågasatts, synes man åtminstone för närvarande få stanna.

Med avseende å vägbyråns personaluppsättning ansluter jag mig bekräftande till en början byråns chef till den av såväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som lönenämnden och organisationsnämnden omfattade meningen, att denne bör i egenskap av byråchef placeras i lönegrad B 30.

För utredningsärenden och allmänna vägärenden har byråchefen å tekniska byrån för närvarande dels såsom närmaste biträde en förste byråingenjör med placering i lönegrad B 26, dels ock därutöver till sitt förfogande en ordinarie byråingenjör (B 21). I likhet med utredningsmännen finner jag dessa tjänster böra bibehållas. Med hänsyn till omfattningen av de göromål, som komma att åvila vägbyrån, tillstyrker jag även utredningsmännens förslag att utöver dessa båda befattningshavare för byrån avses en e. o. biträdande ingenjör med avlöning enligt en lönegrad 21, omfattande löneklasserna 19—23.

Lika med utredningsmännen anser jag värdet och betydelsen av väginspektörernas uppgifter nu vara så klarlagda, att dessa befattningar böra uppföras å styrelsens ordinarie stat. Med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning synes det icke tillrådligt att minska ifrågavarande befattningshavares antal, utan torde detta fortfarande böra vara tre. Utredningsmännen hava förutsett, att en av inspektörerna, med benämning överinspektör, skulle handhava för inspektionsområdena gemensamma ärenden och i stället få sitt inspektionsområde, det mellersta, i lämplig mån minskat. I anslutning till vad jag redan i det föregående uttalat synes mig emellertid anledning icke föreligga att vidtaga någon ändring i tjänsteförhållandet mellan väginspektörerna. I fråga om lönegradsplaceringen för väginspektörerna hava utredningsmännen förordnat deras inordnande i lönegrad B 29, dock att begynnelselönen, med hänsyn till dessa tjänstemäns nuvarande löneställning med arvode motsvarande löneklassen 31, skulle utgå enligt sistnämnda löneklass. Mot löneklassplaceringen hava statskontoret och lönenämnden uttalat principiella betänkligheter; i stället hava för de nuvarande tjänstinnehavarna ifrågasatts särskilda övergångsbestämmelser till förekommande av att deras avlöningsförmåner vid ordinarieblivande skulle försämrats. Statskontoret har framhållit, att befattningshavare med ordinarie anställning i 29:e lönegraden och med möjlighet till uppflyttning i 32:a löneklassen finge anses

hava en förmånligare anställning än en icke-ordinarie befattningshavare med avlöning enligt 31:a löneklassen. För min del finner jag övervägande skäl tala för en lösning av frågan i anslutning till vad statskontoret och lönenämnden uttalat, varvid alltså väginsektörsbefattningarna skulle placeras i lönegrad B 29 med rätt för den, som vid tidpunkten för uppförande å ordinarie stat innehaver dylik befattning, att för uppflyttning i löneklass få tillgodoräkna hela den tid, varunder han innehaft sådan befattning, samt att komma i åtnjutande av avlöning lägst i löneklass 31.

Hos väginsektörerna finnas för närvarande placerade en byråingenjör samt en såsom byråingenjör tjänstgörande teknisk notarie, båda å ordinarie stat i lönegrad B 21, ävensom en extra byråingenjör (B 21). Utredningsmännen hava förordat, att för var och en av väginsektörerna avses en e. o. biträdande ingenjör (lönegrad 21, omfattande löneklasserna 19—23) samt för den, som skulle vara överinspektör, därjämte den ordinarie byråingenjören. Med hänsyn till arten av väginsektörernas arbetsuppgifter, sådana jag i det föregående angivit dem, synes det emellertid tillräckligt, om såsom biträde åt dem i byråarbetet avses den ordinarie byråingenjören samt en e. o. biträdande ingenjör. Vid bifall härtil skulle alltså den ordinarie befattningen såsom teknisk notarie samt den extra byråingenjörstjänsten indragas.

Vad slutligen beträffar personal för vägtrafikärenden hava utredningsmännen — med utgående från att för dylika ärenden skulle inrättas en särskild byrå — föreslagit en överinspektörstjänst i lönegrad B 30 samt två assistenttjänster med samma avlöning som biträdande ingenjör. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har föreslagit inrättande inom vägbyrån av en ordinarie trafikinspektörstjänst i lönegrad B 29 samt två ordinarie befattningar i lönegrad B 26 såsom biträdande trafikinspektör. Därest de uppgifter, som härutinnan skulle tillkomma ämbetsverket, avgränsas på sätt jag i det föregående antytt, synes det åtminstone för närvarande tillräckligt att för ändamålet avse endast en tjänsteman i lönegrad B 29, förslagsvis benämnd vägtrafikinspektör, vilken torde böra tillsvidare placeras å extra stat. Vägtrafikinspektören lär böra vara föredragande för sina ärenden direkt inför styrelsens chef, varvid han bör ingå som ledamot i styrelsen. I mån av tid bör vägtrafikinspektören kunna efter uppdrag av byråchefen eller verkschefen anlitas även för annat arbete inom styrelsen än i det föregående angivits såsom hans uppgift.

Beträffande personaluppsättningen å brobyrån anser jag det ur skilda synpunkter icke blott befogat utan även önskvärt, att ledaren för denna byrå erhåller samma ställning som cheferna för styrelsens övriga byråer. Jag föreslår därför, att den nu å extra stat med arvode, motsvarande 31:a löneklassen, uppförda broinspektörstjänsten utbytes mot en ordinarie befattning i lönegrad B 30. De med befattningen förenade uppgifterna synas böra föranleda, att den benämnes byråchef och broinspektör. I analogi med vad nyss anförts beträffande väginsektörerna synes innehavaren av broinspektörstjänsten, därest han utnämnes till byråchef och broinspektör, böra erhålla rätt att för löneklassuppflyttning få tillgodoräkna hela den tid, varunder han innehaft broinspek-

törstjänsten, samt att komma i åtnjutande av avlöning lägst i löneklass 31. Hos broinspektören finnas för närvarande placerade en ordinarie förste byråingenjör (B 26), en ordinarie och en extra byråingenjör (B 21) samt två e. o. biträdande ingenjörer (lönegrad 21, omfattande löneklasserna 19—23). Utredningsmännen hava förordat utbyte av den extra byråingenjörstjänsten mot en befattning såsom biträdande ingenjör. I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har jag icke funnit anledning till erinran mot detta förslag. Lämnade uppgifter visa, att broinspektionens arbete, med hänsyn till antalet brobyggnader under senare tid, fått en så betydande omfattning, att någon nedsättning nu av antalet medhjälpare icke utan men för göromålsens behöriga skötande lär kunna ske, och detta även om på sätt utredningsmännen ifrågasatt granskningsarbetet för enklare fall skulle något begränsas.

Innehavarna av de båda nu befintliga extra byråingenjörstjänsterna torde, därest de vid omorganisationen skulle placeras som biträdande ingenjörer, få bibehålla nuvarande avlöningsförmåner samt rätt till uppflyttning i löneklass och semester såsom om de fortfarande vore placerade å extra stat i lönegrad B 21.

Chefen för generalstaben har föreslagit, att ett mindre belopp beräknas till arvode åt militärassistenten i styrelsen samt att styrelsens resekostnadsanslag avses jämväl för av denne assistent på styrelsens uppdrag företagna resor. Häremot synes ej vara något att erinra.

Hamn- och farledsärenden. De hamn- och farledsärenden, som ligga inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde, handläggas å styrelsens hamnavdelning, vars tjänstemän äro uppförda å extra stat, samt avse huvudsakligen följande:

byggnad, underhåll och förvaltning samt upprättande av förslag till om- eller nybyggnad av statens fiskehamnar;

byggnad, underhåll samt upprättande av förslag till om- eller nybyggnad av statsunderstödda fiskehamnar ävensom hamnarna berörande ärenden angående underhållsfonder och granskning av taxor;

granskning av inkomna förslag, kontroll vid byggnad, underhållsinspektion och granskning av taxor beträffande handelshamnar och farleder;

vattenkraftlåneärenden (gemensamt med kommerskollegium);

granskning och handläggning av ärenden berörande avdikningsanslaget och avdikningslånefonden, sjösänkningar, sjö- och flodregleringar, vattenledningar samt skyddsåtgärder mot skärningar och översvämningar; samt

teknisk tillsyn å allmän flottleds underhåll och nyttjande, vilken uppgift tidigare ålegat de från och med den 1 juli 1930 indragna tjänstemännen i väg- och vattenbyggnadsdistrikten.

Utredningsmännen hava erinrat om 1928 års riksdags uttalande, att de å styrelsens hamnavdelning handlagda vattenbyggnads-, speciellt hamnbyggnadsärendena, syntes vara av ringa omfattning och med avvecklingen av fiskehamnsbyggandet alltjämt torde komma att minskas. Sedermera hade emellertid, anförda utredningsmännen, de i samband med den nya lokala vägorganisationens tillkomst indragna distriktstjänstemännens arbete i viss utsträck-

ning överflyttats på hamnavdelningen, som bland annat fått övertaga arbetet med uppgörande av arbetsplaner samt all inspektionsverksamhet beträffande hamnars och farleders byggnad och underhåll. Härtill komme, att antalet statsunderstödda fiskehamnar ökats, varigenom styrelsens arbete givetvis tilltagit i omfattning. Under angivna förhållanden syntes tillräckliga arbetsuppgifter föreligga för ett centralt organ för handläggning av hamn-ärenden.

Utredningsmännen ingå härefter på det tidigare framförda förslaget att överflytta nämnda uppgifter till vattenfallsstyrelsen. En dylik åtgärd har synts utredningsmännen stå i strid mot de senaste årens strävanden att i möjligaste mån befria statens affärsverk från alla med själva affärsverksamheten ej sammanhängande uppgifter. I själva verket syntes det, fortsätta utredningsmännen, ligga närmare till hands att till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning överflytta de kanalärenden, som för närvarande handlades av vattenfallsstyrelsen, nämligen förvaltningen av Trollhätte och Södertälje kanaler. Tanken på en dylik överflyttning hade varit föremål för övervägande i 1925 års förslag. De sakkunniga, som avgivit sistnämnda förslag, hade emellertid funnit avgörande skäl föreligga mot en sådan anordning och till stöd för denna sin åsikt framhållit följande:

Trollhätte kanal stode i sådant intressesamband med Trollhätte kraftverk beträffande vattendisposition m. m., att det torde falla sig svårt att sköta de båda företagen under skilda förvaltningar. Följaktligen torde någon ändring icke böra vidtagas med Trollhätte kanal. Beträffande Södertälje kanal föreläge inga dylika skäl, men om vattenfallsstyrelsen skulle förvalta Trollhätte kanal, torde det vara mest ändamålsenligt, att även Södertälje kanals förvaltning uppdroges åt samma styrelse, som hade med kanalförvaltning förtrogen personal och kunde tillgodogöra den samlade erfarenheten rörande kanalarörelse. En viss samverkan i de båda kanalernas taxeangelägenheter kunde också vara av betydelse. Vidare funnes för Trollhätte kanal mudderverk m. fl. redskap för underhållet, vilka kunde användas för båda kanalerna. Slutligen förtjänade framhållas, att vattenfallsstyrelsen såsom ett affärsverk hade en i viss mån större självständig befogenhet, som underlättade en affärsmässig skötsel. De sakkunniga funne således, att nämnda båda kanaler lämpligen borde fortfarande förvaltas av vattenfallsstyrelsen, och de sakkunniga hade vid överläggningar inhämtat, att även vattenfallsstyrelsens chef vore av samma mening.

I anslutning härtill uttala utredningsmännen, att vad sålunda anförts syntes alltjämt utgöra bärande skäl för bibehållandet av nyssnämnda kanalverk under vattenfallsstyrelsens förvaltning.

Slutligen anföra utredningsmännen, att, då något annat statens verk icke hade en sådan organisation, att det utan betydliga förändringar kunde tänkas övertaga handläggningen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamn- och farledsärenden eller äga större förutsättningar därtill, dessa ärenden borde bibehållas hos sistberörda verk.

Med avseende å den för handläggningen av hamn- och farledsärendena erforderliga personalen må erinras, att å hamnavdelningen för närvarande

finnas uppförda å extra stat en byråchef (B 30) och en biträdande hamningenjör, vilken sistnämnda befattning — som tidigare var placerad i lönegrad B 21 — efter det att en å avdelningen placerad befattning såsom hamningenjör (B 26) av Kungl. Maj:t förklarats skola från och med den 1 juli 1929 lämnas obesatt, genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 januari 1930 uppflyttats i lönegrad B 22, räknat från och med den 1 januari 1930. Tidvis tjänstgör å avdelningen en å arbetschefskontor anställd ingenjör och tillfälligt en ritare, som avlönas med hamnbyggnadsmedel.

Utredningsmännen föreslå, att hamnavdelningen omändras till hamnbyrå. Byråns chef skulle benämnas överinspektör och placeras å ordinarie stat i lönegrad B 30. Då arbetet å denna byrå icke synts giva full sysselsättning åt mer än två personer, föreslå utredningsmännen, att för byrån avses, jämte överinspektören, endast en befattningshavare, biträdande hamningenjören, vilken emellertid borde bibehållas å extra stat med oförändrad avlöning enligt lönegrad B 22.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har med anledning av riksdagens uttalande år 1928 framhållit, att någon minskning av fiskehamnsbyggandet ännu ej skönjts och att någon nämnvärd stagnation i ansökningar om bidrag till olika slag av hamn- och farledsbyggnader ej syntes förefinnas.

Samtliga fullbordade fiskehamnar stode under styrelsens vård och kontroll. Alla hamn- och farledsförslag granskades av hamnavdelningen, och omarbetning av desamma måste verkställas i stor utsträckning. Uppgörandet av arbetsplaner till nya fiskehamnsbyggnader och farleder hade på grund av brist på arbetskraft å hamnavdelningen måst till största delen överflyttas på arbetscheferna i landsorten, vilka hittills endast med största svårighet medhunnit detta arbete vid sidan av sin egentliga uppgift.

Den underhållsinspektion, som år 1930 tillförts hamnavdelningen, omfattade för det dåvarande 127 hamnar och 91 farleder, vartill komme 22 fullbordade statsunderstödda fiskehamnar och 30 statens fiskehamnar, vilka sistnämnda jämväl dreves av hamnavdelningen genom anställda hamnmästare.

Med avseende å erforderlig personal å hamnbyrån anför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

För granskning och bokföring av inkommande kassarapporter från underbyggnad varande hamnföretag samt från färdiga statshamnar och statsunderstödda fiskehamnar hade tillsvidare stått till avdelningens föfogande en å administrativa byrån placerad halvtidsamanuens med avlöning från hamnbyggnadsmedel. Någon möjlighet för administrativa byråns personal att medhinna detta arbete förefunnes icke. Arbetet vore emellertid nu så vidlyftigt och krävande, att det icke längre kunde medhinnas av person med halvtidstjänstgöring.

Den personal, som erfordrades å byrån, vore 1 byråchef (B 30), 1 hamningenjör (B 26), 1 biträdande hamningenjör (B 22) samt 1 amanuens (18). Byråchefen borde uppföras å ordinarie stat, medan försiktigheten syntes bjuda, att de övriga tillsvidare uppfördes å extra stat.

Av lönekostnaderna syntes endast avlöningar till byråchefen och biträdande ingenjören behöva belasta ordinarieanslaget till styrelsen, under det

att avlöningen till den övriga personalen lämpligen kunde utgå av anläggningsekostnaden till statsunderstödda fiskehamnar och handelshamnar såsom ersättning för hamnavdelningens kostnader för hamnarnas byggande i avdelningens egen regi jämte kontroll.

Vattenfallsstyrelsen har icke haft något att erinra mot utredningsmännens förslag.

Lönenämnden har icke blivit övertygad om lämpligheten av att uppföra hamnbyrån å ordinarie stat, men framhåller, att saken syntes ställa sig annorlunda, därest inom en gemensam bro- och hamnbyggnadsbyrå kunde sammanföras de ärenden, som enligt utredningsmännens förslag skulle handläggas dels å brobyggnadsbyrån och dels å hamnbyrån.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har förordat hamnbyråns bibehållande å extra stat. *Svenska teknologföreningen* har tillstyrkt utredningsmännens förslag.

I likhet med utredningsmännen och tidigare sakkunnigberedningar har jag den uppfattningen, att de statliga arbetsuppgifterna beträffande hamnar och farleder alltfört böra omhändervhas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. En överflyttning av dessa uppgifter till vattenfallsstyrelsen — något annat alternativ lär icke vara att överväga — synes med hänsyn till olämpligheten av att till ett affärsdrivande verk förlägga rena förvaltningsgöromål icke böra ske. Vad angår Trollhätte och Södertälje kanaler tala, såsom utredningen visar, särskilda skäl för att förvaltningen av dessa bibehållas hos vattenfallsstyrelsen.

Departements-
chefen.

Under de senaste åren har hamnbyggandet i samband med åtgärder till motverkande av arbetslöshet ånyo fått en vidgad omfattning. Även om denna verksamhet, såsom antagligt är, med inträdandet av bättre förhållanden på arbetsmarknaden torde bliva väsentligt begränsad, komma dock alltid kontinuerliga och ganska omfattande statliga arbetsuppgifter på förevarande område att kvarstå. Jag syftar närmast på, förutom den byggnadsverksamhet, som kan komma att fortgå, den från de tidigare distriktstjänstemännen övertagna underhållsbesiktningen å hamnar av olika slag, kanaler och farleder samt de ofta betydande underhållsarbeten å fiskehamnar, som styrelsen har att i egen regi utföra och som givetvis ökas allt efter det antalet av sådana hamnar växer och deras ålder stiger. Därjämte åvilar styrelsen ansvaret för vissa kustfarleder, vilkas upprätthållande ankommer på staten, m. m. Som synes äro de uppgifter, som ankomma på styrelsens hamnavdelning, av den omfattning och speciella art, att deras sammanförande med broärenden till en gemensam byrå, på sätt lönenämnden antytt, icke utan stora olägenheter kan ske.

Nu anförda omständigheter utgöra enligt min mening fullgoda skäl för att, såsom utredningsmännen föreslagit och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillstyrkt, den nuvarande på sin tid från tekniska byrån provisoriskt utbrutna hamnavdelningen erhåller en fastare organisation såsom en hamnbyrå i styrelsen. I enlighet härmed bör chefen för byrån placeras å ordinarie stat. Någon namnförändring till överinspektör, såsom utredningsmännen tänkt sig,

synes ej böra förekomma, utan torde befattningshavaren ifråga alltjämt böra vara byråchef. Han skulle alltså placeras i lönegrad B 30 och vara ledamot av styrelsen.

Vad angår övrig ingenjörspersonal å hamnbyrån finner jag i likhet med utredningsmännen icke anledning föreslå ändring beträffande den nuvarande fasta personaluppsättningen, i enlighet varmed alltså för byrån skulle upptagas en biträdande hamningenjör å extra stat med placering i lönegrad B 22.

Jämlikt av Kungl. Maj:t, efter riksdagens hörande, den 22 maj 1925 lämnat medgivande få, utöver det tidigare från anslag till statens fiskehamnar och nu från anslaget till styrelsens verksamhet utgående beloppet — för närvarande 18,000 kronor — till bestridande av kostnaderna för upprätthållande av styrelsens hamnavdelning, i den utsträckning styrelsen med hänsyn till vederbörande arbetsföretags omfattning finner lämplig, tagas i anspråk medel, som av Kungl. Maj:t anvisas till särskilda hamnbyggnadsföretag från anslag till statsunderstödda fiskehamnar. I praktiken har detta medgivande tillämpats på så sätt, att två procent av verkliga kostnaden för dylika företag tagits i anspråk för ifrågavarande ändamål. I sitt utlåtande över utredningsmännens förslag har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgått från att avlöning till personal, som utöver förenämnda båda tjänstemän må erfordras å hamnbyrån, skulle kunna utgå av anläggningskostnaden för fiskehamnar och handelshamnar såsom ersättning för byråns kostnader för hamnarnas byggande i statlig regi jämte kontroll. Från skilda synpunkter synes det lämpligt att till bestridande av kostnader för hamnbyrån fortfarande kunna disponera medel från de för särskilda byggnadsföretag anvisade belopp; dock torde denna anordning icke böra utvidgas på annat sätt än att den må omfatta jämväl andra hamnföretag än de med anlitan av anslag under sjätte huvudtiteln utförda statsunderstödda fiskehamnar, i den mån arbetena genom hamnbyråns försorg utföras i statlig regi. Härigenom vinnes bland annat, att riksstatsanslagen till styrelsen ej behöva belastas med andra kostnader för byrån än dem, som under alla förhållanden anses erforderliga för utförande av byråns åligganden.

Vad beträffar med hamnbyråns verksamhet sammanhängande kamerala göromål, kommer jag att taga hänsyn därtill, då jag längre fram har att avgiva förslag i fråga om den nuvarande administrativa byrån.

Järnvägsärenden. De ärenden, som tillhöra väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppgift såsom statlig central myndighet för enskilda järnvägar, handläggas å styrelsens järnvägsbyrå.

Järnvägsbyråns uppgifter äro för närvarande huvudsakligen följande:

Det åligger byrån att, då sådant av vederbörande begäres, vara rådgivande beträffande undersökningar eller arbetens utförande ävensom övervakande; att, då fråga väckts om företagande av järnvägsanläggning med bidrag av statsmedel, granska och, där sådant finnes behövt, låta omarbета medföljande ritningar och kostnadsförslag eller från vederbörande infordra felande dylika eller eljest nödiga handlingar; att, där statsbidrag eller lån

äskas, tillse, att stadgade villkor äro fullgjorda och att uppgift finnes å de tillgångar, som för övrigt äro tillgängliga för företagets utförande, samt hava tillsyn över arbetenas utförande i enlighet med fastställda planer och givna föreskrifter, så att inga mera väsentliga ändringar må äga rum utan vederbörligt tillstånd; *att* på anmälan låta verkställa besiktning och avsyning av järnväg samt lämna tillstånd till järnvägs upplåtande för allmän trafik; *att* övervaka, att anläggningar varda ändamålsenligt och i enlighet med givna föreskrifter underhållna, så att hinder och uppehåll i kommunikationerna icke må genom olämpliga anordningar eller bristfälligheter uppkomma eller det med anläggningen åsyftade gagnet förminskas; *att* i regel bestämma benämning å stationer och hållplatser ävensom meddela tillstånd till anläggande av nya stationer och hållplatser; *att* handhava kontrollen över rullande materiel; *att* fastställa tjänstgöringsreglementen *samt att* övervaka tillämpningen av kungörelsen angående varningsmärken och säkerhetsanordningar m. m. vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nuvarande befattning med de enskilda järnvägarna består sålunda huvudsakligen i kontroll över byggandet av sådan järnväg, banunderhållet, den rullande materielen och trafiksäkerheten.

Med avseende å de skilda arbetsuppgifterna må framhållas följande:

Byggandet av järnvägar har avstannat.

Koncessionerna för järnvägarna stadga i regel kontroll från statens sida genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i avseende å underhåll samt skyldighet att verkställa de förbättringar, som kunna föreskrivas för vinnande av nödig trafiksäkerhet. Inspektionen av underhållet å banan med fasta anläggningar och byggnader samt särskild kontroll av broar, som förr skedde genom distriktstjänstemännen, har till följd av den nya vägorganisationen fr. o. m. den 1 juli 1930 överflyttats till tre baninspektörer, vartill för närvarande äro av styrelsen förordnade tre distriktschefer å indragningsstat.

Ersättning till nämnda baninspektörer för baninspektionen utgår enligt av Kungl. Maj:t den 16 maj 1930 fastställd taxa med dagarvode av 22 kronor och för resor enligt klass I B i allmänna resereglementet, allt att utgå av statsmedel. För vissa andra förrättningar beträffande enskilda järnvägar utgår ersättning enligt av Kungl. Maj:t fastställd taxa (sv. f. 167/1930), att gäldas av järnvägen, vilken ersättning enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 tillfaller statsverket och tillgodoföres anslaget till styrelsens inspektionsverksamhet, därest förrättningsmannen är å indragningsstat uppförd distriktstjänsteman, som bestrider förordnande å befattning hos styrelsen eller uppbär fast arvode som styrelsens inspektör, eller annan tjänsteman hos styrelsen, men eljest tillgodokommer förrättningsmannen.

Kontrollen över järnvägarnas rullande materiel regleras i kungörelserna den 11 december 1874 (nr 107) beträffande nya järnvägar och den 31 december 1904 (nr 68) för redan öppnade järnvägar och är för närvarande uppdelad mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och järnvägsstyrelsen i huvudsak på det sätt, att järnvägsstyrelsen förordnar förrättningsman, då fråga är om ny normalspårig materiel eller materiel till ännu icke öppnad smalspårig järnväg, under det att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eljest ensam handlägger frågor rörande ny smalspårig materiel liksom ock verkställer alla underhållsinspektioner. För förrättning enligt 1904 års kungörelse utgår ersättning till förrättningsmannen med i kungörelsen angivna belopp (se sv. f. 1093/1918).

Staten har ytterligare inflytande på trafiksäkerheten genom fastställandet enligt kungörelsen den 21 oktober 1864 av tjänstgöringsreglementen med

föreskrifter rörande säkerhetstjänsten. Denna uppgift har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 2 mars 1923 från och med den 1 juli samma år överflyttats från järnvägsstyrelsen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som dock i vissa fall av principiell innebörd har att samråda med järnvägsstyrelsen. Ifrågavarande ärenden handläggas närmast av maskininspektören, som även i viss mån utövar tillsyn å tjänstgöringsreglementes efterlevnad.

Vid sidan av den tekniska kontrollen utövas såtillvida statlig tillsyn över enskilda järnvägar jämväl i ekonomiskt hänseende, som Kungl. Maj:t efter järnvägsstyrelsens hörande fastställer taxor ävensom meddelar bestämmelser rörande godssamtrafik.

I samband med anvisande av anslag till förslag för understöd åt enskilda järnvägar har genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1933 lämnats särskilda bestämmelser om teknisk och ekonomisk kontroll vid utlämnande av lån från anslaget, vilken kontroll till övervägande del ankommer på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen men även på järnvägsstyrelsen.

Slutligen brukar järnvägsstyrelsens yttrande av Kungl. Maj:t infordras i vissa gemenskapsärenden mellan enskilda järnvägar inbördes eller mellan statens och enskilda järnvägar, exempelvis rörande gemensamt begagnande av föreningsstationer m. m.

Utredningsmännen hava till en början beträffande inspektionen av banunderhållet å de enskilda järnvägarna uttalat, att densamma borde inflyttas direkt under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens järnvägsbyrå och att sålunda den nuvarande baninspektionen genom särskilt förordnade baninspektörer borde upphöra.

Med avseende å kontrollen över järnvägarnas rullande materiel samt redan tidigare ifrågasatt ekonomisk inspektion av de enskilda järnvägarna erinra utredningsmännen om att 1925 års förslag innefattade en överflyttning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av de uppgifter, som enligt gällande bestämmelser tillkomme järnvägsstyrelsen. Enligt de sakkunnigas mening talade bestämda principiella skäl mot att kombinera statens affärsrörelse med tillsyn å de enskilda järnvägarna. I anslutning härtill anfördes i förslaget huvudsakligen följande:

För järnvägsstyrelsen synes det vara angeläget att helt få koncentrera sig på den stora uppgiften att förvalta statens järnvägar. Från de enskilda järnvägarnas synpunkt kan det icke undgå att synas oegentligt, att ett — låt vara det största — av flera sidoordnade företag, vilka till varandra stå i ett blandat konkurrens- och gemenskapsförhållande, skall hava inflytande på frågor, som äro av avgörande betydelse för de andra företagens utveckling och särskilt deras ekonomi. Även om det icke kan andragas exempel på — eller ens förmodas — att järnvägsstyrelsen i enskilda järnvägars angelägenheter skulle hava låtit sig påverkas av egna intressesynpunkter, framstår det dock såsom icke önskvärt, att sådant ens skulle kunna tänkas. Närmast gäller det anförda taxeväsendet, där i viss mån konkurrensförhållande förefinnes. Ännu tydligare framträder saken emellertid i gemenskapsangelägenheter av olika slag, i vilka det icke kan vara lämpligt, att järnvägsstyrelsen skall framträda på en gång såsom officiellt beredande instans och såsom part. Av anförda skäl synes det önskligt, att så vitt möjligt hela

den statliga tillsynen förläggas till en i affärsavseende fullt fristående och opartisk myndighet.

De sakkunniga finna också, att en sådan anordning är praktiskt väl genomförbar. Den ban- och byggnadstekniska tillsynen är redan nu förlagd till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och beträffande den maskintekniska tillsynen torde bärande skäl knappast förefinnas för att bibehålla den nuvarande splittringen mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och järnvägsstyrelsen. I samband med dessa båda grenar av teknisk tillsyn bör ock den egentliga driftkontrollen i erforderlig grad kunna utövas. I dessa avseenden torde redan principiell enighet föreligga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ställning som tillsynsmyndighet. Såsom en nyhet tillkommer den ekonomiska tillsynen, som kräver, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillföres erforderlig kompetens. Liksom i tekniska och driftstekniska angelägenheter av betydelse för samtrafiken med statens järnvägar måste även i taxeväsendet och i erforderliga fall i övriga ekonomiska frågor samarbete äga rum mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och järnvägsstyrelsen för att åvägabringa nödig enhetlighet i själva grundprinciperna. I taxeväsendet har ju för övrigt Kungl. Maj:t avgörandet i sin hand.

De sakkunniga finna det således vara principiellt riktigt och icke förbundet med några allvarliga praktiska olägenheter, att järnvägsstyrelsens befattning med de enskilda järnvägarnas angelägenheter bringas att upphöra. En självfallen förutsättning är dock, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utrustas med erforderliga sakkunniga arbetskrafter. Om så icke skulle bliva fallet, låge det givetvis en fara i att överflytta inspektionen från järnvägsstyrelsen.

I anslutning till vad sålunda i 1925 års förslag anförts hava utredningsmännen tillstyrkt, att järnvägsstyrelsens nuvarande befattning med *kontrollen över de enskilda järnvägarnas rullande materiel* överföres till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Vad däremot beträffar *den ekonomiska inspektionen*, äro utredningsmännen visserligen i princip ense med de sakkunniga om järnvägsstyrelsens frigörande från de enskilda järnvägarnas hithörande ärenden men ifrågasätta, huruvida tidpunkten för skapandet av en sådan inspektion just nu är lämplig. Härutinnan anföra utredningsmännen:

Som bekant hava järnvägarna och särskilt flertalet av de enskilda järnvägarna för närvarande att dragas med mycket stora ekonomiska svårigheter, beroende dels på den allmänna ekonomiska depressionen samt dels och framför allt på automobiltrafikens utomordentliga utveckling och övermäktiga konkurrens. Frågan, i vad mån från statens sida åtgärder böra vidtagas i syfte att ernå en förbättring i de enskilda järnvägarnas ekonomi, har varit föremål för uppmärksamhet senast vid 1932 års riksdag, som i skrivelse nr 364 underströk angelägenheten av att spörsmålet om ett ingripande från statsmakternas sida för reglerandet av förhållandet mellan olika trafikföretag snarast gjordes till föremål för ingående prövning av sakkunniga. I berörda riksdagsskrivelse framhölls, bland annat, att den blivande undersökningen icke endast borde inriktas på biltrafikens rörande frågor, såsom om nämnda trafik bure alla de kostnader för vägväsendet m. m., som rätteligen borde åvila densamma, utan även på frågan, huruvida icke järnvägarna genom lämpliga jämkningar i nu gällande författningsbestämmelser och andra föreskrifter kunde beredas möjligheter till en mera smidig anpassning efter det förändrade läge, som inträtt genom uppkomsten

av bilkonkurrensen. Åtgärder i sist angivna riktning skulle bland annat underlätta genomförandet av förenkling i järnvägarnas organisationsformer och rationalisering av deras drift.

Det synes icke osannolikt, att den i anledning av riksdagens framställning tillsatta 1932 års trafikutredning kan framkomma med uppslag, som kunna inverka på den enskilda järnvägsorganisationens ekonomiska gestaltning och föranleda genomgripande förändringar i den nuvarande kontrollen på detta område.

Med hänsyn till det anförda och då genom tillkomsten av verkställande förvaltningen för järnvägarnas godssamtrafik och samtrafiksnämnden för järnvägarnas godssamtrafik redan skapats opartiska organ för viktiga ekonomiska mellanhavanden mellan järnvägarna, statens och enskilda, anse sig utredningsmännen för närvarande icke kunna förorda inrättandet av särskilt organ inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för handhavandet av de enskilda järnvägarnas taxeärenden och annan ekonomisk inspektion över nämnda järnvägar.

Såsom en *sammanfattning* av sitt förslag beträffande järnvägsärenden angiva utredningsmännen, att å styrelsens järnvägsbyrå skulle handläggas alla de ärenden och direkt genom byrån utövas all den inspektion, som avsåge de enskilda järnvägarnas byggande, banunderhåll och rullande materiel samt trafiksäkerheten å desamma, men däremot icke, åtminstone tillsvidare, ärenden beträffande taxeväsendet och ekonomisk inspektion.

Med avseende å järnvägsbyråns organisation må erinras, att å ordinarie stat finnes uppförd en byråchefsbefattning (B 30). Å byrån tjänstgöra vidare en maskininspektör (B 27) och en assistent åt maskininspektören (B 22), båda å extra stat, varjämte — på sätt i det föregående nämnts — såsom baninspektörer för närvarande anlitas tre å indragningsstat uppförda distrikts-tjänstemän, vilka härför uppbära, förutom ersättning enligt allmänna rese-reglementet, dagarvode med 22 kronor. Tidigare hava å byrån dessutom funnits en förste byråingenjör- och en byråingenjörsbefattning, båda nu tagna i anspråk å tekniska byrån.

Utredningsmännen föreslå beträffande byråns chef, att denne, liksom flertalet övriga byråchefer inom verket, skulle benämnas överinspektör med placering i lönegrad B 30 samt vara ledamot av styrelsen. Utredningsmännen finna arbetskrafterna å byrån kunna bättre utnyttjas, om överinspektören samtidigt tjänstgör såsom baninspektör. Vid hans sida skulle då erfordras en byråingenjör (B 21) såsom biträdande baninspektör, uppförd å ordinarie stat. Kontrollen över den rullande materielen samt det med fastställande av tjänstgöringsreglementen och med yrkesinspektion förenade arbetet skulle liksom nu fullgöras av en maskininspektör, mot vilkens överförande till ordinarie stat i motsvarande lönegrad (B 27) skäl icke syntes kunna förebringas. Till hans biträde syntes det vara tillräckligt att räkna med en å extra stat uppförd assistent med placering, liksom för närvarande, i lönegrad B 22.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har till en början beträffande baninspektionen erinrat, att den nuvarande anordningen med särskilda baninspektörer vidtagits i avvaktan å styrelsens omorganisation. Beträffande utredningsmännens förslag har styrelsen därefter anfört i huvudsak följande:

Hittills hade byråchefen ej alls plägat deltaga i banbesiktningen, vilket ock varit så gott som omöjligt till följd av omfattningen av det arbete — den rena förvaltningstjänsten — som tidigare i allt fall påvilat byråchefen.

Det vore likväl tydligt, att byråchefen i viss mån borde deltaga i banbesiktningar och därmed sammanhängande göromål. Det vore emellertid ett misstag att föreställa sig, att byråchefen skulle kunna övertaga det mesta härav. Styrelsen ansåge förvaltningstjänstens tillgodoseende kräva en person, som till väsentlig del sysselsatte sig därmed och som därför kunde fungera som baninspektör blott i mindre utsträckning. Det mesta av baninspektionsgöromålen borde ankomma på byråchefens närmaste man.

Utredningsmännen syntes hava förbisett de med baninspektionen förēnade, ej oväsentliga expeditionsgöromålen. Detta sistnämnda arbete utgjordes förnāmligast av korrespondens med järnvägsförvaltningarna, ritningsgranskning, besvarande av remisser från styrelsen, yttranden angående besiktningsbevis för ny rullande materiel enligt 1904 års kungörelse samt yttranden enligt vattenlagen rörande vattenavlopp genom järnväg. Detta arbete, sammanlagt för alla tre baninspektörerna, skulle nu överflyttas till styrelsens järnvägsbyrå.

På grund av det sagda kunde som andre man på järnvägsbyrån med väsentlig sysselsättning som baninspektör ej ifrågasättas en byråingenjör i lönegrad B 21. Utredningsmännen hade vid flera tillfällen i sitt betänkande framhållit behovet av tillräckligt auktoritativ ställning för vissa befattningshavare. Här fordrade samma synpunkter en baninspektör med samma ställning som maskininspektören samt bro- och vägininspektörerna, eller åtminstone en tjänsteman i förste byråingenjörs ställning och således i lönegrad B 26. Denne borde ock kunna förordnas att uppehålla byråchefens tjänst vid hans frånvaro.

Styrelsen förutsatte, att arvodel för granskning och godkännande av järnvägsritningar i likhet med vad som gällde för vägingenjörerna skulle tillfalla statsverket.

I fråga om tillsynen över rullande materiel instämmer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i utredningsmännens förslag om överflyttning till styrelsen av järnvägsstyrelsens nuvarande befattning härmed. Beträffande den härför erforderliga personalen har styrelsen i huvudsak anfört:

Vid bedömande av maskininspektörens lönefråga borde bemärkas, att denne för närvarande åtnjöte arvode enligt taxa för vissa förrättningar i tjänsten. Därest någon ändring härutinnan icke avsåges, syntes intet vara att erinra i fråga om löneplaceringen. Skulle däremot, i likhet med vad redan gällde vid den statliga vägorganisationen, ifrågavarande arvoden tillföras statsverket, vore det orimligt att sätta maskininspektören i löneavseende lägre än både vägininspektör och vägingenjör; i sådant fall måste påyrkas att han gāves samma löneställning som nu broinspektör och vägininspektör. Till åvägabringande av likformighet med baninspektionen syntes det emellertid lämpligast, att även maskininspektionens arvoden enligt taxa tillfölle statsverket, vadan lönegrad B 29 borde tillämpas för maskininspektören.

Med den mångfald uppgifter — utökade efter omorganisationen — som ålåg de båda nuvarande tjänstemännen, syntes fråga vara, om nuvarande personal vore tillräcklig. Att arbetet hittills kunnat nöjaktigt utföras, berodde uteslutande på den ingående kunskap om arbetsuppgifterna och de enskilda järnvägarnas förhållanden, som befattningshavarna tillägnat sig under den långa tid, de tjänstgjort i sina nuvarande tjänster. Bidragande till att ombyte på platserna icke behövt vidtagas hade givetvis varit hoppet om ordinarie tjänst, som alltsedan tillträdet är från år ställts i utsikt och som även av tidigare omorganisationskommittéer beaktats. Styrelsen konstaterade med förvåning och beklagande, att utredningsmännen härutinnan varit av annan mening.

Inspektionsarbetet hade år 1932 föranlett cirka 140 resdagar för maskininspektören och cirka 40 dagar för biträdande maskininspektören. Vidare föreläge omfattande arbeten med omarbetning av tjänstgöringsreglementen, vilka över 10 år gamla reglementen på grund av ändrade förhållanden måste genomgå en grundlig revidering. För enbart säkerhetstjänsten vore i järnvägsstyrelsen avdelade tre tjänstemän och deras arbete berörde numera endast statens järnvägar, medan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade att taga hänsyn till boråt ethundra järnvägsförvaltningar med olika förhållanden. Härav torde utan vidare framgå omfattningen av inspektionens arbetsuppgifter i detta hänseende.

Biträdande maskininspektören åtnjöt icke något extra arvode enligt taxa för förrättningar, emedan han endast hade att verkställa underhållsbesiktningar. Hans befattning vore emellertid både ansvarsfull och arbetskrävande, och särskilt åvilade honom nyssnämnda göromål med tjänstgöringsreglementena, vilka ärenden i järnvägsstyrelsen i första hand tillhörde överinspektören för säkerhetstjänsten. Styrelsen måste därför påfordra, att åt denne befattningshavare gäves ordinarie anställning i lönegrad B 26.

Statens organisationsnämnd har framhållit, att en minskning av järnvägsbyråns arbetsuppgifter kunde förväntas genom fortsatt nedläggande eller förstatligande av enskilda järnvägar. Lämpligheten av att överföra maskininspektörstjänsten till ordinarie stat syntes därför kunna ifrågasättas.

Lönenämnden har — med utgående från att utredningsmännen avsett, att maskininspektören fortfarande skulle åtnjuta ersättningar enligt 1904 års kungörelse — förordat, att dessa ersättningar, i likhet med vad som gäller vid den statliga vägorganisationen och i övrigt inom den nyreglerade statsförvaltningen, indragas till statsverket. Maskininspektören borde då i samband med uppförande å ordinarie stat hänföras till lönegrad B 28.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ansluta sig till vad utredningsmännen anfört och föreslagit beträffande baninspektion, kontroll å rullande materiel samt ekonomisk inspektion och taxeväsendet. Med hänsyn till ovissheten rörande de enskilda järnvägarnas framtid samt pågående utredning om konkurrensförhållandet mellan olika trafikmedel kunde ifrågasättas lämpligheten av att nu definitivt binda sig vid den föreslagna organisationen. Försiktigheten syntes bjuda att tills vidare ej göra någon ändring i anställningsvillkoren för personalen och placera den nya byråingenjörstjänsten å extra stat.

Järnvägsstyrelsen finner det principiellt riktigt och önskvärt, att styrelsen befrias från befattningen med de enskilda järnvägarnas ekonomiska och förvaltningsangelägenheter, men vill ej för närvarande resa någon erinran mot utredningsmännens förslag. Avvikande mening härutinnan hysa byråcheferna å inrikes och utrikes taxebyråerna, vilka anse, att järnvägsstyrelsens

befattning med de enskilda järnvägarnas taxor, befodringsbestämmelser och godssamtrafik allt fortfarande skall bestå. Vad beträffar tillsynen i övrigt över de enskilda järnvägarna har järnvägsstyrelsen ytterligare betonat av styrelsen tidigare hävdad behov av särskilda tjänstemän hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för säkerhetsinspektionen. Med avseende å rullande materiel har styrelsen icke haft annat att erinra än att styrelsens befattning med rullande materiel, till vars anskaffande lån beviljades från anslag till förlag för understöd åt enskilda järnvägar, måste bibehållas.

Svenska järnvägsföreningen har uttalat sin sympati för en överflyttning av taxeärendena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, förstärkt med erforderlig sakkunskap. Ökad statlig ekonomisk kontroll över de enskilda järnvägarna vore obehövligen och skulle föranleda ökat arbete och ytterligare kostnader för dessa. Järnvägsbyråns ärenden skulle lämpligen kunna uppdelas på väginspektionsbyrån och vägtrafikbyrån, den senare då benämnd trafikbyrån. I varje fall borde tillses, att järnvägsärendena icke sattes efter bilärendena inom vägtrafikbyrån. Föreningen erinrar om tidigare i annat sammanhang framställt förslag att inrätta trafiknämnder såsom rådgivande hos länsstyrelserna, och tänker sig dessa nämnder eventuellt kompletterade med en till kommunikationsdepartementet knuten rikstrafiknämnd.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har med hänsyn till järnvägsärendenas antagliga minskning ifrågasatt en överflyttning av arbetsuppgifterna till kommunikationsdepartementets tekniska byrå.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår omfatta väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsuppgifter beträffande enskilda järnvägar, förutom uppgifter hänförliga till det numera avstannade anläggandet av järnvägar, i huvudsak inspektion av banunderhållet, kontroll å den rullande materielen med den begränsning, som föranledes av järnvägsstyrelsens befattning med sådan kontroll i vissa förut omnämnda fall, samt fastställande av tjänstgöringsreglementen, innefattande bland annat föreskrifter rörande trafiksäkerheten, ävensom ärenden rörande varningsmärken och säkerhetsanordningar vid plankorsningar med vägar. Härtill komma remissyttranden till Kungl. Maj:t i ärenden angående enskilda järnvägar med undantag dock för taxe-frågor. För ärenden av sistnämnda slag är järnvägsstyrelsen den centrala statliga myndigheten, varjämte för de med godssamtrafiken sammanhängande ärendena år 1930 inrättats särskilda i det föregående omnämnda organ.

I anslutning till vad av utredningsmännen och i de avgivna utlåtandena anförts finner icke heller jag annan ändring i omförmälda ärendens handläggning nu böra ifrågasättas än att järnvägsstyrelsen torde böra helt befrias från kontroll å rullande materiel med det undantag likväl, att järnvägsstyrelsen bör bibehållas vid styrelsen tilldelade uppgifter beträffande den materiel, framför allt motorvagnar, som anskaffas med understöd från för ändamålet särskilt anvisat riksstatsanslag. Jag ingår alltså icke i detta sammanhang på förfarandet beträffande taxe-frågor liksom överhuvud taget icke på spørsmålet om uppsikten över de enskilda järnvägarnas ekonomiska förhållanden; det må erinras, att särskilda utredningar av beskaffenhet att kunna beröra dessa ämnen ännu pågå.

Under de senaste åren har det enskilda järnvägsnätet successivt minskats

Departements-
chefen.

genom införlivning med statsbanorna av vissa ganska betydande järnvägar och i viss mån även genom nedläggande av trafik. Det torde icke heller vara uteslutet, att framdeles så ytterligare kommer att ske, liksom ock att eventuella fusioner mellan enskilda järnvägar kunna bidra att minska omfattningen av de statliga uppgifterna på förevarande område.

Hur än utvecklingen må komma att gestalta sig, synas dock starka skäl föreligga till antagandet, att under överskådlig tid vissa uppgifter beträffande enskilda järnvägar alltfört måste tilläggas en central myndighet. Då det enligt min mening icke kan anses lämpligt, att järnvägsstyrelsen anlitas för detta ändamål, och då de arbetsuppgifter, varom här är fråga, icke äro av den storleksordning, att det vare sig ur kostnadssynpunkt eller eljest kan vara fördelaktigt att bilda ett särskilt statligt organ härför, synes man få stanna vid att ifrågasätta uppgifter, sådana jag i det föregående angivit dem, fortfarande bibehållas inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde. Att å andra sidan några olägenheter skulle vara förenade härmed kan jag ej finna; tvärtom kan det hava sina fördelar att statens befattning med de olika trafikmedlen icke ytterligare splittras på skilda statsorgan.

I anslutning till det anförda vill jag alltså förorda, att den nuvarande järnvägsbyrån inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bibehålles.

I detta sammanhang torde få erinras om riksdagens i skrivelse den 18 maj 1920, nr 201, gjorda framställning, att under då pågående utredning rörande den statliga kontrollen å de enskilda järnvägarnas trafik jämväl måtte tagas i övervägande ett motionsvis väckt spörsmål om statskontroll över nämnda järnvägars tidtabeller. Sedan den i riksdagsskrivelsen åsyftade utredningen avbrutits utan att ståndpunkt tagits till nämnda spörsmål, har skrivelsen vilat i avvaktan å upptagandet av frågan om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation samt, sedan här omförmälda utredningsmän tillkallats, överlämnats till dem för att tagas i övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget. Utredningsmännens betänkande innefattar emellertid intet förslag i berörda hänseende. I överensstämmelse med den mening, som i riksdagens skrivelse kommit till uttryck, hyser även jag betänkligheter mot en anordning, varigenom staten skulle erhålla det slutliga avgörandet av hithörande frågor, vilka, såsom riksdagen framhållit, hava väsentlig betydelse även i järnvägsekonomiskt hänseende. Då därtill kommer att, enligt vad jag inhämtat, numera några egentliga olägenheter av järnvägarnas självständighet i fråga om tidtabellernas anordnande icke förmärkas samt att med utvecklingen av trafikkonkurrensen varje järnväg uppenbarligen måste hava ett starkt intresse av att på bästa sätt och i samarbete med anslutande banor upprätta sina trafikplaner, synes det mig icke längre föreligga anledning att ifrågasätta särskild åtgärd från statens sida i det i riksdagens skrivelse avsedda syftet.

Vad härefter beträffar personalorganisationen synes ej heller i detta fall anledning föreligga att införa benämningen överinspektör, utan bör i spetsen för byrån liksom nu stå en byråchef (B 30) och ledamot av styrelsen. I fråga om den med distriktsorganisationens upphörande år 1930 till styrelsen över-

förda baninspektionen torde, såsom ock från början avsetts, den nuvarande anordningen med tre utanför styrelsen stående, för varje förrättning särskilt förordnade baninspektörer böra i och med ämbetsverkets definitiva ordnande upphöra och göromålen ombesörjas av järnvägsbyrån tillhörande befattningshavare, främst av byråchefen. Under senare år har för baninspektionen åtgått omkring 60 förrättningsdagar om året. Utredningsmännen hava föreslagit inrättande av en ordinarie byråingenjörstjänst för biträde vid baninspektion. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordar återinrättandet av en förste byråingenjörsbefattning (B 26). Med den allmänna minskning av göromålen, som följer av den avstannade utvecklingen av det enskilda järnvägsnätet och av vissa järnvägars nedläggande eller överförande till statsbanorna, synes emellertid byråchefen böra kunna själv omhändervä baninspektionen. Skulle så visa sig oundgängligt, lärers biträde härför i erforderlig omfattning kunna lämnas av de för maskininspektionen avsedda befattningshavarna, liksom dessa fortfarande böra kunna tagas i anspråk för vikariat å byråchefstjänsten.

Beträffande den för maskininspektionen avsedda personalen hava utredningsmännen icke föreslagit annan ändring än att den för närvarande å extra stat uppförde maskininspektören (B 27) skulle överföras till ordinarie stat i samma lönegrad. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som utgått från att de maskininspektören enligt nu gällande bestämmelser tillkommande, av järnvägarna erlagda förrättningsarvodena hädanefter skulle tillfalla statsverket, har förordat lönegrad B 29 för denna tjänst, varjämte styrelsen på anförda skäl föreslagit, att åt den nu å extra stat i lönegrad B 22 placerade assistenten gives ordinarie ställning i lönegrad B 26. Organisationsnämnden och riksgäldsfullmäktige hava ställt sig tveksamma gentemot förslaget att i nuvarande läge överföra maskininspektören till ordinarie stat. Då emellertid dylik inspektion alltid torde bliva nödvändig samt omfattningen av dessa speciella uppgifter med all sannolikhet icke kommer att bliva mindre än att för desammas utförande erfordras en särskild tjänsteman, har jag ansett tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka maskininspektörstjänstens överförande till ordinarie stat. Med hänsyn särskilt till att förberörda arvoden hädanefter böra tillfalla statsverket finner jag mig i likhet med lönenämnden böra föreslå, att avlöningen bestämmes att utgå efter lönegrad B 28. Med avseende å assistenttjänsten har jag ansett mig böra biträda utredningsmännens förslag, att tjänsten bibehålles å extra stat i lönegrad B 22.

Uppbörden av förenämnda arvoden ävensom den nu anslaget till styrelsens inspektionsverksamhet tillförda uppbörden av arvoden, som utgå enligt den i föregående redogörelse omförmälda, av Kungl. Maj:t den 16 maj 1930 fastställda taxan (nr 167) å ersättning för vissa förrättningar beträffande enskilda järnvägar, torde från och med nästa budgetår böra tillföras den å riksstatens inkomstsida uppförda titeln »Diverse inkomster». Man synes böra utgå från, att i detta sammanhang de delvis mycket föråldrade taxebestämmelserna revideras, i samband varmed de till styrelsens tjänstemän utgående, med statsmedel bestridda dagarvoden av 22 kronor för under-

hållsbesiktningar å rullande materiel torde böra utbytas mot ersättning enligt gällande resereglemente.

Kamerala och administrativa ärenden. Ärenden av kameral och administrativ natur handläggas å styrelsens administrativa byrå. Byrån står under chefskap av en juridiskt utbildad byrådirektör med placering å ordinarie stat i lönegrad B 28. Den nuvarande byrådirektören uppbär jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 juni 1927 personligt lönetillägg med 800 kronor för år. Byråns personal omfattar numera i övrigt två ordinarie befattningar nämligen en registrator, tillika aktuarie (B 21), vilken befattning enligt riksdagens beslut utnyttjas för revisorsgöromål, samt en revisor och bokhållare (B 21), ävensom å extra stat två revisorer (B 21), varjämte finnas anställda tre amanuenser (lönegrad 18) med halvtidstjänstgöring, av vilka en avlönas med arvode från anslag till byggande av ödebygdsvägar och en med anlåtande av hamnbyggnadsmedel, ävensom en extra befattningshavare med avlöning från sistnämnda båda slag av medel. Registratorsgöromålen fullgöras för närvarande av ett extra ordinarie kanslibitråde, som härför åtnjuter särskild gottgörelse, motsvarande vikariatsersättning vid vikariat å befattning i lönegrad B 11.

1925 års förslag innefattade icke någon förändring i dåvarande antalet tjänster å administrativa byrån men väl förändrad tjänsteställning för vissa av tjänsterna. Sålunda föreslogs byrådirektörsbefattningens höjande till byråchefsbefattning. Till stöd härför lämnades en redogörelse för administrativa byråns arbetsbörda samt anfördes vidare:

Den administrativa byrån vore av den omfattning och betydelse, att den syntes böra förestås av en byråchef, en tanke, som redan år 1918 hade varit aktuell. Redan de rent administrativa ärendena och den gemensamma handläggningen med övriga byråer av ärenden av ekonomisk natur vore av betydande omfattning och inneslöte flertalet remisser och större ärenden, som komme under styrelsens prövning. På tjänsten vilade ock ett stort ekonomiskt ansvar. Sedan löne regleringen 1911, då tjänsten placerades i byrådirektörsgraden, hade en betydande utvidgning av arbete och ansvar ägt rum genom ändrat förfarande beträffande kassarörelsen och genom tillkomsten av hamnbyggnadsavdelningen och ödebygdsvägarna. Omfattningen av de statsunderstödda arbetena och storleken av de anslag, över vilka administrativa byrån hade tillsyn och kontroll, hade ock ökat i hög grad särskilt genom automobilskattemedlens tillkomst. Tjänsten syntes vara fullt jämställd med byråchefstjänsterna i övriga centrala ämbetsverk.

Vidare upptog 1925 års förslag registratorsbefattningens omändring till revisorstjänst samt utökande av revisorernas antal till tre, ävensom inrättande av en kansliskrivartjänst (lönegrad B 11) för registratorsgöromålen.

Med tillstyrkande av vad 1925 års sakkunniga därutinnan ifrågasatt framlades i 1927 års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 3) förslag om byrådirektörstjänstens förändring till byråchefsbefattning.

Riksdagen (skrivelse nr 6 A, punkt 3), som vitsordade, att de med byrådirektörsbefattningen förenade göromålen vore av ganska ansvarsfull och

ekonomiskt betydelsefull natur, ansåg sig i avvaktan på den blivande lösningen av frågan om väg- och vattenbyggnadsväsendets omorganisation icke böra vidtaga någon organisatorisk förändring med avseende å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens personalstat, men då det syntes rättvist och billigt, att den nuvarande innehavaren av byrådirektörsbefattningen bleve i lönehänseende ungefärligen jämställd med byråchef, tillerkände riksdagen honom från och med den 1 juli 1927 tills vidare förenämnda personliga lönetillägg av 800 kronor.

I 1927 års förslag ifrågasattes på grund av den i förslaget avsedda decentralisationen av åtskilliga ärenden till länsstyrelserna viss minskning i dåvarande antal amanuens- och skrivbiträdesbefattningar å byrån. Med hänsyn till det stora antalet remisser och övriga omfattande ärenden av administrativ-ekonomisk natur, i vilkas handläggning byrådirektören hade att deltaga, ansågo de sakkunniga det vara av vikt, att han vore en väl kvalificerad jurist, varför de trots den av decentralisationen föranledda minskade arbetskvantiteten å byrån ansågo tjänsten böra uppflyttas till byråchefsgrad. Slutligen biträdades 1925 års förslag rörande registratorstjänstens förändring till revisorsbefattning och inrättande av en kansliskrivartjänst.

I 1928 års förslag hade de sakkunniga intet att erinra mot förslaget om byråchefstjänst å administrativa byrån.

1928 års proposition anslöt sig till 1925 års förslag såväl beträffande byrådirektörstjänstens uppflyttning som med avseende å övriga personalförändringar.

Från riksdagens sida gjordes intet särskilt uttalande i nu förevarande avseende.

Utredningsmännen hava funnit den nuvarande anordningen med en administrativ byrå, till vilken sammanförts ärenden av juridisk natur och rent kamerala ärenden, mindre lämplig, särskilt efter den genomförda decentraliseringen till länsstyrelserna av åtskilliga förut å den administrativa byrån handlagda ärenden. Därtill komme att juridisk fackkunskap borde vara att tillgå för cheferna å styrelsens samtliga byråer. En anordning med en juridiskt utbildad sekreterare och ombudsman, skyldig att tillhandagå å olika byråer, syntes utredningsmännen mera lämplig under nuvarande förhållanden.

Beträffande den för kamerala uppgifter avsedda personalen framhålla utredningsmännen, att det varit ifrågasatt att fördela revisorerna å styrelsens olika avdelningar. En dylik lösning, anförda utredningsmännen, vore tänkbar men måhända mindre lämplig med hänsyn till de viktiga uppgifter, som tillkomme styrelsen i och för åstadkommande av enhetlig bokföring inom vägdistriktet och erforderlig kontroll över distriktens ekonomiska handhavande av statsmedlen. Dessa uppgifter syntes motivera revisionens sammanhållande inom styrelsen såsom en särskild byrå under egen chef, vilken kunde verka för enhetlighet i berörda hänseenden. Liksom det cen-

trala verket genom inspektörerna hade den centrala uppsikten över vägdistriktens tekniska handhavande av vägväsendet, syntes det erforderligt, att det centrala verket även hade möjlighet att genom en revisionsbyrå enhetligt leda vägdistriktens ekonomiska skötsel av väguppgifterna.

Utredningsmännen föreslå på anförda skäl en uppdelning av nuvarande administrativa byrån på så sätt, att det inrättas dels en rent kameral *revisionsbyrå* och dels en *sekreterar- och ombudsmansbefattning*.

Revisionsbyråns chef skulle enligt utredningsmännens förslag vara kamrerare och föredragande men ej ledamot av styrelsen i fråga om andra ärenden än dem, i vilkas avgörande han deltog. Byrån finge att behandla en mångfald rent kamerala räkenskapsgranskningar, vilka borde verkställas genom specialutbildade revisorer. Kamreraren, som skulle uppföras å ordinarie stat, borde även vara föredragande rörande alla utanordningar av medel inom styrelsen och för dess arbeten samt vara revisor för ärenden rörande hamnbyråns räkenskaper samt för järnvägsbyråns kamerala ärenden.

Å ordinarie stat borde vidare anställas två revisorer för ärenden rörande underhållsbidragens utbetalning och kontroll, bilskattemedlens fördelning, bokföring och registrering av från länsstyrelserna inkomna uppgifter angående länsvägarna samt samlande av statistiska uppgifter. Dessa revisorer borde även i mån av tid deltaga i vägingenjörernas granskning av vägdistriktens underhållsräkenskaper samt verkställa stickprovsgranskning av vägkassornas räkenskaper.

Därjämte erfordrades för handläggning av ärenden rörande räkenskaperna för riksvägarna och ödebygdsvägarna samt samlande av statistiska uppgifter angående dessa vägar en extra revisor med avlöning från byggnadsanslagen. Till revisorernas biträde borde anställas lämpligt antal amanuenser.

Beträffande löneställningen föreslå utredningsmännen för kamreraren lönegrad B 24, till vilken motsvarande tjänstemän i den övriga statsförvaltningen i regel syntes vara hänfödda, samt för revisorerna liksom för närvarande lönegrad B 21.

Sekreteraren och ombudsmannen, vilken skulle äga juridisk utbildning, skulle enligt utredningsmännen hava till uppgift att *dels* direkt inför chefen föredraga personalärenden och disciplinmål samt sådana ärenden av rättslig natur, som chefen funne gott att för föredragning till honom överlämna, *dels ock* i övrigt biträda vid handläggandet av mera krävande ärenden rörande remisser, framställningar om anslag å riksstaten, författningsförslag, markförvärv och andra avtal m. m. Sekreteraren borde vidare svara för styrelsens statistik och vara redaktör för styrelsens meddelanden. Till sitt biträde borde han hava en eller två amanuenser. Såsom föredragande borde sekreteraren ingå som ledamot av styrelsen och i reservationshänseende intaga samma ställning som vägspektörerna, broinspektören och kamreraren.

Befattningen såsom sekreterare och ombudsman skulle placeras å ordinarie stat i lönegrad B 28.

Registratorsbefattningen, vars göromål för närvarande bestredes av ett e. o. kanslibiträde med särskild ersättning, motsvarande vikariatersättning vid förordnande å tjänst i lönegrad B 11, skulle utan att hänföras till särskild byrå uppföras å ordinarie stat i lönegrad B 14.

I nu ifrågavarande avseende finnes vid betänkandet fogad en *reservation av dåvarande t. f. överdirektören Ekwall*, vilken under åberopande av tidigare

sakkunnigförslag och Kungl. Maj:ts proposition år 1928 anført i huvudsak följande:

Reservanten kunde icke dela utredningsmännens mening, att inom styrelsen icke skulle komma att finnas någon ledamot med juridisk-administrativ utbildning. De tekniska och de juridisk-administrativa frågorna vore ofta så sammankopplade — oftast jämväl med ekonomiska spörsmål — att enligt reservantens mening juridisk-administrativ sakkunskap erfordrades inom styrelsen. Denna sakkunskap hade också sedan styrelsens tillkomst år 1841 varit företrädd inom styrelsen, och den senaste tidens utveckling på vägväsendets område endast ökade behovet av sådan sakkunskap.

Reservanten delade den i tidigare förslag uttalade uppfattningen, att den nuvarande byrådirektörstjänsten borde uppflyttas i byråchefsgrad, jämväl av den anledningen, att denna befattning icke borde bliva någon övergångsbefattning till bättre avlönad befattning i annat verk.

Reservanten ansåge alltså, på anförda skäl, att utredningsmännens förslag bort innefatta, att den av dem föreslagna sekreterar- och ombudsmansbefattningen ersattes med en byråchefsbeftattning i lönegrad B 30, förenad med ledamotskap av styrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen motsätter sig bestämt utredningsmännens förslag att uppdelade den nuvarande administrativa byrån. Styrelsen har härom anført:

Den nuvarande anordningen hade fungerat sedan styrelsens tillkomst. Utredningsmännens skäl för den föreslagna uppdelningen, nämligen att juridisk fackkunskap borde vara att tillgå för cheferna på styrelsens samtliga byråer, vore tillgodosett genom att chefen för administrativa byrån hittills stått till samtliga byråers förfogande, och även formellt kunde detta ändamål vinnas genom införande i instruktionen av föreskrift härom.

Styrelsen ansåge i likhet med reservanten oundgängligen erforderligt att inom styrelsen funnes en företrädare för den juridiskt administrativa fackkunskapen. Att sekreteraren respektive kamreraren inginge såsom ledamot av styrelsen, då de tjänstgjorde såsom föredragande, vore icke tillfyllest på grund av sammankopplingen av tekniska och administrativt-juridiska frågor, oftast jämväl med ekonomiska och rättsliga spörsmål. Styrelsen delade den uppfattning, som kommit till uttryck i tidigare sakkunnigbetänkanden och 1928 års proposition, samt kunde icke finna, att sedermera något inträffat, som förringade värdet av denna uppfattning.

En utlåtandet bilagd utredning om ärendenas art och antal å nuvarande administrativa byrån visade svårigheten eller så gott som omöjligheten av en överflyttning av de flesta ärendena på en kamrerare, vilken skulle, förutom en mångfald rent kamerala granskningsuppgifter jämväl rörande hamnbyrån och järnvägsbyrån, verkställa anordningar och sköta styrelsens bokföring, uppdrag, som säkerligen så fullt komme att taga hans tid i anspråk att, även om han härför ägde kompetens, någon möjlighet att handlägga de övriga mångskiftande ärenden, som nu åläge chefen för administrativa byrån, ej skulle förefinnas.

Dylika ärenden skulle därför komma att handläggas på någon av de tekniska byråerna med biträde av sekreteraren, vilken, därest han icke delade vederbörande byråchefs mening, måhända skulle utestängas från ärendets föredragning.

Förefintligheten i de flesta större ärendena av olika moment av juridisk, administrativ och ekonomisk art medförde också, att genom den nuvarande

administrativa byråns ersättande med en revisionsbyrå jämte en sekreterare och ombudsman svårigheter säkerligen skulle uppkomma vid bestämmande i praktiken av verksamhetsområden för dessa organ.

Styrelsen ansåge därför ofrånkomligt, att administrativa byrån bibehölles och förestodes av en ledamot av styrelsen i byråchefens grad (B 30).

Byråchefen borde vara en väl kvalificerad jurist, men på grund av de ekonomiska spörsmål och den kontroll över vägdistriktens bokföring och räkenskaper, som inginge i ärendena, borde såsom kompetensvillkor för tjänstens erhållande jämväl föreskrivas ingående kännedom om bokföring, helst styrkt genom avlagd examen från handelshögskolan.

Med hänsyn till omfattningen av byråchefens göromål syntes en avlastning av vissa ärenden bliva erforderlig. Lämpligast syntes styrelsen då, att anordningsärenden överflyttades på den föreslagna kamreraretjänsten, vars inrättande styrelsen tillstyrkte.

Å byrån erfordrades minst samma krafter som nu, nämligen — förutom kamreraren, som ersatte den nuvarande revisorn och bokhållaren — 3 revisorer, varav 2 ordinarie, samt ytterligare en revisor, med avlöning från vägbyggnadsanslag, för handläggning av ärenden rörande ödebygdsvägar, eventuellt även riksvägar, samt samlande av statistiska uppgifter angående dessa. Nämda antal ordinarie revisorer ansåge styrelsen vara ett minimum för att styrelsen skulle vara tillförsäkrad kompetent arbetskraft för de uppdrag, som i detta avseende ålåg styrelsen.

Amanuensernas antal torde årligen komma att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning vid avgivande av statförslaget.

Statens organisationsnämnd har icke funnit tillräckliga skäl för den föreslagna uppdelningen av administrativa byrån och instämmer i det av reservanten Ekwall avgivna särskilda yttrandet.

Statskontoret har anslutit sig till utredningsmännens förslag, vilket i princip ägde motsvarighet på andra förvaltningsområden. Statskontoret kunde alltså knappast vidhålla sin tidigare intagna ståndpunkt till frågan om byrådirektörsbefattningens förändring till byråchefstjänst, men då statskontoret ansåge det av utredningsmännen utformade förslaget innebära ett ganska betänkligt försvagande av styrelsens utrustning såsom administrativ myndighet, ville ämbetsverket ifrågasätta, om icke reservanten Ekwalls viktiga önskemål skulle kunna åtminstone i någon mån tillgodoses på det sätt att ifrågavarande befattningshavare under titeln byrådirektör erhöles ställning såsom ständig ledamot av styrelsen.

Lönenämnden anser arten och omfattningen av ifrågavarande ärenden väl motivera tillvaron av en byrå med byråchef såsom föredragande och ledamot av styrelsen. Kamreraren borde, om den föreslagna uppdelningen genomfördes, rätteligen hänföras till lönegrad B 26, men eljest B 24. — Beträffande registratorn har lönenämnden erinrat om sitt utlåtande över 1925 års förslag, därvid nämnden tillstyrkt kansliskrivarebefattning i lönegrad B 11 i avvaktan å en allmän utredning rörande löneställningen för registratorsbefattningar. Med hänsyn till att dylika befattningar sedermera i några fall hos centrala ämbetsverk placerats i lönegrad B 14 skulle skäl kunna anföras för att omedelbart upptaga ifrågavarande befattning i högre lönegrad än B 11. Emellertid vore givetvis mängden av göromål beroende av styrelsens förvaltningsuppgifter samt lösningen av frågan om riksvägar sålunda av betydelse även för registrators arbetsbörda. Vid sådant förhållande kunde nämnden icke nu taga slutlig ståndpunkt till förslaget om tjänstens placering i lönegrad B 14.

Riksräkenskapsverket, som bestämt avstyrker det av utredningsmännen antydda förslaget om revisionens fördelning på de skilda byråerna, förordar bibehållande av den nuvarande anordningen med en särskild byrå för administrativa och kamerala göromål. Denna byrå, som med hänsyn till sin huvuduppgift syntes böra kallas kameralbyrå, borde ställas under ledning av en byråchef i lönegrad B 30. Byrån skulle liksom hittills tillhandagå övriga byråer med erforderlig juridisk-administrativ fackkunskap. För att möjliggöra detta förordar ämbetsverket utredningsmännens förslag, att en av revisorerna erhåller en ledande ställning i förhållande till övrig kameral personal, förslagsvis såsom förste revisor. Skulle det trots anförda betänkligheter anses lämpligt att genomföra den av utredningsmännen föreslagna uppdelningen, ville ämbetsverket med styrka hävda, att lönegrad B 24 för förste revisorn (kamreraren) vore alltför låg. Riksräkenskapsverket har även ifrågasatt ökning av antalet revisorstjänster.

Tre *länsstyrelser* hava direkt tillstyrkt bibehållande av administrativ byrå under ledning av byråchef i lönegrad B 30.

Vägingenjörerna hava allmänt tillstyrkt samma anordning.

I detta sammanhang torde jag till särskild behandling få upptaga frågan om lämpligaste anordnandet av den statliga granskningen av vägdistriktens räkenskaper.

Denna granskning försiggår sedan den nya lokala organisationens tillkomst på sådant sätt, att såväl vägbyggnads- som vägunderhållsräkenskaperna i första hand granskas av vägingenjören i länet, varefter länsstyrelsen beträffande vägbyggnad samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i fråga om vägunderhåll utbetala de statliga bidragen. Medan länsstyrelsens utbetalning i varje fall föregås av en granskning av den vägbyggnaden avseende primärräkenskapen, granskas i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen före underhållsbidragets utbetalande som regel endast en av vägingenjören på grund av granskningen avgiven uppgift över kostnaderna för underhållet. Den väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åliggande stickprovsgranskningen omfattar kostnaderna för såväl byggnad som underhåll, vilka kostnader i många fall torde vara svåra att särskilja.

Utredningsmännen hava i sitt betänkande diskuterat frågan om att förlägga den kamerala granskningen av vägbyggnader till den centrala myndigheten. En dylik anordning hava utredningsmännen icke velat tillstyrka, då den nytta, som härav kunde följä, syntes vara av mindre värde än de betydliga fördelar, som följde av att direkta förhandlingar lättare kunde föras mellan länsstyrelsen och vägingenjören samt vederbörande representant för vägstyrelsen. Beträffande underhållsräkenskaperna hava utredningsmännen utgått från att den väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åliggande stickprovsgranskningen skulle bibehållas.

I sitt yttrande över utredningsmännens betänkande har *riksräkenskapsverket* hävdadt den uppfattningen, att detaljgranskningen av vägdistriktens såväl byggnads- som underhållsräkenskaper borde centraliseras till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, under förutsättning att styrelsen ansåge sig lämpligen kunna övertaga denna uppgift.

Även *statskontoret* har funnit det kunna ifrågasättas, om icke ökad effektivitet i revisionen skulle vinnas genom centralisering av den kamerala

räkenskapsgranskningen; en sådan åtgärd syntes emellertid förutsätta en betydande utökning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens revisionspersonal.

I fråga om stickprovsgranskningen, som under de gångna åren tillgått så, att byrådirektören å administrativa byrån årligen besökt ett antal vägdistrikt och därvid å platsen granskat vederbörande vägstyrelses medelsförvaltning, gjorde *riksdagen* i skrivelse den 7 juni 1933, nr 276 — i anslutning till vad i riksdagens revisorers år 1932 avgivna berättelse anförts beträffande förfarings-sättet vid stickprovsgranskningen — följande uttalande:

Det inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillämpade förfaringssättet beträffande stickprovsgranskningen av vägdistriktens underhållsräkenskaper finner riksdagen icke tillfredsställande. I syfte att åstadkomma såväl ökad effektivitet härutinnan som minskade kostnader för statsverket anser riksdagen i likhet med revisorerna lämpligt, att ifrågavarande granskning förläggas till styrelsen. En sådan omläggning av granskningssättet bör dock enligt riksdagen mening icke förhindra, att, där så i något fall skulle erfordras och befinnas fördelaktigt, handledning rörande sättet för räkenskapernas förande må kunna på ort och ställe meddelas genom vederbörande revisionstjänstemän inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Enligt riksdagens mening bör den hittills tillämpade metoden för granskningen samt i samband därmed stående resor omedelbart upphöra. En skyndsam utredning synes böra verkställas av Kungl. Maj:t för att, i anslutning till vad revisorerna anfört, erhålla en effektiv och fullt tillfredsställande kontroll på detta verksamhetsområde. Föreskrifter i ärendet torde där- efter böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

Med anledning härav uppdrog *Kungl. Maj:t* den 26 juni 1933 åt riksräkenskapsverket samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i anslutning till vad riksdagen anfört gemensamt verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i det av riksdagen angivna hänseendet. Tillika föreskrevs att, i avvaktan å Kungl. Maj:ts slutliga beslut i ämnet, vid verkställandet av förenämnda stickprovsgranskning skulle förfaras i huvudsaklig överensstämmelse med riksdagens nyss återgivna uttalande.

Med anledning av Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut hava *riksräkenskapsverket* samt *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gemensamt verkställt utredning om räkenskapsgranskningens lämpliga anordnande beträffande båda de nämnda slagen av räkenskaper samt i skrivelse den 14 september 1933 framlagt förslag i ämnet. Efter att hava erinrat om gällande bestämmelser och deras tillämpning i praktiken, hava ämbetsverken framhållit olägenheterna av skillnaden i granskningssättet beträffande olika slag av räkenskaper, ej minst från synpunkten av önskvärd effektivitet och enhetlighet. I anslutning här- till framhålles, att en effektiv och fullt tillfredsställande kontroll, på sätt riksdagen förutsatt, kunde komma till stånd endast om den länsstyrelserna för närvarande åliggande slutgranskningen av vägbyggnadsräkenskaperna överflyttades till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. En granskning av *samtliga* primärräkenskaper, varigenom garantier skulle vinnas för full effektivitet i kontrollen över vägdistriktens handhavande av anvisade statsmedel, syntes, med hänsyn till därmed förenade kostnader och tekniska svårigheter, för närvarande icke möjlig. Vidare anföra ämbetsverken:

En överflyttning till styrelsen av vägbyggnadsräkenskapernas granskning skulle givetvis icke föranleda någon ändring i länsstyrelsernas handläggning av vägbyggnadsmedlens utbetalande, antagande av kontrakt och godkännande av byggnadsföretag. Genom att slutgranskningen ombesörjdes av de tjänstemän, som handhade stickprovgranskningen och granskningen av vägingenjörernas intyg, skulle givetvis med den erfarenhet, som stode dessa tjänstemän till buds, en icke obetydlig besparing i arbetskraft vinnas i jämförelse med nuvarande förfaringssätt. Genom en sådan överflyttning skulle den i anslaget till diverse kostnader för vägorganisationen i länen ingående posten till kamerala biträden å för närvarande 28,000 kronor kunna avsevärt nedskäras. Å anslagsposten återstående belopp syntes fortfarande böra stå till länsstyrelsernas förfogande för biträde åt vägingenjör vid dennes räkningsgranskning.

En ytterligare vinst med den föreslagna granskningsöverflyttningen vore, *dels* att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens revision härigenom erhöle kontakt med samtliga vägdistrikt och dessas förvaltningar, *dels ock* att styrelsen ej blott finge möjlighet att utöva den i instruktionen föreskrivna kontrollen i tekniskt-ekonomiskt hänseende över vägingenjörernas arbete utan även finge underlag för bedömandet av vilka vägdistrikts räkenskaper, som borde infordras i och för stickprovgranskning. Vid prövningen av frågan huru inom ramen av en stickprovgranskning största möjliga effektivitet i kontrollen skulle kunna ernås, visade sig nämligen en av de största svårigheterna möta i avseende å det sätt, på vilket styrelsen skulle kunna utvälja de distrikt, granskningen ifråga lämpligast borde omfatta. Till ledning härför hade styrelsen i första hand vägingenjörernas uppgifter angående de kostnader, för vilka underhållsbidrag tillstyrktes. Dessa uppgifter lämnades efter av styrelsen uppgjort formulär. För att öka styrelsens kontrollmöjligheter syntes detta formulär emellertid böra omarbetas, så att en ytterligare detaljerad uppdelning lämnades av kostnaderna med hänsyn till de olika ändamål, som dessa avsåge. Av vägingenjörerna och väginnspektörerna gjorda och den kamerala revisionen delgivna iakttagelser kunde ävenledes tjäna denna till ledning i dess arbete, och särskilt väginnspektörerna, vilkas erfarenheter revisionen vid räkningsgranskningen inom styrelsen hade möjlighet att tillgodogöra sig, syntes vid sina resor kunna inhämta för den centrala kontrollen nyttiga upplysningar.

För en effektiv granskning av ett vägdistrikts räkenskaper syntes vidare krävas, att räkningsböcker och verifikationer gaves en sådan uppställning, att revisionen därur kunde inhämta erforderliga upplysningar och endast i undantagsfall, då tvistiga frågor icke kunde klarläggas genom brevväxling eller då framställning därom gjordes av vägingenjör, tvingades att inhämta sådana genom besök å platsen. Genom att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens resor i och för den kamerala kontrollen av vägdistriktens inskränktes härtill och till sådana resor, som ansåges nödvändiga för att på ort och ställe meddela handledning i räkningskapernas förande, kunde en nedskärning vidtagas i det för närvarande utgående anslaget till resekostnader för styrelsens tjänstemän. I den mån dylik handledning behövde av en eller annan anledning lämnas vägingenjör eller annan tjänsteman inom vägorganisationen i länen, syntes detta i vissa fall förmånligast ske genom dennes inkallande till styrelsen. I avvaktan på vägdistriktens sammanslagning till ett mindre antal större distrikt syntes emellertid någon vägdistriktens avseende omläggning i bokföringen icke för närvarande vara lämplig.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde emellertid hava att, med hänsyn till å området redan vunna erfarenheter och efter hand som nya sådana vunnes, meddela vägdistriktens anvisningar och utfärda föreskrifter angående

såväl bokföring som verifikationer uppställning i syfte att befordra en effektivare kontroll. Vidare borde de beslut av prejudicerande natur, till vilka styrelsens granskning föranledde, meddelas vägingenjörerna till ledning i dessas arbete med övervakandet av vägdistriktens medelsförvaltning.

Vägingenjörernas åligganden beträffande den mera tekniskt inriktade förhandsgranskningen dels av underhållsräkenskaperna för intygs avgivande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om den verkliga kostnaden för vägunderhåll, dels ock av vägbyggnadsräkenskaperna i samband med utfärdande av bevis om byggnadsföretagens avsyning skulle givetvis kvarstå oförändrade.

Med hänsyn till det penningbehov, vilket som regel gjorde sig gällande hos vägdistrikten, syntes underhållsbidraget till sådana distrikt, vilkas räkenskaper infordrades för stickprovsgranskning, kunna i avvaktan på denna gransknings utförande utbetalas under förskottstitel med viss av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på grundval av statsbidraget påverkande förhållanden fastställd del.

En i anslutning till vad riksdagen anfört med minsta kostnader förenad, i möjligaste mån effektiv kontroll över användningen av till vägdistrikten anvisade statsmedel anse ämbetsverken med hänsyn till vad sålunda anförts kunna vinnas efter följande riktlinjer:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har att årligen från de vägdistrikt, som styrelsen finner lämpligt, i och för granskning infordra föregående års räkenskaper samt, då så befinnes oundgängligen nödigt, genom besök å platsen av någon styrelsens revisionstjänsteman verkställa i följd av denna granskning erforderlig undersökning eller meddela handledning rörande sättet för räkenskapernas förande;

den länsstyrelserna åvilande slutgranskningen av vägdistriktens byggnadsränskaper överflyttas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen;

nya detaljerade formulär fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för vägingenjörernas uppgifter angående vägdistriktens statsbidragsberättigade underhållskostnader;

väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utfärdar för ökad effektivitet i kontrollen erforderliga formulär till verifikationer jämte närmare föreskrifter om litterering;

väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppdrager åt vägingenjörer och väginspektörer att till styrelsen meddela sådana iakttagelser, vilka kunna vara av betydelse för kontrollen över vägdistriktens medelsförvaltning.

Ämbetsverken ingå härafter på frågan om kostnaderna för erforderlig personal samt anföra härom:

Ämbetsverkens förslag krävde givetvis anvisande av medel för erforderlig ökning av styrelsens arbetskrafter. Då stickprovsgranskningen hittills helt ombesörjts av byrådirektören å av denne företagna tjänsteresor och därvid vikarie varit förordnad samt i succession efter denne en e. o. tjänsteman inkallats, hade styrelsens stat utöver resekostnader icke varit belastad med någon kostnad för stickprovsgranskningens utförande. Enär styrelsens nuvarande personal vore fullt sysselsatt med styrelsen åvilande övriga uppgifter, ett förhållande, som — enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande över utredningsmännens förslag — icke ändrades av den föreslagna omorganisationen av styrelsen, erfordrades sålunda särskilda medel för avlönande av det antal tjänstemän, som krävdes för stickprovsgranskningen och granskningen av vägdistriktens byggnadsränskaper, bland annat beroende av den om-

fattning, som gaves stickprovsgranskningen. Därest denna inskränktes till att årligen omfatta ett par distrikt från varje län, syntes behovet av personalökning kunna begränsas till två revisorer, en heltidsamanuens och ett kvinnligt biträde.

Medel till bestridande av kostnaderna för denna personalökning syntes kunna erhållas genom de föreslagna nedskärningarna i anslagsposterna till kamerala biträden hos länsstyrelserna och till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens resekostnader, från vilken senare anslagspost syntes kunna tagas 2,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställa ämbetsverken *dels* om vidtagande av för genomförande av deras sålunda framställda förslag erforderliga ändringar i instruktionen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i kungörelsen angående den statliga vägorganisationen i länen, *dels ock* att för budgetåret 1934/1935 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet anvisas ytterligare 18,800 kronor, utgörande i avrundat tal avlöning till 2 revisorer med 12,096 kronor, till 1 amanuens med 4,596 kronor samt till 1 kontorsbiträde med 2,052 kronor.

Statskontoret har i sitt utlåtande över utredningsmännens förslag berört spörsmålet om stickprovsgranskningen och därvid uttalat, att det av riksdagens revisorer föreslagna sättet för nämnda granskning av underhållsräkenskaperna syntes ägnat att betydligt höja effektiviteten av densamma.

Vad till en början beträffar omfattningen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kamerala och administrativa arbetsuppgifter må först erinras om den begränsning däri, som följer av att enligt mitt förslag styrelsens direkta vägbyggnadsverksamhet icke skulle, såsom ifrågasatts, utvidgas med arbeten å s. k. riksvägar utan fastmer praktiskt taget upphöra med avslutandet av de i styrelsens regi pågående arbetena å ödebygds- och tillfartsvägar. I motsatt riktning påverkas däremot styrelsens arbete vid ett genomförande av det nyss återgivna, av riksräkenskapsverket samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med utgående från riksdagens uttalanden om vägräkenskapernas granskning framställda förslaget om överflyttning från länsstyrelserna till nyssnämnda styrelse av vägbyggnadsräkenskapernas slutgranskning. Övertygande skäl synas mig förebragta för en dylik omläggning, som jag alltså tillstyrker. Ävenså förordar jag det av ämbetsverken angivna förfarandet med avseende å stickprovsgranskningen av vägdistriktens underhållsräkenskaper. Denna granskning skulle alltså förläggas till styrelsen och resor av styrelsens tjänstemän för den kamerala räkenskapskontrollen inskränkas till sådana fall, då det ansåges nödvändigt att på ort och ställe meddela handledning i räkenskapernas förande. Att beträffande underhållsräkenskaperna tillägga styrelsen en vidsträcktare granskningsuppgift än här angivits synes, bland annat med hänsyn till pågående utredning om sättet för vägunderhållsbidragets beräkning, i varje fall icke nu böra övervägas.

Utredningsmännen med undantag av reservanten Ekwall hava föreslagit, att den nuvarande administrativa byrån skulle utgå ur organisationen och ersättas med en utanför byråindelningen ställd sekreterare och ombudsman samt för

Departements-
chefen.

de rent kamerala uppgifterna en revisionsbyrå med en kamrerare jämte erforderliga biträden. Detta förslag har vunnit anslutning av statskontoret med visst ändringsförslag beträffande tjänste- och löneställningen för den ifrågasatta sekreterarbefattningen. I likhet med Ekwall hava däremot bland andra väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, organisationsnämnden och lönenämnden samt riksräkenskapsverket tillstyrkt, att den nuvarande administrativa byrån bibehålles. Även jag finner övervägande skäl tala för att ifrågavarande ärendesgrupper sammanhållas inom en särskild byrå. Såsom ett riktigare uttryck för denna byrås huvudsakliga uppgift — den kamerala granskningen av vägväsendet — synes byrån på sätt riksräkenskapsverket föreslagit böra benämnas kameralbyrån.

Chefen för administrativa byrån är placerad såsom byrådirektör i lönegrad B 28. Jämlikt medgivande av 1927 års riksdag — som visserligen icke ville genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag om tjänstens förändring till byråchefstjänst föregripa den väntade omorganisationen av verket men fann det rättvist och billigt, att den nuvarande tjänstinnehavaren bleve i lönehänseende ungefärligen jämställd med byråchef — åtnjuter denne ett personligt lönetillägg av 800 kronor för år. I tidigare sakkunnigförslag och nu av reservanten Ekwall liksom i flertalet förut återgivna utlåtanden över utredningsmännens förslag har förordats, att chefen för ifrågavarande byrå erhåller byråchefs ställning och lön. Denna ståndpunkt har ock intagits i tidigare propositioner till riksdagen, senast år 1928. Med hänsyn till arten och omfattningen av de med ifrågavarande befattning förenade göromålen synes det befogat, att den helt likställes med övriga motsvarande befattningar i styrelsen. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att den nuvarande byrådirektörsbefattningen utbytes mot en byråchefstjänst i lönegrad B 30.

Uppenbarligen med utgående från att byråchefen skulle bliva sysselsatt väsentligen med administrativa och juridiska ärenden samt dessutom få att tillhandagå övriga byråer med juridisk-administrativ fackkunskap har riksräkenskapsverket förordat, att byråns kamerala arbete ställes under direkt ledning av en förste revisor, motsvarande den av utredningsmännen föreslagna kamrerarbefattningen, med placering i lönegrad B 24. Även väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har förordat en dylik anordning, och lönenämnden har vid sin granskning av tjänsternas lönegradsplacering förutsatt behovet av en kamrerarbefattning även om en byråchefstjänst inrättades. För min del finner jag starka skäl tala för att det mycket betydelsefulla revisionsarbetet ställes under ledning av en förste revisor. Jag utgår därvid i likhet med riksräkenskapsverket från att alla ärenden av administrativ och juridisk art, liksom allt samråd i dylika frågor med övriga byråer, skola ankomma på byråchefen och att alltså på honom skola vila i huvudsak de arbetsuppgifter, som av utredningsmännen avsetts för en utanför byråorganisationen placerad sekreterare och ombudsman. Härtill skulle enligt förevarande förslag komma det allmänna övervakandet av revisionsarbetet. Förutom sin uppgift att närmast under byråchefen leda och ordna revisionsarbetet skulle förste revisorn själv hava att deltaga i detta arbete. Jag anser mig så mycket hellre böra

förorda en organisation på nu angivet sätt, som en ändamålsenligt ordnad revision lär vara ett av de viktigare medlen för ernående av önskvärd kontroll å vägväsendet samt, enligt vad jag förut anförde, ett betydande revisionsarbete därför nu skulle överflyttas från länsstyrelserna till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Ifrågavarande tjänsteman synes böra placeras i lönegrad B 24.

Utredningsmännen, som med sina utgångspunkter ej haft anledning att räkna med personal för granskning av distriktens vägbyggnadsräkenskaper, hava förutsatt att kamreraren (förste revisorn) skulle vara styrelsens redogörare och såsom sådan omhändervärd bland annat alla ärenden om utanordning av medel samt därjämte revisionen av hamnbyråns räkenskaper ävensom järnvägsbyråns kamerala ärenden. Därutöver hava utredningsmännen föreslagit två ordinarie revisorer för övriga revisions- och statistiska arbeten med undantag för de kamerala uppgifterna beträffande i styrelsens regi utförda vägarbeten — omfattande även s. k. riksvägar — för vilka göromåls utförande skulle erfordras en extra revisor med avlöning från byggnadsanslagen. Vidare skulle lämpligt antal amanuenser anställas. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag innefattar ytterligare en revisor. För min del har jag kommit till den uppfattningen, att man för det kamerala arbete, som nu utföres inom styrelsen, knappast behöver räkna med större personal än förste revisorn och två revisorer (B 21), de båda sistnämnda liksom förste revisorn på ordinarie stat. Vid bifall härtill skulle registratorstjänsten, vilken utnyttjas för revisorsgöromål, samt befattningen som revisor och bokhållare, båda i lönegrad B 21, indragas. Jag förutsätter, att under avvecklingsperioden även granskningen av räkenskaperna för styrelsens egna vägbyggen fogas till förste revisorns nyss angivna åligganden och att de två revisorerna närmast avses för de göromål, som sammanhånga med automobilskattemedlen, ävensom för statistiskt arbete, i den mån sådant bör ankomma på revisor. För amanuensgöromål synes man tillsvidare som hittills böra beräkna medel motsvarande arvoden åt tre halvtidsamanuenser (lönegrad 18); ett av dessa halvtidsarvoden torde fortfarande böra bestridas med hamnbyggnadsmedel. Det må framhållas, att till styrelsens disposition stående byggnadsmedel för framtiden icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd böra anlitas till avlöande av amanuenser.

I detta sammanhang vill jag nämna, att vägstatistiken synes vara i behov av vissa förbättringar; eventuellt kan det befinnas lämpligt att överflytta densamma till statistiska centralbyrån. Då vägdistriktens bokföring är grundläggande för statistiken, torde denna angelägenhet få upptagas till prövning samtidigt med frågan om bokföringens lämpliga anordnande, vilket sistnämnda spörsmål får ses jämväl ur andra synpunkter och vars bedömande därför måste anstå ännu någon tid. Någon inverkan på personalbehovet å kameralbyrån synes emellertid statistikfrågans lösning icke kunna utöva.

Med avseende å den för slutgranskningen av vägbyggnadsräkenskaperna och för stickprovsgranskning av underhållsräkenskaperna avsedda personalen hava riksräkenskapsverket samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit två revisorer å extra stat, en amanuens och ett extra ordinarie kontorsbi-

träde. Av de två revisorerna torde den ene bliva behöfelig, oavsett hur den förut berörda frågan om sättet för underhållsbidragets beräkning samt därmed frågan om stickprovsgranskningen av underhållsräkenskaperna utvecklar sig. En av befattningarna torde därför böra uppföras å ordinarie stat (B 21), medan den andra åtminstone tillsvidare bör i likhet med de biträdande ingenjörerna placeras såsom extra ordinarie tjänsteman i en lönegrad 21, omfattande löneklasserna 19—23. Av de nuvarande båda extra revisorsbefattningarna skulle alltså den ena utbytas mot en ordinarie befattning i motsvarande lönegrad och den andra ersättas med nyssnämnda extra ordinarie revisorstjänst. För ifrågakommande amanuensgöromål torde böra räknas med arvode åt en andre amanuens (lönegrad 15).

Till frågan om biträdesbefattningar återkommer jag i följande avsnitt rörande personal utan byråindelning, i samband varmed jag även kommer att behandla frågan om registratorstjänsten.

Den här föreslagna personalorganisationen skulle alltså omfatta, förutom byråchef, fyra ordinarie revisorer, varav en förste revisor, samt en extra ordinarie revisor, medan antalet revisorstjänster för närvarande är fyra, varav två ordinarie och två å extra stat. För de nya revisionsuppgifterna skulle beräknas arvode till en andre amanuens, varjämte för övriga göromål nu tillgängliga tre halvtidsarvoden — varav ett från hamnbyggnadsmedel — skulle bibehållas.

I anslutning till vad jag föreslagit i fråga om innehavarna av extra byråingenjörstjänster synes extra revisor, som vid omorganisationen tilläventyrs blir placerad å befattningen som extra ordinarie revisor, böra få bibehålla nuvarande avlöningsförmåner samt rätt till uppflyttning i löneklass och semester såsom om han fortfarande vore placerad å extra stat i lönegrad B 21.

Personal utan byråindelning. Utan särskild byråindelning äro hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställda en ritare och en kontorsskrivare, båda å extra stat i lönegrad B 15, samt följande ordinarie befattningshavare, nämligen en förste expeditivakt (B 7), två kanslibiträden (B 7), två expeditivakter (B 5) och tre kontorsbiträden (B 4). Därjämte tjänstgöra inom styrelsen — förutom det e. o. kanslibitråde, som fullgör registratorsarbete — två e. o. kanslibiträden (lönegrad 7) samt tre e. o. kontorsbiträden (lönegrad 4), av vilka senare ett avlönas med hamnbyggnadsmedel.

Utredningsmännen hava funnit ritaren och kontorsskrivaren böra bibehållas å extra stat i nuvarande lönegrader. Av de ordinarie kansli- och kontorsbiträdena hava utredningsmännen ansett ett kanslibitråde kunna undvaras. Utan byråindelning skulle vidare upptagas en nu administrativa byrån tilldelad registratorsbefattning med placering i lönegrad B 14.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har angivit behovet av biträden till ett antal av 14, varav fyra kanslibiträden och tre kontorsbiträden å ordinarie stat samt sju e. o. kontorsbiträden, av vilka senare ett skulle avlönas med anlitande av hamnbyggnadsmedel. Av dessa befattningshavare erfordrades inom vägbyrån å utredningsavdelningen ett kanslibitråde och ett e. o. kon-

torsbiträde, å väginsektionen ett ordinarie och ett e. o. kontorsbiträde samt å trafikavdelningen ett e. o. kontorsbiträde, å brobyrån ett kanslibiträde och ett e. o. kontorsbiträde, å hamnbyrån ett kanslibiträde samt ett med hamnbyggnadsmedel avlönat e. o. kontorsbiträde, å järnvägsbyrån ett kontorsbiträde, å administrativa byrån ett kanslibiträde samt ett ordinarie och ett e. o. kontorsbiträde ävensom slutligen hos registratorn ett e. o. kontorsbiträde. Med hänsyn till ökade göromål, bland annat genom tillkomsten av trafikavdelningen, ansåge styrelsen sig icke kunna fullgöra sina åligganden med mindre antal biträden av detta slag.

Lönenämnden har i betraktande av den disproportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie befattningar i biträdesgraderna, som redan förefunnes och vid genomförande av utredningsmännens förslag komme att kvarstå eller skärpas, ifrågasatt en ökning av antalet befattningar å ordinarie stat. Åtskilligt av det arbete inom revisionsavdelningen, som vore avsett att anförtros åt amanuenser, syntes kunna med fördel uppdragas åt kanslibiträden eller kontorsbiträden.

Redan i det föregående har omnämnts, att den nuvarande registratorstjänsten utnyttjas för revisorgöromål, samt framställts förslag om dess utbytande mot en revisorstjänst. För närvarande bestridas registratorsgöromålen av ett extra ordinarie kanslibiträde med särskild gottgörelse, motsvarande vikariatsersättning vid vikariat å befattning i lönegrad B 11. Utredningsmännen hava föreslagit en registratorsbefattning med placering i lönegrad B 14. I anslutning till vad lönenämnden anfört — återgivet under rubriken kamerala och administrativa ärenden (sid. 60) — och i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i 1928 års proposition anser jag mig icke kunna tillstyrka högre placering av den för registratorsgöromål avsedda tjänsten än som kansliskrivare i lönegrad B 11.

Departements-
chefen.

Mot utredningsmännens förslag om bibehållande av tjänsterna som ritare och kontorsskrivare har jag icke funnit anledning till erinran. En förste expeditionsvakt och två expeditionsvakter torde alltså behövas.

Vad beträffar befattningarna såsom kanslibiträde och kontorsbiträde ansluter jag mig till lönenämndens uppfattning, att viss ökning av antalet ordinarie tjänster synes rimlig med hänsyn till det bestående behovet av ifrågasvarande biträden. Vid sidan av i övrigt behöfligt antal biträden, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgivet till fjorton, hava styrelsen och riksräkenskapsverket ansett ett extra ordinarie kontorsbiträde erforderligt för den till styrelsen överflyttade granskningen av vägbyggnadsräkenskaperna. För min del kan jag ej finna ådagalagt, att en ökning av antalet biträden skall vara erforderlig, i all synnerhet om biträdena, såsom jag anser böra ske, för vinnande av bästa möjliga arbetsresultat till större delen icke avdelas till tjänstgöring å viss byrå. I detta sammanhang vill jag framhålla, att även expeditionsvakterna böra i mån av tid kunna användas till skrivarbete och liknande göromål. Jag har sålunda ansett mig böra stanna vid att föreslå tio biträdestjänster, varav tre ordinarie kanslibiträden och fyra ordinarie kon-

torsbiträden samt såsom extra ordinarie ett kanslibitråde och två kontorsbiträden. Ett av sistnämnda kontorsbiträden torde fortfarande böra avlönas av hamnbyggnadsmedel.

Styrelsens chef. Såsom förut nämnts innefattade såväl 1925, 1927 och 1928 års förslag som 1928 års proposition, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef, vilken enligt nuvarande organisation är överdirektör med placering i lönegrad A 2, skulle vara på viss tid förordnad generaldirektör med avlönning av 19,000 kronor.

Utredningsmännen föreslå, att styrelsens chef erhåller generaldirektörs ställning och tillsättes genom förordnande på viss tid, förslagsvis sex år. Beträffande chefens arvode anse utredningsmännen, att lägre belopp än 25,000 kronor icke bör sättas i fråga. Till stöd härför hava utredningsmännen anfört i huvudsak följande:

Kostnaderna för vägväsendet hade för år 1932 beräknats till 115.6 miljoner kronor, och ansvaret för övervakningen av dessa medels riktiga användning åvilade ytterst väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef. Beloppet av de penningmedel, vilka fördelades av verket, uppginge till åtskilligt över 85 miljoner kronor eller betydligt mer än driftkostnadsstaterna för postverket, telegrafverket, vattenfallsverket och domänverket. Ifrågasvarande uppgifter vore visserligen icke fullt jämförbara men gäve dock en antydning om vikten av chefens för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ämbetsgärning. Denna försvårades jämväl i icke ringa grad därav, att det goda resultatet av arbetet icke berodde allenast av chefens och hans verks eget arbete utan till största delen av andra myndigheters åtgärder. Det gällde icke allenast att för dessa utfärda allmänna föreskrifter utan än mera att övervaka, att de efterlevdes.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef måste äga hög teknisk kompetens, förmåga till initiativ och arbetskraft men därtill ock förmåga till samarbete med länsstyrelser, vägstyrelser och andra vägmyndigheter under sådana former, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bleve verkligt ledande för landets vägväsende. Skulle detta uppnås, måste verkets chef besitta sådana kvalifikationer ifråga om teknisk sakkunskap, administrativ erfarenhet och allmän ekonomisk skolning, att hans ledareställning måste av alla kunna utan tvekan godkännas. Utredningsmännen förmenade, att detta vore en ovillkorlig förutsättning för bibehållandet av systemet med länsstyrelsernas och vägstyrelsernas självständiga ställning. Utan en auktoritativ ledning vore fara värt, att detta system ledde till ej allenast en obotlig splittring av vägväsendet utan därjämte ett oekonomiskt och planlöst användande av tillgängliga medel. Då det fördenskuU låge en utomordentlig vikt å besättandet av chefsplatsen, måste chefen göras icke blott jämställd i tjänsteställning med länsstyrelsernas och de centrala verkens chefer utan därjämte erhålla en avlönning, som gjorde det möjligt att även i konkurrens med enskilda företag få posten besatt med en person med erforderliga kvalifikationer.

Bland utredningsmännen har i förevarande del herr *J. B. Johansson* varit av *avvikande mening* och icke ansett sig kunna tillstyrka, att styrelsens chef erhåller generaldirektörs ställning. Såsom skäl härför har han i huvudsak anfört följande:

Ett centralt organ borde väl planera och uppgöra förslag till samt utöva kontroll över byggandet av riksvägarna men själva byggandet borde handhas av vägstyrelserna med de statsmedel som ställdes till dess förfogande. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen borde således icke utrustas som byggnadsstyrelse, varför redan på denna grund frågan om förändring av chefs ställning borde anstå till dess de ännu svävande väglagsfrågorna bleve slutligt avgjorda. Reservanten hade under utredningen i konsekvens härmed även framhållit, att man borde söka avkoppla väg- och vattenbyggnadsstyrelsen från byggandet av ödebygdsvägar och tillfartsvägar till inlandsbanan och i stället förlägga verkställigheten därav till något organ i orterna eller länen. Då även denna sistnämnda fråga borde ses i samband med frågan om riksvägarna, hade han biträtt förslaget att låta den del av verksamheten, som anginge ödebygdsvägar och tillfartsvägar till inlandsbanan, tillsvidare fortgå som hittills.

Jämförelser med de affärsdrivande verken vore icke hållbara, enär väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke borde bli ett affärsdrivande verk utan dess huvuduppgift över vägväsendet vara kontrollerande, inspekterande, rådgivande och sammanhållande, vilken verksamhet i stor utsträckning regleras genom författningar och instruktioner. Såväl fördelning som övervakning av vägmedlen handhades i stor utsträckning även av länsstyrelserna, bitradda av den lokala vägorganisationen. Redan chefsställningen för ett centralt, statligt verk innebure en så pass stark position, att verksamheten borde kunna bli ledande på de områden och med de uppgifter, som åt detta verk anvisats.

Härjämte har reservanten ifrågasatt, om icke det av majoriteten uppställda villkoret, att chefen skulle tagas uteslutande bland de tekniskt utbildade, borde borttagas, varigenom möjlighet bereddes att bland ett ännu större antal personer utvälja en praktisk, för klokhet och kraft sig utmärkande chef.

I de avgivna *utlåtandena* hava olika meningar kommit till synes.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har anslutit sig till förslaget, att chefen bör vara generaldirektör, men förordat en årlig avlöning av 19,000 kronor. Någon absolut fordran på att chefen skulle hava förvärvat teknisk utbildning syntes styrelsen ej böra uppställas, utan administrativ erfarenhet, ekonomisk skolning och allmän duglighet syntes vara egenskaper, som främst borde värdesättas vid val av chef för verket. Härutinnan anslöte sig styrelsen till herr J. B. Johanssons reservation för att bereda åtminstone möjlighet att bland en vidare krets utvälja en lämplig chef.

Statens organisationsnämnd anser ett årligt arvode av 19,000 kronor vara tillräckligt för erhållande av fullt kompetenta personer för chefsbefattningen. Vid tillsättande av befattningen borde även andra kvalificerade personer än tekniskt utbildade kunna ifrågakomma.

Statskontoret har funnit det med visst fog kunna göras gällande att den avlöning å 19,000 kronor, som tidigare ansetts erforderlig för vinnande av garanti för generaldirektörstjänstens besättande med en förstklassig förmåga, numera, då kraven på verkets chef ytterligare vuxit, knappast kunde anses tillräcklig. Statskontoret ansåge sig därför — åtminstone därest byggandet av riksvägar uppdroges åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — kunna biträda förslaget om arvodets bestämmande till 25,000 kronor. — *Arvrikande mening* har uttalats av t. f. statskommissarien Alve och statskommissarien Nissen, vilka, under åberopande bland annat av reservanten Johanssons särskilda yttrande, tillstyrkt ett årligt arvode av 19,000 kronor.

Lönenämnden har icke funnit anledning frångå sin i utlåtande över 1925 års förslag intagna ståndpunkt, att arvodet för generaldirektören borde bestämmas till 19,000 kronor.

1931 års väg- och brosakskunniga hava understrukit vikten ej minst från kommunikationspolitiska synpunkter av att utredningsmännens förslag beträffande verkschefens ställning och anställningsvillkor genomföres.

Svenska vägstyrelsernas förbund har ansett, att generaldirektören icke ovillkorligen måste vara tekniskt utbildad, medan *svenska vägföreningen* och *svenska teknologföreningen* anslutit sig till utredningsmännens förslag. *Svenska landstingsförbundet* har tillstyrkt, att chefen erhåller generaldirektörs namn och ställning.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har ansett, att de uppgifter, som måste samlas hos ett centralt verk, ej minst inför en period av sträng hushållning, vore av den storlek och betydelse, som karakteriserades av att chefen erhöle generaldirektörs ställning. Å andra sidan har *länsstyrelsen i Älvsborgs län* — under uttalande av erinran mot utredningsmännens argumentering, att den sakliga handläggningen av tjänsteärenden, gemensamma för flera myndigheter, kunde influeras av de förhandlande verkschefernas tjänsteställning — motsatt sig generaldirektörs ställning för verkschefen och instämt i den vid betänkandet fogade reservationen, dock att chefen skulle vara tekniker. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anser, att några olägenheter ej bleve förenade med chefsbefattningens bibehållande i överdirektörs ställning.

Av *vägingenjörerna* hava några uttalat sig för verkschefens ställning som generaldirektör, medan de övriga ej berört frågan.

Departements-
chefen.

Såsom av redogörelsen framgår har en av utredningsmännen ansett, att till chefskapet för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör kunna komma i fråga även andra personer än tekniskt utbildade. Till denna mening, som företrädes även av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens organisationsnämnd samt svenska vägstyrelsernas förbund, vill jag ansluta mig.

Vid bedömandet av den tjänste- och löneställning, som bör tillkomma verkschefen, synes man icke hava anledning att anlägga affärsverkssynpunkter, i all synnerhet då vägbyggnadsverksamhet icke är avsedd att ingå i ämbetsverkets åligganden. Hur viktigt det än är, att vägväsendets utveckling på ett auktoritativt sätt ledes och övervakas, kan jag likväl icke finna skäl föreligga att frångå den ram, som avlöningsreglementet för den allmänna civilförvaltningen anvisar. Även med denna utgångspunkt möta olika spörsmål, närmast huruvida chefsbefattningen för verket bör tillsättas medelst fullmakt eller genom förordnande på viss tid. För min del är jag av den uppfattningen, att de synpunkter, som föranlett att det sistnämnda alternativet blivit gällande för vissa chefsbefattningar, med samma styrka tala för att man även här tillämpar detsamma. Vad så slutligen angår frågan, huruvida verkschefen bör hava generaldirektörs eller överdirektörs ställning, anser jag lika med reservanten bland utredningsmännen att auktoritetssynpunkten här kan lämnas å sido; förvisso är utfallet av verkschefens ämbetsgärning avhängigt av andra omständigheter än tjänsteställningen. Ser man alltså frågan helt ur synpunkten av ämbetsuppgiftens art och omfattning och med fasthållande av att denna uppgift i allt väsentligt är oförändrad, endast med de skärpta anspråk på dess målmedvetna genomförande, som förhållandena

betinga, kan jag ej finna skäl vara förebragta av beskaffenhet att böra förändra ändring i chefsens nuvarande ställning av överdirektör.

Om befattningen, såsom jag föreslagit, tillsättes medelst förordnande på viss tid, påverkas löneställningen därav. Då avlöningen för generaldirektörsbefattning, tillsatt på sistnämnda sätt, är 19,000 kronor och alltså med någon avrundning 2,000 kronor högre än för generaldirektör, som erhåller fullmakt, synes motsvarande förhöjning även här böra ske och överdirektörens avlöning, som vid tillsättning med fullmakt utgör 15,000 kronor, alltså bestämmas till 17,000 kronor.

Med anledning av vad som under ärendets utredning anförts om löneställningens betydelse för möjligheterna att kunna ur alla synpunkter tillfredsställande besätta här ifrågakarande chefsbefattning vill jag slutligen såsom min mening uttala, att ett genomförande av det av mig nu framställda förslaget torde lämna tillräckliga garantier härutinnan.

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om sambandet mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadskåren. Enligt det alltjämt gällande, den 22 december 1851 fastställda reglementet för nämnda kår (se bil. 1 vid statens off. utredn. 1925: 37) skulle kårens överste och chef tillika vara chef i styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader (numera väg- och vattenbyggnadsstyrelsen), varjämte kårens regementsofficerare skulle bestrida befattningar som byråchef i verket och chefer för de väg- och vattenbyggnadsdistrikt, vari riket till den nya lokala vägorganisationens införande år 1930 var indelat. Syftet med kårens bildande var att tillgodose behovet av lämpliga ledare av de s. k. allmänna arbetena, vilka då så gott som uteslutande handhades av nämnda styrelse. Den militära organisationen betingades närmast därav, att ledningen av ifrågakarande arbeten ansågs ur många synpunkter bäst handhavas av officerare. Militära funktioner åligga kårens officerare endast i så måtto, att de vid krigstillfälle i mån av behov kunna kommenderas till ingenjörstjänstgöring vid armén. Den militära utbildningen är numera i praktiken ordnad på så sätt, att vid kåren anställs endast officers- eller reservofficersaspirant vid fortifikationen, vilken fullgjort vad enligt gällande föreskrifter erfordras för vinnande av anställning såsom reservofficer i fortifikationens reserv.

I samband med att Kungl. Maj:t den 26 juli 1927 meddelade vederbörande militära myndigheter uppdrag att inkomma med förslag angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren anförde dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet, bland annat, att det vore tillfyllest ådagalagt, att kåren icke vore behövlig för de allmänna arbetenas tillgodoseende med ledarekrafter. På grund av ingenjörsyrkets utveckling överhuvudtaget och med den teoretiska och praktiska utbildning, som väg- och vattenbyggnadsingenjörerna erhöle, syntes fullt kvalificerade ingenjörskrafter alltid kunna stå det allmänna till buds, kårens hjälp förutan. Vidare syntes de på sin tid giltiga skälen för att ställa de allmänna arbetena under ledning av personer med officers ställning hava förlorat all betydelse. För det civila ingenjörsarbetets del föreläge sålunda icke något behov att upprätthålla en

militärt organiserad väg- och vattenbyggnadskår och alltså icke heller något intresse av att vidmakthålla sambandet mellan den civila administrationen och kåren, därest denna av rent militära skäl borde kvarstå. Vore från militär sida en verklig kontakt med det löpande arbetet inom styrelsen av nöden, syntes ligga närmast till hands att beträda den väg, som anlitats vid samarbetet med andra civila organ, eller tillsättande av en militär assistent i styrelsen.

Efter verkställd utredning framlade Kungl. Maj:t på chefens för försvarsdepartementet föredragning förslag till 1930 års riksdag (proposition nr 220) rörande omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren, vilket förslag även innefattade upphävande av sambandet mellan kåren och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Riksdagen (skrivelse nr 363) ansåg sig emellertid på angivna skäl av militär innebörd icke böra godkänna det framlagda omorganisationsförslaget.

Det militära intresset av att äga kontakt med vägväsendet har på förut antytt sätt blivit tillgodosett, i det att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 november 1929 medgivit, att en officer vid fortifikationen finge enligt i kommandoväg meddelade bestämmelser tillsvidare tjänstgöra såsom militär-assistent hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Den mening, åt vilken chefen för kommunikationsdepartementet i förenämnda uttalande år 1927 gav uttryck och till vilken dåvarande chefen för försvarsdepartementet i omförmälda proposition år 1930 anslöt sig, vill även jag biträda. Tillvaron av väg- och vattenbyggnadskåren är numera utan betydelse för rekryteringen av vägorganisationens personal. Den av förenämnda reglementsbestämmelse avhängiga begränsningen i urvalet vid tillsättningen av de ledande tjänsterna inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måste betecknas som otidsenlig och är icke längre behövlig för det därmed avsedda syftet. Grundad anledning synes alltså föreligga att upphäva det hittillsvarande obligatoriska sambandet mellan kåren och styrelsen. Därtill kommer emellertid, att det av mig nu tillstyrkta förslaget, att till chefskapet för styrelsen må kunna komma i fråga även andra personer än tekniskt utbildade, förutsätter, att omförmälda samband upphör. Att besluta härom torde ankomma på Kungl. Maj:t. Sedan riksdagen fattat beslut beträffande väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation, torde jag därför få hos Kungl. Maj:t föreslå i nu avsett syfte erforderliga ändringar i reglementet för kåren, därvid frågan om kårens överförande från kommunikationsdepartementet till försvarsdepartementet även bör tagas under omprövning. Ett genomförande av här ifrågasatta åtgärder behöver icke medföra någon kostnad.

Forskningsverksamhet. I anslutning till de för utredningen givna direktiven hava utredningsmännen till behandling upptagit frågan om anknytande till det statliga centrala organet för vägväsendet av svenska väginstitutet.

Beträffande svenska väginstitutets verksamhet må här meddelas följande:

Svenska väginstitutet tillkom år 1923 på initiativ av kungl. automobilklubben och har enligt stadgarna till uppgift att främja ändamålsenlighet och ekonomi vid anläggning och underhåll av vägar inom landet. Verksam-

heten är i nämnda syfte inriktad såväl på forskning, experiment och undersökningar beträffande olika vägtyper och vägmateriäler som på undersökningar rörande landsvägstrafiken och dess inverkan på vägarna. Erhållna resultat skola bearbetas samt göras tillgängliga och praktiskt användbara för allmänheten.

Ledningen av institutet utgöres av en direktion, vars ordförande utses av chefen för kommunikationsdepartementet, medan av övriga tretton ledamöter fem utses av kungl. automobilklubbens styrelse, en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, en av järnvägsstyrelsen, en av ingenjörsvetenskapsakademien, en av statens provningsanstalt samt två av vardera av svenska vägföreningen och svenska teknologföreningen. Direktionen utser inom sig ett arbetsutskott för den tid och med det antal medlemmar, som direktionen bestämmer, samt ordförande i utskottet och ställföreträdare för denne. För närvarande består utskottet av sex medlemmar.

För arbetet vid institutet finnas anställda en sekreterare och erforderliga biträden åt honom, varjämte en geolog är knuten till institutet. Forskningsverksamheten bedrivs huvudsakligen dels genom laboratoriearbete, för vilket disponeras ett mindre utrymme inom statens provningsanstalts laboratorium, och dels genom fältstudier. För speciella uppgifter har direktionen tillsatt särskilda delegationer. För närvarande arbeta i sådan egenskap en järdelegation och en provvägsdelegation.

Med avseende å väginstitutets ekonomi må erinras, att institutet, som under de första tio åren av sin verksamhet åtnjöt ett årligt understöd av kungl. automobilklubben till belopp av 5,000 kronor, alltsedan tillkomsten av automobilskattemedlens forskningsandel åtnjutit årligt bidrag av dessa medel, under senare år till belopp av 85,000 kronor.

Utredningsmännen lämna till en början en redogörelse angående åtgärder, som i andra länder vidtagits för bedrivande av vägforskning. Denna redogörelse, beträffande vars innehåll i övrigt jag torde få hänvisa till betänkan- det (sid. 81—84), utvisar, att forskningsverksamheten på vägväsendets område är olika ordnad i skilda länder antingen med en mer eller mindre stark anslutning till statliga organ, exempelvis i Danmark, England och Holland, eller till tekniska högskolor såsom i Tyskland eller ock inom enskilda organisationer med statsbidrag, vilket är fallet exempelvis i Italien.

För egen del anför utredningsmännen beträffande själva anslutningsfrågan följande:

Med den föreslagna nya organisationen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som åsyftar att stärka styrelsens ledande ställning inom vägväsendet och giva densamma den utformning, som tarvas för handhavande av dess nya uppgifter på detta område, torde det vara oundgängligt, att styrelsen, i likhet med vad som är förhållandet inom de centrala, ledande ämbetsverken i åtskilliga stater i utlandet, har till sitt förfogande ett forskningsinstitut, som med uppmärksamhet följer utvecklingen på vägområdet, bedriver självständigt forskningsarbete och biträder styrelsen vid handläggningen av ärenden rörande de beläggningar av vägbana och andra svårare vägtek- niska spörsmål, vilka kräva större sakkunskap vid utförande och kontroll. Det ligger då nära till hands att till det centrala statliga verket anknyta den institution, som redan finnes och som för närvarande uteslutande be- kostas med statsmedel. Det centrala verket kan härigenom omedelbart till sitt förfogande få den erfarenhet, som finnes inom svenska väginstitutet.

I av utredningsmännen infordrade förberedande yttranden hava så gott

som alla hörda myndigheter, enskilda. föreningar och institutioner tillstyrkt en dylik anslutning med undantag dock av kungl. automobilklubben och svenska vägföreningen. Inom sistnämnda förening hava emellertid flera reservanter uttalat sig för en anslutning av svenska väginstitutet till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Utredningsmännen förorda väginstitutets anslutning till det centrala verket. Beträffande formen härför syntes det utredningsmännen lämpligt, att institutet, som efter anslutningen borde benämnas *statens väginstitut*, icke inordnades såsom en byrå i verket utan åtminstone tillsvidare bedreve sin verksamhet såsom en verket sidoordnad institution, vars arbete fortfarande bekostades genom understöd av automobilskattemedlens forskningsandel och vars tjänstemän icke uppfördes å ordinarie stat.

Beträffande organisationen av ett statens väginstitut hava utredningsmännen vidare anfört:

Väginstitutet bör enligt utredningsmännens mening stå under ledning av en direktion, bestående av förslagsvis 11 ledamöter. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef bör vara självskriven ordförande samt chefen för utrednings- och byggnadsbyrån vice ordförande i denna direktion, som i övrigt skulle omfatta en representant för en var av järnvägsstyrelsen, ingenjörsvetenskapsakademien, statens provningsanstalt, kungl. automobilklubben, svenska vägföreningen, svenska teknologföreningen, svenska kommunaltekniska föreningen, svenska vägstyrelsernas förbund samt någon entreprenörförening inom vägväsendet. Den direkta ledningen av institutets forskningsverksamhet bör utövas genom ett arbetsutskott, bestående av chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utrednings- och byggnadsbyrå samt tre av direktionen utsedda ledamöter. Vid institutet skola finnas anställda en föreståndare och ledare av forskningen samt erforderligt antal ingenjörer.

Väginstitutets ingenjörer torde för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens räkning kunna utses såsom platskontrollanter för belägningsarbetena. För närvarande finnes icke tillräckligt antal fackutbildade ingenjörer att tillgå för dessa uppgifter, varför såsom kontrollanter ofta förordnas ingenjörer, som ej äro fullt hemmastadda på detta specialområde. Denna brist skulle kunna avhjälpas, om styrelsen till sitt förfogande hade de fackutbildade tjänstemännen på väginstitutet.

En viktig gren inom forskningsområdet rör den geologiska vägforskningen. Det kan därför ifrågasättas att inom väginstitutet anställa en geolog eller ock att samarbete med Sveriges geologiska undersökning anordnas.

Viktigt är, att institutets forskningsresultat och utredningar verkligen komma vägväsendet till godo och utnyttjas av vägdistrikten och vägingenjörerna. Anslutes institutet till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och publiceras dess utredningar m. m. i styrelsens meddelanden, vinnes bättre garanti för att så blir fallet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande anfört, att styrelsen helst skulle, såsom av styrelsen vid upprepade tillfällen framhållits, velat fastare än som föreslagits anknyta väginstitutet till styrelsen men att styrelsen ej ville motsätta sig utredningsmännens förslag att institutet, åtminstone tillsvidare, bibehållles såsom en verket sidoordnad institution. Då vid mångfaldiga tillfällen bristen på en geotekniskt utbildad person till styrelsens förfogande gjort sig gällande, ville styrelsen varmt stödja den ifrågasatta anställningen inom väginstitutet av en dylik fackman.

Svenska väginstitutet har såsom allmänna förutsättningar för en anslutning av institutet till statens centrala organ för vägväsendet angivit *dels* att det centrala ämbetsverket organiserades på sådant sätt, att det kunde utöva en enhetlig ledning av landets vägväsende med härtill hörande uppgift att verka även för vägtekniakens vetenskapliga utveckling, *dels* att väginstitutet erhöle en sådan organisation och ställning, att dess fortsatta verksamhet på vägforskningens område effektivt främjades, *dels ock* slutligen, att det nuvarande samarbetet mellan väginstitutet och utom det statliga vägväsendet stående fackmän och intresserade sammanslutningar bevarades och vidare utvecklades.

I anslutning härtill har väginstitutet anfört i huvudsak följande:

Erfarenheten från vägväsendets område syntes alltjämt hava skärpt kravet på att den centrala myndigheten verkligen gäves den organisation och den tekniska utrustning, som erfordrades för en ledande ställning på området, bland annat ett organ av sådan beskaffenhet som det nuvarande väginstitutet, avsett att objektivt bearbeta de ledande, inom vägväsendet vunna erfarenheterna samt att sakkunnigt och kritiskt pröva de nya uppslag, som framkomme från arbetet med den praktiska väghållningen. De aktuella uppgifterna för ett dylikt organ sträckte sig långt utöver den av utredningsmännen väl ensidigt betonade forskningen rörande vägbeläggningar och omfattade sålunda jämväl en fortsatt behandling av tjälproblemet, undersökning av bärigheten hos olika slag av undergrund, vägtrafikens utveckling och inverkan av fordonens beskaffenhet på vägslitningen, frågan om grus- och makadamvägar m. m. Uppgiften att rationalisera den vanliga enkla svenska grusvägens byggnad och underhåll syntes vara för vägväsendets ekonomi av minst lika om ej av större betydelse än rationaliseringen av de varaktiga beläggningarna.

Institutet, som kraftigt understrukit behovet av den centrala vägmyndighetens utbyggande med den för ändamålet erforderliga tekniska utrustningen, har vidare uttalat, att, då omorganisationsförslaget syntes giva den nya väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den ledande ställning, som för dess uppgifter ansåges erforderlig, från här anlagda synpunkter intet vore att erinra mot förslaget.

Beträffande formen för väginstitutets anslutande till den centrala vägmyndigheten anföres vidare:

Den omorganiserade försöksanstalten skulle ej endast fungera som ett led i ämbetsverkets administrativa arbete utan måste även bliva i stånd att mottaga impulser från den praktiska väghållningens område samt att under friare former bearbeta dessa. Båda dessa uppgifter vore synnerligen viktiga. Den ställning, som ämbetsverkets chef enligt förslaget skulle intaga som direktionsens självskrivne ordförande, syntes vara ägnad att förebygga ett åsidosättande från ämbetsverkets sida av institutets arbetsresultat. Institutets verksamhet måste dock så ordnas, att den friare forskning, som komme att bestå i undersökning av nya uppslag och lösandet av nya problem, ej behövde ske under samma former som det löpande förvaltningsarbetet. Utnyttjandet av institutets arbetskrafter i ämbetsverkets rent administrativa arbete måste med hänsyn härtill vara underkastat en lämplig begränsning.

Institutets forskningsuppgift kunde ej nöjaktigt fyllas, utan att frågan

om ett självständigt väglaboratorium funne sin lösning efter omorganiseringen.

Publiceringen av väginstitutets forskningsresultat borde ske genom den statliga tillsynsmyndigheten under sådan form, att ämbetsverket ej kände sig förhindrat att från institutets verksamhet offentliggöra resultat, till vilka någon slutlig ståndpunkt ännu ej kunnat eller bort intagas.

Det vore av vikt, att den växelverkan mellan ämbetsverket och anstalten, som kunde ligga i användandet av institutets ingenjörer såsom platskontrollanter vid lämpliga arbeten, i enlighet med utredningsmännens förslag komme till stånd. Endast genom en sådan anordning kunde de i försöksarbetet använda ingenjörerna erhålla den erforderliga kontakt med de aktuella vägarbetena, som vore nödvändig för deras arbete.

Det vore angeläget att i institutets direktion den tekniska sakkunskapen bleve väl representerad samt att där bereddades plats för representation av tekniska högskolan. Det kunde emellertid ifrågasättas, huruvida det ej vore att föredraga, att antalet av direktionens medlemmar med hänsyn till tid efter annan föreliggande förhållanden bestämdes av Kungl. Maj:t efter förslag av institutets direktion.

Med avseende å tidigare väckt fråga om väginstitutets anslutning till tekniska högskolan i stället för till det centrala verket framhöles, att denna fråga framförallt måste bedömas med hänsyn till gagnet och nyttan för vägväsendet i dess helhet, från vilken synpunkt en anslutning till den administrativa vägmyndigheten vore att förordas. Såväl erfarenheterna från andra länders vägväsende som också från institutets egen 10-åriga verksamhet gäve vid handen, att denna lösning vore den för vägväsendets utveckling bästa och mest gagneliga. Institutets anslutning till högskolan, med möjlighet för det administrativa verket att endast i andra hand och utan direkt inflytande på arbetsproblemens aktualisering begagna sig av anstalten, kunde ej förväntas bliva i längden tillfredsställande. Den förordade anordningen behövde ej heller hindra ett fruktbringande samarbete med vederbörande undervisningsanstalt. I den mån det självständiga väglaboratoriet kunde realiseras, komme detsamma givetvis att bliva till gagn för den tekniska utbildningen av vägingenjörer.

Under de uttalade förutsättningarna har alltså väginstitutet i huvudsak tillstyrkt det av utredningsmännen framlagda förslaget till institutets anslutning till den centrala vägtekniska myndigheten. Ledamoten av direktionen *F. Egnell* har vid ärendets behandling anmält *skiljaktig mening* och för sin del förordat, att väginstitutet finge bestå i nuvarande förhållanden men med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef såsom självskriven ordförande i direktionen och chefen för utrednings- och byggnadsbyrån såsom medlem av arbetsutskottet samt att institutets laboratoriefråga måtte lösas med nära anslutning till tekniska högskolan.

Lönenämnden har icke närmare ingått på förevarande fråga utan inskränkt sig till det uttalandet, att nämnden förutsatte, att uppdragen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens chef samt chefen för styrelsens utrednings- och byggnadsbyrå att vara ordförande i direktionen respektive arbetsutskottet skulle anses ingå i vederbörandes tjänsteåligganden och sålunda icke vara förenade med särskild ersättning, samt att särskilt anslag för väginstitutet syntes böra uppföras å riksstaten.

I övrigt hava 1931 års *väg- och brosakkunniga*, *svenska teknologföreningen*, *ingenjörsvetenskapsakademien* ävensom *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*

samt *tre vägingenjörer* anslutit sig till utredningsmännens förslag. Ingenjörsvetenskapsakademien har därvid understrukt vikten av att institutet gäves sådan ställning, att det fristående forskningsarbetet ej förlorade sin självständiga ställning, samt framhållit behovet av ett fullständigare laboratorium ävensom att det med institutets verksamhet avsedda syftet skulle främjas genom att i dess direktion bereddes plats för en representant för tekniska högskolan.

Länsstyrelsen i Blekinge län ävensom *vägingenjörerna i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län samt i södra inspektionsområdet* hava förordat väginstitutets inordnande i det centrala verket såsom särskild avdelning, eventuellt inom en vägbyrå.

Mot väginstitutets anslutning till det centrala verket hava uttalat sig *statens provningsanstalt, lärarkollegiet vid tekniska högskolan samt kungl. automobilklubben*. De båda förstnämnda hava förordat institutets anslutning till högskolan, medan kungl. automobilklubben funnit det sannolikt mest fördelaktigt med ett fullt självständigt och fristående väginstitut.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan har bland annat framhållit, att ett vetenskapligt arbetande väginstitut syntes bäst och lämpligast böra anknytas till en vetenskaplig institution, högskolan, och ej till ett centralt ämbetsverk. Vid högskolan funnes redan ett väglaboratorium. Efter lämplig förstärkning syntes högskolans institution för vägbyggnad och kommunikationsteknik kunna utföra de uppgifter, som skäligen kunde påläggas ett statens väginstitut, och detta sannolikt till lägre kostnader. Antingen skulle anställas en förste assistent och en eller två assistenter för att uteslutande handhava väglaboratoriets arbeten, eller ock kunde frågan om den vetenskapliga vägforskningen ordnas fullständigare genom inrättande av en särskild vägprofessur med behövliga assistentbefattningar. Den senare anordningen, för vilken skulle anlitas automobilskattemedel, vore den lämpligaste och effektivaste form, i vilken vägforskningen kunde främjas, och den ägde så avgjorda företräden, att kollegiet ville förorda denna lösning av förevarande spörsmål. Läte detta sig icke göra, ifrågasattes alternativt ett forskningsinstitut, organiserat under väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på samma sätt som statens bakteriologiska laboratorium under medicinalstyrelsen och med föreståndaren i professors tjänsteställning. Genom inrättande av en forskningsprofessur i vägbyggnad skulle nuvarande professuren i vägbyggnad och kommunikationsteknik få en behövlig avlastning. Mot utredningsmännens förslag i och för sig har kollegiet erinrat, att institutets direktion borde bestå av verkligt sakkunniga personer på det vägtekniska området och ej endast av korporationsvis utsedda representanter. I direktionen borde varje fall ingå en ledamot från tekniska högskolan.

Lika med utredningsmännen finner jag det vara en lämplig anordning att knyta det nuvarande svenska väginstitutet till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. De flesta av dem, som yttrat sig på denna punkt, hava också tillstyrkt en sådan åtgärd. Erfarenheten, icke minst från 1931 års väg- och brosakkunnigas utredningar, vilka utredningar verkställes i intimt samarbete med väginstitutet, har till fullo ådagalagt behövligheten för den centrala vägmyndigheten av att äga tillgång till ett organ, som förutom bedrivande av ett fritt forskningsarbete kan biträda myndigheten med undersökning och bearbetning av framkomna uppslag till väghållningens rationalisering och förbättrande i övrigt. Då det för utvinnande av bästa möjliga resultat synes av betydelse, att denna anslutning till väg- och vatten-

Departements-
chefen.

byggnadsstyrelsen i detalj utformas först sedan därmed sammanhängande spörsmål kunnat dryftas mellan styrelsen och institutet samt även någon erfarenhet av sammanförandet vunnits, vill det förefalla lämpligast att nu stanna vid att institutet utan någon väsentlig ändring beträffande dess förhållanden i övrigt sammanknytes med ämbetsverket. Måhända torde dock någon personalförstärkning visa sig erforderlig, särskilt på det geotekniska området. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt institutets direktion skulle då få tillfälle att närmare undersöka, hur institutets arbete lämpligast bör ordnas för framtiden. Institutet skulle sålunda tillsvidare stå under ledning av en direktion, sammansatt ungefärligen såsom utredningsmännen tänkt sig, dock att tekniska högskolan och Sveriges geologiska undersökning synas böra vara representerade i densamma. Sannolikt bör väl sedermera en formlig stat för institutet upprättas och kostnaderna bestridas från särskilt anslag av automobilskattemedel. I avvaktan å nyssnämnda undersökning skulle emellertid erforderliga medelsbelopp såsom hittills utgå av de automobilskattemedel, som stå till förfogande för forskningsändamål. I samband med övriga undersökningar om organisationens slutliga utformande torde bland annat också den i svenska väginstitutets yttrande omförmälda laboratoriefrågan böra utredas, varjämte uppmärksamhet även lärer böra ägnas åt förutsättningar och möjligheter för ett eventuellt samarbete med tekniska högskolan.

Jag tillstyrker alltså, att institutet på angivet sätt nu anslutes till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och förutsätter därvid, att den utredning om det närmare organiserandet av institutet såsom statligt organ, vilken på här skisserat sätt torde få äga rum, skall bliva slutförd på sådan tid, att förslag i ämnet må kunna framläggas för 1936 års riksdag.

Uppdrag utom tjänsten. Med avseende å begränsningen av rätten för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemän att åtaga sig uppdrag utom tjänsten gäller enligt kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 272) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m., att tjänsteman icke får åtaga sig byggnadsarbetens utförande på entreprenad eller mottaga anställning i entreprenörs tjänst. För väginspektör och broinspektör ävensom för vägingenjörerna gäller jämlikt av Kungl. Maj:t den 7 mars 1930 meddelade bestämmelser, utöver vad i 3 § av berörda avlöningsreglemente stadgats, att de icke få av vägstyrelse mottaga avlönade uppdrag; föreskrift av enahanda innebörd har jämväl meddelats beträffande biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenter.

I den av riksdagens år 1932 församlade revisorer avgivna berättelsen framhölls olämpligheten av att tjänstemän hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åtog sig privata uppdrag i ärenden, vilka i en eller annan form skulle bliva föremål för styrelsens prövning. Förutom att ett sådant förfaringssätt, i och för sig anmärkningsvärt, vore principiellt oriktigt, vore det uppenbarligen ägnat att undergräva tilltron till ämbetsverkets opartiskhet. Särskilt klandervärt vore, om, såsom i ett par fall förekommit, tjänstemännen förutom att de deltagit vid respektive ärendens behandling i styrelsen jämväl

mot särskilda arvoden tjänstgjorde som kontrollanter vid byggandet av de utav dem planlagda företagen. Vad revisorerna sålunda anført föranledde ej något särskilt yttrande av riksdagen.

För min del vill jag uttala min principiella anslutning till vad riksdagens revisorer i ämnet anført. Jag vill sålunda förorda, att efter riksdagens godkännande utfärdas föreskrift, utöver de förut omnämnda, av innehåll, att innehavare av ordinarie befattning i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke må, överdirektören och befattningshavare i lönegraderna B 30 — B 26 utan Kungl. Maj:ts och annan tjänsteman utan styrelsens efter särskild prövning i varje fall lämnade tillstånd, åtaga sig uppdrag av kommuner, vägdistrikt eller enskilda i sådana ärenden, som äro eller kunna bliva föremål för handläggning av styrelsen. I den redan nu gällande föreskriften beträffande uppdrag av vägstyrelse åt väg- och broinspektörerna torde, för att giva klarare uttryck för det därmed avsedda syftet, ordet vägstyrelse böra utbytas mot vägdistrikt.

För vägingenjörerna — beträffande vilka befattningar jag i det följande föreslår, att de öfverföras till ordinarie stat — torde böra gälla motsvarande särbestämmelser, i enlighet varmed vägingenjör, förutom att han icke må åtaga sig byggnadsarbetens utförande på entreprenad eller mottaga anställning i entreprenörs tjänst eller av vägdistrikt mottaga avlönade uppdrag, icke skulle äga att utan Kungl. Maj:ts efter särskild prövning i varje fall lämnade tillstånd åtaga sig uppdrag av kommuner eller enskilda i sådana ärenden, som äro eller kunna bliva föremål för handläggning av vägingenjör.

För icke-ordinarie befattningshavare hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i den lokala vägorganisationen lära motsvarande bestämmelser få meddelas av Kungl. Maj:t.

Övergångsanordningar m. m. Beträffande övergångsanordningar vill jag erinra om vad av mig i det föregående anförts beträffande löneställningen vid övergång till ordinarie stat för innehavarna av väginpektörs- och broinspektörsbefattningarna samt om vad jag föreslagit angående löneställning, lönetursrätt och rätt till semester dels för byråingenjör å extra stat, som tilläventyrs öfvergår till extra ordinarie befattning såsom biträdande ingenjör, och dels för extra revisor vid motsvarande förhållande.

I övrigt torde böra framhållas, att av de nu å styrelsens ordinarie stat uppförda befattningar, vilka beröras av omorganisationen, endast två för närvarande äro besatta med ordinarie innehavare, nämligen befattningarna såsom byrådirektör och ledamot samt registrator, tillika aktuarie. I stället för byrådirektörsbefattningen skulle å den nya kameralbyrån inrättas en byråchefstjänst, medan registratorstjänsten skulle ersättas med revisorsbefattning i samma lönegrad, B 21. Beträffande sistnämnda befattnings innehavare förutsätter jag, att för honom utfärdad fullmakt som registrator, tillika aktuarie, efter omorganisationen skall i stället avse revisorsbefattning. Ej heller byrådirektörsbefattningens utbytande mot byråchefstjänst synes i och för sig påkalla någon övergångsanordning. Skulle tilläventyrs behov härav uppkomma, lärer Kungl. Maj:t i avvaktan å frågans framläggande för 1935 års

riksdag få inom ramen av för byråchefstjänsten avsedda medel vidtaga lämplig åtgärd.

Av riksdagen torde, såsom i dylika fall är vanligt, böra utverkas ett allmänt bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser och tillämpningsföreskrifter, som vid genomförandet av de föreslagna organisationsändringarna må erfordras.

Slutligen torde här böra erinras, att i samband med styrelsens omorganisation vissa pensionsfrågor uppstå. Dessa spörsmål torde senare få upptagas på finansdepartementets föredragning.

Stater och anslag. Det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilket år 1925 bestämdes till 167,500 kronor, minskades för nu löpande budgetår genom sänkning med 2,700 kronor av posten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. och uppgår alltså för närvarande till 164,800 kronor, beräknat enligt följande av 1933 års riksdag godkända

	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	134,300
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i> ..	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	27,000
Summa kronor	164,800.

Det extra anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet, som under ett antal år utgått med 64,800 kronor, bestämdes för budgetåret 1930/1931 i samband med genomförandet av den nya lokala vägorganisationen till 50,000 kronor. För budgetåren 1931—1933 utgick anslaget med ett till 45,000 kronor nedbringat belopp. För nu löpande budgetår har till förevarande verksamhetsanslag överförts det belopp av 18,000 kronor till bestriidande av kostnader för styrelsens hamnavdelning, vilket förut utgått från anslag till statens fiskehamnar. Med bibehållande av det för styrelsens verksamhet i övrigt avsedda beloppet vid 45,000 kronor har alltså ifrågasvarande anslag för budgetåret 1933/1934 bestämts till 63,000 kronor.

Till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inspektionsverksamhet anvisades för budgetåren 1930—1933 ett extra anslag av 46,500 kronor, innefattande arvodet åt väginpektörerna och broinspektören med tillhopa 43,920 kronor samt ersättning för baninspektion med ett till 2,580 kronor beräknat belopp. För innevarande budgetår har posten till baninspektion kunnat nedbringas med 1,100 kronor och anslaget alltså bestämts till 45,400 kronor.

Därjämte finnes å riksstaten upptaget ett extra anslag för expenser och resekostnader i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, för budgetåret 1933/1934 utgående med 62,500 kronor. Till detta anslag, i vilket nu är inräknat ett belopp av 23,000 kronor till resekostnader för väginpektörer och broinspektörer ävensom för utförande av baninspektion, återkommer jag längre fram under denna rubrik.

Samtliga omförmälda anslag utgå av vanliga statsmedel.

Avlöningsanslag m. m. Med avseende å anslagsberäkningen — jag bortser i det följande från den av utredningsmännen ifrågasatta byggnadsavdelningen — hava *utredningsmännen* framhållit, att den föreslagna vägin-spektionsbyrån hade till uteslutande uppgift att övervaka den lokala vägin-organisationen, och då kostnaderna för denna bestredes med av automobilskattemedel direkt utgående anslag, syntes konsekvensen fordra, att lönerna till vägin-spektionens tjänstemän jämväl bestredes av medel av samma slag. Då broinspektionen huvudsakligen tjänade enahanda ändamål, syntes även broinspektörens och hans medhjälparens löner böra bestridas av automobilskattemedel. Med detta slags medel borde ävenledes den av utredningsmännen föreslagne överinspektören för vägtrafiken och dennes assistenter avlönas. I överensstämmelse med den nuvarande statberäkningen för vägin-organisationen i länen hade utredningsmännen icke upptagit särskilda be-lopp för provisoriskt dyrortstillägg för nämnda befattningshavare utan för-utsatt, att gällande bestämmelser rörande dylikt tillägg kompletterades med föreskrift, att dyrortstillägg till berörda befattningshavare skulle avföras å statens automobilskattemedelsfond.

I övrigt erforderliga avlöningsmedel hava utredningsmännen ansett böra utgå av vanliga riksstatsmedel.

Med hänsyn till sitt förslag om automobilskattemedels anlitande för av-löning till vissa befattningshavare hava utredningsmännen ansett de på samma befattningshavare belöpande resekostnaderna böra likaledes bestridas med automobilskattemedel. Utredningsmännen hava därför utbrutit för så-dant ändamål avsedda medel ur styrelsens expens- och resekostnadsanslag samt inräknat dem i respektive avlöningsanslag, inom vilka även upptagits erforderliga medel för dyrtidstillägg.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot för-slaget, att för angivna ändamål skulle anlitas automobilskattemedel. I sin skrivelse med anslagsäskanden för nästa budgetår har styrelsen, såvitt nu är i fråga, anført att det till resekostnader för vägin-spektörer och broinspek-tör ävensom för utförande av baninspektion avsedda beloppet, 23,000 kronor, syntes böra höjas till 30,000 kronor för bestridande av de med den av mig tidigare omnämnda undersökningen rörande vägunderhållskostnaderna för-enade resekostnaderna för vägin-spektörerna. Av det förhöjda beloppet er-fordrades emellertid 3,500 kronor redan under första halvåret 1934.

Statskontoret och riksräkenskapsverket hava framhållit, att resultatet av den åt ämbetsverken uppdragna utredningen om ändrad uppställning av riks-staten kunde komma att påverka ifrågavarande anslag.

Vad till en början beträffar frågan, huruvida automobilskattemedel böra anlitas till bestridande av någon del av kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, synas i allt väsentligt samma skäl, som föranlett finansie-ring av den lokala vägin-organisationens anslag med automobilskattemedel, kunna återopas för att även kostnaderna för vägin-spektörerna och broinspek-tören jämte deras biträden ävensom deras resekostnader överflyttas till

Departements-
chefen.

automobilskattemedlens specialbudget. Ifrågavarande tjänstemän hava så gott som uteslutande till uppgift att såsom ett nödvändigt komplement till den lokala organisationen medverka till vägmedlens rationella användning och äro liksom lokalorganisationen i huvudsak tillkomna såsom en följd av automobiltrafikens och därmed vägväsendets utveckling.

Vägtrafikinspektören skulle enligt vad jag förut anført hava vissa automobil- och trafiktekniska uppgifter samt utöva tillsyn över vägdistriktens maskiner, till vilka senare bidrag i viss ordning utgår av automobilskattemedel. Det synes uppenbart, att jämväl kostnaderna för denne tjänsteman ävensom hans resekostnader böra bestridas av automobilskattemedel.

Även om fog finnes för att i större utsträckning än nu sagts taga automobilskattemedel i anspråk för bestridande av kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, exempelvis en del av kostnaderna för kamerala byrån samt för expenser, har jag dock ansett mig böra stanna vid att föreslå, att automobilskattemedel i nyss angiven utsträckning anlitas för ändamålet. Jag vill i detta sammanhang nämna, att härav föranledd ökad belastning av automobilskattemedlen till större delen kompenseras genom den sänkning av anslag till lokalorganisationen, som på sätt och av skäl i det följande angivas synts kunna ske.

Vid bifall till vad jag i skilda sammanhang föreslagit skulle antalet befattningar i olika lönegrader inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, jämfört med förhållandena under budgetåret 1933/1934, från och med budgetåret 1934/1935 förändras på sätt framgår av å sid. 85 intagen tablå.

Av de i tablåen för nästa budgetår upptagna befattningshavarna skulle enligt mitt förslag och såsom redan nu är fallet en halvtidsamanuens i lönegrad 18 och ett extra ordinarie kontorsbiträde avlönas med anlitage av hamnbyggnadsmedel, så länge dylika medel finnas tillgängliga och behov av sådant arbetsbiträde föreligger, medan avlöning till övriga befattningshavare skulle utgå från vederbörande, för styrelsen avsedda riksstatsanslag.

Innan jag övergår till anslagsberäkningen har jag att yttra mig rörande de resekostnadsmedel, som enligt det förut sagda skulle inräknas i de av automobilskattemedel utgående anslagen.

Till resekostnader för väginpektörer och broinspektör ävensom för utförande av baninspektion var för budgetåren 1930—1932 i styrelsens expens- och resekostnadsanslag inräknat ett belopp av 25,000 kronor. Från och med budgetåret 1932/1933 sänktes beloppet med hänsyn till kostnadsbesparande åtgärder till 23,000 kronor. Enär det för resekostnader vid baninspektion behöfliga beloppet för nästa budgetår beräknats till 2,000 kronor, skulle av nyssnämnda belopp av 23,000 kronor för övriga därmed avsedda ändamål återstå 21,000 kronor, under det att utredningsmännen härför räknat med 24,000 kronor. Med hänsyn till de huvuduppgifter, som åligga väg- och broinspektörerna och vilka uppgifters effektiva genomförande förutsätta omfattande resor och vistelser i länen, synes det behöfligt att — även med en kostnadsbesparande och i övrigt rationell planläggning av ifrågavarande resor — för detta ändamål beräknas ett be-

Arvode eller lönegrad	Befattning	Gemensamt för hela verket		Tek- niska byrån	Väg- byrån	Bro- byrån	Järnvägs- byrån		Hamn- avd.	Hamn- byrån	Ad- min. byrån	Kame- ral- byrån	Summa för hela verket	
		1933- 1934	1934- 1935	1933- 1934	1934- 1935	1934- 1935	1933- 1934	1934- 1935	1933- 1934	1934- 1935	1933- 1934	1934- 1935	1933- 1934	1934- 1935
	<i>Ordinarie befattningar.</i>													
17,000 kr.	Överdirektör	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
A 2	Överdirektör	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
B 30	Byråchef	—	—	1	1	—	1	1	—	1	—	1	2	4
B 30	Byråchef och bro- inspektör	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
B 29	Väginsektör	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3
B 28	Byrådirektör	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
B 26	Maskininspektör	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
B 24	Förste byråingenjör ..	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	2	2
	Förste revisor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
	Byråingenjör	—	—	3	2	1	—	—	—	—	—	—	3	3
	Notarie	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
B 21	Registrator, tillika aktuarie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
	Revisor och bok- hållare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
	Revisor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
B 11	Kansliskrivare	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
B 7	Förste expeditions- vakt	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Kanslibitråde	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3
B 5	Expeditionsvakt	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
B 4	Kontorsbiträde	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4
	Summa	9	12	7	7	3	1	2	—	1	3	5	20	30
	<i>Icke-ordinarie befattningar.</i>													
B 30	Chef för hamnavdel- ningen	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
10,980 kr.	Broinspektör	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
" "	Väginsektör	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
B 29	Vägtrafikinspektör ..	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
B 27	Maskininspektör	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
B 22	Assistent åt maskin- inspektören	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
	Biträdande hamnin- genjör	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1
B 21	Extra byråingenjör ..	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
	Extra revisor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
B 15	Kontorsskrivare	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Ritare	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
21	Biträdande ingenjör ..	—	—	2	2	3	—	—	—	—	—	—	2	5
	E. o. revisor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
18	Förste amanuens ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1½	1½	1½	1½
15	Andre amanuens ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
7	Kanslibitråde	1)3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
4	Kontorsbiträde	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2
	Summa	8	5	8	3	3	2	1	2	1	3½	3½	23½	16½
	Summa summarum	17	17	15	10	6	3	3	2	2	6½	8½	43½	46½

1) Ett av dessa biträden fullgör registratorsgöromål.

2) Dessutom tre baninspektörer (tjänstemän å indragningsstat från den förra distriktsorganisationen).

lopp av 23,000 kronor. Jag utgår härvid ifrån, att för omförmälda specialundersökning av vägunderhållskostnaderna eventuellt erforderliga besök i orterna i största möjliga utsträckning ske under de resor, inspektörerna eljest hava att företaga, och förty icke behöva föranleda nämnvärda ytterligare utgifter.

För vägtrafikinspektörens resor hava utredningsmännen räknat med ett belopp av 3,000 kronor. Det är givetvis svårt att bilda sig en uppfattning om behovet av medel för detta ändamål. Med de uppgifter, ifrågavarande befattningshavare enligt mitt förslag skulle omhänderhava, synes man i avvaktan å erfarenhet böra vid anslagsberäkningen stanna för ett belopp av 2,000 kronor.

I staten för vederbörande anslags användning böra, såsom eljest plägar ske, även de till bestridande av resekostnader avsedda posterna upptagas förslagsvis, varemot Kungl. Maj:t givetvis bör ställa bestämda belopp till ämbetsverkets förfogande.

Vid anslagsberäkningen hava upptagits särskilda anslag för de kostnader, som skulle bestridas med automobilskattemedel.

Anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* inom det av *vanliga statsmedel* utgående ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle med tillämpning av vanliga beräkningsgrunder uppgå till i avrundat tal 153,600 kronor.

Det i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nuvarande stat upptagna förslagsanslaget av 3,500 kronor till *vikariatersättningar* torde, i enlighet med vad numera tillämpas vid åtskilliga verk, icke böra upptagas i den nya staten utan erforderliga kostnader för uppehållande av ordinarie tjänster böra utgå ur anslaget till *avlöningar till ordinarie tjänstemän*.

I förenämnda anslag till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inräknas därjämte för närvarande en bestämd anslagspost till *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* Denna post torde från och med nästa budgetår i enlighet med numera tillämpat förfaringssätt böra erhålla förslagsanslags natur och, såsom vid vissa verk skett, uppdelas i två delar. Av dessa torde den ena böra upptagas såsom en bestämd post, avseende dels grundavlöningar åt extra ordinarie tjänstemän, beräknade för: å vägbyrån en biträdande ingenjör, å kameralbyrån en extra ordinarie revisor samt två halvtidsamanuenser i lönegrad 18 och en heltidsamanuens i lönegrad 15 ävensom utan byråindelning ett kanslibitråde och ett kontorsbiträde, med tillhoppa i runt tal 24,400 kronor, dels ock behövliga medel för extra befattningshavare, tillfällig personal, renskrivning, övertidsersättning m. m. till ett belopp av 2,000 kronor, sammanlagt 26,400 kronor. Med hänsyn till beräknelig besparing till följd av förordnanden å ordinarie tjänst synes posten emellertid böra minskas till 25,000 kronor. Av denna post torde ock böra bestridas ett årligt arvode av 600 kronor till den hos styrelsen kommenderade militärassistenten. Den andra delen av anslagsposten torde böra upptagas såsom förslagspost till *avlöningsförhöjningar* åt extra ordinarie tjänstemän ävensom enligt gällande författningar utgående

ersättningar för läkarvård jämte läkemedel och dylikt samt begravningshjälp med tillhoppa 1,700 kronor. Ifrågavarande anslagspost inom ordinarie anslaget skulle alltså enligt denna beräkning upptagas till (25,000 + 1,700) 26,700 kronor.

Totalbeloppet av det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle sålunda bli (153,600 + 26,700) 180,300 kronor.

I det av vanliga statsmedel utgående extra anslaget till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet* hava här inräknats grundavlöningar med tillhoppa 20,700 kronor till följande å extra stat uppförda befattningshavare, nämligen en biträdande hamningenjör och en assistent åt maskininspektören ävensom de utan byråindelning å staten upptagna befattningshavarna ritare och kontorsskrivare. För ifrågavarande befattningshavare erforderliga medel till avlöningsförhöjningar torde som hittills få utgå av sjunde huvudtitelns extra förslagsanslag till avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen.

Vad härefter beträffar de på sätt förut nämnts för bestridande av vissa kostnader för styrelsen erforderliga *automobilskattemedlen*, synas även dessa böra fördelas på två anslag, varav ett ordinarie och ett extra.

I det ordinarie anslaget av automobilskattemedel, förslagsvis benämnt *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion*, skulle till en början ingå en förslagspost till avlöningar till ordinarie tjänstemän, motsvarande avlöningar till tre väginpektörer jämte hos dem placerad byråingenjör samt till brobyråns ordinarie befattningshavare, nämligen byråchefen och broinspektören, förste byråingenjören och byråingenjören, med tillhoppa i runt tal 68,400 kronor.

Även i detta anslag bör därjämte ingå en förslagspost till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., vari inräknas *dels* en bestämd post för grundavlöningar till en biträdande ingenjör hos väginpektörerna och tre biträdande ingenjörer å brobyrån med tillhoppa i runt tal 22,700 kronor, vilken post, efter tillägg av 300 kronor för extra befattningshavare, tillfällig personal m. m. och med hänsyn tagen till förordnanden, synes kunna bestämmas till 22,500 kronor, *dels ock* en förslagspost till avlöningsförhöjningar åt extra ordinarie tjänstemän ävensom enligt gällande författningar utgående ersättningar för läkarvård jämte läkemedel och dylikt samt begravningshjälp med 1,600 kronor. Ifrågavarande anslagspost skulle alltså förslagsvis upptagas till 24,100 kronor.

Det nu föreslagna ordinarie förslagsanslagets slutsumma skulle sålunda bli (68,400 + 24,100) 92,500 kronor.

I det extra anslaget av automobilskattemedel, vilket torde böra benämnas *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektions verksamhet*, skulle inräknas avlöning åt den med placering i lönegrad B 29 å extra stat uppförde vägtrafikinspektören. Med hänsyn till att anslaget skulle utgå av automobilskattemedel, torde även erforderligt belopp till avlöningsförhöjningar böra inräknas i detsamma. Behovet av avlöningsmedel beräknas alltså, på sätt sker för ordinarie tjänstemän, enligt den för vägtrafikinspektören

tillämpliga näst högsta löneklassen, i följd varav anslagsposten bör upptagas med förslagsvis 10,500 kronor. I anslaget bör vidare inräknas en förslagspost till dyrtidstillägg till samtliga de befattningshavare, vilkas avlöning skulle bekostas med automobilskattemedel, vilken post, beräknad efter de för huvudtitlarnas allmänna dyrtidstilläggsanslag tillämpade grunderna, bör upptagas med 8,800 kronor. Vidare skulle, som tidigare föreslagits, i förevarande anslag inräknas medel till resekostnader för väginspektionen och broinspektionen samt för vägtrafikinspektionen med förslagsvis respektive 23,000 och 2,000 kronor. Anslagets totalbelopp skulle alltså bli (10,500 + 8,800 + 23,000 + 2,000) 44,300 kronor. Anslaget torde böra upptagas såsom extra förslagsanslag.

I anslutning till vad utredningsmännen anfört har i detta sammanhang hänsyn icke tagits till provisoriskt dyrtidstillägg.

Med nu angivna utgångspunkter och beräkningsgrunder skulle för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — fortfarande bortsett från det särskilda expens- och resekostnadsanslaget, vartill jag i det följande återkommer — upptagas följande anslag, att disponeras enligt vid respektive anslag angiven stat:

	Kronor.
I. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, <i>ordinarie förslagsanslag</i>	180,300
Stat.	
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	153,600
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	26,700
II. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet, <i>extra anslag</i> ...	20,700
III. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspek- tion, <i>ordinarie förslagsanslag</i> , att direkt utgå av automobil- skattemedel	92,500
Stat.	
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	68,400
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	24,100
IV. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikin- spektions verksamhet, <i>extra förslagsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel	44,300
Stat.	
Avlöning till vägtrafikinspektör, <i>förslagsanslag</i>	10,500
Dyrtidstillägg, <i>förslagsanslag</i>	8,800
Resekostnader för väginspektionen och broinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	23,000
Resekostnader för vägtrafikinspektionen, <i>förslagsanslag</i> ..	2,000

Av de för närvarande i riksstaten upptagna anslagen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle alltså det till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inspektionsverksamhet icke äskas för nästkommande budgetår.

Jag övergår härnäst till behandling av det för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens expenser och resekostnader i övrigt erforderliga anslaget.

Expenser och resekostnader i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Till expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anvisade 1930 års riksdag, samtidigt med att det tidigare upptagna ordinarie reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten uteslöts ur riksstaten, för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag till belopp av 65,000 kronor. Anslaget avsågs — förutom till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens egentliga expenskostnader — till resekostnader för väginspektörer och broinspektör samt med baninspektionen förenade resekostnader ävensom till resekostnader för extra inspektioner av styrelsens tjänstemän i övrigt jämte stickprovsgranskning av väghållningsdistriktens räkenskaper. Från och med budgetåret 1931/1932 bestridas från förevarande anslag jämväl rese- och traktamentskostnaderna vid den av styrelsen utövade maskininspektionen beträffande enskilda järnvägar, vilka kostnader, då beräknade till 5,000 kronor, förut avförts å huvudtiteln allmänna resekostnadsanslag. Expensanslaget var för budgetåret 1931/1932 uppfört med 75,000 kronor, därav 5,000 kronor avsågos för viss engångskostnad, och för budgetåret 1932/1933 med 64,500 kronor. Sänkningen av anslagsbeloppet kunde vidtagas med hänsyn till nyssnämnda engångskostnad samt på grund av minskningar å resekostnadsposterna. I anslutning till den allmänna begränsning av statsverkets egentliga expensutgifter, som genomfördes med avseende å nu löpande budgetår, minskades de för sådant ändamål inom förevarande anslag avsedda medlen för nämnda budgetår från 30,000 kronor till 28,000 kronor, i följd varav anslaget bestämdes till 62,500 kronor. Samtidigt ändrades anslagsrubriken till nuvarande lydelse.

Genom beslut den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t förordnat, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen må av ifrågavarande anslag under budgetåret 1933/1934 taga i anspråk högst följande belopp för här angivna ändamål, nämligen:

	Kronor
1) resekostnader för väginspektörer och broinspektör ävensom för utförande av baninspektion	23,000
2) resekostnader för extra inspektioner av styrelsens tjänstemän i övrigt samt för stickprovsgranskning av väghållningsdistriktens räkenskaper	9,000
3) rese- och traktamentskostnader för maskininspektionen	2,500
4) expenser	28,000

Därjämte har Kungl. Maj:t föreskrivit, att utgifter från förenämnda anslagspost å högst 28,000 kronor till expenser skola bokföras å de undertitlar, som angivits i punkt 4 av Kungl. Maj:ts cirkulär den 5 maj 1933 (nr 198) till statsmyndigheterna med vissa föreskrifter angående bokföring och redovisning av expenser och tryckningskostnader.

Redan i det föregående har jag yttrat mig om behovet av medel till bestridande av resekostnader för väg-, bro- samt vägtrafikinspektionen. Härifrån bortser jag alltså i det följande.

Utredningsmännen hava beräknat följande belopp vara erforderliga för de skilda ändamålen, nämligen till resekostnader för baninspektion 2,000 kronor, till resekostnader för extra inspektioner av styrelsens tjänstemän m. m. 9,000 kronor, till rese- och traktamentskostnader för maskininspektionen 2,500 kronor samt för expenser samma belopp som anvisades för budgetåret 1932/1933 eller tillhopa 30,000 kronor. Anslagsbeloppet skulle alltså bli 43,500 kronor.

I sin skrivelse den 5 september 1933 med anslagsäskanden för budgetåret 1934/1935 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* beträffande nu ifrågavarande medelsbehov anført, att de anvisade medlen, som vore mycket knappt tillräckliga, för nämnda budgetår vore erforderliga till oförändrat belopp.

Departements-
chefen.

De till resekostnader för baninspektion och för maskininspektion beräknade beloppen, 2,000 respektive 2,500 kronor, hava icke givit mig anledning till erinran.

Av det för närvarande till resekostnader för styrelsens tjänstemän samt för stickprovsgranskning av vägdistriktens räkenskaper avsedda beloppet, 9,000 kronor, har ungefär hälften beräknats åtgå för stickprovsgranskningen. Då, på sätt av det tidigare anförda framgår, berörda stickprovsgranskning hädanefter icke annat än i undantagsfall skulle påkalla företagande av tjänsteresor, erfordras för sådant ändamål allenast ett mindre belopp. Å andra sidan är emellertid att märka, att bland de underhållsbesiktningar och inspektioner med avseende å hamnar, som det efter den förra distriktsorganisationens indragning ankommer på styrelsen att besörja, även ingå sådana, för vilka kostnaderna böra bestridas med ifrågavarande anslag. Dessa kostnader uppgivas hittills hava i likhet med kostnader för resor i anledning av pågående fiskehamnsbyggen utgått från anslag till fiskehamnar. Detta synes icke böra fortvara. För ett tillrättaläggande härutinnan torde i stället erforderlig del, omkring 2,500 kronor, av de hittills för stickprovsgranskning avsedda medlen få tagas i anspråk. Jämväl må nämnas, att styrelsens resekostnadsmedel skulle belastas med kostnader för resor, som av militärassistenten företagas på styrelsens uppdrag. På grund av det anförda och med hänsyn även därtill att vissa pågående utredningar torde komma att påkalla en del resor för styrelsens ledning utöver vad eljest plägar förekomma, har jag icke ansett mig kunna för nästa budgetår ifrågasätta större nedsättning av anslagsposten än till 8,000 kronor.

Vad slutligen angår det för expenser erforderliga beloppet har jag icke funnit anledning föreslå ändring av den för innevarande budgetår bestämda anslagsposten, 28,000 kronor.

Liksom fallet är i fråga om anslag till rese- och expenskostnader för andra ämbetsverk, synes förevarande anslag nu i sammanhang med organisationens ordnande böra erhålla förslagsanslags natur; jag förutsätter emellertid, att vid anslagets disposition allenast bestämda belopp ställas till styrelsens förfogande.

Jag tillstyrker alltså, att till expenser och resekostnader i väg- och vatten-

byggnadsstyrelsen för nästa budgetår anvisas ett extra förslagsanslag av 40,500 kronor.

Sammanfattande översikt över kostnaderna. En jämförelse mellan de sålunda beräknade anslagssummorna samt de av utredningsmännen föreslagna och de för närvarande utgående, med fördelning på vanliga statsmedel och automobilskattemedel, ter sig på följande sätt:

	Vanliga statsmedel kronor	Automobil- skattemedel kronor	Summa kronor
Departementschefen	241,500	136,800	378,300
Utredningsmännen	249,200	169,350	418,550
Nuvarande anslag	335,700	—	335,700

I den för utredningsmännens förslag angivna anslagssumman har då icke medräknats kostnaden för en av dem föreslagen byggnadsavdelning, vilken kostnad, beräknad till 38,920 kronor, skulle täckas med medel från byggnadsanslag för riksvägar, ödebygdsvägar och tillfartsvägar till inlandsbanan.

Skillnaden i totalkostnad för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen enligt mitt förslag, 378,300 kronor, och enligt för innevarande budgetår gällande stat, 335,700 kronor, eller 42,600 kronor är väsentligen att hänföra till de nya uppgifter, som enligt vad jag förut anfört skulle tillföras väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Sålunda representerar vägtrafikinspektören en merkostnad, inberäknat resekostnader, av 12,500 kronor, och kostnaderna för slutgranskningen av vägbyggnadsräkenskaperna i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kunna beräknas till i runt tal 17,000 kronor, varjämte i mitt kostnadsförslag räknats med en post till dyrtidstillägg å 8,800 kronor, vilken saknar motsvarighet i styrelsens nuvarande anslag. Därjämte har i mitt förslag inräknats ett belopp av 600 kronor till arvode åt en militärassistent. Summan av sistnämnda fyra belopp utgör 38,900 kronor.

Uppmärksammas må, att den för slutgranskningen av vägbyggnadsräkenskaper nyss angivna kostnaden, 17,000 kronor, till ett belopp av 12,000 kronor kompenseras av en på grund av centraliseringsåtgärden möjliggjord minskning av posten till kamerala biträden inom anslaget »diverse kostnader för vägororganisationen i länen», en minskning som emellertid hade kunnat bli en kraftigare, om icke medel nu erfordrats för tillgodoseende av ett allt kännbarare behov av kameralt biträde åt vägingenjörerna vid granskningen av vägunderhållsräkenskaperna.

Vid bifall till den här föreslagna fördelningen av anslagen på vanliga statsmedel och automobilskattemedel minskas belastningen av vanliga statsmedel från 335,700 kronor till 241,500 kronor eller med 94,200 kronor. Mot den nya belastningen av automobilskattemedel med 136,800 kronor är att ställa en beräknelig total minskning av lokalorganisationens anslag av automobilskattemedel med 89,500 kronor, väsentligen beroende på en förutsebar ökning av uppbörden å vägingenjörernas avlöningsanslag. Vid bifall till mina förslag skulle nettoökningen av sistnämnda belastning bli i runt tal allenast 47,000 kronor.

Departementschefens hemställan. Under efterföljande punkter gör jag hemställan beträffande andra anslag än det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Här hemställer jag, under åberopande av vad jag förut i skilda avseenden anfört, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o besluta, med tillämpning från och med den 1 juli 1934, att befattningen såsom överdirektör och chef för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall hänföras till befattningar, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid, och förenas med arvode av 17,000 kronor;

att antalet ordinarie befattningar i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall vara följande, nämligen:

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
4 byråchefer	B 30
1 byråchef och broinspektör	B 30
3 väginpektörer	B 29
1 maskininspektör	B 28
2 förste byråingenjörer	B 26
1 förste revisor	B 24
3 byråingenjörer	B 21
3 revisorer	B 21
1 kansliskrivare	B 11
1 förste expeditionsvakt	B 7
3 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
4 kontorsbiträden	B 4;

att, utöver vad i 3 § i avlöningsreglementet stadgas, skola i fråga om uppdrag utom tjänsten gälla de särskilda bestämmelser, som av mig förordats;

2:o bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångs- och tillämpningsbestämmelser, som vid genomförandet av förberörda organisationsändringar må erfordras;

3:o med godkännande av det av mig förordade förslaget till stat för anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas från och med den 1 juli 1934, höja det ordinarie förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen,

nu	kronor 164,800,
med	» 15,500
till	» 180,300.

[4.] 2. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* anslag av kronor 20,700.

[5.] 3. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion.** Med hänvisning till vad jag under punkten 3 i det föregående anført beträffande anslag till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig förordade förslaget till stat för anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion, att tillämpas från och med den 1 juli 1934;

dels ock i riksstaten upptaga ett *ordinarie* förslagsanslag till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektion, att direkt utgå av automobilskattemedel, med kronor 92,500.

[6.] 4. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektions verksamhet.** I anslutning till vad jag under punkten 3 anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och vägtrafikinspektions verksamhet* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 44,300, att direkt utgå av automobilskattemedel.

[7.] 5. **Expenser och resekostnader i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.** Med återopande av vad jag under punkten 3 i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *expenser och resekostnader i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 40,500.

[8.] **Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.** Under riksstatens sjätte huvudtitel finnes uppfört ett *ordinarie* reservationsanslag till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren. Anslaget, som tidigare utgick med 3,000 kronor för år, har emellertid med hänsyn till det ekonomiska läget under en följd av år upptagits utan angivet belopp.

För studier på vägväsendets område finnas likväl medel så tillvida tillgängliga, som 1931 års riksdag (skrivelse nr 6 A, punkt 6) uttalat att, därest så skulle befinnas lämpligt, Kungl. Maj:t syntes kunna för sådana studier anvisa stipendier av det till understödjande av forsknings- och undersökningsarbeten avsedda beloppet av automobilskattemedlen.

I samband med anslagsäskanden för budgetåret 1934/1935 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit behövligheten av anslag för tillgodoseende av väl berättigade önskemål om studier av allmänna arbeten i andra länder

men med hänsyn till förberörda uttalande av 1931 års riksdag yttrat, att styrelsen icke ansett sig nu böra återkomma med framställning i ämnet.

Ehuru syftet med ifrågavarande anslag är behjärtansvärt, synas på grund av de ekonomiska förhållandena särskilda medel för ändamålet ej heller för nästa budgetår kunna beredas å riksstaten. Om och när så framdeles må ske, lär anslag härtill böra, utan begränsning enbart till väg- och vattenbyggnadskårens medlemmar, avses för studier i allmänhet inom väg- och vattenbyggnadsfacket och anslaget alltså erhålla ändrad benämning. Vid sådant förhållande synes anledning ej föreligga att längre bibehålla förvarande anslagstitel i riksstaten.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att ur riksstaten utesluta det *ordinarie* reservationsanslaget till *stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren*.

Vägorganisationen i länen.

[9.] 6. **Vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassistenter.** Såsom jag redan inledningsvis antytt, kommer jag att under respektive anslagsrubriker anmäla de personalen inom vägorganisationen i länen berörande förslag, som utredningsmännen i fråga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation m. m. i sitt betänkande framställt.

Vägingenjörernas organisatoriska ställning. Enligt den av 1929 års riksdag antagna organisationsformen är vägingenjör väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänsteman med stationsort i vederbörande residensstad och med tjänstgöring hos länsstyrelsen. Då riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt att på nämnt sätt inordna vägingenjörerna i den nya organisationen, uttalade riksdagen, att det skedde med tvekan och under förutsättning bland annat, att saken underkastades förnyad prövning i samband med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation. I anslutning till de för utredningsuppdragets utförande lämnade direktiven hava utredningsmännen till behandling upptagit ifrågavarande spörsmål.

Efter att hava erinrat om nyssnämnda uttalande av 1929 års riksdag meddela utredningsmännen, att i de till dem inkomna yttrandena skilda meningar kommit till synes, i det att å ena sidan uttryckligen förklarats, att intet funnits att erinra mot den nuvarande ordningen, medan å andra sidan framhållits, att vägingenjörernas dubbelställning icke visat sig lycklig eller i längden hållbar.

För egen del hava *utredningsmännen* anslutit sig till dem, som förorda bibehållandet av vägingenjörernas nuvarande inplacering i organisationen, och anföra härom:

Avgörande för utredningsmännens ståndpunktstagande i denna fråga hade i första hand varit angelägenheten av ett fast samband mellan den lokala och den centrala vägorganisationen. Ett stärkande av den centrala myndighetens ställning i rent tekniska frågor hade av utredningsmännen åsyftats, och det syntes under sådana förhållanden naturligt, att denna myndighets

direkta förmanskap över länsstyrelsernas tekniska rådgivare och biträde bibehölles. Härigenom bleve det möjligt för den centrala vägmyndigheten och dess inspekterande organ, väginnspektörerna, att genom direkta order till vägingenjörerna effektivt ingripa i tekniska frågor och fullgöra sin uppgift att främja vägväsendets planmässiga utveckling i tekniskt och ekonomiskt hänseende. — Ett ytterligare, om än icke i och för sig bärande skäl hade utredningsmännen ansett sig finna däri att, därest vägingenjören överginge att bli länsstyrelsens tjänsteman, det syntes bli ofrånkomligt, att utnämningsfrågor överflyttades från kommunikationsdepartementet till socialdepartementet. Det syntes emellertid vara en fördel, att utnämmandet av tekniska tjänstemän handhades av en med handläggning av tekniska frågor och bedömande av tekniska kvalifikationer förtrogen avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Härutöver har i förevarande sammanhang bland annat följande framhållits:

Med anledning av att i vissa av förenämnda yttranden påpekats, att den nuvarande ordningen medförde den olägenheten, att tjänstledighet för vägingenjören skulle beviljas av den centrala myndigheten, vilket förhållande medförde omgång och tidsutdräkt, hava utredningsmännen erinrat, att detta syntes lätt kunna avhjälpas genom att länsstyrelse tillerkändes rätt att för kortare tid ensam bevilja sådan och att således allenast längre ledighet behövde underställas den centrala vägmyndigheten.

I anledning av framförda yrkanden, att vägingenjörerna skulle föredraga vissa vägärenden i länsstyrelsen, framhålla utredningsmännen, att remisser av vägärenden från länsstyrelsen till vägingenjören, vilka man uppenbarligen avsett att onödiggöra genom en dylik anordning, redan nu undvekes av åtskilliga länsstyrelser genom personligt samarbete mellan landshövdingen eller vederbörande föredragande och vägingenjören, vilket förfarings-sätt syntes vara att tillråda. En i formellt hänseende tillfredsställande handläggning syntes i de flesta fall kunna ernås genom att vägingenjören medelst anbringandet av sin signatur å koncept eller i diarium bekräftade, att han deltagit i ärendets handläggning. För den händelse han därvid vore av avvikande mening från beslutet, borde han lämpligen göra anteckning härom i ett memorial, att bifogas den hos länsstyrelsen förvarade akten i ärendet. I de fall, då särskilt yttrande av vägingenjör erfordrades, syntes sådant oftast kunna utan formlig remiss erhållas genom promemoria, som bilades akten.

I de avgivna *utlåtandena* har i allmänhet anslutning givits utredningsmännens förslag. Fem länsstyrelser (i Stockholms, Kalmar, Gotlands, Hallands samt Göteborgs och Bohus län) hava emellertid uttalat sig för att vägingenjören må bli länsstyrelsens tjänsteman; länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finner likväl frågan icke böra tillmätas alltför stor betydelse. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har, under åberopande av tidigare i samma ämne gjorda uttalanden, anfört:

De skäl, vilka utredningsmännen åberopat för sin åsikt, att vägingenjörerna böra lyda under det centrala verket, kan länsstyrelsen icke godtaga. Utredningsmännen hava härvid påpekat såsom en fördel, att väginnspektörerna genom direkta order till vägingenjörerna kunna effektivt ingripa i tekniska frågor. Det är just detta direkta ingripande, mot vilket länsstyrelsen måste opponera sig, ty genom detsamma kunna helt vid sidan av länsstyrelsen

träffas en del avgöranden eller anordningar, vilka sedermera få återverkningar på viktiga, å länsstyrelsen ankommande frågor, där länsstyrelsen då helt enkelt bliver ställd inför ett fullbordat faktum. Vad utredningsmännen anfört beträffande utnämning av vägingenjör innebär en så formalistisk synpunkt, att densamma torde kunna helt lämnas åsido. Intet hinder torde emellertid finnas för en bestämmelse, varigenom vägingenjör, även om han bliver en länsstyrelsens tjänsteman, fortfarande förordnas av Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för kommunikationsdepartementet.

Vägingenjörernas antal. Inom den lokala vägorganisationen finnas anställda 23 vägingenjörer, nämligen en vägingenjör för Uppsala och Gotlands län gemensamt med stationsort i Uppsala samt en vägingenjör för vart och ett av rikets övriga tjugutvå län med stationsort i vederbörande residensstad. Den för nyssnämnda båda län gemensamme biträdande vägingenjören är placerad i Gotlands län med stationsort i Visby.

Länsstyrelsen i Gotlands län har vid skilda tillfällen betonat angelägenheten av att länet erhåller egen vägingenjör. Vid 1932 års riksdag väcktes i detta ämne två likalydande motioner (I: 42 och II: 70), i vilka yrkades, att den biträdande ingenjören måtte ersättas med vägingenjör.

Med anledning av nämnda motioner anförde riksdagen i sin skrivelse nr 6 A, punkten 10:

Det må erinras, att länsstyrelsen i Gotlands län visserligen tidigare i samband med nya vägorganisationens genomförande år 1930 uttalade sig för självständig vägingenjörstjänst jämväl för Gotlands län liksom för rikets övriga län. Länsstyrelsen angav emellertid samtidigt, att den blivande innehavaren av befattningen sannolikt ej skulle bliva helt upptagen av sin tjänst, vadan han borde tillåtas bo på fastlandet och där utöva praktisk verksamhet men med skyldighet att inställa sig hos länsstyrelsen »dels en gång i månaden och dels därutöver vid behov». Redan med hänsyn till vad sålunda upplysts om de blivande arbetsuppgifternas begränsade omfattning, torde man på goda grunder kunna ifrågasätta, huruvida en särskild vägingenjörsbefattning enbart för Gotland med dess därvarande två vägdistrikt kan vara av förhållandena motiverad. Riksdagen underskattar visserligen ej vad motionärerna anført om svårigheterna att erhålla erforderlig teknisk handledning vid vägarbetena liksom ej heller övriga av dem framhållna olägenheter av att länets vägingenjör är bosatt i Uppsala. Det vill dock synas riksdagen, att dessa olägenheter skulle i allt väsentligt kunna undanröjas genom en lämplig och med hänsynstagande till rådande särförhållanden verkställd fördelning av arbetsuppgifterna mellan vägingenjören och den i Visby stationerade biträdande vägingenjören; i detta avseende anser sig riksdagen böra fästa uppmärksamheten på, att jämlikt gällande bestämmelser om den statliga vägorganisationen i länen det åligger biträdande vägingenjör att vid behov tjänstgöra som vägingenjörs ställföreträdare. Skulle för sådant ändamål några särskilda bestämmelser eller anordningar påkallas för göromålets fördelning mellan vägingenjören och biträdande vägingenjören, förutsätter riksdagen att i detta avseende erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

I anslutning till riksdagens sålunda gjorda uttalande har Kungl. Maj:t den 6 maj 1932 beträffande vägingenjören och biträdande vägingenjören i Uppsala och Gotlands län föreskrivit, att vägingenjören skall tills vidare

fullgöra honom enligt kungörelsen den 16 maj 1930 angående den statliga vägorganisationen i länen åvilande uppgifter i fråga om Gotlands län allenast i den mån länsstyrelsen i sistnämnda län efter samråd med länsstyrelsen i Uppsala län därom särskilt förordnat samt att biträdande vägingenjören skall tills vidare tjänstgöra endast inom Gotlands län och därvid i detta län fullgöra vägingenjörns åligganden i den mån ej annat särskilt förordnas. I samband därmed medgav Kungl. Maj:t, att i Uppsala län finge anställas en tillfällig vägingenjörsassistent.

Utredningsmännen hava framhållit, att genom Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut den biträdande vägingenjören å Gotland fått sig ålagda vägingenjörssamtliga uppgifter, en anordning, som syntes utredningsmännen icke i längden tillfredsställande. Då behovet av en egen vägingenjör å Gotland uppenbarligen icke vore övergående, syntes rättvisan kräva, att den tjänsteman, som fullgjorde vägingenjörrens uppgifter, jämväl erhöle en däremot svarande ställning. Utredningsmännen hava därför föreslagit, att en särskild vägingenjörstjänst för Gotlands län inrättas och den där placerade biträdande vägingenjörrens tjänst indrages.

Enligt utredningsmännens förslag skulle alltså antalet vägingenjörstjänster ökas från 23 till 24.

Statskontoret samt *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hava biträtt utredningsmännens förslag.

Länsstyrelsen i Gotlands län har uttalat sin förhoppning, att förslaget måtte vinna statsmakternas bifall.

Vägingenjörernas löneställning. Jämlikt statsmakternas beslut skall vägingenjör åtnjuta arvode med belopp, motsvarande lön enligt 30:e löneklassen i den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (sv. f. nr 270/1925) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen. För vägingenjör skola — med undantag av att han icke äger rätt till uppflyttning i högre löneklass — i tillämpliga delar lända till efterrättelse de bestämmelser, som gälla för befattningshavare, varom förmåles i 33 § av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, därvid han skall anses tillhöra 30:e lönegraden i förenämnda löneplan. Dock skall iakttagas, dels att vägingenjör må årligen, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under högst 30 dagar och dels — utöver stadgandena i 3 § av förenämnda avlöningsreglemente — att han icke må av vägstyrelse mottaga avlönade uppdrag.

Vägingenjörerna äro alltså placerade å extra stat med ett arvode av lägst 9,540 kronor (C-ort) och högst 10,500 kronor (G-ort) jämte, i förekommande fall, dyrortstillägg samt dyrtidstillägg såsom för nyreglerade verk.

Utredningsmännen meddela, att de av utredningsmännen hörda myndigheterna och sammanslutningarna — fränsett några enstaka undantag — allmänt

vitsordat den nya organisationens lämplighet och varmt förordat dess bibehållande för framtiden. Då utredningsmännen delade denna uppfattning och då någon olägenhet av organisationens upptagande å ordinarie stat icke längre vore att befara, hava utredningsmännen föreslagit, att vägingenjörerna nu beredas ordinarie anställning.

Med avseende å vägingenjörernas inplacering i löneskalan erinra utredningsmännen till en början om att 1929 års riksdag gentemot det av Kungl. Maj:t framlagda avlöningsförslaget — vilket innefattade ett arvode av 12,960 kronor å C-ort och 14,040 kronor å G-ort — framhållit, att vägingenjörerna enligt förslaget skulle komma att i lönehänseende intaga en ställning ej oväsentligt förmånligare än exempelvis byråcheferna i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (B 30) samt också i allmänhet överstigande vad som normalt förutsattes skola utgå till landssekreterare och landskamrerare, något som riksdagen funne lönetekniskt och även organisatoriskt mindre lämpligt. Jämväl hade riksdagen erinrat om att å de affärsdrivande verkens stater funnes upptagna en hel del tekniska befattningshavare i ansvarsfull ställning, vilkas avlöning utmätts efter 27:e lönegraden.

Med hänsyn till den ståndpunkt riksdagen sålunda intagit till vägingenjörernas lönefråga och då utredningsmännen för vägingenjörerna föresloge en inplacering i 29:e lönegraden, syntes av lönetekniska och organisatoriska skäl vägingenjörernas lön icke lämpligen böra utgå enligt högre lönegrad än den 28:e lönegraden i gällande avlöningsreglemente. Då emellertid begynnelselönen i denna lönegrad, med hänsyn till vägingenjörernas nuvarande löneställning, syntes alltför låg, hava utredningsmännen föreslagit, att begynnelselönen för dessa tjänstemän inom nämnda lönegrad skall utgå enligt 30:e löneklassen.

I de avgivna *utlåtandena* har utredningsmännens förslag om ordinarie anställning för vägingenjörerna vunnit allmän anslutning.

Beträffande den avlöning, som bör utgå till vägingenjör såsom ordinarie tjänsteman, hava däremot olika meningar gjort sig gällande.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har härutinnan anført följande:

Ur löneteknisk synpunkt hyste nämnden starka betänkligheter mot den föreslagna anordningen, som skulle innebära ett avsteg från den i 10 § 1 mom. av avlöningsreglementet upptagna grundläggande föreskriften rörande lönens utmätande vid befattningshavares tillträde av ordinarie tjänst. Dylika undantag från gällande avlöningsbestämmelser borde helt naturligt undvikas.

Det kunde emellertid sättas i fråga, huruvida vägingenjörerna överhuvudtaget borde hänföras till de tjänster, som avsåges i 3 kap. av avlöningsreglementet, och sålunda inordnas i lönegrad å den allmänna löneplanen. Med hänsyn till de stora krav på andlig och kroppslig spänstighet, som måste ställas på vägingenjörsbefattningarnas innehavare under hela deras tjänstetid, för att vägorganisationen i länen måtte kunna fylla sin viktiga uppgift, skulle ett tillsättande av dessa tjänster allenast genom förordnande innebära bestämda fördelar. Därigenom skulle ock lönen kunna bestämmas mera oberoende av de i löneplanen angivna lönebeloppen. Nämnden ansåge sig för sin del böra förorda, att befattningen såsom vägingenjör upptoges

bland de i avlöningsreglementets 5 § 1 mom., andra stycket, omförmälda tjänster, vilka tillsattes genom förordnande på viss tid.

Beträffande det lönebelopp, som i sådant fall borde utgå, ville nämnden framhålla, att beträffande åtminstone vägingenjörerna i två av rikets län en differentiering i löneförmånerna syntes vara motiverad. Nämnden åsyftade vägingenjörstjänsten i Blekinge län samt den föreslagna vägingenjörsbefattningen i Gotlands län. Båda dessa län vore i avseende å yttnehåll, vägnätets omfattning samt vägunderhållskostnader väsentligt mindre än de övriga länen i riket. Det syntes då skäligt, att vägingenjörerna i dessa län erhöles en något lägre löneställning än övriga vägingenjörer. Nämnden ville föreslå, att arvudet åt dessa båda vägingenjörer bestämdes till 10,000 kronor. För vägingenjörerna i övriga län syntes arvudet lämpligen kunna utgå med ett belopp, som med 1,000 kronor överstege nyssnämnda belopp, eller alltså med 11,000 kronor. Vid nu angivna lösning syntes pensionen böra bestämmas till förslagsvis 6,500 kronor.

Statskontoret har anfört i huvudsak följande:

Vid tillmätandet av vägingenjörernas avlöning såsom ordinarie befattningshavare syntes först böra upptagas till avgörande, vilken av avlöningsreglementets tre huvudgrupper av ordinarie tjänstemän de skulle tillhöra. Att inordna vägingenjörerna under avdelning A av löneplanen och sålunda jämställa dem med verkschefer syntes vara olämpligt och hade ej heller varit ifrågasatt. Vad beträffade alternativet att låta 2 kap. bliva å dem tillämpligt borde bemärkas, att även den däri angivna löneställningen hittills varit avsedd för tjänstemän i chefsställning eller i varje fall i annan och högre ställning än vägingenjörerna intoge. Om ändamålet med en dylik anordning skulle vinnas, nämligen möjligheten att utbyta redan förordnade vägingenjörer mot lämpligare sådana, kunde statsverket riskera att komma i den situationen att få utbetala — förutom avlöning till 23 å 24 tjänstemän — jämväl pensioner i betydlig utsträckning till f. d. tjänstemän av detta slag. Det syntes dessutom sannolikt, att ett beslut i dylik riktning skulle komma att medföra krav på liknande anställningsform vid vissa andra statliga kårer. Såvitt statskontoret kunde finna, vore det därför välbetänt att vid vägingenjörernas ordinarieblivande inplacera dem bland de vanliga stats-tjänstemännen under avdelning B i löneplanen.

I fråga om vägingenjörernas lönegradsplacering har statskontoret efter närmare motivering, som i det föregående återgivits (sid. 31), föreslagit deras inordnande i 28:e lönegraden, varvid statskontoret förutsatt vissa övergångsbestämmelser för nu i tjänst varande befattningshavare.

Statskontoret, som i likhet med utredningsmännen funne en ordinarie vägingenjörsbefattning böra inrättas å Gotland, ansåge dock med hänsyn till arbetsuppgifternas begränsade omfattning denna befattning knappast böra likställas i avlöningshänseende med motsvarande befattningar i övriga län. Statskontoret ifrågasatte, huruvida icke vägingenjörstjänsten i Gotlands län borde placeras i 26:e lönegraden. En i viss mån liknande lönegradsplacering hade tillämpats i fråga om stiftssekreterarbefattningen i Visby, som placerats i lönegrad B 24, medan de övriga stiftssekreterartjänsterna placerats, 3 i lönegrad B 28 och 8 i lönegrad B 27. Statskontoret hänvisade även till överlantmätarnas lönegradsplacering.

Vid behandlingen av här omförmälda frågor har uttalats *skiljaktig mening* inom statskontoret. Föredraganden i ärendet, *t. f. statskommissarien Arvidsson*, med vilken *statskommissarien Spilhammar* instämt, har — såsom redan förut

nämnts — ansett, att utredningsmännens förslag i förevarande del bort lämnas utan erinran.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har tillstyrkt utredningsmännens förslag.

Likaså har *flertalet länsstyrelser* och *vägingenjörer* tillstyrkt förslaget eller lämnat detsamma utan erinran. Länsstyrelserna i Kalmar och Jämtlands län förorda emellertid placering av vägingenjören i lönegrad B 29, och länsstyrelsen i Västernorrlands län har uttalat att, därest av lönetekniska och organisatoriska skäl lön ansåges icke lämpligen böra utgå enligt högre lönegrad än B 28, lönetillägg borde i likhet med för länsstyrelsernas avdelningschefer utgå i de mera arbetstyngda länen. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har funnit synnerligen önskvärt, att vägingenjörerna placerades i högre lönegrad än utredningsmännen föreslagit, även om vissa teoretiska betänkligheter kunde hysas. Från vägingenjörshåll har framhållits, att vägingenjörens ställning vore lika ansvarsfull som vattenrättsingenjörers samt arbetschefers vid statens vattenfallsverk och statsbanorna samt att en placering i lönegrad B 28 delvis innebure en försämring för vägingenjörerna, som i vissa avseenden nu hänfördes till lönegrad B 30; i anslutning härtill har föreslagits placering i sistnämnda lönegrad eller, i likhet med överlantmätarna, efter omständigheterna i B 29 eller B 30.

Departements-
chefen.

I den till förnyat övervägande föreliggande frågan om vägingenjörernas organisatoriska ställning hava utredningsmännen kommit till det resultatet, att dessa befattningshavare alltjämt böra vara väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemän. Av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna har endast ett mindre antal länsstyrelser yttrat sig i motsatt riktning. Enligt min mening är det för genomförandet av de uppgifter, som tillkomma väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, av verklig betydelse att ifrågavarande tjänstemän äro underställda styrelsen. Jag anser sålunda, att starka skäl tala för att den nuvarande organisationsformen bibehålles. I den mån på sina håll ändamålsenligare former för samarbetet mellan länsstyrelse och vägingenjör anses önskvärda, hava utredningsmännen påvisat nära liggande utvägar till dylika önskemåls vinnande.

Med avseende å vägingenjörernas antal hava utredningsmännen föreslagit, att det utökas med ytterligare en. Utredningsmännen hava nämligen ansett, att den i Gotlands län placerade biträdande vägingenjören — vilken enligt av Kungl. Maj:t, i anslutning till uttalande av 1932 års riksdag, meddelade föreskrifter skall i nämnda län fullgöra vägingenjörs åligganden — bör erhålla en mot arbetsuppgiften svarande ställning såsom vägingenjör. De olägenheter, som visat sig uppstå, därest Uppsala och Gotlands län skola hava gemensam vägingenjör, torde med all sannolikhet komma att yppa sig även om någon annan kombination försöktes. Man lär därför få räkna med, att den nuvarande uppdelningen, varigenom Gotlands län kommit att praktiskt taget bilda eget vägingenjörsdistrikt, kommer att bestå. Vid sådant förhållande har jag ansett mig kunna tillstyrka, att den i Gotlands län placerade befattningen som biträdande vägingenjör utbytes mot en vägingenjörstjänst.

Vägingenjörerna äro för närvarande befattningshavare å extra stat med arvode, motsvarande löneklassen 30 i avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen. Utredningsmännen, som förordat vägingenjörstjänsternas uppförande å ordinarie stat, hava, med hänsyn till att vägingenjörerna enligt utredningsmännens förslag skulle såsom ordinarie befattningshavare placeras i lönegrad B 29, beträffande vägingenjörerna föreslagit lönegrad B 28; och då utredningsmännen tänkt sig att vägingenjörerna skulle erhålla begynnelse-lön i 31:a löneklassen, hava de i analogi härmed och med hänsyn till befattningshavarnas nuvarande löneställning förordat, att vägingenjörerna erhöles begynnelse-lön i löneklassen 30. Liksom i fråga om vägingenjörerna hava lönenämnden och statskontoret ställt sig avvisande till en sådan, från de allmänna reglerna avvikande löneklassplacering. Lönenämnden har ifrågasatt vägingenjörsbefattningarnas upptagande bland de i avlöningsreglementets 5 § 1 mom. andra stycket omförmälda tjänster, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid, med ett årligt arvode av 10,000 kronor för vägingenjörerna i Blekinge och Gotlands län samt 11,000 kronor för övriga vägingenjörer. Statskontoret har förordat vägingenjörsbefattningens inordnande i lönegrad B 28 men har ifrågasatt, huruvida icke vägingenjörstjänsten i Gotlands län borde placeras i lönegrad B 26; liksom i fråga om vägingenjörstjänsterna har statskontoret förutsatt vissa övergångsbestämmelser för de nuvarande befattningshavarna.

På de skäl, som i statskontorets utlåtande blivit anförda, ansluter jag mig till ämbetsverkets åsikt, att vägingenjörerna böra inordnas under avdelning B i löneplanen. Med utgående från vad jag tidigare föreslagit i fråga om vägingenjörerna vill jag förorda, att vägingenjörerna placeras i lönegrad B 28, dock att vägingenjören i Gotlands län med hänsyn till arbetsuppgifternas jämförelsevis begränsade omfattning torde i enlighet med statskontorets förslag böra placeras i lönegraden B 26. I fråga om vägingenjörstjänsten i Blekinge län synas däremot tillräckliga skäl ej föreligga att, såsom lönenämnden ifrågasatt, rubba likställigheten med övriga vägingenjörstjänster. Liksom beträffande vägingenjörstjänsterna torde, på sätt statskontoret förutsatt, bestämmelse få meddelas, varigenom den, som vid tidpunkten för överförande till ordinarie stat innehar vägingenjörsbefattning, berättigas att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna hela den tid, varunder han innehafte sådan befattning, samt att komma i åtnjutande av avlöning lägst i löneklass 30.

Beträffande begränsning i rätten för vägingenjörerna liksom för icke-ordinarie befattningshavare i den lokala vägorganisationen att åtaga sig uppdrag utom tjänsten hänvisar jag till vad därom i det föregående (sid. 80—81) anförts i samband med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen berörande frågor.

Biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenten. Såsom vägingenjörernas närmaste tekniska medhjälpare inordnades i den lokala vägorganisationen 10 biträdande vägingenjörer och 10 vägingenjörsassistenten. Sedan slutet av budgetåret 1931/1932 hava därjämte anställts tillfälliga vägingenjörsassistenten, under budgetåret 1932/1933 till ett antal av 12 samt var

och en under högst 8 månader av året. För innevarande budgetår har antalet tillfälliga assistenter utökats till 16 med en tjänstgöring av högst 7 månader. Fördelningen av dessa arbetskrafter på de skilda länen framgår av efterföljande sammanställning:

Län	Bitr. väg- ingenjör	Väg- ingenjör- assistent	Tillfällig väg- ingenjör- assistent 7 mån.	Län	Bitr. väg- ingenjör	Väg- ingenjör- assistent	Tillfällig väg- ingenjör- assistent 7 mån.
Stockholms.....	1	—	1	Älvsborgs.....	1	—	—
Uppsala	—	—	1	Skaraborgs	—	1	—
Södermanlands	—	1	—	Värmlands	—	1	1
Östergötlands..	1	—	—	Örebro	—	1	1
Jönköpings.....	—	1	—	Västmanlands..	—	—	1
Kronobergs.....	—	1	1	Kopparbergs ...	1	—	—
Kalmar	—	1	1	Gävleborgs	—	1	1
Gotlands	¹⁾ 1	—	—	Västernorrlands	1	—	1
Blekinge	—	—	1	Jämtlands	1	—	—
Kristianstads...	—	1	1	Västerbottens..	1	—	1
Malmöhus	1	—	1	Norrbottens ...	1	—	1
Hallands	—	—	1		10	10	16
Göteborgs och Bohus	—	1	1				

I förevarande sammanhang har jag bortsett från de tillfälliga vägingenjörssassistenterna, som utan att belasta här ifrågavarande anslag anställts med hänsyn till den av arbetslösheten föranledda, ökade vägbyggnadsverksamheten.

Med avseende å avlöningsvillkor m. m. gäller enligt meddelade bestämmelser i huvudsak följande:

Biträdande vägingenjör åtnjuter avlöning enligt 20:e lönegraden i den i § 6 i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen och är även i övrigt underkastad kungörelsens bestämmelser.

För vägingenjörssassistenterna gälla bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse rörande extra befattningshavare. Avlöningen utgår med av Kungl. Maj:t bestämt belopp, för närvarande med lägst 3,420 kronor och högst 3,900 kronor för år räknat, vartill komma i tillämpliga fall dyrtidstillägg samt dyrtidstillägg. De tillfälliga assistenterna åtnjuta enahanda avlöningsförmåner med den begränsning i tiden, varom förut nämnts.

Vid tjänsteresor utgår resekostnads- och traktamentsersättning för biträdande vägingenjör enligt klass II D och för vägingenjörssassistent enligt klass III E i allmänna resereglementet, dock med den begränsning som anges i kungörelsen den 14 juni 1933 (nr 351) om resekostnads- och traktamentsersättning åt vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassistenterna. Enligt denna kungörelse utgår vid resa icke kilometerpenningar, varjämte traktamentsersättningen vid tjänsteförrättningar inom eget distrikt och därav föranledda resor för biträdande vägingenjör begränsats till 8 kronor för dag och 5 kronor för natt samt för vägingenjörssassistent till 7 kronor för dag och 4 kronor för natt. För dag, varav högst 6 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, utgår ej traktamentsersättning.

¹ Fullgör vägingenjörsgöromålen å Gotland.

Utredningsmännen, som icke ifrågasätta ändring i löneställning för här ifrågavarande befattningshavare, hava med avseende å antalet framhållit, att behovet av ökad arbetshjälp åt vägingenjörerna så gott som enstämmigt vitsordats i de till utredningsmännen inkomna yttrandena.

Beträffande *biträdande vägingenjörerna* föreslå utredningsmännen allenast den förut omförmälda ändringen, att den nuvarande befattningen på Gotland uppflyttas till vägingenjörsbefattning, varigenom antalet biträdande vägingenjörer skulle minskas till 9.

Antalet *vägingenjörsassistenter* föreslås ökat från 10 till 14; de fyra nya befattningarna skulle tilldelas Uppsala, Blekinge, Hallands och Västmanlands län.

Utöver nämnda befattningar, anföra utredningsmännen, erfordrades emellertid ytterligare ett antal *tillfälliga vägingenjörsassistenter*, vilkas antal syntes böra varje år av Kungl. Maj:t bestämmas med hänsyn till behovet av extra arbetskrafter. Med hänsyn till såväl den av rådande förhållanden på arbetsmarknaden föranledda ökningen av vägarbeten som den även under normala förhållanden ökade arbetsbördan, syntes det dåvarande antalet av 12 vara för litet. För budgetåret 1933/1934 ansågo utredningsmännen antalet böra ökas till 15 utan begränsning av anställningstiden till 8 månader. Enligt utredningsmännens mening borde de tillfälliga assistenterna av den centrala vägmyndigheten kunna förordnas till tjänstgöring allt efter behovet hos vägingenjörerna i länen och ett förordnande i ett län således kunna omfatta allenast en del av året liksom ock, där så kunde finnas lämpligt, en assistent förordnas till tjänstgöring i två angränsande län, exempelvis såsom kontrollant vid olika i dem pågående vägbyggen.

I de avgivna *utlåtandena* har dels under framhållande, att vägingenjörerna finge ägna för mycket tid åt jämförelsevis mindre viktiga ärenden och rent expeditiönsarbete, yrkats viss ytterligare ökning av arbetskrafterna och dels föreslagits förbättrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare, särskilt vägingenjörsassistenter.

I förstnämnda avseende har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framhållit, att den ifrågasatta nya väglagstiftningen skulle tillföra vägingenjörerna och deras biträden betydande nya arbetsuppgifter. Erforderligt vore därför, att arbetskrafterna å vägingenjörskontoren väsentligt förstärktes. I länet vore en dylik förstärkning kraftigt betingad redan av nuvarande arbetsmängd. Länsstyrelsen tvekade icke att uttala, att i länet komme att tarvas, utöver vägingenjören, en biträdande vägingenjör och två vägingenjörsassistenter.

Länsstyrelsen i Värmlands län har kraftigt understrukt behovet av att vägingenjörsassistenten utbytes mot biträdande vägingenjör samt att länet erhåller en tillfällig assistent med årsförordnande.

Vägingenjören i Örebro län anser sig behöva en biträdande vägingenjör och en assistent.

Vägingenjören i Kopparbergs län framhåller, att inom länet full sysselsättning finnes för ytterligare en å två biträdande vägingenjörer.

Länsstyrelsen i Jämtlands län påyrkar förstärkning av arbetskrafterna, åtminstone att en nu anställd assistent för ödebygds- och inlandsbanevägar göres permanent och skall medverka även vid andra vägärenden.

Med avseende å löneställningen för biträdande vägingenjörerna hava länsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län samt vägingenjörerna

i de tre nordligaste länen föreslagit höjning till 24:e lönegraden. Nämnda väg-ingenjörer hava jämväl föreslagit de biträdande ingenjörernas överförande till ordinarie stat. I sistnämnda hänseende har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anført, att behovet av biträdande vägingenjörer i vissa län vore så ofrånkomligt, att det syntes starkt kunna ifrågasättas, om icke även dessa tjänstemän borde sättas på ordinarie stat; styrelsen ansåge sig emellertid ej nu böra göra någon framställning härom, särskilt med hänsyn till det utbyte av biträdande ingenjörer, som styrelsen ansåge böra äga rum mellan centralorganisationen och de lokala vägingenjörskontoren. Av samma skäl ansåge sig styrelsen för det närvarande icke böra ifrågasätta högre löneställning för de biträdande vägingenjörerna än för de biträdande ingenjörerna vid centralorganisationen.

I fråga om löneställningen för vägingenjörsassistenterna har allmänt gjorts gällande, att densamma vore alltför låg. Ävenså har påyrkats höjning i klass för resekostnads- och traktamentsersättning.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har framhållit, att assistenternas avlöning, vilken närmast motsvarade 13:e löneklassen, vore väl lågt beräknad. Med hänsyn till att begynnelseavlöningen för biträdande vägingenjör utginge efter 18:e löneklassen, syntes det dock lämpligt, att assistenternas avlöning ej beräknades efter högre löneklass än den 15:e. En löneförhöjning för ifrågavarande assistenter syntes få anses särskilt motiverad, om av utredningsmännen i betänkandet angiven plan för utbildning av rekryteringspersonal inom den lokala vägorganisationen och hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle komma att följas, varigenom utbildningstiden för ingenjörerna vid vägväsendet sannolikt komme att ej oväsentligt förlängas.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har anført, att styrelsen med skärpa ville framhålla, att avlöningen för assistenterna vore för knappt tilltagen och reseersättningen för låg. Ehuru från början måhända avsikten varit, att assistenttjänsterna skulle besättas med personer med lägre teknisk utbildning, hade de i de flesta fall besatts med högskoleutbildade ingenjörer. Med hänsyn till deras arbetsuppgifter syntes detta ock önskvärt. Utan högskoleutbildning kunde assistenterna som regel icke giva vägingenjörerna avsedd arbetshjälp. Denna uppfattning överensstämde ock med av utredningsmännen framställt förslag att ingenjör, som önskade utbilda sig för inträde i den statliga vägorganisationen, skulle — efter någon praktik hos behörighetsförklarad undersökningsförrättare, entreprenör eller annorstädes — tjänstgöra såsom biträdande ingenjör i styrelsen eller vid väginstitutet och därunder kunna av styrelsen tillfälligt förordnas såsom posthavande kontrollant å belägnings-, brobyggnads- eller vägarbeten; härefter skulle han tjänstgöra såsom biträde åt vägingenjör för att sedermera kunna befordras till assistent m. m. För en högskolebildad ingenjör med en så förhållandevis långvarig utbildning efter ingenjörsexamen syntes en avlöning av 300 kronor i månaden vara föga lockande och rekryteringsmöjligheten till såväl tjänsterna vid den centrala myndigheten som vid vägingenjörskontoren avsevärt försvårad.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslår, att assistenterna erhålla en mot 16:e löneklassen i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän svarande ersättning och berättigas till resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass II E i allmänna resereglementet. Då de yngsta biträdande ingenjörerna hos styrelsen plägade placeras i denna löneklass, skulle härigenom deras föreslagna tjänstgöring hos vägingenjör möjliggöras.

Av ett flertal *vägingenjörer* har särskilt framhållits, att arbetet i de större

län, där biträdande ingenjör icke finnes, icke skulle hava kunnat skötas tillfredsställande, om ej assistenterna haft högre kvalifikationer än de formellt krävda. Det vore därför med enkel rättvisa förenat, att assistenttjänsterna i de län, där det på grund av arbetets omfattning och art vore erforderligt, förändrades till biträdande vägingenjörstjänster.

I skrivelse den 5 september 1933 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att medel måtte beredas för anställande av ytterligare en tillfällig vägingenjörssistent, nämligen i Skaraborgs län; länsstyrelsen hade redan år 1932 gjort framställning i sådant syfte. Styrelsen meddelar vidare, att länsstyrelsen i Kalmar län gjort framställning om åtta månaders anställningstid för den i länet anställde tillfällige assistenten samt att länsstyrelserna i Uppsala, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Värmlands län hemställt, att de tillfälliga assistenterna i respektive län måtte erhålla anställning under hela budgetåret. Ehuru styrelsen gärna önskat en utökning av den nuvarande anställningstiden, hade styrelsen i avvaktan å förestående omorganisation icke velat föreslå någon ändring härutinnan.

Behovet av åtgärder till motverkande av arbetslöshet har som bekant medfört, att verksamheten på vägbyggandets område på senare tid fått en väsentligt ökad omfattning. Detta påverkar givetvis behovet av biträden åt vägingenjörerna. Med beaktande härav har Kungl. Maj:t också i ett flertal fall, med stöd av ett av särskilda utskottet vid 1933 års riksdag gjort uttalande, som av riksdagen godkänts, efter gjorda framställningar anvisat medel från anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten för av nämnda förhållanden betingad ökning av sagda biträdespersonal. Då det gäller att för här ifrågavarande anslags bestämmande bedöma det erforderliga antalet biträdande ingenjörer och assistenter, torde man därför böra bortse från nyssnämnda mera tillfälliga utvidgning av vägbyggnadsverksamheten. Från denna utgångspunkt och under förutsättning tillika, att omförmälda möjlighet att bereda tillfällig förstärkning av arbetskrafterna får påräknas även i fortsättningen, så länge dylik mera betydande utökning av vägbyggnadsverksamheten är för handen, synes den personal, som med anlitande av förevarande anslag nu är anställd, i allt väsentligt motsvara behovet. De påverkningar med avseende å vägingenjörernas arbete, som genomförandet av ny väglagstiftning kan medföra, synas mig icke vara av beskaffenhet att rubba denna uppfattning.

Vad angår antalet biträdande vägingenjörer skulle detta vid bifall till det förut framförda förslaget om inrättande av en vägingenjörstjänst i Gotlands län minskas med en till nio. De biträdande vägingenjörerna torde böra bibehållas såsom extra ordinarie befattningshavare i lönegrad 20. Härför talar, bland annat, vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört om önskvärdheten av att utbyte av biträdande ingenjörer äger rum mellan styrelsen och den lokala organisationen.

I fråga om vägingenjörssistenterna synes på en punkt, uppmärksammas även av utredningsmännen, ändring böra vidtagas. Jag syftar på utrednings-

Departements-
chefen.

männens förslag, att i de fyra län — Uppsala, Blekinge, Hallands och Västmanlands — där vägingenjören saknar ständigt biträde, sådan arbetshjälp skulle beredas honom genom anställande i respektive län av en vägingenjörssistent. Uppenbarligen måste det vara olägligt, att under vägingenjörens ofta förekommande tjänsteresor ställföreträdare för honom saknas. Även för att vägingenjören skall kunna i avsedd omfattning av länsstyrelsen mottaga förrättningsuppdrag synes det önskvärt, att den av utredningsmännen sålunda föreslagna personalförstärkningen beredes. Jag vill därför tillstyrka, att för ett vart av nämnda fyra län avses en vägingenjörssistent. Det torde kunna förväntas, att kostnaderna för dessa befattningar till stor del skola täckas genom inflytande förrättningsavgifter — enligt gällande regler tillföras dessa förevarande avlöningsanslag. För Gotlands län har någon dylik förstärkning ej föreslagits och synes med hänsyn till förhållandena ej heller erforderlig. Vid bifall till det nu framställda förslaget skulle alltså antalet vägingenjörssister ökas till fjorton.

Till avlöning åt tillfälliga vägingenjörssister finnes för nu löpande budgetår tillgängligt ett belopp av 35,000 kronor, vilket, på sätt i föregående redogörelse angivits, utnyttjats så, att i sexton län anställts tillfälliga assistenter under sju månader av budgetåret. Utredningsmännen hava föreslagit, att medel skulle beredas till femton helårsarvoden, att disponeras på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funne lämpligast. Med de synpunkter, jag vid personalbehovets bedömande här anlagt, torde en så kraftig ökning knappast vara behövlig. Vid bifall till utredningsmännens av mig förordade förslag om inrättande av fyra nya vägingenjörssistentbefattningar skulle redan ett bibehållande av nuvarande möjligheter att anställa tillfälliga assistenter i verkligheten innebära en ökning med fyra dylika assistenter. Såvitt jag kan finna, bör det vara tillräckligt att stanna härvid. Det arbetsbiträde, som härutöver må erfordras, torde helt vara att hänföra till göromål, förenade med de av arbetslösheten föranledda vägarbetena, och bör i enlighet med det förut anförda bekostas av för sådana arbeten avsedda medel.

Vägingenjörssistenterna äro extra befattningshavare och åtnjuta för närvarande arvode närmast motsvarande löneklass 13 jämte dyrtidstillägg därpå. Utredningsmännen föreslå icke någon ändring härutinnan. Däremot har i ett flertal utlåtanden påyrkats höjning av assistenternas avlöning. Lönenämnden har sålunda funnit den nuvarande avlöningen väl lågt beräknad samt, med hänsyn tagen till biträdande vägingenjörernas begynnelseavlöning i löneklass 18, föreslagit ett arvode, motsvarande löneklass 15. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har på anförda skäl förordat en mot 16:e löneklassen svarande ersättning. Vid genomförandet av den nya lokala vägorganisationen förutsattes uppenbarligen, att assistenterna icke skulle vara högskolebildade ingenjörer. Emellertid hava såsom assistenter i allmänhet anställts civilingenjörer, och från flera håll har framhållits, hurusom detta befunnits vara för göromålens behöriga utförande nödvändigt. Ifrågavarande befattningar hava sålunda kommit att få betydelse även som rekryteringstjänster. Med hänsyn till dessa omständigheter samt då assistentbefattningarna ingå såsom ett bestående led i den lokala organisationen och placering å sådan

befattning i allmänhet är av viss varaktighet, finner även jag en förbättring i assistenternas lönevillkor motiverad och önskvärd. Emellertid bör det vara tillfyllest, om ifrågavarande befattningar, utan förändring av innehavarnas ställning såsom extra befattningshavare, förenas med arvode, svarande mot löneklass 15, vilket jag alltså i likhet med lönenämnden vill tillstyrka. Jag förutsätter emellertid, att befattningar av förevarande slag alljämt hållas öppna även för personer med lägre teknisk utbildning. Därest vägingenjörssassistentens arvode nu höjes, torde även de för tillfälliga assistenter avsedda avlöningsmedlen böra beräknas med hänsyn till en motsvarande höjning för dessa assistenter.

Det av bland andra väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framförda förslaget om assistenternas placering i högre reseklass torde icke behöva upptagas till prövning i nu förevarande sammanhang.

Övergångsanordningar m. m. Vägingenjörerna äro samtliga förordnade å respektive befattningar för en tid av sex år. Löpande förordnanden utgå för tjugu vägingenjörer den 1 juli 1936, för en den 30 september 1938 samt för två den 1 april 1939. Hinder torde icke böra möta att, såsom utredningsmännen tydligen förutsatt, den 1 juli 1934 överflytta innehavare av vägingenjörstjänst på ordinarie vägingenjörsbefattning. Den föreslagna nya vägingenjörstjänsten i Gotlands län bör dock tillsättas i vanlig ordning.

Beträffande löneställningen för vägingenjör, som överföres till ordinarie stat, har jag redan i det föregående yttrat mig. Liksom i fråga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde Kungl. Maj:t böra erhålla ett allmänt bemyndigande att utfärda de övergångsbestämmelser och tillämpningsföreskrifter, som vid genomförandet av ifrågavarande organisationsändring må erfordras.

De pensionsfrågor, som uppstå vid vägingenjörernas överförande på ordinarie stat, torde senare få upptagas på finansdepartementets föredragning.

Stat och anslag. Till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassisterter har för innevarande budgetår upptagits ett extra förslagsanslag, att direkt utgå av automobilskattemedel, till belopp av 310,000 kronor. Utgifterna å anslaget, inbegripet dyrtidstillägg efter 10 procent, hava beräknats på följande sätt:

<i>Vägingenjörer:</i>	Kronor	Kronor
Arvoden åt 23 vägingenjörer i löneklass B 30	230,715	
Vikariatsersättningar och särskilda förmåner åt vägingenjörerna, <i>förslagsvis</i>	15,000	
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	19,385	
	<i>Förslagsvis</i>	265,100
<i>Biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassisterter:</i>		
Avlöning jämte särskilda förmåner till 10 biträdande vägingenjörer ävensom vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>	59,000	
Avlöning jämte särskilda förmåner till 10 vägingenjörssassisterter	37,000	
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	9,600	
	<i>Förslagsvis</i>	105,600

<i>Tillfälliga vägingenjörsassistenter:</i>		Kronor	Kronor
Avlöning		35,000	
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>		3,500	
		<i>Förslagsvis</i>	38,500
Summa kronor			409,200

Ifrågavarande avlöningskostnader hava alltså beräknats till sammanlagt 409,200 kronor. Härifrån avgår emellertid statsverkets inkomst av utav vägingenjörerna och deras biträden utförda förrättningar, vilken inkomst tillföres dessa avlöningsmedel. Denna inkomst, som för budgetåret 1932/1933 uppskattats till 80,400 kronor, har för innevarande budgetår beräknats till 100,000 kronor, vilket belopp för anslagssummans avjämnning nedräknats till 99,200 kronor. I enlighet härmed har anslaget bestämts till förenämnda belopp, 310,000 kronor.

Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1932/1933 uppgingo utgifterna från förevarande anslag till 403,088 kronor 23 öre. Enär de anslaget tillgodoförda medelsbeloppen tillhopa utgjorde 209,569 kronor 76 öre, uppgick anslagets nettobelastning till allenast 193,518 kronor 47 öre.

Utredningsmännen hava med utgående från sitt förslag till personaluppsättning — innebärande en ökning av antalet vägingenjörer från 23 till 24, en minskning av antalet biträdande vägingenjörer från 10 till 9, en ökning av antalet vägingenjörsassistenter från 10 till 14 och av tillfälliga assistenter från dåvarande 12 (anställningstiden begränsad till viss del av budgetåret) till 15 med helårsanställning — beräknat den totala avlöningskostnaden till 451,840 kronor, därvid dyrtidstillägg upptagits med 10 procent. Med hänsyn till påräknelig ökning av vägingenjörernas förrättningar och inkomsterna därav har erforderligt anslagsbelopp upptagits till 330,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel. Detta belopp skulle enligt utredningsmännens förslag fördelas på två anslag, det ena till vägingenjörer, vilket anslag borde tillgodoföras nyssnämnda inkomster, och det andra till biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenter.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag förut anfört skulle från och med den 1 juli 1934 antalet vägingenjörer vara 24, antalet biträdande vägingenjörer 9 och antalet vägingenjörsassistenter 14. Vägingenjörerna skulle överföras till ordinarie stat och placeras i lönegrad B 28 med undantag för vägingenjören i Gotlands län, vilken skulle erhålla lön enligt lönegrad B 26. Biträdande vägingenjörerna skulle fortfarande åtnjuta lön enligt den för extra ordinarie befattningshavare gällande lönegraden 20, medan vägingenjörsassistenter, alltjämt såsom extra befattningshavare, skulle erhålla ett förhöjt arvode, motsvarande löneklass 15. Härutöver skulle för nästa budgetår äskas medel för anställande i samma omfattning som under löpande budgetår av tillfälliga vägingenjörsassistenter med ett likaledes förhöjt arvode, motsvarande löneklass 15.

Med nu angivna utgångspunkter och med beräkning av posterna till dyr-

tidstillägg efter enahanda grunder som de allmänna dyrtidstilläggsanslagen skulle utgifterna, inberäknat kallortstillägg för tjänstemän i Umeå och Luleå, å anslaget till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenter för budgetåret 1934/1935 te sig på följande sätt:

	Stat.	Kronor	Kronor
<i>Vägingenjörer:</i>			
Avlöning till 24 vägingenjörer, <i>förslagsvis</i>		239,600	
Vikariatsersättningar samt särskilda förmåner åt vägingenjörerna, <i>förslagsvis</i>		15,000	
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>		18,200	
		<u>Förslagsvis</u>	272,800
<i>Biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenter:</i>			
Avlöning jämte särskilda förmåner till 9 biträdande vägingenjörer ävensom vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>		53,000	
Avlöning jämte särskilda förmåner till 14 vägingenjörsassistenter, <i>förslagsvis</i>		57,000	
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>		9,700	
		<u>Förslagsvis</u>	119,700
<i>Tillfälliga vägingenjörsassistenter:</i>			
Avlöning		38,000	
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>		3,400	
		<u>Förslagsvis</u>	41,400
		Summa kronor	433,900

Från nämnda totalbelopp, 433,900 kronor, böra emellertid avräknas de inkomster, som kunna beräknas inflyta till statsverket såsom ersättning för av vägingenjörerna och deras biträden utförda förrättningar. Såsom av budgetredovisningen framgår, belöpte sig uppbörden å förevarande anslag under nästlidet budgetår till nära 210,000 kronor.

Enligt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen införskaffad uppgift ingå i nämnda summa ersättningar av nyssnämnt slag med 195,843 kronor 30 öre, vilket belopp fördelar sig på länen sålunda:

	Kronor		Kronor
Stockholms län	—: —	Göteborgs och Bohus län	10,782: 72
Uppsala »	8,961: 55	Älvsborgs län	5,037: 21
Södermanlands »	4,304: 53	Skaraborgs »	11,387: 73
Östergötlands »	8,260: 56	Värmlands »	19,388: 18
Jönköpings »	884: —	Örebro »	1,875: 30
Kronobergs »	10,475: 59	Västmanlands »	3,727: 58
Kalmar »	1,959: 70	Kopparbergs »	1,674: 60
Gotlands »	786: —	Gävleborgs »	2,924: 12
Blekinge »	—: —	Västernorrlands »	6,900: 34
Kristianstads »	14,671: 34	Jämtlands »	10,855: 71
Malmöhus »	4,663: 40	Västerbottens »	52,285: 63
Hallands »	—: —	Norrbottnens »	14,037: 51

Med hänsyn till den förstärkning av arbetskrafterna hos vägingenjörerna, som på förut angivet sätt beretts med anlitande av arbetslöshetsmedel och som bland annat bör möjliggöra för vägingenjörerna att under nu rådande livliga vägbyggnadsverksamhet även medhinna utförande av förrättningsuppdrag i önskvärd omfattning, torde man hava anledning förvänta någon stegring av inkomstbeloppet. Härtill bör även bidraga, att vägingenjörerna i fyra län nu skulle förse med vägingenjörssistent och därigenom komma att i större utsträckning än för närvarande kunna åtaga sig förrättningar av ifrågavarande slag. Förslagsvis synes man kunna räkna med en uppbörd å anslaget under nästa budgetår av 225,000 kronor eller, för att ernå avjämning av anslagssumman, 223,900 kronor. Med beaktande härav skulle ifrågavarande anslag alltså bestämmas till 210,000 kronor.

Med hänsyn till att med förevarande anslag nu skulle bestridas avlöning även till tjänstemän å ordinarie stat, torde anslaget böra upptagas i riksstaten såsom ordinarie förslagsanslag, att, liksom motsvarande anslag för nu löpande budgetår, direkt utgå av automobilskattemedel.

Såsom av det anförda framgår har jag icke funnit anledning tillstyrka den av utredningsmännen ifrågasatta uppdelningen av förevarande anslag. I avvaktan å slutförandet av pågående utredning om riksstatens uppställning torde nämligen någon ändring beträffande anslagen till den lokala vägorganisationen ej böra vidtagas.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels med tillämpning från och med den 1 juli 1934 besluta, att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, jämte därmed samhörande avlöningsbestämmelser skall äga tillämpning å vägingenjör, dock att därvid skola i fråga om uppdrag utom tjänsten gälla, utöver vad i 3 § i avlöningsreglementet stadgas, de särskilda bestämmelser, som av mig förordats; samt

att antalet vägingenjörer skall vara bestämt på följande sätt:

	Lönegrad.
23 vägingenjörer (utom i Gotlands län)	B 28
1 vägingenjör (i Gotlands län)	B 26;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångs- och tillämpningsbestämmelser, som vid genomförandet av förberörda organisationsändring må erfordras;

dels ock, med godkännande av det av mig förordade förslaget till stat, att tillämpas från och med den 1 juli 1934, i riksstaten uppföra ett ordinarie förslagsanslag till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassistenter, att direkt utgå av automobilskattemedel, med .. kronor 210,000.

[10.] 7. **Diverse kostnader för vägorganisationen i länen.** Från anslaget till diverse kostnader för vägorganisationen i länen utgå avlöningar jämte dyrtidstillägg till rit- och skrivbiträden åt vägingenjörerna samt till kamerala biträden ävensom vägingenjörernas årliga kontorskostnader. De i det föregående omförmälda utredningsmännen angående väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation m. m. hava även framställt vissa förslag, som beröra detta anslag.

Rit- och skrivbiträden. Beträffande vägingenjörernas rit- och skrivbiträden hava utredningsmännen till behandling upptagit frågan, huruvida ritbiträde må anlitas såsom biträde vid undersökningsförrättningar. Härutinnan anförä *utredningsmännen*:

I anslaget till diverse kostnader för vägorganisationen i länen ingår en post för rit- och skrivbiträden åt vägingenjörerna. I 1930 års statsverksproposition anfördes, att det beträffande skrivbiträden ibland kunde visa sig lämpligt att anlita hos länsstyrelsen redan anställt biträde, som ännu icke helt tagits i anspråk, och att, därest ritarbetena hos någon vägingenjör visade sig bliva av mindre omfattning, det möjligen kunde bliva ekonomiskt fördelaktigast att låta dem utföras annorledes än genom hos länsstyrelsen anställd person. Rörande användningen av denna anslagspost synes i anledning härav viss tvekan hava rätt. Det har sålunda bland annat blivit ifrågasatt, huruvida särskilda biträden för skrivning och för ritning skulle få komma till användning eller om ritbiträdena endast skulle få användas i kontorsarbete. Denna fråga har aktualiserats genom att vägingenjörerna i flera fall begagnat sig av manliga biträden med sådana kvalifikationer, att deras användande för arbeten ute på marken varit möjligt. Det har då ansetts lämpligt, att dessa arbetskrafter, i den mån deras tid i övrigt det medgiver, skulle av vägingenjörerna kunna användas såsom biträde vid undersökningsförrättningar för utförande av mindre krävande fältarbeten och massberäkningar m. m. Framställning i sådant syfte har gjorts av länsstyrelsen i Gotlands län den 4 juli 1932, vilken överlämnats till utredningsmännen för att tagas i övervägande.

Såvitt utredningsmännen kunnat finna, vore en dylik anordning lämplig, och anslagspostens rubricering borde icke lägga hinder i vägen för användning av ritbiträdena för utförande av dylika mindre undersökningsarbeten. För undvikande av missförstånd, anförä utredningsmännen, borde möjligen i detta hänseende ett förtydligande uttalande inflyta i statsverkspropositionen, varjämte dessa ritbiträden borde inordnas i reseklass, exempelvis den nu för vägingenjörsassistent gällande rese- och traktamentsklassen III E.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har icke något att erinra mot utredningsmännens förslag, och två *vägingenjörer* hava yttrat sig tillstyrkande.

Statskontoret har uttalat, att ämbetsverket, därest det föreslagna medgivandet skulle medföra, att ritbiträdena i större utsträckning toges i anspråk för ifrågasatta uppdrag, måste finna en dylik anordning betänkelig; det syntes nämligen icke osannolikt, att man då efter någon tid hade att räkna med en ny grupp tjänstemän, för vilken skulle ställas anspråk på en fastare anställningsform.

Kamerala biträden. För närvarande anlitas kameralt biträde allenast vid granskning av vägbyggnadsräkenskaper, för vilket ändamål finnes uppförd

en särskild post inom anslaget till diverse kostnader för vägorganisationen i länen. *Utredningsmännen* hava föreslagit, att vägingenjörerna skulle beredas biträde även vid granskningen av väghållningsdistriktens underhållsräkenskaper. Till stöd för sitt förslag hava utredningsmännen anfört följande:

Utredningsmännen hava icke tänkt sig någon annan förändring i fråga om granskningen av underhållsräkenskaperna än den, som torde bliva en följd av 1929 års vägsakkunnigas förslag om ändrad sammansättning av vägdistriktens egen revision. Vägingenjörernas granskningsskyldighet av vägdistriktens underhållsräkenskaper kommer alltså att kvarstå. Det kan emellertid lätt inträffa, att vägingenjören vid den tidpunkt, då revideringen rätteligen bör ske, kan vara ovanligt upptagen av andra trängande göromål med den påföljd, att revisionen blir fördröjd och utbetalningen till vägdistriktet kommer att ske vid en senare tidpunkt än dessa beräknat. Det kan vidare inträffa, att revisionen av någon anledning kan vara förenad med särskilda svårigheter av den art, att man knappast rimligtvis kan kräva, att dessa skola kunna bemästras av en icke särskilt bokföringskunnig person. Ur båda dessa synpunkter är det angeläget, att länsstyrelserna erhålla möjlighet att bereda vägingenjören särskilt för ändamålet utbildad arbetshjälp inom eller utom länsstyrelsen.

Anslagsposten till kamerala biträden, vilka enligt ett uttalande av vederbörande departementschef vid framläggandet av 1930 års statsverksproposition skulle vara avsedda att utföra det arbete, som tidigare utförts av tjänstemän inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med andra ord, den granskning av byggnadsräkenskaper, som tidigare ålegat denna styrelse, syntes alltså icke vara avsedd för biträde med granskning av underhållsräkenskaperna.

Ersättning åt de för underhållsräkenskapers granskning behövliga biträdena har synts utredningsmännen möjligen kunna beredas från sjätte huvudtiteln allmänna anslag till skrivmaterialier och expenser. Utredningsmännen förutsetta emellertid, att de erforderliga medlen skola stanna vid ett blygsamt belopp, exempelvis vid ett par hundra kronor för varje länsstyrelse.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot utredningsmännens förslag.

Statskontoret har ansett, att här avsedda kostnader icke borde täckas med sjätte huvudtiteln expensanslag utan av anslagsposten till kamerala biträden, vilken i så fall borde något höjas.

Länsstyrelserna i Västernorrlands och Jämtlands län hava uttalat sig för ökning av de för kamerala biträden avsedda medlen.

Stat och anslag. Till diverse kostnader för vägorganisationen i länen har för innevarande budgetår anvisats ett extra förslagsanslag av 204,500 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel. Anslaget har beräknats på följande sätt:

	Kronor.
Rit- och skrivbiträden åt vägingenjörerna	85,000
Kamerala biträden	28,000
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	11,500
Årliga kontorskostnader för vägingenjörerna, <i>förslagsvis</i>	80,000
	<i>Förslagsvis</i> 204,500

Genom brev den 19 maj 1933 har Kungl. Maj:t fastställt stat för användningen av förevarande anslag. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1933 av anslaget ställt till länsstyrelsernas förfogande tillhoppa följande belopp, nämligen till rit- och skrivbiträden 82,440 kronor, till kamerala biträden 25,900 kronor och till kontorskostnader 78,800 kronor. Återstoden av de under vederbörande anslagsposter upptagna beloppen kvarstår till Kungl. Maj:ts disposition för att möjliggöra erforderliga förstärkningar under budgetårets lopp.

Utredningsmännen, vilka såsom förut nämnts förutsatt, att medel från sjätte huvudtiteln's expensanslag skulle få användas till biträde åt vägingenjörerna för granskning av vägdistriktens underhållsräkenskaper, hava i anslutning till ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för budgetåret 1933/1934 framställt äskande föreslagit, att anslaget till diverse kostnader bestämmes till 215,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel, varav till rit- och skrivbiträden 91,218 kronor, till kamerala biträden 25,900 kronor, till dyrtidstillägg förslagsvis 13,000 kronor samt till årliga kontorskostnader förslagsvis 84,300 kronor.

I sin förberörda skrivelse den 5 september 1933 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* omförmålt, att länsstyrelserna i sina till styrelsen ingivna framställningar angående medelsberäkningen till förevarande ändamål för budgetåret 1934/1935 begärt tillhoppa följande belopp, nämligen till rit- och skrivbiträden 96,910 kronor, till kamerala biträden 28,000 kronor samt till kontorskostnader 89,700 kronor. Länsstyrelsernas krav uppgå alltså till sammanlagt 214,610 kronor, under det att summan av anslagsposterna till förevarande ändamål för närvarande utgör 193,000 kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har vid bedömande av medelsbehovet ansett sig böra taga hänsyn till det ökade arbete, som följde av den nu pågående ökade byggnadsverksamheten, vilken väl även under budgetåret 1934/1935 komme att inverka på länsstyrelsernas behov av biträden och på kontorskostnaderna, ävensom till anställandet av ett antal nya vägingenjörssassistenter. Styrelsen har för sin del föreslagit följande belopp, nämligen 93,000 kronor till rit- och skrivbiträden, 25,900 kronor till kamerala biträden samt 87,100 kronor till kontorskostnader. Vid oförändrat belopp för dyrtidstillägg skulle anslagets totalbelopp alltså uppgå till 217,500 kronor. Möjlighet till marginal inom anslagsbeloppet för tillgodoseende av under budgetåret uppkommande medelsbehov syntes kunna erhållas genom att minska anvisningarna av medel till kamerala biträden till 1,000 kronor för varje länsstyrelse.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har alltså hemställt om anslag för ifrågasvarande ändamål med 217,500 kronor.

Med anledning av vad utredningsmännen anfört om ritbiträdena vill jag framhålla, att det vid den lokala vägorganisationens genomförande framträdde en strävan att i möjligaste mån begränsa den för organisationen erforderliga personalen och att det icke lärers hava avsetts, att dessa biträden skulle anlitas vid undersökningsförrättningar. Emellertid synas hinder icke

Departements-
chefen.

böra möta att så sker, i den mån det låter sig göra med hänsyn till rit- och skrivarbetet. Någon utökning av personalen bör emellertid icke få äga rum på grund av att den användes på nu nämnt sätt.

Vad anslagsbeloppet beträffar är först att märka, att genom överflyttning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen av vägbyggnadsräkenskapernas slutgranskning medelsbehovet för kamerala biträden högst väsentligt begränsas, och detta även om man räknar med att sådant biträde bör beredas vägingenjörerna vid granskning av underhållsräkenskaperna. Det synes kunna antagas, att tillräckliga medel skola stå till förfogande för ändamålet, om anslagsposten beräknas till 16,000 kronor. Någon höjning av de till rit- och skrivbiträden samt årliga kontorskostnader för nu löpande budgetår beräknade beloppen av respektive 85,000 och 80,000 kronor anser jag mig med hänsyn till den stränga sparsamhet, som alltjämt måste upprätthållas, icke kunna förorda. För dyrtidstillägg torde förslagsvis böra upptagas 9,000 kronor.

Anslaget skulle i enlighet härmed beräknas sålunda:

	Kronor
Rit- och skrivbiträden åt vägingenjörerna	85,000
Kamerala biträden	16,000
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	9,000
Årliga kontorskostnader för vägingenjörerna, <i>förslagsvis</i>	80,000
	<i>Förslagsvis</i> 190,000.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *diverse kostnader för vägorganisationen i länen* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett *extra* förslags-

anslag av kronor 190,000,

att direkt utgå av automobilskattemedel.

[11.] 8. **Resekostnader för vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassistenter.** Det extra förslagsanslaget till resekostnader för vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassistenter, som i riksstaterna för budgetåren 1930—1932 uppförts med 150,000 kronor, har för vartdera av budgetåren 1932—1934 upptagits med 125,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel. Anslagsminskningen vidtogs med hänsyn till de sänkta befordringsavgifterna vid användande av taxeaomobil samt vissa utgiftsminskningar på grund av ändringar i resereglementet, vilka ändringar trädde i tillämpning den 1 juli 1931.

Nettoutgiften å anslaget under budgetåret 1932/1933 uppgick enligt budgetredovisningen till i runt tal 196,600 kronor.

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1933 utfärdat kungörelse (nr 351) om resekostnads- och traktamentsersättning åt vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörssassistenter, varmed avsetts att ernå besparingar å ifrågavarande resekostnader. Genom kungörelsen har stadgats, att vid resa eller förrättning skola för fall, då resekostnads- eller traktamentsersättning utgår enligt allmänna resereglementet, i stället för motsvarande stadganden i samma reglemente gälla,

att kilometerpenningar icke utgå, att för tjänstförrättningar inom eget distrikt och därav föranledda resor till förrättningsman traktamentsersättning utgår med följande belopp, nämligen till vägingenjör 9 kronor för dag och 6 kronor för natt, till biträdande vägingenjör 8 respektive 5 kronor samt för vägingenjörsassistent 7 respektive 4 kronor, ävensom att traktamentsersättning icke utgår för dag, varav högst sex timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning. Kungörelsen trädde i kraft den 1 juli 1933.

I detta sammanhang må erinras om en tidigare väckt fråga om fasta resekostnadsbidrag till vägingenjörerna.

I sitt i 1930 års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, sid. 33) återgivna utlåtande beträffande resekostnaderna inom den lokala vägorganisationen uttalade statskontoret, bland annat, att beträffande vägingenjörernas resekostnader anledning syntes föreligga att undersöka, huruvida det icke kunde anses för statsverket förmånligt att, i likhet med vad som vore fallet beträffande vissa befattningshavare vid domänverket, avtal träffades med vägingenjörerna om visst resebidrag mot skyldighet för dessa att vid sina förrättningar utan särskild kostnad begagna eget motorfordon. Föredragande departementschefen fann vad statskontoret anfört vara förtjänt av beaktande och att frågan borde närmare utredas. Riksdagen gjorde härutinnan intet uttalande. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1930 anbefalldes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa utredning i berörda hänseende.

De i fråga om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omorganisation tillkallade *utredningsmännen*, till vilka nyssnämnda utredningsuppdrag överlämnats, hava för sin del avstyrkt den ifrågasatta anordningen och därvid anfört följande:

Vägingenjörernas uppgift att i olika avseenden utöva kontroll över vägväsendet skulle lätt kunna förfelas genom den av statskontoret föreslagna anordningen. Om ett bestämt belopp ställes till deras förfogande för bestridande av samtliga resor, torde det för vägingenjörerna ligga nära till hands att inskränka resornas antal, och då deras kontroll avser övervakande av ändamålsenligaste användning av statsmedel till högst betydande belopp, torde den besparing, som kunde för statsverket uppkomma i minskade resekostnader, måhända kunna medföra mångdubbelt större förluster genom oekonomiskt användande av anvisade statsbidrag. Redan nu förekomma klagomål över att vägingenjörernas kontrollerande verksamhet eftersattes, och det synes under sådana förhållanden oklokt att vidtaga åtgärder, som kunna vara ägnade att göra dessa klagomål i än högre grad berättigade.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot vad utredningsmännen anfört.

Statskontoret har allenast framhållit, att icke oväsentliga besparingar vore att påräkna genom nyssnämnda besparingsreglemente för den lokala vägorganisationen, varom förslag vid tiden för utlåtandets avgivande förelåg.

I den mån utredningsmännens förevarande uttalande berörts i övriga av givna utlåtanden, innebära de anslutning till utredningsmännens uppfattning.